PII PONT. MAX. DECADUM BLONDI EPITOME, QUA OMNIS AB INCLINATO ROMANORUM IMPERIO HISTORIA, QUAE COEPIT FERÈ ANNO CHRISTI QUADRINGENTESIMOSEPTIMO, PER MILLE & AMPLIUS ANNOS, MIRO COMPENDIO, CITRA OBSCURITATEM TAMEN, ...

Pius 2.>, Flavio Biondo

Digitized by Google

BIBLIOTECA
OPERE COMPLET
6
13,10
23
9-7-A-27

Digitized by Google

PII PONT. MAX.

DECADVM BLONDI EPITOME, QVA OMNIS ab inclinato Romanorũ imperio hiſtoria, quæ cœpit ferè anno CHRISTI quadringenteſimoſeptimo, per mille & amplius annos, miro compendio, citra obſcuritatem tamen, complectitur.



BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

BASILEAE
apud Ioannem Bebelium
M. D. XXXIII.

Col. Rom. Soc. Jes. B. S.

MICHAEL ISINGRINIVS LECTORI CANDIDO S.

QVANDOQVIDEM *hiſtoria uitæ humanæ ſpeculum eſt, quod actus mortalium intente contemplantiũ menti ueluti ſcena exhibet, quodq́; res priſcis temporibus geſtas ita præſentes facit, ut & rerum gerendarum præfixum exemplũ, & inſtantium ceu oraculum minime dubium habere poßis: non uulgarem mereri laudem uidentur, qui omnem operam atq; induſtriam huc impenderunt, ut res maiorum memoria geſtas poſteritati commendarent, quò uergentis ætatis homines materia diſcendi, malorumq́; cauendorum monitionibus minime deſtituti, rectißimam* Reip. *adminiſtrandæ regulam haberent. Quo nomine, mea quidem ſententia, ſi cuiquam aliàs,* Blondo *certè plurimum debetur, qui declinantis* Romani *imperij ruinas, ſtylo diſerto, fide ſumma, diligentia nõ minori, laboribus inexhauſtis, memoriæ mandauit.* Cuius *difficultatis cauſam autor ipſe aßerit: tanto uidelicet motuum turbine, ſplendore literarum euaneſcente, factum eße, ut ſcriptorum, quos imitaretur, copia deſtitutus, uaria, ac multis locis inter ſe dißidentia temere ac ineptißime ſcripta ſequi & undiq; conquirere coactus fuerit.* Verum *quia* Blondus *negotium fuſius tractat, quàm ut occupato lectori tanta uolumina euoluere uacet, pari erga mortales motus affectu* Aeneas Syluius *(cui poſtea* Pontifici *facto,* PII *nomen inditũ eſt) qui, ut prolixitatis tædium leuaret,* Decades *amplißimas in compendioſam epitomen cõtrahere uoluit: quod interim dum arctißime ſuccinxit, affabre admodum & ſcite* Flacci *præceptum obſeruauit, ne obſcurus fieret.* Dilucide *id & breuiter exhibuit, quod autor ipſe uacantibus ingenijs tam fuſe quàm clare prodiderat, ut foliorum numero multum, utilitati uero decederet nihil: ut uerũ uideas, quod* Fabius *alibi dicit, eiuſdem eße artificis breuiter & copioſe dicere.* Non *præterea pauca dicit, quod dicit parum.* Tibi *itaq; humanißime lector gratificari uolentes, compendiũ illud multis numeris commendabile, unde tibi multarum rerum iucundam cognitionem comparare poßes, à mendis innumeris, quibus erat fœdißime conſpurcatum, emendari, priſtinoq́; ſuo candori reſtitui curauimus, minime iniucundum fore arbitrantes.* Vale *igitur & fruere.*

IN PII PONT.

MAX. EPITOMEN INDEX.

ABagarus ad Ieſum epiſtolas dedit, atq; ab eo accepit. 42.B
Abderamius Saracenus eccleſias affligit. 23.A
Abdimelech Saraceni in Africam expeditio. 21.C
Abenſe oppidũ Genuenſib. ſe dedit. (71.D
Acer mons nũc S. Martini caſtellum. 25.C
Accianicũ oppidũ dirutũ. 63.A
Achaces Alanorũ rex interficit. 4.A
Adeuſtinorũ migratio. 8.A
Adhæſer Perſarum rex. 19.B
Adoaldus puer Agilulpho patri in regno ſuccedit. 18.C
Adulphus Haſſiæ comes rex Ro. electus à Rodulphi fratre prælio interfectus. 61.A
Aegyptus Turcarũ regi ſubiecta. 45.B
Africa ab Honorio pacata. 3.D
Africa per Beliſarium à tyrannide liberata. 10.B
Agilulphus Longobardorũ rex creatur. 16.D. eiusq; res geſtæ. Ibidem
Agnes imperatrix adminiſtratione deiecta. 35.A
Agrippa Gothos Danubium tranſire compulit. 1.C
Aiſtulphi perfidia. 24.D
Alani populi. 3.A
Alanorum clades. 4.A.7.A (5.B
Alanorũ crebra ſedis mutatio. 3.B.4.B.
Alaph Turcarum rex Chriſtianos affligit. 42.A
Alberici Ecelini fratris miſerandus interitus. 56.A
Albi & Nigri gentis Cancellariorũ factiones. 62.A
Alboinus Longobardorũ rex factus. 1.B.11.A. eiusq; res geſtæ. Ibid. B
Alemanni à Clodoueo Francorũ rege uicti. 8.C
Alexandriã Aegypti, Perſæ occupãt. (18.C
Alexius orientalis Imp. 35.D
Alexij Iſach Græci imperatoris frater erga fratrem ingratiſſimus. 48.B
Alexius Alexij filius dolo necatus. 45.C.49.A
Alexius Murtellus orientale imperiũ dolo inuadit. 49.A
Alfonſus Caſtellæ rex imperator deſignatus. 55.C
Aliulphus Hetruriæ dux Romanum agrum populatur. 17.B
Almarici Veſogothorum regis interitus. 10.D
Almerici Hieroſolymorũ regis res geſtæ. 43.B.C
Almericus regnũ Hieroſolymorũ frigide adminiſtrãs loco motus. 49.C
Almericus Cypri rex. 48.A
Alpes Roma. eccleſiæ donatæ. 22.A.D
Altinates Torcellũ migrant. 8.A
Amalaſuntha Theodorici filia patri in regno ſucceſſit. 9.B
Amalaſuntha græce latineq; docta, plures præterea linguas calluit. 9.D
Amalaſuntha à Theodato relegata. (9.D
Ambroſij aduerſus Saxones imperatoris interitus. 7.D
Ammirathus Saracenorũ imperialis dignitas antiquata. 28.D
Anaſtaſius imperator Eutychianæ hæreſi ſubſcribit. 9.B
Anaſtaſius imperator. 22.C
Anaſtaſius Conſtant. patriarcha. 23.D
Ancona à Saracenis incenſa. 30.A
Andronicus imperiũ Græcorũ malis artibus inuadit. 45.D
Andronicus patrem Conſtantinopolitano imperio deturbat. 70.D
Angliæ regni inueſtitura Romano pontifici ſubiecta. 44.C
Anglicorum equitum clades. 70.A
Anglia Ro. eccleſiæ feudataria. 49.D
Angloſaxones Romanis infeſtiſſimi.
Anienis pons Narſetis opus. 14 (5.C
Anitij obitus. 7.A
Annatarum uſus inuentus. 75.B
Appianus Piſanorum dominium inuadit. 74.B
Antharis Longobardorũ regis res geſtæ. 16.B.C.D
Antiani magiſtratus plebei. 54.C
Antiochia olim Reblata dicta. 37.C
Antiochia à Saracenis capta. 19.B
Antiochia à Chriſtia. recuperata. 38.C
Antiochiæ principatus Hieroſolymi-

tano regno iunctus. 41.D
Anthemius Imp. creatus. 7.B
Anthemius Conſtant. epiſcopus, Eutychianæ hęreſeωs aſſertor, ſede ſua eiectus. 9.D
Apulia à Totila capta. 12.C
Aquileia ab Hunnis deleta. 1.A
Aquileienſes Gradũ migrant. 8.A
Aquileia à Narſete reſtaurata. 14.B
Aquileienſis eccleſia ſciſſa. 17.D
Aquitania à Veſogothis capta. 5.C
Aquitania Frãcię regno ſubiecta. 25.D
Aquitania à Normãnis uaſtata. 30.A
Ardaburij orietis præfecti præclare facta. 4.D
Ardaricus Zepidarum rex. 5.D.6.D
Aretium oppidum direptum. 73.B
Ariani ex imperio deiecti. 9.B
Ariana hæreſis graſſatur. 19.C
Armenia minor. 37.B.61.A
Arminiũ à Gothis captũ. 13.D (14.D
Arminiũ à Narſe recuperatũ interijt.
Arneſtides Hunnos, Zepidas, Oſtrogothos prælio fudit. 6.A (tur. 41.D
Arnoldus Brixianus hęreſeωs damna
Arnulphus obſcurus Imp. fit. 30.B
Arnulphus Imp. pediculari morbo interijt. 30.D
Arnulphus Hieroſolymorũ patriarcha conſecratus. 39.B
Artauadis Armenij ſingulare certamen. 12.B
Artium primores Florentinorũ magiſtratus. 60.B
Arthauſtus imperiũ affectans in exilium miſſus. 24.C
Aſculũ Totila pactione cepit. 12.C
Aſcalonẽſes Gothfredo ſe dedũt. 39.C
Aſcalon à Turcis captum. 46.C
Aſparis patritij aduerſus Leonẽ Imp. ſeditio. 7.B
Aſprandus Longobardorũ rex. 22.B
Aſpurga urbs expugnata. 3.C
Aſtorgius Granaridũ proditione cepit. 70.C
Athalus maritimo prælio ab Heraclia no ſuperatus. 3.D
Athalus ab Honorio in triumpho ductus. Ibidem
Athalus alter Ro. imperiũ inuadit. 4.A
Athanarici Veſogot. regis obitus. 2.A
Athaulphus Veſogothorũ rex ſtatuerat Romã Gothiam appellare. 2.D
Athalaricus puer auo materno in regno ſuccedit. 9.B
Athaulphus à ſuis militib. interfectus.
Athila Hunnorum rex. 5.D (3.D
Athilæ προσωπογραφία. Ibidem
Athilæ genealogia. Ibidem
Athilæ regiæ topographia. 5.D
Athila imperio Ro. perniciem fruſtra ſtruit. 6.A
Athilæ magna clades. 6.B
Athila flagellũ dei ſe uocitat. 6.C
Athila Leonis pont. ſuaſũ à cœpta tyrannide deſiſtit. 6.C
Athini Saracenorum regis res geſtæ.
Auarius Hunnorum nomen (23.B mutauit. 11.B
Auares Hunnorum genus. Ibidem
Auares aduerſus Zepidas arma ſumunt. 11.B
Auarũ in Noricum migratio. Ibidem
Auarũ in Italiam ingreſſus. 18.B
Auful Galatię rex de Saracen. uictor.
Augurium Athilæ. 6.C (36.B
D. Auguſtinus Bonifaciũ & Caſtinũ conciliat. 4.C
D. Auguſtini obitus. 5.B
Auguſtus quis. 33.A
Auguſtuli Imp. cũ Vandalis fœdus.
Auguſtul. diadema deponit. 8.A (7.D
Aureliani principis memorabilis de Gothis uictoria & triumphus. 1.D
Auſtria ubi. 6.C
Auxitana prouincia Gothis habitanda conceditur. 4.B
Auximum à Beliſario captum. 11.D
Azo marchio à filio in carcere necatus. 62.D

B

Babyloniorũ ingens ſtrages. 39.C
Babylon Aegypti à Chriſtianis fruſtra obſeſſa. 50.D
Baioaria ubi. 6.C
Baldequinus Damaſci regulus Hieroſolymam infeſtans fuſus fugatusq́. (41.C
Balduinus Hieroſolymæ rex creatur. 39.C
Balduini ſecundi res geſtæ. 41.B
Balduinus huius nominis tertius Hieroſolymorum rex. 42.B
Balduini IIII Hieroſolymorum regis res geſtæ. 45.B
Balduinus Almerici filius ſextus Hieroſo-

roſo-

roſolymorum rex. 44.D
Balduinus imp.Conſtantinop. 51.D
Baldus Gregorij XI. præceptor. 70.C
Banderesij, id eſt, ſigniferi, urbis cuſtodiam adminiſtrant. 70.B
Barbuti, id eſt, equites bene armati. (68.C
Barones uicarij Romanā rempublicam adminiſtrant. 65.D
Baſilica beati Petri tegulis æneis coo perta. 19.A
Baſiliſcus patritius Vandalos Italia expellit. 7.B
Baſiliſcus in exilium relegatus. 7.D
Baſiliſcus Neſtorianus factus. Ibidem
Baſilius Orientalis imperator. 32.C
Bauaria unde dicta. 11.B
Bauari à Sclauis cæſi. 17.B
Belda Hunnorum rex. 5.D
Beleazari magnifica geſta. 1.B
Beliſarij res geſtæ. 10.B.11.A.12.D.13.B
Bernabos uicecomes Bononiā Rhegiumq́ bello uexat. 69.C
Bernardus Caroli Maximi nepos Italiæ rex appellatus. 28.D
Bernardus Italiæ rex, ob rebellionem ſupplicio affectus. 29.B
Berengarius imperator creatus. 30.D
Berengarius ſecūdus imperator. 31.A
Berengarius tertius Italiæ rex. 31.C
Berengarij opinio de ſacramento damnata. 35.D
Bergamum capitur. 21.B
Beneuentū urbs mœnib.ſpoliat. 12.C
Beneuentū à Saracenis incēſum. 31.B
Bethica Vandaloſia dicta. 4.A
Bilimirus Vandalorū rex captus. 10.B
Biorgus Alanorū rex Italiam ingreſſus. 7.A. eiusq́ interitus. Ibidem
Bithiniam Gothi occupant. 1.C
Bleda fraterno dolo occiſus. 6.A
Boëtij exiliū & obitus. 9.B
Bohemi populi. 3.A
Bohemorum origo. 17.D
Bohemundi Guiſtardi filij res geſtæ. 36.B. & ſequentibus.
Bohemundus Bohemundi filius Tancredo ſuccedit. 40.B
Boibi oppida.xx. 25.C
Boizlaus Bohemorum rex ab Othone domitus. 31.D
Bonauentura floret. 57.A
Bonifacius Thrax Honorij imperatoris in Africa uicem tenens diuo Auguſtino familiaris. 4.B
Bonifacij fortiſſima facta. Ibidem
Bonifacius epiſcopus Germanis Chriſtum prædicat. 24.C.D
Bonitienſiū oppido deſtructo, nouū conditum eſt. 58.B
Bononienſium magna clades. 58.D
Bonōnīēſes ad libertatē ſe erigūt. 70.C
Branderesij magiſtratus Ro. 57.A
Brenti ijdem qui Eruli. 14.C
Britanniam Gratianus tyrannide inuaſit. 3.B
Britannia ab Honorio recuperata. 3.C
Britanniam Picti & Scothi inuadunt. (4.D.5.A
Britannorū emigratio. 7.D
Britones imperio rebellantes domiti. (29.A
Britones Cæſenatū iniuriam uindicant. 70.C
Britones à Carolo Caluo uicti. 30.B
Britonū erga Venetos perfidia. 71.D
Brixia muris ſpoliata. 63.D
Brixillum oppidum. 14.A
Brixillum ſolo æquatum. 16.C
Brunduſienſiū ſtrategema. 34.D
Brutios Gothi populantur. 2.D
Bubach Sarmatū rex interficitur. 7.B
Budalia muro cingitur. 6.A
Bulgari Thraciam deuaſtant. 9.A
Bulgarorum aduerſus Turcas aſſidua bella. 20.C
Bulgarorum clades. 28.D
Bulgarorū fœdifraga fides. 29.C
Bulgari fidem accipiunt. 30.C
Budegalia à Saracenis capta. 23.A
Burgundionū populi origo. 3.A.B
Burgundiones Gothis ſe iungūt. 14.B
Burgundiones in Caroli poteſtatem uenerunt. 23.A
Burgūdia imperialis prouincia facta. (33.D
Buſaris Burgarorum dux à Theodorico fuſus. 8.B

C

CAcanni regis res geſtæ. 17.B.18.B
Cæſenates Britones interficiunt urbeq́ eijciunt. 70.C
Cæſar quis. 33.A
Cæſaris eligendi ius penes Germanos (33.A
Calabria à Totila capta. 12.C
Campaniam Gothi populantur. 2.D
Campaniæ perturbatio. 34.D
Candianum locus. 2.C

Capua à Barbaris expugnata. 7.A
Capuana eccleſia metropolitana facta eſt. 32.C
Caracalla Gothos ſuperauit. 1.C
Cardinales ſeptem in mare merſi. 73.C
Carolus conditionibus Imp. coronatus. 69.B
Carazolus Gibellinorũ Guelforũq́; diſſidium cõponere conatur. 73.A.B
Carolus Pipini filius iniurias ulciſcit.
Caroli Francorũ regis bella, uictoriæ, & res egregie geſtæ. (22.D 22.C.D.
Carolus Magnus Ro. imperator coronatus. (23.A 27.D
Caroli Magni adoleſcentis feliciſſimæ pugnæ. 25.D
Carolus M. Sclauos & Hunnos domat. 27.B
Carolus M. ſacramento ſe Romano pontifici aſtringit. 26.C
Carol. M. quantis munerib. Romanã donarit eccleſiam. 26.C
Caroli Magni obitus. 28.D
Carolus Simplex Franciæ regno deijcitur. 30.B
Caroli ſecundi regis Siciliæ proles. 1.D
Carolus II Saracenos uexat. 61.D
Carolus III imperio inauguraĩ. 30.B
Carolus Caluus Galliæ rex. 30.A
Carolus Caluus imperatoris nomen ſumit. 30.B
Carolus Hieruſalẽ & Siciliæ rex. 57.B
Caroli uictoria. 58.A
Carolus ad græcũ Imp. aſpirat. 59.A
Carolus febre interijt. 60.A
Carolus Vngariæ rex electus dolo necatus. 73.C
Carolus princeps capitur. 60.A
Carolus Iohannis Bohemiæ regis filius Cæſar declaratus. 68.B
Caroli Vngariæ regis filij comites Plaui flumine abſorpti. 71.D
Caroli Zeni res geſtæ. 71.B. & ſeq.
Carlomanni legatio & exilium. 25.A
Carloioannes græcus Imp. 40.D
Carloioannes Conſtantinopolitano imperio à filio deturbatus. 70.D
Carlomannus & Pipinus regnum diuidunt. 24.B
Carlomannus monaſticam uitam ſibi præſcribit. 24.C
Carthago à Vandalis capta. 5.B
Carthagine potiunĩ Heracliani. 18.C
Caſſiani Antiochiæ regis res geſtæ. 37.C. & ſequentibus.
Caſſinenſe monaſteriũ funditus euerſum. 17.B
Caſſinenſe monaſter. inſtauratũ. 22.C
Catalaunici campi. 6.B
Certamen ſingulare. 12.B
Cetheus princeps Roma pellitur. 12.C
Cherſona Ponti ciuitas Martini et Clementis pontificũ exilio nobilis. 19.D
Childebertus cum fratrib. patris necem ulciſcitur. 10.D
Childebertus Francorũ rex Garibaldum Bauarorũ regno ſpoliat. 16.D
Childebertus uxoris inſtinctu Chriſti religionem amplectitur. 17.A
Childeberti contra Longobardos expeditio. 16.D (24.B
Childericus patri in regno ſuccedit.
Childericus cucullam monaſticã indutus regno cedit. 24.C
Chriſtiani nominis origo. 37.C
Chriſtianorum ampla de Turcis et Saracenis uictoria. 37.B
Chriſtiani diuino præſidio Perſas ſuperant. 18.C
Chriſtianorum cum Turcis ac Saracenis pax. 50.D
Chriſtianorũ magna clades. 47.A.B
Chrunnus Bulgarorũ rex prælio eiectus interijt. 28.D
Ciantes Veneti dicti. 4.D
Ciochyſis orientalis imperator. 34.A
Claſſenſe oppidum dirutum. 24.B
Claudij II res feliciter geſtæ. 1.D
Clementinarum liber æditus. 63.D
Clephes Longobardorum rex. 15.D
Clephes dolo ſuorũ interfectus. Ibid.
Clodomiris interitus. 10.D
Clodoueus Francorum rex ut Crotchilde uxore potireĩ, baptiſmi conditiones accipit. 8.C
Clodouei Theodorici filij res geſtæ. 8.C.9.A.20.A
Clotharius Metenſiũ rex moriĩ. 16.A
Codoocus Longobardorũ rex. 8.B
Cœleſyriæ ſitus. 37.C
Colonia Agrip. Philippo ſe dedit. 49.C
Coloſſus Rhodi à Saracenis deſtructus. 19.D
Comacina inſula ſolo æquata. 21.B
Commun-

Commundi ex craneo patera fit. 11.B
Commundus Zepidarum rex ab Alboino interfectus. 11.B
Concordienſes Caprulã migrant. 8.A
Concha ſubmerſa. 25.C
Conon urbis præfectus à militib. ſuis interfectus. 13.B
Conradus dux Auſtriæ imperator declaratus. 31.B
Conradus Sueuus Cæſar electus. 33.C
Conradus Henrico tertio patri rebellans moritur. 36.D
Conradi imperatoris contra Saracenos expeditio. 42.B
Conradus ſenator captiuus obijt. 58.A
Conſentia Brutiorum urbs ab Halarico capta ac diruta. 2.D
Conſentia à Saracenis incenſa. 32.B
Conſtantius ex monacho Cæſar factus. 3.B
Conſtantij de Alanis uictoria. 4.A
Conſtantius occidentalis imperij Honorio conſors factus. 4.B
Conſtantius Monothelitarum ſectã propagare ui conatur. 19.D
Conſtantius imperator. 19.C
Conſtantius Romam diripit. 20.B
Conſtantiani de Gothis uictoria. 10.D
Conſtantinus Magnus fortiter rem contra Gothos geſſit. 1.D
Conſtantinus Francos primus domuit. 3.A
Conſtantinus miles plebeius imperator electus. 3.B
Conſtantinus tyran. interfectus. 4.D
Conſtantinus nouus imperator à nouerca ueneno extinctus. 19.C
Conſtantinus fratres adhuc pueros ne ad imperium aſpirarent, naribus mutilauit. 20.C
Conſtantini de Saracenis uictoria. Ibi.
Conſtantinus ſeptimus Imp. 27.A
Conſtantinus Ioannis filius orientalis imperator. 32.D
Conſtantinus Dioclizi græcus imperator. 34.D
Conſtantinus Rhegij epiſcopus imaginum patronus interfectus. 25.D
Conſtantinopolis imperij ſedes. 1.A
Conſtantinopolitanũ imperiũ quando refloruerit. 1.B
Conſtantinopolis Latini imperatores quando ceſſarunt. 56.B
Conſtãtinopolitani imperatoris cum Venetis contra Genuenſes fœdus. 68.D
Conſtantinopolitana eccleſia papæ obedire detrectat. 9.B
Conſtantinopolitana eccleſia, Romanæ ſubiecta. 18.A
Conſtantinopolim Veſogothi obſident. 2.A
Conſtantinopolis à Saracenis obſeſſa. 23.B.C
Cõſulatus quãdo Romę deſierit. 15.C
Conſulatus Romanus pulſus. 51.B
Conſules Ro. pontifici fidem dare decretum. 45.C
Corcyra à Gothis direpta. 14.A
Coſdroës Perſa, Chriſtianũ ſanguinẽ ſitit. 18.B. & ſequentibus.
Coſdroës à filio ſuo necatus. 18.D
Coum inſulam Veneti capiunt. 68.C
Cremona ſolo æquata. 18.A
Creſcentius conſul imperiũ inuadens pœnas luit. 33.A
Creta à Saracenis capta. 30.C
Creta à Venetis in Coloniæ formam redacta. 49.D
Crotchildis Clodoueo baptiſmatis cõditionibus nubit. 3.C
Cumitus Anglorum rex. 33.D
Cyrus Alexand. epiſcopus. 19.A

D

Dagobertus Francorũ rex. 19.A
Dalmatia à Gothis bello agitata. 21.C 10.B.C
Damiata Aegypti urbs à Chriſtianis capta. 50.C. & reſtituta. Ibid. D
Damaſcus ab Abrahæ ſeruis condita. 24.C
Damaſcus à Saracenis obſeſſa captaq́. 19.B
Dani Ro. imperio ſubiecti. 28.B
Daniel Francorum rex. 22.C
Dantes poëta. 62.B
Decuriones duodecim Romæ eliguntur. 31.D
Decuriæ Romanorũ ſignis internoſcuntur. 70.B
Deſiderius Longobardico regno potitus. 25.C.D
Deſiderij exilium. 26.D
Dianæ Epheſiæ templũ à Gothis ſpoliatum. 1.C
Dindimi Palentini interitus. 3.B

Dominica Valentis Imp. uxor Conſtãtinopolim largitione ſeruauit. 2.A
S. Dominicus hæreſim apud Toloſam extirpat. 49.B
S. Dominici ordo confirmatus. 50.C
S. Dominicus moritur. 50.D
Doraſta urbs. 4.B
Dortula Sueuus in Longobardorum duces numeratus. 16.B
Duces ſinguli ſingulis Italiæ urbibus creantur. 23.C.D
Ducum nomen quando inuentũ. 15.C
Dulcinina hæreſis. 62.D
Durith Athilę filius à ſuis interfectus. (11.B
E
ECcleſia orientalis occidentali ſubiecta. 18.A
Ecelenus obſcurus homo ſubitò emerſus tyrannidem exercens. 52.A.55.B. & ſequentibus.
Ecius magiſter militum ab Honorio creatur. 4.B
Ecij res geſtæ. 4.B.C.D.6.A.B
S. Edimundus canonizatus. 54.B
Ediſſa quibus nominibus nobilis. 42.B
Ediſſa urbs à Turcis direpta. 42.A
Egidius cardinalis contra uicecomites rebellantes miſſus uictoria potitur. (70.A
Electorũ Imperij origo. 33.A
Eleutherij exarchi res geſtæ. 18.C
S. Elizabeth Vngariæ regina. 51.D
Emanuel Græcorum imperator. 41.C
Emanuel ius gẽtiũ negligit. 42.B.44.D
Emanuelis cum Venetis inimicitia. (43.D
Emanuel orientalem eccleſiam Romanæ ſubijcit. 44.A
Emanuel Ciliciã ſubigens, capit̃. 45.B
Endonis Veſogothi perfidia. 22.D
Eresburgum ædificatũ. 26.D
Ennius Ro. magnam Longobardorũ ſtragem ædit. 16.B
Entij regis Sardiniæ res geſtæ. 52.D. & ſequentibus.
Entius à Bononienſib. ſuperatus. 53.D
Entius in carcere moritur. 58.D
S. Epiphanius Italiæ tumultus ſedat. (7.C
Eraclius Imp. coronatus. 18.B
Eraclij inceſtuoſum matrimoniũ. 18.C
Eraclij aduerſus Coſdroẽn expeditio. (18.C.D
Eraclius diuino præſidio Perſas ſuperat. 18.D
Eruli Brenti dicti. 14.C
Eruli in libertatẽ ſe uendicant. 6.D
Eruli Italiam ſunt ingreſſi. 1.D
Erulis à uictore Theodorico rex datus & habitandi locus præſcriptus eſt. 8.D
Erulorum clades. 13.D
Eſtenſes Ferrarię dominio potiti. 64.D
Euchariſtia uenenata, imperator Henricus extinctus. 64.B
Eudoxia Heraclij imperatoris uxor moritur. 18.C
Eudoxiã Valẽtini uiduam Maximus ui ſibi iungit. 6.D
Eurith Athilæ filij fuga. Ibidem
Eutichiana hæreſis damnata. 9.B
Exarchatus in Italia ceſſat. 23.D.25.D
Exarchatus nouus Italiæ magiſtratus. (15.C
F
FArſar fluuius. 37.C
Fames. 11.A.16.C.71.A.B.18.A. 26.D.31.C.36.B.70.B
Farinatæ Vberti res geſta. 54.D & ſequentibus.
Feliciana hæreſis damnata. 27.B
Felix Rauen. archiepiſcopus luminib. orbatus, exilio multatur. 22.A.B
Ferdinandus Arragonũ rex. 60.B
Ferdinandi de Saracenis uictoria.
Feroaldi Longobardorum ducis interitus. 16.B
Ferraria. 2.C
Ferraria capta Eſtenſi Marchioni pro imperio defendendo traditur. 52.C
Florẽtini in libertatẽ ſe uendicãt. 54.B
Florentinorũ inteſtinũ diſſidium. 62.A
Florentini ſacris interdicti. 58.D
Florentini interdicto liberati. 70.D
Florentinorũ magna cædes. 55.A.60.D
Florentini excõmunicationis (67.C ſecuri ſacerdotes ad ſacra urgẽt. 70.D
Florẽtinorũ cum Piſanis bellũ. 69.C.D
Focas imperator creatus. 17.D.18.A
Focæ imperatoris interitus. 18.A
Formoſus pontifex. 30.D
Forum Cornelij nunc Imola. 6.D.15.D
Forum Cornelij oppidum ad ſolum ſubuerſum. 14.D
Forum Iulij incẽdio abſumptũ. 18.B
Foroiulium à Bauaris direptum. 20.B
Forliuienſes Venetis tributarij facti. (43.D
Forũ Pompiliũ ſolo ęquatũ. 20.B
Franci mutandę ſedis gratia Rhenum

Germa-

Germaniæ flu. tranſierũt. 1.A.3.A.5.A
Francos Conſtantinus Conſtantini filius primus domuit. 3.A
Franci in Germaniam repulſi. 4.B
Francorũ reges inter ſe ſæuiunt. 11.A
Franciæ & Angliæ regum acerrimũ bellum. 61.B
Franci Gothos & Romanos una die ſuperarunt. 11.D
S. Franciſcus moritur. 51.B
Franciſcus Petrarcha poëta laurea coronatur. 67.B
Franciſcus Baroncellus, tribunatus titulum Ro. uſurpat. 69.A
Fredericus primus de gente Sueuus imperator deſtinatus. 42.D.43.A
Frederici primi interitus. 47.B
Fredericus ſecundus naſcitur. 48.B
Fredericus II Siciliæ rex, Rom̃. rex à Germanis dictus. 49.D
Fredericus ſecũdus Saracenizat. 53.A
Fredericus Barbaroſſa Ro. obſedit. (44.B
Fredericus II imperio priuatus. 50.C.52.B.53.B
Fredericus II infideliter bellum contra Turcas gerit. 51.A.B
Fred. II auitum fœdus uiolat. 52.A.B
Fred. II excõmunicatus pontificem perſequitur. 52.D.53.A
Fred. II ad Parmam clades. 53.D
Fred. II obitus. Ibidem
Fredericus Arrago Siciliã Calabriãq; obtinet. 61.D
Friſones idololatræ in inſulas à Carolo fugati. 23.A
Friſonib. Gothfredus tributum imperat. 28.C
Fucinus lacus. 58.A
Fulco III Hieroſolymorũ rex. 42.A.B

G

GAleatius ducatũ Mediolanenſem emit. 74.C
Gallia à Gothis uaſtata. 1.A
Gallia omnis Francorum regno ſubiecta. 24.A
Gallorũ in Sicilia magna clades. 59.D
Gallinicus Exarchus factus ſtrenue contra Longobardos geſſit. 17.A
Gallinicus patriarcha oculis priuatus. (22.A
Garibaldus Bauarorũ rex regno pulſus. 16.D
Gebennenſis Cardinalis legati res geſtæ. 70.C
Genſerici Vandalorũ regis cum Bonifacio fœdus. 5.B
Genſerici res geſtæ. 5.B.C.6.D.7.A.B
Genuenſes Venetis ſe dedunt. 72.C
Genuenſiũ de Venetis uictoria. 68.D
Genuenſium cum Venetis bellum. 58.D.70.D. & ſeq.
Gerardi Appiani filius Piſanorum dominium uendit. 75.A
Germani patriarchæ Conſtantinop. exilium. 23.D
Germani ad fidem ueniunt. 24.C.D
Germanis Cæſaris eligendi ius conceſſum. 33.A
Germanorum magna clades. 54.D
Gerõtius à ſuis militib. interfectus. 3.C
Geruandus Lugdunenſem prouinciam à Thoriſmundi incurſionibus defendit. 7.A
Geruandus Narbonenſis tyrannus in exilium actus. 7.B
Gethicæ gentis ſedes. 1.B
Gibellinorum factionis origo. 52.D
Gibellini in exilium acti. 54.C
Gildon ultimus ſibi Africam uindicauit. 2.B
Giſulphus Longobardus Campaniæ oppida inuadit. 21.D
Glycerius Imp. conſtitutus. 7.C. & imperio deiectus Salonenſis epiſcopus factus. 7.C
Gordianus iunior Gothos repulit. 1.C
Gothfredi Danorũ regis cum Carolo Magno pax. 28.A
Gothfredus Hieroſolymorũ rex creatus. 39.B
Gothfredi de Babylonijs inſignis uictoria. 39.C
Godeſcalcus Beneuentorum dux à ſuis interfectus. 24.A
Gothalani populi. 15.B
Gothimari interitus. 10.D
Gothi populi. 1.D
Gothica gens, Gethica quondã dicta. (1.C
Gothia occidentalis. 4.B
Gothi pueros regios præceptori ſubiectos eſſe nolũt. 9.B. quæ peſtis hodie uulgus ſimul & nobiles inuaſit.
Gothi quanto tempore Italiam tenuerint. 27.D
Gothi Romam quo tempore irruperint. 1.A.C.13.A

Gothorum erga Romanos fides. 12.A
Gothi ſe Iuſtino & Cypriano dedunt. (11.D
Gothi Galliam & Hiſpaniā uaſtant. 1.A
Gothorum in urbe motus. 10.C
Gothi ab Agrippa Danubium tranſire compulſi. 1.B
Gothi Roma pulſi ac deleti. 1.B
Gothi è Sicilia pulſi. 10.C
Gothi à Beliſario pulſi. 12.D
Gothorum bona publicata Rauennę eccleſiæ donata. 15.A
Gothorum fuga. 11.D
Gothorum ſtrages. 1.D.10.B.C.D.13.C. 14.A.B
Gothici belli finis. 14.D (20.D
Grauionis Bauarorū ducis interitus.
Granatæ regnū Saracenis paret. 21.D
Gratiani tyrannis & interitus. 5.B
Gratitudinis memorabile exemplū. (7.C
Graſſoini gens arabica. 53.C
Gualtheri Athenarū ducis res geſtæ. 67.D. & ſeq.
Guelfi Florētinorū magiſtratus. 57.C
Guelforum factionis origo. 52.D
Guelfi in exilium miſſi. 53.D
Guelfi ab exilio reuocati. 54.C
Guelforum cum Gibellinis ſubterraneum prælium. 65.A
Guibertus Parmenſis pontifex. 34.B
Guido Hieroſolymorum rex. 46.A
Guido Iordanis ſolus Rom. ſeruator. (69.B
Guilbertus Rauen. archiepiſcopus ſede motus. 35.B
Guilelmus carpentarius Chriſtū deſerit. 38.A
Guilelmus Rogerio in Sicilia ſuccedit. 42.D. eiuſq; res geſtæ. ſequent.
Guilelmus Guilelmi filius Siciliæ rex. (44.A
Guiſtardus imperiū orientale affectans obijt. 36.B
Gundibarus Italiæ populos ad arma uocat. 7.C
Gundobaldus Burgundiorū rex magnam ex Italia prædā aufert. 8.C
Guntanus tertius Francorū rex moritur. 17.B

H

Halaricus Romam capit. 2.D
Halaricus Veſogothorū rex regno XXV annis uacante creatus.
Halaricus interficitur. 8.D (2.B
Hannibalis hæreſis. 51.B
Hebræi Chriſtianos magna ſui iactura adoriuntur. 2.D
Henricus Bauariæ dux Vngaros repellit. 31.C
Henricus Bauarorum dux rebellis domitus. 32.C
Henricus Bauariæ dux primus ab electoribus Cæſar declaratus. 33.B
Henricus ſecundus imperator. 33.D
Henrici imperatoris caſtitas. 33.C
Henricus tertius ab antipapa imperator coronatus. 36.B
Henricus tertius imperator eccleſias per ſimoniam uendit. 35.A
Henricus III excōmunicat. 35.B.36.A
Henrici tertij de Saxon. uictoria. 35.B
Henricus tertius infeliciter contra Saxones pugnat. 36.C
Henricus tertius cum Rodulpho Alemāniæ rege tertio congreſſus. 35.C
Henricus tertius à filio bello uexatus obijt. 40.A
Henricus quartus Cæſar & imperator coronatus. 40.B
Henricus ſextus Ro. Imp. factus. 47.C
Henricus Frederici ſecundi filius Alemanniæ rex. 51.A
Henricus Lucenburgenſis imperator electus. 63.B. Coronatus. 64.A
Henricus imperator Euchariſtia uenenata extinctus. 64.B
Henricus Balduino in orientali imperio ſuccedit. 49.A
Henrici Vngariç regis ſingulare cum fratre certamen. 48.B
Henricus rex Angliæ regni inueſtituram Romano pōtifici cōmittit. 44.C
Henrici Campani interitus. 48.A
Heliopolis Aegypti nunc Damiata dicitur. 50.B
Heraclianus ob rem bene geſtā Conſul factus. 3.D
Heracliani perfidia, fœdiſſima fuga & interitus. Ibidem
Heraclius Cæſar in hęreſim lapſus. 1.B
Heraclij de Perſis triumphus. 1.B
Heracleō naſo mutilatus relegat. 19.C
Heria inſula cremata. 30.A
Hermengildus Lemugildi Veſogothorū regis filius à parente ob Chriſti confeſſionem necatus. 16.C

Hiber-

Hibernia Ro.eccleſię feudataria.49.D
Hirene, defuncto Leone marito, imperat. 27.A
Hieronymus quo tempore floruerit. 1.A.2.D
Hieroſolymæ deſcriptio. 39.A
Hieroſolyma à Saracen.cap.18.B.19.B
Hieruſalem à Turcis capta. 33.B
Hieroſolyma à Chriſtianis recuperata. 39.B
Hieruſalē denuò à Turcis capit̄. 46.A
Helmechildis Longobardi memorabilis hiſtoria. 15.D
Hernaci Athilæ filij interitus. 6.D
Hippon Auguſtini patria à Vandalis afflicta. 5.B
Hirene à Nicephoro relegata. 28.A
Hirprandus Longobardorum rex regno deiectus. 24.C
Hiſpania à Gothis uaſtata. 1.A
Hiſpania à Barbaris diuiſa. 4.A
Hiſpania in Saracenorum poteſtatem uenit. 21.D
Honoria Valentiniani ſoror Athilæ nuptias petit. 6.C
Honorius & Arcadius imperatores. (2.B
Honorij atque Arcadij temporibus imperium ſe inclinare cepit. 1.A
Honorij factio, magnas ſtrages ædit. (3.C
Honorius ex aduerſa fortuna reſpirat. Ibidem
Honorij obitus. 4.C
Huguitionis Fagiolani de Venetis uictoria. 64.D
Hunni populi. 1.D
Hunni ἀνθρωποφάγοι Hungaros ſedibus expellunt. 30.C
Hunni antè Vngari dicti. 15.B
Hunni finibus ſuis egreſſi Pannoniā occupant. 4.C
Hunni Pannoniam precariò occupant. 15.B
Hunni ex Pannonia pulſi. 17.B
Hunni Romanum imperium inuadunt. 5.C
Hunni Macedoniam Thraciamq; ingrediuntur. 13.D
Hunnorum fuga. 6.B
Hunnorum inundatio. 1.A
Hydrus Calabriæ oppidum obſidione liberatur. 12.C

IAcobus Siciliæ rex. 60.B
Iadera amiſſa, recuperata à Chriſtianis. 48.C.D
Ildebrandus Romanæ eccleſiæ uicarius pontificalis. 34.A
Ildouadus Gothorū rex creatur. 12.A
Illyricus ab Hunnis Gothisq; uaſtatur. 5.D
Ilmamolinus Tuniſij rex magna de Chriſtianis uictoria potitur. 49.B
Imagines in Orientali eccleſia deletæ. 23.C.25.D.26.B
Imola ciuitas. 6.D.25.B
Imolæ origo & fundatio. 15.D
Imperator quis. 33.A
Imperatoris eſt dare Romanis pontificem. 34.A
Imperatoris Græci eligendi facultas penes Venetos. 49.A
Imperij forma per Honoriū pulchrior facta. 3.D
Imperium Conſtantinopolis quandiu floruerit. 1.A
Indigoiæ Gothorū regis interitus.5.D
Inueſtituras Henr. IIII à pontifice extorqueri ne ui quidem potuit. 40.B
Ioannæ reginæ Neapol. adulterium paricidio iunctum. 68.B
Ioannes quidam imperium tyrannide inuadit. 4.C
Ioan. Imp. in Africam nauigat contra Bonifacium. 4.C
Ioannes Imperator interfectus. 5.A
Ioannis Archiepiſcopi Mediolanenſis, contra Venetos bellum. 68.D & ſequentibus.
Ioan. Archiepiſcopus Mediolanenſis, Bononienſiū dominiū occupat.68.C
Ioan. Cameſinus Conſtantinopolitanum imperium inuadit. 18.B
Ioan. de Bregna miles Hieroſolymitanus rex creatus. 49.C
Ioannis Bohemorum regis res geſtæ. 63.B. & ſequentib.
Ioannis Haucut legati apoſtolici res geſtæ.70.C
Ioannis Galeatij res geſtæ. 73.C.D
Ioannes Lemigius Exarchus ſuperbię pœnas luit. 18.B
Ioannes Platina Exarchus. 21.A
Ioannis Monachi hæreſis à Philippico imperatore recepta. 22.B

Ioppe multo Chriſtianorũ ſanguine funditus à Saracenis euerſa. 48.C
Iordani res geſtæ. 55.A.& ſeq.
Iouinus Gallicus tyrannidis pœnas luit. 3.C
Iouis hoſtia inſula. 32.D
Iſaaces in uinculis occiſus. 12.D
Iſach græcus imperator. 46.A
Iſacius exarchus electus. 18.C
Iſacius exarchus ſacrilegus. 19.B
Iſacius per uim orientali imperio potitur. 34.A
Iſacius Vrbe potitus quamprimũ moritur. 19.B
Iſauricus urbem prodit. 12.D.13.C
Italia multorũ dominio ſuppreſſa. 1.A
Italia quandiu Gothis alijsq́ſubiecta fuerit. 10.B
Italia quot reges habuerit. 31.A
Iudæorũ magna copia baptiſata. 19.A
Iudæi Francia eiecti. 62.D
Iuſtiniani temporib. Conſtantinopolitanum imperium refloruit. 1.B
Iuſtinus ſenior Anaſtaſio ſubrogatus. 9.B
Iuſtinianus imp. conſtituitur. 10.A
Iuſtinianus Eutychiana hæreſi imbutus. 9.D
Iuſtiniani exercitus apud Euphratem ſuperatus. 10.A
Iuſtiniani auaritia. 10.B.12.A
Iuſtinus iunior Iuſtiniano ſuccedit. 15.A
Iuſtinianus ſecũdus imperator. 20.D
Iuſtinianus II fœdifragus. 21.A.B
Iuſtiniani II imp. res geſtæ. 21.A
Iuſtiniani II ingratitudo. 22.A
Iuſtinianus II naribus mutilatus in exilium mittitur. 21.C
Iuſtinopolis ciuitas à quo condita. 14.C
Iuſtinopolis à Genuenſibus capta & incenſa. 71.C

L

LAdislaus patri in imperio ſuccedit. 74.C
Ladislaus regno priuatus reſtitutusq́ 75.B
Lambertus Italiæ rex. 30.D
Laurentius Nucerinus epiſcopus in ſciſmate factus. 9.A
Lateranenſe ſacrariũ ſpoliatum. 19.B
Leandri Hiſpalẽſis epiſcopi apud Toletum ſynodus. 16.D
Leo primus ex Græca progenie imperator. 7.A
Leo II imperator. 7.C
eiusq́ paricidium. Ibidem D
Leo III imperator. 23.A
Leo III excommunicatus. 23.D
Leo orientalis imperator 28.D
Lemugildus Veſogothorũ rex uitam agens Arianæ hæreſi renũciat. 16.C
Leontius imperium inuadit. 21.C
Leontius talionis pœnam luit. 21.C
Leotharius febre perijt. 14.D
Lesbo & Mytilenũ eadẽ inſula. 69.A
Letaniæ Gregorij papæ opus. 16.C
Leuci populi. 3.B
Liguria Childebertus potitus. 11.A
Liguria in Longobardorum poteſtatem uenit. 19.D
Liuonia ad Chriſtum conuerſa. 49.B
Longobardi à longis barbis dicti. 15.B
Longobardorum origo. 15.B
eorumq́ per ſucceſſionem reges aliquot. Ibidem.
Longobardi Italiam oppreſſerunt. 1.B
Lõgobardi Rugilandã occupant. 8.B
Longobardi Pannoniam inferiorẽ inuadunt. 11.A
Longobardi Placentinis magnũ damnum inferunt. 14.B
Longobardi in Pãnoniã profecti. 15.B
Longobardi in Italiam quo tempore uenerint. 15.B.C
Longobardi triginta duces creãt. 15.D
Longobardi Vrbem obſident. 16.A
Longobardi Francorũ ſedes inuadũt. 16.B
Longobardi ad Chriſti gregem ueniũt. 17.A
Longobardi præcipites in Arianam ſectam eunt. 19.C
Longobardorum perfidia. 23.D
Longobardorum quidã Romam fide data incolunt. 26.C
Longobardorum ſtrages. 1.A.16.B
Lothoringia regio. 30.A
Lotharius patri Ludouico in imperio conſors. 29.B
Lotharius Auguſtus appellatus. 29.B
Lotharius fraternis armis ſupatus imperio ſe abdicat. 29.D.30.A
Lotharius rex Francorũ Lothoringiã occupat. 32.C. & aliæ eiuſdẽ res geſtæ. Ibidem.

Lotharius

Lotharius rex Ro. electus. 41.D
Luca ciuitas capta. 14.D
Lucaniam Gothi populantur. 2.D
Lucania à Totila capta. 12.C
Lucani ſe Beliſario dedunt. 10.C
Lucani & Miniates à Carolo imperio additi. 70.A
Luceria Saracenorum oppidum. 53.A
Luceria ſolo æquata. 20.A
Luciani Aureę Genuenſium Ammirrhati res geſtæ. 71.A.B
Lucullus Gethicam gentem uicit. 1.B
Ludouici Andegauēſis res geſtæ. 73.B
Ludouicus Pius Carolo Magno ſuccedit. 28.D
Ludouici Franciæ regis in Saracenos expeditio. 42.C
Ludouici altera contra Saracenos expeditio. 58.B
Ludouici in Aſiam expeditio. 53.C
Ludouicus capitur, redimiturq́ꝫ. 54.B
Ludouicus in diuorum numerum relatus. 61.C
Ludouicus Bauariæ rex. 29.B
Ludouicus Germaniæ rex. 30.A.B
Ludouicus Balbus Imp. inungitꝰ. 30.B
Ludouicus tertius Imp. 30.D
Ludouicus Bauariæ dux imperatorē ſe appellat. 64.C
Ludouicus Bauarus ſchiſmaticus declaratus. 65.C. & coronatus. Ibid.D
Ludouicus uicarios per Italiam eccleſijs conſtituit. 67.C
Ludouicus Vngariæ rex Sulmonenſes in poteſtatem redegit. 68.B
Lud. Vngariæ rex Neapolitano regno potitur. Ibid. B
Lud. Tarenti princeps Neapolitana corona donatus. 68.C
Lud. Boſonis perfidię pœnas exoluit. (31.B
Luithprandi regis Longobardorum res geſtæ. 22.D.23.D.24.A
Lupus Longobardicum regnum ſuo malo affectat. 20.B
Luſitania à Sueuis et Alanis capta. 5.C
Lycaonia inſula. 32.D

M

Macedoniam Gothi occupāt. 1.C
Macharij de Tagnari uictoria. (14.B
Macrianus dux Gothos fugat. 1.C
Maginulphus antipapa. 39.D
Mahometis origo. 1.B.18.D
Maioranus Imp. creatus. 7.A
Maiorica inſula Chriſtiana facta. 51.A
Manfredonia olim Sipontum dicta. (26.D
Manfredi Frederici ſecundi filij res geſtæ. 54.A
Manfredus Panormi rex declaratus. (55.A
Mantuæ mœnia Agilulphus demolitur. 18.A
Marcus à Baſiliſco patre Imp. appellatus, atq́ꝫ cum eo in exilium relegatus. 7.D
Mareſcalli res geſtæ. 57.C.D
Martia aqua. 58.A
Martianus Theodoſij iunioris ſucceſſor. 5.D
Martina imperium affectans relegata. 19.C
Maſſilia Romanæ prouinciæ caput. (9.C
Maſtini ſcaligeri ſecunda fortuna. 67.A
Matthæi Maruſi res geſtæ. 71.B
Mauri Corſicam inuadentes prælio fuſi. 28.B
Mauri urbem obſident. 29.D
Mauritius Cæſar deſignatus. 16.A
Mauritius Cæſar de expellendis Longobardis cum Childeberto paciſcitur. 16.D
Mauritius quibus gradibus ad imperium peruenerit. 17.A
Mauritij impia lex à Gregorio reprehenditur. 17.A
Mauritij Imp. auaritia. 17.C
Mauritij ſomnium. 17.D. eiusq́ꝫ interitus. Ibidem
Maximinus bis à Totila uictus. 12.C
Maximus Cōſtantio ſubſtitutus mox in Hiſpaniam ab Honorio relegatus. 3.C
Maximus Patritius Valentiniano ſubſtitutus. 6.D
Maximus tyrannus occiſus. Ibidem
Mediolanum Athila contra fidem diripit. 6.C
Mediolanum à Varaia capitur. 11.D
Mediolanum à Longobardis direptū. (15.C
Mediolanum à Conrado Cæſare incenſum. 33.C
Mediolanenſis eccleſia Romanę ſubiecta. 34.B (43.C
Mediolan. à Barbaroſſa ſolo æquatū.

B

Mediolanenſium de Barbaroſſa uiꝛ ctoria. 27.B
Mediolanenſis uicariatus. 67.C
Mel Græcorũ imperator Saracenis fauet. 33.C
Meroueus Francorum rex. 6.A
Meſopotamia à Coſdroë occupata.
Metenſes populi. 3.B (18.B
Methamauci incendium & inundaꝛ tio. 40.A
Michaël orientalis imperator. 28.C
imperio ſe abdicat. Ibidem. D
Michaël Cathalaicus Conſtantinop. imperator. 33.A
Michaël Athenacus Græcorum imꝛ perio potitus. 33.C
Michaël Etheriachis orientalis impeꝛ rator. 33.C.D
Michaël Nouitius oriẽtalis imperator monachus fit. 34.A
Michaël Conſtãtini filius imperio deie ctus. 35.C
Michaëlis Palæologi facinora. 56.B
uide Palæologus.
Michaël Dominicus reuocatus, ingra tiſſimus. 41.C
Miſſeſſus imperium affectans interfiꝛ citur. 20.C
Monothelitarum error. 19.A.B
Monothelitarum hæreſis Conſtantiꝛ nopoli condemnata. 20.C.D
Monſmalus & Mons gaudij idẽ. 40.B
Monſilicis oppidũ à Longobardis deꝛ ſtructum. 17.C
Monteſilicenſium migratio. 8.A
Mulieres duæ magnorum bonorum cauſa fuerunt. 17.A

N

NArnia à Longobardis capta. 23.C
Narſetis Eunuchi perfidia. 1.B
Narſetis res geſtę. 13.D.14.B.C.D.15.A.B
Nauarrorũ ad infideles defectio. 28.B
Neapolim Vandali expugnare non ualuerunt. 7.A
Neapolis à Beliſario capta. 10.D
Neapolis ab Alfonſo rege capta. 10.C
Neapolis obſidio & deditio. 12.C
Neapolitani reges cur ſe Hieroſolymę reges appellent. 50.D
Neapolitani regni turbatio. 67.D
& ſequentib.
Neapolitani ſe Caroló dederunt. 73.A
Nepos Romæ imperat. 7.D
Nicaſij epiſcopi obitus. 6.B
Nicephorus Conſtantini v filius ocu lis orbatus. 5.C.25.A
Nicephori cum Carolo Magno pax conſtituta. 28.A
Nicephorus pacem à Saracenis emit.
Nicephorus à Bulgaris prælio (28.A occiſus. 28.C
Nicolaus ſcriba publicus Ro. Reip. liberator ſalutatus, adminiſtrationẽ Reip. adipiſcitur. 68.A.B
Nicolaus Piſanus Venetorum claſſis præfectus à Genuẽſib. captus. 68.D
eiusq́ꝫ liberati ingratitudo. 69.A
Nicomediam Gothi uaſtant. 1.C
Nili inundatio. 50.B
Normanni Emergi dicebantur. 30 A
Normannórum in Conſtãtinopolim expeditio. 30.C
Normanni Chriſti fidem quando acꝛ ceperint. 30.B
Normannorum apud Aufidum amꝛ nem de Græcis uictoria. 33.D
Normannorum aliquot per ſucceſſio nem principes. 34.A
Noruegia Chriſtiana facta. 41.D
Nouelli militis res geſtæ. 56.C
& ſequentib.
Nuceria à Teia capta. 14.C

O

OCtauiani ſepulchrum inſtauraꝛ tum. 8.D
Odoacer Romæ & Italiæ rex appelꝛ latus. 8.A
Odoacris Erulorum ducis in Italia uiꝛ ctoria. 8.A
Odoacer à Theoderico uictus. 8.B
Odoacer Italiam uexat. 1.A
eiusq́ꝫ interitus. 8.D
Oldericus Bohemorum rex imperaꝛ tori tributarius factus. 33.D
Oliſippone à Chriſtianis capta. 27.B
Olybrius occidentalis imperij impeꝛ rator ductus. 7.C
Olympius Italiæ exarchus Martino necem ſtruit. 19.D
Olympius expulſis Sicilia Saracenis moritur. 19.D
Olympius Martino recõciliatur. 19.D

Oreſtis

Oreſtis aduerſus Veſogothos expeditio. 7.D
Oſtrogothi populi. 1.D
Oſtrogothi ab Hunnis pulſi. 2.A
Oſtrogothi in libertatẽ ſe uẽdicãt. 6.D
Oſtrogothi inter ſe ſanguinem facile fundunt. 12.B
Oſtrogothorũ nomen euanuit. 14.D
Otho primus imperator. 31.A
Othonis de Vngaris uictoria. 31.D
Otho Germaniæ rex & Rom. imperator. 31.C
Otho Othonis filius Germaniæ rex coronatus. 32.A
Otho patri cõſors imperij coronatus. (32.C
Otho iunior contra Saracenos proficiſcitur. 32.C
Otho à Græcis imperatorib. fugatus in piratas incidit. 32.D
Otho III imperator. 32.D
Otho Saxo imperator electus. 48.C
Otho V imperator electus. 49.C
Otho V perfidus. 49.C
Otho V imperio priuatus. 49.D
Otho Saxo Franciæ rex eligitur. 30.B

P

PAduam Athila contra fidem diripit. 6.C
Palæologus excommunicatur. 59.C
Palæſtina à Coſdroë occupata. 18.B
Pampilona ſolo æquata. 26.D
Panormum captum. 34.D
Papã imperatori parẽre debere. 9.B uide Pontifex.
Papia à Longobardis capitur. 15.C
Parma urbs capta & reddita. 17.B. & C
Parthi à Iuſtiniano ſuperati. 10.A
Parthi à Tyberio uicti. 16.A
Patauinorum migratio. 8.A
Patauij urbis incrementum. 17.B
Patauium à Longobardis captum incendioq́ uaſtatum. 17.C
Patritius ad tyrannidem aſpirat. 7.B
Paulus ſede Conſtantinopolitana deſtitutus. 19.C
Paulus ex Cilicia præfectus militum à Totila ſuperatus. 13.C
Pentapoleos ciuitates. 25.B
Perſæ ab Heraclio uicti. 1.B
Perſarum in Aegyptũ expeditio. 18.C
Perſæ Mahumeti legẽ accipiunt. 19.B
Perſæ in Saracenicum nomen tranſeunt. 19.B
Perſarum regnum ſuo nomini reſtitutum. 25. B
Peruſia à Beliſario capta. 10.D
Peruſia à Gothis capitur. 13.C
Pertharis rex Longobardorum Chriſtianiſſimus. 20.D
Peſtis maxima. 16. C. 23. C. 25. A. 50. C 51. C. 68. B
Petrinus Cypri rex coronatur. 70.B & tributarius factus. Ibidem.
Petrus Fregoſus Cypri regem tributarium facit. 70.B
S. Petrus Dominicalis martyr interficitur. 54.B
Petrus Conſtantinop. epiſcopus. 19.D
Petrus Antiſſiodorenſis orientalis imperator. 50.A
Petrus imperator Conſt. captus. 50.B
Petri Gambacurti Piſanorum domini interitus. 74.B
Petri Arragonenſis Senatoris Ro. res geſtæ. 59.C. & ſeq.
Petri Aureæ Genuenſiũ Ammirrhati res geſtæ. 71.B
Phaſſas cũ ſuis à Totila interfectus. 13.B
Pheleti Rugorum regis interitus. 8.B
Philippicus Bardanus imperium adeptus. 22.B. imperioq́ deiectus. Ibid
Philippus primus Chriſtianorum imperator. 1.C
Philippus ab Henrico VI adminiſtrator filio conſtitutus. 48.B
Philippi de Othone uictoria. 50.A
Philippus rex Franciæ Ludouici filius 58.B. & ſeq.
Philippus rex interijt. 60.B
Philippi Franciæ regis cum Odoardo rege Angliæ bellum. 60.D
Philippus Franciæ rex à Papa excommunicatus. 62.A
Philippici Nizepoli ſomnium. 21.C
Pipinus Caroli filius communi cõſenſu rex conſtituitur. 24.C
Pipinus Francorum rex. 1.B
Pipinus Francorũ regnũ inuadit. 21.C
Pipinus eccl. Ro. auxiliũ fert. 25.A. & B
Pipinus moritur. 25.D
Pipini in Italia res geſtæ. 27.D
Pipinus Aquitaniæ rex. 29.B

Piſanorum aduerſus Saracenos expeditio. 40.C
Piſani magnam cladem à Florentinis accipiunt. 54.C
Piſanorum aduerſus Florentinos bellum. 69.C.D
Piſa archiepiſcopatus facta. 41.D
Piſcaria fluuius olim Aternus. 31.A
Piſtoria in rus redacta. 63.A
Placentiam Gothi obſident. 12.C
Placidia Theodoſij imperatoris filia, Athaulphum Gothorum regẽ mira arte tractat. 2.D.3.A
Placidia Honorio reſtituta, Conſtantio Cæſari nubit. 4.A
Placidiæ in Italiam expeditio. 4.D
Pola urbs à Genuẽſibus incenſa. 71.C
Polentia uicus. 2.C
Poloni populi. 3.A.17.D
Pons in Tyberi conſtructus. 12.D
Pontifices Romani ex Longobardia eligendos Henrici ſecundi decretum. 34.C
Pontificis eligẽdi facultas penes Imp. 15.D.16.A.27.D.29.B.32.B.34.A.B
Pontificis Romani eligendi priuilegia à Conſtantino conceſſa. 20.D
Pontifices Romani imperatoris iuri ſe ſubducunt. 30.C
Pontifices, Nicolai ſecundi decreto, à Cardinalibus eliguntur. 34.B
Pontificalium nominum mutandorũ initium. 29.D
Populonium oppidum à Nicephoro direptum. 28.B
Portuenſis urbs à Victigite capta. 11.A
Portuenſis ciuitas à Gothis capta. 12.C
Portuenſem urbẽ Totila expugnat. (13.C
Prædicatores cucullati Eucharistiæ ueneficio aduerſus imperatorem uſi. 64.B
Pratenſium contra Florentinos coniuratio. 70.B
Priſci legatio ad Hunnos. 5.D
Priſci patritij coniuratio. 18.A
Ptolomais à Chriſtianis capitur. 47.C
Ptolemais maxime locupletata. 56.A
Ptolemais à Soldano funditus diruta. (61.A
Pudicitiæ egregium exemplum. 6.C
Pudicitiæ proſtitutæ exemplum memorabile. 18.B
Pyrenæi clauſtrum à Barbaris patefactum. 3.C
Pyrrhus Conſtantinopolitanus patriarcha. 19.A

Q

Quadi in libertatem ſe uendicant. 6.D

R

Raginfredi maioris domus interitus. 22.D
Raimundus dux Auſtriæ Antiochiæ princeps, eiusq; res fortiter geſtæ. (41.D
Raimundus primus Romanorum ſenator externus. 69.D
Rainaldus abnegato Chriſto deditionem Turcis facit. 37.A
Rauenna quando condita, eiusq; incrementum. 6.D.8.D
Rauenna Romandiola appellata. (27.D
Rauennæ ſitus & exarchatus ditio. 25.C
Rauennæ epiſcopatui duodecim ciuitates ſubiectæ. 6.D
Rauenna factioſa tandem Placidiæ ſe dedit. 4.D
Rauennam Theodoricus triennium obſidet. 8.C
Rauenna capta. 12.A
Rauenna à Longobardis capta. 25.C
Rauenna Romanæ eccleſiæ ſubiecta. 20.C
Razatenes Perſarum dux ab Heraclio ſuperatus. 18.D
Regeta olim, nunc Ruglate. 10.C
Regibus arma, non literas, conuenire. 9.B.C
Reginaris Gothus ad Iuſtinianum tranſit. 14.A
Remenſes Galliæ urbem Ecius ui capit. 6.A
Remigius Remenſis epiſcopus Clodoueum Francorum regem baptizat. 8.D
Rhadagaſus Gothus Italiam affligit. 2.B. eiusq; interitus. Ibidem
Rhegium à Gothis captum. 13.D
Rithimer Gothus Patritius Alanos ex Italia pepulit. 7.B
Rhodus Venetis per fœdus ſubiecta. 52.C
Rhodus à Saracenis capta. 19.D.62.D

Ricaredus Veſogothorũ rex cũ gente ſua Arianæ hæreſi renunciat. 16.D
Ricardus Cornubiæ comes imperator deſignatus. 55.C
Ricardi regis Angliæ turpis cum Saladino pax. 48.A
Rithimeri ingratitudo. 7.B
Roberti Flandriæ comitis temeritas & caſus. 46.A
Robertus parẽti Petro in orientali regno ſuccedit. 50.C
Roberti turpiſſimum in ſponſam facinus. 51.D
Robertus regno priuatus. 64.B
Robertus Guiſtardus Apuliæ & Calabriæ ducatum ui ſibi arrogat. 34.C
Robertus Bauariæ dux imperator electus. 75.B
Rodoaldus Longobardorum rex eligitur. 19.D
Rodulphus Saxoniæ dux, rex Alemanniæ creatus. 35.C
Rodulphus Alemanniæ rex de Henrico Imp. uictor occubuit. 36.A
Rodulphus Haſſiæ comes imperator electus. 58.D
Rogerius Saracenos contra fratrem ducit. 36.C
Rogerius ſe regem appellat. 41.B
Rogerius utriuſq; Siciliæ rex. 41.D
Rogerius Siciliæ rex maximas ciuitates de Græco imperio accipit. 42.C
Romæ aquęductus XIIII. 19.D
Romani imperij inclinatio quãdo cœperit. 1.A
Roma à Gothis capta. 1.A.2.D.13.A
Roma è Gothorũ manibus per Narſetem erepta. 14.B
Romam incendit Genſericus. 7.A
Romam Agilulphus obſedit. 17.C
Romanorum cum Longobardis induciæ. 16.C
Romani Papæ rebellant. 51.C.57.A
Romani à pontificum electione ceſſare iuſſi. 33.D
Ro. Senatus autoritate Papæ conſtituitur. 68.B
Romanam eccleſiam à nullo iudicari debere. 27.C
Romanæ eccleſiæ cæteræ omnes parêre coactæ. 18.A
Romanorum rex quis. 33.A
Romæ Decuriones duodecim eliguntur. 31.D
Romanis prætor cum diu libere (68.A uixiſſent à Lothario datus. 29.C
Romani regiminis modus mutatur.
Romanus Exarchus de Longobardis uictor, uictoria abutitur. 17.A
Romanus imperium orientale per dolum occupat. 30.D
Romilda Giſulphi regis uxor proſtituitur. 18.B
Roſimunda Alboini uxor iniuriã mariti adulterio ulciſcitur. 15.D
Rotharis Longobardorum rex Arianus. 19.C
Rotharis de Italis uictor Liguriã in poteſtatem redegit. 19.D
Rotharis interitus. 21.B
Rothifredus Normannorum rex baptizatur. 30.B
Ruffini orientis ducis interitus. 2.B
Rugi populi deleti. 8.B
Rugilanda prouincia uaſtata. 8.B
Ruſſianum oppidum à Totila capitur. 13.B

S

Sabinus exilio damnatus. 3.D
Saladinus Turcarum rex prudentiſſimus. 45.B
Saladinus Hieroſolymitanũ regnum infeſtat. 45.D
Saladinus Aegyptum Syriamq; ſubegit. 45.B
Saladini copias Balduinus fudit. Ibid.
Saladinus magnam Chriſtianorũ cædem ædit. 46.B.47.A.B
Saladinus multarum ciuitatum deditionem Chriſtianis facit. 47.C.D
Saladini humanitas. 46.C
Saladini obitus & ſepulturæ pompa. 48.A
Salomon Vngarorũ rex à ſuis carcere incluſus. 35.A
Sardiniæ contra Gothos motus. 14.A
Saracenorum contagium graſſatur. 19.B.& ſequentib.
Saraceni Arabes Siciliam uaſtãt. 17.C
Saraceni multarum terrarum partes affligunt. 19.D
Saracenorũ in Aſiam expeditio. 28.A
Saraceni Thraciam, Sardiniã & Corſicam uexant. 28.B.C

Saraceni Palæſtinam fœdant. 29.C.D
Saracenorum magna de Chriſtianis uictoria. 30.A
Saraceni Dalmatiam uaſtant. 30.C
Saraceni Adriatici loca incendũt. 30.C
Saraceni Romanorum fines inuadunt. 31.B
Saraceni Hetruriam populantur. 31.C
Saraceni Siciliam premunt. 33.B
Saracenos Frid. II fouet. 53.A
Saracenorum clades. 20.C.23.A.B.C 27.B 30.C 31.A 32.B 33.B 37.B 38.A 40.A.C 41.C 42.C 45.B 47.A 49.B 51.A
Saraceni Iuſtiniano decennalem pacẽ offerunt. 21.A
Saraceni fidem accipiunt. 27.C.38.C.D
Saracenorum monarchia in Oligarchiam abit. 28.D
Sarſina Plauti patria. 25.C
Saxonum aduerſus Britannos crudelitas. 7.D
Saxones cum Longobardis in Italiam uenerunt. 15.B
Saxones magna occidione cæſi Sueuis ſedes ſuas conceſſere. 16.B
Saxones Carolo Magno ſubinde rebellant. 26.D
Saxonũ rebellantiũ clades. 27.B.28.A
Saym Perſarum dux ab Heracleo ſuperatus. 18.D
Scandalum caſtellum ædificatur. 40.D
Scauratio Nicephoro patri in imperio conſors. 28.A
Scauria inſula Longobardorũ quondam ſedes. 1.A
Scarparia oppidum ædificatur. 63.A
Sclaui unde dicti. 3.A
Sclauini Romanorum prouincias inuadunt. 13.D
Sclaui Hiſtriam depopulantur. 17.B
Sclaui Illyrici partem occupant. 18.B
Sclaui Saracenos pellunt. 32.B
Sclauonia unde dicta. 17.C
Sebaſtianus comes Sueuos & Alanos Luſitaniæ ſedibus expulit. 5.B
Sebaſtianus Luſitania potitus tyrannidem affectans pœnas luit. 5.C
Senatores duo Romæ creantur. 59.C
Senatores Ro. ſingulo ſemeſtri ſinguli ius dicunt. 70.B
Senator externus à Papa Romam inuectus. 69.D
Senenſium de Florentinis egregia uictoria. 55.A
Septemuiri Romani. 69.D.70.A
Sepulchrũ domini prophanatũ. 53.C
Seuerianus imperator creatus. 7.A eiusq; obitus. Ibidem B
Seuerus Aquileienſis patriarcha in hæreſim lapſus. 17.D
Siciliam Genſericus affligit. 5.C
Sicilia recuperata. 10.B
Siculorũ aduerſus Carolum, adeoq; ipſos Gallos conſpiratio. 59.D
Sigericus Veſogothorũ rex à ſuis obtruncatus. 3.D.4.A
Signia à Genuenſibus incenſa. 71.D
Sigiſmundus Burgundionum rex paricidij pœnas luit. 10.D
Siluina Saracenorum urbs à Chriſtianis capta. 47.A
Siſualdus Brentorum rex ad Narſetem deficit. 14.B
Siſualdus Eporediam cepit. 15.C
Siſulphus dux, Africæ urbibus potitus. 5.A
Smaragdi Exarchi res geſtæ. 16.B. & ſequentib.
Smirna à Turcis diruta. 37.D
Sobal Syriæ caſtellũ ædificatur. 40.D
Soldani in Chriſtianos expeditio. 49.B
Soldanus Ptolemaidam obſidiens à Chriſtianis repellitur. 60.D
Sontius fluuius. 8.B
S. Staſilaus canonizatus. 54.B
Stauratius orientalis imperator. 28.C
Stephanus propter imaginum patrocinium occiſus. 26.B
Stephanus Vngariæ rex cum ſubditis fidem accipit. 33.C
Stephanus Columna regiũ apud Romanos magiſtratum in quinquennium adminiſtrat. 67.B
Stillico & Aurelianus Coſſ. 2.B
Stilliconis impietas & perfidia. 2.B.C
Strapulia Zepidarum rex à Theoderico fuſus. 8.B
Storza tyrannidem in Africa interfectis iudicibus exercet. 10.B
Sueui populi. 3.A
Sueuorum crebra ſedis mutatio. 5.B
Sueui circa Rhenum ſedentes Saxonum deſerta loca occupant. 15.B
Sueuorũ de Saxonibus uictoria. 16.B

Sueui

Sueui relicta Olliſippone ad Gothos confugiunt. 5.B
Sueropilus Dalmatiæ rex fidem Chriſtianam accipit. 30.C
Suriani populi origo. 37.D
Symmachi exilium. 9.B
& interitus. Ibidem
Syria Turcis ſubiecta. 45.B
Syroës Perſa parentē regē fratremq; necauit. 18.D
Syracuſæ à Saracenis captæ. 20.C

T

Tagnaris dolus malus. 14.B
Tancredi Bohemūdi nepotis res geſtæ. 40.A
Tancredus adulterinus Siciliæ rex. 47.B
Tarentrū à Calabris domo pulſis erpa atur. 13.B
Tarentum à Totila capitur. 13.D
Taraconenſis Hiſpania ab Alanis capta. 5.C
Tartari Armeniā ſibi ſubijciunt. 50.D
Tartari baptizantur. 58.D
Taruiſani pœnas occiſi Henrici exoluunt. 27.C
Taſſillo Bauarorum rex creatus Sclauinos bello inſequitur. 17.B
Teia Gothorum rex creatur. 14.B
Teiæ interitus. 14.D
Templarij Saracenis conſentiūt. 62.D
Tenedos inſula Sabaudiæ duci aſſignatur. 71.D
Tenedi inſulæ oppidum deſtructum. 73.B
Terdon Ciſalpinæ Galliæ ciuitas. 7.A
Tergeſtini Aquileienſi patriarchæ ſe dederunt. 71.C
Tertullus imperium ſibi arrogans interficitur. 4.A
Theobaldus rex Nauarræ Ptolemaidam uaſtat. 52.A
Theobaldus Metenſium rex Italiam inuadit. 11.D
Theodatus hiſtoricus, philoſophusq; Platonicus Amalaſunthæ in regno conſors. 9.C
Theodatus Græcis Latiniſq; literis imbutus hiſtoriam ſcripſit. Ibid.
Taruiſium populatur. 14.C
Theodati res geſtæ. Ibidem. D
Theodati tyrannis. 9.D
Theodebaldi Metenſium regis interitus. 16.A
Theodeberti cum Childeberto in patrum coniuratio. 11.A
Theodebertus Theoderici filius Maſſiliam inuadit. 9.C
Theodebertus Liguria potitus. Ibid.
Theodebertus rex Francorum à fratribus ſuperatus, interfectus eſt. 18.C
Theodemir Zepidarum rex mortuo Athila in libertatem ſe uendicat. 6.D
Theodoricus Veſogothorū rex Italiæ dominatus. 1.A
Theoderici Valliæ ſucceſſoris cū Ecio fœdus. 6.A
Theodericus quantum terrarū regno ſuo adiecerit. 8.D
Theoderici aduerſus Odoacrem expeditio, deq; eo uictoria. 8.B
Theoderici perfidia. 8.C
Theodericus contra ſocerum arma ſumit. 8.D
Theodericus Ariana labe infectus. (9.B
Theodericus catholicos inſectatur. Ibidem.
Theoderici de Auſtraſijs uictoria. 21.B
Theodoaldus patri Theodeberto ſuccedit. 11.A
Theodora uirgo imperium orientale adminiſtrat. 34.A
Theodorus Calliopa Italiæ exarchus. (19.B
Theodorus Vattaris filius orientalis imperator. 52.D
Theodoſij imperatoris de Veſogothis uictoria. 2.A
Theodoſius minor Archadio ſuccedit. 3.C
Theodoſius ignobilis imperator creatus. 22.D
Theodoſius imperio deiectus. 23.A
Theophilæ urbis origo, nomen & ſitus. 37.C
Theſſalonicam Gothi obſident. 1.C
Theuda Veſogothorum rex creatus. 10.D
Theudelindæ reginæ Gregorius dialogos dicauit. 17.A
Theudelinda defuncto marito regnū ſuſcipit. 18.C
S. Thomas in Anglia interfectus. 44.C
Thomas Aquinas canonizatus. 65.C
Thomas Aquinas floret. 57.A

Thomas epiſcopus Erfordienſis canonizatus. Ibid.
Thomas patriarcha Conſtantinopolitanus. 49.A
Thoriſmundus Theodorici filius patris loco rex creatur. 6.B
Thoriſmundus quas partes occuparit. 7.A
Thraciam Gothi occupant. 1.C
Thracia ab Hunnis uaſtata. 5.D
Ticinium urbs diripitur. 8.A
Toletanus ager uaſtatus. 3.C
Totilæ res geſtæ. 12.B. & ſequentib.
Traianus Gothos Romanis finibus expulit. 1.C
Tranſila Valentinianũ interficit. 6.D
Treueri populi. 3.B
Tripolis à Soldano diruta. 60.C
Troia Apuliæ. 33.C
Tridentum muro cinctum. 9.A
Tullenſes populi. 3.B
Turingi in libertatẽ ſe uendicant. 6.D
Turingi Italiam ſunt ingreſſi. 7.D
Turingię Lantgrauius Romanorum rex. 53.C
Turci populi. 25.B
Turcæ ex Scythia in Aſiam migrarunt. 1.B
Turcæ Aſiam inuadunt. 25.A
Turcæ Hieroſolyma capta à ſacris abſtinent. 33.B
Turcorum magna clades. 37.B.38.B. 42.A.45.B
Tuſcię oppida quę imperio, quæ item eccleſiæ pertineant. 29.B.C
Tyberius imperator creatus. 15.D
Tyberij de Parthis uictoria. 16.A
Tyberis magna inundatio. 15.C. 26.D.51.B
Tybur à Totila captum. 12.C
Tyrus à Chriſtianis capta, Hieroſolymæq́ regno addita. 41.C
Tyrus & Sidon à Soldano dirutæ. (60.C

V

VAndalorum gens. 3.A
Vandali Sclauorũ lingua quondam uſi. 17.D
Vandali ſedes in Africa quærunt. 5.B
Vandalorũ crebra ſedis mutatio. 3.B
Vandali à fluuio regionis nomen ſortiti. 3.B
Vandali in Gallias tranſeunt. 3.B
Valamir & Theodemir Oſtrogothorum reges in libertatẽ ſe uẽdicãt 6.D
Valamiri & Theodemiri Oſtrogothorum regum cum Leone imperatore fœdus. 7.B
Valemir Scythas inuadens ab eis occiſus eſt. Ibidem
Valaris Gothus ſingulari certamine transfoſſus. 12.B
Valens imperator Veſogothos ſuo malo fouit. 1.D.2.A
Valentinianus Cæſar à Theodoſio declaratus. 4.D
Valentinianus Auguſtus appellatus. (4.D
Valentiniani in Italiam expeditio. Ibidem
Valentinianus imperator cum Genſerico pacem facit. 5.D
Valentinianus in ultionem Ecij occiſus. 6.D
Valeriani Anconæ præſidis de Gothis uictoria. 14.A
Vallia Veſogothorum rex pacẽ cum Honorio facit. 4.A
Vandalorum ex faucibus Africa erepta. 1.B
Vandali Mauritaniam Numidiamq́ contra fidem depopulantur. 5.B
Vandaloſia Bethica dicta. 4.A
Varaiæ interitus. 12.B
Varmundus Hieroſolymitanus patriarcha. 41.C
Vaſconia. 4.B
Vaſcones ab imperio deficiunt. 29.A
Vattaris Commo Græcũ imperium uſurpat. 49.C
Vbaldini Apennino deturbati ſunt.
Veneti priusCiantes dicti. 4.D (70.B
Venetiarum natalis & incrementũ. 8.A.10.A.15.D
Venetiarum amœnitas. 9.D.10.A
Venetis ſuo iure uiuere conceſſum. (28.A
Veneti Orientalis imperij ciuitates ſubigunt. 43.D. & ſeq.
Veneti Conſtantinopolis & imperatorem & patriarcham habent eligere. 49.A
Veneta urbs prouinciæ nomen ad ſe traxit. 14.A
Venetos Pipinus ſibi ſubijcit. 28.C
Venetorum aduerſus Saracenos expeditio. 41.C

Vene-

Venetorum cum Frederico Barbaroſſa fœdus. 44.D
Venetorum contra Maſtinum confœderatio. 67.A
Venetorum cum Genuenſibus fœdus. 52.B.71.D
Venetorum aduerſus Genuenſes fœdus. 68.D. & ſeq.
Venetorum cum Genuenſibus perpetuæ pacis belliq; uiciſſitudines. 58.C.& ſequentib.68.D.70.D
Veneti excommunicati. 63.A
Venetiarum incendia. 40.A
Veredinenſes populi. 3.B
Veronam Athila contra fidem diripit. 6.C
Veronenſes ſeſe Longobardis dedunt. 15.C
Verona Longobardici regni ſedes. (15.B
Veronianus Valentinus interfectus. 3.B
Veſogothi populi. 1.D
Veſogothi ab Hunnis ſuis ſedibus eiecti. Ibidem
Veſogothi Romanorum fidei ſe commiſerunt. 2.A
Veſogothorum cum Vandalis bellum. 5.A
Veſogothorum naufragium. 4.A
Veſogothi relictas à Vandalis ſedes occupant. 5.B
Veſogothici regni crebra ſucceſſio. (15.B
Veſogothi Arianorum hæreſi ualedicunt. 16.D
Veſogothi Saracenos in auxiliũ contra Carolum uocant. 23.A
Veſogothorum nomen funditus deletum. 23.B
Vexillifer iuſtitiæ Florentinus magiſtratus. 60.B
Vicarij paſſim in Italiæ eccleſijs conſtituti. 67.C
Vicecomitum nouum bellum. 70.B
Vicecomites rebellantes uicti pacem petunt. 70.A
Victoris Piſanis Genuenſium ducis res geſtæ. 71.A.B
Victoriam ciuitatem Fredericus ſecundus condere conatur. 53.C
Victorini nummi. Ibidem
Victiges Gothorum rex factus. 10.C
Victiges Mathaſiuntham inuitam ducit. Ibidem
Victiges Vrbem obſidet. 10.D
Victiges capitur. 12.A
Victiges triumpho ductus. 1.B
Vicentiam Athila contra fidem diripit. 6.C
Vincentia in Longobardorum poteſtatem uenit. 15.C
Vindelici à Vandalis. 17.D
Vindelici Saxonibus contermini. Ibi.
Viomarchius imperium inuadens interficitur. 29.B
Vitalis ad Taruiſium fuga. 12.B
Vngari pro Hunnis dicti. 15.B
Vngari Pipino ſe dedunt. 27.B
Vngari ab Hunnis ſedibus pulſi. 30.C
Vngarorum in Græciam, deinde in Italiam expeditio. 30.D
Vngarorum maxima clades. 31.B.D
Vngari fidem accipiunt. 33.C
Vngarorum inteſtinũ diſſidium. 33.D
Vngarorum aduerſus Cęſarem Henricum motus. 35.A
Vuidis Francorum ducis geſta. 14.D

Z

Zelibares à Coſdroa interfectus. (11.B
Zeno à filio Leone imperator coronatus, ſe ſua ſponte imperio abdicat. 7.D
Zenoni imperium reſtituitur. 7.D
Zeno defunctus. 9.A
Zepidarum reges in libertatem ſe uendicant. 6.D
Zepidarum nomen extinctum. 11.B

INDICIS FINIS.

ROMANORVM PONTIFICVM CATALOGVS.

ADeodatus. 20.B
Agatho. 20.C
Agapitus ſecundus. 31.C
Anacletus Antipapa. 41.D
Anaſtaſius. 9.A
Anaſtaſius quartus. 42.D
Adrianus primus. 26.A
Adrianus ſecundus. 30.C
Adrianus tertius. 30.B
Adrianus quartus. 42.D
Adrianus quintus. 59.A
Alexander ſecundus. 34.C
Alexander tertius. 43.B
Alexander quartus. 54.B
Alexander quintus. 74.C.75.D
Benedictus. 15.C
Benedictus ſecundus. 20.D
Benedictus quintus. 20.D
Benedictus ſextus. 32.C
Benedictus ſeptimus. 32.C
Benedictus octauus. 33.B
Benedictus nonus. 33.D
Benedictus Velitrenſis. 34.B
Benedictus undecimus. 62.B
Benedictus duodecimus. 66.D
Benedictus diaconus Antipapa. 32.B
Benedictus decimustertius. 74.C
Bonus ſecundus. 32.C
Bonifacius. 15.D
Bonifacius tertius. 18.A
Bonifacius quartus. 18.A
Bonifacius quintus. 18.C.30.D
Bonifacius ſeptimus. 32.C.D
Bonifacius octauus. 61.B
Bonifacius nonus. 73.D
Cadolus Antipapa. 34.C
Caliſtus. 41.A
Celeſtinus ſecundus. 42.A
Celeſtinus tertius. 47.C.61.B
Celeſtinus quartus. 53.A
Clemens. 19.D
Clemens ſecundus. 33.D
Clemens tertius. 46.D
Clemens quartus. 57.A
Clemens quintus. 62.C
Clemens ſextus. 67.C
Clemens ſeptimus. 71.A
Clemens Antipapa. 36.A
Conon. 21.A
Conſtantinus. 22.A
Damaſus primus. 20.C
Damaſus ſecundus. 34.A
Deusdedit. 18.B
Eugenius primus. 19.D
Eugenius ſecundus. 29.C
Eugenius tertius. 42.B
Eugenius quartus. 41.A.42.C
Gelaſius ſecundus. 40.D
Gregorius primus. 16.C.18.A
Gregorius ſecundus. 23.D
Gregorius tertius. 24.C
Gregorius quartus. 29.C
Gregorius quintus. 33.A
Gregorius ſextus. 33.D
Gregorius ſeptimus. 35.A
Gregorius octauus. 46.D
Gregorius nonus. 51.A
Gregorius decimus. 58.B
Gregorius undecimus. 70.B
Gregorius duodecimus. 75.D
Gregorius Antipapa. 41.C
Guido Antipapa. 43.C
Honorius primus. 19.A
Honorius ſecundus. 41.C
Honorius tertius. 50.B
Honorius quartus. 60.B
Hormiſca. 9.B
Innocentius ſecundus. 41.D
Innocentius tertius. 48.B
Innocentius quartus. 53.B
Innocentius quintus. 59.A
Innocentius ſextus. 68.A
Innocentius ſeptimus. 75.C
Ioannes Thuſcus. 9.B
Ioannes. 15.A
Ioannes quartus. 19.B
Ioannes ſextus. 21.D
Ioannes ſeptimus. 22.A
Ioannes octauus. 30.B
Ioannes nonus. 30.C
Ioannes decimus. 31.A
Ioannes undecimus. 31.C
Ioannes duodecimus. 31.D
Ioannes decimustertius. 32.B
Ioannes decimusquartus. 32.D
Ioannes decimusquintus. Ibidem
Ioannes decimusſextus. 33.A
Ioannes decimusſeptimus. Ibidem
Ioannes decimusoctauus. Ibidem
Ioannes decimusnonus. Ibid.C

Ioan-

Ioannes uigeſimusprimus. 59.A
Ioannes uigeſimusſecundus. 64.C
Ioannes uigeſimustertius. 75.D
Ioannes Antipapa. 45.C
Ioannes Sirmienſis Antipapa. 44.C
Laurentius. 9.A
Leo primus. 6.C
Leo ſecundus. 20.D
Leo tertius. 27.B
Leo quartus. 25.D.27.A
Leo ſextus. 31.B
Leo ſeptimus. 31.C
Leo octauus 32.A
Leo nonus. 34.A
Lucius tertius. 40.B.45.D
Martinus primus. 19.C
Martinus ſecundus. 30.B
Martinus tertius. 31.C
Martinus quartus. 59.B
Nicolaus ſecundus. 34.B
Nicolaus tertius. 59.A
Nicolaus quartus. 60.C
Octauianus Victor antipapa. 43.B
Paſchalis primus. 29.B
Paſchalis ſecundus. 39.C
Paulus. 25.D
Pelagius. 15.A
Petrus epiſcopus Antipapa. 9.A
Petrus Corbarienſis Antipapa. 65.D
Sabinus. 18.A
Sergius. 21.A
Sergius Oſporci. 29.D
Sergius tertius. 33.A
Sergius quartus. Ibidem
Seuerinus. 19.A
Siſinus. 22.A
Stephanus ſecundus. 22.B
Stephanus tertius. 26.A
Stephanus quartus. 29.A
Stephanus quintus. 30.B
Stephanus ſextus. 30.D
Syluerius. 9.D
Sylueſter ſecundus. 33.A
Sylueſter tertius. Ibid.D
Symmachus. 9.A
Theodorus. 19.B
Valentinus. 29.C
Victor ſecundus. 34.A
Victor tertius. 36.B
Virgilius ſecundus. 11.C
Vitalianus. 20.A
Vrbanus ſecundus. 36.C
Vrbanus tertius. 46.A
Vrbanus quartus. 56.C
Vrbanus quintus. 69.D
Vrbanus ſextus. 70.C
Zacharias. 24.A

CATALOGVS SYNODORVM.

Synodus Apuliana. 40.C
Aquiſgrani. 29.B
Claromontana. 41.D
Conſtantinopolitanæ. 17.A.20.C.21.C.30.C
Florentina. 39.D
Germanorum Francorumq́. 27.B
Guardaſcallana. 40.C
Lateranenſis. 9.A.26.A.35.A.B.40.C.41.B.42.A.50.A
Lugdunenſis. 53.B
Mantuana. 34.D
Melphina. 36.C
Monteclaritana. 36.C
Nicena. 27.A
Papienſes. 29.B.43.B
Pariſienſis. 62.B
Placentinæ. 36.C.41.D
Piſanæ. 42.A.75.D
Remenſis. 41.D
Romanæ. 9.B.19.C.23.D.33.D.35.D.41.C
Sutriana. 34.B
Trecana. 39.D
Troiana. 36.C
Turonenſis. 43.C
Viennenſis. 63.D

FINIS.

ERRATA SEQVENTIS EPITOME
SIC CASTIGATO.

Folio. 1. D. uer. 16. cladibus. Fol. 2. C. uer. 7. qui dicitur. Fol. 11. B. uer. 4. compulſus. Fol. 14. B. uer. 24. Machario. Fol. 19. C. uer. 9. lingua illam. uer. 13. Conſtantius adhæſit. Fol. 22. A. uer. 13. Ioanni VII. uer. 16. qui om̃es. Fol. 23. D. uer. 3. claſſem, à quib. Fol. 25. B. uer. 7. Perſæ appellarentur. uer. 16. laceſſant. Fol. 34. B. uer. 25. reſciſcens. Fol. 37. B. uer. 5. inuaſusq;. Fol. 41. D. uer. 2. tenendum. Fol. 63. A. uer. 11. præter Florentinos. Fol. 65. A. uer. 8. Gibellinis uicem red.

A PII PONT. MAX.

SVPRA DECADES BLONDI, AB INCLINATIONE IMPERII, VSQVE AD TEMPORA IOANNIS VICESIMITERTII RO. PONT. EPITOME.

EX LIBRO PRIMO.

FVIT autem in urbe Conſtantinopoli Romanum imperium magna cum gloria ſub Conſtātino, Conſtantini filio, ac per tempora filiorū eius, & amplius, uſq; ad Theodoſij ſenioris filios, Honorium & Archadium, per annos circiter ſeptuaginta. Sub illis uero magna imperij inclinatio facta eſt, intrantibus Italiam Gothis & Romanam urbē irrumpentibus, paulò antequam beatus Hieronymus è uita decederet: & poſtremo Gallias atque Hiſpanias uaſtantibus. Paulò poſt & Hunnorum ſecuta eſt inundatio, quorum rex Athila Aquileiam deleuit: qui etiam in campis Cathelaunicis cum Gothis conflixit cruentiſſima uictoria, in qua Theodoricus cecidit rex Gothorum. Ipſe uero Athila poſt Aquileiam deletam domū rediens, noua cōiuge ducta, inter dormiendum fluente è naribus ſanguine ſuffocatus eſt. Odoacer quoque Rugorum rex, quatuordecim annis Italiam ſeruitio preſſit. Et Franci tranſmiſſo Rheno magnum in Gallia imperium quæſiuere. Odoacrem Theodoricus alter Veſogothorum rex interfecit, & ipſe imperium Italiæ conſecutus eſt, eiuſq; ſucceſſores pluribus annis Italiæ dominati ſunt. Secuta eſt & Longobardorum calamitas: qui cum ex inſula Scauria exiuiſſent, & aliquandiu in
B Germania conſediſſent, & poſtea in Pannonia cum Alboino rege ſuo habitaſſent, poſtremo à Narſete eunucho uocati, Italiam oppreſſere. Sub Iuſtiniano tamen aliquantulum res Romana apud Conſtantinopolim refloruit, qui per Beliſarium non ſolum Aſiæ maximam partem à Parthorum rabie liberauit, ſed ipſam Africam ex faucibus Vandalorum eripuit, & Gothorum genus ex Roma atq; Italia pepulit, penituſq; deleuit: qui Victigem ultimum eorum regem bello uictum captumq; duxit Conſtantinopolim. Sed non tam glorioſa huius uictoria fuit, quàm lachrymoſa Narſetis perfidia: qui, ut diximus, Longobardos ad imperium Italiæ perduxit. Maxima uero imperij ruina ſub Heraclio Cæſare contigit: qui etſi magno triumpho de Perſis potito, occiſo Coſdroë filio, ac reportato ſanctæ crucis ligno, imperij nomen extulit: in hæreſim tamen lapſus eſt. Et ſub eo Mahumetem emerſiſſe ferūt, gentili patre & Iudæa matre natum: quem Arabes & Saraceni omnes ueluti prophetam habent. Hic & Arabes & Aegyptios & Syros & Lydos à Romano imperio ſeparauit: & qui noſtra ætate eius blaſphemiæ ſectatores ſunt, ad internitionem imperij Romani & Chriſtianæ religionis aſpirāt. A Iuſtiniano uſq; ad Heraclium anni intercedunt circiter nonaginta. Vltima clades à Turcis profecta eſt: qui, ut diximus, regnante apud Francos Pipino, ex Scythia in Aſiam migrauere. Gens Gothica, prius Gethica dicta eſt. Scythæ hi fuere qui in Europa Tanaidi ſedes proximas habuere: ferox hominum genus, & ad mortem paratiſſimum: hos Trogus Pompeius in Aſia collocaſſe uidetur, Reſeorum per Aſiam geſta commemorans: quos Paulus Oroſius Romanas ingreſſos prouincias, ſocietatem Romani imperij precibus quæſiuiſſe dicit, quam armis uindicare potuiſſent: tacetq; eos à Lucullo Romanorum duce uictos, ac Meſia pulſos. Ait idem, oratores eius gentis ad Octauianum Cæſarem Tarraconæ agentem profectos, ut quam à uictore remotiſſimo

C pacem peterent, facilius impetrarent. Ablauius origine Gothus, ſcribit illos ab Agrippa Danubiun tranſire compulſos, ſub Domitiano fuiſſe reuerſos, cum quibus congreſſus Opius Sabinus primum, & poſtea Fuſcus Cornelius, Romani duces, copias amiſerunt, & in prælio ceciderunt. Cuius cladis magnitudinem referēs Cornelius Tacitus, interfectorum numerum ſuppreſſit. Domuit tamen Gothos, & Romanis prouincijs expulit paulò poſt inſignis princeps Traianus, pacemq́ dedit in barbarico ſolo quieſcere promittentibus. Eoſdem anno poſtmodum ferè nonageſimo Antonius Baſianus Caracalla in oriētem cūm exercitu tranſiturus, cum non ſatis quieſcerent, tumultuarijs prælijs ſuperauit. Et anno deinde uigeſimo, Gordianus iunior Gothos ad Danubium uenire parantes, magis repulit quàm ſuperauit. Anno exinde octauo, imperante Philippo, qui primus Romanorum principum Chriſtianus extitit, Romani ſoli prouincias irruperunt, & nō ſolum ipſi qui Veſogothi dicebantur, ſed Oſtrogothos quoq́ ſecum duxere, trecenta uirorum millia in armis habentes, à quibus Meſia & Thracia miſerabiliter uaſtatæ ſunt. Aduerſus quos miſſus Decius Pannonienſis, aliquot prælijs ſuperatus, re infecta Romam reuertit. Philippus fraude ſuorum occiſus interijt. Imperator qui eum ſecutus eſt, eam gentem dimiſit intactā, quæ ſub Gallo & Voluſiano fœdus cum Repub. innouauit. Quibus imperatoribus ſublatis, Valerianus qui eis ſucceſſit, in uincula Saporis Perſarum regis deductus eſt. Quo tempore XXX tyranni imperium lacerauere, Gothi Bithiniam inuaſerunt, Nicomediam uaſtauerunt, Thraciam & Macedoniam occuparūt, Theſſalonicam obſederūt. Deinde Macriani ducis uirtute, in Achaia ſuperati receſſere: quorū alia manus per Aſiam bacchata, templum Dianæ Epheſiæ ſpoliauit, atq́ incendit. Repreſſit uero eorum audaciam, mox latius uagaturam, Claudius imperator eius nominis ſecundus: qui plura bienD nio, quàm quiſquam Romanorum principum decennio, ſumma felicitate confecit. Tercēta enim Gothorum millia deleuit, duo millia nauium ſubmerſit. Pugnauit apud Meſios, & multa prælia apud Martinopolim confecit. Capti ſunt pleriq́ reges: captæ diuerſarum gentium nobiles fœminæ: repletæ barbaris cultoribus Romanæ prouinciæ: nec ulla fuit regio quæ Gothicū ſeruū triumphali quodam ſeruitio non haberet. Claudium ob eam rem bene geſtam Senatus ſtatua aurea donauit. Aurelianus etiā princeps fortiſſimus Canabum regem Gothorum, nouos ultra Danubium motus parantem, cum quinq́ millibus interfecit: quo in prælio captæ ſunt X mulieres uirili habitu pugnantes: quas in triumphū ab Aureliano ductas, titulus præferebat, Amazonibus ortas eſſe. Iidem Gothi anno deinde trigeſimo reſumptis uiribus, nouos intentauere motus: Sarmatiam enim Europæ barbarici ſoli Romanorum prouinciam ſuis conterminam, Scythiæ finibus occupauerūt: quos Flauius Cōſtantinus Magnus non minore quàm Claudius clade profligauit: & tamen renouato cum his qui cladi ſuperfuerāt fœdere, ipſis in bello quod contra Licinium in oriente geſſit eſt uſus. Continuerunt ſe poſtea Gothi tot gladibus acceptis in ſuo natali ſolo intra Scythiam, Romanis prouincijs adiacētem, per annos circiter ſeptuaginta: quo tempore Hunni, malo Romanorum, Oſtrogothos accolas, ſuo ſubiecerūt imperio. Sunt autem Hunni & ipſi Scythæ, ſed magis efferati, quàm Gothi, ut qui montibus Riphæis propinquiores exiſtunt. Gothi bifariā diuiſi fuerunt. Alij Oſtrogothi dicti ſunt, alij Veſogothi, id eſt, orientales & occidentales: ſic enim Germanica ſonat appellatio. Veſogothos ſuis ſedibus Hunni eiecere: qui ab ultima Mæotide inter glacialem Tanaim & Maſſagetarum immanibus populis erupe runt, ubi clauſis rupibus feras gentes Alexandri clauſtra cohibuere. Veſogothi tranſito Danubio fugiētes à Valente imperatore, ſine ulla fœderis pactione ſuſcepti fuerunt. Deinde propter intolerabilem auaritiam Maximi ducis, fame & iniurijs adacti, arma corripuere: euicto Valentis exercitu per Thraciam ſe immiſcentes,

Gothorum tercenta millia deleuit Claudius Imp. duoq́; nauiū millia ſubmerſit.

Hunni qui. Gothi.

A ſcentes, omnia cædibus & incendijs fœdauere. Sed Ablauius ſcribit Oſtrogothos ab Hunnis prius pulſos fuiſſe, & inde Veſogothos metu perculſos, in Romanorũ fidem tutelamq́ cõfugiſſe, impetrata ſede citra Danubiũ in Meſia à Valẽte, cum Chriſti fidẽ accipere promiſiſſent. Valens autẽ dedit illis Arianæ hæreſis epiſcopos, à quibus Veſogothi nõ tam cõuerſi quàm peruerſi fuerunt: præfecitq́ Lupicinũ atq́ Maximũ Romanos duces, qui curarẽt aduenis neceſſaria importari: qui per auaritiã illos oppreſſere. Ob quam rem Frigiternus Alatheus & Safra Veſogothorum reguli cõmoti, Lupicinum ac Maximum interfecerunt, & in libertatem ſe erigẽtes Daciæ Ripenſis, Meſiæ, Thraciæq́ poſſeſſoribus tributa imperauere. Aduerſus quos Valens profectus, quintodecimo imperij ſui anno cum Veſogothis in Thracia congreſſus, magna ſtrage ſuperatus eſt: & ipſe ſagitta ſaucius cũ in uillæ cuiuſdã caſam deportatus eſſet, ab inſequentibus hoſtibus deprehenſus, ſubito igne conſumptus eſt. Qua uictoria elati Veſogothi, Conſtantinopolim obſederunt: quam Dominica Valentis uxor pecunia in populum diſtributa ſeruauit. Et Gratianus Valentis nepos, qui occidentale gubernabat imperium, afflictis rebus ſuccurrens, Veſogothis reſiſtere ſtatuit: ad quam rem Theodoſium ex Hiſpanijs accerſitum, ingẽti uirtute uirum, conſortem imperij declarauit: qui apud Sirmium indutus purpura, Veſogothis congreſſus, multis & magnis prælijs eos ſuperauit, & uictor Conſtantinopolim intrauit: deinde pacem cum Athanarico Veſogothorum rege percuſſit. Ablauius ſcribit Theodoſium quanquam uincentem, morbum incidiſſe, atque ideo Gratianum pacem cum Veſogothis cõſtituiſſe: quam, liberatus breui Theodoſius, ob reuerentiam collegæ uiolare noluerit. Athanaricus per amicitiam Conſtantinopolim ingreſſus, admiratus urbis magnificentiam, illic morbo correptus interijt, & Veſogothi rege carentes Theodoſio & Reipub. mili-
B tarunt. Gratianus paulò poſt apud Lugdunum Galliæ ciuitatem interfectus fuit, Arbogaſti & Eugenij opera: aduerſus quos Theodoſius profectus, Gothos præmiſit, qui ad internecionem occiſi fuerunt. Theodoſius apud Mediolanum in matura Reipub. morte præuentus eſt, Archadio & Honorio ſucceſſoribus relictis. Ordinauerat idem tres duces: Ruffinum qui orientem, Stilliconem qui occidentem, & Gildonem qui Africam gubernaret. Hic ultimus imperium Africæ ſibi uindicauit: aduerſus quem miſſus ab Honorio Maſtelzerius frater eius, cuius filij à Gildone fuerant interfecti, Gildonem ipſum prælio ſuperatum cupientiſſime interfecit. Sed imitator fraternæ impietatis, à militibus eſt occiſus. Ruffinus dum barbaris ad rebellionem paratis, imperiũ ſibi parat, in oriente Archadio curante interfectus eſt. Stillico genere Vandalus, duas Honorij filias in matrimonium accepit. Cum prima obijſſet intacta, impietatem ſuam magnis ſimulationibus texit, Eucherio filio ſuo imperium parans, quod non prius attentare auſus eſt, quàm imperatores maximis calamitatibus inuoluiſſet. Ob quam rem Sueuorum, Burgundorũ Alanorum & Vandalorum immanes gentes, ad inuadendas Gallias inuitauit, & Veſogothis ulterius ſtipendia dari diſſauſit, ſperans Veſogothos deſperatione coactos in Italiam proficiſci, & ſe ducem aduerſus eos decerni, qui copijs ingentibus inſtructis facile imperium obtineret. Anno itaque ſeptimo & quadringenteſimo Chriſtianæ ſalutis, Stillico & Aurelianus conſules creati ſunt: quo tempore Veſogothi ſtipendio priuati, in Pannoniam ſeceſſerunt, ubi regem, quo per annos uigintiquinq́ caruerant, creauerunt. Rex autem qui creatus eſt Halaricus fuit ex familia Balthorum in Gothis nobiliſſima natus: cui & Radagaſus & ipſe Gothus cum ducentis militibus ſe adiunxit. Hi duo & Thraciam, Pannoniam & Noricum & omnem Illyricum, & primam Italiæ partem, miſerandis ſtragibus ac direptionibus afflixerunt. Radagaſus Italiam ingreſſus & Apenninum

Ann. ſalu. CCCCVII

C transgreſſus, apud Feſulas conſedit, ibiq; à duce Stillicone obſeſſus eſt: qui cum inopiam rerum omnium pateretur, fugæ ſe commiſit: ſed captus & paulisper retentus deinde interfectus eſt: Gothorum tacita captura facta, ut more pecorum uenderentur. Quidam non Stilliconem Radagaſum cepiſſe, ſed Vldin & Sariam: quorum alter Hunrus, alter Gothus, Romanæ Reipub. militabat. Poſt cladem Radagaſij Halaricus cum Veſogothis imperio militare conſuetis, Italiam intrauit, atque uſque Rauennam progreſſus in loco conſedit, cui dicitur Candianum. Interea Barbari, Sueui, ac Burgundi & Alani, ad ripam Rheni peruenerant. Stillico haud ultra differẽdum ratus, cum omnibus copijs à Constantinopoli mouens, terreſtri itinere in Italiam properauit, atq; per Aquileiam & Altinum, Patauinumq; agrum, in Rauennatem delatus eſt: & ubi nunc Ferraria eſt conſedit, quæ tunc uicus erat muro immunitus. Halaricus è Candiano recedens, ad Polentiam uicum ſe recepit uiginti millibus paſſuum à Rauenna diſtãtem. Stillico Rauennam intrauit, & rei militaris peritia callens, pluribus cladibus Halaricum affecit, potuiſſetq; delere ſi uoluiſſet, ſed noluit: atque ita tribus annis bellum protraxit. Halaricus perfidiam Stilliconis Honorio ſignificauit, orans, ut ſibi ſedes in ea parte Galliæ darentur, ad quas Sueui, Alani & Burgundiones ducibus Vandalis irrupturi uidebantur. Reſciuerat Honorius ea etiam per alios, ſcripſitq; Stilliconi ut pacem cum Gothis faceret, diemq; ſtatueret qua ſe illi in Gallias conferrent. Paruit Stillico, & multa Gothis per ſimulationem conceſſit, ac maiora pollicitus eſt: quos poſtea ſacra paſchæ die ſecuros & per religionem ocioſos ex improuiſo aggreſſus eſt, immiſſo duce Saulo, gente & religione Hebræo, qui ardentiori odio Chriſtianos ſacra die perſecutus eſt, magnamq; cædem ædidit. Sed cum pauci aduerſus multos pugnarent, Halaricus quàm raptim aciem ſtruxit, & in Hebræum ruens, uſque ad internecionem eius copias deleuit: & omiſſa Galliæ cura, ad-
D uerſus Stilliconem ſe conuertit. Stillico animo conſternatus, auxilia ab imperatore poſtulauit. Honorius duces miſit, qui Stilliconem & Eucherium digna mercede interfecerunt. Gothi tamen Italiam per annum liberius populati, Vrbem obſederunt, & nullo defenſam exercitu, non tamen paruo negocio irru-
Roma à Gothis ui capta ac direpta. perunt, quo tempore Hieronymus apud Bethleem floruit. Capta eſt Vrbs quæ totum cepit orbem, imò fame perit antequam gladio: &, ut Hieronymus ad Principiam ſcribit, uix pauci qui caperentur inuenti ſunt. Ad nepharios cibos irrupit eſurientium rabies, & ſua inuicem membra laniarunt, dum mater non parcit lactenti infantiæ, & recipit utero quem paulò ante effuderat. Id factum eſt calendis Aprilis. Tuncq; primum Roma rerum domina eſſe deſijt. Annus tunc Vrbis ſexageſimusquartus & centeſimus ſupra milleſimum nu-
Ann. ſalu. merabatur, qui ſalutis Chriſtianæ duodecimus & quadringẽteſimus fuit. Pro-
CCCCXII hibuit Halaricus ne fugientes ad baſilicas Petri & Pauli læderentur, iuſſitq; à cædibus & ſanguine temperari. Ibi capta eſt Galla Placidia Theodoſij ſuperioris filia, quæ barbara caſtra ſecuta eſt. Gothi tertia die Vrbem egreſſi, Campaniam, Lucaniam & Brutios populati ſunt, tempeſtateq; prohibiti ne in Siciliam tranſirent. Interim Halaricus apud Conſentiam Brutiorum urbem, quæ hoc anno ui capta & direpta eſt, morbo correptus interijt. Corpus eius locello ditiſſima ſupellectile completo, in alueo deriuati amnis Baſenti condiderunt. Halacrio ſucceſſit Athaulphus & ipſe Balthus, cui Placidia deſponſata eſt, & apud forum Cornelij nuptiæ celebratæ ſunt. Hæc mulier uirum magnopere deliniuit, ita ut in reditu per Vrbem à cædibus temperatum ſit, & Vrbs ſuis magiſtratibus dimiſſa. Fuerat animus Athaulphi Romam rurſus delere & nouam condere, Gothiamq; appellare, & imperatoribus futuris nomen relinquere Athaulphum, Auguſto inuidens qui de ſe poſteris nomen dedit. Sed

A Placidia hæc omnia ex mente eius auertit, & fœdus inter uirum & imperatores conſtituit. Oroſius dicit, Alanorum, Sueuorum & Vandalorum gentes, ante biennium Romanæ irruptionis, per Stilliconem concitatas, inuaſiſſe Gallias: nec dicit unde fuerint. Plinius Vandalos, & eorũ partem Burgundiones, unam eſſe dicit ex quinque interioris Germaniæ partibus: & paulò poſt Sueuos illis proximos ponit. Alani autem etſi origine ſunt Scythæ, in ipſis tamen Vandalorum regionibus habitabãt. Sed Sueuos Octauius Auguſtus, teſte Suetonio, ex Germania in citeriores Rheni ripas tranſtulit. Eiuſdemq; Auguſti temporibus ea pars Vandalorũ quibus Burgundionibus poſtea fuit nomen, ad octoginta armatorum millia, ulteriores Rheni ripas inſederant, quos Druſus & Tiberius Cæſares, ſicut Cornelius refert, poſt ſubactam interiorem Germaniam in ſedes proprias repulerunt, & extra urbes munitaq; loca diſſiparunt, à quibus habitãdi uicatim modis, quos patrio gentis uocabulo Burgos appellabant, eos Burgundiones fuiſſe appellatos aſſerit Oroſius. Facta eſt & alia in ijs gentibus mutatio: nam Vandali à fluuio regionis ſic dicti, ſe Sclauos dixere, à nomine gentis quæ à Boſphoro Cimmerico in Tanaim fluuium habitare ſolita eſt. Et tamen cum eorum pars tempore Mauritij Cæſaris in Dalmatiam & Illyricum commigraſſet, qui domi manſerunt partim Bohemi, partim Poloni dicti ſunt. Vandali ergo, Burgundiones & Alani, ſuadẽte Stillicone in Gallias tranſiere, Sueuosq; qui in Eduis erant ſibi adiunxere: trecenta armatorum millia fuiſſe traduntur. Franci tunc etiam erant in Gallia, Germana gens ex prouincia Franconia: quam Conſtantius Flauij Conſtantini filius, primus Romanorum ducum domauit: ob quam rem uſque ad tempora Honorij & Archadij quieti in patria manſere. Sed horum imperij anno ſeptimo, mutandi melioris ſoli gratia patrijs ſedibus relictis, Rhenum tranſmiſerũt, & apud Treuiros Ma-

Plin. lib. 4. cap. 14.

Burgũdiones unde nomen ſortiti.

Bohemi.

Poloni.

B tricorenſes qui & Metenſes, ac Leucos qui & Tullenſes, Veredimenſesq; conſederant: quos, Sueuis ob uetuſtas ſimultates inſtigantibus, Vandali, Burgundionesq;, & Alani Rhenum per uim & arma tranſire, & in Franconiam ſe recipere compulerunt. Francis ultra Rhenum pulſis, Vandali, Alani & Sueui ad diripiendas uaſtandasq; Gallias ſunt profecti. Burgundiones ſedes delegerunt apud Eduos, Veſuntios, Lingonas, Cabilonenſes & Matiſconenſes, in quibus proximis ciuitatibus ad hæc uſque tempora permanſere, & nomen terræ Burgundiæ datum per annos iam mille. Vandali, Sueui & Alani, relictis in Eduis Burgundionibus, in Aquitaniam tranſiere, omnemq; Galliarum partem intra Pyrenæum & Ligerim populationibus fœdarunt: conatiq; in Hiſpanias irrumpere, difficultate montium retenti ſunt. Eodem tempore Gratianus inſulam Britanniæ, eius terræ municeps, per tyrãnidem inuaſit, & à Romanis militibus mox occiſus eſt: qui Conſtantinum quempiam ex infima militia, ſola ſpe nominis inducti, imperatorem elegerunt. Is tranſijt in Gallias contra Barbaros, & apud Cenomannos ſe continens, pacem cum illis tractauit: ſed illuſus eſt. Miſit tamen iudices in Hiſpanias, quos prouinciæ obediẽter acceptarunt. Dindimus tamen & Veronianus Palentini fratres nobiles, & in patria locupletes ſpreuerunt, ut contra eum & barbaros Pyrenæi clauſtra imperatori Honorio conſeruarent. Quod multo tempore fecerunt, nullo adiuti publico ſumptu, ſed tantummodo ſeruorum uernaculorumq; manu. Aduerſus quos miſit Conſtantinus barbaros Pictos, qui ab Honorio quietis ubique rebus in fœdus recepti, & in militiam Britannicam allecti, Honoriaci uocabantur. A quibus, duce Conſtantio filio, quem ex monacho Cæſarem Conſtantinus dixerat, in Hiſpanias miſſis, Dindimus & Veronianus interfecti ſunt, & Palentinus ager populatus. Interea pagani proxima Pyrenæo incolentes, ipſius montis ſaltus pro ſua ſalute tueri annixi ſunt: quos Conſtantius Honoriaciq; uiribus deturbabant,

C ac Vandalos, Sueuos & Alanos intra Hiſpanias admiſerunt, ut eorum freti auxilio, in præda ſemel deguſtata poſſent licetius deſæuire. Et barbari quidem patefacto Pyrenæi clauſtro, horrendas & inauditas ſtrages hominum commiſerunt, urbem Aſturgam expugnarunt, Toletanum agrum uaſtauerunt, urbem non ualentes euincere. Et Tagi amnis fluenta petentes, ad Oliſiponis mœnia conſedere, unde accepta pecunia diſceſſerunt. Interim Conſtantius Cæſar Conſtantini filius ad genitoris copias ſe contulit, qui Arelati ſe continebat, aduerſus Honorium & Veſogothos ſe muniens, quos fama eſſet cum ipſo imperatore aduerſus cæteram barbariem tyrannosq́ eſſe ducturos. Qua ſuſpicione adductus Conſtantinus, alterum filium Conſtantem Viennam miſit, ut uenturas ex Italia copias, ne Veſogothis iungerentur, detineret. Hoc tempore Archadius apud Conſtantinopolim deceſſit, cui ſucceſſit Theodoſius minor eius filius. Et Honorius Veſogothorum agitatione reſpirans, qui apud Barchilonem in Hiſpania citeriori quieti conſedebant, tyrannos tollere ſtatuit; ſperans & barbaros poſſe delere: Conſtantiumq́ comitem magiſtrum militiæ declarauit, qui dux impiger ex patritia gente Romanus, in Gallias profectus, Conſtantinum tyrannum apud Arelatem captum interfecit. Conſtantium uero Conſtantini filium, Gerontius comes ſuus apud Viennam occidit, atque in eius locum Maximum quendam ſubſtituit: ipſeq́ Gerontius paulò poſt à ſuis militibus eſt necatus, & milites ipſi Honorio reconciliati: Maximum purpura exutum, in Hiſpaniam ulteriorem relegarunt: & in Africam ab Honorio traijcere iuſſi ſunt, & inde in Italiam reuocati. Britannia uero miſſis legatis recuperata eſt. Iouinus uero nobilis Gallicus, ut primum tyrannidem aſſumpſit & frater eius Sebaſtianus, occiſi ſunt. Per idem tempus Athaulphus Veſogothorum rex petitam iniquis conditionibus pacem non impetrauit: ob

D quam rem Athalo quodam imperatoris nomine inſignito, & ſecum adducto, ulteriorem Hiſpaniam & Africam inuadere ſtatuit. Athalus iudices in Africam miſit, quos Heraclianus ad conſeruationem Africæ miſſus expulit: & claſſe comparata in Athalum duxit, eumq́ maritimo prælio ſuperauit: qui fugiens Hiſpanis ſe credidit: & ab his uinctus, uſque ad Arelatum ad Conſtantium comitem ductus, & inde ad Honorium miſſus, qui eum Romæ ante currum in triumpho duxit, & poſtea manu priuatum, longioris uitæ ludibrio apud Liparim inſulam conſeruari iuſſit. Heraclianus autem ob rem bene geſtam conſulatum adeptus, in perfidiam lapſus eſt: Sabini enim generis ſui conſilio uſus, claſſem quatuor millium & ſeptingentarum nauium armauit in Africa, atque in Italiam traiecit: ubi exſcenſione facta ut eum in Vrbem duceret, Marinum comitem cum Romano populo obuium habuit, territusq́, priuſquam prælium committeretur fœdiſſimam fugam fecit. Accepta enim onerariæ nauis ſcapha, ſolus Carthaginem redijt, atque ibi militari tumultu interfectus fuit. Sabinus Conſtantinopolim fugit: unde ad Honorium ductus, exilio eſt damnatus: atque hoc modo forma imperij pulchrior reddita eſt, Africa pacata. Sed reſtabant Veſogothi, & alij barbari in Hiſpania ac Gallia. In Veſogothos igitur primo exercitum mittere ſtatuit, quæ prouincia Conſtantio comiti demandata eſt: qui apud Arelatum exercitu reparato, breui Athaulphum regem, commeatu omni ora Galliarum & citerioris Hiſpaniæ maritima intercluſit, Narbonamq́ linquere, & in ulteriorem Hiſpaniam fugere coëgit. In quas difficultates adductus Athaulphus cum exercitum reparare uellet, à ſuis militibus interfectus eſt, tertio anno poſtquam creatus fuerat: imputantibus quod uxoris Placidiæ blanditijs illectus, noluiſſet imperatorem inuadere, tyrannorum motibus agitatum. Cui ſuffectus eſt Sigericus: qui cum pacis ab imperatore oblatæ cupidus uideretur, pari modo

A do eſt obtruncatus: & Vallia ei ſubrogatus: qui ſuorum militum rabiem expleturus, magnam eorum manum nauigio & armis inſtructam in Africam ire iuſſit. Sed hi omnes in Gaditano facto naufragio perierunt. Qua clade territus, pacem cum Honorio percuſſit, lectiſſimis obſidibus datis: Placidiam reddidit, atque obſequium aduerſus alios barbaros promiſit. Qua pace firmata Honorius Conſtantio Cæſari declarato, Placidiam ſororem in matrimonium dedit: ex qua Valentinianum tertium ſuſcepit, qui Honorio, pueritiam egreſſus, ſubrogatus eſt. Conſtantius Veſogothorum & Valliæ auxilijs uſus, in Alanos duxit, apud Emeritam Luſitaniæ metropolim conſedentes. Barbari enim Hiſpanias inter ſe diuiſerant. Vandalis Bethica, quæ ab eis Vandaloſia dicta eſt, obuenit: Alanis, Sueuiſq; Luſitania. Et ſorte iterum inter Alanos ac Sueuos ducta, hi Oliſiponem, & quicquid ultra pertinet ad Bethicam, illi Emeritam cum omni Gallitia habuerunt. Soli tamen Cantabri & Aſtures Galliciæ prouinciæ populi, in fide Romanorum permanſere. Conſtantius adiuuantibus Veſogothis Alanos apud Emeritam graui prælio uicit, eorum regem Achacem interfecit: qua clade cæteri barbari conterriti, pacem ab Honorio petierunt. Interim Tertullus uir patritius imperium Romæ aſſumpſit, quem magna pars Italiæ ſequebatur: ſed à Romanis Honorio fidem ſeruantibus, breui occiſus eſt. Nec propterea abfuit quin inuentus ſit alter Athalus imperium Romæ inuadens. Quibus difficultatibus adductus Honorius, Rauennam uenit: & Conſtantius Vandalis ac Sueuis petitæ pacis ſpem faciens, cum Placidia coniuge ad Honorium tranſiuit. Quod audientes Romani, tyrannum Athalum iniectis catenis Rauennam perduxere, & imperatori munus dedere: qui illum manu mutilatum Conſtantinopolim relegauit: moxq; Honorius Conſtantium purpura indutum, occidentalis imperij conſortem fecit. Prima igitur cura fuit, ſtabilito cum Vallia Gothorum

B rege in Hiſpanijs fœdere, illum in cæteram barbariem armare, Toloſamq; illi cum aliquot Auxitanæ prouinciæ ciuitatibus permiſit incolere. Hinc ea regio Vaſconia dicta eſt: quod latinis uerbis, occidentalem Gothiam ſignificat. Et hinc Honorius Romam perrexit, Conſtantius ad paranda in expeditionem Hiſpanicam neceſſaria Rauennæ ſubſtitit, ibique ſeptimo imperij ſui menſe morte præreptus eſt: eiq; ſubrogatus eſt ab Honorio magiſter militum Ecius patritius uir fortiſſimus, cuius genitor Gaudentius ex Doroſtana ciuitate Meſiæ oriundus, ſub Romanis principibus militauit. Hoc tempore Ecius, Burgundiones nouos motus parantes, bello compeſcuit: Francoſq; qui Rheni ripas iterato inſederant Gallias irrupturi, magna ſuperatos cæde repulit in Germaniam, & Alanos acerrimis prælijs agitauit: qui poſt acceptam à Conſtantio Cæſare cladem apud Oliſiponem, ſub tutela Sueuorum quieuerant: ſed audita Conſtantij morte, ad Emeritam reuerſi, eam prouinciam ſibi uindicare quærebant. Et Vandali ac Sueui tanto metu liberati, uoluntatem pacis abiecerant, Alaniſq; adſtabant ut Luſitaniam occuparent: quorum motus timens Ecius, in citeriorem Hiſpaniam ſe recepit. Quod ægre ferens Honorius, Caſtinum comitem genere Scytham magiſtrum militum ac conſulem declaratum, Ecio ſucceſſorem miſit. Caſtinus receptis Ecij copijs & reparato exercitu, in citeriore Hiſpania ſe continuit: nec mouiſſet niſi affuiſſet auxilio Bonifacius comes genere Thrax, qui Africam pro Honorio curabat, & beato Auguſtino amiciſſimus fuerat. Hi ſimul iuncti Caſtinus & Bonifacius, res claras contra barbaros geſſerunt, extuliſſentq; magnopere imperium, niſi Caſtinus inuidia motus, quia Bonifacius præcellere uidebatur, illum in ulteriora Hiſpaniæ miſſum, tanquam hoſtibus in prædam obiectum, à ſe obligauiſſet. Quod ille intelligens & indigne ferens,

C illico paratis nauibus copias ſuas in Africam tranſportauit: eoq; tempore Honorius Romæ mortuus eſt. Ioannes quidam, curante Caſtino, tyrannidem inuaſit, cui Ecius Patricius aſſenſit ob ignominiam ab Honorio receptam, qui eum ab Hiſpania reuocauerat: & æmulatio uirtutis, inter Bonifacium & ipſum odium auxerat. Ecius maius malum meditatus, Hunnos ad Italiæ inuaſionem primus excitauit, gentem ut oſtendimus Scythicam: quæ auditis Veſogothorum ſucceſſibus, eorum exemplo finibus egreſſa, apud Pannoniam per id temporis conſedebat.

EPITOMES LIBRI PRIMI, PRIMAE BLONDI DECADIS, FINIS.

EX LIBRO SECVNDO.

IOANNE apud Vrbem in imperatorem aſſumpto, Caſtinus ueritus ne barbari ſe inuaderēt, parata claſſe in Africam nauigauit, & apud Hipponem conſedit, ſimulans Bonifacij in amicitia ſe confidere. Sed ſuſpecta erat eius beneuolētia Bonifacio. Beatus Auguſtinus eos inuicem conciliauit, recepto utrinque iuramento. Sed Caſtinus doloſe agens circumuenire Bonifacium nitebatur. Ob quam rem facta pace ad prælium uentum eſt: & Caſtinus uictus in Hiſpaniam ſeſe recepit. Erat autem Caſtinus Scytha, & Bonifacius Thrax: & hic catholicus, ille
D Arianus. Ioannes audita Caſtini fuga, qui in citeriorem Hiſpaniam ſe receperat, aduerſus Bonifacium exercitum ducere in Africam ſtatuit, conductis militibus qui Honorio pridem per Italiam militauerant. Bonifacius, qui prius crudelem Afrorum gentem ab omni populatione prohibuerat: ut eorum ſibi gratiam reconciliaret, liberam eius prædandi licentiam præbuit. De qua re ab Auguſtino admodum increpatus eſt. Trāſeunte autem in Africam Ioanne, Theodoſius minor qui iam quinque annis imperauerat apud Conſtantinopolim, audita Honorij morte, Valentinianum Placidiæ amitæ ſuæ ex Conſtantio filium, Cæſarem declarauit. Placidia cum filio adoleſcente expeditas in Italiam legiones duxit, atque ab omnibus recepta eſt niſi à Rauennatibus, qui Ioannis ſtudioſi erant. Sed obſeſſi & grauiter oppugnati mulieri ſeſe dederunt: quæ in principes factionis animaduertit. Iturus in Africam Ioannes, Italiæ curam Caſtino commiſerat: qui à Marſilia diſcedens per Galliam ciſalpinam iter habens, urbes & oppida Ioannis retinere conabatur: aduerſus quem miſſus à Placidia Ardaburius orientis præfectus, qui ſæpe Parthos profligauerat, apud Vercellas prælium commiſit: quo derelictus à ſuis Caſtinus, illico captus eſt. Ecius etiam & ipſe Romæ captus, ad Valentinianum Rauennæ morantem perductus eſt. Caſtinus in exilium miſſus eſt, Ecius conſeruatus: eo quod Hunnis à ſe concitatis ſuadere permiſit, ut apud Pannonias ſe continerent, quod & fecit, expurgatusq; nota ſibi impoſita, præfectus eſt Galliarum urbibus ac regionibus, quas nec Veſogothus neque Burgundio poſſideret: eoq; præfecto, ad Turonios, Andegauos, Cenomannos, & Nannetes ac Ciantes, qui & Veneti dicti ſunt, ſeſe recepit. Valentinianus his peractis, à populo Romano accerſitus, ex decreto Theodoſij Auguſtus appellatus eſt. Per id temporis interfecto, ut diximus, apud Arelatum Conſtantino tyranno, uacuam aliàs milite, Britanniam Picti & Scothi Albienſes inuadunt, Britannosq; parentes

A rentes imperio magnis calamitatibus affligunt: quibus cum imploratus Ecius auxilium non daret, neceſſe fuit cum Scothis ac Pictis fœdera inire, & à republica deficere. Sed cum barbariem Scothorum ac Pictorum perferre non poſſent, obtenta ab Ecio una legione, iterum ad Romanos redierunt: quæ legio breui reuocata eſt, cum Burgundiones nouos parare motus uiderentur: ob quam rem rurſus barbari Britanniam populationibus incendijsq; fœdarunt. Quod ſentiens Valentinianus, Gallionem Rauennatem cum alia legione miſit, ac Britannos in fide continuit. Interea Ioannes in Africa poſt multa, uarijs in locis, & euentu uario commiſſa prælia, à Bonifacio & uictus & interfectus. Quod intelligens Valentinianus, prouinciam à Bonifacio repetijt: aduerſus quem mandata detractantem Mahercius ex Rauenna, & Gallio ex Britannia cum magnis copijs miſſi ſunt. Quibus occurrens Bonifacius, in ipſa exſcenſione congreſſus copias eorum profligauit, & ipſos duces interfecit. Quam cladem audientes Franci qui prius ab Ecio ex Gallijs in patriam repulſi fuerant, denuò Clodione & Merouco filio ex Franconia profecti, tranſmiſſo Rheno in Senonum prouincia ſedem apud Aurelianenſes Pariſiosq; ceperunt. Ecius qui Burgundiones toties profligauerat, ut ad internecionem perituri uiderentur, intelligens magnas imminere imperio calamitates, pacem illis conceſſit. Nec tamen Valentinianus recuperandæ Africæ curam omiſit: ſed reparato exercitu, Siſulphum egregium ducem eò miſit: qui Carthaginem ducens, ea urbe proximisq; oppidis breui potitus eſt. Bonifacius in Mauritaniam fugit. Dum hæc geruntur Veſogothi pacem cum imperio tenentes, & ocium abhorrentes, aduerſus Vandalos, qui magnam Hiſpaniæ partem occupauerant, bellum geſſere. Sed cum Vandali pares eſſe non poſſent, cogitarētq; ſedes mutare, Bonifacius à Siſulpho preſſus, Genſericum eorum regem in auxilium implorauit, ſtipendium prædamq; promittens, &
B Africæ multas urbes. Accepit Genſericus conditionem, & impoſitis Vandalis cum uxoribus & liberis atque omni ſupellectile in nauigio, ex Bethico littore transfretauit in Africam: & Veſogothi relictas à Vandalis ſedes occuparunt: Alani autem & Sueui manſere apud captas per ſortem Luſitaniæ regiones: aduerſus quos Valentinianus Sebaſtianū comitem miſit, qui ex Tarraconenſi Hiſpania mouens, in Alanos duxit, Emeritam & Gallitiæ regionem: congreſſusq; cum eis bello ſuperior factus, illi relicta Gallitia atque Emerita, ad Veſogothos in Bethicam confugêre. Idem & Sueui fecerunt, Oliſipone & cæteris urbibus per terrorem relictis. Genſericus in Africam nauigans, in eas terras ſe contulit quas Bonifacius ei promiſerat: id fuit omne littus quod à freto Septæ ad Cæſaream uſq; protenditur. Sed non ſeruauere terminos Vandali, qui mox utraſq; Mauritanias, Numidiamq; populati ſunt: neque his pepercerunt quæ Bonifacius obtinebat. Carthaginem uero & Hipponem Siſulphus tutatus eſt. Ea intelligens Valentinianus, neq; putans tanto furori poſſe reſiſtere, petenti Genſerico pacem largitus eſt, & apud Tingitanam Mauritaniam petitas ſedes: ſic Carthagini & reliquis Africæ prouincijs conſultum putans: & barbaram fidem ſecutus, Siſulphum in Italiam reuocauit, ad Ecium miſſurus qui magnas copias in Gallijs comparabat. Quod uidens Genſericus, rupto fœdere Carthaginem occupauit, ac cædibus & rapinis fœdauit, diuina & humana perturbās, epiſcopū ac clerum expulit, & Arianos introduxit. Sic Carthago illa præpotēs capta eſt, anno quingenteſimo trigeſimoquarto, poſtquam Romanis cœperat eſſe ſubiecta. Bonifacius mœrore confectus uita exceſſit: & Auguſtinus tertio menſe obſidionis Hipponi ante Bonifacium mortē obijt, ne patriā ſuam à barbaris, quod breui euenit, capi ac diripi uideret. Quatuordecim enim menſibus eam urbem Genſericus obſedit. Bonifacius enim à Vandalis acceptus, eò con-

Carthago à Vandalis capta.

Diui Auguſtini obitus.

C ſugerat, Hipponemq́ diu defenderat. Aliqui redeuntē in Italiam Bonifacium tradunt magiſtrū militiæ factū fuiſſe, & aduerſantem Ecium prælio ſuperaſſe, & paulò poſt obijſſe: cuius ſententiæ Proſper eſt. Sed Poſſidio priora referenti, plus creditur. Genſericus Africam omnem, Aegyptum uſq; ad Aethiopiam, ſuo ſubiecit imperio. Per hoc tempus Hunni, quos diximus in Pannonia conſediſſe, indignati quod ab Ecio prohibiti fuiſſent ulterius procedere, Oſtrogothos Zepidasq́, & alias multas gentes uicinas coëgerunt, Romanum imperium uaſtaturi: aduerſus quos Ecius copias apparabat. Eam nacti occaſionem Scothi ac Picti, rurſus Britannos uexare cœperunt. Qui non obtento auxilio ab Ecio, ſeipſos aliquandiu defenderunt: poſtremo Anglicos Saxones cum Vortigerio rege in auxilium uocauere, eorumq́ præda fuerunt: Plus enim Romanis ciuibus & Britannorum primoribus, quàm Pictis aut Scothis infeſti fuerunt Anglici. Genſericus per annum Africa potitus, claſſem in Siciliam duxit, magnamq́ prædam egit: obtinuiſſetq́ inſulam, niſi Sebaſtianus à Valentiniano ex Hiſpania in Africam copias ducere iuſſus fuiſſet. Quod audiens Genſericus in Africam redijt. Sebaſtianus autem qui iam Luſitania potitus erat tyrannidem affectans, cum Vandalis & Veſogothis fœdus inijt, à quibus paulò poſt circumuentus & interfectus eſt: & Veſogothi, Sueui atque Alani Luſitaniam, Tarraconenſemq́ Hiſpaniam & Aquitaniam cœperunt: ita ut à Ligeri fluuio gallico uſque ad Carthaginem, barbari cuncta occuparant, exceptis Aſturibus & Cantabris, qui pro ſua conſtantia Romanorum iudices conſeruarunt. Theodoſius iunior ea cogitans, Ariouindum & Anſilam duces cum magnis copijs in Siciliam miſit, ut inde in Africam traijcerent. Sed illi diu nectentes moras, inſulam magnis calamitatibus afflictarunt, donec à Theodoſio reuocati ſunt, propter nouum periculum quod ab Hunnis, Gothisq́, &
D Zepidis imminebat. Hunnorum reges, Bleda & Athila fratres fuerunt: Zepidarum Ardaricus: Oſtrogothorum Valamir: qui omnem Illyricum Thraciamq́ uaſtabant. Priſcus qui apud Theodoſium iuniorem epiſtolarum magiſter fuit, ſcribit ſe miſſum oratorem ad Hunnorum reges in Scythiam, & ingentibus fluminibus tranſmiſſis, ad loca perueniſſe ubi dudum Indigoia Gothorum fortiſſimus, Sarmatarum dolo occubuerat: indeq́ non longe in uicum in quo rex Athila morabatur acceſſiſſe, uicumq́ inſtar ampliſſimæ ciuitatis fuiſſe, in quo lignea mœnia ex tabulis nitentibus fabricata eſſent, quarum tabularum compaginem ita ſolidam mētiebatur, ut uix ab intento poſſet iunctura comprehendi. Triclinia ambitu prolixiore diſtincta, porticusq́ in omni decore diſpoſitæ. Aream uero curtis, ingenti ambitu cinctam, ut amplitudo ipſa regiam curiam oſtentaret. Atque hanc ſedem fuiſſe Athilæ regi, barbariem totam tenenti: Cui pater fuit Mundizico: & illi tres fratres fuere, Ottar & Rohas, qui ante Athilam regnum tenuere. Illis uero defunctis, Bleda cum germano Athila ſucceſſit in regno. Fuit autem Athila ſuperbus inceſſu, huc atque illuc circumferens oculos: ut elata potentia, ipſo quoque in motu corporis appareret: bellorum amator: ſed ipſe manu temperans, conſilio ualidiſſimus, ſupplicantibus exorabilis, propitius autem in fide ſemel ſuſceptis: forma breuis, lato pectore, capite grandiore, minutis oculis, rarus barba, canis aſperſus, ſimo naſo, tetro colore, originis ſuæ ſigna præ ſe ferens. Theodoſius dum horum conatibus occurrere cogitat, peſtilentia correptus interijt. Valentinianus ſecundus audita morte Theodoſij iunioris, pacem cum Genſerico Vandalorum rege conſtituit, diuiſa certis ſpacijs Africa cum eo: quam pacem & Genſericus cupide acceptauit, ut paratas ſibi à ſuis ducibus inſidias uindicaret: quorum ingentem numerum ſecuri percuſſit: & Martianus Theodoſio ſuffectus libenter confirmauit, ut Hunnorum, Zepidarum & Oſtrogothorum facilius

Regiæ, Athilæ Hunnorum regis deſcriptio.

Animi dotes.

Corporis habitus.

A faciſius impetum ſuſtineret: aduerſus quos Arneſtidem magiſtrum militum miſit, qui illos apud Martianopolim prælio fudit. Sed dum incaute & nimis auide uictoriam proſequitur, ab Athila circumuentus interficitur. Augebantur tamen barbari inopia rei frumentariæ, & ſeditionibus agitabantur, & pars nobilium ad Martianum multa promittentem inclinabat. Bleda quoque non ſatis Athilæ conſentiebat, qui & longiorem militiam diſſuadebat, & Oſtrogothorum Zepidarumq; reges non tanquam ſubditos, ſed tanquam ſocios habendos eſſe cenſebat. Ob quam rem dum Budaliæ urbis muro cingendæ operam impendit, fraterna fraude perimitur. Hic Athila unicus Hunnorum dominus terrori omnibus eſſe cœpit, & Andaricum ac Valamirem ſubditorum loco habuit: ſtatuitq; relicta Pannonia & Illyrico, quæ prouinciæ amplius tantas copias alere non poterant, ſedes mutare, ac Romanũ imperium peſſundare. Ad quam rem Ecium Patritium natione Meſium, quo cum Ioannis tyranni tempore amicitiam cõtraxerat, allicere conatus eſt, multa pollicitus, ſi perfugas ſuos Veſogothos, per ſuam & Romanorum à bello ceſſationem, punire permitteretur: diſſimulans quod aduerſus imperium aliquid moliri uellet. Theodoricum autem qui apud Veſogothos Valliæ ſucceſſerat, multis argumentis & rationibus à Romanorum ſocietate diſiungere ſatagebat, ueteres inimicitias & urbis irruptionem commemorans, cuius obliuiſci Romani non poſſent: ſed fruſtra conatus eſt. Nam Ecius & Theodericus fœdere iuncti ſunt: in quo fœdere & Burgũdiones & Franci, quorum rex erat Meroueus, & Saxones, Riparioli, & Lambrones, & Sarmatæ, Lutetiani, Hunnorum metu recepti ſunt. Athilæ præter Oſtrogothos ac Zepidas iuncti ſunt Marcomanni, Quadi, Eruli, & Turingi, ita ut quingenta armatorum millia ſecum duceret. Quo exercitu Germaniam ingreſſus, multis eam in locis populatus eſt: atq; in Galliam tranſiens primo Remenſes aggreſſus urbem ui cœpit, eamq; ſanguine fœdauit, nec ſe-

B xui nec ſanguini pepercit: Nicaſium urbis epiſcopum capite obtruncauit: quod etiam præciſum diuini eloquij carmina eructauit. Exinde Aurelianum ſe contulit. Sed cum Ecium ac Theodoricum apud Toloſam in caſtris eſſe didiciſſet, reſponſumq; aruſpicum accepiſſet, prælium dubium, & primarij hoſtium ducis necem promittẽs, ratus Ecium caſurum, in pugnam exarſit: relicta obſidione in Catalaunicos campos Toloſæ ſubiectos deſcendit, Singibaremq; Alanorum ducem, qui cum Gothis militabat, magnis præmijs attraxit, ut commiſſo prælio ad ſe fugeret, atque in Romanos ceſſaret: quem Ecius intellecta fraude in municipio Toloſæ proximo concluſit. Commiſſum eſt prælium cruentiſſimum, in quo Theodoricus ſuorum magis preſſura alliſus, quàm hoſtium ferro interfectus occubuit. Hunni terga dederunt. Athila magna ſuorum clade ſuperatus, iam nocte cadente ad carrorum ſepta confugit, iumentorum clitellas in ſtruem congerens: in qua ſi durius aliquid ſibi accideret, ſuorum gladio confoſſus ſubiectis flammis illico cremaretur. Ceciderunt in eo prælio ex utraque parte centum & ſexagintaquinq; millia hominum. Thoriſmundus Theodorici filius qui eo in bello militauit, repertum patris cadauer, regij funeris pompa Toloſam detulit, ubi à ſuis rex declaratus eſt. Suadebat Thoriſmundus Ecio, ut uictoriam proſequeretur. Sed ille non tam uictos Hunnos, quàm uictores Veſogothos cæteroſq; barbaros uerebatur. Suaſit ergo Thoriſmundo ut in regnum ſuum rediret, quod fratres occupare conarentur: & cæteros barbaros domũ remitteret. Athila uero inſtaurato exercitu ad priorem fermè magnitudinem, per Germaniã in Illyricum redijt, & Tragurium, Sibinicum, Belgradum, Iaderam, Signiam, Polam, Parentium, Hemoniamq; diripuit atq; incẽdit: quæ oppida Marcianus imperator ſine præſidio reliquerat. Ad Arſiam uero fluuium & Tergeſtinum ſinum nonnullas Valentiniani copias reperit: quæ mox repulſæ ſunt, & in Aquileiam ſe receperunt. Athila Aquileiam obſe

C dit, & interim circumiacētia oppida uaſtauit: ſed populi eorum ad propinquas
inſulas confugerant: deſperaueratq; Athila poſſe Aquileiam capi, niſi ciconias
ex altis turribus pullos efferentes uidiſſet: quod augurium capiendæ urbis ra=
tus, in propoſito perſtitit, breuiq; ea potitus eſt: triennio enim obſidio durauit.
Quidam referunt, laborantes fame ciues, ſtatuas tanquam cuſtodes in mœni=
bus diſpoſuiſſe ac gradum migraſſe: neq; intellectam fraudem, niſi poſtquam ci
coniæ ſecurè ſuper ſtatuas conſederunt. Sed prima ſententia uerior. Capta eſt
enim urbs ui ac direpta, & ſolo æquata, & mulieres proſtitutæ: quarum una, ne
pudicitiam amitteret, ex ſummis ædibus in ſubiectum Natiſonem fluuium
præcipitem ſe dedit. Hinc Athila Paduam, Vicentiam, Veronam, Mediola=
num, Ticinum, quanquam ſe ſponte dedentes, ne diriperentur, inuaſit ac diri=
puit: flagellum ſe dei uocitans terroremq; populorum. Ad quem Leo primus
pontifex Romanus hortante Valētiniano, pro ſalute Italiæ profectus eſt: quem
apud Mincium amnem caſtra habentem reperit, dubium an ultra progredere=
tur, eorum memorem quæ Alarico contigiſſent. Molliuit eum pontifex, & do=
mum ut rediret perſuaſit. Ferunt dum pontifex loqueretur, uiſos Athilæ fuiſſe
uiros duos ſtrictos tenentes gladios, eiq; minitantes niſi parēret: quos putant
Petrum & Paulum fuiſſe. Rediјt ergo in Noricum Athila, ubi nunc Baioaria
& Auſtria eſt: quem Honoria Valentiniani imperatoris ſoror per eunuchum
pellexit, ut ſe cupiētiſſimam in uxorem precibus ac minis extorqueret à fratre.
quod ille multis modis intentauit, impetraſſetq; niſi mors eius interueniſſet. Is
enim quamuis multas haberet uxores, aliam ſuperduxit, cui erat Ildiconi no=
men: cum qua dum dormit, effuſo de naribus ſanguine ſuffocatus eſt eadē no=
cte. Marcianus apud Conſtantinopolim fractum Athilæ arcum per ſomnum
uidit. Quartus hic & quadrageſimus annus fuit poſt Romam captam: intra
D quod tempus Germania, Dacia, Sarmatia, Hiſpania, Aquitania, Vaſconia, Edu
enſium, Veſuntionumq; Gallia amiſſa eſt, & Pariſiorum terra: nec ultra recu=
perata. Athila mortuo Valamir & Theodemir Oſtrogothorum, & Ardericus
Zepidarum reges in libertatem ſe uendicarunt. Idem fecerunt Quadi, Eruli &
Turingi: aduerſus quos indignati Hernacus & Eurich Athilæ filij, arma moue
runt. Ardericus Hernaco congreſſus XXX armatorum millia habenti, eum
prælio ſuperatum interfecit. Valamir quoq; & Theodemir ſuperatū bello Eu=
rich, intra Scythiam fugauerunt, nec ultra Hunnorum arma in Gothos audita
ſunt. Anno ſecundo poſt Athilæ mortem, Tranſila Ecij commilito Valentinia=
num imperatorē Romæ occidit in ultionem Ecij, quem, Valētiniano ſuadēte,
Maximus Patricius interfecerat: & hic tamen Maximus, Tranſilam ad hoc fa=
cinus impulit. Imperauerat autem Valentinianus annis XXX. quorum maio
rem partem egit Rauennæ: cuius epiſcopo, duodecim ciuitatum ſubiecit epiſco
pos, Arimini, Cæſenæ, Foriliuij, Foripopilij, Fauentiæ, Foricornelij, quæ Imola
dicitur, Brinti, Bononiæ, Mutinæ, Rhegij, Parmæ, Placentiæ: quæ ciuitates ſub
exarchatu poſtea fuerūt. Valētinianus mœnia Rauēnæ ampliauit: & Ioannem
epiſcopum pallio ex cādida lana confecto uti iuſſit, quo tunc ſolus utebatur im
perator: unde poſtea cum Romanis pontificibus Rauennates cōtendere præ=
ſumpſerunt. Subſtitutus eſt Valentiniano Maximus Patricius eis necis autor,
qui Eudoxiam Valentiniani relictam renitentem rapuit, uiolentoq; ſibi matri=
monio copulauit. Quæ tanto ſcelere indignata, Genſericum Vandalorum &
Africæ regem, ad inuadendum Italiam inuitauit: qui tanto nuncio lætus, Afro
rum, Maurorumq; & Vandalorum trecenta millia in Italiam nauibus impor=
tauit, Romamq; petijt: cuius aduentu territi ciues, ad munitiora loca demigran
tes urbem reliquere: in qua fuga Maximus tyrannus ab Vrſo milite romano
occiſus eſt. Viuebat adhuc Leo qui Athilam placauerat: qui cum paucis Chriſti
ſeruis Genſericum adiens rogauit, ut præda contentus, eccleſiarum ſacra inta=
cta

A cta dimitteret, atq; incẽdio Vrbis parceret: quem barbarus minime exaudiuit. Multa in Vrbe incendia facta ſunt, & omnia direpta. Ciues quatuordecim diebus ab Vrbe abfuerunt, donec barbari Vrbem relinquentes, Eudoxiam & filiam ex Valentiniano ſuſceptam ſecum ducentes, per Campaniam abierant. Remanſerant tamen in Vrbe opifices, & fabri, & turba uilior. Expugnarunt barbari Capuam, eamq; deſtruxerunt. Attriuerunt & alia Campaniæ oppida: Neapolim tamen expugnare non potuerunt. Annus hic octauus & quadrageſimus fuit à direpta prius Vrbe, & Martiani imperatoris ſextus: quo tempore Auitus ſenatorij ordinis uir à Romanis imperator electus eſt: cum quo Martianus pro pace Reip. fœdus inijt. Hoc tempore Thoriſmundus qui ſeptem annis regnauerat, uidens imperij calamitatem, nihilq; amplius timẽs, citeriorem Hiſpaniam & Galliæ ciuitates extra Burgundiorum Francorumq; ditionem conſtitutas inuaſit: Lugdunenſem uero ac Anitiæ prouinciam uſq; Marſiliam Burgundio occupauit. Narbonenſem prouinciã cum his quę Ligerim inter & Rhenum ſunt, tutatus eſt Geruãdus quidã Romanus, qui ibi præfectus à Valentiniano fuerat. Tuncq; obijt Martianus anno imperij ſeptimo: cui ſubrogatus eſt Leo primus eius nominis, & primus qui ex græca progenie imperaret: quanquam aliqui Beſſicum dicant. Is ſedecim annis imperauit, in quibus magnas calamitates Reſpub. paſſa eſt. Et primo anno eius Auitus Romæ obijt. Exercitus apud Rauennam, ſuadẽte Leone, Maioranum imperatorem creauit, & anno tertio interfecit apud Terdonẽ ciſalpinę Gallię ciuitatem, Seuerianusq; illi ſubrogatus eſt. Quo tempore Biorgus rex Alanorum per montes Tridentinos Italiam ingreſſus eſt. Hi Alani ex his fuerũt quos Conſtãtius comes in Bethica diuiſit. Aduerſus hũc miſſus eſt Rithimer gente Gothus, ſed à Seueriano in patritium allectus: qui inter Benacum lacum & Bergamum urbem cum Alanis

B conflixit, & regem eorum Biorgum interfecit. Seueriano autẽ anno tertio defuncto, Anthemius ſuffectus eſt, qui fuerat Martiani imperatoris gener: cuius imperij initio Geruandus Narbonenſis Galliæ præfectus tyrannidẽ aſſumpſit, ſed ab Anthemij ducibus ſuperatus captusq; in exilium actus eſt. Interea & Patricius nomine in tyrannidem Romæ aſpirauit: quo nactus occaſionem Genſericus Vandalorũ rex, cum maximis copijs in Italiam nauigauit, ut Romanum imperium inuaderet. Quod ſentiens Leo imperator, Anthemio principi Romano opem tulit, miſſo Baſiliſco patritio cum ualida claſſe, cuius ſororem Verrinam nomine, Anthemius habebat uxorem. Hic nauigans in Italiam, Anthemij claſſi ſe coniunxit: & occurrẽs Genſerico contra Populoniæ littus, inuitum illum pugnare compulit, ac prælio ſuperauit, turpiq; fuga in Africam repulit. Nec tamen quieuit apud Cõſtantinopolim Leo. Siquidẽ Aſpar patritius cum duobus filijs Ardabure ac Patriciolo eum conficere tentauerunt. Quod cum non ſucceſſiſſet, apertũ ei bellum mouit: Ardaburem filium cum fauore quorundam ciuium Cæſarem appellãs: ſed redeunte Baſiliſco, in Vrbe pugnatum eſt, & captus Aſpar cum filijs iugulatus eſt. Hæc intelligentes Volamir & Theodemir Oſtrogothi, qui ſuperatis Hunnis circa Danubium aliquandiu quieti deſederãt, Illyricũ uaſtare cęperunt: nec quieuerunt donec Pannonia ac Meſia ab imperatore accepta, fœdus iniere cum Leone. Datus eſt autem obſes imperatori Theodoricus Theodemiris ex Arileua concubina filius. Valemir autem hac pace fretus Scythas inuaſit, & ab eis occiſus eſt. Theodemir ſolus regno potitus: cui, ad gratiam capiendam, Leo filium miſit regio indumento comitatuq; deductũ: ob quam rem fœdera cum magna Reipub. utilitate renouauit. Theodoricus adoleſcens duodeuiginti natus annos, in Sarmatas trãſmiſſo Danubio irruit, & rege illorũ Babach interempto, uictor ad genitorẽ redijt. Interea apud Romã & in Italia Rithimer patritius, quem Anthemius Galliæ præfecerat, ob rem tempore Seueriani aduerſus Alanos bene geſtam, & filiam ei cõiunxerat,

C ingratiſſimus uir, aduerſus ſocerũ copias comparauit: nec reconciliatus per Epiphanium Ticinenſem epiſcopum pacem ſeruauit, & ad urbem uſq; caſtrametatus eſt. Anthemius in urbe ſe cõtinebat, Bilimiris Veſogothi ex Narbonẽſi prouincia aduentũ expectans. Fuerat autẽ hic uicto Geruando, Narbonenſi prouinciæ præfectus: & ob hanc gratiã cum copijs uia Caſſia uerſus urbem uenit, ad molem Adriani ciuitatem ingreſſurus: ſed Rithimer medium ſe interpoſuit, ne ingrederetur. Interea Leo Olybrium ducem ſuum cum exercitu in Italiã miſit, qui ex Rauenna ſuum aduentum expectari Anthemio nunciauit. Anthemius eo nuncio ictus, inſignia imperij deponit, & in priuatam cõcedens uitam, urbis cuſtodiam ſenatui populoq; cõmendauit. Interea Bilimer cum Rithimere congreſſus, ab eo interfectus eſt. Et Rithimer urbe potitus, Anthemium ſocerũ ſuum ad ſe ductum, quarto cum imperare cœperat anno, à carnificibus lacerari iuſſit, Olybrio adhuc apud Rauennã conſedente. Sed Rithimer tertio pòſt menſe, acerbis morbi cruciatibus conſumptus eſt: & Olybrius à populo Romano uocatus, imperator occidentalis imperij appellatus eſt, Gundibaro nepote, quẽ cum exercitu Rauennæ dimiſerat, in patritiũ declarato. Sed Olybrius poſt quartum menſem Romæ obijt: & Gundibaro patritio adnitente Glycerius quidam ſenator imperator conſtitutus eſt, Romano populo ægre conſentiente: quem Glyceriũ eodem anno quo fuerat aſſumptus Nepos patritius, Leonis imperatoris autoritate ac Romanorum auxilio fretus, imperio deiecit, & apud Salonas epiſcopum conſtitui curauit. Gundibarus indignatus, Rauennates & multos Italiæ populos in Nepotem & Romanos armauit: ſed ſanctus Epiphanius Ticinenſis epiſcopus, hos motus compoſuit. Interim Leo imperator ualetudine correptus, apud Conſtantinopolim Leonem ſecundũ ex Mariagne ſorore nepotem, & Zenonis Iſaurici filium, ſucceſſorem imperij deſignauit. Ipſe uero Leo
D puer cum paucis menſibus imperaſſet, Zenonem genitorem manu propria coronatum fecit imperatorẽ. Zenone autem apud Chalcedonem agente, Verrina Auguſta eius ſocrus, Baſiliſcum fratrem ſuum imperatorẽ in Conſtantinopoli appellauit. Quod audiens Zeno, Iſauriã ſe contulit, malens cum Mariagne uxore exulare, quàm rempublicã ſua cauſa perturbari. Cuius fuga lętatus Baſiliſcus, in hæreſim Neſtorianam lapſus, Marcum filium Cæſarem appellauit. Sed ciuitas Baſiliſci turpitudinibus commota, Zenonem reuocauit: qui Conſtantinopolim reuerſus Baſiliſcũ, Marcumq; & Verrinam captos, in Cappadociam relegauit. Romę autem Nepos imperator ſedatis Gundibari motibus, Oreſtem militiæ ſuæ magiſtrum cum magnis copijs in Gallias aduerſus Veſogothos, qui Turonios, Cenomannosq; & alios in fide Romana manentes uexabant, mittere ſtatuit. Sed ille quamprimũ Rauennam applicuit, Auguſtulum filium ſuum imperatorem creauit: quo cognito Nepos in Dalmatiam fugit: Auguſtulus cũ Genſerico Vandalorũ rege fędus inijt. Sed nouus turbo exortus eſt: ſiquidẽ Eruli & Turingi, Odoacre uiro acris ingenij duce ſibi conſtituto, ab inferioribus Danubij oſtijs Italiã ſunt ingreſſi, qui prius in exercitu Athilæ fuerãt. Hi Aquileia ad ſiniſtram relicta, in Taruiſinos Vincentinosq;, & deinde in Brixianos flexerunt. Hoc tempore Ambroſius Romanus in Britãnia ducem ſe præbuit his, qui Anglicorum tyrannidem ferre non poterant: & imperator appellatus, ſæpenumero cum Saxonibus tumultuarie confligens uictor euaſit: ſed poſtremo in prælio cecidit. Saxones crudeliter uſi uictoria, in omnes Britannos ſęuierunt. Quibus malis cõmoti Britanni, apparatis circa littora nauibus, omnes populariter emigrarunt: eaq; loca tenuerunt, in quibus nunc Britannia dicitur, oceano tenus, in Turonibus, Cenomannis & Ciantibus, qui & Veneti: imperante Zenone apud Conſtantinopolim, & Auguſtulo Romæ, ſub introitu Odoacris in Italiam: anno ab urbe capta per Gothos tertio & ſexageſimo. Auguſtulus audito Odoacris aduentu, Oreſtem genitorem ſuum magiſtrum militiæ deſignatũ

aduerſus

A aduerſus eum miſit. Quem apud Laudam copiam pugnæ facturũ, auxilia deſe ruerunt: & Romanæ legiones territæ, prælium detrectarunt. Oreſtes ſolutis ca ſtris in Ticinum ſe recepit, ubi obſeſſus captus eſt, & Placentiã ductus, ibiq́ſpe ctãte exercitu, ab Odoacre gladio ſuffoſſus. Vrbs Ticinũ direptioni expoſita et ager uaſtatus: cæteri Italiæ populi certatim deditionẽ fecere. Auguſtulus ex Ra uenna Romam, & deinde Lucullanũ Campaniæ oppidũ fugit, ibiq́ poſt annũ & menſes duos imperij ſui, purpuram & diadema depoſuit, anno quingenteſi mo ſeptimodecimo, poſtquam Octauius Auguſtum ſe appellauit.

EX LIBRO TERTIO.

ATHILA rege Hunnorum Aquileiam obſidente, ciues illius urbis Gradum migrauere: Concordiẽſes Caprulas, & Altinates Torcellum, Maiorbum, Burianũ, Amoriacum, Conſtantianum & Aimanũ. Padauini autẽ ſacra, & ſupelle ctilem precioſam cum imbelli multitudine, in Riuumaltũ comportarũt: iuuentute ad tutanda mœnia retenta. Monteſilicenſes uero Adeuſtiniq́, & Euganeorum collium incolæ, Metamaucum & Albiolam, Peleſtrinã Clodiamq́ confugere. Diruto deinde Monteſilice, Pătauio & Adeuſto, Vincentia & Verona uaſtata, Patauinorum plurimi in paludes ſuæ ditionis, quo & precioſa miſerãt, habitatũ iere: id eſt ad Riuũal tũ, Dorſumq́, cui duro à ſoliditate fuit cognomẽ. Sic et cęteri Venetianæ prouinciæ populi, premente metu in paludibus conſederunt. Ea prouincia Abdua, Pado, lacu Benaco, Adriatico mari, & alpibus terminatur. Hinc origo Venetæ urbis. Odoacer igitur Oreſte interfecto, cum Romam pergeret, occur

B rente populo benigne receptus eſt, & ſummis honoribus in Capitoliũ ductus, Romæ & Italiæ rex eſt appellatus. Interim Phelteus qui & Phena dictus eſt, rex Rugorum ulteriorẽ Danubij ripam colentiũ, Erulos uicinos qui in patria poſt Odoacris profectionem remanſerant, infeſtare cœpit. Aduerſus quem ex Italia profectus Odoacer prælium cõmiſit: & occiſo rege Rugorum, gentem ad internecionem uſq́ deleuit, prouinciamq́ Rugilandã quam illi incolebãt, crudeliſſime uaſtauit, & in Italiam redijt. Longobardi autem duce Codooco rege ſuo, ea Rugilãdę loca poſſeſſoribus uacua ingreſſi ſunt: & ad tempora uſq́ Andoini noni eorum regis, per annos circiter uigi[n]ti habitauerũt. Interim quieta apud Conſtantinopolim cuncta manebant, cum defuncto Theodemiri Oſtrogothorum rege, Theodericus ſucceſſiſſet Romanorũ amicus. Hic ad Zenonem uocatus, ea facilitate profectus eſt, qua Leo illum remiſerat. Zeno ſtatuam illi equeſtrem ex ære in palatio locauit, & patritiatus dignitate donauit. Sic & exercitui ſtipendia præbens, & per aliquot annos eum apud ſe retinuit. Sed cũ Oſtrogothi non quieſcerent, intelligẽtes Veſogothos, Sueuos, Alanos, Vandalos, Burgundiones, Erulos & Turingos, per Italiam, Galliam, Hiſpaniam & Africã gloria excellere, petijt à Zenone, ut aduerſus Odoacrem in Italiam mitteretũ: idq́ cõceſſum eſt, ut amico potius quàm hoſti Italia pateret. Profectus ex Pannonijs Theodericus, priuſq́ Noricum ingredi poſſet, Strapiliam Zepidarũ regem iter impedientem, qui Arderico defuncto ſucceſſerat, prælio fudit: & pari modo Buſarim Burgarorum ducem, gentis accolę Danubij, qui magnas ſibi difficultates intulit. Ingreſſus Italiam apud Sontium Aquileiæ dirutę fluuium, Odoacrẽ obuium habuit, eumq́ cruento prælio ſuperauit: qui ad Padum cuius uada oppidaq́ præſidijs & claſſe munierat delatus, eo loco ſubſtitit, ubi nũc eſt Oſtilia Veronenſium. Theodericus dedentibus ciuibus Veronam cepit: & paulò poſt redeuntem Odoacrẽ in campis Veronæ ſubiectis, iterũ ſuperauit. Victus Odoacer, Romam petens clauſas portas inuenit: & ſuburbanũ agrum incendijs fœ

C dans,Rauennã ſe cõtulit,populos Italiæ pertentans, ut ſibi fauerent:inter quos
plures fuerunt Padi accolæ,& Aſtupha præfectus Flaminiæ ac Aemilię.Quod
ſentiens Theodericus, apud Ticinum ſe cõmuniuit. Hoc tempore Gundobal-
dus Burgundiorũ rex Italiam ingreſſus,per ſaltum Domuſſulæ magnam præ-
dam ex Comenſibus,& deinde ex Taurinis ac Iporedienſibus aſportauit.Quo
abſente Clodoueus Francorũ rex, Crotchildẽ Chilperici filiam, forma egregiã
pertentauit,an ſe uirum uellet,& uoluntariã inuenit.Chilpericus rex Burgun-
dionum fuerat,& à fratre ſuo Gundobaldo interfectus,ob quã rem nõ putabat
Crotchildis patruum ſuum conſenſurũ,et rapi cupiebat:facileꝗ Clodoueo con
ſenſit, ea lege,ut Chriſtianus fieret.Nec Gundobaldus auſus eſt potenti regi ne
ptem denegare, præſertim cum ſine dote peteretur. Clodoueus quamuis uxo-
ri in ſeipſo promiſſa neglexerit,duos tamen filios ex ea ſuſceptos Chriſtianos fe-
cit.Theodericus autem poſtꝗ Odoacrem Rauennæ morari didicit,eò ſe contu
lit,& urbem per triennium obſedit:exeuntem ad pugnam Odoacrem bis præ-
lio ſuperauit,& tandem acrius obſeſſa ciuitate, Odoacer,hortante Ionne epiſco
po,ſeſe dedit.Theodericus urbem ingreſſus,ſecunda die Odoacrem & filiũ eius
adoleſcentem contra fœdera interfecit,Erulorum plebem conſeruauit. Exinde
tota Italia & ipſa Roma eum complexa eſt: qui omnium Barbarorũ mitiſſimus
fuit:miſitꝗ Epiphanium Ticinenſem epiſcopũ cum magna pecunia in Burgun
diam,qui captiuos redimeret: ſedem tamen regni ſui Rauennæ conſtituit.Clo-
doueus interea aduerſus Gundobaldũ uxoris ſuæ patruum bellum geſſit, ciui-
tatesꝗ inter Ligerim & Sequanam ſitas, ſuo adiecit imperio, & interueniente
Crotchilde pacem hoſti dedit. Deinde aduerſus Alemãnos bellũ geſſit: in quo
cum ſui caderent,memor factus eorũ quæ uxori promiſerat de fide ſuſcipienda,
ſuſpicatus propter negligentiã ſe puniri,uotum uouit deo cęli,quod ſi uinceret,
D uxoris conſiliũ amplecteretur.Hinc uictor effectus, Alemãnis in deditionem ac
ceptis, tributum impoſuit: ac domum reuerſus uigeſimoquinto regni ſui anno,
à beato Remigio Remenſi epiſcopo, cum multis Francis baptizatus eſt. Theo-
dericus quamuis Rauennæ ageret,Romã tamen multis modis exornauit:ſepul
chrum Octauiani inſtaurauit, ſpectacula exhiberi iuſſit,ædificia multa reforma
uit ac baſilicas:atꝗ ita ſe geſſit,ut inter optimos numerarẽ.Rauenna, ut Plinius
ait,Sabinenſium ante Vrbem conditam fuit oppidum: ſed primum incremen-
tum ſub Cæſare Auguſto habuit, qui apud eam claſſem tenuit perpetuo anni
tempore expeditam:& in oppido Claſſenſi milites manſere,qui claſſem imple-
rent.Rauennam autem muro clauſit Claudius Germanicus:ſed muros ipſos in
ſtaurauit & ampliauit Valentinianus ſecũdus Placidiæ filius.Theodericus Eru-
lis, interfecto Odoacre, alium regem dedit, & in extremis Italiæ partibus apud
Auguſtam prætoriam ſub alpibus habitare permiſit,eumꝗ in filium adoptauit.
Ipſe uero Theodericus Clodouei regis Franciæ filiam, nomine Andefledã, uxo
rem duxit. Sororem ſuam uero nomine Amalafredã Honorico Vandalorũ: &
filiarum unam Halarico Veſogothorum: alteram Gundibaro Burgundionũ:
neptem uero Amalabergam Herminfredo, Thuringionũ regibus, in matrimo
nium coniunxit. Euchario etiam nobili ex Balthorũ proſapia oriundo,qui Ve-
terici fuit filius,tertiam filiam Amalaſiunthã in uxorem tradidit:quo genero tan
quam filio uſus eſt:atꝗ ita & Hiſpaniam & Galliam placatam tenuit.Cum uero
Clodoueus rex Francorũ Halaricum, Veſogothorum regem in campis Vogla
denſibus interfeciſſet, Vaſconiamꝗ cepiſſet: Theodericus in ultionem generis
contra ſocerum arma ſumpſit,& multis Francorum trucidatis, Vaſconiam recu
peratam pro Almarico Halarici filio, non paruo tempore gubernauit. Siciliam
uero,Dalmaciam,Liburniamꝗ & Illyricum obtinuit. Narbonenſem Galliam,
& eã quæ extra Burgundiam ad Teutones pertinent,exceptis Aluernis,regno
ſuo adiecit:quæ loca Theodatus nepos eius,qui poſtea tertio loco regnauit,mul

to tempore

A to tempore adminiſtrauit, Pannoniam & Noricos regno ſuo adiunxit. Per hoc tempus Bulgari relictis ſedibus quas ad Danubij ripas ſecundũ Pannonias & Noricũ habere conſueuerãt, Thraciã deuaſtabãt: nec poterat Zeno imperator reſiſtere poſt receſſum Theoderici, & maxime quia Conſtantinopolis maximo flagrauit incẽdio. Tridentũ Theodericus muro cinxit. Per idẽ tempus Zenone defuncto qui ſedecim annis imperauit, Anaſtaſius ſuffectus eſt imperator: quo tempore & Anaſtaſius Romanus põtifex deceſſit, & duo in ſciſmate ſurrogati ſunt: Symmachus in palatio Lateranẽſi, & Laurẽtius in æde beatæ uirginis, quæ Noua dicitur. Res apud Theodericum diſcuſſa eſt, obtinuitq́ Symmachus: qui clemẽtia uſus, Laurentiũ Nucerinis epiſcopum dedit. Sed Romani iam pace faſtiditi Laurentiũ reduxere, diſſidiumq́ fecerunt. Rex canonũ ignarus, Petrum Altini epiſcopũ Romã miſit: qui utroq́ deiecto, ſe pontificẽ cõſtituerat. At Symmachus cõgregata ſynodo CXX epiſcoporũ, de criminibus ſe purgauit, & Petrum & Laurentiũ relegari obtinuit. Sed Romani non deſtitere. Fauſto exconſule pontificẽ clerumq́ defendente, Probino uero altero exconſule plebẽ concitante, in Vrbe præliatũ eſt, & cædes cõmiſſa, & in ſacerdotes uirginesq́ graſſatum: & per hoc tempus geſtũ eſt præliũ inter Clodoueum & Halaricũ, de quo antea diximus. Tunc quoq́ Clodoueus Theodericũ filiũ ex ancilla ſuſceptũ in Albienſes Ruthenosq́ & Auernos miſit, eosq́ ſibi ſubiecit, ac Toloſam Vaſconiamq́ occupauit, Almatico Halarici filio intra Pirenæũ ſe continẽte. Inuaſit quoq́ Clodoueus Engoliſmã & Burdegallã ciuitates Veſogothorum, eo quod Arianã hæreſim tenerẽt, & epiſcopos catholicos in illis conſtituit. Quod intelligens Anaſtaſius admodũ laudauit, audiens ſuo tempore Veſogothos punitos eſſe: miſitq́ precioſam tunicã Clodoueo, & patritiũ eum creauit: qui tamen pri-
B mum Pariſios accedẽs, eam urbẽ regni ſedem cõſtituit. Theodericus tamen, ut ſuprà diximus, Vaſconiã recuperauit per Ilbam comitẽ, quem Zepidarũ militibus præfecit. Hoc tẽpore defuncto Symmacho, Hormiſda Romanus põtifex electus eſt: qui hortãte Theoderico, apud Vrbẽ prouincialẽ ſynodum congregauit, in qua hæreſim Eutychianã damnauit, quæ prius tamen damnata fuerat: & oratoribus quinq́ Conſtãtinopolim miſſis, Ioannẽ illius urbis epiſcopum, & per eum reliquos Græcos ab hæreſi deſiſtere iuſſit. Sed epiſcopus & clerus Conſtantinopolitanus inobediẽtes fuerũt: nec Anaſtaſius imperator decreto ſe ſubſcribere uoluit, dicẽs Papã potius imperatori parẽre debere, eiusq́ oratores urbe deiecit: ob quã rem fulmine ictus, creditus eſt pœnas dediſſe: quo anno Symmachus & Boëtius cõſules fuere. Anaſtaſio Iuſtinus ſenior ſubrogatus eſt, quo tempore Eutychiana labes extincta eſt. Hormiſda mortuo, Ioannes Tuſcus ſucceſſit. Iuſtinus Arianos ex imperio ſuo deiecit: quod Theodoricus ægre tulit eadẽ labe infectus, & propterea Boëtiũ & Symmachũ Papiã relegauit, & Ioannem papam ire Conſtãtinopolim iuſſit, & Theodatũ nepotem ex Narbonenſi prouincia reuocauit. Ioanni uero plures ex nobilitate Romana collegas adiunxit, mandans eis ut à Iuſtino impetrarẽt Arianorũ reſtitutionem: niſi obtinerẽt, catholicis epiſcopis per ſuum regnũ uicem redderet. Iuſtinus magno honore Ioannem papam excepit cõceſſitq́ poſtulata, ne Chriſtiani catholici trucidarẽtur: honorauitq́ multum Romanos legatos. Quod ægre tulit Theodericus, illosq́ cruciatu famis in carcere necauit: Boëtium & Symmachũ Papiæ iugulari iuſſit. Ipſe uero Theodericus XCVIII die poſtq́ Ioannes põtifex & Romani illi obierant, apopleſi, ſiue ut alij uolunt profluuio uẽtris interijt, anno XXXVIII poſtq́ Italiæ potitus eſt regno. Huic ſucceſſit Amalaſuntha filia tũc uidua cum Athalarico filio ſuo octo annorũ, quẽ ex Euchario ſuſceperat: quæ mulier prudentiſſima fuit, multaq́ patris malefacta reparauit: Boëtij & Symmachi filijs patrimoniũ reddidit: Athalaricum diſciplinis erudiri curauit: ſed Gothi impediuerunt, dicentes regem ſuum ſub præceptoribus eſſe minime debere, & arma illi

C non literas conuenire. Mortuus eſt per hoc tempus Iuſtinus imperator, cui Iuſtinianus ſucceſſit. Proceres Gothi inter Amalaſiuntham & filium diſcordias ſeminauere, ob quam rem illa Theodatum conſobrinũ ſuum in Hetruria aliquot ciuitates tenentem, quia ſeductoribus filij conſentiret, coërcuit: & Athalarico Romæ relicto Rauennam pergens, tres Gothorum proceres, qui malorũ conſiliorum puero ſuaſores erãt, interfici curauit. Hic tamen Athalaricus quamuis Arianus eſſet, Bonifacium & Ioannem, cui Mercurio fuit nomen, Romanos põtifices, magnis fauoribus eſt proſecutus, & multa digna laude peregit. Cuius tempore mortuo Francorum rege, Clodomir & Childebertus eius filij, in paterni regni diuiſione partes Burgundionum regni & Alemannorum quas occupauerat Clodoueus, & quæcunq; in alpibus ad Italiam ſpectant, Theodeberto eorum nepoti quem in Metenſibus regem conſtituerunt, regendas poſſidendasq; dederunt. Hic Theodebertus rapinis aſſuetus, quem Theodoricus pater in Alemannorum expeditiones duxerat, Romanam prouinciam, cuius caput eſt Maſſilia Septimanorum, quæ regis Italici eſſet, inuaſit. Amalaſiuntha rogauit ut deſiſteret, neq; occaſionem Iuſtiniano daret imperij recuperãdi, fœderaq; inter Athalaricum filium & Theodebertũ impetrauit: ſed Theodatus iniuriæ memor ab Amalaſiuntha receptæ, quæ ipſum repetundarũ damnauerat, cum Iuſtiniano egit, ut Italiam recuperaret. Interim mortuus eſt Athalaricus octauo anno poſtquam regnum acceperat, ob quam rem Amalaſiuntha Theodatum ſibi reconciliauit, & regni conſortem accepit. Erat autem Theodatus græcis latinisq; literis eruditus: qui, ut ait Caſſiodorus, temporũ ſuorum hiſtoriã ſcripſit, & inter philoſophos quibus operam impenderat, Platonem maxime ſectabatur. Cæterum iners fuit & inconſtans, pecuniarumq; auidus: hortante tamen Amalaſiuntha, in Burgundiones, qui à Theoderico Metenſium rege in Liguriam & Aemiliam miſſi fuerant, atq; Alemannos qui Venetiam deuaſtabant,
D delatus, utranq; gẽtem cum magna illorum cæde Italia pepulit, & cum eodem exercitu per legatos Romanam prouinciã recuperauit, pacẽ Iuſtiniani & Francorum regis per oratores conſecutus: multaq; bona opera, eiuſdẽ ſuaſu fœminæ fecit. Sed ad ingenium reuerſus rapinis indulſit, & Amalaſiuntham ei reſiſtentem, in inſulam Vulſinenſium lacus relegauit, occidiq; permiſit à filijs & agnatis Gothorum procerum, quos Athalarici corruptores ipſa regina iuſſerat interfici. Fuit autem Amalaſiuntha memorabilis fœmina, græcis ac latinis literis egregie imbuta, omnium gentiũ linguas callẽs, quæ per id tempus Romanum imperium inuaſerant: cuius mortem Iuſtinianus ægerrime tulit: ad quem placandum miſſus eſt Agapitus Romanus pontifex, quem Iuſtinianus honorifice ſuſcepit. Sed cum Iuſtinianus ab Anthemio Cõſtãtinopolitano epiſcopo ſeductus, Eutychianam hæreſim ſaperet, illamq; confirmari peteret, Agapitus Diocletianũ eum appellauit, eumq; reſipiſcere fecit, & Anthemio eiecto Mennam ſubſtituit, & cuncta impetrauit quæ uoluit Theodatus de Iuſtiniano ſecurus. Defuncto Agapito, clerum Romanum, quod nullus antea tyrannus intentauit, in electionem quam faceret, ui illata conſenſum promittere coëgit, & per pactionẽ pecunia accepta, Syluerium creauit. Ob quam rem rurſus apud imperatorem delatus, punitionem timens mitius imperium egit. Caſſiodorus Rauenna oriundus, multa de eo ſcribit: & præſertim ut uinum accinaticum ex agro Veronenſi odoris ſaporisq; ſuauiſſimi, magnam uim Romam aduehi curauit, ac annonam ex Hiſtria Rauennam duci iuſſit. Quo tempore iam Veneti numeroſa nauigia obtinebant, & Theodati mandatis parebant: qui eius iuſſu frumentum uehebant, de quibus ſcribit Caſſiodorus: Venetiæ prædicabiles, quondam plenæ nobilibus, ab auſtro Rauennam Padumq; contingunt, ab oriente iocunditate Ionij littoris perfruuntur: ubi alternus æſtus egrediens modo claudit, modo aperit faciem, reciproca inundatione camporum. Hic uobis

A aquatilium auium more domus: eſt nanque terreſtris,modo cernitur inſularis,
ut illic magis exiſtimes eſſe Cyclades,ubi ſubitò locorum facies reſpicis immu
tatas.Earum quippe ſimilitudine, per æquora longe patentia domicilia uiden=
tur ſparſa,quæ non natura protulit, ſed hominum cura fundauit: uiminibus fle
xis illigatis terrena illic ſoliditas aggregatur, & maritimo fluctui tam fragilis mu
nitio non dubitatur opponi, quando uadoſum littus moles neſcit eijcere un=
darũ,& ſine uiribus fertur quod altitudinis auxilio non iuuatur. Habitatoribus
una copia eſt,ut ſolis piſcibus expleãtur: paupertas ibi cum diuitibus ſub æqua=
litate conuiuit: unus cibus omnes reficit,habitatio ſimul uniuerſa concludit, ne=
ſciunt de penatibus inuidere: & ſub hac menſura degentes, euadunt uitium
cui mundum conſtat eſſe obnoxium. In ſalinis autem exercendis,tota conten=
tio eſt. Pro aratris, pro falcibus cylindros uoluitis, inde uobis fructus enaſcitur,
quando in ipſis, & quæ non facitis, poſſidetis. & alia pleraque. Quadraginta
octo annis tunc Venetia ſteterat. Ab aquis Gradatis uſque Lauretum, Vene=
tia extenditur,per octuaginta millia paſſuum. Creuit autem cito Venetia,quia
multarum urbium eò ſimul opes congeſtæ ſunt, Athila Italiam uexante. Primi
magiſtratus Venetorum tribuni appellati ſunt. Laurentius monachus patria
Venetus,affirmat fundamenta urbis Venetæ ſeptimo calendas Aprilis iacta fu
iſſe,anno ſalutis quadringenteſimo & uigeſimoprimo: quod ſtare non poteſt.
Nondum enim Athila deſtruxerat Aquileiam,quod factum eſt anno quadrin
genteſimo quinquageſimoſexto: tunc enim Venetiæ principium habuere. Iu= *Natalis Ve*
ſtinianus imperator à Iuſtino auunculo conſtitutus, Parthos bella mouentes *netiarum.*
per ſuos duces pluribus bellis ſuperauit: poſtea apud Eufratem exercitus eius
ſuperatus eſt. Erulos, Zepidas & Bulgaros, Illyricum deuaſtantes, per ſuos iu
dices profligauit. Et iterum per Beliſarium patritium & per Hermogenem ma
B giſtrum officiorum, Parthorum impetum repreſſit, fœdusq́ cum eis iniuit: de=
inde per eundem Beliſarium Africam à Vandalis liberauit: qui Bilimirem re=
gem captiuum,cum opibus ſpolijsq́ Vandalorum Conſtantinopolim perdu=
xit: & conſul ordinarius deſignatus,de Vandalis triumphauit. Deinde miſſus
in Siciliam, inſulam recuperauit,& ad bellum contra Theodatum proceſſit. Iu=
ſtinianus Clodomirem & Childebertum Francorum reges, eorumq́ nepo=
tem Theodebertum Liguriam tenentem,multis muneribus ut quieſcerent pla
cauit,dicens,indignum eſſe auxilio Theodatum,qui hæreſi Ariana Italiam infi=
ceret: miſitq́ Mundum quendã ducem in Dalmatiam,qui Gothis prælio ſupe=
ratis,Salonam cepit, inuoluitq́ tumultu Dalmatas,Iuſtiniano ſubijci renitẽtes.
Quadragintaocto annis ſub Gothis Italia fuerat: trigintaocto ſub Theoderico:
ſub Athalarico octo: & ſub Theodato duobus, & plurimum floruerat, melio=
ra ſub Iuſtiniano ſperans,quod per eius auaritiam contrà euenit: nanque & li=
bertas omnino perdita, & urbs intus extraq́ diruta ac deſolata, ad ſtupendam
calamitatem eſt perducta.

EX LIBRO QVARTO.

CVM centum & quadragintaduobus annis inclinaſſet im=
perium, Beliſarius recuperata Sicilia in Africam nauigauit
aduerſus Storzam,qui tyrannidẽ illic interfectis iudicibus
arripuerat,miraq́ felicitate prouinciam liberauit,ac rurſus
in Siciliam redijt. Interim in Dalmatia Gothi exercitum re
parantes, Salonam obſidere ſtatuerunt: occurrentemq́
Mauritium Mundi filium adoleſcentẽ interfecerũt. Quod

C ſentiens Mundus, ira concitatus Gothos aggreſſus, magna occidione eos fu dit. Sed dum fugientes perſequitur, ab eis occiſus eſt, & ſuus exercitus diſſipatus, & Salona recuperata. Quæ res tantam Theodato fiduciam intulit, ut omnia reuocauerit, quæ per legatos pro pace obtinenda Iuſtiniano promiſerat. Iuſtinianus uero Conſtantianum belli ducem in Dalmatiam miſit. Beliſarius pulſis è Sicilia Gothis, in Italiam nauigauit, in Brutiorum prouinciam, Embrimumq; Theodati generum qui eam tenebat in deditionem accepit, & ad imperatorem miſit: qui eum Patritium creatum multis muneribus donauit. Beliſarius Lucanis deditionem facientibus Neapolim uenit, urbemq; obſidione cinxit: & tandem oſtendente Iſaurico milite, per aquæductum eam ciuitatē obtinuit: (ſicut noſtra ætate rex Alfonſus) raptas uiris uxores reddidit: neq; in Gothos qui præſidiò erant ſæuitum eſt: quamuis Tordanus Romanos & Neapolitanos & Gothos trucidatos fuiſſe dicat. His auditis Gothi qui Romæ erant, haud amplius inertiam Theodati ferendā putant. Egreſſi urbē apud Regetam, quæ nunc Ruglate dicitur, caſtra fecerūt, trigeſimoquinto ab Vrbe milliario, ibiq; Victigitem ſibi regem fecerunt, obſcuro genere ortum, ſed rei militaris peritia ualidum. Theodatus per deuia fugiēs Rauennam petebat: ſed ab Optaro quodam Gotho poſt illum miſſo interfectus eſt, tertio poſtquam regnare cœperat anno. Victigis Romam rediens, confirmato populo, Luderim ibi dimittit cum quatuor millibus militum: & Rauennā profectus omnes per Italiam diſperſos ad ſe Gothos uocat, Mathaſiunthamq; Theodorici regis ex Amalaſiuntha filia neptem, inuitam capit uxorem: quæ Victigis ignobilitatem aſpernabatur. Beliſarius Romam profectus à ciuibus ultro receptus eſt: & qua die, quæ fuit quarto calendas Decembris, Aſinariam portam intrauit, eadem Gothi Flaminiam ſunt egreſſi. Remanſit Luderis, regis ſui ſæuitiam timens: quem Beliſarius Conſtantinopolim miſit. Narniam per Beſſam cepit,
D & Conſtantianū in Hetruriam miſit: qui Spoletum & Peruſiam cepit, eamq; præſidio muniuit. Piſſias & Nillas Gothorum duces ad tuendam Peruſiam miſſi, ubi eam captam inuenerunt, cum Conſtātiano prælium commiſere: qui eos uictos captosq; Romam ad Beliſarium miſit. Quibus cognitis Victigis, ex Rauenna cum centum millibus pugnatorum, ſiue ut alij uolunt, centum quinquaginta Romam uerſus iter habuit: cumq; Tybur intrare conſiderent, ab oppidanis repulſi ſunt. Sed tandem Vrbi appropinquantes eam obſederunt, & aquæductus omnes fregerunt, qui numero quatuordecim erant, mirabili effecti opere. Erat Beliſarius in Vrbe cum quinq; millibus tantum militibus, nec ſatis in populo Romano fidebat. Petijt igitur auxilium à Iuſtiniano, qui Valerianum & Martinum iuſſit in Italiam nauigare. Per hoc tempus Aſinarius & Vſigilaus Gothi in Dalmatiam miſſi, à Conſtantiano plurimas acceperunt clades. Childebertus, Clodomiris & Clotharius Francorum reges, hortatu Crotchildis matris ſuæ, in patrui ut oſtēdimus ultionē, aduerſus Sigiſmundum & Gothimarum fratres Burgundionū reges, arma uerterunt. Occurrit Sigiſmūdus, & apud Agaunenſes prælio commiſſo uictus eſt, & cum uxore ac liberis captus, atq; cum eis in puteo necatus. Exinde Clodomiris ſolus contra Gothimarum bellum geſſit: & dum fugientem hoſtem perſequitur, ab eo confoſſus occiditur. Sed milites eius ardentius præliantes, Gothimarum ſuperatum interfecere. Almaricus Veſogothorum rex Hiſpaniam obtinebat, & regum Franciæ ſororem habebat uxorem: quam cum male tractaret, Childebertus aduerſus eum in Hiſpaniam duxit exercitum, & fugientem ad naues Almaricum apprehendit & interfecit. Toletum urbem cepit, & magnis populationibus per Hiſpanias factis, ſororem uiduam in patriam reduxit. Quo recedēte, Veſogothi Theudam ſibi regem creauere. Sæuierunt & inter

A ſe Francorũ reges. Clodemiri eñ defuncto, duo fuerunt filij infantes: quos cum Crotchildis unice amaret, & ad paterni regni portionẽ eos alere uideretur, Clotharius & Childebertus terræ alliſos interfecerunt. Theodebertus quoque iuuenis eorum nepos cum Childeberto patruo, in alterũ patruum coniurauit: quos ad prælium exeuntes, Crotchildis compoſuit: & Childebertũ cum Clothario in Hiſpaniam ducere cõtra Gothos Arianos, & Theodebertum in Italiam, hortata eſt. Illi Cæſarauguſtam obſederunt, obtinuiſſentq́, niſi beatus Vincentius illam urbem miraculoſe defendiſſet. Eoq́ tempore Crotchildis obijt, & Theodebertus in Italiam profectus, Liguria eſt potitus: ſed morbo correptus, cum præda redijt, Amingo & Buzelino & Leothario magni exercitus ducibus relictis. Theodebertus moriens, Theodoaldum filium ſucceſſorẽ habuit. Interim Victigis Portuenſem urbem cepit, & Romanos ciues quos ſecum duxerat obſides interfecit apud Rauennam: & ob rerum penuriam Beliſarius inermem turbam Neapolim miſit in Siciliam: Syluerium quoq́ tanq́ cum hoſtibus ſentiret, in exilium miſit. Interea uenerũt mille ſexcenti milites Hunni à Iuſtiniano miſſi: qua fiducia laceſſere Beliſarius Gothos auſus eſt adeò, ut etiam caſtra eorũ diriperet. Sed male ei ſucceſſit, cum Gothi reſumptis uiribus in prædantes impetum fecerunt, magnamq́ cædem commiſerunt: ob quam rem contentus poſtea fuit mœnia defenſare: quo tempore non ſolum Roma, ſed tota Italia fame laboraret, ita ut in diœceſi Mediolanenſi mater filium comederit. Per hęc tempora Longobardi qui duce Andoino nono rege, Danubio tranſmiſſo, Pannoniam inferiorẽ inuaſerant, & Turiſmundũ regem Zepidarũ, Ardarici cuius ſuprà meminimus pronepotem, prælio ſuperauerant: mortuo Andoino, decimo loco filium eius Alboinum regem fecere: Zepidæ uero Eurimundũ, Turiſmundo mortuo filiũ ſuffecere: & inter hos iterum bella fuerunt. Alboinus Clothſuindã Clotharij re
B gis Franciæ filiã uxorẽ duxit: cuius gratia Auares cũ Longobardis aduerſus Zepidas arma ſumpſerunt. Fuerunt autem Auares Hunnorũ genus, & exercitus Athilę reliquię, quos diximus defuncto Athila à Zepidis ſubijci recuſantibꝰ ſuperatos. Nam Durith Athilæ filius, à Valemire & Theodemire Oſtrogothorũ regibus cum Zepidis ſentientibus, intra Scythiam fugere cõpulſos, illico à ſuis interfectus eſt, & Zeliorbes ei ſuffectus, qui cũ uiginti millibus Hunnorũ Coſdroę Parthorum regi cõtra Iuſtinianũ in auxiliũ perrexit: ſed Coſdroas ſuſpectã habens eius fidem, multis uulneribus confoſſum interfecit. Hunni aũt qui cladi ſuperfuerant, Hunnorũ nomẽ exoſi, ab Auario qui Zeliorbi ſucceſſit in regno, ſeſe Auares nuncupauere: qui relictis Pannonijs in Noricum receſſerunt, à quibus ea prouincia, unius literæ additione, Bauaria dicta eſt. Strabo tamen à Bois, *Bauariæ* qui eam terrã coluerũt, Italia relicta, Boioariã potius appellari uelle uidetur. Cũ *nomen.* igitur Childebertus & Clotharius fratres, ac Theodebertus nepos, Francorũ reges, uſque ad Bauariæ & Auſtriæ fines ditionem protuliſſent, Auares adducti Clothſuindæ & genitoris precibus, cum Longobardis contra Zepidas bellũ accepere. Nam cum Zepidę Alboinum Longobardorũ regem in terra ſua inuaderent, Auarus eos à tergo aggreſſus eſt. Commundus Zepidarũ rex à tergo et à fronte bellum inſtare cernens, Alboinum prius aggredi ſtatuit: quo uicto facile Auaros ſuperaturus eſſet. Sed cõgreſſus, Alboini dextra occiſus eſt: cuius caput pilo infixum, aliquandiu per caſtra delatũ eſt, atque ex eius craneo pateram auro celatam fieri curauit, ex qua ſolenni cõuiuio bibere ſolitus erat: & Roſmundam eius filiam uirginem forma præſtantem, ſibi matrimonio copulauit. Ex illo tempore Zepidarũ nomẽ extinctũ eſt: neq́ enim amplius ſui generis duces habuere, ſed partim Auaribus paruerunt in ſuperiori parte Pannoniæ manentes, partim in Longobardorũ nomen tranſiuerunt. Beliſarius interim Antoninam uxorem ad ſe uocauit, & noua auxilia à Iuſtiniano accepit: quæ diſtributa per uicina oppida, difficultatem Gothis fecere annonæ habendæ: propter quam rem trium menſium induciæ factæ ſunt, & legati Conſtantinopolim miſſi.

C

EX LIBRO QVINTO.

MEDIO tēpore mortuo Agapito Romano pōtifice, Theo-
dora Auguſta magnopere annixa eſt, ut Anthemius, quem
ſuprà ut hæreticum ab Agapito diximus relegatū, in Con-
ſtantinopolitana eccleſia reſtitueretur: cui & Vigilius diaco
nus ciuis Romanus tunc apud eam apocriſarius ſtimulos
adiecit, affirmãs Syluerio depoſito, ſi ſe pontificem fieri con-
tingeret, Menna deiecto Anthemiū uelle reducere. Scribit
ergo Auguſta Syluerio, ut Anthemiū reuocet, alioqn ad ſe pergat. Ille nec hęre-
ticū poſſe reſtitui, nec ſibi facultatē eſſe ad eam ire reſpondet. Scribit ergo Beliſa
rio & Antoninę, ut Syluerium corripiāt. Beliſarius Antoninæ rem cōmittit: quę ꝑ
Vigiliū teſtes ſubornat, tanq̃ Syluerius Romam prodere Gothis ſtatuerit. Vo-
catur ab Antonina Syluerius, & increpatus de proditiōe, priuſq; reſpōdeat pal
lio detracto cuculla monaſtica induitur. Quo facto, clerici Romani Vigiliū pon
tificem proclamant. Syluerius in exilium miſſus, apud inſulam Pontianā, non ſi
ne ſanctitatis opinione uitam finiuit. Mediolanenſes interea legatos ad Beliſariū
mittunt, deditionem promittentes, ſi præſidium mittat̄: idq; obtinent. Tentant̄
in urbe proditiones, ſed minime effectū habent. Mittit Beliſarius copias in agrū
Picenū, & deinde Ariminū ire iubet, eamq; urbem cepit. Quod intelligens Vi-
ctigis, nō auſus ultra obſidionē ad urbem tenere, crematis caſtris cum omnibus
copijs Rauennam contendit, anno toto & nouem diebus, poſtq; obſidio cœpta
erat. Præſidia tamen in Tuſcia & in Piceno reliquit, apud urbes quæ in fide man
ſerant: deinde Ariminū omni conatu obſidet. Mundilas ad Mediolanū miſſus,
per mare et Ligures tranſitum fecit, & à Mediolanenſibus cupide receptus eſt:
D aduerſus quem Varias Victigis ex fratre nepos miſſus eſt. Et Beliſarius Roma
dimiſſa, in hoſtes contendit, qui Picenum infeſtabant: & rebus ibi cōpoſitis Ari
minum obſeſſamq; urbem liberat, & Vrbinū recipit, cum fons ex quo ciuitas bi
bebat, ſua ſpōte deficeret: & Vrbem ueterē obſeſſam, annonæ caritate obtinuit.
Ioannes Beliſarij dux ab obſidione Feſulæ turpiter recedit. Theodobaldus rex
Metenſiū rogatus à Victigite, decē millia armatorū ex Liguſtinis ſuiſq; militibus
ad Varaiam mittit. Varaias Mediolanū obſidet, & fame tandem compulſam ci-
uitatem capit. Beliſarius copias ſuas trifariā diuidit: ipſe ad Auximum obſidendā
pergit, Cyprianū & Iuſtinum ad obſidendas Feſulas mittit: Martinum, Ioannē
& Vitalianū contra Varaiā dirigit. Obſeſſæ ſunt urbes, ſed nulla erat ſpes niſi in
defectu annonæ. Inter hæc Theodobladus rex Metenſiū, magnas Francorū &
Burgundionū copias in Italiā mittit, quę quantas poſſint Italiæ terras occupent.
Varaias ex Mediolano Rauennā uocatus, in Placentinū tranſit: Ioannes & alię
copię Beliſarij ad ſeptimū milliariū ei occurrerunt. Franci & Burgundiones per
Apenninū in Placentinū deſcendunt: Varaias in auxiliū ſuum uenire arbitrat̄.
Dum alter alteri cōiungit̄ exercitus, orta diſſenſione præliū cōmittitur, & Gothi
ſuperati fugam capiunt, Rauennāq; pergunt. Ioannes fugientes uidens, credit
Beliſariū occulto itinere profectū cōflixiſſe, occurrenſq; Francos reperit, cū qui
bus cōgreſſus ſuperat̄: atq; ita fortuitò & Gothi & Romani una die à Francis &
Burgundionibus prælio ſuperati ſunt, qui tamen paulò poſt in diſſipationē abie
re. Quidā hæc negant: & Guido Rauennas ſacerdos Burgundiones Francoſq;
qui Liguriā ꝓ Theodobaldo tenebāt, à Gothis mercede cōductos, Mediolanen
ſis urbis obſidioni interfuiſſe tradit, & poſtea proprio periculo proſpicientes fa-
uiſſe Gothis, cum Beliſarius Rauennā obſideret: & hoc magis credibile. Gothi
qui Feſulas tenebant, fame preſſi, Cypriano & Iuſtino ſe dedidere: et paulò poſt
Auximū à Beliſario captū eſt. Qui contractis undiq; copijs, miſſo uno ex præfe-
ctis copiarū ad cuſtodiendas Padi ripas, ad obſidendā Rauennā ſe cōtulit. Quo
cognito, Franci legationē ad Gothos miſerūt, quinquaginta millia armatorum
promittentes

A promittẽtes, ſi ſe in partẽ regni Italici reciperẽt: & Beliſarius cõcordiã Gothis obtulit: qui plus fidei Romanis adhibuerunt ꝙ Francis: & factis inducijs legati ad imperatorẽ miſſi ſunt, qui eius uoluntatẽ exquirerẽt. Interim frumẽta apud Rauennã incendio caſuali conſumpta ſunt: & Siſigis unus ex Gothorũ ducibus, caſtella quæ in alpibus habebat, Beliſarij militibus cuſtodiẽda dedit: aduerſus quẽ Varaias profectus, illũ & Beliſarij milites obſedit. Sed Ioannes Vitaliani & Martinus caſtella quędã cũ uxoribus et filijs Gothorũ, qui cũ Varaia militabãt, intercepere: ob quã rem deſtitutus Varaias à militibus ſuis, cũ paucis inde redijt, nec Victigi opẽ ferre potuit. Interim legati Iuſtiniani decretũ attulerunt, ut Victigis omnia trans Padũ loca retineat, citra Padũ cuncta dimittat: mediã pecuniarũ regalium partẽ Imperatori tradat, reliquã ſibi habeat: et Gothi qui citra Padũ ſunt, ſubiecti Romano imperio ſint. Audiũt hæc libẽter Gothi: ſed Beliſarius indignatus, decreto ſubſcribere noluit. Diffidentibus itaꝗ Gothis, iterũ bellũ reſumptũ eſt, & Rauẽna capta. Victigis, cũ cæteris Gothorũ principibus, cumꝗ theſauris & omni gaza captus, in Conſtantinopolim ductus eſt: quos Beliſarius ſecũ duxit anno quinto, poſtꝗ in Italię bellũ gerere cœperat. Italia gubernatores remanſerunt Ioannes & Beſſa & Vitalis, & Cõſtantinus ex Dalmatia ueniẽs, qui multa mala apud Italos cõmiſere, rapiẽtes quæcũꝗ potuerũt, in ſocios ſuperbi, in hoſtes nõ ſatis feroces. Acceſſit auaritia Iuſtiniani, qui quanꝗ multa per quæſtores raperet, nõ tamẽ militẽ, ut par erat, pecunia iuuabat. Gothi rege deſtituti, id honoris Varaiæ mandãt: is indignũ duxit Victige uiuo propinquo ſuo, regnũ acceptare. Creatur igitur rex magnæ inter Gothos autoritatis Ildouadus, qui longo tempore Veronã tenuerat. Is Papiã uocatus, ibi purpurã accepit, & rex Gothorum appellatus eſt: qui collectis Gothorũ reliquijs, breui oẽs trans Padũ, om̃esꝗ Venetiæ regionis urbes in poteſtatẽ recepit, ac Gothorũ & Italorũ exercitũ magnum cõparauit: & cõmiſſo prælio cũ Vitali apud Taruiſiũ, cũ paucis illũ reliq̃

B fuga euadentẽ: cæteri trucidati ſunt aut capti. Qua uictoria auctus Ildouadus, ſiue Idouallus, Varaiã tanꝗ cum hoſtibus ſentiret interfecit: facile em̃ Oſtrogothi inter ſeſe ſanguinẽ fundebãt: nec regibus parcebãt: hac de cauſa Ildouadus ipſe à Buſila, uno ex cuſtodibus ſui corporis, in ſolẽni cõuiuio eſt occiſus, et Araricus ei ſuffectus, qui menſe quinto occiſus eſt: & Totila ſubrogatus, qui etiã Baduilla uocabat̃, nepos Ildouadi, qui apud Taruiſiũ ſibi timens manebat, & amicitiam Romanorũ quærebat. Sed Gothi Ararico interfecto, ipſum ad regnũ uocauerunt, priuſꝗ cũ Romanis iungeret̃. Increpati duces Iuſtiniani de negligentia, apud Rauennã cõuenerunt, & Veronã ducere ſtatuerũt. Quam cũ miſſo Artauade Armenio cepiſſent, & Gothi in arcẽ refugiſſent, dum de pręda inter ſe cõtendũt, illã amiſerũt: nam negligẽtes in cãpis, ex arce uiſi ſunt à Gothis, qui mox in urbẽ deſcendentes, exercitũ qui intrauerat peremerunt. Artauades per murũ euaſit: duces Iuſtiniani retroceſſerũt, et cũ exercitu Totilę circa Trebiã fluuiũ cõflixerũt, uictiꝗ ſunt: q̃ in prælio Artauades Armenius, ſingulari certamine Valarim Gothũ prouocantẽ utroꝗ exercitu inſpectãte, haſta trãsfoſſum occidit, & ipſe ui atꝗ impetu equi adactus, interfecti cuſpide trãsfigit̃: ex q̃ uulnere, tertio die obijt. Omnia militaria ſigna ad Totilã relata ſunt, magna gloria exultantem: qui uix tertiã partẽ habuit militũ, reſpectu hoſtiũ. Vſus eſt humane hac uictoria, captiuosꝗ multos gratuitò dimiſit, & partẽ exercitus in Tuſciã miſit ſub Belda, Roderico & Vliario, qui Iuſtinũ intra Florentiæ mœnia obſederunt. Inopia rei frumentariæ laborantem, Beſſas, Cyprianus & Ioannes illi ſubuenientes obſidionem ſoluerunt. Sed dum hoſtes inſequuntur, Ioannes qui præceſſerat, Gothos monte quodam aggreditur, & pugnando miles unus apud eum interficitur: creditur Ioannes mortuus, & fugam omnes capeſſunt. Non tamen Gothi Florentiam reuerterunt; atque ita finitum eſt ſeptimi anni bellum.

C

SEQVENTI anno Totilas in Hetruriã tranſijt, & deinde
Tyberi trãſmiſſo Beneuentũ petijt, eamq; urbẽ mœnibus
ſpoliauit: Neapolim obſedit: cuius præſidio erat Conon cũ
mille militibus. Durãte obſidione partem exercitus Cumas
miſit: in qua ciuitate mulieres ex nobilitate romana quaſdã
cepit, & liberas parentibus ac maritis cum honeſto comita-
tu remiſit. Cepit Apuliam, Lucaniam atq; Calabriam, neq;
hinc pecunia ulla ad milites Iuſtiniani perueniebat. Duces eius urbes inter ſe di-
uiſere cuſtodiendas: Ioannes Romam, Beſſas Spoletum, Cyprianus Peruſiam,
Iuſtinus Feſulas, Conſtantinus Rauennam. Interim Neapolis acrius obſideba-
tur. Quod intelligens Iuſtinianus, Maximinũ cũ nouis copijs miſit. Quo apud
Epirum cunctante, Demetrium cum claſſe in Siciliam nauigare iuſſit. Hic Ro-
mam & Siciliam nauigauit, & deinde Neapolim, ubi conuictus eſt. Maximinus
claſſem ſuam ei commiſit: cum qua rediẽs Demetrius, iterum à Totila uictus eſt
cum ad littus ui uentorum deueniſſet. Captus eſt Demetrius, & in uinculis habi-
tus. Alloquiť Neapolitanos Totilas, deditionemq; ſuadet. Quibus inducias tri-
ginta dierum petentibus, ter triginta dies conceſſit. Deniq; Neapolis deditur, in
qua nulla uiolentia facta eſt: Conon abire permiſſus, & nauigia ei conceſſa ſunt.
His rebus cognitis, Iuſtinianus iterum Beliſariũ ad bellum Italicũ elegit, qui me-
dio tempore aduerſus Parthos bellũ geſſerat, nec planè finierat. Veniens in Ita-
liam Beliſarius, Hydruntũ oppidum Calabriæ obſidione liberat. Miſſo Valenti-
no ipſe Polam nauigauit, ac Rauennã uenit, reperitq; res peius ſe habere quàm
putabat, ita ut pœniteret eum Italiam ueniſſe. Totilas Tybur in poteſtatẽ acce-
pit, deinde ad Auximũ obſidendũ perrexit. Firmum quoq; & Aſculum pactio-
D ne cepit, Spoletumq; & Aſſiſium. Cyprianum uero qui Peruſiæ præerat, à ſuo
milite interfici curauit: milites tamen urbem defendere. Qua dimiſſa, ad obſidio-
nem Romæ profectus eſt. Ibi Beſſas & Conon præerant, & noua præſidia à Iu-
ſtiniano miſſa. Præliatũ eſt extra urbem. Græci uincuntur & in urbem repellun-
tur. Cetheus princeps Senatus, tanquã ſuſpectus Roma pellitur. Alius Gotho-
rũm exercitus Placentiam interim obſidet. Beliſarius Dyrrachium nauigat, ibiq;
auxilia à Iuſtiniano expectat. Valentinus & Focas qui Portuenſem urbẽ præſi-
dio tenebãt, cum Gothis pręliantes circũuenti & interfecti ſunt, & Portuenſis ci-
uitas capta. Vigilius pontifex Romanus cum promiſſa Theodoræ nõ ſeruaſſet,
uocatus Conſtantinopolim apud Siciliã conſedit, magnamq; uim frumenti Ro-
manis miſit, quæ à Gothis capta eſt. Pelagius diaconus pro pace ad Totilam di-
miſſus, ſuperbe exceptus eſt. Beliſarius nouis copijs apud Dyrrachiũ acceptis,
Hydruntũ nauigat, Gothosq; obſeſſores inde pellit: deinde Romam petere co-
natur. Totilas pontem ſupra Tybrim erigit, & præſidia collocat, ne poſſint naui-
gia tranſire. Beliſarius apud Portum Ioannem expectauit: ille interim cum Go-
this conflixit, & Brunduſiũ recuperauit, Romamq; iter direxit. Sed audiens Go-
thos in itinere ſe expectare, in Brutios Lucanoſq; ſe conuertit: eaſq; prouincias
in poteſtatem redegit: quod Beliſario moleſtiſſimũ fuit, qui eum ad ſe feſtinare
uolebat. Sed ea ſpe deſtitutus, pontem Totilę aggredi ſtatuit, eumq; cepit, ducen-
tis uiris in eo crematis. Interim fama uenit Portuenſem urbem in qua erat uxor
Beliſarij, à Gothis captam eſſe, qui Oſtiam urbem tenebãt. Iſaaces enim qui cu-
ſtodiam Portus habebat, audita uictoria pontis, Oſtienſes aggreſſus eſt, & ab il-
lis captus: qui etiam in uinculis occiſus eſt. Beliſarius habito nuncio cõmotus, ex
media uictoria retroceſſit, & deinde præ dolore correptus febrẽ incidit, quę eum
diu tenuit. Vnde Romani deſperati, magnas calamitates incidere, cum nihil ha-
berent quod comederent. Quatuor milites Iſaurici de prodenda urbe cõſilium
iniere, & cum Totila rem perfecere. Per muros enim milites Totilæ acceperunt,
qui

A qui portam Aſinariam ſecuribus perfregerunt & exercitum intromiſerunt. Facta eſt cædes ciuium. Totilas de Laterano ad ſanctũ Petrum deſcendit, ubi obuius Pelagius: Parce, inquit, rex ſupplicibus tuis. Et Totilas ſuperbo aſpectu: Nunc, inquit, Pelagi mihi ſupplicaturus aduenis? Cui Pelagius: Nunc, inquit, quando deus te mihi dominum eſſe uoluit. Miſerere igitur domine ſeruorum tuorum. Motus his Totilas, cædes prohibuit: bona tamen Romanorum militibus conceſſit, corpora libera eſſe iuſſit. Cum ſuperbirẽt Gothi arguebat eos, & fortunæ mutationem memorabat: qui ducenta millia Gothorum, à ſeptem millibus Græcorum, duce Beliſario, penè tota Italia pulſa fuiſſe referebat: & rurſus quatuor millia Gothorum, uiginti millia Græcorum uiciſſe. Abſoluit Totilas Ruſticianam mulierem nobilem, quæ ob uindictam Boëtij mariti & Symachi patris, Theodorici ſtatuas confregiſſet: iuſtam enim putauit eius iram. Miſit & oratores ad Iuſtinianum, inter quos Pelagium, qui dicerent, aut pacem Gothis daret fidelia auxilia præſtaturis, aut Romam ſolo æquandam ſciret. Interim Beliſarius apud Portum quieſcebat. Iuſtinianus nil aliud legatis reſpondit, niſi Beliſarium eſſe in Italia, qui eius arbitriũ haberet. Agebat tunc Iuſtinianus Vigilij cauſam, qui Cõſtantinopolim uenerat, & per annum ſe excuſauerat. Sed uicit pertinacia Theodoræ, & Vigilius in exilium actus eſt. Pelagius Romam reuerſus, Totilæ exponit quæ à Iuſtiniano habuerat. Ille ira percitus, Vrbẽ euertere ſtatuit, tertiamq́ murorum partem diruit, Capitolium incẽdit, & magnam Vrbis partem: populũ per oppida Campaniæ diſperſit: Senatores ac patritios obſidum loco circa ſe retinuit: deſolatamq́ & uacuam Vrbem relinquens, contra Ioannem in Calabriam perrexit. Lucanos & Brutios & omnes Calabros recepit, exceptis Hydruntinis, ad quos Ioannes confugerat. Interim Spoletana arx Beliſario dedita eſt, & Tarentum reparatum à Calabris domo pulſis, quod an-

B tea deſolatum erat. Et cum Totilas Rauẽnam petere ſtatuiſſet, Beliſarius febre liberatus urbẽ Romam deſolatam ingreſſus eſt, iterumq́ illam munire ſtatuit, breuiq́ foſſis & alijs munimentis reparauit, multis Romanorum redeuntibus. Quod intelligens Totilas, relictis reliquis curis Romã repetere feſtinauit. Nondum portas Vrbi Beliſarius imponere potuerat, & tamen impetum Totilæ magno animo repulit, congreſſusq́ illi uictor euaſit. Totilas obſidionem ſoluit, & Beliſarius fabricatis portis claues Vrbis ad Iuſtinianum miſit, Gothici bello anno XII. Obſidebatur interim Peruſia, ad quam magis aſtringendam Totilas profectus & Ioannes Vitaliani ex Calabria in Campaniam peruenit, multosq́ Romanorum obſides illic à Totila dimiſſos liberauit: quod non fuit ei difficile: nam oppida Campaniæ à Gothis nudata mœnibus fuerant. Ea re cognita Totilas magna celeritate per Picentes, Pelignos & Samnites in Apuliam properauit, tranſuerſisq́ itineribus profectus, in Calabria repertum Ioannẽ bello ſuperatum caſtris exuit. Quæ res magnam ei laudẽ peperit: tum quod armis ſuis oneratus haud aliter quàm cæteri milites equo iter fecerit. Interim nouæ copiæ Beliſario aduenerunt, cum Valeriano Armeniorum & Vero Erulorum ductoribus: qui Crotone manẽs Phaſſan genere Hiberum & Barbationem ad cuſtodiendas fauces Calabriæ miſit: qui obuios habentes Totilæ equites eos conflixerunt, ducẽtis interfectis. Sed Totilas ex improuiſo eos aggreſſus magna ſtrage profligauit. Phaſſas cum ſuis omnibus interfectus eſt. Barbation Thrax cum paucis ad Beliſarium fugit. Romæ dum hæc aguntur, Conon Vrbis præfectus à militibus ſuis interfectus eſt: quoniam carius uenderet annonam: cuius facinoris à Iuſtiniano ueniam obtinuerunt. Ruſſianum oppidum in Calabris à Totila diu obſeſſum tandem capitur per deditionem. Antonia uxor Beliſarij Cõſtantinopolim eſt profecta, quò Theodoram Iuſtiniani uxorẽ, pro Beliſarij ab Italia reuocatione, rogaret. Sed illa paulò ante deceſſerat. Iuſtinianus rogatus facile reditũ indulſit, cum belli Parthici ingens adeſſet metus. Abijt ergo in Græciam

C Beliſarius quinquennio ferè exacto poſtquam ſecũdo in Italiam uenerat, non eadem fortuna in hac ultima expeditione uſus qua fuerat in prima. Reliquit autem Romæ tria millia militum ſub Diogene legato uiro prudenti & bellorum gnaro. Beliſario abeũte Gotthi Peruſiam longo tempore obſeſſam capiunt. Et Totilas expeditis Calabriæ atq; Apuliæ rebus, ad obſidionem urbis Romæ reuertitur: primoq; urbem Portuenſem expugnauit: & deniq; poſt longam obſidionem, proditione militum Iſaurorum, qui ad portam Oſtienſem excubias habebant, Romam capit. Diogenes ad Centumcellas ſe contulit. Paulus quidam ex Cilicia præfectus equitum ad molem Adriani ſe recepit cum quadringentis ſuis equitibus, ibiq; magnam Gothorũ occidionem fecit. Sed cum obſeſſus euadere non poſſet, perſuaſit ſuis ut mortem oppeterẽt uiriliter pugnantes. Senſit id Totilas, & deditionem facientibus libertatem promiſit uolentibus apud ſe militare: receſſuris arma tantũ & equos perdenda dixit. Omnes cum eo manſere excepto Paulo & Mundo Iſauro, qui domũ rediere. Pepercit Totilas Romanis ad ſacras ædes confugiẽtibus, reuocauitq; profugos, ludos equeſtres conceſſit, reparare Vrbem annixus eſt. Cauſam tantæ mutationis, alij dicunt uotũ fuiſſe Petro, & Paulo factũ: alij reſponſum Franciæ regis, qui rogante Totila ut filiam ſuam ſibi matrimonio copularet, regẽ eſſe Italiæ negauit, qui Romã euertiſſet: alij ſancti Benedicti uaticinium, qui ait Totilam Vrbem potiturum, Siciliam intraturum, & demum nono regni ſui anno ſuperatum occubiturum.

EX LIBRO SEPTIMO.

D DIOGENES Vrbe relicta Centumcellas petijt: ibiq; pactus inducias, niſi intra certum tempus auxilia mitterentur Vrbem tradere promiſit. Totilas in Siciliam tranſit, atq; in itinere Rhegium obſedit, & Tarentũ capit dimiſſis ad Rhegium militibus, qui paulò poſt Vrbem obtinuere. Et in Siciliam trãſgreſſus, Syracuſas obſedit: & Gothi qui in Picẽtes miſſi erant, Ariminum ceperũt: nec procul à Rauenna Verum Erulorum ducem conſerto prælio cum omnibus copijs interfecerunt. Quibus cladibus intellectis Iuſtinianus, Germanum patruelem ſuum Italiæ belloq; Gothico ducẽ pronũciauit: cui nupſerat Mattaſuntha Theoderici neptis poſt mortem Vitigitis. Quæ res magnum ſibi Gothorum fauorem conciliauit: & magna ſpes data eſt Italis tali duce creato. Sed eo in Illyrico commorante, Sclauinorum gens trãſmiſſo Danubio Romanorũ prouincias inuaſit, ac Macedoniam Thraciamq; uexare cœpit: quibus Germanus obſiſtere annixus eſt. Interim Gothi rapinas per Italiam multas fecere: nõ tamen Diogenes tradere Cẽtumcellas uoluit: dicens per aduentũ Germani res mutatas eſſe. Rauenna, Ancon, Hydruntum, & Centumcellæ cum paucis quibuſdam oppidis duntaxat pro Iuſtiniano in Italia tenebãtur, cætera Gothi poſſidebant. Sed magna ſpes erat in aduentu Germani, quæ fruſtrata eſt, illo in Illyrico decedẽte. Imperator filios eius qui ſecum erant paternum proſequi cœptum iuſſit, ijſq; Ioannem Vitaliani adiecit, qui Germani gener erat. Sed dum hi Salonis hyemant, & Lybus quidam cum claſſe Syracuſas intrat, & deinde Panormum nauigauit, reſq; Totilæ in Sicilia perturbat. Iuſtinianus mutato conſilio Narſetem Eunuchum Italico bello præfecit, Ioanniq; mandat ut Narſeti pareat. Magnus hic uir fuit, imperialium pecuniarum receptor & diſpenſator, atq; in conſilio primus, rei bellicæ peritiſſimus, religione ac pietate præſtãs, & barbarorum regibus amicitia iunctus. Ingreſſus hic iter, Philippopolim in Thracia peruenit: ibiq; aliquandiu moratus eſt, cum Hunni magno exercitu Macedoniam Thraciamq; ingreſſi uias præcluſiſſent. Sed cum pars Hunnorum Theſſalonicam, altera Conſtantinopolim diuerſis itineribus

A neribus perijſſent, Narſes iter ſuum proſecutus eſt, & Totilas relictis in Sicilia quatuor ducibus, in Italiam redijt: claſſemq́ꝫ inſtructam in Græciam miſit, Corcyram diripuit, Epirum, Aetoliam, Acarnaniamq́ꝫ uexauit: & per alios duces Anconam obſedit quadragintaſeptem nauibus longis traditis, ut etiam mari obſidio teneretur. Sed Valerianus qui præſidio erat Anconæ, accerſito Ioanne Vitaliani qui Salonis morabatur, cum triginta nauibus lōgis prælium committens, fugatis Gothis uictor euadit: nec plus quàm decem naues Gothorum euaſerunt. Qua clade percuſſus Totilas, magnam copiarum partem è Sicilia reuocauit: & Artauades qui Liberio ſucceſſerat Iuſtiniani duci, liberatis amicis urbibus, inimicorū obſedit oppida. Reginaris quoq́ꝫ uir inter Gothos clarus, qui Tarento præerat, ad Iuſtiniani partes trāſiuit. Et in Sardinia motus contra Gothos excitati ſunt. Narſes magnis copijs comparatis iter proſequebatur. Erant cum eo duodecim millia Longobardorum, quæ miſerat Albuinus: Erulorum tria millia, Hunnorum ingēs multitudo: Cumades Perſa, & Aſſuades Zepida non contemnēdas copias et attulerant. Græci quoq́ꝫ & Thraces permulti: cum quibus ex Illyrico mouens per Dalmatiam & Liburniam, intrauit Italiam, atq́ꝫ ad Aquileiam conſtitit. Interim Totilas Papiam uenit, Teiamq́ꝫ cum parte copiarum Veronam miſit, ut Narſeti tranſitum prohiberet. His cognitis Narſes, Longobardos per mediterraneam Iulio menſe ad Bryxillum miſit, quod eſt oppidum in ripa Padi citeriore, & tunc erat in fide Rauennatum. Trāſierunt Longobardi Ateſim, Tartarum & Mincium, Teia minime audente occurrere: & ſic Padum tranſiere. Narſes Rauennam cum cæteris copijs ſe tranſtulit. In Venetia prouincia, Aquileia & Verona continentur, ſed Veneta urbs nomen ad ſe traxit: illic Narſes ædiculam ſancti Theodori martyris ædificauit, quæ poſtea in beati Marci templo comprehēſa eſt. Sanctorum quoque Mennæ & Geminia-
B ni ſacellum Narſetis opus eſt, ex Gothorum manubijs factum. Inſtaurauit Narſes Aquileiam ab Hunnorū rege deſtructam. In Rauenna ueteranis militibus ſtipēdia perſoluit. Moratusq́ꝫ ibi nouem diebus, Romam petēs in itinere apud Vmbricium amnem Vſdrialem Gothū qui Arimino præfectus erat obuium habuit, qui ab Erulorum equitatu interfectus eſt. Interim Longobardi apud Bryxillum manentes, Placentinis & Parmenſibus multa inferebant damna. In quos delatus Totilas acre prælium commiſit, ſed à uiribus fortioribus ſuperatus interfectus eſt, Gothorū ingens multitudo necata. Alij qui ſuperfuerunt, apud Papiam regem ſuum Teiam creauerunt. Longobardi muneribus honorati ad propria redierūt. Teias Bucelinum, Amingum ac Lotarium Burgundionum & Francorum duces belli ſocios aſciuit, quos Theodebaldus rex in Liguſtinis alpibus reliquerat: qui cum magnis copijs in agrum Papiēſem uenere. Interim Narſes Narniam capit ac Peruſiam, & Romam profectus, obſedit: ubi de ſocietate Burgundionum cum Teia intellexit, fuiſſetq́ꝫ in magnis laboribus, niſi Siſualdus Brentorum rex ad eum defeciſſet. Hic fuit de ſtirpe Erulorum, quos Theodericus ad Auguſtam prætoriā miſerat, dato rege quem in filium adoptauerat, & generum fecerat. Erant pauci in Vrbe ciues, nec poterant eam tueri Gothi præ magnitudine. Ob quam rem locum delegerunt iuxta pontem Traiani, eumq́ꝫ foſſa & uallo munierūt: nec tamen reliquam partem negligebant, ſed quantum poterant tuebantur. Obtinuit tamen Vrbem Narſes ui atque armis, arcem uero paulò poſt per pactionem recepit. Remanſerant ex ordine Senatorio apud Gothos aliqui Romani qui ſuſpecti erant, quos omnes cum filijs & agnatis Gothi interfecerunt. Et Tagnaris qui Tarenti ad Iuſtinianum defecerat, pœnitentia ductus petijt à Machurio Hydrunti præfecto auxilium contra Gothos. Ille fraudem non cogitans, quinquaginta milites ad eum miſit: qui mox in carcerem coniecti ſunt, & obſides repetiti. Macharius cōtra Tagnarim profectus eſt. Ille milites acceptos occidit, & egreſſus prælio conſerto ſuperatus

C eſt,atq; in Acheruſiam confugit. Narſes miſſis copijs Portum recepit, & Centumcellas in poteſtatē redegit,quas occupauerāt Gothi. Teias Bryxillum obſedit. Sed Siſualdus Erulorum rex, qui iam Brenti uocabātur,Narſetis amicitiam nactus, in Eporedienſes Taurinoſq; nihil timentes maximam prædam egit: aduerſus quem Franci & Burgundiones miſſi ſunt. Teias ſubuenire Arimino ſtatuit,quæ à militibus Narſetis obſidebatur,diſſimulauitq; in Hetruriam uelle tranſire per mōtem Bardonis, qui ad pontem Tremulum ducit, & tandem repente in Arminenſem profectus eſt: quo cognito obſeſſores ſine damno receſſere. Teias fruſtra per hyemem Cæſenam obſedit, & ad Cingulum in Picentes tranſiuit. Interim Narſes Campaniæ ciuitates ad ſe recepit,exceptis Cumis, ubi magna pecunia erat Totilæ,ſicut amita eius capta Narſeti indicauit. Interim Siſualdus Eporediam cepit,& Taurinū diu obſeſſum capere non potuit. Franci & Burgundiones nihil aliud egere, niſi tam amicos quàm hoſtes populari: & concordantes cum Siſualdo,uniuerſam Tranſpadanæ Italiæ regionem ad prædam ſibi partiti ſunt. Illi Gothos prudentes,iſti Narſetem. Atq; ita Bucelinus Patauium, Taruiſiū, Aquileiam ac Liburniā ſub amicitiæ nomine populatus eſt, & demum ad Caprariam inſulam delatus, oppidum in ea conditum diripuit. Iuſtinus ſenior, cui nepos fuit Iuſtinianus, id oppidum cōdidit, & Iuſtinopolim appellauit. Amingus Vincentiā, Veronam, Mantuam, Brixiam,Bergomum, propè hoſtiliter prædatus eſt: & alia loca Leotharius in prædam traxit. Narſes Cumas obſedit per ſuos milites. Quod intelligens Teias,relicta obſidione Cinguli, Nuceriam dedentibus oppidanis recepit in Apulia:aduerſus quem profectus eſt Narſes,ille ſibi occurrit. Fluuius in medio duorū exercituum erat,cuius pontem occupauerat Teias. Fuerunt ibi plurima particularia prælia in quibus ſæpe uictor Gothus euaſit. Tandem totis uiribus pugnatum eſt: in quo prælio

D Teias ipſe, dum militis potius quàm ducis munera intemperanter obit, & plurimos ſua manu interfecit, confoſſus interijt. Nec tamen prælium uſque ad noctem intermiſſum eſt, cum Gothi pugnando pacem ſperarent. Deinde petentibus Gothis pax data eſt,cuncta quæ habebant in poteſtate reſtituentibus,anno ſecundo & ſeptuageſimo poſtquam Theodericus Italiam intrauerat. Euanuitq; tunc Oſtrogothorū nomen. Nam qui ſuperfuerāt huic prelio,omnes in Italia nati erāt,& Italos ſe uocabāt. Narſes Romæ ſummis honoribus exceptus eſt. Gothi qui Tranſpadum erant, duas Ciſalpinæ Galliæ ciuitates, Lucam, & Forumcornelij inſtaurarunt,& præſidiū impoſuerūt,& duces Theodebaldi in belli ſocietatē traxerūt. Venit Narſes ad Lucam celeriter,& ad fluuiū Auſerim caſtra poſuit. Vbi dimiſſis aliquibus, alios ad Forumcornelij ire iuſſit,& ambas ciuitates acriter obſedit. Luca ſeptimo menſe capta eſt,& Forumcornelij paulò poſt expugnata ad ſolum ſubuerſa eſt. Leotharius Amingusq; de fuga Placentiam peruenerunt. Guido Rauennas,centum millia hoſtium in hac pugna cecidiſſe affirmat,& totidem apud Nuceriam,ubi cecidit Teias: quod nō ſatis crediderim. Dagiſteus Narſetis dux hac uictoria potitus eſt. Fugientes Franci & Burgundiones Vuidim quēdam Oſtrogothum ſibi ducē aſſumpſere, Veronamq; ſe recipere uoluerūt. Sed Etheus Oſtrogotha qui ei urbi præerat,nec Vuidem nec eius exercitū ſuſcipere uoluit. Vuidis Papiam petere ſtatuit, & Leotharius eo relicto trans alpes ire curauit. Sed in itinere Vuidis apud Minciū à Dagiſteo captus & ad Narſetē miſſus eſt, Amingus interfectus. Leotharius dum pergit in Gallias apud Tridentū febre perit. Profectus eſt Dagiſteus cōtra Sindualdū rebellem,eumq; captū de alta trabe ſuſpēdit, & cuncta recepit quæ Metēſium rex Sindualdusq; in Italia tenebāt. Tuncq; belli Gothici uerus finis fuit octauo & decimo anno poſtq; fuerat inchoatū. Interim Narſes Arimino recuperata,& cunctis in deditionē receptis quæ per Gothos in Picentibus tenebantur, ad Vrbem contēdit,eiuſq; reformationi & reſtaurationi intēdit, cuius opus pons eſt

Anienis

A Anienis in uia Salaria: miſitq; Amatum patritiũ ciuẽ Romanũ ad prouinciam Narbonenſem tutandã. Vigilium Papam annuẽte Iuſtiniano ex Proconneſſo inſula Galipſoq; cum pluribus clericis ad Vrbem reuocauit. Vigilius tamen in itinere apud Siciliã dolore lateris cõſumptus eſt. Clerus hortatu Iuſtiniani Pelagium elegit: cui plures aduerſabãtur, propter ſuſpicionem, quod cum Eudoxia contra Vigiliũ ſenſiſſet. Sed ipſe tactis euangelijs, iureiurando ſe expurgauit, & multa bona poſtea peregit. Iuſtinianus quadrageſimo imperij ſui anno obijt: cui ſucceſſit Iuſtinus iunior: apud quem perditiſſimi ciues Romani Narſetẽ pluribus modis accuſauerunt, eius opibus inuidẽtes: idemq; inſuſurrarunt Sophiæ Iuſtini uxori: quæ illico commota eſt, ſuaſitq; uiro ut Longinum quendam patritium Narſeti ſucceſſorem mitteret, additis cõuicijs, quod eum eunuchum ad diſpartienda inter ancillas penſa reuocaret. Narſes audito ſucceſſoris aduentu, plurimum indignatus, ex Vrbe Neapolim conceſſit. Indeq; ad Alboinum regem in Pannoniam miſit, rogans ut gẽtem Longobardam in Italiam duceret omnium terrarum primariam. Promittit Alboinus. Sed dum moratur, mortuo Pelagio Ioãnes Papa ſuffectus eſt ex gente patritia Romanus: qui Narſetẽ indigna paſſum intelligẽs, eum Neapoli cõuenit, & cuncta quæ uoluit impetrauit, reduxitq; Romam, eumq; cum Baſilio conſulem creari obtinuit. Itaq; Narſes Longobardos hortatus eſt ut in Pannonia ſe continerent. Et eodem anno Ioannes & Narſes mortui ſunt: cum Ioannes duodecim annis ſediſſet, & Narſes diu Romæ fuiſſet, annis fermè decem. Nec tradũtur huius decennij opera, niſi quod imperator Narſetis opera, Gothorum bona publicata eccleſijs Rauennæ donauit: quod tamen tempore Iuſtiniani factũ putatur. Interea Veſogothi apud Hiſpaniã aucti ſunt: & per hæc tempora Iuſtiniani uarios caſus habuere. Almarico ſucceſſit Theuda, qui annis XVII regnauit: cui ſucceſſit Theudegilaus,
B qui anno ſecundo à ſuis interfectus fuit: & eius ſucceſſor Agilantes nono anno in cõuiuio obtruncatus. Illi ſucceſſit Athanalgidus, regnauitq; annis XXII in Hiſpania: quo tempore Oſtrogothi in Italia deleti ſunt. Alani cum Veſogothis ita coaluerunt, ut ſenſim in illorum nomen tranſierint, à quibus in Hiſpania citeriori retenti ſunt, & Gothalani uocati, quaſi per corruptionem Gothi Alani, ibiq; per mille annos mãſere. Longobardi, à longitudine barbæ dicti ſunt, & ab inſula Scandinauia originẽ duxere: ex qua profecti Aionem & Thatonem duces habuerunt. Quibus defunctis, rex creatus eſt Agelmundus: quo à Bulgaris interfecto Lamiſſio ſubrogatus eſt, qui Bulgaros maximis afflixit cladibus. Tertio regi nomen fuit lethu, qui annis quadraginta regnauit, & Hildooch filium ſucceſſorem reliquit: quem ſecutus eſt Godoochus, quem Rugilandam prouinciã cepiſſe diximus Danubio contiguam. Godoocho ſucceſſit Claffo: & illi filius eius Thato: qui profligatis Erulis paulò poſt interfectus fuit. Poſt hunc Vuacho, Valtarith filiũ habuit ſucceſſorẽ. Poſt quem decimus, nõ nonus, ut ſcripſit Sigibertus, Andoinus rex Longobardorum fuit, qui primus in Pãnoniam Longobardos duxit, & annis duodequadraginta Rugilandam prouinciã habitauerat. In Pannonia uero ſub ipſo Andonio primũ, & poſtea ſub eius filio Alboino, qui undecimus rex fuit, quadragintaduobus annis habitauere Longobardi. Hic eſt Alboinus qui Commundum Zepidarum regem interfecit, & in Italiam tranſiens Pannoniam Hunnis cõceſſit precario inhabitandã: qui fuerũt ex reliquijs exercitus Athilæ. Et hi poſtea Pannoniam obtinuere, Vngari pro Hũnis appellati: quod minime uerũ eſt. Vngari enim adhuc in ulteriori Scythia ſunt, quorum filij in Pannoniam uenere, & Vngariam à ſe appellauere. Tranſiturus in Italiam Alboinus, uiginti millia Saxonum ſibi adiunxit, qui cum uxoribus & liberis, & armentis, ſicut & Longobardi, in Italiam uenere: in quorum locum Sueui circa Rhenum ſedentes, à Clothario & Sigiberto, Francorum regibus, miſſi ſunt.

C

Ingreſſus Longobardorum in Italiam.

LONGOBARDORVM in Italiā ingreſſus fuit anno CLVI
poſt inclinationē imperij, ſedēte Benedicto, qui Ioanni ſuc
ceſſerat: XIII anno imperij Iuſtini minoris. Intrauerunt
autē per Forūiulij, cui prouinciæ Siſulphū nepotē Alboi-
nus præfecit. Paulus autē patriarcha Aquileiēſis cum ſacris
Gradū confugit. Felix epiſcopus Taruiſinus ciues ſuos Al-
boino recōciliauit. Lōginus apud Rauennā manens Cæſa
ream muniuit inter Rauennā & Claſſenſe oppidū: & Venetis urbibus præſi-
dia impoſuit. Non erāt tunc in Italia armatorū copiæ, ſed urbes à ſuis magiſtra-
tibus regebantur. Longinus nouum in Italiā adduxit magiſtratus nomen exar
Exarchatus. chatus Italiæ, quod interpretabatur ſummus Italiæ magiſtratus: & Rauennæ ſe
continens nunquam Romam petijt. Poſtea inuentum eſt nomen ducum, ut
dux Romanus, Spoletanus uel Narniēſis appellaretur. Nec poſt Baſilium qui
Cōſules quādo ceſſarūt Romæ cum Narſete conſul fuit, Roma uel conſules habuit, uel Senatum legitime coa
ctum, ſed duce græco homine quem exarchus ex Rauenna mittebat, res Ro-
mana per multa tempora adminiſtrata eſt. Alboinus Vincentiam & Veronam
in deditionem accepit: Mediolanum quoq; ſuadente Honorato epiſcopo dedi-
tionem ciuibus, intrauit: & tamen eam diripuit ſexto menſe poſtquam Italiam
intrauit: obſeditq; Papiam cum Italia fame laboraret: quæ res facilius Italiā ape-
ruit. Barbari uexauerunt Hetruriā, Ariminumq; ceperūt. Roma ſuſtentata eſt
miſſo per Iuſtinū ex Africa frumento: & pariter oppida quæ in fide manſerunt,
eo frumēto adiuuata ſunt. Longinus Rauennam retinuit, & aliquas ciuitates.
Papia triennio obſeſſa capitur anno tertio & dimidio poſtq; intrauerat Alboi-
nus Italiam. Lætus itaq; uictoria Alboinus Veronam ſe contulit, ubi ſedē regni
D conſtituerat: ibiq; ſolenni conuiuio Roſimundam ex patera bibere compulit,
quæ de patris craneo facta fuit. Inſedit hæc iniuria mulieri, atque ulciſci ſtatuit.
Helmechildis erat Longobardus forma præſtans, nobilis, & in armis ferox, qui
ancillā adamauit Roſimundæ ſeruientē: cum quo regina pro ancilla cōcubuit:
deinde hortata eſt ut regem occideret: quod niſi faceret pereūdum eſſe homini
qui reginam conſtupraſſet. Victus his Helmechildis, in cubiculum regium du
ctus, Alboinum obtrūcauit. Voluit regina mœchum regem cōſtituere, ſed no-
luere Longobardi, ſtatueruntq; ipſam cum mœcho interficere. Regina publi-
ca fide à Longino impetrata, cum adultero & Alſuinda filia ex Alboino ſuſce-
pta, atq; omni pecunia Rauēnam peruenit: ubi honorifice ſuſcepta, aliquandiu
quiete manſit. Poſtea Lōginus mulierem tentauit, ut Helmechilde ſublato, ſibi
nuberet. Interim mortuo Iuſtino Tyberius imperator creatus eſt. Mulier incon
ſtans Helmechildem balneo exeuntem interficere cupiens, potionem illi ue-
neno medicatam tradidit. Cuius cum ille medietatem hauſiſſet, cōmotionemq;
ſenſiſſet, reliqua uxori tradidit: recuſantemq; quaſi nō egeret, gladio compulit
bibere, atq; ambo eodē die perierūt. Longinus pecuniam & Alſuindam Tybe-
rio imperatori miſit. Longobardi Clephem in ſua gente nobiliſſimum regem
creauerūt, qui fuit crudeliſſimus, nobiles quotcunq; potuit capere interficiens.
Cuius terrore multi in paludes & ciuitatem Venetam ſe contulerunt: & tunc
aucta eſt Venetia. Hic rex Forumcornelij ædificauit, & Imolam appellauit, ut
inde Rauennates uexaret. Cepit & oppidum Claſſenſe: miſit & duces uer-
ſus Romam, qui omnia ceperunt, excepto Tybure & Portu cum ciuitate Ro-
mana. Tunc obijt Benedictus, exacto ſui pōtificatus anno quarto: & Pelagius
ſecundus abſq; decreto imperatoris præter conſuetudinem ſubſtitutus eſt. Cle
phis anno ſecundo regni ſui dolo ſuorum interfectus eſt, cum ipſe in ſuos ſæui-
ret. Nec uoluerūt Longobardi ultra regem habere, ſed triginta ſibi duces crea-
uere: qui in Vmbros delati, capta regione, Pincentes, Pelignos, Marſos, Samni-
tesq;

A teſq; perſuaſerunt: ducem unum in Spoleto, alterum in Beneuento dimiſere. Omnia autem quæ à Neapoli in fretum Siculum, & à Siponto in Salentinos, à Beneuētoq; in Calabros ſita ſunt, Cōſtantinopolitano imperatori ab illis triginta ducibus intacta manſere. Ad Vrbem obſidendam perrexerunt: ſed Pelagio ſuadente inducias acceptarūt. Tyberius interea uictis Parthis mala ualetudine correptus, Mauritium generum ſuum Cæſarem deſignauit. Dum hæc agūtur, Theodebaldus Metēſium rex, dum bellum contra Chilpericum patruū ſuum gerit, interfectus eſt. Cuius regnū alter patruus Clotharius accipiēs, paulò poſt apud Pariſios moritur, quatuor relictis filijs, qui concorditer regnū diuiſere, ut Arithpertus apud Pariſios, Guntanus Aurelianenſes, Chilpericus Sueſſiones, & Sigibertus apud Metenſes ſuccederet. His ingratū fuit Longobardos Italiam occupaſſe: ſuaſeruntq; Saxonibus ut ab eis recederēt. Quod tunc demum tentauere, dum Longobardi bello Campaniæ occupabantur. Et hæc cauſa fuit cur Longobardi inducias cum Romanis fecerunt. Gregorius per id temporis Gordiani uiri Senatoris filius, religioni addictus, ſex monaſteria in Sicilia de paternis facultatibus ædificauit, domumq; ſuam Romanæ religioni dicauit. Hunc Pelagius pontifex Conſtantinopolim miſit ad expurgandum ſe, quod ſine decreto Cæſaris pontificium recepiſſet, & ad petendum auxilia contra Longobardos. Interim Longobardi relictis ducibus Beneuenti, Spoleti, Narniæ, & in Vrbeueteri, in Galliam citeriorem ſe retraxerunt: & contra Francilionem profecti, qui pro imperatore Taurinū, Eporediamq; tenebat, & alias urbes plures: eum pepulerunt: qui Comi ſe recepit. Illi Alpes tranſgreſſi, prouinciam Romanam ultra mōtes inuaſerūt, Amato commēdatam, quem profligatū interfecerūt, & magna ditati præda reuerſi ſunt. Interea Guntanus & Sigibertus Francorum reges, Ennium Mumolum ciuē Romanum hortati ſunt, ut prouinciam Romanam capeſſeret, eiq; milites dedere, ueriti ne Longobardi redirent, quo-

B rum uicinitatem ſuſpectam habebant. Sed Longobardi per aliam uiā ingreſſi, proprias Francorum ſedes inuaſere, Ebredunenſem populati agrum: in quos delatus Ennius, magnam eorum ſtragem ædidit, atq; in Italiam repulit. Interea Saxones, quos diximus à Longobardis receſſiſſe, Strablonenſi rure ſe receperunt, ibiq; aliquandiu quieti māſerunt, donec Amatum cum multitudine Burgundionum interfectum acceperūt. Tunc uero prædas agere cœpere: in quos ruens ex improuiſo Ennius, magna illos calamitate afflixit. Sed prælium inſtaurantes, rex Francorum Arithpertus Ennio reconciliauit, & in Italiam redire iuſſit. Illi reperientes Longobardos ſolito magis elatos, iterum emigrare conſtituerunt, & ad Sigibertum Metenſium regem ea lege tranſierūt, ut in priſtinas ſedes reducerētur, quas occupaſſe Sueuos diximus. Placebat Sueuis æquo iure cum Saxonibus habitare, ſed illi totam terram petentes ad arma uenere, & magna occidione cæſi regionem Sueuis reliquerunt. Inter hæc Gregorius ab imperatore Mauritio impetratis quæ uoluerat circa res eccleſiaſticas, etiam nouas copias in Italiam mitti obtinuit, & Smaragdum patritium alterum exarchum Longino ſubrogari, qui mox Rauennam uenit. Interim mortuo Clephi Longobardorum rege, Feroaldus unus ex Longobardis ducibus, Claſſenſe oppidum tenens, Rauennam magnopere uexauit, Longinumq; multis modis moleſtauit. Dotrula uero gente Sueuus, qui cum Longobardis intra triginta duces adnumeratus fuerat, ad Longinum defecerat: quem Smaragdus aduerſus Feroaldum armauit, qui nauali bello uictor euaſit. Feroaldus in oppidum fugit, ibiq; captus eſt, & cum ſuis omnibus occiſus, & multæ ciuitates ad Smaragdum defecere. Quo mœtu perculſi Longobardi, decimo anno poſt mortem Clephis, regem creauere filium eius Antharim adoleſcētem, multis tamen fortiter æditis laudatum: cui duces dimidiam pecuniarum ſuarum partem tradiderūt. Et Antharis mox Bryxillum obſedit, in quo Dotrula erat: qui cum am

C plius reſiſtere non poſſet, dedito oppido Rauennam nauigauit. Bryxillum ſolo æquatum eſt, & exarchus cũ Longobardis inducias pepigit. Fuerunt autẽ induciæ uniuerſales inter Longobardos & Romanos per totã Italiam: & tunc Smaragdus Germanum patritij ordinis Conſtantinopolitanũ Romam miſit, præfectumq́; appellauit: cum quo & Gregorius Leuita domum redijt. Reſpirauerat aliquantiſper Romanus populus, ſed noua mox calamitas exorta eſt. Tybris menſe Octobri urbis mœnia aliquibus in locis ſuperauit: Italia fame oppreſſa eſt, & peſtilentia ingẽs innumerabilẽ abſumpſit populum: qua tactus Pelagius, obijt. Ira dei uiſa eſt: cuius placãdi cura cõmiſſa eſt Gregorio, qui tunc Letaniam inſtituit, & à clero ac populo pontifex appellatus, & per literas imperatoris confirmatus. Finitis inducijs cum Smaragdo factis, Antharis exercitũ in Hiſtriam miſit Liburniæ continentem, magnoq́; auro pacem illi patriæ uendidit. Francilionem Como, & inſula quæ in lacu Larij erat expulit, cũ uiginti annis ea loca tenuiſſet. Ditatus magna præda Antharis Childepertum Francorũ regem per legatos orauit, ut pacem perpetuam initurus, ſororem ſibi in matrimonium traderet. Deſpõdit Frãcus, eoq́; ſponſio proceſſit, ut munuſcula uiciſſim mitterentur. Sed cum Ricaredus Veſogothorum rex eandem puellam ex Hiſpania popoſciſſet, ſententiam mutauit, dicens, Longobardum idololatram eſſe, Veſogothum nouiter catholicã fidem accepiſſe. Nam cum Hermengildus Lemugildi Veſogothorum regis filius ad Leandri Hiſpalenſis epiſcopi prædicationem, Arianæ hæreſi abrenunciaſſet, & ſe catholicum declaraſſet, genitor iuſſit eum in carcere iugulari. Leandrum uero inſectatus, maximis affecit incommodis: ſed paulò poſt ægritudine correptus, pœnitẽtia ductus Leandrum ad ſe uocauit, & impetrata peccatorum uenia, rogauit ut talẽ redderet Ricaredum, qualem prius effecerat Hermengildum, moriẽsq́; Ricaredum regem reliquit. Qui D hortãte Leandro, ſeptuaginta duorum epiſcoporum ſynodum apud Toletum coëgit, in qua Ricaredus ipſe cum gente ſua, abdicata Arianorum hæreſi, catholicam fidem cõplexus eſt, & filiam Franci regis accepit uxorem. Antharis aliam ſibi quæſiuit, Teudelindam Garibaldi Bauarorum regis filiam. Childepertus autem non contentus ſororem Longobardo denegaſſe, in ſocerum quoq́; eius furere cœpit, illumq́; inopinate aggreſſus Bauaria expulit. Qui cũ fratre Gondoaldo ac filia in Italiam fugit ad generum. Childepertus Bauarorum regno potitus, in Longobardos ducens, in Tridentinis agris prædas egit. Quod audiens Mauritius, magnam pecuniã Franco promiſit, ſi pulſis ex Gallia Ciſalpina Longobardis, eam ſibi prouinciam reſtitueret. Annuit Francus, & in Italiam ducens Longobardos tentare aduerſus regem cœpit, multa promittens ſi oppreſſo rege triginta uel plures duces efficerẽt, ut antea. Cui aliqui conſenſere, ut Mimulphus, inſulæ ſancti Iuliani dux, & Gandulphus Bergomenſis, & Vlphari Taruiſinus. Sed ueritus Francus ne debilitatis Longobardis, imperator nimis ſuam potentiam augeret, dimiſſo Anthari, poſtergata fide redijt in Franciam. Et paulò poſt Antharis defunctus eſt, anno poſtquam Teudelindam duxerat uxorem. Longobardi in futuri regis electione diſcordes, deniq́; ita conuenere, ut ille regno potiretur ex Longobardis, quem Teudelinda ſibi uirũ eligeret. Illa Agilulphum Thaurinenſium ducem uirum bellicoſum, & adoleſcẽtia formaq́; florentem, ſibi maritum, & Longobardis regem declarauit. Agilulphus captiuos quos Francus adduxerat ex Tridentinis, & pacem ab eo miſſis legatis obtinuit. Interim Mauritius Smaragdo ſucceſſorem dedit Romanum nomine, attributis copijs, quibus Lõgobardos ex Campania & Italia pelleret. Agilulphus Mimulphum qui Anthari rebellaſſet, inſulæ ſancti Iuliani ducem interfici curauit, Bergomenſi uero duci recõciliatus eſt. Sed rebellauit ille, & multa damna intulit regi, cui etiam iterum dedit ueniam. Vlpharis Taruiſinus dux qui res nouas moliebatur, per equites regis captus & ad eũ ductus eſt. Interim Romanus munitis

Tybris ingẽs inundatio.

munitis

A muniтis Mantua,Patauio,ac Cremona,cum copijs Romam perrexit:& unica æſtate Sutrium,Polimarciũ,Hortam,Tudertũ,Ameriam,Peruſiã, Luceolum, & alia multa oppida recuperauit. Hoc tempore Gregorius Melitum,Auguſtinum,& Ioannem monachos in Angliã miſit,gentemq́ illam ad baptiſmi gratiam remiſit. Romanus autem exarchus gente græcus,parta uictoria in omnia uitia prolapſus eſt: occulte cum Longobardis ſentiēs, nec permittēs cum hoſte Romano inducias habere,nec eos defendēs.Mauritius quoq; imperator malus effectus legē tulit, ut qui militiæ Romanæ eſſet adſcriptus, niſi finita militia aut debilis effectus,deo militare nō poſſet.Arguit imperatorem Gregorius,qui legem aliâs inauditam condidiſſet,dixitq́ ei cauendũ,qui permiſſu dei ex notario comes excubitorum,de comite Cæſar, de Cæſare imperator factus eſſet.Tunc quoque Ioannes epiſcopus Conſtantinopolitanus coacta Græcorum ſynodo, œcumenicum,id eſt,uniuerſalem ſe appellauit. Et Mauritius Gregorium monuit ut pacem cum Ioanne haberet:cui dure Gregorius reſpondit,claues ligandi ac ſoluēdi Petro traditas fuiſſe dicens. Mortuo tunc Romano exarcho apud Rauennam,Gallinicus ſuffectus eſt:qui quartus fuit exarchus,& uir bonus,& contra Longobardos animatus. Sed uidens res neglectas,ſuaſu Gregorij cum Agilulpho inducias fecit.Gregorius uero per Theudelindam reginã,cui dialogorum libros inſcripſit,furorē Longobardorũ mitigauit. Quæ mulier religioſa ab Agilulpho uiro ſuo obtinuit gentem Longobardam idololatria & hæreſi dimiſſa ad Chriſtum trãſire,& bona eccleſiarũ reſtitui.Tunc quoq; & Childebertus Frãcorum rex, Brunichildis uxoris ſuæ monitis mores uitamq́ compoſuit. Sic duæ fœminæ uno tempore multorũ bonorũ cauſæ fuere.Childebertus Bauaria relicta,regē in illa cōſtituit Taſſillonem:cum quo id egit,ut Sclauinos gentem Danubij accolam & idolis ſeruientem nunquam bello perſequi deſiſteret, quouſq; fidem acciperēt Chriſtianam.Taſſillo magnam in Sclauinos prædam
B fecit. Sed paulò poſt cum duo millia Bauarorum in Sclauinos prædarentur,ab illorum rege Cacanno circumuenti & ad internecionem cæſi ſunt.Mortuo interim Childeberto rege Frãcorum,Brunichildis uxor eius regnum accepit pro Theodeberto & Theoderico uiri nepotibus gubernãdum.Obijt & paulò poſt regũ Frãciæ tertius Gũtanus, partemq́ regni eius quæ erat in Aurelianēſibus, prædictis nepotibus Brunichildis cōſeruauit. Hæc intelligēs alter Cacãnus rex Hunnorum,inuadere fœminam ſtatuit: & ex Pannonia in Turingiam trãſijt, eamq́ populatur. Interim Brunichildis paratas copias in eum miſit, & pecunia placatum dimiſſa præda, domum ire ſuaſit. Per hæc tempora Mauritius imperator per Theodoſium filium ac Germanum ſocerum legatos,Hunnos ex Pannonia pepulit, Cacannumq́ multis cladibus affecit. Hunni ad Sclauos confugere,& ab illis protecti ſunt. Sclaui uero conſiderãtes belli magnitudinē quod acciperent, Francos,Bauaros ac Longobardos in ſocietatem accepere,& in Hiſtriam duxere,eamq́ populati ſunt ſimul cum Hũnis.Interim Agilulphus tres ex ſuis ducibus interfici curauit propter rebellionem ante factam:& Zoto dux Beneuentanus ruptis inducijs Caſinenſe monaſterium inuaſit atque à fundamētis euertit,& paulò poſt mortuus eſt: cui ſubrogatus eſt Arrigis. Ariulphus quoque dux Hetruriæ, cuius maiorem partem obtinebat, agrum Romanum populatus eſt.In rei uindictam Gallinicus Parmam inuaſit: in qua filiam Agilulphi regis cũ genero Godeſcalco intercepit. Hæc illi filia ex prima uxore fuit. Theudelinda uero ſecunda uxor, Adoaldum illi filium peperit apud Modonam. Agilulphus Patauium obſedit,quæ tunc ſine mœnibus fuit, uallo tamen & foſſa munita. Per ſexaginta enim annos à demolitione Totilæ uſq; ad Theodericum Oſtrogothum,frequentia ciuium caruit.Tunc uero munita frequentari cœpit: & tunc per annos centum uſque ad hanc obſidionem omnia ædificia ex materia fuerunt. Ob quam rem, uentum nacti Longobardi, ignem

C immiſerũt, qui maximam Vrbis partem cremauit: & facta eſt deditio, & Vrbs tota incendio uaſtata. Parem ſortem tulit Monſricis, non igne ſed ui deſtructo oppido. Vocauit deinde Agilulphus Sclauos in auxilium, & ad nouum uer nouas copias comparauit. Interea Gallinicus Rauẽnæ obijt, & Mauritius iterum Smaragdum exarchum Italiæ creauit. Erant tunc mille milites ueterani Romæ ex his qui cum Theodoſio Mauritij filio & Germano ſocero cũ Hunnis in Pannonia decertauerant, uiri fortes, ſed per auaritiam Mauritij ſtipendijs fraudabantur: quibus Gregorius pontifex eccleſiaſtica frumẽta diuiſit. Quorum conſilio contradicente exarcho qui erat Rauennæ, pacem cum Agilulpho Hetruriæ duce conſtituit. Ob quam rem accuſatus eſt apud imperatorem per exarchum: qui tamen & ipſe paulò poſt cum Agilulpho pacem conſtituit, Parma reddita cum filia regis & genero: ſed puella abortu facto in itinere uita deceſſit. Mauritius imperator culpam ſuam de rebus Italicis omnẽ in Gregorium conuertit, & milites ex Roma reuocauit, iuſſitq; Ariulphum inuadere, ſperans Ariulphum Romanos moleſtaturum: ſed ille aliquandiu quieuit. Quibus cognitis Agilulphus Romã inuadere ſtatuit: ad quem magna multitudo Sclauorum uenit à Cacanno miſſa: & Longobardi duces præſtò affuerunt: & Ariulpho mandauit ut fœdus cum Papa ictum rumperet. Qui perfidia uſus Balneumregium & Vrbemueterem mox occupauit. Agilulphus copias in Hetruriam duxit. Gregorius pontifex, & magiſter militum prætore in Vrbe relicto qui ciuitatis curam gereret, Nepeſum acceſſerunt, confirmaueruntq; oppidanorum animos, parumq; obfuit quin caperetur in itinere. Obſedit Agilulphus Romam, & in maximam calamitatem adduxit. Durauit annum obſidio. Interea Saraceni Arabes Siciliam ingreſſi, omnem maritimam oram prædati incendio uaſtauere. Sclaui Hiſtriam & Dalmatiam occupauere, à quibus Sclauonia dicta eſt.

D Venerunt autem illi ex regionibus trans Danubium ſitis: nec tamen ea loca reliquerũt, ſed manſerũt eorum reliquiæ Bohemi & Poloni. Sed hiſtoria Bohemica contrà habet: quæ Bohemos ac Polonos ex Dalmatia ortum habere dicit. Vandali quoq; eiuſdem linguæ cum Sclauis fuiſſe traduntur qui ſub Genſerico fuere, quorum adhuc reliquiæ in Germania ſunt, & appellantur Vindelici, Saxonibus contermini. Per hoc tempus Seuerus patriarcha Aquileienſis in hæreſim lapſus eſt: cui, hortante Gregorio ac Ioanne Rauennate, renunciauit: tamen poſtea redijt ad uomitum. Quo defuncto Aquileienſis eccleſia ſciſſa eſt. Siſulphus enim Foroiulianus rex, Ioannem apud Aquileiam cõſtituit, & pontifex Romanus Candianum apud Gradum. Durãte obſidione Vrbis, non potuit Agilulphus efficere, quod Arrigis Beneuẽtanus dux aut in caſtra ueniret, aut uicinis bellum inferret. Ob quam rem diſſoluta obſidione, Mediolanum redijt. Mauritius interea, cognito uirum quendam monachi ueſtimentis indutum & gladium ſtrictum tenentem, in Conſtantinopolitanum forum ueniſſe ac exclamaſſe, imperatorem gladio moriturum: pœnitentia ductus à perſecutione Gregorij ceſſauit, & orationibus ſeruorum dei ſe commendauit. Interim per ſomnium uidit ſe, Cõſtantinamq; uxorem cum filijs & filiabus & omni cognatione tradi militis Focæ gladio perimendum. Euigilans Philippicum generum uocauit, & ſomnium expoſuit: interrogauitq; an Focam noſcerent. Qui reſpõdit, noſſe procuratorem in exercitu iuuenem temerarium, ſed timidum. Cui Mauritius: Si timidus, inquit, profectò & homicida. Interim cum exercitus trans Danubium hyemare iuſſus ſtipendijs fraudaretur, in ſeditionem excitatus, Focam centurionem exaltatum ſuper clypeum, ſibi exarchum acclamauit, & paulò poſt imperatorem creauit. Quæ audiens Mauritius, diſſimulato habitu cum liberis & uxore nauem conſcẽdit, & apud Chalcedonem captus eſt: uno quoq; & uigeſimo imperij ſui anno ſecuri percuſſus.

A FOCAS apud Conſtātinopolim imperator receptus, Romæ
quoq; declaratus eſt: ac ſua & uxoris ſuæ Leontiæ imagines
in oratorio ſancti Cæſarei inter alios Auguſtos locatæ ſunt.
Quod audiens Agilulphus, contractis copijs Cremonam
obſedit, & ad trigeſimum diem expugnatam ad ſolum uſq;
demolitus eſt. Mantuam quoq; triginta dierum numero ui
expugnauit, & mœnibus immunitam reliquit. Focas ma-
gnam de ſe ſpem præbuit, propter quam rem inter Agilulphū & Smaragdum
induciæ factæ ſunt per aliquos mēſes, & deinde pax in annū conſtituta. Interim
Agilulphus præſidia quærēs, filio ſuo Adoaldo uixdum quadriennio Theude-
berti Francorum regis filiam deſpondit. Beatus Gregorius pōtificatus ſui anno
XIIII migrauit ad cœlum: cui ſuffectus eſt Sabinianus, qui cum Longobardis
in alterum annum pacem fecit. Interim fames ualida uexauit Italiam, & Agilul-
phus miſſo legato triennalē pacem à Foca impetrauit. Mortuo Sabiniano Bo-
nifacius tertius ſucceſſit, qui patriarcham Conſtantinopolitanū compeſcuit ſeſe
œcumenicum appellantem: iubēte Foca ut Romanæ eccleſiæ omnes obedirēt.
Cui nono menſe defuncto, quartus Bonifacius ſuffectus eſt, ex Marſis & urbe
Valeria natus, qui Pantheon à Foca impetrauit. Interea & in oriēte & in Africa
magni motus excreuere, & Coſdroas Meſopotamiā occupauit. Cū ciuilia bella
inſurgerēt, Priſcus Patricius ſummo in honore apud Focam in Cōſtantinopoli
habitus, coniuratione inita cum Eracliano ſocero ſuo & Africæ prætore Eraclio
eius filio & ſuæ uxoris fratri, imperium affectauit. Et rebellio in Africa facta eſt.
Priſcus proditor, inter ſocerum & imperatorem ſequeſtrem ſe exhibuit, & Era
clius Conſtantinopolim tanq; paternæ fidei obſes uenit. Eraclianus quaſi alla-
turus imperatori opem, magnas copias cōgregauit, & in Thraciam miſit. Focas
à coniuratis obtruncatus eſt, & Eraclius imperator conſtitutus. Dum hæc age-
B rentur, Auares Hunni ex Norico in Italiam tranſgreſſi, prouincias Forijulij
& Venetiæ inuaſerunt. Giſulphus eius prouinciæ rex eos aggreditur, & ma-
gnum prælium committitur: in quo uictor Auarus licet multos de ſuis amiſerit
prouincias uaſtauit. Rex eius Cacannus audiens uxorem Giſulphi Romildam
cum filijs Rodoaldo & Grimoaldo maximiſq; opibus in oppidum Forijulij ſe
communiſſe, eò profectus eſt: & dum obſidēs locum circumequitat, uiſus à Ro
milda è mœnibus flauo criſpantiq; capillo, mox ab ea adamatus eſt: & oppi-
di deditionem, ſi ſe uxorem duceret, promiſit. Cacannus oppido potitus, una
tantū nocte fœminam ad ſe admiſit, deinde uelut impudicam mulierē Bauaris
militibus paſſim proſtituēdam tradidit: & emiſſa omni plebe, oppidū igne con-
ſumpſit, ita ut iam nec ueſtigia eius oppidi uideantur: adduxitq; Bauarus capti-
uos omnes in terrā ſuam, ibiq; puberes interfecit, pueros uenūdedit. Remanſe-
runt tamen aliqua oppida in Foroiulij ſub fide Lōgobardorū, qui defuncto Gi
ſulpho Graſulphū ei fratrē ſubſtituerūt, adiuuādumq; decreuerūt. Sclaui inter
hæc magnā Illyrici partē occuparūt. Et Rauennates, Ioannē Lemigiū Thracem
Smaragdo in exarchatu Italiæ à Foca ſuffectum cum ſuperbe ſe haberet interfe
cerūt. Apud Romanos defuncto Bonifacio IIII, mēſibus VIII de ſucceſſore
eligēdo diſcordatū eſt. Et apud Neapolim Ioānes Cāmeſinus ex gente patritia
Conſtātinopolitanus illi urbi præfectus tyrānidem inuaſit, ſimulq; Lucaniam,
Brutios, Campaniā & Apuliam ſibi ſubiecit. Eraclius anno ducēteſimo ab incli
natione imperij à Sergio Conſtātinopolitano patriarcha coronatus, oriētale ac-
cepit imperiū, & Eleutheriū patritiæ gentis cubiculariū rei bellicæ ſciētiſſimum
in Italiā miſit: & aduerſus Coſdroēm qui iam Meſopotamiā Palæſtinamq; cum
Hieroſolyma occupauerat, & nonaginta millia Chriſtianorū interfecerat, par-
temq; crucis dominicæ aſportauerat, copias q̄ numeroſiſſimas miſit. Et Romani
pontificē elegerūt Deuſdedit, patre Stephano ſubdiacono natum, natione Ro-

Digitized by Google

C manum. Eleutherius è Rauenna Romã uenit, ibiq; honorificẽtiſſime receptus eſt: & deinde Neapolim perrexit, obuiantemq; cum armis Ioannẽ ſuperauit & interfecit: omnibusq; recuperatis Rauennã redijt, pacemq; cum Longobardis percuſſit in decennium. Eraclius uero res imperij in ſuos duces reijciens, apud Conſtãtinopolim ocio luxuiq; ſe immiſit. Mortua enim Eudoxia eius uxore in partu quo Conſtantinum peperit, Martinam ex ſorore neptem, inceſtuoſo ſibi matrimonio copulauit, Heraclionemq; filium ex ea ſuſcepit. Et Romæ mortuo Deuſdedit põtifice, Boniſacius quintus ſubrogatus eſt. Interim Eleutherius nouus exarchus ab Eraclio declaratus apud Rauẽnam, ſeſe regem Italiæ declarat. Sed cum Romam peteret à ſuis militibus interfectus, & caput eius eſt Conſtantinopolim miſſum: cui in exarchatu Iſacius patritius Conſtantinopolitanus ſucceſſit. Agilulpho autẽ Longobardorũ rege uita functo, Adoaldus filius puer, cum genitrice Theudelinda regnum ſuſcepit: quæ mulier ſapientiſſima pacem inter Lõgobardos & Italicos per decem annos quietiſſime tenuit: multa donauit eccleſijs. Inter hæc Theodebertus rex Francorum à fratribus in prælio ſuperatus, captus & interfectus eſt: & Clotharius ut ſolus regnaret Theodoricũ fratrem interfecit. Interea anno imperij Eraclij ſexto Perſi in Aegyptum arma uerterunt, Alexandriamq; occuparunt: & audita morte Eracliani qui Africam tenebat, eò iter direxerunt: & Carthagine capta, imperio Africæ potiti ſunt. Petijt Eraclius pacem à Coſdroa etiam cum dedecore imperij, neq; obtinuit à ſuperbiente rege. Ob quam rem Eraclius declarato Conſtantino filio Cæſare ac regni conſorte, Sergio patriarcha, & Bonoſo patritio ei adiunctis, in conſilio illum Conſtantinopoli dimiſit: ipſe in Syriam profectus eſt atq; Azotum petijt, in qua urbe Coſdroa ſe continebat. Sed Coſdroas id intelligens in Perſidem fugit, exuſtis omnibus in itinere ſegetibus quæ tunc flaueſcebãt, Sarabago & Sa

D rabaſſe ducibus relictis, qui Eraclij impetũ retinerent: quod intelligens Eraclius flexit iter ad ſiniſtram: & magnis itineribus ſuperato Tauro monte, Sarbarum Perſam Coſdroæ ducem antè ueniſſe reperit ad pontẽ, qui Saron amnem iungebat, eumq; inde deturbatum in Perſidem repulit. Et ultra procedens, Saym ducem cum maioribus copijs obuium habuit. Cum quo prælio commiſſo, ab ortu ſolis uſq; ad uesperã magna utriuſq; partis cæde contendit. Poſtremo inclinante iam uictoria ad Perſas, diuinum auxilium Chriſtianis affuit: exorto nymbo ac tempeſtate ualidiſſima excitata, quæ in faciem Perſarum cadens lumen eis abſtulit, & Chriſtianos reddidit alacriores, quibus uictoria ceſſit cũ magna clade Perſarum. Et rurſus Razatenes dux cum omnibus uiribus regni Eraclij oppoſitus eſt: pugnatumq; à mane ad occaſum, & multa millia ceciderunt. Razatenes ſuperatus interfectusq; eſt, & XXVII militaria ſigna Perſarum capta ſunt. Coſdroas Medarſem filium Syroë, quem natu maiorem probumq; adoleſcentem haberet, præterito, regni conſortem appellauit. Quod ægerrime adeò Syroës tulit, ut ad Eraclium miſerit, qui regnum Perſidis ſibi paciſcerentur, ſi Coſdroë & Medarſe captis omnẽ regiam ſupellectilem Romanis permitteret diripiendam & Conſtantinopolim aſportandam. Annuit Eraclius, adiecitq; ut captiui redderẽtur, & pons Tigridis Romano militi cuſtodiẽdus permitteretur. Ea formula concluſa, Coſdroa perfidia nati intellecta fugere annitebatur: ſed retractus de fuga à Syroë filio, cum Medarſe & uxoribus in carcerẽ coniectus eſt. Eraclius uictoria potitus & cruce domini recuperata, pacem cum Perſis conſtituit, Syrois patrẽ fratremq; necari iuſſit. Hæc anno XII imperij ſui Eraclius peregit, cum annis XIIII crux apud Perſas fuiſſet. Hoc tempore Mahumetus quidam, ut aliqui uolunt Arabs, ut alij aſſerunt Perſa, nobili ortus parẽte deos gentiũ adorante, matre hebraica atq; Iſmaëlita, acerrimi ingenij uir, inter Chriſtianos conuerſatus, magnum excitauit incendium, legemq; ſuam peſtiferam introduxit, & ad rebellionem contra imperium Arabes pellexit. Quorum mo

Mahumetis origo.

tus

A tus audiens Eraclius, miſſis legatis, aliquot Saracenorum millia quibus arma publice permiſſa erant, ad ſtipendia Reipub. accepit, atq; ita tumultũ ſedauit ipſe, & deinde ſacratiſſimam crucem Hieroſolymam reportauit: quem Zacharias patriarcha magno cum honore excepit. Portauit autẽ crucem humeris ſuis. Et cum ad portam ſubſtitiſſet immobilis, monente patriarcha ueſtem mutauit, & nudis pedibus intrauit urbem. Inter hæc Bonifacio mortuo Romæ, anno v ſui pontificatus, Honorius primus ſubrogatus eſt. Et Theudelinda mortua eſt, & filius eius Adoaldus à regno deiectus, & Arioaldus ei ſubrogatus. Per quæ tempora pax in Italia fuit, & Honorius baſilicã beati Petri tegulis æneis cooperuit, ex templo Romuli delatis. Aedem Agnetis martyris uia Numẽtana extruxit, & ſancti Pãcracij uia Aurelia, & in aquis Saluijs ſancti Anaſtaſij: cuius corpus ex Perſide delatum Eraclius Romam miſerat: & plurimas alias ædes ſacras ædificauit. Sed infelix Eraclius poſt glorioſum de Perſis triumphum, ad incantationes & præſagia ſe cõuertit. Vates ei magnum imminere periculum à circunciſo populo cecinerunt: ob quam rem Iudæos omnes imperio ſubiectos baptizari curauit. Idem ut fieret per Gallias atq; Hiſpanias, à Dagoberto Frãcorum, qui defuncto Clothario genitori ſuo ſucceſſerat, & à Siſebodo Hiſpaniarum regibus obtinuit. Et deinde à Pyrrho patriarcha Conſtantinopolitano, ac Cyro Alexãdrino epiſcopo deceptus in hæreſim Monothelitarum incidit, unã tantũ in Chriſto uoluntatem eſſe dicentium. Hortatus tamen ab Honorio pontifice, Pyrrhum patriarcham in Africam relegari permiſit. Obijt autem Honorius anno ſui pontificatus XIII. & Seuerinus Romanus eius nominis primus patre Labieno ſubrogatus eſt, atq; ſecundũ conſuetudinem ab exarcho Italiæ confirmatus: neq; enim tunc aliter coronari poterat. Iſacius tunc exarchus erat, qui ſacrarium Lateranẽſe expoliauit, & donatis militibus reliquam prædam Rauennam detulit, & imperatorem parte donauit. Medio tempore Saraceni qui ex Arabia apud Conſtantinopolim Eraclio militabant, cum ſolita ſtipendia non reciperent, in Syriam ſeceſſere: & in magnum coacti exercitum Damaſcum cepere: deinde Phœnicem Syriam, & pòſt Aegyptum, à ſuis Arabibus qui domi remanſerant commeatibus atq; armis adiuti. Suſceperant iam Arabes Mahumeti legem, atq; ut Perſæ reciperẽt annitebãtur, recuſanteſq; armis agitabant. Succeſſit Syrochi Perſarum regi, qui primo anno deceſſerat, Adhæſer filius: & illo eodẽ anno defuncto, Hormiſda in regẽ electus fuerat: quem Arabes prælio ſuperatum interfecere, ac Perſis imperauere: qui Mahumeti legẽ accipientes, in Saracenicum nomen tranſierę. Et hi ex Perſis facti Saraceni, Antiochiam imperatori ſubiectam ui ceperunt. Quod audiens Eraclius, crucem domini ex Hieroſolyma Cõſtantinopolim apportari curauit: & paulò poſt ipſa Hieroſolyma à Saracenis capta eſt. Interea Seuerino pontificatus ſui anno ſecundo uita excedenti, Ioannes quartus natione Dalmata: & eidem etiam anno ſecũdo obeunti, ſuffectus eſt Theodorus primus, patre Theodoro epiſcopo, græcus, ex Hieroſolyma oriũdus. Inter hæc Mauritius chartularius græcus, qui exercitui apud Vrbem præerat, & Iſacio ad diripiendum Lateranenſe ſacrarium adiutor fuerat, Iſacium criminatus eſt, quia regnum Italiæ affectaret, Romanoſq; ac milites iureiurando ſibi aſtrinxit, tanquam imperatoris cauſam agerẽt. Quod audiens Iſacius exercitum Romã miſit, & magnis muneribus milites Mauritij ad ſe traxit. Aperta eſt Vrbs præfecto Iſacij, & Mauritius à ſuis deſtitutus, ad eccleſiam beatæ Mariæ maioris confugiens, ibi captus eſt: & Rauennam miſſus, apud uicum Ficundas decollatus. Iſacius paulò poſt repẽtina morte ſubtractus eſt. Eraclius trigeſimum agens imperij ſui annum, Theodorum patritium cognomine Calliopam ad regendũ Italiam exarchũ miſit. Et quamuis omnem penè Aſiam amiſiſſet, deum tamen indies magis ac magis ſpernebat. Nanque uxore quam paruo habuerat tempore defuncta, illius ex primo uiro filiã adoleſcentulam ſe-

Monothelitarum error.

B

D

C nex accepit uxorem: deindeq́ primo anno inceſtarũ nuptiarum obijt: ſub quo aucta eſt magnopere imperij inclinatio. Suffectus ei eſt Conſtantinus filius, qui quarto aſſumpti imperij mẽſe ueneno extinctus eſt à Martina nouerca & Eracleone fratre: quos Pyrrhus patriarcha ad id flagitium inſtigarat. Is enim audita Eraclij morte, ex Africa ubi relegatus erat Romam petijt: & à Theodoro pontifice ueniam errati petens, formam fidei accepit quam teneret. Sed prius uitam amiſit quàm tanto ſcelere quæſitum patriarchatum potuerit obtinere. Senatus enim populusq́ Conſtantinopolitanus in Martinam Eracleonemq́ ſurgens, lingua illũ, hunc naſo mutilatos relegauit. Quo in furore retractus de fuga Pyrrhus à populo eſt occiſus, & Conſtãtius qui fuerat filius Conſtantini imperator creatus. Pyrrhi autem locum à Senatu & populo obtinuit Paulus. Qui requiſitus à Theodoro Romano pontifice, ut rectæ fidei normam acciperet, obſtinate recuſans dignitate priuatus eſt. Sed huic Conſtantinus adhæſit, in eandem hæreſim prolapſus. Mortuo Theodoro poſt annũ ſextũ ſui pontificatus, Martinus primus patria Tudertinus ſucceſſit. Cuius legati Conſtantinopolim miſſi, exhortaturi Paulũ ut reſipiſceret, Cõſtantij iuſſu in diuerſas inſulas relegati ſunt. Ob quam rem Martinus Romæ ſynodum habuit CV epiſcoporũ, in qua Cyri Alexandrini, Sergij & Pyrrhi Conſtantinopolitanorum patriarcharũ condemnationẽ innouauit, & Paulum patriarchatu priuauit. Inter hæc pax Italiæ quæ cum Longobardis ac Romanis per triginta annos durauerat, turbari cœpit. Arioaldo enim qui Theudelindæ & Adoaldo ſucceſſerat, ſuffectus eſt Rotharis, Ariana labe inquinatus, in quam omnes Longobardi præcipites corruerũt, ita ut nulla fuerit ciuitas ei ſubiecta, quæ duos epiſcopos non habuerit, catholicum & Arianum. Nec mutatus eſt Rotharis, à Theoderico Romano ſæpius requiſitus atq́ à Martino. Ob quam rem Theodorus Italiæ exarchus bellum Lon

D gobardo indixit, nec ille recuſauit prælium. Pugnatũ eſt apud Scultennam Mutinæ amnem. Victus eſt Theodorus, ſeptemq́ millia pugnatorum amiſit. Qua uictoria elatus Rotharis, in Liguriam duxit, quam prouinciam Lõgobardi per annos VIII & LXXX, quibus in Italia fuerãt, nunquam attigerant, leuiterq́ Liguriam omnem in poteſtatem redegit. Conſtantius interea Olympium cubicularium ſuũ Italiæ exarchum fecit, datis mandatis, ut ſectam Monothelitarum per omnem Italiam extenderet, Martinumq́ pontificẽ aut captum ad ſe mitteret, aut iugularet. Olympius Romam ueniens inuenta ſynodo, nulli ſuum errorem perſuadere potuit. Ob quam rem lictorem interpoſuit, qui Martinum in eccleſia beatæ Mariæ maioris interficeret: quod ille ſubita cæcitate percuſſus nequit efficere. Saraceni per hoc tempus anno quinquageſimo ab orientalis imperij declinatione, ab Alexãdria nauigio ſoluẽtes Rhodum peruenere, eaq́ capta Coloſſum fama celeberrimũ, à quo ciuitas inſulæ primaria nomen habuit, demoliti ſunt: ex cuius ære nongentos camelos onerauere. Dehinc multis in Aegeo afflictis inſulis, in Siciliam nauigarunt, multaq́ loca uaſtauerunt. Olympius Martino recõciliatus eos inſula expulit, ſed iacturam magnam nauium ac militum fecit, ibiq́ morbo deceſſit. Conſtantius nihil melior effectus, Theodorum Calliopam iterũ in Italiam miſit exarchum, iubens ut Martinum ad ſe uinctum mitteret, addito ſocio Paulo Pellario qui ſcelus ſolicitaret. Exceptus Romæ Theodorus cum ſalutatum iſſet pontificem, illi catenas iniecit, miſitq́ Conſtantinopolim: & inde ad Cherſonam Ponti ciuitatẽ in exilium actus eſt: in qua urbe beatus Clemens Romanus præſul longe antea exulauerat. Obijt ibi Martinus: quod cum ignoraretur Romæ, XIIII menſibus uacauit epiſcopatus: & deniq́ Eugenius primus Romanus patre Ruffiniano electus eſt. Apud Conſtãtinopolim uero Paulo perfido defuncto, ſuffectus eſt Petrus: qui etſi melius de religione ſenſit, non tamen eandem fidei formam cum pontifice Romano tenuit. Apud Longobardos defuncto Rothari Rodoaldus ſucceſſit. Qui depre

henſus

A henſus in adulterio Longobardæ mulieris, à uiro illius interfectus eſt. Cui ſucceſſit Aripertus: qui moriens duos filios reliquit ſucceſſores, Pertheritem & Gundibertum. Quorum tempore & Longobardi cum Romanis pacem ſeruauere, multis inter ſe cladibus agitati. Grimoaldus enim dux Beneuentanus Romoaldo filio Beneuēti duce inſtituto, cum magnis copijs Papiam uenit, Pertheritemq; puerum inde fugauit, & Gundibertum Mediolano expulit. Quas res intelligēs Clodoueus rex Francorum, qui Dagoberto patri ſucceſſerat, magnas copias in Italiam miſit: quas in Tranſpadana regione prædantes Grimoaldus Italia expulit. Romæ interim mortuo Eugenio pōtificatus ſui anno primo, Vitalianus ſuffectus eſt, ex oppido Signieſi, prouinciaq; Volſcorum. Per quod tempus Conſtātius Conſtantino filio imperij conſorte declarato, claſſem inſtructam Athenas præmiſit, & ipſe ibi uentos nactus ſecundos, claſſem ingreſſus Tarentum uenit, ualidiſſimasq; copias ſecum adduxit, in Beneuētanos ducturus. Romoaldus ad tolerandam obſidionem donec pater opem ferret ſe præparauit. Sed Conſtantius ad Luceriam duxit, eamq; ui captam ac direptam ſolo æquauit. Acheronam autem cum capere non poſſet, Beneuentum duxit, obſeditq; urbem. Sed intelligēs Grimoaldum magnis copijs opem filio ferre, ſoluit obſidionem, Neapolimq; perrexit, magnaq; incōmoda ab hoſte in itinere perpeſſus eſt. Deinde Romam petijt, relicto Saburo ciue Neapolitano cū uiginti millibus militum apud Formianum, qui hoſtes reprimeret. Vitalianus pōtifex cum clero & populo ſexto ab urbe milliario imperatori obuiauit: introductusq; eſt applaudēte multitudine in eccleſiam beati Petri, cui pallium auro intextum donauit. Interim Romoaldus accepto patris auxilio Saburū aggreditur, eumq; cum multis Græcis interfecit. Conſtantius quinta die ſui aduentus ad direptio-

B nes ſe conuertit. Nam quæcunq; uidit ex ære aut marmore ad ornatum poſita, loco abſtracta aut ui diſcerpta nauibus impoſuit, plusq; ipſe ornamentorum in ſeptem diebus Romæ detraxit, quàm barbari antea in ducentis & quinquagintaocto annis. Duodecimo die Roma profectus Neapolim redijt, & deinde Siciliam petijt, ubi aliquandiu manſit tributa undiq; exigens. Vitaliano interim defuncto, Adeodatus patre Iouiniano Romanus ſubrogatus eſt. Interea Lupus Foroiulianorū dux Longobardus, cui Grimoaldus ad filium profecturus, Hetruriæ & Aemyliæ ciuitates cum Tranſpadanis commendauerat: audiens multa de Conſtantio, putansq; Grimoaldum periturum, regnum affectauit. Quod intelligens Grimoaldus Bauaros aduerſus eos excitauit. Lupus omnia inuoluens in Foroiulianos reuerſus eſt, pugnauitq; cum Bauaris, & prima die uictoriam obtinuit: ſed alterum committēs prælium, in eo interfectus eſt: & Bauari Foroiulium diripuerunt. Sed reuerſus Grimoaldus gratias Cacanno egit qui ſibi auxilia miſiſſet, ſuaſitq; ut copias reuocaret. Deinde clàm in Forumpompilium duxit ulturus iniuriam quam à Rauennatibus ibi acceperat. Dum tranſiret in auxiliū filij, ſabbato ſancto ex inopinato ciuitatē aggreſſus eſt, clerumq; cum omni populo interfecit, & urbē ſolo æquatā reliquit. Interim Arnefrides Lupi filius ad paternum aſpirans ducatum in Carentanos ſe cōtulit Dalmatiæ regionem, Sclauorumq; agreſtium non contemnendā manum ſecum ducens, in Foroiulianos irrupit. Sed ex improuiſo à Lōgobardis inuaſus, multis eorum occiſis ipſe quoq; interfectus eſt. Carentani in ultionē armati, ad Natiſonis pontem caſtra poſuere. Sed fugauit eos Vectaris, quem Grimoaldus Foroiuliēſem ducem creauerat, qui antea fuerat Vicentiæ comes. Grimoaldus uero Opiterginos tanquam Arnefridis ſtudioſos domo pepulit, atq; ad Cenetēſes Taruiſinosq; migrare permiſit. Ipſe paulò poſt arcum tendens, uenam rupit per quam ſanguinem dimiſerat, nōdum cicatrice obducta, atq; ita interijt. Suffectus ei eſt Partharis ille quem puerū Grimoaldus Papiæ pepulerat. Tunc quoq; Conſtantius à Miſſeſſo quodā Armenio milite in balneo interfectus eſt, lætæq; omnes

C prouinciæ eius necem audiuere. Sed Miſſeſſus dum imperiũ in Sicilia ſibi uendicaret, non ſatis conciliatis militũ animis, à ſuperuenientibus ex Italia copijs atq; Africa interfectus eſt, & omnes copiæ ad Conſtantinũ inclinatæ ſunt Cõſtantij filium: hic initio imperij ſui fratres pueros, ne ad imperiũ aſpiraret, naribus mutilauit. Saraceni uero ab Alexãdria egreſſi, in Siciliã nauigantes, primo impetu Syracuſas receperunt, cædeq; ciuiũ facta, ornamẽta urbis Romæ quæ Cõſtantinus illuc tranſtulerat, & ſimul Syracuſanam gazam nauibus imponẽtes, celeriter abierunt. Septimo autẽ imperij Conſtantini anno, Adeodatus Romanus põtifex obijt, uacauitq; ſedes quatuor menſibus, in quibus maximi imbres fuere, & plurimi mortales fulminibus afflati interierunt, & frumenta in agris emarcuerunt. Exinde Donus patre Mauritio Romano genitus, põtifex creatus eſt, qui amplam ueſtibuli ædium ſancti Petri aream marmoribus ſtrauit. Huic ſuffectus eſt Agatho primus ex Sicilia oriũdus, per cuius tempora Rauennas, eccleſiæ Romanæ, à qua primum deſciuerat, eſt ſubiecta. Theodorus illi præerat, archiepiſcopus, & alter Theodorus Calliopa exarchus. Cõſtantinus decimo imperij ſui anno cum Saracenis cõflixit, uictoriaq; potitus pacẽ cõceſſit tributum pendere promittẽtibus. Sed Bulgari Thraciam inuadentes, ex Scythia nouiter egreſſi, occurrentẽ Cõſtantinum Pannoniã inter & Meſiam magna clade affecerunt, fugientiq; pacem dederunt: per quam Pannoniam & Meſiam cõſecuti ſunt, ubi per ſeptingentos & ſexagintatres annos ſedes obtinẽt, nõ ſine utilitate Chriſtiani nominis, aduerſus Turcos aſſidua bella gerẽtes. Anno ſequẽti Conſtantinus ſextã ſynodũ apud Conſtantinopolim celebrari curauit: in qua legati Agathonis papæ fuerunt, Ioannes Portuenſis epiſcopus, & alter Ioannes Romanæ eccleſiæ diaconus, & ducenti octuagintanouem epiſcopi. Acta eſt cauſa Monothelitarum, unam dicentiũ in Chriſto uoluntatem: cuius præcipui defen-

D ſores erãt Gregorius Conſtãtinopolitanus, & Macharius Antiochenus epiſcopi. Gregorius ſententiam mutauit, Macharius pertinax dignitate priuatus eſt, & cum mortuis eius ſententiæ ſatanæ traditus, & cum cõplicibus Romam relegatus. Secuta eſt ualidiſſima peſtis, quæ inter alios Agathonẽ extinxit. Cui ſucceſſit Leo II patre Paulo Siculus, uir doctiſſimus & eloquentiſſimus, cuius ſcripta extant elegantiſſima: ſed nõ peregit primum ſui pontificatus annũ. Succeſſorem habuit Benedictũ II ciuem Romanum, ad quem Cõſtantinus imperator ſanctionẽ miſit, ut quem clerus, populus & exercitus Romanus delegerit in Romanum pontificem, nulla principis Cõſtantinopolitani aut Italiæ exarchi expectata licentia, e ueſtigio cõfirmetur: quod diu eſt obſeruatum. Benedictus undecimo menſe deceſſit. Pertharis Longobardorũ rex, uir bonus & Chriſtianæ religioni deuotus fuit, qui monaſterium ſanctæ Agathæ Papiæ ædificauit: cuius uxor Rodelinda glorioſę uirginis baſilicã quæ ad Perthicas dicta eſt, extra eiuſdem urbis mœnia extruxit. Pertharis Cunipertum filium regni conſortem accepit anno VII. Quo tempore Alachis Longobardus dux Tridenti cum Bauaris bellum gerens, Grauionem illorum ducẽ prælio ſuperatũ occidit, Bauzanumq; oppidum eius accepit. Qui uictoria elatus, aduerſus reges ſuos Pertharim & Cunipertum rebellare auſus eſt. Pugnauerunt ſimul cruentis exitibus. Alachis in Tridento clauſus eſt: quo inde fugiente facta eſt oppidi deditio. Redijt tamen poſtea in gratiam Alachis, & à Cuniperto diſſuadente patre Brixiæ dux factus eſt. Benedicto autem Romæ mortuo ſuffectus eſt Ioannes V Antiochenus. Et imperator Conſtantinus anno imperij decimoſeptimo obijt, cui ſucceſſit filius Iuſtinianus ſecũdus: quo tempore Saraceni Africã & Libyam inuaſerunt, omniaq; mari expoſita illico occupauerunt.

A IVSTINIANVS ſecūdus per hūc modū Africā & Libyam
recuperauit. Obijt Gizitas Saracenorum Ammirathus eo
tēpore quo Conſtātinus: cui ſuffectus Mathitam, breui eſt
defunctus: & illi ſubrogatus Baldalam haudquaq̄ longiorē
uitā habuit. Creatus igitur eſt Ammirathus Abdimalech,
qui audiēs Iuſtinianū ſummo prouinciarū cōſenſu imperiū
adeptum, pacē illi ultrò obtulit, & Africā reſtituit. Sunt qui
ſcribunt pacem in decē annos ſtatutā fuiſſe, ita ut ſingulis diebus nummos mille
aureos, & ſeruū unū ex gente ſua, unumq; equū Romano imperatori mittere
tenerētur. Tunc quoq; Conon primus Romæ pontifex factus eſt, paterna ori-
gine Thrax: cum Romani Petrū archipresbyterum, & exercitus Theodorum
presbyterū creari peterēt. Theodorus exarchus Cononē cōfirmauit atq; inde
obijt: & Ioannes Platina exarchatū accepit. Conon uir bonus fuit, & quicquid
auri cumulauit inter monaſteria & ſacras ædes diſtribuendum Paſcali archi-
presbytero mādauit. Qui mittens ad Ioannem, aurū ipſi pollicitus eſt, ſi ſe mor-
tuo Conone pōtificem creari curaret. Annuit exarchus, auro per ſuos iudices
ex perfidi manibus accepto. Cononi ad undecimū menſem pōtificatus defun-
cto, ſucceſſit Sergius Antiochenus. Hoc tempore Cunipertus Longobardorū
rex obijt: Liuthpertumq; nondū pueritiam egreſſum filiū ſub Aſprandi ducis
ſtrenui tutela reliquit ſucceſſorem. Pacem omnes gentes tunc tenebant, ſed Iu-
ſtinianus eam interrupit: qui fœdera uiolans Saracenos apud Meſopotamiam
& in Perſide maximis affecit incōmodis, nec minora ab eis deniq; repulſus acce
pit damna. Redintegrata tamen eſt pax & nouo firmata fœdere. Sed incōſtans
imperator aliā pacem fregit, à patre ſuo cum Bulgaris initā: quos ex improuiſo
B aggreſſus, magna cæde proſtrauit. Sed illi paulò poſt confirmati ſaltus occupa-
uere, per quos imperatori erat in Thraciā reditus. Quare coactus cūcta reſtituit
& pacē iureiurādo firmauit. Per hoc tempus Carolorū nomen apud Frācos glo
rioſum cœpit. Erāt Auſtraſiorū reguli duo fratres Martinus & Pipinus, cui Bre
ui fuit cognomentū. Ebroinus ea tēpeſtate Theodericū Frācorum regē pro ſuo
libito gubernabat, qui magna in Auſtraſios inſolentia uſus, Theodericū regem
cum exercitu paratiſſimo aduerſus eos duxit: cōmiſſoq; prælio apud uicum Lu
coſodum uictoria potitus eſt. Martinus cum aliquandiu latuiſſet, fide publica
ab Ebroino euocatus, fraude perijt. Nec multò poſt Ebroino pariter ab Ermen
frido cui inſidias tetenderat per fraudem occiſo, Pipinus redintegrata cum Fran
cis gratia, ipſum Ermenfridū in Ebroini locū à Frācis cōſtitui impetrauit. Apud
Longobardos interim Ragimbertus Taurenenſium dux inuidia ductus quod
Aſprandus in tutela Liuthperti ſibi propoſitus eſſet, arma in regem ſuū mouit.
Aſprādus & Rotharis Bergomenſiū dux, apud Nouariā cum eo cōflixere, &
fugati ſunt. Ragimbertus tyrānidem apud Papiā inuaſit. Quo breui defuncto
Arithpertus filius eius tyrānidem retinere conatus eſt. Aduerſus quē Aſpran-
dus & Rotharis cum alijs Longobardorū ducibus exercitū ducentes, apud Ti-
cinum durū præliū commiſere. Vicit tamen adulterini regis exercitus, & Liuth
pertus puer uiuus captus eſt. Aſprādus ad Comacinā inſulā fugit. Rotharis Ber
gomenſiū dux in Laudam ciuitatem ſe recipit, ibiq; à militibus qui ſecū fugerāt
rex declaratus eſt: deinde Bergamū petijt. Arithpertus his cognitis, exercitum
educens Laudā cepit, & deinde Bergamo ui expugnato, Rotharim intercepit,
detonſumq; poſt paucos dies cū Liuthpto puero in carcere iugulari iuſſit. Dein
de in Comacinā inſulā duxit, eamq; captā ſolo æquauit. Aſprandus per ſaltum
Caluenæ ad Bauaros confugit. Interea Iuſtinianus ex Bulgaria reuerſus, apud
Conſtātinopolim contemptui fuit, ea præſertim cauſa, quod Stephanū Stelariū
cui curā urbis reliquerat, & imperatricē matrē Iuſtiniani uerberibus affecerat,
multaq; mala cōmiſerat, nō puniuit. Sed nihil hæc aduertens, ſynodū Conſtan-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

C tinopoli cõgregauit, in qua aliqua cõcluſa ſunt nõ conſonãtia fidei, q̃bus apocri
ſarij Sergij papæ per inaduertẽtiã ſubſcripſerũt, quæ poſtea Sergius ipſe noluit
approbare. Ob quam rem indignatus Iuſtinianus, Zachariã protoſpatharium
Romã miſit, qui captũ Sergium ad ſe mitteret. Sed noluerũt id admittere milites
exarchatus Italici, qui Zachariã ipſum interfeciſſent, niſi à põtifice fuiſſet prote-
ctus. Interim Leontius patritius annitente Gallinico patriarcha, plebem Con-
ſtantinopolitanã ad arma conciuit, & carcere ui refracto, multos educens morti
pedoriq́ addictos, Iuſtinianũ imperio deiecit, nareſq́ mutilatũ Cherſonã Ponti
ciuitatem in exiliũ miſit. Leontius imperiũ inuaſit. Hæc intelligens Abdimalech
Saracenorũ Ammirathus in Africã duxit: aduerſus quem miſſus à Leõtio Ioan
nes patritius, omnes Saracenos ex Africa exterminauit. Sed nõ ſperabat aduer
ſus magnas Saracenorũ copias Africã diu poſſe tueri. Iuit igitur pro ſupplemen
tis ad imperatorẽ. Interim exercitus eius in Africa tumultuãs, Tyberiũ quendã
ciuem Cõſtãtinopolitanũ imperatorẽ ſibi creauit: qui mox cũ exercitu Cõſtan
tinopolim nauigauit, captumq́ ibi Leontiũ naſo ſicut & ille Iuſtinianũ mutila-
uit, & in carcere cõiectũ maiori infortunio reſeruauit. Inter hæc Philippicus Ni-
zepoli patritij filius qui Tyberio fauerat, inter coæquales uidiſſe per quietem ſe
ait caput ſuũ aquila obumbrari: quod imperij præſagiũ uidebatur. Id reſciẽs Ty
berius, qui alio nomine Abſimarus uocabatur, adoleſcentẽ in Pontum exulare
iuſſit. Dum hæc aguntur, Pipinus Auſtriæ dominator, gubernaculis regni Fran
corum manus inijcere cepit. Nam cum audiſſet Bertariũ quendã ignobilẽ, quo
Theodericus rex plurimũ utebatur, Frãcis omnibus exoſum eſſe, coactis ingen
tibus copijs, in eum duxit. Quod reſciẽs Bertarius, cum Theoderico rege illic oc
currit, commiſſoq́ prælio Pipinus uictor euaſit: Bertarius fuga ſaluatus eſt: rex
domũ reductus, & Pipinus gubernator regni & maior domus effectus eſt. In
D quo officio Mordeberto ſubſtituto, in Auſtriam redijt. Paulò poſt Theoderico
mortuo, ſucceſſor eius Clodoueus filius puer intra bienniũ deceſſit, & Childe-
pertus Theoderici frater regnũ accepit. Apud quẽ Pipinus præſumptã continu
ans poſſeſſionẽ, Grimoaldũ filiũ inſtituit domus regiæ directorẽ, ipſe cũ Sueuis
ac Germanis plurima bella geſſit. Inter hæc Sergius põtifex apud Vrbem pace
fruens, partẽ dominicæ crucis reperit in arcula quæ in baſilica apoſtolorũ princi
pis occulte latebat. Huius põtificis tempore Romani per Syriã relicti, cum à Sa
racenis multifariam opprimerẽtur, cõgregati ſimul ducẽta Saracenorum millia
Ann. ſalu. interemere, anno ſalutis ſeptingenteſimo, Tyberij uero Abſimari anno impe-
DCC. rij II. Sergio poſt quartũdecimũ põtificatus ſui annũ defuncto, Ioannes ſextus
ſubrogatus eſt. Quo tẽpore Theophylactus à Tyberio pro exarcho in Italiã de-
ſtinatus, in Siciliã uenit. Quod intelligentes milites exarchatus, & ſuſpectũ eius
habẽtes aduentũ, Romã ingreſſum interfeciſſent, niſi Ioãnes papa ſequeſtrẽ ſe
interpoſuiſſet. Qui perſuaſus à papa Rauennã demigrauit. Quo cognito Gi-
ſulphus Longobardus Beneuẽti dux oppida Cãpaniæ Romanis ſubiecta ho-
ſtiliter inuaſit, Sorã Arpinumq́ occupauit. Sed recepta pecunia à põtifice, cun-
cta reſtituẽs domũ repetijt. Interea Longobardi Foroiuliani cum Sclauis confi-
nibus uario euẽtu decertarũt. Iuſtinianus II ex Cherſona fugiẽs ad Cacãnum
Bauarũ ſe recepit: q̃ honeſte eũ habuit, & filiã illi ſuã uxorẽ ſpopõdit: & tamen
ab Abſimaro imperatore pecunia corruptus, Iuſtinianũ hoſpitẽ & generũ pro-
dere pactus eſt. Quod reſciẽs Iuſtinianus, fugiens Trebellio Bulgarorũ regi ſeſe
cõmiſit, & ab eo per arma in patriã reductus eſt. Interim Saraceni Africã & Li-
byam inuadẽtes occuparũt, & deinde ex Septa ſoluẽtes urbe, Athlantico freto
tranſmiſſo, omnes Hiſpanias in poteſtatẽ redegerunt, Cantabris Aſturibuſq́
exceptis: qui ſicut ultimi fuerũt Hiſpanorum quos Romanũ amiſit imperiũ, &
poſtea ſe à Veſogothorum iugo liberos ſeruauerũt: ita nunc poſtremò accepta
Chriſti fide, à Saracenorũ ſpurcitia manſerunt illæſi. Sic Africa poſtq́ à Beliſari
Iuſtiniani

A Iuſtiniani primi duce Vandalorũ manibus erepta, iterũ ſub Romano imperio annis uno & ſeptuageſimo ſupra centeſimũ fuerat, ſubdi cœpit Saracenis: ſub quibus fuit uſq; in hæc tẽpora, annis ſeptingẽtis quadraginta: & tanto tempore regnum Granatæ in Hiſpania illis paret. Per hæc tẽpora Ioanni VI ex Græcis oriũdo uita functo, Ioãnes VII & ipſe pariter græcus ſuffectus eſt. Iuſtinianus Cõſtãtinopolim reuerſus, capto Abſimaro, Leontium quoq; à quo fuerat imperio deiectus in carcere inuẽtum eduxit, & utrunq; inſpiciente populo occidi iuſſit. Gallinicum uero patriarcham obcæcatum Romã relegauit, magnamq; inimicorũ multitudinẽ in carcerem cõiecit, quorum ſemper aliquẽ occidi iuſſit, quoties truncis naribus mucũ abſtergeret. Eo tempore Arithpertus Lõgobardorum rex zelo religionis Chriſtianæ ductus, Alpes Coccias, in quibus Genua urbs eſt, & quicquid ab ea ad Alpes uſq; Galliarũ fines continebatur, Petro donauit. Ioanni III põtificatus ſui anno defuncto, Siſinus ex Syria oriundus ſucceſſit, ſed die põtificatus uigeſimo obijt. Cui tã breuiter defuncto, Cõſtãtinus & ipſe Syrus ſubrogatus eſt. Interim Iuſtinianus Mauritiũ patritiũ & Heliam ſpathariũ Cherſonã in qua exulauerat cum claſſe miſit: qui omnẽ pubertatẽ ſupergreſſos interfecerunt. Vſus eſt Iuſtinianus ingratitudine erga Trebelliũ, qui eum cũ Thracibus de finibus cõtendentẽ ex improuiſo aggreſſus eſt: ſed ab eo cũ damno repulſus fuit, nihil mutatus de uita priori, niſi quod Ro. pontificẽ ueneratus eſt. Nanq; cũ Cõſtãtinus Ro. põtifex Fęlicẽ Rauennæ archiepiſcopũ ordinaſſet, pecuniariã & ſubiectionis præſtandæ obligationẽ Romam ex more miſſurus, ſolito aſtrictiorẽ miſit. Nec põtificis Ro. ſuaſione adduci potuit, ut prædeceſſorũ in eo obligationũ formulã ſequeret, elatusq; Romanã ſpernebat eccleſiã. Quæ cũ Iuſtinianus à Cõſtantino didiciſſet, Theodorũ patritiũ ex Sicilia cũ claſſe miſit, qui Rauennates bello uictos maximis affecit cladibus, & Felici archiepiſcopo catenas iniecit, eumq; cũ multis ciuibus Cõſtãtinopolim relegauit:
B quẽ impator candẽs uas æneũ diu inſpicere cogẽs, lumine orbauit, dãnatumq; exilio relegauit in Pontũ. Cõſtãtinus aũt Ro. põtifex à Iuſtiniano uocatus Conſtantinopolim perrexit, ibiq; exceptus eſt. Interea Aſprãdus auxilio Bauarorũ in Italiã reuerſus cũ Arithperto cõflixit: ille fugiẽs in rapido flumine ſubmerſus interijt. Aſprãdus rex Longobardorũ cõmuni cõſenſu creatus eſt: & breui decedẽs, Liuthprandũ regni ſucceſſorẽ reliquit. Cõſtãtino papæ ad octauũ lapidẽ extra Cõſtãtinopolim, Tyberius Iuſtiniani impatoris filius, & ipſe impator cũ patritijs & omni nobilitate, Cyrusq; patriarcha cũ clero obuij proceſſerũt, eumq; cameſaneo papali amictu indutũ, ſolenni põpa in regiã perduxerũt. Deinde ab imperatore Iuſtiniano Niceæ tũc cõſtituto uocatus, Nicomediam cõceſſit: quo delatus, imperator pedes põtificis oſculatus eſt. Neq; enim aliud quęrebat, quàm ut ab illo benediceretur. Erat tũc in exilio apud Cherſonã Philippicus iuſſu Tyberij Abſimari conſtitutus, quẽ Iuſtinianus interficere ſatagebat: nec ceſſauit claſſem in eum mittere, quãuis recedẽs Papa id diſſuaderet. Duces claſſis ad Philippicũ defecere, qui XII à Cõſtantinopoli milliario cũ Iuſtiniano & Tyberio eius filio imperatoribus cõflixit, eosq; interfecit, & Philippicus, qui & Bardanus, imperiũ adeptus eſt: qui mox à Ro. pontificũ fide & traditione diſceſſit: & Cyrum patriarchã Conſtãtinopolitanum relegans, & Ioannẽ monachũ hæreticum illi ſuffecit: cuius dogmata ut clerus Romanus ſuſciperet, imperauit. Sed Conſtantinus põtifex illũ ſciſmaticũ dijudicauit, iuſſitq; nullã de eo in Repub. mentionem fieri. Sed defuncto Cõſtantino, Stephanus II origine Syrus pontificatum accepit. Et Anthemius, qui & Anaſtaſius dictus eſt, ciuis Cõſtãtinopolitanus, Philippicum imperio deiectũ cepit, & oculis euulſis truſit in carcerẽ. Inter hæc Childeperto Francorum rege defuncto, Dagobertus filius ſucceſſit: quo tempore Grimoaldus Pipini filius, qui regnum Franciæ gubernabat, à Rathagalio Leodicenſi dolo perẽptus, eiusq; filius Theodebaldus per autoritatẽ Pipini ma

C giſtratum regiæ domus accepit, moxq́ Pipinus ſenio cōfectus deceſſit. Et inter Raginfredum ac Theodebaldū de magiſtratu domus ciuile bellū exortum eſt, pugnatumq́ apud Coſiam ſyluam, & Theodebaldus ſuperatus eſt, & Raginfredus locum eius obtinuit. Pipino ſuperſtes fuit Carolus unicus filius, cui Martello cognomen fuit, Calpiade prima uxore genitus, qui Plectrudim alteram Pipini coniugem tanquam genitricem uenerabatur. Nec tamen odioſa mulier placari potuit, quin ei excidium pararet. Et Dagobertus rex puer, Raginfredi ſuaſu in Pipini dominia ducere ſtatuit: Carolus nullum adiumētum reperit nouerca dolos ſtruente. Fecit uero uiam per Carboniam ſyluam Dagobertus, & omnem regionē quæ ad Moſam fluuium pertinet, rapinis, incēdijsq́ fœdauit. Paulò poſt Carolo Martello iam carcere liberato, obijt Dagobertus. Cui ſubrogatus eſt à Francis Daniel quidam ignotæ proſapiæ clericus, ſiue ut alij uolunt, ex Francorum ſtirpe regia oriundus. Quem maior domus Raginfredus Dagobertum appellans, in Carolum Martellum ducere coēgit: cui & Rathodus Friſonum dux aſſociatus eſt. Carolus Plectrudim nouercā, quæ capturæ ſuæ cauſa fuerat, nihilominus honorauit. Franci & Friſones occurrētem Carolum maximis incommodis affecerunt, & uſq́ ad Coloniam Agrippinam Caroli ciuitatem populati ſunt, quos Plectrudis ut abirent magna pecunia impetrauit. Anaſtaſio imperante, Patronax quidā ciuis Brixianus ſuaſu Romani pontificis monaſterium Caſſinenſe ædificijs & monachorum frequentia inſtaurauit, anno poſtquam à Longobardis deſtructum fuerat centeſimo duodecimo. Anaſtaſius imperator exhibita Romano pontifici reuerentia, & confirmatis conciliorum ſanctionibus, ingētem claſſem in Alexandriam miſit: ſed duces eius in itinere rebellantes, in Conſtantinopolim arma retulerunt, & Theodoſium quendam imperatorem creauerūt ignobilem, qui apud publicanos ſcriptum facere

D conſueuerat: conflixitq́ apud Niceam, & uictor factus Anaſtaſium clericum ordinauit. Interim apud Longobardos Liuthprandus rex, Rothabitem cōſanguineum ſuum nouis rebus ſtudentem interfecit: & donationem Alpium Cocciarum ab Arithperto factam, beato Petro & Romanæ eccleſiæ cōfirmauit. Feroaldus uero Spoletanorū dux ſimulata ad regem ſuū profectione, Claſſenſe oppidū furtò cepit: quod Liuthprādus mox reſtitui curauit. Pennino quoq́ Foroiulianorū dux Lōgobardus, Sclauos ſuos fines ingreſſus, cum magna eorum cæde repulit. Carolus uero Martellus iniurias antè receptas ulciſci ſtudens, in Chilpericum regē & Raginfredū gubernatorē duxit, atq́ in agro Cameracenſi prælio uictos fugauit, ingētemq́ prædā duxit in Auſtriam. Et uolēs ſe nouercæ metu liberare, Coloniā duxit Agrippinam, ibiq́ Plectrudim cum theſauro Pipini cepit: nec aliud mali nouercæ fecit, niſi quod adminiſtrationē interdixit. Sed illa clam fugiēs, magnis itineribus peruenit ad Bulgaros. Chilpertus & Raginfredus reparato exercitu, Eudonem Veſogothorum, Aquitaniæ ac Vaſconiæ ducem, mercede cōduxerunt: ſed à Carolo uicti fugatiq́ ſunt. Eudo tranſmiſſo Sequana in Aurelianos ſe contulit. Chilpertusq́ rex eū ſecutus eſt, maxima trahēs gazæ regiæ impedimēta, cum quibus Eudo eum uſq́ in terrā ſuā perduxit: quod ueritus Carolus pacis mentionē fecit. Qua recepta, Chilpericus in patriā reuerſus, morbo interijt, & nepos eius ex fratre Theodericus regnū aſſumpſit: cuius gubernator ſiue maior domus Carolus factus eſt. Qui Raginfredū apud Andegauiā obſeſſum cepit atq́ interfecit: pugnauitq́ deinde cum Saxonibus, Alemannis ac Sueuis, eosq́ magnis affecit incommodis: & trāſmiſſo Danubio Plectrudim nouercā ex Bulgaris reduxit in Franciā. Interim Eudo Veſogothus rupto pacis fœdere, in ſubiectas Carolo regiones erupit. In quē delati Caroli duces, eum trans Ligerim fugauerūt, & Vaſconiā regionē uaſtarunt. Petrus Gulielmus Lateranēſis eccleſiæ bibliothecarius, inter eos q de Romanis pōtificibus ſcribunt ſenior, ita Gregorij II & Gregorij III pontificū nomina ponit, ut eos

appareat

A appareat Stephanũ ſecundũ præceſſiſſe, qui tamen poſteriores fuere. Et aduentum Saracenorũ in Hiſpaniã & cõtra Cõſtantinopolim cõfundit, uideturq; aſſerere gentẽ Saracenorũ quæ ex Africa in Hiſpaniã traiecit, anno pòſt XI cum uxoribus & liberis Vaſconiam petijſſe: quæ migratio ſedẽte Gregorio II facta eſt ad Galliam, ad Hiſpaniã uero ſub Ioanne VI circa finẽ, cum Iuſtinianus II à Bulgaris reſtitutus eſt. Stephano II pontificatũ, & Theodoſio III imperiũ tenentibus, Longobardi Beneuẽtani Cumas furtò occupauerũt: & pontificis auxilio fretus Cõſtantinopolitanorũ militũ qui Neapoli erant, iterũ furtò recuperauit. In quo CCC Longobardi occiſi ſunt. Theodoſius imperij anno primo à Leone III deiectus, & ſine læſione permiſſus abire, monaſteriũ eſt ingreſſus. Interea Veſogothus Eudo cũ imparẽ ſe Carolo intelligeret, Saracenorũ qui iam X annis Hiſpanias occupauerãt auxilia popoſcit. Cuius potẽtiſſimæ gentis rex Abderamius Garumnam amnẽ nauigio tranſuectus, Burdegaliã ui captam diripuit, utriuſq; ſexus ætatẽ interfecit, eccleſias ſolo æquauit. Parem uaſtationem in Pictauos fecit, duxitq; Turoniũ, ut templum diui Martini celeberrimũ demoliretur. Sed Carolus Martellus recõciliato ſibi Eudone, iunctiſq; cum eo caſtris, prius ad Saracenos peruenit q̃ illi Turoniũ peterẽt, ibiq; præliũ cõmiſit: in quo rex ipſe Abderamius interfectus eſt, & CCCLXXV millia de ſuo exercitu periere. Ex Francis mille tantũ & quingẽti deſiderati ſunt, ſicut & ipſæ Caroli literæ, ad Stephanũ II miſſæ confirmauerũt. Mouit deinde Carolus in Burgũdiones: quos breui domitos, ſibi ſubiectos reddidit: eos tamen pro ſua modeſtia fœderatos appellauit. Mox defuncto Eudone Burdegaliã cepit: exinde in Friſones idololatras duxit, eamq; gentẽ ad Rheni oſtium conſtitutam, in inſulas fugauit Amniam, Strachiã & Aſtrachã: in quos nauigio ductus eas inſulas diripuit magna cæde cõmiſſa. Reuerſus domũ reperit Burgũdiones à Veſogothis perſuaſos, nouas res intẽtare. Aegre enim Veſogothi circa Narbonã habitãtes ferebãt *Saracenorum clades ingens.*

B Eudonis principatũ à Carolo captũ eſſe. Inuaſit igit̃ primũ quæ Burgũdi extra fines proprios poſſidebãt, & Lugdunũ, Arelatem atq; Maſſiliã eis abſtulit. Interea Veſogothi regẽ Saracenorũ Athinum in auxilium uocauere: qui adducta claſſe Rhodanũ ingreſſus, Auinionẽ ui cepit, eaq; urbe pro arce belli eſt uſus. Accurrit eò Carolus cũ ualido exercitu, & obſeſſam urbem expugnauit, multis Saracenorũ interfectis. Rex Athinus Narbonã confugit, ubi à Carolo obſeſſus eſt. Sed Amorteo altero Saracenorum rege ſuppetias obſeſſis ex Hiſpanijs afferente, dimiſſa obſidione ad fluuium Byrram uallemq; Corbanã caſtra communiuit, ibiq; in planitie copiã pugnãdi fecit. Cõmiſſo prælio Amorteus omnium primus manũ conferens interemptus eſt, cæteri fuga dilapſi ſunt. Quos à tergo feriens Carolus, multis occiſis, in proxima ſtagna paludeſq; præcipites egit: in quibus maior pars perijt: Athinus nauigio fugiẽs uicinas inſulas incendio uaſtauit. Erat eò tẽpore corpus beati Auguſtini in Sardinia, ante CC & L annos ex Hippone translatũ, cum Vãdali Africã fœdarẽt. Liuthprãdus Longobardorũ rex id ad ſe ferri curauit, & Papiæ cum honore collocauit. Saraceni his cladibus admoniti, intra Pirenæum ſe continuere. Veſogothi qui citeriorẽ Hiſpaniam & Galliæ partẽ obſidebãt, cum Sueuis & Alanis præda Caroli remãſere. In quos debacchatus eius exercitus, Narbonẽ, Agathen, Nemauſum, Biterraſq; à fundamentis excidit, nomenq; Veſogothorũ deleuit, qui per trecẽtos annos ſublimes fuerant. Remãſere pauci in Barchilonenſium protectione. Inter hæc apud Conſtantinopolim Leo tertius imperator, qui annis quatuor & uiginti regnauit, in Chriſtũ & in eius uicarium impius fuit, multaſq; calamitates intulit. Nam quo tempore Athinus & Amorteus Hiſpaniã citeriorem inuaſerunt, Saraceni Aſiã incolentes Zulemone Ammirrhato cũ tribus millibus nauibus in Thraciã uecti, Conſtãtinopolim terra mariq; obſederũt, magnaſq; copias prędãdi cauſa in Bulgaros miſere. Sed illi fortiter ſe defendẽtes, trigintaduo Saracenorũ millia

C interfecerunt. Ducta eſt obſeſſio annis duobus. Interim Zulemone mortuo
Aminthas Humar ſuffectus eſt: & peſtis graſſata & apud hoſtes & apud ciues,
ita ut in Vrbe trecenta millia funera numerata ſunt. Hoſtes amiſſis tempeſtate
nauibus, & peſtilentia uexati, obſidionem ſoluerũt. Leo imperator nihil hac re
admonitus, baſilicas urbis Romæ ſpoliare decreuit, pontificemq; aduerſantem
ad ſe captum perduci iuſſit. Marinus dux Vrbis apoplexi prius percuſſus eſt,
quàm pontificẽ uel caperet uel occideret: & Paulus exarchus ad eam rem ſub-
ſtitutus. Sed patefacta coniuratione, interfectis aliquibus, populus Romanus
pontificem defendit. Interim Spoletinus Longobardorũ dux Narniam cepit:
& Liuthprandus rex exarcho abſente Rauennã obſedit: ſed ſpe potiundi per-
dita Cluſium duxit, idq; oppidum captum quod Romanorum erat, crudeliter
ſpoliauit. Leo imperator iterum ad interficiendum Stephanum pontificẽ miſit.
Sed Longobardi pontifici aſſiſtentes, copias imperatoris tranſire non permiſe-
runt. Tunc Leo Papæ blandiri cœpit, eũ exhortatus, ut ſi redire in gratiã uellet,
ſanctorũ imagines ubiq; in Italia, ſicut ipſe in ſuo fecerat oriẽtali imperio, abole-
ri incendiq; curaret. Sed Stephanus contrà iuſſit, mandans ut imperatoris iuſſi-
bus nemo obediret. Quod intelligentes Rauennates ac Venetiæ populi & mi-
lites, pontifici ſuaſerunt ut abrogato Cõſtãtinopolitano imperio, alter ex Italia
Romanus imperator eligeretur. Eoq; rebellio populorũ proceſſit, ut depoſitis
exarchi magiſtratibus, ſingulæ ciuitates ſingulos duces ſibi creauerint. Nõ con-
ſenſit huic rebellioni Stephanus, ſperans Leonem ſaniori conſilio uſurum. Sed
cum Marinus Spartharius dux Vrbis, eiuſq; filius Adrianus, Campaniæ popu
los in perniciem pontificis pertentarunt: Romanus populus eos interfecit, du-
cemq; ſibi Petrum quendam creauit. Rauennates quoque Paulum exarchum
Italiæ interfecerunt. Longobardi uero perfidia ſunt uſi. Nam in Aemylia Bo-
D noniam, eiuſq; oppida per Sicetum oſtium, ubi poſtea Centum eſt ædificatum,
ac montem Velium in Flaminia, Fauentiam, Forumliuij, Forumpompilij,
Ceſenam, à quibus Rauenna Pentapolis dicebatur, & in Piceno Auximum
occupauerũt. Leo uero imperator Eutychium patritium palatij ſui eunuchum
ad accipiendum Italiæ exarchatum miſit. Qui cum Neapoli eſſet, conciliatis ali-
quibus Longobardis nihil attentius quæſiuit, q̃ Romanũ pontificẽ interficere.
Sed põtifex eum excõmunicauit, Liuthprandumq; regẽ Longobardorum ad
pacem accerſiuit, ſine ulla reſtitutione ablatorũ. Aſſenſit ille, & paulò poſt uiola
tam pacẽ in occupatione Sutrij à Spoletinis factã cuſtodiri uoluit, oppido reddi
iuſſo. Deinde in Spoletinos Beneuentanoſq; duces, ſua imperia cõtemnere ſo-
litos, exercitum duxit. Quibus recõciliatis, beati Petri limina uiſitare ſtatuit, &
in campũ Neronis deſcendit: & pontifex illi in Vaticanum occurrit nondũ mœ
nibus cinctum. Populus in Vrbe ſe cõtinuit. Exoſculatus eſt rex põtificis pedes,
& in Baſilicã eſt ab eo deductus. Deinde nulli moleſtus, Papiam ſe cõtulit. Papa
Eutychiũ ad communionem exhortatus eſt. Imperator uero omnes qui Con-
ſtantinopoli edictum ſuum de imaginibus ſuſcipere noluerũt, iuſſit interfici, &
Germanum patriarchã renitentẽ miſit in exilium, Anaſtaſiumq; presbyterum
illi ſubſtituit. Qui cum imperatore inſaniens, Papam hortatus eſt ut imagines
tolleret. Papa eum ſacerdotio priuauit, & Leonẽ ut reſipiſceret grauiſſimis com
minationibus admonuit. Obijt deinde Stephanus, & Romani Gregorium Sy
rum eius nominis ſecundũ ſibi ſubſtituerunt. Et Leo Conſtantinũ filiũ, qui fuit
eius nominis quintus, imperij conſortẽ aſſumpſit. Gregorius conciliũ epiſcopo
rum Italiæ, Romæ cõgregauit in baſilica beati Petri, ſanctorumq; cõſeruandas
imagines decreuit: muros Vrbis & Centũcellenſes inſtaurauit. Tranſemũdus
Spoletanus, regi ſuo Liuthprando cui paulò ante recõciliatus fuerat rebellauit.
Aduerſus quem rex profectus, Spoletum & eius oppida petijt. Tranſemũdus
ad Romanos ſub fide publica cõfugit: quẽ Stephanus dux Romanus unà cum

Papa

A Papa defendendum cenſuit. Rex iratus Vrbem diebus aliquot obſedit: deinde ſoluta obſidione Ameriam, Ortam, Polimartium, Bleramq́ de Romanis cepit: & inſtituto Hilderico apud Spoletum duce, Beneuentum petijt: ubi duci Rimoaldo defuncto, Giſulphus filius puer à Lõgobardis ſuffectus erat. Quo depoſito, Gregorium nepotem ſuum ducem conſtituit. Et Papiam reuerſus cum ægrotare cœpiſſet, Hildebrandum nepotem regni conſortem ſucceſſoremq́ aſſumpſit. Fuit deinde pax cum Romanis: qui opibus ditati, Transemũdum in patriam reducere conſtituerunt, eisq́ conſenſit Godeſcalcus Beneuentorum dux, qui mortuo duce Gregorio ſe intruſerat in ducatũ. Et Stephanus patritius iunctus Godeſcalci copijs, Marſicanos, Furconios, qui nunc Aquiliani, Valuenſes, Pinenſesq́, ducati Spoletini populos, in Tranſemundi ditionẽ accepit: & ipſe Tranſemundus reliqua recuperauit: ſed Romanis ad ſua recuperanda ingratus fuit. Audiẽtes tamen Romani Liuthprandum cum magnis copijs reuerti, à Tranſemundo deficere noluerunt: ſed iunctis copijs, illi ad Fanum Fortune occurrerunt. In ſyluis commiſſum eſt prælium: ubi Rachiſius dux Foroiulianus qui Liuthprando militabat, prouocãtem alterum Longobardũ ex parte ducis Spoletini, ſella deiectum in paludes præcipitem egit, reliqui fugam petiere, & Stephanus in urbem redijt. Liuthprandus Spoletum obſedit, captisq́ circumuicinis oppidis, Romam ducere ſtatuit. Interim mortuo Gregorio ſecũdo, Zacharias græcus ſubrogatus eſt. Qui mittens ad Liuthprandum, auxilia contra Tranſemundum promiſit, ſi pacem Romanis, & quæ prius abſtulerat redderet: cunctaq́ impetrauit. Tranſemundus his cognitis, regis clementiæ ſe permiſit. Quo in clericum detonſo, Agiprandus Liuthprandi nepos ſucceſſor datus eſt. Et Godeſcalcus dum in Græciã fugere parat, à Beneuẽtanis interfectus, uxor & filij nauibus euaſerunt. Differebat tamen rex Romanis reſtituere quæ abſtulerat. Ideo Zacharias Narniam ad eum profectus eſt: qui octauo milliario

B ei occurrit, equoq́ deſcendens in urbẽ introduxit. Ibi orationẽ habuit in eccleſia pontifex intra miſſarũ ſolennia elegantiſſimam, docens regem ab humano ſanguine abſtinere, mulierumq́ uiolatione temperare. Mollitus rex non ſolũ quatuor ciuitates ex fœdere reſtituere ſtatuit, ſed inſuper Sabinenſe patrimonium quod annis triginta Longobardi tenuerant, & ipſam Narniam, & in Picẽtibus Anconam & Humanam ciuitates, Sutriniq́ agri magnam uallem beato Petro & ipſo pontifici dono dedit, pacemq́ in decem annos cum Romanis firmauit, multosq́ captiuos reddidit. Redeuntem Romam põtificem, Agibrandus dux Cluſinus regis nepos, & Ramyngus Tuſciæ Caſtaldio, gentis Longobardæ ſupremi duces, deduxerunt, atq́ in itinere Ortam & alia oppida ei reſtituerunt. Dum hæc geruntur, Conſtantinus Leonis tertij filius Hirenem Cacanni Bauarorum ducis filiam accepit uxorem. Quæ cum catholica eſſet mulier, male cum hæretico iuncta eſt. Carolus Martellus poſt exactos Saracenos, omnẽ Galliam Francorum regi ſubiecit. Et paulò poſt mortuo Theoderico rege, Childericum eius germanum ad regnum aſſumi curauit. Erãt Caroli filij duo, Carlomannus & Pipinus: inter quos ægrotãs, dominia diuiſit: Carlomannus in Bauaria, Metenſibus & Alemannia: Pipinus in Burgũdia & Auſtria, Francia & Aquitania dominaretur: atq; ita obijt. Interea Liuthprandus Rauennam obſidione cingit, in qua erat Eutychius exarchus iam reconciliatus. Qui mittens ad Zachariã, rogauit ut aduentu ſuo hoſtem placaret. Ille legatos miſit, & quos rex nõ curauit, ſed Claſſenſe oppidũ cepit. Quo diruto, Papiam eduxit exercitũ. Ad quem profectus Zacharias, omnia quæ de Aemylia & Rauẽnatibus anno ſecundo ceperat, reſtitui obtinuit, excepta tertia parte oppidi Cæſenatis, quam pro arce retinuit. Poſt hæc Zacharia Romam reuerſo, Liuthprandus moritur, & Hirprandus nepos ſucceſſor cõſtitutus, regno deijcitur. Fama eſt Hirprandum, qua die à patruo cõſors regni aſſumptus eſt, in publicum exeuntem, lanceam manu ge

C ſtantē cucurriſſe, cuculumq́ in haſtæ ſummitate inſediſſe, querulamq́ uocem dediſſe: quo ignauiæ augurio deterritos proceres, illo deiecto Rachiſium Foroiulianum ducē elegiſſe, cuius ſuprà meminimus: qui pacē Romanis ad uiginti annos dedit. Interim Leo mortuus eſt, & Zacharias ad Conſtantinum ſucceſſorem, more maiorum, formulā catholicæ fidei per presbyteros miſit. Ille medio tempore claſſe in Saracenos parata uerſus Aegyptios ſoluerat. Sed Arthauſtus quidam concitata plebe imperium ſibi arrogauit. Rediјt mox Conſtantinus, & expugnata ui ciuitate, captū in prælio Arthauſtum atq; orbatum lumine, cum ſuis complicibus in exilium miſit: deinde oratores pontificis exaudiuit. Apud Francos autē Carlomannus uoto religionis accēſus, cum paucis comitibus Romam ſe contulit, & à Zacharia pontifice in clericum ordinatur: & habitum monaſticum indutus, in monaſterio Caſſinenſi profeſſionē fecit. Pipinus Childerici regis curam ſuſcepit, magnaq́ ſub eius nomine geſſit. Sunt qui dicunt Francorum proceres Zachariam Papam conſuluiſſe, ineptum'ne regem ultrà tolerarent, an Pipinum regia dignitate dignū aſſumerent. Cumq́ reſpondiſſet pontifex, eum qui regia melius obiret munera præferēdum: Francos publico totius gentis cōſilio Pipinum regem declaraſſe, Childerico in clericum tonſorato. Per hoc tempus Rachiſius Longobardorū rex pacē fregit, & Peruſiam obſedit. Ad quem profectus Zacharias, in caſtris mentē eius mutauit, adeò ut rex Papiam reuerſus, Aiſtulphū fratrē ſibi ſucceſſorē elegerit, ipſe cū filiјs & uxore Romam petierit, atq; à Zacharia clericus & monachus ordinatus fuerit. Obiјtq́ deinde Zacharias, & Gregorius patre Marcello eius nominis tertius ſucceſſor datus eſt: hic miſit Bonifacium epiſcopum ad Germanos uerbum dei prædicaturum, qui maximam Germanorum partem ad Chriſti fidem cōuertit. Interea Aiſtul-
D phus agros Romanorū per Italiam uexare cœpit: quem per munera placatum in annos quadraginta pontifex pacem concedere ſuaſit. Sed quarto menſe eam rupit, petens ut Romani & aliј populi ſingulos aureos in capite collatos, ſibi tributum penderent. Pōtifex rurſus fruſtra placare annixus, opem à Cōſtantino imperatore petiјt. Interim Aiſtulphus Rauennam cepit, & alias ciuitates, quæ ſemper antea ſaluæ māſerant. Conſtātinus Ioannem Silentiarium imperialem cum literis ad Aiſtulphum miſit, & Gregorius Paulum germanum ſuum. Sed nihil præter uerba & quidem aſpera reportarunt. Addidit tamen Aiſtulphus unum ex ſuis Romam, & deinde ad Cōſtantinopolim profecturum. Vocauit in concilium pōtifex Romanos, placuitq́ mittere Conſtantinopolim Paulum qui diceret, niſi auxilium daretur, aliunde opem impetrādam. Inde Aiſtulphus his pōtifici minatus eſt: Niſi ſe dederet, futurum, Romani omnes iugularentur. Recurrit Gregorius ad orationes, & proceſſionem iuſſit fieri. Conatus eſt & Aiſtulphum placare. Quod cum fruſtra ageret, miſit germanum ad imperatorem. Sed cum ille nec rediret, nec ſpem præſidiј per literas faceret, miſſis epiſtolis per hominē ignotum ad Pipinum, ab eo opem petiјt. Pipinus ſcripſit ut pontifex ad ſe pergeret: ſic enim res poſtulare. Interim Paulus germanus papæ, Ioannesq́ Silentiarius & Aiſtulphi regis nuncius è Græcia redierunt: fuitq́ imperatoris reſponſio, Gregorio papæ ad Aiſtulphum properandū eſſe. Ad quem dum ſe accingit, Rothingrādus epiſcopus & Antharius dux pontificē adeunt, eiusq́ tranſitum in Franciam petūt. Cum quibus ad Aiſtulphū pontifex profectus, eius malefacta narrauit. Circa uiolationē pacis, petiјt reſtitui ablata. Quæ cum negaret rex, rogatus eſt à Francis ut Gregorium papam in Gallias tranſire permitteret. Quod quamuis ille inuitus audiuit, nō tamen negare auſus eſt. Iuit Gregorius in Franciam. Carolus Pipini filius adoleſcēs, qui Magnus poſtea dictus eſt, regni fines ingreſſum, à cēteſimo lapide ad palatiū uſq; perduxit. Et Pipinus rex ad tertiū lapidem equo deſcēdens, pontificis pedes exoſculatus, illum terra incedēs, & frenū pontificis equi regens, ad cubiculū uſq; deduxit.

A

EX LIBRO PRIMO
SECVNDAE DECADIS.

PROFECTO in Franciam Gregorio tertio, & Pipino ad res
Italicas perſuaſo, Aiſtulphus rex Longobardorũ cum Car
lomanno monacho egit, ut relicto Caſſinenſi monaſterio
Pipinum peteret, eiq; bellum in Longobardos diſſuaderet.
Quem Pipinus non modo non exaudiuit, ſed profugum
aſpernatus, in Viennenſe monaſteriũ relegauit, ubi paulò
poſt mœrens interijt. Dilata eſt autem expeditio in Italiam
uſq; ad uer nouum. Interim oratores miſſi ad Lõgobardum, qui eum reſtituere
oblata ſuaderent. Quo negante, congregatis copijs alia legatio pariter fruſtra
miſſa eſt. Præceſſerunt itaq; leuis armaturæ milites, qui Aiſtulphi copias ab Al-
pium clauſtris deturbarũt: ſecutus eſt uniuerſus exercitus, nec moratus donec
Papiam obſidione cingeret: & magnæ interea prædæ factæ ſunt. Quibus malis
commotus pontifex, offerendam Aiſtulpho pacem ſuaſit, ſi modò ablata reſti-
tuerẽtur. Aiſtulphus adulationibus uſus ac fallacijs, plura promiſit quàm pete-
rentur, adiecta ſacramenti religione. Ob quam rem Pipinus in Franciam redu-
xit exercitum, relicto Varnerio uiro præſtanti, qui conuentorum executionem
procuraret. Gregorius & Varnerius Romã petiere, reſtitutionem ablatorum
expectantes. Sed Aiſtulphus contractis tumultuarie copijs Romam perrexit
atq; obſedit, omnemq; ſuburbanũ agrum deuaſtauit, maiori detrimento quàm
antea per trecentos quadragintaquatuor annos poſtquam imperium declina-
uerat. Gregorius ad Pipinum legatos miſit per mare qui eius reditum impetra-
B rent, cũ quibus & Varnerius iuit. Audierat iam Pipinus Aiſtulphi motus, exer
citumq; comparauerat. Per hoc tempus Turci Aſiam inuaſerunt: Halanos pri-
mo, pòſt Colchos & Armenios: inde Aſiæ minoris populos: ad extremũ Per-
ſas Saracenos. Fueruntq; Turci Scythæ, ex his quos Alexãdrum Macedonem
inter Hyperboreos montes ferreis clauſiſſe repagulis beatus Hieronymus affir
mat. Conuenit autem inter Saracenos & Turcos, ut reſtituto Perſarum regni
nomine, quod Saraceni Focæ & Eraclij temporibus in ſuum cõfuderant, Tur-
ci per ſe appellarentur. Inter hæc apud Conſtantinopolim peſtis quantum un-
quam antea graſſata eſt. Conſtantinus audito Ioanne Silentiario de rebus Itali-
cis, & intellecto quòd Pipini auxilium quæreretur, eundẽ Silentiarium & Gre-
gorium protoſecretarium Romam miſit, qui ea interturbarent. Sed cum au-
diſſent legatos in Franciam miſſos, & ipſi ſecuti ſunt. Gregorius protoſecre-
tarius cum Maſſiliam applicuiſſet, intelligẽs iam Pipinum in Italiam tranſiuiſſe,
eum in agro Papienſi cõuenit, datiſq; muneribus orauit, ut Rauennam ac eius
exarchatum imperio, cuius eſſet de iure, non pontifici aut Romanis redderet.
Pipinus non ſe commodi temporalis gratia iam ſecũdo Italiam petiuiſſe reſpon
dit, ſed propter animæ ſalutem, ne Longobardi eccleſiam laceſcant: Rauẽnam
autem eiuſq; exarchatum & alia de Italia terra uelle ab illis auferre, & pontifici
ac Romanæ eccleſiæ tradere. Sic expeditus protoſecretarius abijt. Et Aiſtul-
phus graui obſidione preſſus, ex ſuperioribus pacis fœdere deditionem fecit. Pi
pinus dimiſſo abbate Fulcado cum parte copiarum qui pacem exequeretur, in
Franciã redijt. Abbas Fulcadus cum legatis Aiſtulphi ſingulas ingreſſus ciuita-
tes Pentapoleos & Aemiliæ, obſides earum ac claues recipiens Romam perue
nit. Pentapolis Rauennã continet, Cæſenam, Claſſem, Forumliuij & Forum-
pompilij. Secunda exarchatus pars potiſſima eſt Aemilia, quæ à Forocornelio,
nunc Imola dicta, quicquid uia eiuſdem nominis omnium Italiæ celeberrima
per Bononiam, Mutinam, Rhegium, Parmam & Placentiã ad Padum uſq; ha
bet, complectebatur: & hæ ciuitates agrorum fines à ſummis Apennini iugis

C ad Padum,ſicut & nunc,protendebant.Et Rauēnæ ager pariter ab ipſo Apen
nini iugo per Fauentinos eius agri partē ad Padum,& per Cæſenates Ceruien
ſesq; ſui item agri portionem à ſummo Apennino ad Adriaticum pertinebat.
Idem etiā ager quicquid terræ uel paludis iacet intra Mincium Padumq;,à Ve-
ronenſis,Vicentini & Paduani agrorum finibus,in Venetorum ſtagna atque
Adriaticum pelagus,complectebatur:ita ut nō minus Ceruia,Cæſena,Fauen-
tia,Comaclum & Ferraria,ꝗ aliæ quas ſub Pētapoli nominauimus,ſub Rauen
natibus cenſerentur.Ipſa igitur exarchatus appellatione cōtinebatur,quicquid
à Placentinis agri Papienſis finibus Padū inter Apenninū paludes ſtagnaq; Ve
netorū & Adriaticū pertinet ad Ariminū; quam ciuitatē & quicquid intra Iſau
rum fluuiū,nunc Foliam uocatū,Apennino & Adriatico cōtinetur,exarchatui
additū fuiſſe oſtēdit cōſuetudo iuris ab exarcho dicēdi uſq; ad hæc tēpora obſer
uata. Hæc omnia Romano pontifici donata ſunt à Pipino. Et ultra hæc Arimi-
num & Concha poſtea mari ſubmerſa, Piſaurum, Faunum, Vrbinum, Colles
Luceoli,Narnia:& in Picentibus,Eſis ac Serra:& oppida Boibi numero uigin-
ti,à Bois olim dicta:inter quæ Sarſina Plauti patria eſt caput:Monsferetri: & ca
ſtella uiginti:caſtellū ſancti Martini,tunc Acermons dictus:Acerra & monslu-
cari.Diſtulit tamen Aiſtulphus Fauentiam ac Ferrariam reddere,cauſas moræ
nectens. Sed apoplexi correptus, in uenatione interijt. Quo audito Pipinus
qui ad radices Alpium ſe cōtinuerat,fraudem eius ueritus,Alpes tranſiuit.Deſi
derius dux Hetruriæ Longobardus copiarū præfectus his cognitis arma corri-
puit regnū inuaſurus. Sed Rachiſius Aiſtulphi germanus, quem monachum
factum diximus, ea indignatione motus & ipſe regnum inuaſit,quem om nes
Longobardi præter Hetruſcos ſecuti ſunt. Deſiderius multa pollicitus Grego-
rio papæ, ſi ſe adiuuaret,fœdera cū eo percuſſit magnis iuramētorum cautioni-
D bus roborata. Miſitq; pōtifex legatos ad Rachiſium,& pariter Folcadus abbas,
monentes ne Deſiderium moleſtaret. Conſenſere Longobardi. Et Deſiderius
regno potitus,Fauentiam,Ferrariamq; eccleſiæ reſtituit, ceſſauitq; exarchatus
in Italia,qui cētum ſeptuagintaquinq; annos durauerat ab electione Narſetis,
uſq; ad capturam Rauennæ per Aiſtulphum factā. Gregorius æuo plenus,ad
anni pōtificatus ſextidecimi finē uita exceſſit: cui ſucceſſit Paulus Romanus pa
tre Cōſtantino. Inter hæc Cōſtātinus imperator ad deponēdas imagines inten-
tus,Cōſtantinū Rhegiæ urbis epiſcopū impietati ſuæ reſiſtentē,uerberibus affe
ctum capite truncauit, & Nicetā ſpadonē ei ſubſtituit. Theleſium Bulgarorum
regē Thraciā populatū prælio uictū repulit. Illum ob rem male geſtā ſui interfe
cerunt. Cui ſubrogatus Sabinus ut imperatorē ſibi placaret,imagines ſanctorū
delere cœpit. Sed interfectus fuiſſet à ſuis,niſi fuga prolapſus Cōſtantinopolim
ſe recepiſſet:in cuius locū Paganus ſubſtitutus eſt. Interim Cōſtātinus Leonem
filiū eius nominis quartū imperij conſortē fecit, & Hirenē Athenięſem cunctis
Græciæ puellis pulchritudine prælatā illi uxorē dedit,atq; in odiū Chriſtianorū
cum Habdalla Saracenorum Ammiratho fœdera percuſſit,prouincias magnis
tributis exhauſit. Inter hæc Pipinus Traſillo Bauarorū ducē ſibi ſubegit, & Saxo
nes amicitia ſua domauit, trecentos equites in quaslibet expeditiones dare pro-
mittētes. Cum Aquitanis octo æſtatibus decertauit. Nauſerius dux primo præ-
lio ſeſe Pipino permiſit,ſed eo in remotioribus agēte rebellauit. Aduerſus quem
Pipinus iam ſenex Carolū adoleſcentē miſit, qui Burboniū,Clarummontē,&
multa de Aruernis cepit,adeoq; feliciter pugnauit,ut deniq; Aquitania Frāciæ
regno fuerit ſubacta. Nec diu pòſt Pipinus obijt, Carolo & Carlomanno filijs
relictis. Et Paulus pōtifex decimo anno ſui pōtificatus ad eccleſiam ſancti Pauli
deceſſit. Quod intelligēs Deſiderius iam Pipini metu liberatus, Tothonē Nepe
ſinum ducē Longobardis amicū impulit, ut germanū ſuū Conſtantinū etiā ui
illata,pōtificē fieri curaret. Is accerſitis à Nepeſo copijs,earumq; armis ſtipatus,
Conſtan

A Conſtantinũ in põtificem prophanatum, ad Lateranenſe patriarchiũ perduxit:
quẽ pars cleri uenerata eſt. Alij nõ multi Philippicũ prophanauerũt, qui breui
deiectus eſt. Conſtãtinus pertinaciter egit, & põtificalia exercuit. Sed poſtremo
in tribus foris, ubi ſancti Adriani eccleſia eſt, clero populoꝗ cõgregato, Stepha-
nus Siculus canonice in pontificem eſt electus. Qui uocatus ex Frãcia epiſcopis,
conciliũ Laterani habuit, quo Conſtãtinus dãnatus eſt. Erat tũc Romæ Paulus
Affiarta græcus, Conſtãtini imperatoris cubicularius, ſub nomine ducatus: ſed
parum poterat, niſi per factiones malorũ: cui occulte Deſiderius fauebat, ſtudẽs
ne Franci apud Romanos præualerẽt. Venitꝗ Romã Deſiderius ſub obtentu
religionis, & in baſilica beati Petri humillima uerba pontifici dedit, pacemꝗ iu-
reiurando firmauit. Sed alloquutus Affiartã & Romanos proceres, magnope
re autores ſciſmatis accuſauit, Affiartamꝗ reprehẽdit quod in eos remiſſior fu
iſſet, impulitꝗ ut Chriſtophorũ primicerium ac Sergiũ in populo gratioſos &
Francis ſtudẽtes interceptos priuaret oculis, alioſꝗ multos in carcerẽ aut exiliũ
mitteret: atꝗ ita confirmata græca autoritate receſſit. Stephanus tertio & dimi-
dio ſui põtificatus anno deceſſit, ſucceſſitꝗ ei Adrianus primus, ex patre Theo
doro Romano ſummæ nobilitatis uiro. Cuius amicitiam quærẽs Deſiderius fru
ſtratus eſt, dicẽte põtifice, nõ poſſe in eo cõfidere cũ toties fidẽ fefelliſſet. Interea
mortuo apud Francos Carlomanno, Berta eius uxor Ildegardæ Caroli uxoris
gloriæ inuidẽs, Andoarij cuiuſdã Franci cõſilio uſa, cũ filijs ad Deſideriũ regem
in Italiã profugit: qui benigne receptã in magnã ſpem amplitudinis erexit, ſpe-
rauitꝗ cõturbari regnũ Franciæ, & ſe liberũ in Italia eſſe, ſi Carlomanni filij re-
ges inungerẽtur. Sed ueritus Adrianũ id non niſi coactum efficere, arma in Ra
uennates mouit, ac Fauentiã, Ferrariã & Comaclum cepit. Gubernabãt tũc Ra
B uennã pro Romana eccleſia archiepiſcopus & tres tribuni, qui auxilium à pon
tifice petierũt. Ipſe fruſtra regem hortatus eſt per oratores, ut ablata reſtitueret.
Neꝗ enim aliud reſpõdit Longobardus, niſi põtifici ad ſe tranſeundũ eſſe ſi pa
cem uellet. Interim Mõtemferetrũ, Vrbinũ, Genogaliã & Eugubiũ cepit, & in
alijs partibus damna intulit. Miſſa eſt alia legatio, quæ pariter fruſtra laborauit.
Nam rex ad obſidionẽ Vrbis uẽturum ſe dixit, duxitꝗ ſecũ Adalgiſiũ filium &
Carlomanni uxorẽ & filios, Spoletumꝗ uſꝗ peruenit: quo ex loco ſignificauit
Adriano põtifici ſe uenturũ. Sed Adrianus ſuſpectã habens eius ſignificationẽ,
munita Vrbe & reliquis beati Petri ac Pauli baſilicis, in Vrbem redactis illiſꝗ
clauſis, tres epiſcopos ad Deſideriũ miſit, mandans ſub anathemate ne fines Ro
manorũ ingrederetur. Veritus eã denunciationẽ Deſiderius, tacitus cõfuſuſꝗ
Papiã redijt. Interim legati Caroli Romã uenientes, cũ accepiſſent Deſideriũ ni
hil reddidiſſe, ad eũ profecti ſũt, fruſtraꝗ ut redderet rogauerũt, & iuſſu Adria-
ni ad Carolũ rediere. Dum hæc agũtur, Conſtãtinus ſanctorũ imaginum inimi
cus, Stephanũ fama ſanctitatis in Conſtãtinopoli fulgentẽ occidit: & claſſis eius
duorum milliũ omnis generis nauiũ in Bulgaros parata, procellis afflicta eſt, &
magna pars militũ amiſſa. Carolus miſſis legatis & pecunia oblata, Deſiderium
mollire ſtatuit. Quod ubi nõ ſucceſſit, partẽ copiarũ per montẽ Iouis miſit quæ
clauſtra occuparẽt, ipſe per montẽ Ciniſiũ iter habuit. Deſiderius ex omni Italia
uocatis Lõgobardis, retinere tranſitũ ſperauit. Sed ubi iam deſcẽdiſſe Carolum
in Italiã cognouit, miſſo Adalgiſio filio & Carlomãni uxore cum filijs Veronã,
remiſſiſꝗ auxilijs in Papiã ſe recepit, ibiꝗ obſeſſus eſt. Quod audiẽtes Spoleta-
ni Reatiniꝗ, ſeſe beato Petro ſubdiderũt. Habita enim fide publica Lõgobardi
Romã ueniebãt, & in beati Petri baſilica capillũ barbamꝗ detõſi, Adriano pon
tifici & beato Petro iureiurãdo religione adhibita, ſe ſuaꝗ ſubigebãt. Adrianus
autẽ Hildebrandũ in gente Lõgobarda nobiliſſimũ, in Spoleto ducẽ conſtituit:
cuius ducatus à Tyberi Apenninoꝗ, ubi Flaminiam, ſiue exarchatum Rauen
natem & Picenũ diſterminat, Furonẽſes nunc Aquilanos, Valuẽſes, Pimẽſeſꝗ

C &Frentanos nunc Aprutinos,Marſos,Reatinos,Interannēſesq; cōplectebatur.Cumq; Longobardi cōplures Romæ habitare uellent,ſedē eis in Vaticano
conceſſit,quò plures poſtea Longobardi cōfluxere. Dederūt ſe beato Petro ex
Picētibus Firmani,Auximani & Anconitani,capillū detōſi & iuramēto adacti,
ſicut de Spoletinis diximus.Carolus Ildegardā uxorem & filios ex Francia uo-
cauit in caſtra,& relicto in obſidione Papiæ Bernardo patruele ſuo cū parte co-
piarum,ipſe Veronā preſſurus profectus eſt. Nec fuit in deditione mora.Nam
Berta Carlomāni uxor & filij eius ad Carolū inclinauere, & Adelgiſius Deſide
rij filius ad Conſtantinū imperatorē abijt.Trāſpadanæ ciuitates omnes Carolo
ſe permiſere.Obſidebatur ſexto mēſe Papia, & Carolus ad feſtū reſurrectionis
Romam petijt:cui triginta millia iudicū occurriſſe bibliothecarius ſcribit:iudices
appellās omnes qui ſordidioribus exercitijs nō eſſent addicti:Adrianus in ſcalis
baſilicæ ſancti Petri expectauit.Cuius pedes exoſculatus Carolus,cum eo ad al
tare perrexit, ibiq; mutuò Carolus & pōtifex, Romani & Franci,ſacramēto ſe
aſtrinxerūt amicitiæ perpetuò ſeruādæ. Deinde Vrbē ingreſſus Carolus,Late-
ranum & alias baſilicas inuiſit : & nudius abinde quartus donationē à genitore
ſuo factā Gregorio tertio cōfirmauit:quæ ut Bibliothecarius atteſtatur,à Luna
urbe pridē euerſa,quicquid Liguria ad Italiæ fines habet cōtinuit:in quo tractu
Corſicā inſulā ponit.Adiecit Surianū,montē Bardonis,Bercetū,loca Lucā inter
& Parmam,ad pontē Tremulū pertinentia.Deinde Parmā atq; Rhegiū,quæ li
cet exarchatus eſſent,diu tamen in Longobardorū durauerūt poteſtate.Muti-
nam bibliothecarius nō nominat, quia tūc deſtructa erat.Adijcit Mantuam &
Montemſilicis:ſubiūgit exarchatū,quo uerbo cætera comprehendit quæ ad Ra
uennā pertinēt.Ponit Venetiā atq; Hiſtriā, quarū appellatione Foroiulienſem
ducatū comprehendit.Spoletanū quoq; ducatū atq; Beneuentanū adiungit:&
D hæc omnia in donatione Caroli aſſerit contineri.His geſtis Carolus ad Papiam
reuerſus,Deſiderium in deditionē accepit,eumq; Leodiū relegauit, & in Papia
Mediolanoq; Francos præfecit,qui Lōgobardos earum regionū uſq; ad Alpes
tendentiū,fouerēt,& in pace retinerēt.Beneuētanis quoq; & Foroiulianis Lon
gobardis,ex ſua gente duces reliquit.Vxorē autē Carlomanni & filios ſecū ad-
duxit in Franciā.Adrianus pace potitus,multa in Vrbe ædificia reparauit:inter
quæ Sabbatinū aquæductū qui ad Ianiculū ducitur,in quo centū fornices repa-
rauit.Eius tēpore Tybris magis quàm antea unq̄ inundauit:& anno ſequēti ma
gna fames Romæ fuit, & Adrianus pauperes pauit.Carolus interea domitis Sa
xonibus qui rebellauerant,Eresburgū ad amnem Luppiā ædificauit,impoſito
præſidio ad nouas res impediēdas.Interim Saraceni in Aquitaniæ finibus cōſti-
tuti legatos ad eū miſere,opem rogātes aduerſus regē ſuum cui rebellare ſtatue
rant.Ipſe coactis magnis exercitibus Pampilonā perrexit,eamq; urbē diu oppu
gnatam cum ui cepiſſet ſolo æquauit. Inde Pyrenæū tranſgreſſus,ad Cæſarau-
guſtā peruenit.Tres Saracenorū reges tūc Hiſpaniā obtinebāt,Ibnalach,Deni-
zes,& Alter:qui diffiſi bello contendere,muneribus Carolū placauere,citeriori
Hiſpania ſibi dimiſſa:atq; ita Vaſconia & Hiſpania citerior ſuo imperio adiecta
eſt. Poſtea in Saxones duxit qui denuò rebellauerāt, cū quibus decennio uario
euentu decertauit:in quo tēpore Britones Galliā habitātes, laceſſentes magis q̄
laceſſitos prælio ſuperatos ſibi fœderatos reddidit.Aregiſius dux Beneuētanus
Campaniæ urbes Romanis ſubiectas à Carolo admonitus,pertentare quieuit:
quo Salerni mortuo,filij eius cū Græcis accolis bellū geſſere. Quæcunq; enim
à Neapoli Græcis tunc ſubiecta,& à Sipōto nunc Manfredonia,quæ etiā Græ
corum fuit,utrinq; infero & ſupero mari ambiunt,& ipſam Siciliā,imperatores
Conſtātinus & Leo de Italia tenebāt.Cōſtātinus in Bulgaros bellū innouauit.
Sed illi pacē petiere,quibus facile cōceſſit iam morbo implicatus.Intellexerūt illi
cur tam benignū imperatorem inueniſſent,bellumq; magnis conatibus reſum

pſerunt,

A pſerũt. In quos duces Conſtātinus quamuis male ſanus, ingentē ſtragē ædidit,
triũphanſq; domũ rediJt: exinde morbo elephātiæ periJt. Succeſſor eius ac filius
Leo quartus expeditionē in Syriam duxit: ſed leuibus factis incurſionibus, ubi
hoſtes in ſe uenturos didicit, domũ rediJt, flagitiJſq; ſe immerſit. Fuit amator laſpi
dum, coronãq; precioſis ornatã lapidibus ex ſacrario ſanctæ Sophiæ ſuo capiti
impoſuit: quæ propter frigiditatē illum ad interitũ perduxere. Quo uita functo
Hirenes uxor & filius Cōſtātinus ſextus, aliâs ſeptimus, imperiũ acceperũt. Ea
mulier quidē prudentiſſima & religioſiſſima fuit, quæ conciliũ ſecundũ in urbe
Nicena trecentorũ & quinquaginta epiſcoporũ congregari curauit, in quo exe
crantium imaginũ uenerationē perpetuò abdicata eſt hæreſis. Sed nō tulit diu
Conſtātinus ſanctũ matris imperiũ: Hirenē enim ab adminiſtratione deiecit, &
ſolus imperās in paterna flagitia prolapſus eſt, habēs in deliciJs quāplurimos excæ
care. Aduerſus quem cōiuratio facta eſt atq; detecta. Et Nicephorus Cōſtātini
quinti filius cui parabatē imperiũ, in carcerē cōiectus, lingua & oculis mutilatus
eſt. Cōſtātinus Theodorā Mariæ uxoris cubiculariā ardēs, ut ea licētius potiretē,
uxorem in monaſteriũ detruſit, & adulterā imperiali corona decorauit. Interim
Carolus Saxonibus domitis, cũ Taſſillo Bauarorũ dux recōciliatus ab Adriano
rebellaſſet, in eũ duxit, & triptito exercitu illũ inuaſit. Territus Taſſillo deditionē
fecit, Theudonemq; filiũ dedit obſidē: & paulò poſt cũ ſperneretē à Francis, cum
ipſo filio monachus effectus eſt. Cōſtātinus interim ſextus Græcos ſuos in Italia
cōſtitutos iuſſit arma ſumere in uicinos: qui Spoletanũ agrũ ac Beneuentanũ
populati ſunt. Sed Hildebrādus Spoletanus cũ Beneuētanis ducibus in eos de-
latus, magnã cladem illis inflixit. Et Carolus interea Sclauos DanubiJ ripas inco
lentes, una æſtate perdomuit, atq; in Hũnos duxit: (melius Vngaros appellaue
B rimus Pānonias incolentes) & paratis in Auſtria nauibus deſcēdit, eoſq; magna
cæde ſuperatos in deditionem accepit. Hiſq; peractis Franconiã inuiſit, genitale
olim ſolũ. Vbi biennio peracto Cleophylatius & Stephanus epiſcopi ab Adria
no miſſi, Germanorũ Frācorumq; epiſcoporũ ſynodũ congregarũt: in qua hæ
reſim Felicianã, & ſynodũ de imaginibus deponēdis, quam Græci falſò appellāt
ſeptimã, damnauerũt. Saxones interim quãuis accepta fide rebellant: ex quibus
Carolus triginta millia interfecit, obſideſq; duxit in Franciã. Per id tēpus Adria
no defuncto, Leo tertius creatus eſt pōtifex. Et Hirenes Cōſtātini mater flagitia
filiJ nō ferēs, à ciuibus impulſa Cōſtantinopolim rediens, captũ imperatorē ocu
liſq; priuatũ coniecit in carcerē: qui illic mortuus eſt. Turbulentæ erant tunc res
imperiJ. Hũni recēs, & Saxones diu antea totieſq; ſubacti, à Carolo defecerāt:
& Bauari Foroiuliēſibus Lōgobardis bellũ intulerāt: & Saraceni in HiſpaniJs,
hinc Barchinone, inde Oliſippone Chriſtianos accolas infeſtabant. Carolus in
Saxones ducēs, filiũ Pipinũ miſit in Vngaros, Henricũq; Francũ Foroiuliēſem
ducem à Bauaris Italiã cuſtodire iuſſit, & aduerſus Saracenos Aldefondo Aſtu
riæ & Galatiæ regi auxilia miſit. Pipinus Vngaros multis prælijs ſuperatos in
deditionē accepit. Henricus per legatũ ſuũ Ringũ gentis Bauariæ ducē prælio
uictũ, interfecit. Aldefondus ſuperatis Saracenis Oliſipponē cepit, ſpoliorũ par
tem Carolo miſit. Et Zatus qui pro Saracenis Barchinonē tenebat, ad Carolũ
defecit. Atq; in hũc modũ res Chriſtianorũ leuatæ ſunt. Interea Leo tertius dum
cleri proceſſionem à beato Gregorio inſtitutã Romæ peragit, excitato tumultu
Paſcalis primiceriJ & Cāpuli presbyteri machinationibus interceptus eſt apud
ſancti Sylueſtri ædem, adeoq; male habitus, ut lingua ei præciſa & effoſſi oculi
uiderētur. Nudatus pōtificali amictu, multo madēs cruore, apud ſancti Eraſmi
monaſterium in cuſtodia eſt habitus. Bibliothecarius aſſerit eum hoc in loco ſer
monē uiſumq; diuino nutu recuperaſſe, cũ linguã & oculos antea perdidiſſet.
Albinus cubicularius nocte concubia cuſtodes fallēs, pontificē ad beati Petri ba
ſilicam perduxit, latuitq; pōtifex donec Vinigiſius Spoletanorũ dux accerſitus,

C cum cohorte ad Spoletū cum deduxit. Leonis & Albini paternæ domus ab ini
micis direptæ & deſtructæ ſunt. Leo mox ad Carolū properauit qui erat in Sa
xonia, & pariter Paſcalis ac Campuli nūcij, accuſatores Papæ, eò peruenere. Ca
rolus cū honeſto comitatu pontificē Romā remiſit: cui ad pontē Miluiū clerus
cū omni populo obuiauit. Ipſe uero Carolus aduētu ſuo in Italiā promiſſo, con
uentum in Aquiſgranio habuit, in quo ante omnes monachū audiuit, qui à Hie
roſolymorū patriarcha munuſcula quædā attulerat: deinde Adzani Hoſtenſis
Hiſpaniarū urbis præfecti nunciū, qui ipſam dedens urbē, præfectū & Sarace-
nos omnes illā inhabitātes Chriſtianā fidē accepiſſe renūciauit. Tertio loco Da-
nielē Michaëlis Siciliæ præfecti legatū, q amplissimas pollicitationes ab Hirene
imperatrice attulit. Quarto loco legatos Baleariū inſularū munera afferētes &
gratias agētes pro auxilijs contra Saracenos habitis. Quorū dona cū læto uultu
Carolus accepiſſet, ſe & ſua eidē dedidere. Vltimo loco Guido pacatam à ſe Bri
tanniā retulit, & ſpolia in foro collocauit. His actis Carolus per Maguntiā, Vien-
nam, Noricos atq; Hiſtriā in Foroiuliū uenit, Taruiſanosq; pœna affecit, quorū
fraude dux Hēricus fuerat occiſus: & inſtituto nouo duce, Rauennā, & deinde
Romā petijt. Vbi exceptus magnis honoribus, octaua die populo cleroq; in ba
ſilica beati Petri cōuocato, cōſedentibus epiſcopis Frācis atq; Italis de cauſa pon
tificis ſententiā rogauit. Quorū ſimul omniū reſponſio fuit, ſedē apoſtolicā quæ
dei eccleſiarum caput ſit ac magiſtra, à nemine iudicari. Quo audito pōtifex am
bonem conſcendēs, dixit ſe prædeceſſorū ſuorū ueſtigijs incedentē, obiectis fal
ſò criminibus poſtridie reſponſurū. Et mane cōuenientibus cum Carolo & omni
populo prælatis, pōtifex ambone conſcenſo, euāgelia Chriſti cernuus tenuit, &
iureiurādo affirmauit ſeſe inſontē eſſe. Erat is dies iduū Decembris anni ſalutis
octingēteſimi. Inter hæc Pipinus Beneuētanus populatus agros Romā redijt,
D relicto Vinigiſio Spoletano duce apud Luceriā, qui Beneuētanos coërceret. Et
pontifex Leo celebratis ſolennibus apud beati Petri reliquias, Romani populi
ſcito ac precibus, Carolum imperatorē Romanorū declaratū diademate deco-
rauit: acclamāte ter populo, Carolo Auguſto à deo coronato magno & pacifico
imperatori uita & uictoria: inūxitq; eum pōtifex unà cū filio Pipino, quē regem
Italiæ declarauit. Carolus ad octauā diem Campulum & Paſcalem capitis reos
damnauit, ſed interuentu pōtificis relegauit in Franciā. Sunt qui dicūt Leonem
Carolo ius dediſſe pontificū Romanorū, epiſcoporumq; per orbē Chriſtianum
eligendorum: quod nec bibliothecarius nec Alcuinus nec Sicardus ſcriptores
habēt: Stephanumq; Leonis ſucceſſorē cōſtat à populo Romano creatū fuiſſe.
Ducētis iam & triginta duobus annis gens Lōgobardica maiori Italiæ portione
potita fuerat, nec iam aliquid externi præter nomen retinebat. Et in Hetruria
quidē Spoletino, Beneuētano, Eporegienſi ac Foroiulienſi ducatibus, qui uetu
ſti eſſent Itali aut Lōgobardi, nō ſatis erat diſcernere. Soli apud Rhegiā, Papiæ,
Mediolaniq;, & per Tranſpadanæ Italiæ regiones nutriti, gentis ſuæ delectū ſu
perbe tuebātur. Quare neq; tutū uidebatur eijcere gentē tam multis Italiæ po-
pulis ſanguine & affinitate coniunctā, neq; humanū delere. Placuit igitur & im
peratori & pōtifici, Longobardicū ibi nomen remanere, ubi ea gens præcipuā
ſedem habuiſſet: exarchatumq; & Rauennatē, Romandiolā appellari. Græcos
autē Carolus bello perſequi & Italia eijcere cōſtituit, relicto Pipino ad eam rem
peragendā. Leo Romæ manēs eccleſiā ſancti Pauli quæ terræmotu corruerat
inſtaurauit. Pipinus fruſtra obſeſſa Beneuēto, ad Theate ſe cōtulit, eamq; urbē
ui cepit atq; incēdit: & deinde Ortonam atq; Luceriam in deditionem accepit.
Hirene imperatrix legatos ad Carolū pro pace miſit, & Carolus ad eam. In Lu
ceria uero captus eſt Grimoaldus Beneuentanorū dux, qui ibi Vinigiſium ua-
letudine correptū interceperat. Nec aliud Pipinus cum Grimoaldo pepigit, niſi
ut relictis oppidis quæ tenebat Papiam migraret, quæ cū Mediolano Longo-
bardis

A bardis dimiſſa erat.Inter Carolũ & Hirenem facta eſt imperij diuiſio.Italiæ partem quæ ad dexterã Neapoli,ad ſiniſtrã Manfredonia incipiẽs, ſupero inferoq́ꝫ mari clauditur,ac Siciliã,Conſtãtinopolitana tenuit imperatrix.Beneuentanus autẽ gentis Longobardæ dux, etſi græco magis fauebat, neutri tamen imperatorum ſubditus erat.Pariter altera in Italiæ parte Veneti, etſi græco magis conſentiebant quàm Romano, nõ tamen in illius omnimoda poteſtate erant.Carolus occidentale imperiũ inſtaurabat,& Hirenes orientale.Sed hanc Nicephorus patricius dolo captã in Lesbum inſulã relegauit, & occupato imperio pacẽ cum Carolo cõſtituit. In cuius fœderibus affirmant ſcriptores cautũ eſſe,ut Vęneta urbs Italiæ maritima utrunq; reuerita imperatorẽ, proprijs uteretur legibus:& ſiue bello ſiue pace, nullarũ partium cẽſeretur. Inter hæc Carolus nouis prælijs rebellãtes Saxones domitos, eos qui Tranſalpina incolebãt cum mulieribus & infantibus in Franciam tranſtulit.Gothfredus Danorum rex cum magna claſſe ad Saxonũ littora cõceſſit,& pace cũ Carolo cõſtituta,profugos Germanos quorũ motus timebãtur, ex fœdere reddidit:Carolus in Franciã redijt. Leo interim Romæ moleſtos Romanos habebat.Sed audito miraculo de Chriſti ſanguine quod Mãtuæ apparuit, cuius certitudinẽ imperator petebat,ſumpta occaſione põtifex Mantuã petijt,& comperta ueritate trãſiuit ad Carolum, indeq; rediens Fortunato patriarchæ Gradenſi, quod ſibi accõmodiſſimus fuiſſet,palliũ conceſſit. Inter hæc Aron Ammirathus Saracenorũ,cum trecentis milibus in Aſiam Nicephoro ſubiectã duxit.Nicephorus ut pacem cõſequeretur,trecenta millia aureorũ in annos ſingulos promiſit,& Scaurationem filium imperij cõſortem declarauit.Qui rupta genitoris pace, multa à Saracenis diuerſis in locis accepit incõmoda. Carolus audito Fortunato Gradẽſi patriarcha qui Venetos ſibi infideles aſſeruit,Pipinũ in eos miſit:Heracliã & Equileium inua-
B ſit,unde multæ nobilium familiæ Venetias migrarunt.Vocauit autẽ ad ſe filios Carolus Magnus:& Carolum ex concubina ſuſceptũ natu maiorẽ in Sclauos, id eſt,Bohemos ac Polonos ducere iuſſit, qui uicinos Saxones infeſtabãt:quorum ille ducẽ interfecit & agros populatus eſt. Per hæc tempora Veneti & Dalmatæ multis muneribus Carolo donatis, amicitiã cum eo iunxerũt. Sed Niceta patricius à Nicephoro imperatore miſſus cum ingenti claſſe, eos fœdera rumpere & ad partes ſuas redire compulit. Mauri inter hæc Corſicam inuaſere,ſed duce Ademaro Franco Genuæ comite. Pipinus eos prælio fudit:in quo Ademarus pugnans occiſus eſt,& Carolus per legatos Nauarros ac Pampilonẽſes qui ad infideles defecerãt,in deditionẽ accepit. Vexarũt & Sardiniam atq; Corſicam rurſus Mauri qui Taraconẽſem prouinciã obtinebãt,quos Bucharœdus Caroli legatus pepulit è Corſica:Sardi uero quinq; millia eorũ interfecerunt.

EX LIBRO SECVNDO
SECVNDAE DECADIS.

CVM Carolus Danos per Carolũ filium Romano imperio ſubijcit,& Saracenos Hiſpaniã prementes per aliũ filiũ Ludouicum agitat, & Saraceni Thraciã uaſtant, Nicephorus miſſa claſſe Populoniũ Hetruriæ urbẽ uiribus ac fraude captã diripit,& Niceta patritius Comaclum inuadit, Venetis ac Dalmatus adiutus militibus:ſed à Pipini pręſidio reiectus Venetias ſe recepit: quæ urbs annis trecẽtis quinquaginta ſteterat,populo & opibus aucta.Cuius duces pacẽ inter Græcũ & Francũ fruſtra tentauere.Interim Saraceni Sardiniã & Corſicã inſulas populati, mortales omnes abegerũt,paucis admodũ relictis ſenibus. Interea Pipinus cũ ſe à Vene-

C tis deceptũ intelligeret, bellũ in eos mouit, eosq́ terra mariq́ inuaſos ſibi ſubie-
cit, ut ſcribit diaconus Aquileienſis Paulus. Quidã hanc ſubiectionẽ factã dicũt
priori bello, cum Pipinus Heracliã et Equileiũ cepit. Hoc tẽpore Carolus impe-
rator intelligẽs Gothfredũ regẽ Danorũ Friſones inuaſiſſe, eisq́ prælio ſupera-
tis centũ argẽti libras tributũ imperaſſe: aduerſus eũ mouẽs, dum apud Alaram
fluuium quà Viſarã ingreditur die dicta expectat, duos nuncios accepit: alter
Gothfredũ à ſuo ſatellite interfectũ, alter Pipinũ filium Mediolani defunctũ re-
fert. Redeunti Aquiſgraniũ tres legationes adiere: Nicephori imperatoris, Am
bulachi Saraceni Hiſpaniç regis, & Eumingi qui patruo Gothfredo ſucceſſerat
Danorũ regis: quibus pacẽ petẽtibus celeriter annuit, & pro pace Nicephori le
gatos Conſtãtinopolim miſit. Interim Carolus filius, qui Germaniæ limites ob-
ſeruabat, morte ſubtractus eſt. Et Nicephorus imperator implicitus bello Bul-
garorũ multis uictorijs uſus, pacẽ Caroli accipere differebat. Sed prælio cũ eiſdẽ
Bulgaris in ſuperiori Meſia cõmiſſo, ſuperatus occubuit: & Stauratius filius ſe-
cundum aurẽ in eodẽ prælio uulneratus, Conſtãtinopolim reuerſus imperium
aſſumpſit. Quẽ tertio imperij menſe Michaël ſororius eius depoſuit, atq; illi ſuc
ceſſit, & cum oratoribus Caroli pacẽ percuſſit ea cõditione, ut Michaël orientẽ
cum Conſtãtinopoli, & Carolus occidentẽ cum Roma haberet. Paulus etiã Hi
ſpanias Græco ceſſiſſe dicit: & Gothfredus Viterbienſis Venetiã urbẽ ea cõdi-
tione in Græci partibus mãſiſſe ait, ut immunitatibus pridẽ à Carolo habitis per
Italiã uteretur. Miſit aũt Carolus Bernardũ ex Pipino nepotẽ ad regendã Italiã,
Vualio ſibi adiũcto, alterius Bernardi patruelis ſui filio. Qui cognoſcentes Sara
cenos ex Hiſpania bipartito exercitu Corſicã atq; Sardiniã inuaſiſſe, opẽ ferẽtes
inſulanis claſſem hoſtilẽ in Sardinia deleuerũt, alterã fugauerunt: & Ambulach
Saracenus Hiſpaniæ rex pacem cum Carolo renouauit. Ipſe uero Carolus Gri
D moaldo Beneuẽtano duci, qui unicus ex Longobardorũ reliquijs ſupererat, im
perato tributo uigintiquinq; milliũ aureorũ pacẽ dedit. Et deinde poſt legatio-
nes Conſtãtinopolim frequenter miſſas, & deinde receptas in conuentu apud
Aquiſgraniũ habito, Ludouicũ filiũ Aquitaniæ regẽ & imperij Ro. cõſortem
aſſumpſit, Bernardum uero nepotẽ Italiæ regem appellauit. Inter hæc Saraceni
Carthaginẽ incolẽtes Corſicã inuadũt: dũq́ præda onuſti uerſus Hiſpanias na-
uigant, ab Ermengario comite, qui Maioricã pro rege Italico gubernabat inua-
ſi, prædã & octo naues cũ quingẽtis captiuis amiſerũt, & cũ reliqua claſſe Italiã
circũacti, Centũcellas impetu captas uaſtauerũt, & deinde Narbonẽſis prouin-
ciæ littora populati ſunt. Mox Sardiniam ingreſſi, eamq́ uaſtantes, ab Ermen-
gario rurſus inuaſi, multis amiſſis nauibus mœſti abierũt. Michaël uero græcus
imperator cum aliquãdiu aduerſus Bulgaros præliãs ſuperior fuiſſet, poſtremo
apud Adrianopolim uictus fugatusq́ copias atq; animũ amiſit: Conſtãtinopo-
limq́ reuerſus, mox imperio ſe abdicauit: Leoq́ illi ſuffectus eſt Pardi patritij fi-
lius. Qui Chrunnũ Bulgarorũ regẽ Adrianopoli potitũ, & in Cõſtãtinopoli ar
ma uertentẽ, eruptione facta circa urbis mœnia interfecit: quæ res oriẽtale impe
riũ pacauit. Sed apud occidẽtales Carolus Magnus ſeptuageſimoprimo ætatis
ſuæ anno uita exceſſit. Inter hęc Mabarmad Ammirhatus Saracenorũ Haldalæ
fratri cõgreſſus, cũ ſe prælio inferiorẽ & propè uictũ cerneret in fœdus cõſenſit,
ut ambo eſſent Ammirhati. Quod primores gẽtis ægre ferẽtes, in Ammirathus
locũ quatuor tyrãnos creauere: quorũ unus Aegyptũ & Aphricam occupauit,
duo Hiſpanias inter ſe partiti ſunt, quartus Palæſtinã ac Syriæ loca cepit. Ludo
uicus autẽ impator cognomẽto Pius, cognita patris morte, Aquiſgraniũ uenit,
Leonisq́ græci impatoris legatos audiuit, pacemq́ cũ eo pepigit. Ad quã confir
mandã & ipſe oratores ad Leonẽ miſit, Bernardũq́ regẽ Italiæ ad ſe uocauit, &
Lothariũ filiũ natu maiorẽ Bauaris, Pipinũ uero alterũ filiũ Aquitanis guberna
torẽ dedit. Ipſe uero comitãte Bernardo rege in Danos ducere ſtatuit, eo quod

Eroldum

A Eroldum & Ranfredũ reges imperio parentes, à filijs Gothfredi regno pulſos reducere intẽderet. Sed horrida hyems impedimẽto fuit, pelago glacie cõcreto. Hyemauit igitur ad Parbruniũ, quæ eſt Saxoniæ ciuitas. Interim Leo primores Romanorũ qui ſuã in mortẽ conſpirauerãt ſupplicio affici curauit: ideo Bernardus rex in Italiã miſſus, motũ qui de ea re timebatur, ſedauit: ſuadentibusq́ Sardis, pacẽ cum Ambulach Saraceno Hiſpaniæ rege iam uita functo cõſtitutam, rumpere ſtatuit. Quo tẽpore Leo põtifex apud Bleram ægrotare cœpit, & Romani omnia ædificia quæ ille põtifex uel cõſtruxerat uel inſtaurauerat, inaudita rabie demoliti ſunt. Põtifex paulò poſt obijt, & Stephanus quartus illi ſuffectus eſt: tertio menſe in Franciã pergẽs, Ludouicũ apud Aurelianos inunxit & coronauit. Eoq́ tẽpore cũ Signiuius Vaſconiã gubernãs magiſtratu fuiſſet amotus, Vaſcones ab imperio defecerũt: & pariter Salanius Abderitorũ regulus Germanici oceani inſulas colens, Gothfredi filijs aduerſus Eroldũ regẽ Danorum imperio fidelẽ adhęrẽs, Vaſcones facile domiti ſunt. Maius negociũ cum Danis fuit, Saxonibus ægre cum illis pugnantibus. Qui tamen poſtea occaſione capta cum Salanio & Gothfredi filijs conflixerunt: illisq́ prælio fuſis, Eroldum in paternũ Daniæ regnũ reduxerũt. Ipſe uero Ludouicus Britones rebellãtes prælio ſuperauit, & Murmanium ducẽ qui regiũ ſibi nomen uſurpauerat, in uinculis ad ſe perductũ capitali ſupplicio affecit: habitoq́ cõuentu apud Aquiſgranium, legatis Saracenorũ Cæſarauguſtã incolentium pacẽ dedit: oratoribus uero græcis qui de rebus Dalmatarum Romanorumq́ egerãt, curaturũ ſe dixit ut magiſtratus Vrbis ſatisfaceret. Interea Stephanus quartus Romam reuerſus obijt, & Paſcalis primus ei ſucceſſit, ciuis Romanus: qui quod à clero populoq́ Romano abſq́ imperatoris autoritate præter obſeruatã diu cõſuetudinem electus eſſet, ad illũ ſcribens ſuam innocentiã, à cleri populiq́ uiolentia purgauit. Ludouicus cuncta bene accepit, & pacta prædeceſſorũ ſeruari iuſſit, atq́ in cõuentu apud

B Aquiſgraniũ Lotharium primogenitũ imperij conſortẽ declarauit: Pipinumq́ ſecundũ filiũ Aquitaniæ, & Ludouicũ tertiũ Bauariæ reges appellauit. Bernardus interea rex Italiæ à nõnullis epiſcopis & magnatibus deceptus, imperatori rebellãs clauſtra Italiæ muniuit, & ciuitatũ populos in ſuũ nomen iurare cõpulit. Sed nihil ualuere fatui conatus. Ludouicus enim magnis exercitibus Italiam petens, mox admiſſus eſt. Nobiles Itali proditionis rei iugulati ſunt. Bernardus uero quamuis ad miſericordiã confugiſſet, in Franciã cum epiſcopis ductus eſt, ibiq́ iudicio in Aquiſgrani habito gladio percuſſus: & epiſcopi ſynodali decreto depoſiti per monaſteria relegati ſunt. Moxq́ ad Britones rebellãtes Ludouicus duxit, Viomarchumq́ tyrãnũ ad regnũ aſpirantẽ cõgredi auſum, in prælio interfecit. Quo tẽpore Ermengarda mortua eſt imperatrix, quę tres filios reges ſuperſtites reliquit. Tunc quoq́ Lindeutus inferioris Pãnoniæ tyrannus qui ſuperiorẽ uexabat bello uictus, facta deditione ueniã impetrauit. Et apud Cõſtantinopolim Leo à Michaële domeſticorũ comite interfectus eſt, imperiumq́ Michaëli p arma cõmiſſum, anno inclinationis imperij quadringẽteſimodecimo: quo tẽpore impator Romanus Lothariũ filiũ Italiæ regẽ cõſtituit, quẽ Paſcalis in baſilica beati Petri punxit, & Auguſtũ appellauit. Nõ tamen ſatis aliqui obediebãt imperio: unde Lotharius Papiã ad genitorẽ ſe cõtulit, à quo maiores copias obtinuit. Interim Theodorus primicerius & Leo nomenculator in patriarchio Lateranẽſi excæcati & obtrũcati ſunt. Quod facinus in põtificẽ relatũ eſt: & imperatores pro uindicta aditi ſunt. Illi legatos miſere: q XXX epiſcoporũ coacta ſynodo per Paſcalẽ, in qua ille iureiurãdo ſe purgauit, & interfectores abſoluit, rẽ ut geſta erat ad impatores detulerũt: qui oĩa in bonã partẽ accepere. Bibliothecarius de pietate Ludouici multa dicẽs, renũciaſſe illum aſſerit priuilegio de eligendis epiſcopis, q̃d Adrianũ Carolo cõceſſiſſe ſcripſit. Idẽ impator in literis ſuis enumerãs imperij terras, in Tuſcia Aretiũ, Volaterras, Cluſiũ, Florẽtiã, Piſtoriã,

C Lucam, Piſas, & Lunam ad imperiū pertinere dicit: cætera iuri eccleſiæ uidetur
relinquere, Peruſiā & Vrbemueterē in Hetruria, Tudertū in Vmbria: & ultra
Apenninū Romandiolā & Rauennatē exarchatū Ro. eccleſiæ iuribus aſcribit.
Paſcali octauo anno ſui pōtificatus defuncto, Eugenius ſecūdus ſubſtitutus eſt.
Et Lotharius in Italiā uenit, poſuitq; Romæ magiſtratū qui ius populo diceret:
ſub Carolo enim & filijs ac nepotibus Romani uera libertate uſi ſunt, quam
prius petulātiſſime uſurpauerāt: & deinde ad genitorem redijt, qui per quadra
ginta dies ferro atq; igni Britanniam deuaſtauerat, & acceptis obſidibus Rotho
magum petierat: ubi Michaëlis Græci imperatoris oratores audiuit de cultura
imaginum cōſulentes, quos ad Ro. pontificē remiſit. Bulgaros Pannoniā inua
dentes repulit, & petētibus pacē dedit. Sed uiolātes eā, ac per Danubiū & trans
Sclauos ſubigētes nō facile potuit auertere, cū Aido Aquitaniæ præfectus rebel
laſſet, Abdecamanniq; Saracenorū regis auxilia recepiſſet. Nec miſſi duces ad-
uerſus eū multū profecerant, Hiſpaniæ citerioris urbibus ad Saracenos deficien
tibus, & magna claſſis à Cæſarauguſta Aidoni miſſa eſſet auxilio, duce Abur-
mane cōſanguineo Abderanani regis. Bernardus tamē Barchinonis comes ge
nere Gothus, in fide impatoris māſit. Aduerſus quē Aburmanes & Aido profe
cti, Barchinonēſem, Gerundēſemq; agrū crudeliter uaſtauerūt. Interim Romę
Eugenio papa defuncto, Valētinus primus ſuffectus eſt. Illiq; rurſus trigeſimo
ſeu quadrageſimo diem decedēte, Gregorius IIII ciuis Romanus ſucceſſit. Et
Saraceni per Aſiā manētes, ſacroſancta Palæſtinæ loca fœdātes, aditū ad ea Chri
ſtianis præcluſerūt. Et Mauri in Siciliā delati, magna incēdia cōmiſerūt. Michaël
impator Venetis inhibuit ne mercimonia occidētis in Aſiā perferrēt, mādauitq;
ut claſſem in auxiliū Siculorū mitterēt. Iuſtinianus Particiatus ducatū Venetum
regebat: quo regente corpus beati Marci ex Alexādria Venetias translatum eſt
D per mercatores q cōtra edictū illuc nauigauerāt. Sed Saracenis in Sicilia præua-
lētibus, Veneta claſſis nō cōgredi auſa, re infecta redijt: abierūt tamen illi præda
onuſti. Quæ intelligēs Gregorius ad Ludouicū & Lothariū legatos miſit, Chri-
ſtianis aduerſus barbaros ſuppetias petituros. Illi aliā legationē ad Michaëlem
græcū miſere, ne cōmunibus iuribus bellū gererēt. Interea Bonifacius Corſicæ
comes cū fratre Bectario & aliquibus ex Tuſcia claſſe parata, inter Vticā & Car
thaginē excēſione facta, quater cōgreſſus cū hoſtibus, maximā cōmiſit mortaliū
cædem, & prædā ingentem abduxit. Atq; hæc res fuit quæ Saracenos ex Sicilia
propemodū ſubacta in patriā reduxit. Sūt qui dicāt, dū hæc agūtur, Lotharium
ægre ferentē quod pater Carolum natu minimū, cui poſtea Caluo fuit cogno-
mentum, in gratia ſibi præferret, ipſi patri uincula indidiſſe: interimq; Mauros
claſſe ingēti in Italiā traieciſſe, atq; in Centumcellenſi portu, qui nūc Ciuitas Ve
tus appellatur, excēſione facta, proximū ipſum Centūcellenſe oppidū ui captū
demolitos Romā duxiſſe eaq; potitos eſſe. Sed minime uerū eſt. Vaticanū ſub-
urbiū ferro & igne uaſtauerūt: baſilicā ſancti Petri fœdauerūt: iniecto igni tecta
& materiā omnem abſumpſere, conatiq; ſunt Vrbē expugnare obſeſſam. Sed
Guidone Lōbardiæ marchione opem ferente, obſidione ſoluta, inter Appiam,
Latinā atq; Oſtienſem uiam frequentia ædificia, & beati Pauli baſilicā igne cre-
marunt, & ad ſaltū Caſſinenſem delati, ſancti Germani oppidū ac celebre mo-
naſteriū exciderūt, & ad Lirim fluuiū deſcendētes in mare, Tarentū & Siciliam
inuaſerunt: quo tempore Michaël imperator græcus, & Ludouicus latinus, &
Gregorius pōtifex, intra eundem fermè menſem obierunt. Oſporci beati Petri
ſedem accepit: qui ob deformitatē nominis mutare uocabulum coactus, eſt Ser
gius appellatus. Hinc mutandorū nominum conſuetudo ſumpta. Inter Fran-
cos uero propter regni ſucceſſionē ingens odium exarſit: & in Antiſſiodorenſi
agro apud Fontanicum fraternæ acies cōflixere, Ludouico & Carolo fratribus
aduerſus Lotharium fratrē cōtendentibus; in quo prælio tanta cædes facta eſt;
quanta

Ro. pontificū nomina quādo primum mutari cœpta.

A quanta unquam antea inter Frācos. Victus Lotharius Aquiſgranū fugit, atq; inde diſturbatus, per Lugdunū cum coniuge & filijs Viennā ſe contulit: quem etiam illic fratres inſecuti ſunt. Ad quos pacandos multi proceres profecti, inter quos Gregorius Rauēnas archiepiſcopus cum trecētis equitibus perrexit: qui priusq; pax cōcluderetur, in ſecūdo prælio apud Lothariū repertus cūcta perdidit, & ſolus ex fuga prolapſus eſt. Pax poſtea conſtituta eſt in hunc modū: Carolo occidentalis pars regni à Britannico oceano uſq; ad Moſam fluuiū obuenit, in qua maneret Frācorum nomen. Ludouico Germaniæ terra cederet uſq; ad Rheni fluenta & trans Rhenū, quicquid genitor poſſediſſet. Lotharius cum imperij titulo Romā haberet, & Italiā ac prouinciā Galliarū Romanā, cū ea Galliarū particula quæ inter Scaldū & Rhenū fluuios, Lothoringiæ nomē accepit. Interea Theodoſius quem Michaël cum claſſe aduerſus Saracenos miſerat non auſus illis cōgredi, à Venetis ſexaginta triremiū claſſem obtinuit: cui cōiunctus in Saracenos duxit. Illi uela uentis dedere, Tarētina obſidione ſoluta. Sed apud Crotoniū caſu magis q; conſilio Sabbas Saracenorū dux cum Chriſtianis conflixit, uictorq; omnes Venetorū naues cū militibus aut cepit aut merſit. Theodoſius cum paucis Cōſtantinopolim fugit. Elatus uictoria Sabbas in Dalmatiā ducens, Auſerenſe oppidū ui captum expoliauit, & octo Venetorū naues mercimonijs onuſtas à Syria redeūtes, in ſinu Tergeſtino cepit, mortalesq; omnes trucidauit: Anconā ui captā ſpoliatamq; incēdit. Interea Normanni quibus Emergis appellatio fuit, duce Romano eorū rege claſſe per Ligerim ingreſſi, Aquitaniam omnē deuaſtarūt, Heriam inſulā & monaſteria cremauerunt: Burdegalā, Sanctonā, Engoliſinā, Lemouicas, Pariſios, Turoniū, Beluarū, Nouiomagum, Aurelianos, Pictauosq; populati ſunt: Carolo Caluo Britonico bello implicito, quod quinq; annis geſſit, non audente illis occurrere. Vicit tamen Carolus Britones, & Homeuoio primo, ac Criſpoio deinde eius filio ducibus prælio ſuperatis

B atq; occiſis, Lemouicæ urbis ſe regē ungi curauit, & in Franciā redijt. Eoq; anno qui fuit à bello Fonteuētino quintuſdecimus, Lotharius imperator imperio ſe abdicauit, & monaſticū induit habitū. Ludouicus uero in ſuo Germanico regno diē obijt. Carolus igitur imperatoris aſſumpto nomine Romā ſe cōtulit: & à Ioāne octauo pōtifice coronatus, illico in Franciā redijt: ubi cōpoſitis rebus rurſus in Italiā redijt. Interea Carlomānus & Carolus Ludouici filij, Calui nepotes, cōtractis exercitibus in Italiā properāt. Caluus Veronā petere ſtatuit, Tridentinos ſaltus nepotibus clauſurus: ſed apud Mantuam languore detētus, uenenata potione quam Sedechias Hebræus quo medico utebatur dedit, mortuus eſt. Ea re cognita, Ioannes pōtifex annixus eſt ut Ludouicus Calui filius, cui Balbo cognomen fuit, rex Franciæ, imperator declararetur. Quidā uero ex nobilitate Romana Carolū tertium Germaniæ regē, qui cum fratre Carlomanno exercitū in Italiā ducebat, imperatorē fieri ſtuduerunt, captumq; pontificē in cuſtodia habuerūt. Ille uero fuga prolapſus ad Ludouicū Balbum regem in Franciam ſe cōtulit: ubi per annū moratus, & inuncto rege Ludouico, à Carolo tertio Romam uocatus redijt, eumq; etiā inunctū imperij diademate ornauit. Carolus uero paulò poſt in Normānos duxit, Franciam & Lothoringiam uaſtantes: quos adeò preſſit, ut Rothifredus eorū rex pace petita, Chriſtianum ſe fieri permiſerit: quē imperator de baptiſmatis fonte leuauit. Interim Romæ Ioanne octauo, & paulò poſt Martino ſecundo & Adriano tertio uita functis, Stephanus quintus pontificium accepit, anno ſalutis octingenteſimo nonageſimo quinto. Huius pontificatus tempore Carolus à regni Franciæ primoribus, tanquam inutilis deiectus eſt, ſuffectusq; eſt illi à Francis in Romanorum imperatorem Arnulphus quidam obſcuriſſimo natus loco. Franciæ autem regno primum Carolus puer, cognomine Simplex, præfectus: deinde eo deiecto Roberti quondam Saxoniæ ducis filius Otho ſubrogatus eſt, Deſijt autem in Ar-

Ann. ſalu. DCCCXCV.

C nulpho gens Francorum Romanum imperium poſſidere, quod annis circiter tenuerant. Inter hæc Normanni quos diximus in Aquitania prædatos, trecentarum & ſexaginta nauium parata claſſe Conſtantinopolim duxere, ſuburbaniſq; illius ſpoliatis atq; incenſis, in mare Britannicum rediere. Paulò ante hæc tempora Saraceni Cretam inſulam ingreſſi ea potiti ſunt, & ab Ancona uſque Hydruntum loca in Adriaticum uergentia incenderunt: & Bulgari cum prius ſciſmatici fuiſſent, catholicã fidem acceperũt: quorũ rex relicto filijs regno monachus eſt effectus. Et Sueropilus Dalmatiæ rex Chriſtianã fidẽ accepit, Adriano ſecundo ſedente, qui apud Conſtantinopolim ſynodum haberi curauit. In qua cum depoſitus eſſet Focas Conſtantinopolitanus patriarcha, nihil factum quod pro ſalute Chriſtianorũ Papa quærebat, ſed inueteratũ iam Græcis cum catholicis diſcidium recruduit. Eodem tempore claſſis Veneta è Tarentino ſinu Saracenos fudit. Et paulò poſt Ioãnes nonus qui Adriano ſucceſſerat, quintam ſynodũ apud Conſtantinopolim fieri curauit, in qua trecenti & octuagintatres epiſcopi fuerunt. Sed nihil ibi aduerſus Saracenos decretum eſt. Ob quam rem Saraceni ex Creta digreſſi, Dalmatiæ ora uaſtata, ad Gradum urbem uſque populati ſunt: cepiſſentq; urbẽ, niſi Veneti obſeſſis opẽ tuliſſent. Poſt hæc Adrianus tertius ſacrata lege ſanciuit, ne imperatoribus ultrà liceret pontificũ Romanorum electioni aliqualiter ſe ingerere. Interim Hunni, Scythica gens, magno numero finibus egreſſa, ad conſanguineos Vngaros Pannonias incolentes peruenit: quos cũ mitiores factos reperiſſet, & primo Bauaros, deinde Vngaros appellatos, proprijs expulit ſedibus, atq; crudeliter ibi dominata eſt, crudis & aliquando humanis carnibus ueſci ſolita. Poſt quorum aduentum paucis annis Arnulpho imperante, Longobardi ea loca incolentes, quæ nunc Lombardia dicitur, Romanis aduerſari cœperunt: qui Romani nullũ ab Arnulpho
D auxilium habentes, Berengariũ Foroiulienſem ducem Roma oriundũ ſibi imperatorem crearunt. Non tamen cõcordes fuere, alijs Guidonem Spoletinum ducem regem Italiæ declarantibus. Hunni interim ſiue Vngari Germaniã Galliamq; populati ſunt. Et Guido cum Berengario in Italia confligens, apud Hetruſcos ſuperatus, in Vmbriam ſe recepit. Berengarius Arnulpho fœderatus eſt, qui ſibi auxilia nõ parua tranſmiſit. Sed paruo uſui fuerunt, cum ambas partes diuturnitate belli eneruari quærerent. Arnulphus in Italiam uenit, & capta Bergamo ciuitate, eiuſq; comite Ambroſio ſuſpendio necato, Romam petijt, & à Formoſo Papa coronatus, redijt in Franciam: ubi ſcatẽte per omne corpus pediculorũ multitudine, mortuus eſt. Guidone defuncto, Lambertus filius regnum accepit Italiæ. Bonifacius quintus Formoſo ſucceſſit, qui diebus tantum quindecim uixit, eiq; Stephanus ſextus ſubrogatus eſt. Ludouicus Arnulphi filius eius nominis tertius, à Francis ac Germanis patri ſubrogatus eſt. Lamberto pariter defuncto, Spoletani atq; Hetruſci Lotharium ſibi filiũ in regno Italiæ ſubſtituerũt. Ludouicus dum Vngaros domũ redeuntes in Germania conatur opprimere, magnã ab eis cladem accepit, & pacẽ auro ab eis redemit. Illi in Græcos ducentes, multas ciuitates occupauere: & Bulgaris prælio ſuperatis, eos ſibi tributarios fecere: tranſeunteſq; in Italiam Berengarium cum quindecim millibus armatorum in Foroiulio occurrẽtem bello uictum fugauerũt: Taruiſium expugnatũ diripuerunt: & in Venetos ducentes, Ciuitatẽ nouam incẽderunt: Equilium caput aggeris, Clugiamq; populati ſunt: & in Riuũaltum irrumpere conati, plures dies aſſumpſere. Poſtremo uictoriam non ſperantes, in agrum Paduanum duxere. Quo ex loco accepta pecunia & obſidibus à Berengario, Italia exceſſerunt. Apud Græcos autem Conſtantino puero qui fuit Leonis filius, orientale imperium tenente, quidã nomine & origine Romanus, quem Leo claſſis præfectum inſtituerat, pueri tutelam primo, deinde imperium per arma dolumq; occupauit. Cui cum Calabri & Apuli parẽre recuſarent, Saracenos

A cenos ex Africa in eos uocauit: qui nõ ſolum Calabros & Apulos, ſed Lucanos, Salentinos, Campanosq́ uaſtauere, & uſq; ad uicina urbis Romæ loca populati ſunt. Ioannes uero decimus pontifex Romanus Tauxignano Romandiolæ oppido natus Romæ timens, Albericum Hetruriæ Marchionẽ, quem aliqui fratrem ſuum fuiſſe affirmant, in auxilium accerſiuit: qui habito Romæ delectu. cum Saracenis conflixit, eosq́ urbis finibus pepulit, uſq; ad Lirim fluuiũ perſecutus. Qui magna clade accepta, montis Gargani arcem munierunt, ibiq́ ſe receperunt, Italiam uexantes. Sed Albericus per ingratitudinẽ Romæ pellitur, & apud Ortam Hetruriæ oppidũ ſe recipiens, in ultionẽ Romanorũ Vngaros inuitauit in Italiam. Qui ruptis cum Berengario fœderibus habitis, non in Romanos, quos offendere Albericus cupiebat, ſed in Tuſcos, quos ſaluos eſſe uolebat copias duxerunt, maribus ac fœminis aſportatis: & aliquãdiu per ſingulos poſtea annos reuerſi, ſi quid reliquum, abraſerunt. Itaq; infelix Italia, à Tyberi uſq; in Calabros, & ab Aterno fluuio, qui nunc Piſcaria dicitur, in Salentinos & Tarentinũ ſinum, à Saracenis uaſtabatur: & ab eiſdem fluminibus ad alpes Vngari diripiebant. Nam Berengarius eam ſolum partem Italiæ tuebatur, quæ nunc Lombardia uocatur. Inter hęc Ludouicus Boſonis prouinciæ Romanę, & Burgundiæ regis filius, per Taurinos ſaltus Italiam eſt ingreſſus. Quem Berengarius ſecundus prælio ſuperatum, captumq́, ea conditione dimiſit, ut nunq́ ultra Italiam cum exercitu ingrederetur. Nominauimus ſecundũ Berengarium, non tradita morte primi, quia nihil de ea apud ſcriptores inuenimus. Id autem compertum eſt, à Berengarij primi initio ad Othonis primi ex Germanis legitimi imperatoris coronationem, à Ioanne duodecimo pontifice factam, annos quinquagintaquinq; interceſſiſſe. Qui Otho Berengariũ tertium in Lombardia regnare permiſſum, poſtea in exiliũ egit: & ſex, ſiue imperatores, ſiue reges, Italia oriundos, Italici habuerunt: tres Berengarios, Guidonem, Lotharium, & Albertũ:

B inter quos Rodulphus Burgundus, & Vgo Arelatenſis regnauerunt. Interea Ludouico apud Germanos Francosq́ imperatori defuncto, ſucceſſor Conradus Auſtriæ dux, fuerat declaratus. Et Ludouicus Boſonis Burgundio contra iuſiurandum Berengario ſecundo præſtitũ, per Tridentinos Italiam ingreſſus, Veronam cepit: ubi à Berengario captus, excæcatusq́, abire permiſſus eſt. Berengarius cum Vngaris pacem firmauit: qui Alemanniã denuò populati ſunt: & Romani Alberti Spoletani regis auxilio freti, Hortanũ obſidentes oppidum, Albericum illuc Marchionẽ cepere, ſuppliciumq́ de eo ſumpſere. Saraceni uero Garganũ tenentes, Beneuentũ obſidione captum incenderunt, Romanorumq́ fines inuaſerunt: qui, Guidone quodã duce, eos repreſſerunt. Adeoq́ Italis animi defecere, ut in pluribus oppidis Saraceni ſimul & Itali habitarent. Sed Guido, pulſis Saracenis, in urbem regreſſus, Ioannẽ pontificem decimũ de ſe ac Romanis optime meritũ, interfecit: cui Leo ſextus ſubrogatus eſt. Et illi ad ſex menſes defuncto, Stephanus ſextus, ſiue ut alij uolunt, ſeptimus ſucceſſit. Interea Vngari Alemanniã, Alſatiam, Saxoniamq́ populantes, ab Henrico Germaniæ rege apud Moreſpurgam magna clade afflicti ſunt. Et Rodulphus Burgundionũ rex aduerſus Berengariũ ſecundum, in Italiam uenit, eumq́ fauore proditorũ regno pepulit, in cuius locum tribus annis regnauit. Deinde Vngari ad quos Berengarius confugerat, Salardo duce in Italiam uenientes, Papiam ui captam ferro & igne magna ex parte uaſtarunt. Itali autem, quos Rodulphus non ſatis tueretur, Vgonem Arelatenſem comitem in Italiam uocauerunt. Cui cedens abſq; contentione Rodulphus, in Burgundiã ſe recepit. Vgo uero ſuſpectos habens qui ſe uocauerant, multos in exilium miſit: qui ad Arnoldũ Bauarorum ducem confugientes, illum in Italiam duxerunt: & Veronenſes eum intra mœnia receptum, regem Italiæ uocauerunt. Vgo copias aduerſus eum duxit, & prælio commiſſo, uictor euaſit, Veronãq́ recepit. Berengario ſecundo apud

C Vngaros,ſiue,ut alij uolũt, Sueuos defuncto, Berengarius tertius primi Beren
Annus ſalutis 935. garij ex filia nepos in Italiam uenit,anno Chriſti noningẽteſimo trigeſimoquinto,temporibus Stephani,ſiue(ut alij uolunt) Ioannis undecimi papæ. Quo tempore Saraceni Africã incolentes omnẽ Hetruriæ oram maritimã populati ſunt: & Genuam circumacti, urbem graui obſidione preſſam ceperunt, omnibus qui arma induerant trucidatis, impuberibus ac mulieribus claſſe abductis: qui breui poſtea reducti ſunt. Hoc tempore Stephano mortuo, & paulò poſt Ioanne undecimo, Leo ſeptimus ſubrogatus eſt: & tertio eius põtificatus anno Henricus Germaniæ rex obijt: cui ſucceſſit in regno atq; imperio Otho filius Matilde ſuſceptus Theodorici Saxoniæ regis filia. Quo regnante Vngaros Saxones inuadentes, Saxones ipſi uictos pepulere. Et Berengarius Italiam ingreſſus, ut primũ Vgonem aduerſus ſe uenientem intellexit, retrocedens abijt in Sueuiã. Interim magna fames uexauit Italiam. Et Agapito ſecundo poſt Martinũ tertiũ, in papam aſſumpto, Berẽgarius cum maioribus copijs redijt in Italiam: ad quẽ mittens Vgo, pacem cum eo pepigit, ea lege, ut ſe Italia excedente Lotharius filius & Berengarius Italiæ reges appellati, æquo iure omnia adminiſtrarent. Viguitq; aliquot annis ſolo noĩe conſortiũ, quod Berengarius acri uir ingenio, Lotharium ſpreuit, apud Papiã cum uxore Alunda, nobili ac famoſiſſima muliere ſe continentẽ. Vgo apud Arelatũ paulò poſt obijt: & Henricus Bauariæ dux, Aquileia capta, in alias urbes ducebat. Vngari Italiam inuaſuri, Iuſtinopolim petiere: quos Henricus progredi molientes duobus prælijs ſuperatos, in Vngariam repulit: ipſe uero omnem agrũ ab Aquileia uſq; Papiam populatus eſt, ibiq; nauibus conſcenſis, in agrũ Paduanũ redijt, Berengariũ contra ſe uenientẽ timens: & deinde in Auſtriã ſe recepit. Taxis uero rex Vngariæ in Italiam cum exercitu irrupit, quẽ Berẽgarius pecunia placatũ remiſit. Lotharius ſolo nomine rex, defunctus eſt. Cuius uxorẽ Alundam, ne cui nuberet, Papiamq; dotalẽ tra
D deret, in carcerẽ trudit: & ſe imperatorem appellans, Albertũ filium, regem Italiæ nuncupauit. Interim Agapitus pontifex, & multi Italiæ proceres, Othonem in Italiam uocauerunt. Qui per Forũiulij cum quinquaginta armatorũ millibus ingreſſus, Berengariũ & Albertũ regno Italiæ deturbauit, Alundã Lotharij relictam ex carcere eductã uxorem duxit, Berengario & Alberto ſuperatis ueniã dedit, Lombardiamq; omnẽ, Aquileia & Verona excepta, gubernandã permiſit. Et in Germaniã reuerſus, ex Alunda uxore filium ſuſcepit, cui Othoni poſtea ſecundo fuit appellatio. Rebellauerant interim Ludouico regi Franciæ multi proceres, inter quos Vgo magnus Pariſienſis comes Othonis ſororius. Aduerſus quos Otho uiginti legiones duxit, Ludouicoq; regnũ reſtituit. Albertus Berengarij filius apud Rauennã conſtitutus, Comaclenſiũ nauigio mercatores Venetos infeſtauit. Veneti claſſe parata, Comaclum captũ incenderunt. Interim Agapito defuncto Romano pontifice, Albericus quidã ciuis Romanus potentiſſimus, per uim & factionẽ Octauianũ filium ſuum pontificem creari obtinuit, qui Ioannes duodecimus eſt appellatus, uitæ parum laudabilis: uenationi enim & libidinibus erat deditus. Romæ tunc duo conſules erant ex nobilitate, & præfectus unus pariter nobilis, qui populo ius dicebat. Ex plebe autem duodecim decuriones eligebantur, qui uicem ſenatus tenebant. Romanis autẽ obediebant uicinæ Hetruriæ oppida, intra Vrbeuetanũ, Tudertinũq; agrũ, & quicquid à Neapoli, Beneuẽtoq;, & à Marſis, Reatiniſq; ad urbem ſpectat. Vlteriora partim Græci, partim Saraceni tenebant. Picenũ & Spoletanũ agrũ incertum eſt quis tunc rexerit. Berengarius cum filio Lombardiã & Romandiolam tenebat. Otho rebus Franciæ ordinatis, Boizlaum Bohemorũ regẽ domuit & Vgonem comitem Pariſienſem cõpeſcuit. Aduerſus Vngaros Germaniam uaſtantes pluribus diebus decertauit, ſolis noctibus prælio intermiſſo: eoſq; tandem ad internecionẽ deleuit. Tres in eo prælio capti reguli, in poteſtatẽ Othonis

A tilui ſunt perducti: quos Germani laqueo ſuſpenſos, prohibente imperatore necauerunt. Ad quem tot uictorijs glorioſum duo Cardinales literas miſerunt, orantes ut Romanā eccleſiam aduerſus Ioannem, & Italiam aduerſus Berengarium, liberaret. Moturus Germania imperator, filium ex Alunda Othonē apud Aquiſgranum Germaniæ regem coronauit. Ioannes duodecimus Cardinales qui Othonem uocauerunt comprehendit, & alteri naſum, alteri manū amputauit. Otho Italiam ingreſſus, Berengariū & Albertū filium in poteſtatē accepit, & alterū Conſtantinopolim, alterū in Auſtriā relegauit. Ambo uitam in ſquallore finierunt.

EX LIBRO TERTIO
SECVNDAE DECADIS.

OTHONEM Romā petentem, à Ioanne pontifice duodecimo honorificentiſſime ſuſceptū, coronatūq; quidā tradunt: alij à Leone octauo, quorū opinionē in Decretis ſecutus eſt Gratianus. Priorem ſententiā Sicardus & Creſcentius probant. Lateranenſis autem bibliothecarius Ioannis tempore Othonem ueniſſe Romā dicit: & q̄uis imperatorē appellat, quiſquis eum diademate ornauerit, ſubticet. Inſtitit apud Ioannem Otho multis uerbis, ut à flagitijs temperans, uitam pontifice dignā duceret: cumq; ille obaudiret, archiepiſcopos & epiſcopos Italiæ conuocari curauit, coram quibus pontifex argueret̄. Sed pertinax in turpitudine Ioannes, Romā fugiens, in montibus delituit. Populus ac clerus Leonē Romanū ciuem & Lateranenſis eccleſiæ ſcriniariū, qui fuit eius nominis octauus, in pontificē elegit: & Otho cōfirmauit, atq; ad Spoletū ſe tranſtulit. Sed populus Romanus à cōſan-
B guineis Ioannis inſtigatus, eiecto Leone Ioannem reuocauit. Leo ad Othonem imperatorē confugit. Quem dum reducere etiam per arma Otho præparat, Ioannes poſt paucos menſes quàm rediret Romæ obijt. Quidā in adulterio deprehenſum fuiſſe, confoſſumq; tradunt. Romani Benedictū diaconē ſubrogari ab imperatore petierunt. Et cum ille recuſaſſet, nihilominus in beati Petri ſede pro pontifice locauerunt. Indignatus ea re imperator, arma in Romanos mouit. Quos magnis cladibus affectos Benedictū dedere, & Leonē pro præſule recipere coēgit, atq; in Germaniā redijt. Benedictus apud Hauſpurgā relegatus, paucos poſt menſes obijt: & Leo ad tertiū menſem ſuperſtes fuit. Intra quod tēpus tradunt Martinus Cuſenſis & nōnulli alij, Leonē ipſum clero & po. Ro. eligendi pontificis autoritatē abrogaſſe, & in imperatorē tranſtuliſſe. Sed Leoni defuncto, à clero, populoq; Romano Ioannes tertiuſdecimus ſubrogatus eſt. Hūc Romani perſecuti ſunt, dederūtq; operam ut Iofredus in Campania comes armatis ſtipatus, eum in Lateranenſi patriarchio caperet, & in Adriani molē, atq; inde in Campaniā perduceret. Sed cum Iofredus & unicus eius filius à Ioanne Capuano principe trucidati eſſent, Ioannes pontifex ad undecimū menſem ſuæ calamitatis Romā redijt. Otho his cognitis, cum filio paratiſſimum exercitum ex Germania ad urbem reduxit, conſuleſq; ac præfectū cum decurionibus in carcerem cōiecit, qui capturæ pontificis cauſa fuerant. Conſules in Germaniā deportati ſunt, decuriones eleuatione ſuſpenſi laqueo necati. Petrus præfectus ludibrio per urbis plateas compitaq; tractus ac flagellatus, deinde in Germaniam deportatus eſt. Inter hæc Sclaui qui ſub Adriano ſecūdo & Sueropilo Dalmatię rege Chriſtiani facti ſunt, Saracenos magna occiſione facta ex monte Gargano pepulerūt, & magnā eorum partē Italia eiecerūt: quorū reliquias Vngari poſtea confecerunt, & oram omnē à Saracenis liberatā Græcis redimētibus reliquerūt. Sed dum Ioannes tertiuſdecimus in carcere agit, Saraceni ex Africa in Calabriā delati, Conſentiā primariā urbem ui captā incenderūt, ſicut archiepiſcopus eius

C urbis ſcribit. Pandulphus aũt Capuæ princeps Ioannis frater, qui Ioſredũ interfe-
cit, imperatori ſuaſit, ut exercitũ in Calabriã mitteret. Miſſus eſt Otho filius, ad
cuius aduentũ Saraceni Italiam reliquere. Conflixit ergo cum Græcis pluribus
in locis Otho iunior, qui cum Saracenis cõfœderati, cõtra imperatorẽ fuerũt: q̃s
multiſariã afflixit, atq; penè omni Calabria, Apuliaq; eiecit. Sunt qui dicunt id-
circo Othonẽ Græcos perſecutũ, quia Nicephorus eorũ imperator filiam ſuam
ſibi deſponſatã tradere noluerit, ac propterea Græcos eum interfeciſſe, & Ioan-
ni filio imperiũ demandaſſe. Nec dubiũ eſt, quin Otho ſecundus poſt Theopha
niam Ioannis imperatoris græci ſororẽ in matrimoniũ acceperit, quam Ioannes
tertiuſdecimus ſimul cum uiro in Lateranenſi patriarchio coronauit. Pater eñ
conſortem imperij filiũ eſſe uoluit: in qua ſolennitate Capuana eccleſia metropo
litana effecta eſt: & imperatores in Germaniã rediere. Paulò poſt Otho primus
in Vienna Auſtraſiorũ obijt, & Ioannes tertiuſdecimus Romæ: cui Bonum ſe-
cundũ nõnulli ſucceſſiſſe tradunt. Bibliothecarius pro Bono, Benedictũ ponit,
eius nominis ſextũ: qui à Cincio ciue Romano in caſtellũ ſancti Angeli truſus,
uitam ibi finiuit. Suffectũ Bonifaciũ ſeptimũ ciuem Romanũ, tanq; minus cano
nice electũ Romani quartodecimo menſe Conſtantinopolim relegarunt. Suc-
ceſſit Benedictus ſeptimus. Quo tempore Otho ſecundus, Henricũ Bauarorũ
ducem ſibi rebellem, domuit. Interim Lotharius rex Francorũ Lothoringiã Ro
mani imperij prouinciã occupauit, & Aquiſgranenſem agrũ populatus eſt. Ob
quã rem Otho imperator Franciã ingreſſus, Laudunenſiũ, Sueſionũq; uaſtatis
agris, Pariſiorũ ſuburbia incendit. Rediens tamen apud Axonam fluuiũ dum
traijcit, accepit incommodũ, pluribus ab inſequẽti multitudine interfectis. Inte-
rea Baſilius, Conſtantinuſq;, Conſtantinopolitani imperatores, Ioanni genito-
ri defuncto ſuffecti, Syriã primo populati, Cretam pulſis Saracenis receperant.
D Et in Italiam profecti, cõductis mercede quos ex Creta pepulerãt Saracenis, Ma
therã urbem de Apulia deſtruxerunt, prouinciãq; illam cum Calabria facile in
deditionẽ acceperunt. Quibus cognitis Otho, cum coniuge in Italiam uenit, &
deinde claſſe delatus, Dalmatia uaſtata Romã petijt: coactiſq; maximis copijs,
apud Baſentellũ cum græcis imperatoribus conflixit, & penè ad internecionẽ
amiſſo exercitu ſuperatus, turpi fuga in ſcapham conſcendit, & à piratis igno-
rantibus quis eſſet captus, in Siciliam perductus eſt: ibiq; cognitus promiſſa
pecunia liberatus eſt: & à Siculis Romã remiſſus, de piratis ſuppliciũ ſumptum.
Otho cum in Romanos qui primi ex prælio fugerãt ulciſci nõ auderet, in Bene
uentanos paris culpæ reos excanduit, eamq; urbem incendit, aſportatis exinde
Bartholomęi apoſtoli reliquijs, & in inſula Romę collocatis, quę primo Iouis ho
ſtia, poſtmodũ Lycaonia dicta eſt. Et ipſe Romæ obijt, apud baſilicam beati Pe-
tri ſepultus. Bonifacius ſeptimus, quẽ Conſtantinopolim relegatũ diximus, ge-
nitoris Ferrucij potẽtia in Vrbem redijt, & Ioannẽ quartumdecimũ cepit, & in
caſtello ſancti Angeli interfecit. Ipſe uero in ſua ſede repoſitus, undecimo intru-
ſionis menſe apoplexi ſuffocatus eſt. Proceres Romani Othone mortuo, qui
Romæ frequẽtes erant, alij Othonẽ tertiũ ſecundi filiũ, Germaniæ regem: alij
Henricũ Bauariæ ducem primi Othonis ex fratre nepotẽ imperatorẽ poſcebãt.
Sed cum Creſcentiũ Numentanũ & alios quoſdã Italos ad reſumendũ imperiũ
nitentes cernerent, omnes in Othonẽ conſenſere. Qui prius q̃ Romam pete-
ret, ad cõponendas res Germanicas undecim aſſumpſit annos. Interim Bonifa-
cio ſeptimo, Ioannes quintuſdecimus Romanus, patre Leone presbytero ſuc-
ceſſit. Cuius tempore Creſcentius ſe conſulẽ præferens, Vrbis dominiũ cepit,
parumq; obtemperantẽ pontificẽ male tractauit. Ille indignatus in Hetruriã fu-
giens, Othonem in auxiliũ accerſiuit. Sed Creſcentius miſſis ad eum agnatis &
amicis qui remanſerant in Vrbe, multa promittens, redire ſuaſit. Venienti cum
ſenatu & magiſtratibus occurrit, pedeſq; oſculatus eſt. Sed uenit paulò poſt

A Otho, & à Creſcentio, cæteriſq; Romanis obedienter receptus eſt. Obijt interim Ioannes quintuſdecimus: & Gregorius quintus, Othonis conſanguineus, ipſo iubente imperatore aſſumptus eſt. Sed cū abijſſet in Germaniā, ad imperatorē tranſijt. Romani Creſcentiū conſulē creauere, permiſſa ſumma poteſtate: Is Ioannē quendā græcū epiſcopū Placentinū literis ornatiſſimū et pecunijs affluentem pontificē declarauit, cuius nomē aliqui ſupprimunt, aliqui ſextumdecimū ſeu ſeptimumdecimū uocāt. Creſcentius muros Vrbis, portaſq; muniuit, & molem Adriani magnopere forticauit: unde poſtea caſtellū Creſcentij appellatum eſt. Sed cū imperator cum exercitu Romā ueniſſet, Vrbemq; obſediſſet, populus ad miſericordiā confugit, Germanoſq; patentibus portis admiſit. Creſcentius & Ioannes conſilio inopes, in arce ſancti Angeli ſe abdiderunt. Cumq; ui capi nō poſſent, dolo deprehenſi ſunt. Nam ſpe ſalutis data, cum ambo ad imperatorē ſe conferrent, in itinere intercepti, Creſcentius cōfoſſus eſt, & Ioannes oculis orbatus. Tunc Gregorius quintus poſt undecimū menſem ſuę fugæ reſtitutus, ſanctionē de imperatoris electione fecit, anno Chriſti milleſimo ſecundo, An. ſal. M. II quā hucuſq; per annos ſupra quadringētos ſeruatā uidemus: ſolis licere Germanis principē deligere, qui Cæſar & Romanorum rex appellatus, ſi à Romano pontifice confirmet̄, imperator & Auguſtus nominet̄. Electores ſex conſtituti ſunt omnibus noti, quibus additus eſt ſeptimus rex Bohemiæ. Gregorio defuncto, Ptolemæus Sergiū tertium ſuffectū tradit: alij Ioannē decimumſeptimū ponunt: quo ad decimū mēſem mortuo, Sylueſter ſecūdus ſubrogatus eſt natione Aquitanus, qui tunc erat Rauennæ archiepiſcopus. Eo defuncto Ioannes decimuſoctauus ſucceſſit. Et huic decedenti ſuffectus eſt Sergius quartus Romanus: quo tempore magna fames afflixit Italiam: & Michaël Cathalaicus apud Cōſtantinopolim imperabat, Calabriā & Apuliā de Italia tenens. Siciliā Saraceni premebāt: & Gulielmus Normānus cognomēto Ferrabach, Hetruriæ partē

Cæſaris eligēdi ius quādo Germanis ſit cōceſſum.

B et omnē Romandiolā poſſidebat: quē à comitibus Romandiolæ originē duxiſſe tradit Cōſentinus archiepiſcopus, ſic inquiēs: Tancredo bis ſeni liberi fuerūt, Samus, Gothfredus, Drogo, Tancredus, Guilelmus cognoīe Ferrabach, Gunfredus, Malogerius, Robertus cognomento Guiſtardus, Rogerius, Alberedus, Gothfredus, & Frumētinus. Ferrabach cum Capuano & Salernitano principibus fœdere icto, Malochū quoq; græcū pro imperatore Calabriā & Apuliā gubernantē, in ſocietatē traxit, expeditionēq; in Siciliā illi ſuaſit, pactione adhibita, ut quadrifariā omnia capta diuiderentur. Profecti duces, pulſis Saracenis Sicilia potiti ſunt. Sed Malochus prædā inæqualiter diuidens, Siciliā pro imperatore tenuit. Diſſimulauit iniuriā Guilelmus, & lōgo itinere in Apuliā ducens, Melphiam circūſedit, & in deditionē accepit: occurrentēq; Malochū prælio ſuperatū fugauit, & magna Apuliæ parte potitus eſt. Obeunti Gregorio papa, Sergius qui & Benedictus octauus Tuſculanus ſucceſſit: redijtq; tunc in Italiam Otho, & Romæ mortuus eſt. Cadauer eius in Germaniā reportatū ferunt, ueneno à Romanis necatum. Germani electores tunc primū anno incarnationis tertio ſupra milleſimū, conceſſo iuri innitentes, Henricū Bauariæ ducem Cęſarē declararūt: qui annis duodecim ſuū in Italiam diſtulit aduentū, in Gallijs occupatus. Interim Saraceni Capuā ceperunt, & Barum obſederūt. Barenſibus fame laborantibus, Veneti annonā importauere. Nec tamen ſoluta obſidio eſt, ſed paulòpoſt Græci ſimul & Veneti claſſe coniuncta, Saracenos ipſos multis occiſis repulerunt, octauo circiter & milleſimo anno poſt Chriſti ortū. Sequenti anno Turci Hieroſolyma capta, à dominici ſepulchri, eccleſiarūq;, montis Sion, & Bethleem uiolatione, diuino munere temperarunt. Adrienſis populus Venetorū fines uaſtauit. Sed apud Lauretum conuictus, ad eam inopiam perductus eſt, de qua poſtea nunquā leuari potuit. Comite Gulielmo Normanno defuncto, Drogo frater in Apulia ſucceſſit: quem miſſus ab imperatore græco Mel primo im-

C petu penè expulit. Sed inſtaurato exercitu, ſuperatis Græcis, amiſſa recupera-
uit. Henricus Romã ueniens, à Stephano octauo imperator appellatus, corona
tusꝗ eſt. Et Capuã ducens, Saracenos inde expulit: Bubaganumꝗ Meli ſuffe-
ctum, quia Saracenis fauerat, bello acerrimo eſt inſecutus. Erexerat per id tem-
pus Bubaganus in Apuliæ finibus Troiam urbẽ à fundamentis, in loco cui Ca-
ſtra Hannibalis prius appellatio fuit, eamꝗ græcis habitatoribus adimpleuit.
Moxꝗ ad eam nouã urbem Henricus admouit caſtra, dedentesꝗ ſe ciues beni
gne excepit. Laudat̃ hic Henricus, quod cũ Sinegunda uxore ſua caſtitatẽ ſerua
uerit & continentiã: cuius ſuaſione Stephanus Vngariæ rex cũ populo ſibi ſubie
cto Chriſti fidem accepit. Ferturꝗ & ipſum imperatorẽ & Sinegundã miracu-
Ann. ſalu. lis clarere. Huius Henrici tempore Florentini Feſulas cepere, ex cuius populo
M. XXIIII. ac ruinis adaucti ſunt. Obijt autẽ Henricus anno quarto & uigeſimo ſupra mil-
leſimum noſtræ ſalutis: eoꝗ anno Michael cognomento Athenacus, uel, ut alij
uolunt, Cathalaicus, Græcorum imperio potitus eſt. Stephano octauo pontifi-
ce defuncto, ſucceſſit frater ſuus Ioannes, eius nominis undeuigeſimus: quem
alij epiſcopum Portuenſem, alij laicum fuiſſe tradunt. Et in Germania Conra-
dus Sueuus, qui apud Henricum ordines duxerat, Cæſar electus eſt. Tunc
multi in Italia, uel populi, uel principes, in libertatem ſe erexere. Venit autem
Conradus cum ualido exercitu, Mediolanumꝗ obſedit, ſuburbia incendit, eo
propoſito, ut urbem quoque rebellem igne cremaret. Sed admonitus à Colo-
nienſi antiſtite receſſit, cum ille intra miſſarum ſolennia beatum Ambroſium
urbem tuentem uidiſſet. Romam itaque profectus, à Ioanne decimonono co-
ronatus eſt: & inde in Sclauos, Vngarosꝗ duxit, qui rebellantibus Italicis au-
xilia promiſerant, illosꝗ depreſſit. Tunc defuncto apud Conſtantinopolim
Michaele Cathalaico imperatore, Michael Etheriachis ſucceſſit, cui uxor fuit
D Zoi mulier præſtantiſſima. Græci ac Normanni apud Aufidum amnem, inter
ſe decertarunt, ſuccubueruntꝗ Græci. Rodulphus Burgundionum rex, cum
plurimas ſuorum ſeditiones compreſſiſſet, nec tamen quietem nanciſci poſſet,
Conradi fidei ſe permittens, regnum illi Burgundionum ſubmiſit: quod impe-
rator in prouinciã redegit: & Burgundia poſtmodum longo tempore imperia
lis dicta eſt. Ioanni undeuigeſimo defuncto, Benedictus nonus ſucceſſit. Cumi-
tus rex Anglorũ deuotione ductus, Romã uenit, & domũ repetens, filiã ſuam
Henrico Conradi filio in matrimonium collocauit. Conrado uita functo, Hen-
ricus filius eius ſucceſſit, eius nominis ſecundus, qui aduerſus Oldericum Bohe-
morũ regem dubio Marte pugnauit: ſed altero anno reuerſus, Oldericũ prælio
ſuperauit, cepitꝗ, & tributariũ factum dimiſit. In Vngaria diſſidentes de regno
proceres, Petrũ regem pepulere, Alboino illi ſubſtituto. Petrus ad Henricũ con
fugiens, illius auxilio reſtitutus eſt. Venit enim in Vngariã Henricus, & Alboi-
num deiecit. Romani interim Benedictũ nonũ Vrbe eiecerunt, & Ioannẽ Baſi-
nenſem epiſcopũ illi ſuffecerunt, Syluestrũ tertium appellãtes: qui nouẽ & qua
draginta diebus apoſtolicam ſedem occupauit. Et Benedictus nonus reſtitutus,
uno menſe & diebus uno atꝗ uiginti cathedram tenens, Ioanni archicanonico
ſancti Ioãnis ad portam Latinã patrino ſuo uel uendidit, uel permiſit: qui ſextus
Gregorius eſt appellatus, & anno uno & ſeptem menſibus dimidioꝗ ſedit. His
cognitis Henricus magnas copias ſecum ducens, Romã petijt, & congregata ſy
nodo, Benedictũ nonum, Syluestrũ tertium, ac Gregoriũ damnari obtinuit. Et
Sindegetus Bambergenſis epiſcopus, cui Clementi ſecundo fuit appellatio, in
eadem ſynodo aſſumptus eſt, qui Henricũ ſecundũ coronauit, Romanosꝗ iure
iurãdo adegit, ut à pontificũ e ectione abſtinerẽt. Tranſijt Henricus uſꝗ Capu-
am, & cõpoſita prouincia per Romã in Germaniã redijt: per quod tempus Sa-
raceni Scuni oppidũ de Calabris occuparunt. Et interim menſe nono ſui ponti
ficatus Clemens ueneno extinctus eſt: quod illi paraſſe creditus eſt Stephanus

A quiſucceſſit, Damaſus ſecundus appellatus, natione Bauarus, cui Bagnario fuit cognomen, & dies tantũ tres ac uiginti uixit. Romani ad imperatorẽ miſere uſq; in Saxoniã, qui pontificẽ daret. Is Brunonẽ epiſcopũ Tullenſem, uirũ ſimplicem ad papatũ promouit. Cui per Veſuntium in pontificali habitu Romam petenti, abbas Cluniacenſis, & Ildebrandus monachus Soana Hetruſca urbe oriundus, fortè obuiarunt. Qui eum ueluti apoſtatam corripientes, ſuaſerunt ut papalia ornamenta deponeret, ab imperatore nõ habente poteſtatẽ conceſſa: eumq; peregrini habitu indutum Romã duxere. Qui ad cardinaliũ clericq; & populi conſpectum perductus, ſe uelut incautum accuſauit, qui paruerit imperatori, rogauitq; ne ſedẽ Petri diutius uacare ſinerent. Clerus ſuadente Ildebrando Brunonem ipſum in pontificem elegit, Leonem nonum uocatũ: qui Ildebrandũ diaconum cardinalem creauit. Interim Drogone Normannorum comite in Apulia defuncto, Hunfredus frater ſucceſſit. Cui mortuo, alter frater Gothfredus ſubſtitutus eſt. Et Guarimaro Salerni principi etiam Normanno à ſuis interfecto, Giſulphus ſubrogatus eſt. Hæc gens ambitioſiſſima Beneuentũ urbem Romano pontifici ſubiectã occuparunt. Aduerſus quos Leo pontifex cum auxilijs imperatorijs profectus, in prælio ſuperatus & captus eſt: quem Normanni honore maximo affectum Romã remiſere. Qui paulò poſt obiens, Ildebrando Romanã eccleſiam commendauit. Interim apud Conſtantinopolim Conſtantio monacho uita functo; Theodora uirgo Zoi imperatricis ſoror duobus annis imperiũ prudentiſſime adminiſtrauit. Eaq; obeunte, Michael cognomento Nouitius per arma imperator eſt factus: qui eodem anno ab Iſacio Cõmeano deiectus imperio, monachus eſt effectus. Iſacio item poſt quatuor annos per arma pulſo, Cõſtantinus cognoĩe Ciochyſis accepit imperiũ. Et in Italia Leoni nono ſucceſſit Victor ſecundus, ex Bauaria oriundus: qui Ildebrandũ ad Henricũ im-

B peratorem miſit, cũ ille in extremis ageret. Henricus, Henricũ tertium filiũ ſuum Othonẽ Ildebrandi autoritate fretus Cæſarẽ dixit. Et Victori mortuo poſt annos duos & mẽſes tres, Fredericus natione Lothoringus, abbas Caſſinenſis ſuffectus eſt, Stephanus nonus appellatus. Per cuius tempora Mediolanenſis eccleſia, quę per ducentos fermè annos à ſubiectione ſanctę Romanę eccleſiæ ſe ſubtraxerat, prima inter alias eam maiorem, ſuperioremq; recognouit. Stephano ad octauũ menſem Florentiæ defuncto, quidam Romani diſſentiente clero epiſcopum Velitrenſem in pontificem aſſumpſerunt, Benedictumq; uocauerũt. Et Agnes Henrici tertij mater, Guibertum Parmenſem nobilem clericum regni Italici adminiſtratorem inſtituit. Gothfredus Matildis comitiſſæ maritus, in Italia potentiſſimus erat. Matildis mater fuit Beatrix, Henrici ſecundi imperatoris ſoror, quæ Bonifacio cuidam nupſit nobili & ditiſſimo proceri, Luca urbe Hetruſca, uel potius agro illius oriundo. Incertum tamen eſt an ex hoc marito, an ex alio Beatrix Matildim genuerit. Matildis uero Gothfredum & alterum uirum habuit, uiduaq; remanſit, mulierum clariſſima. Hæc cum uiro Gothfredo Lucam in Hetruria, Parmam, Rhegium & Mantuam in Lombardia poſſidebat, & terram quæ nunc ſancti Petri patrimonium appellatur. Per quod tempus Mintio Velitrenſi epiſcopo in Romanum pontificem intruſo, cum cardinales & epiſcopi liberam electionem facere non poſſent, Senas ſe contulerunt, ibiq; Gerardus Forentinus epiſcopus canonice electus, & Nicolaus ſecundus appellatus. Qui uir prudens, formam pontificum Romanorum à cardinalibus eligendorum inſtituit, quæ tertia & uigeſima diſtinctione inter Decreta continetur: & concilium generale apud Sutrium conuocauit: in quo Matildis & magnus dux Gothfredus eius uir, & Guibertus adminiſtrator Italiæ, ſeu Cancellarius, & epiſcopi Lombardiæ, Hetruriæ, ac Romandiolæ, ut puniretur intruſus, concurrentes: ille reſciens depoſito pontificali amictu, Velitras remeauit: & Nicolaus Romam petens, ſummis honoribus exceptus eſt. Et Gothfredus

C Normãnus,qui Drogoni fratri in Apuliæ Calabriæq́ comitatu ſucceſſerat, moriens,Bagelardũ filium ſucceſſorẽ inſtituit. Quod frater eius Robertus cognomẽto Guiſtardus intelligẽs ægre tulit:et nepote per arma pulſo,ducatũ Apulię, Calabrięq́ accepit,adiecta Troia,Romanis põtificibus parere ſolita.Et cũ Aberadam uxorẽ amiſiſſet,ex qua filiũ ſuſceperat Bohemundũ, alterã duxit Giglegardam,Giſulphi principis Tarẽtini ex Guaimaro fratre neptem, uocauitq́ ad ſe Nicolaũ papam ad res Apuliæ Calabrięq́ cõponendas.Qui eò profectus Robertũ Guiſtardũ ab excõmunicatione abſolutũ, reſtitutis quæ de eccleſia detinebat,ducem Calabriæ & Apuliæ declarauit,Ligiũ eccleſiæ Romanæ ſeu Vaſſallum faciens,qui magnũ exercitũ Normannorũ papæ conceſſit,per quẽ Prænestini,Thuſculani,Neumentani rebelles domiti ſunt, & Galera ac Geradi comitis caſtella uſq́ ad Sutriũ uaſtata,iubente papa. Cui ad ſecundũ & dimidiũ annũ mortuo, Anthelmus Lucenſis epiſcopus abſens ſubrogatus eſt, & Alexãder ſecundus appellatus. Robertus Tarentinos ſibi ſubegit, & Mathera eius ducatui adiecta eſt. Alexander Romã perrexit.Sed Longobardi epiſcopi Guiberto Parmenſe adnitente cõgregati,indignũ eſſe dicẽtes,aliunde q̃ ex paradiſo Italiæ, id eſt Lombardia põtificẽ eligendũ eſſe:ab Henrico imperatore obtinuerũt,diſſentiente Agnete,ut papam eligerẽt.Illi coacto concilio Cadolũ Parmenſem in antipapam elegerũt,cui Longobardi omnes obediuere,pręter Matildim & uirum eius. Vocatus Cadolus à capitaneis circa Romã manẽtibus,in prata Neronis deſcẽdit.Romanis nutantibus, Alexander cũ Gothfredo Matildis uiro,apud Lateranũ ſe continebat. Cõmiſſum eſt præliũ, & Cadolus ſuperatus, repulſus eſt. Deinde poſt annũ corruptis pluribus Romanis redijt, & urbe Leonina occupata,eccleſiam ſancti Petri obtinuit. Sed irruptione facta per populũ Ro. ibi à ſuis relictus eſt:quẽ Cincius Romanus,præfecti filius,per media ciuiũ agmina in ar-
D cem ſancti Angeli perduxit, ibiq́ à populo obſeſſus eſt per annos ferme duos. Interim Guiſtardus mortuo Conſtantino Dioclizi græco imperatore,& illi ſuffecto Romano cognoĩe Diogene, Cyriacũ ab illo miſſum apud Veſtiam Apuliæ ciuitatẽ immunitã degentẽ ex improuiſo intercepit,& Montempiloſum obſedit. Vbi dimiſſo Gothfredo fratre Barulũ duxit egregie munitũ,quod per tres annos obſedit,Rogerio fratre Brunduſiũ obſidente, Gothfredoq́ illi opitulante,qui iam Montempiloſum obtinuerat.Potitus eſt tandẽ Barulo Guiſtardus,et Gothfredũ claſſe in Siciliam miſit:quẽ mox ſecutus eſt &, Panormum primã de Siculis urbem obſedit. Interim obiens Diogenes, Michaelem Conſtantini Dioclizi filiũ habuit ſucceſſorẽ.Et apud Romanos Cincius cum Cadolo in arce clauſus,territũ antipapam coẽgit, ut trecentis argenti libris ſibi in uitæ redemptionẽ datis, ſtrigoſiſſimo aduectus equo, aufugeret. In Germania Otho Colonienſis archiepiſcopus apud Henricũ adoleſcentẽ artibus uſus, ut Agnes adminiſtratione pelleretur, ſibiq́ gubernatio cõmitteret.Qui ueniẽs in Italiam,ordinatis in Lombardia rebus, Romã perrexit: conuocatoq́ clero, multis uerbis Alexandrum increpauit, qui pontificatũ Romanũ iniuſſu Cæſaris præter conſuetudinem accepiſſet.Reſpondit ſibi Ildebrandus archidiaconus,conſuetudinemq́ illam malam eſſe oſtendit,& iuſte reuocatam.Quo audito, Otho ſibi ſatisfactum duxit:petijt tamen ut pro pace populorũ conciliũ Mantuæ fieret. Annuit pontifex,& cum Cardinalibus eò ſe tranſtulit:ubi omẽs eum uenerati ſunt, & apoſtolicam ſedem magiſtrã recognouere.Reuerſus Romã, pacificam urbem repperit,ſed Campaniã perturbatã. Ricardus enim Normannus cum filio ſuo Gulielmo Capua ſubacta,Beneuentoq́ inuaſa,Cæperanum obſidebat. Rogerius qui Brunduſium aliquandiu cinxerat obſidione, à ciuibus deceptus eſt. Qui proditionem ſimulantes, quarta uigilia Normannos proceres ad quadraginta cum totidem militibus intromittentes interfecerunt, eorum capita ad imperatorem Conſtantinopolim miſerunt. Et Guiſtardus apud Panormum Goth-

fredo

A fredo relicto, in Apuliã rediјt, Tranamq́ obſeſſam decem menſibus cepit. Pa-normũ eodẽ tempore captũ eſt, anno ſalutis tertio & ſeptuageſimo ſupra milleſimum. Ildebrandus archidiaconus Matildis comitiſſæ auxilio fretus, Ricardũ & Gulielmũ obſidione pepulit, & quæ acceperãt, reſtituere coëgit. Et Alexander pontifex, inſtante Agnete imperatrice, Guilbertũ Parmenſem, cuius mentionẽ fecimus, archiepiſcopũ Rauennatis eccleſię ordinauit, pręfatus quod in prophetiam ceſſit, illum eccleſiæ Romanæ & animæ ſuæ maximo incẽdio talem eccleſiam accepiſſe. Et Cadolus impetrata delictorũ uenia ab Alexãdro, diẽ obiјt. Nec multo poſt ipſe Alexander undecimo pontificatus anno, menſe ſexto, uitam finiuit: cui acclamãte populo ac clero Ildebrandus ſubſtitutus, & Gregorius ſeptimus appellatus, anno xviiј. Henrici tertiј imperatoris: quo tempore Hungari Salomone rege ſuo, quem dicerent Germanis reſiſtere neſcire, in carcerem coniecto, bellũ Cæſari indixerunt: in quos ille maximas copias duxit. Ortæ ſunt diſcordię inter Gregoriũ et imperatorẽ, qui per ſimonias uendebat eccleſias, nec pontificis monitiones audiebat. Agnes imperatrix adminiſtratione deiecta, Romæ uitam duxit. Multæ legationes hinc atq́ inde factæ ſunt, & tandem imperator in Gregoriј confirmationẽ conſenſit. Pontifex ſtatim de ſimonia imperatorẽ coarguit, ſed nihil profecit: unde plures excommunicati ſunt epiſcopi, qui apud imperatorẽ manẽtes, eius inſaniæ ſtudebãt. Deinde apud Lateranũ põtifex concilium habuit, in quo interfuit Rauẽnas archiepiſcopus Guilbertus, & multi de Lombardia epiſcopi, & Matildis comitiſſa, & Siſulphus Salerni princeps. Tunc Robertus Guiſtardus, qui nouiter Anconitanã marchiam occupare ceperat, & cæteri Normanni excõmunicati ſunt. Guilbertus Rauẽnas Romæ remanſit ſoluto concilio, ad dolũ pontifici parandũ. Nam dum nocte natalis domini præſul in eccleſia beatæ Mariæ maioris miſſam celebrat, & iam hoſtiã frangit, à Cincio

B Stephani præfecti filio ab altario deturbatus, & ad domũ eius deductus, in hyperione in quadã turri clauſus eſt. Ad quã poſtridie currẽs populus, pontificẽ liberauit, ædes Cinciј ſubuertit, turrem ſolo æquauit, uiris ac mulieribus de familia Cinciј nares truncauit. Cincius in Germaniã ad Henricũ confugit. Guilbertus qui ſe pontificẽ futurũ ſperabat, ſi inſidiæ ſucceſſiſſent, ſimulata beneuolentia, à pontifice dimiſſus, Rauennã ſe contulit. Pontifex auxilio Matildis Guiſtardũ & Normãnos inuadere ſtatuit. Interim Guilbertus Rauẽnas, & Theobaldus Mediolanenſis archiepiſcopi, & nõnulli epiſcopi Lombardi aduerſus Gregoriũ coniurant: quibus additur Vgo Cãdidus cardinalis: qui etſi antea rebellauerit, & reconciliatus fuerit, poſtea tamẽ ad uomitũ rediјt, inter Normãnos & Henricum tertiũ fœdera contra Papam iungere anniſus. Quod reſciens Gregorius ſynodo Laterani congregata, Guilbertũ & Vgonem dignitatibus priuatos excõmunicauit. Dum hæc aguntur, Henricus cum Saxonibus conflixit, uictorq́ euaſit, quinq́ millibus è ſuis amiſſis. Qua uictoria elatus, Ro. Pontifici obedientiã detrahere ſtuduit, Sigifredo archiepiſcopo Maguntino negocium cõmittens, qui apud Vormatiam conuentũ habuit prælatorũ, in quo mandatũ eſt, ne quis Gregorio obediret. Ex eo cõuentu Rolandus clericus Parmẽſis Romã ueniẽs, Henrici uerbis põtificalia Gregorio interdixit, iuſſitq́ cardinalib. ut aliũ habituri pontificẽ, ad imperatorẽ ſe conferrent. Habebat tunc Gregorius Laterani conciliũ, in quo Sigifredũ & ſibi conſentientes epiſcopos atq́ abbates, cõmiſſis priuauit eccleſiјs, imperatori aũt regni & imperiј gubernationẽ interdixit eumq́ excommunicauit, abſolutis à iuramẽto ſubditis. Multas literas in excuſationẽ ſuã Henricus per Germaniã miſit, & pariter pontifex in ſuã. Interim pars regni ab Henrico deficit, & Saxones acrius bellũ inſtruunt. Fit cõuentus principũ Alemãnorũ, in quo decernitᷣ, ſi Gregorius in Alemanniã pergat, Henricus ab eo ſupplex ueniã petat. Iurauit Henricus ſe cuncta facturũ. Et põtifex audito oratore Treuerẽſi archiepiſcopo, Auguſtã prætoriã petiturus Vercellas uſq́ ꝓfectus, à loci

Ann. ſalu. M.LXXIII.

C epiſcopo regni Italiæ Cancellario clàm reſciJt, Henricū hoſtili in ſe animo cū exercitu uenire, retroceſſit, Canoſſumq; ſe recepit, oppidum comitiſſæ Matildis in agro Rhegienſi. Venit illuc imperator cum copijs, & omni depoſito regali ornamento, nudatis pedibus ad oppidi portam delatus, introduci petijt. Denegatū introitum ęquo animo tulit, quamuis aſpera eſſet hyems, & gelu cuncta rigeſcerent. Triduo in eius oppidi ſuburbio manſit, ueniam petens. Quē tandem pontifex, Matildis & Adelai Sabaudienſis comitis, & abbatis Cluniacenſis precibus motus introductū abſoluit, & eccleſiæ reconciliauit, iureiurando pace firmata et obedientia promiſſa. Exinde rex Papiam ſe cōtulit, tuncq; ibi mortuus eſt Cincius præfecti filius. Interea Alemanni principes ægreferētes Henricū nō ſatisfeciſſe promiſſis, Rodulphū Saxoniæ ducē regem Alemanniæ creauerunt. Henricus illum à pontifice excōmunicari petijt, ſed non obtinuit. Reuerſus in Alemanniā, cōgreſſus Rodulpho eſt, et clades utrinq; recepta. Miſſi oratores utrinque ad papam, reſpōſum habuerunt, ut ab armis ceſſarent. Illi iterum pari Marte pugnauerunt: & tertio prælio cō miſſo, ſuperior aliquāto Henricus, auditis legatis ad pacem miſſis, nullū cum hoſte tractatū habere uoluit, ſed illum excōmunicari petijt. Legati re infecta redierunt. Robertus interea Guiſtardus ſanctā Seuerinam & Conſentiam in Calabris ceperat: Siſulphū Salerni principem, cuius ſororem duxerat uxorē, bello domuit, Salernumq; cum arce per deditionē accepit. Beneuentū oppugnatā breui cepiſſet, niſi Gregorio pontifice exhortante receſſiſſet. Et anno milleſimo octuageſimo Michaël Conſtantini filius, cum Michaële, Andronico, & Conſtantino, à Nicephoro cognomine Botaniates, per uim & arma ab imperio deiecti ſunt. Guiſtardus uero, Spinacroba Hydrūto & Tarento Græcos expulit. Ad quē Michaël Dioclizi Conſtantinopoli pulſus, in caſtra uenit incognitus opem petens, & Robertus eum ad Gregoriū miD ſit: cuius opera factum eſt, ut apud Cæperanū papa & Rogerius cōuenirent. Et Rogerius ligius eccleſiæ factus, & uexillo beati Petri donatus, Michaelem reſtituere promiſit aduerſus Nicephorū, quē Papa excōmunicauit. Parataq; claſſe, Rogerio minori natu in Italia dimiſſo, Bohemundū alterū filium ſecum duxit, atq; ad Auclonem nauigans, prima ad Dyrrachiū caſtra poſuit. Sed Dominicus Siluius dux Venetus, iubente Nicephoro imperatore eos ab obſidione repulit, conflictu cum multo ſanguine peracto in mari. In terra tamē Bohemūdus obſidionem cōtinuauit, & Guiſtardus cum Michaele ad reparandā claſſem in Italiam ſe cōtulit. Nicephorus uero Botaniates imperator his cognitis, Alexiū Mega, ſiue Comnenū in Thraciam miſit, qui militē cōgregaret. Is perfidia uſus, milites nouos ſibi iurare aſtrinxit, grandi pecunia largita: ueteranos uero fraudabat ſtipendio, tanq; imperatoris culpa eſſet: deinde ſuum argentū eis largiebaṫ. Sicq; animis militū ſibi conciliatis, ex Adrianopoli ad imperatorem acceſſit, ſuaſitq; ut milites in expeditionē mitteret: deinde reuerſus ad exercitū tanq; nihil de pecunia imperaſſet pro qua ſe iuiſſe dixerat, ab exercitu irritato imperator factus eſt: quem Conſtantinopolim duxit, promiſſo triduo ſpolio urbis. Arxion Alemannus magiſter unius cohortis, ab Alexio corruptus, portam Bulgarorum ei aperuit noctu in cœna domini. Triduo urbs direptioni patuit. Nicephorus in ſancta Sophia captus, tonſoratus & in monachum ordinatus, uita donatus eſt: Alexius uero in die paſchatis coronatus eſt, Michaelemq; Michaelis Dioclizi filium imperij conſortem accepit: quem exercitui præfectum in Dalmatiam tranſmiſit, & ipſe cum eo perrexit cum ſeptuaginta millibus armatorum. Bohemundus interea & Robertus, qui dimiſſo in Italia Michaele Dioclizi redierant, Dyrrachium urgebant. In quos delati Græci imperatores prælio commiſſo, Michael occiſus eſt, & Alexius in fugam conuerſus, lacerum reduxit exercitum. Dyrrachini Roberto ſe dediderunt, & pariter multa Dalmatiæ oppida. Romæ interim à Gregorio ſynodus tenta eſt, in qua error Berengarij de ſacramen

Ligius, totalē ſubiectionem ſignificat.

A ſacramento damnatus eſt, & Henricus imperator iterũ excõmunicatus, & Rodulphus in regem Alemanniæ atq; Italiæ confirmatus. Ipſe uero Henricus conuocatis prælatis apud Brixiam Alemannię urbem, Guibertũ Rauennatẽ archiepiſcopũ in põtificẽ erexit, Clementẽq; appellauit. Qui mox acceptis ornamentis papalibus, in Italiam rediјt. Henricus in Saxoniã profectus, quarto cũ Rodulpho conflixit. Victor Rodulphus caſu à ſuis uulneratus, longiuſcule receſſit, & uulnerati plures eum ſecuti ſunt, inter quos pariter mortuos expiraſſe repertus eſt. Henricus uero fugiens abditis latuit, & ſeptimo demum die repertus eſt. Cuius filius Henricus, qui quartus poſtea fuit eius noĩs imperator, in Italiam miſſus, Matildim apud Parmam prælio ſuperauit. Quæ mulier mortuo primo uiro Azonem Marchionẽ Eſtenſem, qui prioris uiri conſanguineus fuerat, & ſibi quarto gradu coniunctus erat, ignorans accepit maritũ. Et cum per aliquot menſes illi concubuiſſet, re cognita, Gregoriũ conſuluit quid agere deberet: ille mulieri imperauit, ut à conſortio noui uiri abſtineret. Henricus ſenior per Bauaros in Italiam rediјt, Clementemq; ſuum in prata Neronis duxit. Matildis copias ſuas pontifici miſit. Pugnatum eſt aliquandiu apud urbem Leoninam, & uicina ædificia demolita. Deſperataq; uictoria, Henricus cum ſuo antipapa Rauennã rediјt: & anno ſequenti rurſus ad obſidendã urbem tranſiuit, cepitq; ciuitatem Leoninam, & baſilicam beati Petri cum ſuo Clemente prophanauit. Idem fecit de baſilica beati Pauli, porticus deſtruens quæ ad eas ducebant. In æſtate uero dimiſſo antipapa in Tybure, & per alia caſtella uicina exercitu, in Lombardiam receſſit. Vaſtatus eſt omnis ager circa Romam, & ciues fame coarctati ſunt. Vocauit pontifex Guiſtardum in auxilium: qui dimiſſo in Dalmatiam Bohemundo, copias congregabat. Sed Henricus ad dolos conuerſus, Cluniacenſen epiſcopũ ad Gregorium miſit, dicens, ſi Laterani coronaretur, fore ut in Alemanniã cum

B omnibus copiјs abiret. Rogabat omnis populus, nec pontifex aduerſabatur, ſi modo imperator errata corrigeret. Henricus Romanos pleroſq; corrupit, qui coronandum imperatorem etiam non ſatisfacientem dixerunt. Pontifex populo diffiſus in arcem ſancti Angeli ſe recepit: & Henricus antipapam à tribus epiſcopis coronari in Laterano fecit, Bononienſi, Treuerenſi, & Mutinenſi: & ipſe ab eo coronatus eſt. Obſeſſum eſt caſtrum ſancti Angeli, & Ruſticus papæ nepos ex fratre ad Septemſolia ſe recepit, ubi expugnatus deditionẽ fecit. Interim uenit Guiſtardus cum exercitu. Non expectauit imperator, Senaſq; cum antipapa petiјt: & Guiſtardus porta Flamminia intrauit. Et cum ciues reſiſterent, uſq; ad arcem Domitiam Vrbem combuſſit. Ciues arma tenebant in capitolio. Guiſtardus ad Lateranum ſe contulit, eamq; regionẽ Vrbis uaſtauit, quę eſt inter Capitolium et Lateranum: & deniq; capitolium ui cepit, tranſiuitq; ad caſtrũ Creſcentiј, & muros diſiecit qui pontificem claudebant, liberauitq; illum & Salernum perduxit, ubi & mortuus eſt. Guiſtardus ad imperium Conſtantinopolitanum aſpirans, claſſem ingentem parauit, cum filius Bohemundus terreſtri exercitu ſatis ualeret in Dalmatia. Alexius claſſem parauit, & Venetos in auxilium accerſiuit, duce Dominico Siluio. Pugnatum eſt apud Dyrrachium, & ſuperati ſunt Dominicus & Alexius. Dominicus ducatu priuatus eſt, ob rem male geſtam: & Vitalis ſuffectus eſt, qui aliam claſſem in auxilium duxit. Deſiderius Caſſinenſis abbas Gregorio ſubrogatus eſt, Victor tertius appellatus. Et iterum Guiſtardus cum Alexio & Venetis apud Saſnum conflixit, eoſq; ſuperatos fudit, & in Caſſiopam inſulam delatus, menſe Iulio obiјt. Cui, abſente Bohemundo, Rogerius natu minor in ducatu Apuliæ ſucceſſit, & præter Siculos Itali omnes patri ſubditi paruerunt. Fuit tunc toto orbe fames, per cuius occaſionẽ Auſul Galatiæ rex, qui cum Saracenis perpetua bella gerebat, Toletam urbem multis annis obſeſſam cepit, & Chriſtianæ religioni reſtituit. Henricus in Alemannia cum Saxonibus prælians, quatuor millia

C militum amiſit: & interim prælio commiſſo, inferior euaſit. Victori defuncto ad quintũ menſem, Vrbanus ſecundus ſuffectus eſt. Bohemundo in Italiam reuerſo, Dalmatæ ad Alexium defecere. Rogerius Capuam urbem cepit, & omnia uſq; ad Tybur Romanis & Papæ abſtulit. Vrbanus Romanorũ animos parũ quietos intelligens, Melphim ſe contulit, primũq; ibi ſynodũ conuocauit. Rediens iterum in Italiam Henricus, à Matildi reiectus eſt, cum iam rebellione filij premeretur. Bohemũdus ut primũ equos nauigatione quaſſatos ſatis quieuiſſe cognouit, in Rogeriũ fratrem duxit, & apud Farnetũ Beneuenti oppidũ conflixit, haud cruento prælio, cum proceres Rogerio imperauerint, ut permiſſa Bohemũdo Apuliæ parte ducatus, ipſe titulum & cetera retineret quæ pater habuiſſet in Italia. Quo facto Melphim ad Vrbanũ ſe contulit: cuius ligius factus, ducatum & ſucceſſionis paternæ confirmationẽ obtinuit: & in Siciliam traijciens, Syracuſas cepit, Halamq; Roberti Fuſonis Flandrenſiũ comitis filiam duxit uxorem, ex qua genitus eſt Gulielmus. Vrbanus alterã ſynodũ apud Troiam congregauit, & tertiam Placentiæ. Poſtremo de ſalute fidei cogitans, tranſmiſſis alpibus ad Francos ſe conferens, concilium apud Montemclarũ Aluerniæ conuocauit. Bohemundus indignatus pro his quæ frater fecerat, Melphim furtò ſurripuit. Rogerius Siciliam rediens, uiginti Saracenorũ millia ſtipendio conduxit, multaq; alia auxilia ex omni ſua ditione aduerſus fratrem duxit, qui cum decem millibus ueteranis Melphim defendere ſtatuerat. Vrbanus ſecundus apud Clarummontẽ conſilium habens, expeditionẽ in Saracenos pro Hieroſolyma

Ann. ſalu. M.lxxxiiij recuperanda perſuaſit, anno quarto & octuageſimo ſupra milleſimũ: & trecenta hominũ millia cruce ſignati. Reuerſus in Italiam, apud Placentiã ſubſtitit: ubi Conradi inſtantia; qui patri Henrico tertio rebellauerat, epiſcopos reconciliauit, qui agenti apud Beneuentũ Guilberto antipapæ conſenſerant. Romam re-

D uerſus, & magno fauore exceptus, Bernardũ Toletanũ epiſcopum ad ſe uenientem pallio archiepiſcopali donatum, totius Hiſpaniæ metropolitanũ declarauit. Henricus tertius, aduerſus Henricũ Bambergenſem comitem bellũ geſſit, eumq; domuit. Interim filius eius Conradus in Italia mortuus eſt. Duxit etiam Henricus aduerſus Robertũ Flandriæ comitem, ut expeditionẽ impediret Vrbani. Interim diuerſis itineribus cruce ſignati ad Conſtantinopolim peruenere, primusq; omniũ Petrus quidã eremita abſtinentiæ fama celeber, ducem ſe multis exhibens, per Alemanniã, Vngariãq; perrexit: cui Gothfredus, Euſtachius & Balduinus fratres, cognomine Bolionij, Bononiæ Gallicæ comites potentiſſimi, ſe ſocios addiderunt. Maiores uero præſtantiũ ducum & nobilium manus, hinc Podienſis epiſcopus belli dux, et Raimundus ſancti Egidij comes, inde Hugo magnus Philippi Francorum regis frater, & Robertus Normandiæ, ac alter Robertus Flandriæ, & Stephanus Carnoti Comites, tranſmiſſis alpibus per Italiam iuerunt: & quando illi Conſtantinopolim peruenerunt, hi Romã ingreſſi ſunt. Ibi benedictione recepta pontificis, pars Brunduſium, pars Barum, & alia pars Hydruntũ petijt. Et Bohemũdus generoſitate animi ductus, his ſe comitẽ cum duodecim millibus delectę iuuentutis Italicæ, relicta fratri poteſtate, cũ quo bello contenderat, & Melphim & alia loca ſua occupandi. Sed Rogerius fratris uirtutem admiratus, Melphis obſidionẽ ſoluit, & Tancredum filium cum fratre ire permiſit. Petrus eremita in ſuburbijs Conſtantinopolitanis copias ſuas retinere neſciuit, quin hoſtilia cuncta in Græcos agerent. Alexius imperator cui hæc expeditio ſuſpectiſſima erat, cõmotus ſuorum calamitate, commeatũ negare cœpit: & qui ante Boſphorum Thracium clauſerat ne Chriſtiani tranſeuntes opprimerent à Turcis, illud aperuit, & Petrum eremitam inuitum tranſportari curauit. Bolionijs qui nondũ Conſtantinopolim applicuerant, in Europa remanentibus, duodecim millia cum Petro tranſiere: qui mox Rainaldũ quendã Alemãnum ducem ſibi creauere, celeriterq; procedentes Nicomediam & inde

Niceam

A Niceam petiuerunt. Turci Nicea communita, ex oppidis cuncta aſportarunt: & audientes tranſitum Chriſtianorum, concauis in montium uallibus inſidias ſtruxere. Petrus Cinitum oppidum oſtendens in agro Niceno hominibus uacuum, frumento uinoq; plenum, illud occupauit: & Rainaldus pariter oppidũ Exeregorgon appellatũ: & ambo obſeſſi ſunt à Turcis. Rainaldus cum aliquot millibus abnegata Chriſti fide, deditionẽ fecit. Petrus ſub ſpecie legationis Conſtantinopolim abijt, reliqui omnes à Turcis trucidati ſunt, cum ſiti laborarent. Quæ res Alexio gratiſſima fuit, ſperanti Chriſtianos retrocedere. Interea Hugo magnus cum ſuis copijs ex Barulo Dyrrachiũ peruenit, & deinde Conſtantinopolim petijt. Et paulò ante Balduinus cum fratribus illic applicuit, quos prima nocte in ſuburbijs hoſpitatos Græci hoſtiliter inuaſerunt, nec potuere aduerſus excubantes proficere. Exierunt in campos Chriſtiani, ibiq; rurſus pugnatũ eſt, & clades utrinq; parua recepta. Sed intellecto Hugonis aduentu, pacem Alexius cum Gothfredo conſtituit. Venerunt & aliæ copiæ cum Podienſi epiſcopo. Bohemundus per Pelopõnenſum in Bulgariam tranſiuit, Caſtoriamq; urbem petijt: ſed Alexius inſidias illi per itinera parauit. Quod cum nõ ſucceſſiſſet, culpam in milites tranſtulit, prędæ cupidos. Tranſijt Bohemundus ad imperatorẽ, & nomine totius exercitus, fœdera cum eo pepegit, ut tutum iter per urbem regiam & alia loca præſtaret, cõmeatũ & copiarum ſupplementa præberet, ſibi omnia de Saracenis capta cederent, excepta Hieroſolyma. Sic rebus paratis, exercitus Chriſtianorũ ad Nicomediam mari tranſmiſſo coactus eſt, & inde Niceam uentum, quæ à Turcis defenſa, obſeſſa eſt: lacui una in parte adiacens, nec poterant urbem expugnare. Triginta diebus oppugnatione ducta, cum per lacum noua diętim auxilia ſubmitterent, ſexaginta millia Turcorum in propinquo monte conſederunt, qui oppidanis ad eruptionem cõmotis, Chriſtianorũ

B caſtra inuaſerunt: ſed nihil profuere, magno damno repulſi. Interim lembi à Cõſtantinopoli aduecti ſunt, & in lacum miſſi. Quibus uiſis oppidani, poſt duos & quinquaginta dies ab obſidione deditionem fecere, Turcis cum rebus & armis abire permiſſis. Profecti ultrà duces, cum per loca deſerta iter habendum eſſet, bifariam diuiſi ſunt. Bohemundus cum ad riuum quendã perueniſſet, & herbidum ſolum reperiſſet, caſtra poſuit, ut militem reficeret, inuaſusq; eſt à Saracenis & Solymãno principe, qui cum maxima multitudine aduenerat: perijſſetq; cum omnibus, niſi Hugo & Gothfredus cum quadraginta millibus equitum opem tuliſſent. Cõmiſſa eſt magna cædes in Turcos & Saracenos, nec tamẽ prælium niſi nocte dirimi potuit. Decuplo maiores Saracenorũ cadauerum, quàm Chriſtianorũ, fuerunt ſtrues. Fuit numerus hoſtium ſupra quadraginta millia. Inerant enim Medi, Syri, Cardei, Turci, Saraceni, & Arabes: qui fuga arrepta maxima ſpolia Chriſtianis reliquerunt. Menſe Iulio hæc acta ſunt. Solymannus uiam quæ ducit in Lycaoniam eſt ingreſſus, & Arabum decem millia obuiã habuit, quæ ſecum duxit, prædicans ubiq; ſe uictorem fuiſſe: & nihilominus conſumptis igne cõmeatibus & obductis obſidibus, iter impedire Chriſtianis conatus eſt: quibus recentes in agris ſegetes auxilio fuerunt. Venerũt Chriſtiani Iconium primam Lycaoniæ ciuitatẽ, eamq; dedentibus ciuibus obtinuerunt, cum Solymannus aliò diuertiſſet. Pari modo et Heracleam, Tarſumq; ceperunt. Balduinus à ducibus expeditionis primus omniũ in Aſia dominiũ obtinuit, Tarſo donatus, & quicquid in ea regione caperet: qui paulò poſt Ediſſa & Manuſtra urbibus eſt potitus. Flexit ad ſiniſtram maior exercitus, & Ciliciam quæ nunc minor Armenia dicitur, primo aduentu captam, Palinuro Armenio cum noſtris militare ſolito regendam tradiderunt: deinde Cæſaream urbem in Cappadocia obtinuerunt. Et intelligentes apud Antiochiam Turcos conueniſſe, illuc ducturi apud Conſor urbem Chriſtianorũ qui inerant opera deditam, ad quintam diem quieuerunt, cõmeatus parãtes. Deinde publicanorũ caſtra, & urbem

C Ruſam cum multis caſtellis obtinuerunt: exinde montes altiſſimos, qui interce-
dunt, una die trāſmiſſis, ad Muraſim urbē uenere. Qua capta, campos in conſpe
ctu habuere, in quibus Antiochia cernitur: & hoſtes ad amnem uiſi ſunt qui ual
lem interſecat, loco cui pons ferreus nomen eſt. Ibi præda facta eſt ruſticorū, qui
cōmeatus in urbē deportabant. Antiochiā tunc rex Caſſianus habebat, duobus
filijs prēditus, Bachmāno & Senſadolo, Babyloniæ Soldano tributa pendens, à
quo multa et magna auxilia acciuerat. Ea urbs prius Reblata dicta eſt, deinde ab
Antiocho Aſiæ dominatore, Antiochia. Duplici muro circundabat̄, interiori la
teritio, exteriori quadrati lapidis. Quadringēta & ſexaginta turres inerant. Col-
les quatuor includebant̄: in quorū celſioris cacumine ad orientē uergentis, arx,
natura loci adeò munita, ut omnes conatus, & om̄ia oppugnantiū ingenia facile
fruſtrarent̄. Regio Cœleſyria dicebatur, fluminibus fontibusq́ irrigua, & agro
fertili, uicinoq́ lacu diues. Recedit à mari Cilicia urbs paſſuū duodecim millibus.
Farfar fluuius portū efficit nauiū cæterarū capacē, quē Chriſtiani ſancti Simeo-
nis appellauerūt. Ad ſeptentrionē mons eſt excelſus,* uero ſignificatiōe græca,
quod aquis fontiū ſit irriguus: à noſtris mōtana nigra uocat̄. Ad orientalem pla-
gam cāpeſtris latiſſima regio, quā Farfar irrigat propinquus mœnibus. Hic Pe-
trus patriarchalē tenuit ſedem. Theophilus hinc oriundus extitit, ad quē Lucas
euāgeliſta ſcribit Actus apoſtolorū. Septimus ille à Petro hic fuit antiſtes, & The
ophiliam ſuo de nomine appellauit. Hic primū baptiſmatis fonte renati, Chriſtia
nos ſeſe appellauerūt. Hæc urbs mille annis ſub Chriſtiano imperio maxime flo
ruit. Centū quinquagintatres epiſcopi ſub Antiocheno patriarcha fuerūt, & in
urbe illa CCCLXVI eccleſiæ. Duodecimo igitur Calendarum Nouembrium
Chriſtiani ad Antiochiā caſtra poſuerūt: necdū uindemia facta erat, & frumenti
magna uis in puteo reperta eſt, quibus Antiocheni pro horreis utunt̄, & uicinæ
D gentes cōmeatus importabant preciū accepturæ: niſi quatenus prohibebant̄ à
Turcis. Armenij & Suriani Chriſtianis magno erant adiumēto, ſecreta hoſtium
nunciantes. Sunt aūt Suriani gens antiqua, in Aſia originē habens, quæ acceptā
ab initio Chriſti fidē, poſt captā ab Heraclio à Saracenis Hieroſolymā, nunq́ di-
miſit: ſed aliquandiu ſuſpecta Saracenis, incertas habuit ſedes. Sub Carpharat
aūt principe ægyptio, qui à Laodicea Syriæ uſq́ ad Alexandriā Aegypti poſſe-
dit, quartā Hieroſolymæ urbis partē, in qua eſt ſepulchrū domini, obtinuit ſub
annui penſione tributi cum ſuo patriarcha poſſidendā. Sed huius expeditionis
tempore pulſa Hieroſolymis, montes qui ad Antiochiam pertinent incoluere.

Chriſtiani qui primi uocati.

EX LIBRO QVARTO
SECVNDAE DECADIS.

Ann. ſalu. M.XCVIII.

NONAGESIMVS SEPTIMVS ſupra milleſimū noſtræ ſalu
tis annū currebat, cum Antiochēſis obſidio cœpta eſt. Vrba
nus ſecundus nō ſatis tutus Romæ, biennio in domo Petri
Leonis potētiſſimi ciuis ſe continuit, apud eccleſiā ſancti Ni
colai in carcere. Guilbertus antipapa ex Beneuēto, ſuadēte
Ricardo principe Capuano, qui Beneuentū tenebat, Albā
uenit, ut fautoribus ſuis proximior eſſet. Veneti claſſem du
centarū nauiū omnigenū armauere, eamq́ cruce ſignatis militibus impleuere,
auctamq́ Dalmatis Rhodū miſere. Piſani quinquaginta triremiū claſſe inſtru-
cta, eos apud Rhodū inuaſere, cōflictuq́ decem & octo triremes amiſere, & qua
tuor millia Piſanorū capta ſunt. Sed Veneti ob reuerentiā crucis, primoribus re
tentis obſidū loco, reliquos reſtitutis triremibus abire permiſerunt. Adierūt Ve
neti Smirnam ſex millibus paſſuū à mari diſtantē, recens à Turcis dirutā, indeq́
ſancti Nicolai corpus Venetias detulerūt. Milites apud Antiochiā omni genere
machinarū

A machinarũ urbem oppugnauere, ſed craſſitudo & altitudo murorũ om̃es eorũ conatus fruſtrata eſt. Firmata eſt obſidio & caſtra ita munita, ut recedente media parte militũ, egregie tamẽ defendi poſſent. Sed cum frumẽtatores inſidias incidiſſent, multiq; capti eſſent, fame in caſtris laborare cœperunt. Caſtellum erat Areth, caſtris ad quinq; millia paſſuũ propinquũ, ex quo hæc damna inferebantur: cuius præſidiũ Bohemundi aſtu lõgius tractũ interceptũ eſt, & capti in conſpectu Antiochenſiũ gladio percuſſi, quorũ capita in urbẽ proiecta ſunt. Interim natalis domini occurrit feſtiuitas: qua ſolenniter celebrata, annona deficiente, & murmurãte populo, obſidioneq; ſoluere cupiente, Bohemundus oratione ſua exercitũ placauit. Qui cũ triginta millibus in agrũ Damaſcenũ ꝓfectus, magnã uim frumẽti apportauit, copiasq; Saracenorũ ad XL millia quæ ex Aleph, Damaſco & Hieruſalẽ obſeſſis in Antiochia opem ferebãt, caſu incurrens cõmiſſo prælio diſturbauit, & occiſa maiori parte in fugã uertit: cepitq; camelos, mulos, & aſinos ꝗplurimos, cum quibus facile ad exercitũ portauit annonã. Flãdrenſis comes cũ eo fuit. Interea Antiocheni milites eruptione facta, caſtra Chriſtianorũ in ea parte perfregerũt, quę remotior erat à ciuitate, & cuius curam Podienſis habebat epiſcopus, magnãq; occiſionẽ fecerũt, ita ut neceſſarius fuerit Bohemũdi reditus. Quieuit exercitus per aliquot dies: ſed iterũ deficiente annona, in caſtris murmuratũ eſt: & Petrus eremita cũ Guilelmo Carpentario regis Franciæ conſanguineo, fugam arripuit. Sed ambo intercepti ſunt à Tancredo Bohemũdi nepote, & in caſtra reducti. Guilelmus uero ꝗuis Vgoni Magno eius cõſobrino, nouo iuramẽto addictus fuerat, paulò tamẽ poſt per aliam occaſionẽ cũ ſua cohorte è caſtris emiſſus, primus omniũ Chriſtianorũ deſertor eſt factus. Petebant & alij dimiſſionẽ, nec retineri multitudo poterat. Sed allato nũcio ingentes Turcorũ copias ad Areth oppidũ cõſediſſe, uelleq; cũ Chriſtianis dimicare: oblatã occaſionẽ arripiũt duces, & cõfortatis militibus, copiã pugnæ faciunt. Pugnatũ eſt

B diu acriter: poſtremo uicti Turci, cęſa plus media ſuorũ parte, in fugã uerſi ſunt: & Chriſtiani præda aucti, nõ tamẽ fame liberati ſunt, donec Armeni & Suriani metu Turcorũ liberati, ad caſtra cõmeatus ferre potuerũt, Areth oppido à Turcis incenſo. Sed Saraceni à Soldano Babylonię Antiochiã miſſi, noctu urbe dilapſi, omnia itinera infeſtarũt, ita ut fames breui reditura uiderẽt. Placuit igitur caſtella duo portis oppoſita excitare, qua exeundi, redeũdiq; facultatẽ hoſtibus adimerent. Sed cũ neceſſaria ad id deeſſent, Bohemũdus & ſancti Egidij comes cũ quinq; millibus militũ ad ſancti Simonis portũ miſſi ſunt, qui fabros & neceſſaria adducerẽt. Quibus redeũtibus quindecim millia ex urbe occurrerũt. Bohemundus cũ expeditionibus in monticulũ ſe recepit: mille ex Chriſtianis cecidere: fuiſſentq; omnes trucidati, niſi Gothfredus raptim auxiliũ attuliſſet: qui fortiſſimo animo pugnãs, multos hoſtiũ interfecit, inter quos Bacman Caſſiani regis filius natu maior cecidit. Interim ex Antiochia maior egreſſa multitudo, præliũ redintegrauit. Pugnatũ eſt diu, nutãte uictoria. Demũ uero ex hoſtib. quinq; millia cæſa, & ſeptẽ millia capta, inter ꝗs duodecim Ammirrhati fuere. Ex Chriſtianis ultra mille primos, quingẽti deſiderati ſunt. Deinde caſtella uti ordinauerant Chriſtiani duces, erexerũt. Et Caſſianus petijt inducias, quæ libẽter cõceſſę ſunt: & Chriſtiani in ciuitatẽ, & Saraceni libere in caſtra ueniebãt: durauerũtq; induciæ, donec Volo gallicus egregius miles, dũ ſuorũ uirtutẽ extollit, à Turcis interfectus eſt. Per has inducias Pyrrhus Antiochenus ciuis adeò potens, cum multa de Bohemũdo accepiſſet, eius colloquiũ petijt: & admiratus uiri uirtutẽ, ciuitatẽ ſe illi traditurũ ſpopondit, ſi ſibi dominiũ retineret. Obtinuit Bohemundus urbẽ ſibi concedi cõmuni conſilio procerũ, & conſtituta nocte per apertã à Pyrrho portã ingreſſus, ciuitatẽ obtinuit: nec ſæuitũ eſt niſi in pręſidia Saracenorum. Caſſianus rex dũ in montes confugit, ab Armenijs trucidatus eſt. Turci & Saraceni quãplures in Areth ſaluati ſunt. In cuius oppugnatione ipſa die facta,

C multi uulnerati ſunt: inter ꝙs Bohemūdus femur ſaucius pluribus diebus ægro-
tauit. Interea magna multitudo equitū uiſa eſt à longe ueniens. Creditū eſt Ale
xium imperatorē eſſe, qui ſæpe in caſtra ſe uenturū promiſerat. Sed referētibus
Armenijs, Corbanā eſſe cōſtitit Perſarū regis militiæ principem, qui Antiochiæ
opem ferebat, cū Senſadolo Caſſiani filio, qui per inducias ad id miſſus fuerat. Is
ad pontē ferreū caſtra fecit, & iubente Senſadolo per ſuos arcē accepit atq; com-
muniuit, per quā urbem capere adniſus eſt. Pugnatū eſt in urbe, & magna cæ-
des hoſtiū facta: multi quoq; ex Chriſtianis periclitati ſunt. Ob quā rem placuit
arcē munitionib. excludere, nec pugnare prius, ꝙ Bohemūdus & alij liberaren
tur. Interim Armeni & Suriani prohibiti ſunt frumēta ad Antiochiā deferre: ite-
rumq; fame laboratū eſt. Promiſerat Alexius imperator annonā mittere, et iam
naues eius cū frumēto ad Philomenā oppidū applicuerāt, cum deſertor ſignorū
Stephanus Carnoti comes illis obuius, Chriſtianorū exercitū perijſſe nunciauit.
Hic enim adueniente Corbana, cū pluribus aufugit. Mercatores his cognitis, à
porta in altū ſe recepere. Interim lancea quæ Chriſti latus aperuit in eccleſia ſan-
cti Andreę reperta eſt: cuius fiducia ſtatuerunt Chriſtiani cū Corbana cōfligere,
cuius exercitus uicinos mōtes occupabat: miſſiq; ſunt Herlinus & Petrus eremi
ta fide publica à Corbana habita, qui pręliū in tertiū diem denunciarēt, detrectā-
tiq; ſuaderēt. Quo nō ſatis annuente, ſtatuerūt nihilominus Chriſtiani cōflige-
re, quibus alioquin fame pereundū erat. Et ieiunio inſtituto, orationibusq; per-
actis, ſacram lanceā deferentes, ad præliū egreſſi ſunt: quod maximo ardore com
miſſum eſt, & centū millia hoſtiū cęſa ſunt, quindecim millia camelorū capta, ſpo
lia ditiſſima recepta, & annonæ maxima uis. Corbana in fugā actus: & eadē die
Ammirrhatus arcis præfectus, illā Bohemūdo tradidit, Chriſtianus effectus, ea
lege adhibita, ut qui baptizari uellēt, cū ſuis rebus abire permitterent̃. Obtenta
D ciuitate cū arce, miſſus eſt Vgo Magnus Cōſtantinopolim, qui Antiochiā impe-
ratori offerret. Sed ille ſuæ culpæ cōſcius, & dolū timens, recuſauit. Vgo interim
morbo correptus, Cōſtantinopoli deceſſit: quę res magno mœrore Chriſtianos
affecit. Decreuerunt tamen duces exercitus Hieroſolymā petere, ſed Iulius erat
mēſis, & aquarū penuriā per arida loca uerebant̃, unde ad Cal. Octobris profe-
ctionē ſtatuerūt. Interim epiſcopus Podienſis mortē obijt, & Raimūdus comes
ſancti Egidij cū oppugnatā Albariā capere non poſſet, multos mortales in agris
captos interfici iuſſit. Bohemūdus Antiochiā ſibi ex fœdere promiſſam aſſigna-
ri petijt. Oppoſuit ſe Raimūdus comes, eamq; Cōſtantinopolitano imperatori
ſeruandā dixit. Sacerdotibus arbitriū eius rei cōmiſſum eſt: qui Antiochiā Bohe
mundo tradendā decreuerūt. Nō acquieuit Raimūdus, ſed palatiū Caſſiani ꝙd
ipſe inhabitabat armatis cōpleuit, & nihilominus cum ſuo comitatu ad Calēdas
Nouembris exercitū proficiſcentē ſecutus eſt. Venerūt Rugiā duces quā prius
obtinuerāt, & binis inde caſtris in Albariā duxere, quā egregie munitā turribus
& arietibus magnoq; labore ceperunt, eamq; diripuerunt, & in om̄es ſæuitū eſt
præter paucos, quos Bohemūdus ſeruauit. Qui cū Raimundū oraſſet, ut Antio
chiā ſibi liberā dimitteret, neq; illi cōſentiret, Antiochiā cum copijs redijt, & reli-
quus exercitus in Albaria manſit: ibiq; obijt epiſcopus Aurienſis, & magna fa-
mes Chriſtianos inuaſit, ita quod etiā cadaueribus hoſtium ueſcerent̃. Ob quā
rem medio Ianuario Rugiā rediere, indeq; Bohemundū uocauere ut expeditio-
ni adeſſet. Qui motus indignatione Raimūdi, noluit: ad quē Gothfredus Bolio-
nius & Flādrenſis comes ſe cōtulerunt. Raimundus uero & Normānus comes
fame compulſi, cū magnis copijs Cæſareā Cappadociæ urbē petiere, cuius rex
amicitiā & cōmeatum illis acceptātibus obtulit. Inde in uallem fertiliſſimā pro-
greſſi, animaliū & annonæ magnā uim exportarūt. Caphaliā urbem deſertā in-
uenerunt, & pariter multa loca derelicta. Apparebat iam Ver, cum ad urbem
Camelam appulerunt. Cuius regulus pace per oratores impetrata, Chriſtianos

ueſte

A ureſte & pecunia iuuit. Cuius exemplũ ſecutus Tripolis regulus, & ipſe pacẽ petijt. Sed Raimũdus eius urbis dominiũ cupiens, pacẽ obtulit Chriſti baptiſmũ accepturo. Quã cum ille negaſſet conditionẽ, quindecim diebus ibi fruſtra cõſumptis progreſſi, Archas oppidũ obſederũt optime defenſum. Vbi dimiſſo Normãno, Raimũdus Tortoſam duxit. Interim Gothfredus, Bohemũdus, & Flandrẽſis comes Hieroſolymã petere ſtatuerũt, & in Lycia ſimul cõuenere: ubi audiẽs Bohemũdus Raimundũ in caſtra uenturũ, diſcordiã timens, Antiochiã redijt: cæteri duces Tortoſam ſe cõtulere, prius Gibello regulo in deditionẽ accepto. Normannus ꝗꝙ obſidionẽ ſuã dimiſit, ut laborãti Raimundo ſubueniret, quẽ Tortoſani magnis coactis copijs alioquin oppreſſuri erant. Obſeſſa eſt Tortoſa tribus menſibus & uno die, nec capi potuit: ibiꝙ paſcha reſurrectionis in caſtris celebratũ eſt, & ſoluta obſidione, ad Tripolim ductũ. Cuius regulus pecunia & cõmeatu atꝙ armis ꝓmiſſis, pacem obtinuit, ea legẽ, ut poſt captam Hieroſolymã, Chriſtianus fieret. Deinde poſtera die, Nonarũ Maij quarta, per montes uerſus Hieroſolymã iter captũ eſt, per Bethelon oppidũ, urbẽ Zeparim, flumẽ Braim, Baruthũ urbẽ, atꝙ Sagittam, & Surrum, atꝙ Acrũ: ſingulis ad ſingula loca peruentũ eſt caſtris: et nona die oppidũ Caiphas, decima Cæſareã inclytã Palæſtinæ applicuerunt: ubi diebus duobus immoratũ eſt, & tertio Ramola eſt adita, à Turcis Saracenisꝙ deſerta. Exinde motis caſtris, ſex progreſſi paſſuũ millia Chriſtiani, magna lætitia, & magnis exortis clamoribus, Hieroſolymæ mœnia cõſpicati ſunt, in arduo monte ſita. Ea urbs arduis montibus circundatᷓ: fluminibus caret & fontibus, prę ter unicum Syloẽ amnem, tenui & quandoꝙ per æſtatem nulla fluente aqua: qui montem Sion radens, uallem Ioſaphat mediã interſecat. Sed multæ inſunt ciſternæ, & in urbe, & in agro. Hinc Arabes, Moabitidę, & Ammonitæ orientales ſunt: Idumæi, Aegyptij & Philiſtæi meridionales: & maritimæ ciuitates Ptolemaida, quæ *Hieroſolymæ deſcriptio.*

B & Accon: Tyrus & Tripolis occidentales: Tyberiasꝙ, Cęſarea Philippi, regio Decapoleos, & Damaſcus, ſeptentrionales. Chriſtiani duces re frumentaria opportune prouiſa, quatuor locis oppugnare urbem ſtatuerunt: paratisꝙ machinis magna ui urbem inuaſere. Gothfredus cum fratribus partem muri ſibi aſſignatã primus aſcendit, & Balduinũ in urbem deſcendere iuſſit: qui etſi magna hoſtiũ turma circumuentus eſt, maiori tamen cæde facta, portam perfregit, & Chriſtianos admiſit. Raimundus Ammirrhatũ turris Dauidis, quę amplæ arcis munimẽta habebat, blande pellexit, ut arcem cum gaza à ciuibus importata ſibi dedens, ſaluus cum ſuis omnibus demigraret. Gothfredus, Normãnusꝙ & Flandrenſis comites urbe capta, occurrẽtibus quibuſꝙ interfectis, ad Salomonis templũ quo multi confugerant tranſiere, ibiꝙ aciter pugnatũ eſt, eaꝙ cædes in templo cõmiſſa, ut interfectorũ cruor pugnantiũ talos altitudine ſuperaret: nocteꝙ ſuperueniente ſuperiora templi expugnare nõ potuere, ſed ſequenti die eò reditũ eſt. Verũ ciuibus miſerabili uoce pacem petentibus, uita conceſſa eſt, atꝙ ita urbs Hieroſolyma à Chriſtianis capta eſt Idibus Iulij, nono et nonageſimo ſupra milleſimũ ſalutis anno, trigeſimonono die poſtꝙ obſideri cœperat: qui annus quadringenteſimus nonageſimusꝙ currebat, poſtꝗ ſub Eraclio à Saracenis capta fuerat. Mãſere octo dies Chriſtiani, ſacrum ſepulchrũ domini & cætera ſancta loca uiſitantes. Deinde ſummo omniũ conſenſu elatum humeris Gothfredũ Hieroſolymorũ regem acclamauerunt: qui dominiũ quidem urbis acceptauit, regni uero titulum & coronam reſpuit, indignũ ducens aureo diademate hominem uti, ubi rex regum ſpineam coronam ſuo ſanguine manantem geſtaſſet. Rurſus poſt octo dies Arnulphus presbyter, patriarcha creatus eſt, & ab epiſcopis qui aderant, conſecratus. Moxꝙ Neapolitani urbis Aſſyriæ legati ad Gothfredũ miſſi, ſe & ſua illi dedide rũt. Interea nunciatũ eſt Solymani Babyloniæ regis ingentẽ exercitũ Aſcalonem perueniſſe: urbem uigintiquinꝙ millibus paſſuũ à Hieroſolyma diſtantẽ, populoꝙ Hieroſolymitano ſemper infenſam. Statuit Gothfredus hoſti occurrere, & *Ann. ſalu. MXCIX. Hieroſolyma à Chriſtianis capta.*

C Petro eremita ad urbis cuſtodiã relicto, reuocato Euſtachio atq; Tancredo, quos cum duabus legionibus Neapolim miſerat, cum patriarcha egreſſus eſt: captiſq; nonnullis ex hoſtium caſtris, didicit Clementẽ eſſe regis Babyloniorũ Solymani militiæ principem, cui quinquaginta hominũ millia militarent: & claſſem habere paratã frumẽto & machinis onuſtã. Nec tamẽ animo defuit Gothfredus, ſed pugna cõmiſſa uictor euaſit, cęſis ſupra centũ millibus hoſtiũ. Clemens naui profugit, & Aſcalonenſes Gothfredo ſe dediderunt. Multũ auri, multũ opum hæc uictoria Chriſtianis attulit, Hieroſolymãq; tutã in circuitu fecit. Principes uoto potiti, plures domũ repetere ſtatuerũt: inter quos primi fuerũt Normãnus, & ſancti Egidij, Flãdrenſiſq; comites. Gothfredus cũ fratribus illic remãſit, Ioppenq; maritimã expugnauit, & Ramulã campeſtrẽ urbẽ, quæ iter ab Aſcalone Hieroſolymam impediebat, obſedit: & Caiphã, quæ alio noĩe Porphyria dicit̃, ad Carmeli radices ſita, quatuor millib. paſſuũ ab Accon ſemota. Durãte obſidione Tyberias Galilęæ ciuitas ſeſe dedit, & Caipha recepta eſt. Gothfredus uero anno uno poſt captã Hieroſolymã febre correptus obijt, & Balduinus frater rex Hieroſolymæ

Ann. ſalu. M. CI creatus eſt, anno M C I noſtræ ſalutis: quo anno & Vrbanus II Romæ obijt: cui Rainerius Bleda oriundus ſubſtitutus eſt, Paſchalis ſecundus appellatus. Et Rogerius Siciliæ comes Canuſio lõga obſidione capto, uita exceſſit: cui alter Rogerius ex fratre nepos ſucceſſit. Paſchalis magno uir animo, aduerſus Guibertũ antipapã in Alba Marſorũ agentẽ, exercitum miſit, Rogerio Siciliæ comite mille auri uncias, & militũ auxilia præbẽte. Guibertus auxilio quod Richardus Capuæ comes dederat diffiſus, in Furconenſiũ montana, nunc Aquilanotũ ſe recepit, ibiq; grandæuus obijt. Sed apud Auerſam, quę ciuitas Richardo fœderata erat, Albertus quidã per ſeditionẽ illi ſubſtitutus eſt, & eadẽ die depoſitus atq; relegatus: alterq; Theodoricus noĩe apud Cauã ꝓphanatus eſt. Quẽ Cauẽſes quinto & cente-

D ſimo die abinde pœnitentia ducti depoſitũ, & anachoritæ habitu indutũ cuſtodiri curarũt. Tertius itẽ Maginulphus noĩe, ciuis Ro. apud Rauennã papatus titulũ uſurpauit: quẽ Romani exilio damnauerũt, & Rauẽnates ꝗcq; omĩ opere deſtitutum pepulerũt. Sed pacata eccleſia in ſpiritualibus, Paſchalis ad temporalia ſe conuertit, ciuitatẽq; Caſtellanã & Beneuentũ Rogerio auxiliãte per legatos recepit, eoq; ſe cõtulit. Petrus Colũna interea ciuis Ro. Richardo fœderatus, Capuæ comiti Cauas agri Prǫneſtini oppidũ ꝗd erat beati Petri, occupauit, Pontifex in eum ducens Cauas expugnatas recepit, & Zagarolũ, Columnãq; de paterna hæreditate illi abſtulit: familiã Corſorũ Romæ potentiſſimã, quæ Gregorio ſeptimo fideliſſima fuit aduerſus Henricũ tertiũ, ita ut eius domus Capitolio propinqua ab imperatore deſtrueret̃, cũ mutato conſilio Henrico et antipapis fauere cœpiſſent, Roma expulit. Stephanus ex ea familia abſente papa, eccleſiã ſancti Pauli, & caſtellũ ibi ędificatũ furtò occupauit, magnaq; inde Romanis intulit damna: quẽ reuerſus pontifex inde deiecit: conciliũ Florẽtiæ habuit, in quo epiſcopũ eius urbis, aſſerentẽ Antichriſtũ natũ eſſe, redarguit. Tenuit & conciliũ apud Trecas, in quo Gallicanas reformauit eccleſias. Reuerſus in Italiã, oĩa cõturbata reperit. Stephanus Corſus Montaltũ & Ponticlum in patrimonio ſancti Petri ceperat, omnẽq; illam oram uexabat. Ptolemæus Sublacẽſis tyrãnus, Petrus Colũna, & abbas Farſenſis, cum Ananinis, Præneſtinis, Tyburtinis, Tuſculanis & Sabinis rebellauerant, Albãq; Latinam inuaſerant. Sed Paſchalis expugnato per uim Tyburto, & Corſis ad obedientiã reductis, pacẽ reformauit. Bohemundus in Aſia Gothfredi cognita morte Hieroſolymã ſe cõtulit, ueritus ne quid mali accideret. Idem fecerunt Bleſenſis & Stephanus Burgundiæ comites, regnũ Balduino cõfirmantes. Saraceni Turciq; magnas copias, hac morte audita, Hieroſolymas duxerunt. In quos dum Balduinus parũ conſulte, ut fertur, cõflictus eſt, et Bohemundus in eo prælio captus, Bleſenſis & Burgundiæ comites occiſi, rex turpi fuga Hieroſolymam repetijt. Nec tamẽ auſi ſunt Turci ciuitatẽ obſidere. Tancredus Bohemũdi

nepos

A nepos Antiochiā cōſeruauit:& audiēs Alexiū de damno Chriſtianorū lętari, trāſitūq; militibus ex Europa ueniētib. prohibere, Laodiceā eius urbē bello preſſam expugnauit. Bohemundū triennio in carcere maceratū, multo auro redemit, Antiochiāq; illi ſumma fide reſtituit. Quod audiēs Balduinus in Accon ducere ſtatuit, uocauitq; Genuenſes & Venetos in auxilium: qui roſtratas naues & triremes octuaginta duxerūt in Accon: uigeſima die, terra mariq; obſeſſa, capta eſt, & multi Saracenorū qui auxilio uenerāt, occiſi, aut fugati ſunt. Bohemūdus Antiochiæ principatu nepoti cōmēdato, in Italiā nauigauit, ad quintū annū regnāte Balduino. Interea Henricū tertium, filius Henricus bello apud Leodiū ſuperat, multisq; hoſtiū occiſis, Coloniā petit, patri fauentē, eamq; occupat paruo tempore obſeſſam. Reuerſusq; Leodiū, patrē obſidione claudit. Quo ad annū regni ſui XLIX uita functo, filius ipſe regna eius obtinet. Per hoc tempus Matildis comitiſſa, Parmam & Mantuam ab Henrico ſibi conſobrino in rebellionem aduerſus genitorem pertentatas, ſibi ſubiecit, & Venetorū auxilio Ferrariā obtinuit, anno MCI. Robertus Flandriæ comes ex Aſia reuerſus, cū regi Angliæ ſubiecta oppida etſi uicina pertētaſſet, ab illo in pręlio ſuperatus captusq; & luminibus orbatus, in carcere obijt. Raimūdus ſancti Egidij comes, q̄ anno capta eſt Accon, in patria obijt. Et Venetiæ eodē anno intra lxviij. dies, duplici incēdio penè abſumpti ſunt. Methamaucū incēdio conſumptū, & inundatione ſubmerſum eſt. Bohemūdus compoſitis domi rebus, in Franciā profectus Cōſtantiā Philippi Frācorū regis filiā inde uxorē duxit: cognitisq; Alexij conatibus qui Antiochiæ maritimas urbes infeſtabat, parata claſſe in Dalmatiā nauigauit, Dyrrachiūq; obſedit. Veneti in auxiliū ab Alexio uocati, nō Bohemūdū, ſed Apulię maritimas urbes nauigio uexauere. Nec tamē Bohemundus ab obſidione diſceſſit. Ob quā rem Alexio pacē petenti benignus annuit: ea lege, ut milites Frācos in Aſiā trāſire permitteret, neq; Antio

B chiam infeſtaret, quô paulò poſt & ipſe nauigauit. Ad cuius aduentū Balduinus rex Berynthū urbē maritimā Phœnicis regionis, inter Sidonē & Bilū ſitam, quæ ſub Tyri metropoli eſſet, duobus obſeſſam mēſibus, Chriſtianorū ſanguine ui cepit: ſequitūq; eſt in omi plebe. Et quoniā ager ille feraciſſimus et amœniſſimus erat, urbs ea tanq; colonia Chriſtianis conceſſa eſt. Eodē anno & Sidon obſidione capta, & Bohemundus princeps mortuus eſt, Bohemundū filiū ex Cōſtantia uxore ſuſceptū, ſub Tancredi nepotis cura ſucceſſorē relinquēs Antiocheni principatus. Henricus uero quartus, rebus in Germania ordinatis, in Italiā uenit. Et quoniam eſſet Paſchali pōtifici parū gratus propter inueſtiturā epiſcoporū, quā iniuſſu pōtificis faciebat, apud Sutriū cōſtitit: miſſa legatione quæ pontifici inueſtiturā epiſcoporū dimittendā & ſecuritatē omnimodā præſtandā pollicereť, iureiurādo adhibito, ſi imperator coronareť. Miſſi ſunt ad Sutriū qui promiſſionē & iuſiurandum acceperūt. Et imperator per Montēgaudij, qui & Mōſmalus diciť, ad ciuitatem Leoninā uenit, & in gradib. S. Petri, pōtificis pedes exoſculatus eſt, deinde in eccleſiā ambo ingreſſi ſunt. Requiſitus eſt imperator, ut inueſtituræ renunciaret. Qui ad partē ſe trahens, poſt tres horas reſpondit, nō eſſe faciendū quod petereť: ipſumq; pontificē intromiſſis armatis capi iuſſit, & totus clerus ſpoliatus eſt. Cardinales cum papa capti ſunt, & in caſtra deducti. Populus Romanus in Theutonicos ſæuit, & tandem eos ex urbe Leonina deiecit. Imperator ad montem Soracte peruenit, iubensq; cardinales & papam certis in locis cuſtodiri, ad pontem Mammeum, qui Mamæ Alexandri imperatoris genitricis opus eſt, & ad pontem Lucanum delatus, omnia in circuitu Vrbis ædificia incendio corrupit. Nec tamen Romanos ſibi allicere potuit, niſi papam & cardinales reſtitueret. Henricus per minas extorquere à pontifice inueſtituras conatus nihil perfecit, cum ille mortem potius oppeteret. Sed uictus eſt miſericordia ciuium, ne deſtruerentur: & ductus ad pontem Salarium, accitis ex Vrbe notarijs, Henrico regi petitas in regnis ſuis eccleſiarum inueſtituras conceſſit, & deinde in baſilica ſancti Petri imperatorem coronauit, clauſis Vrbis portis, ne populus erumperet, & baſilica ſta

C tionibus firmata.Deinde ab Italia receſſit imperator.Piſani per hęc tēpora à pōtifi
ce rogati,expeditionē in Saracenos decreuerūt,Baleares inſulas obtinētes,anno
Ann. ſalu. M.CXVII. omnēq; iuuentutē in claſſem poſuerūt.Quæ dū apud uada Volater=
M.CXVII rana uentū expectat,Lucēſes deſtitutā defenſorib.urbē inuaſere:quā Florentini
à Piſanis rogati,tutati ſunt,Lucanis repulſis.Ob quā rem Piſani uictoria cōtra Sa
racenos in Balearibus inſulis potiti,domū reuerſi, Florētinos illis donauerūt dua=
bus ex porphyritico marmore colūnis, quæ ad portā ſacelli beati Ioannis uiſunt.
Deinde conciliū Laterani congregatū eſt, in quo reuocatū eſt quicquid Henrico
de inueſtituris cōceſſum erat: quāuis papa pro liberatione cardinaliū id iuraſſet nō
reuocare.Quo tēpore Matildis comitiſſa ſenio cōfecta obijt,quę à Piſſia & ſancto
Quirico agri Senenſis uſq; ad Cæperanū, quicquid in medio iacet inter alpes &
mare,Romanę eccleſię dono dedit.Celebrauit & aliud conciliū Paſchalis in Lom
bardia apud Guardaſcallū,in quo urbes Aemilię,Placentiā,Parmā,Rhegiū,Man
tuam & Bononiā Rauēnati metropoli, quæ diu Ro.eccleſiæ rebellis fuerat, non
ſubeſſe cōſtituit. Reuerſus Romā pōtifex,cum obijſſet Petrus Vrbis præfectus,
agnati & amici filium eius decennem in officiū ſubrogatū à papa cōfirmari petie=
runt. Cū ille negaſſet,magnis eum cōtumelijs affecerunt, ita ut oportuerit Vrbe
excedere:quāuis Petrus Leonis eius partes tuerēt:qui magno in diſcrimine poſitus
eſt, cū eius domus oppugnarēt: in cuius auxilium miſit pōtifex ab Alba Ptole=
mæum, Aritia donatū. Pugnatū eſt in Vrbe,& puer præfectus cum complicibus
trans Tyberim pulſus,ibi tandē captus eſt. Placuit ſeditioſos hoīes per municipia
Campaniæ cuſtodiri. Ad quæ cū ducerēt, puerū & comites interceptos Aritiā
duxit,& Sarmentū, Nymphas, Tyberiā & maritimā omnē oram, ab obedientia
pontificis auertit.Et Romę Petrus Leonis ſæpe periclitatus eſt,qui tamē accerſitis
ex agro auxilijs, uictor euaſit. Pontifex in Apuliā profectus,ibi conciliū celebra=
D uit.Henricus quartus,cognitis quæ Romæ fiebāt,iterū eò redijt:ubi ſuſceptus eſt
maximis honoribus. Sed cum uellet iterū coronari,eo quod exiſtimaret in conci=
lio Lateranenſi ſicut inueſtiturā,ita & coronationē ſuam reuocatā eſſe,nullus ui=
cinus epiſcopus id muneris aſſumere uoluit. Inuētus eſt archiepiſcopus Bracha=
renſis patria exul,à quo imperator coronatus eſt,& mox in Germaniā redijt.Pa=
ſchalis abſoluto concilio, cum copijs Normannorū ducū reuerſus, multa oppida
recuperauit, & in Pręneſte Carloioannis imperatoris græci,qui Alexio genitori
ſucceſſerat,oratores abſoluit,et Romā ad eccleſiā ſancti Petri ſe cōtulit.Cuius ad=
uentu territi abbas Farſenſis & Ptolemæus latebras quæſierūt, & deniq; per ami
cos papæ reconciliati ſunt. Qui paucos poſt dies obiens, in Laterano ſepultus
eſt. Succeſſor eius fuit ſecundus Gelaſius, patre Creſcentio,Caietanus. Interea
Balduinus in Arabia, quā Syriam appellant, Sobal caſtellū edito in loco ædifica=
uit,ut eſſet Chriſtianis præſidiū. Et Bohemundus puer Antiochiæ princeps, uita
exceſſit,cuius locum tutor Tancredus obtinuit. Quem Balduinus ad ſe uocans,
cum Saracenis, Turcisq; & Arabibus, magnasq; copias habentibus,confligere
uoluit: ſed ſuperatus,magnam cladem accepit,multis ſuorum cæſis. Turci ea ui=
ctoria elati, monaſterium in monte Tabor celeberrimū deſtruxerunt, monachis
ad unum trucidatis. Reuerſus Hieroſolymā Balduinus, intra Ptolemaidā & Ty=
rum caſtellū ædificauit nomine Scandalum,ac uita deceſſit. Cui Balduinus ſecun
dus de Burgo Francus, concordi Chriſtianorū uoto ſuffectus eſt. Sed Romæ in
electione Gelaſij ſecūdi,familia Fraiepanū tunc potens, cū nō obtinuiſſet unū ex
ſuis quē cupiebat eligi,ad locū conclauis pergens,ualuis refractis, pontificē & car
dinales uarijs affecit contumelijs:& Cincius ex eadem familia,proiectū in terram
pontificē calcibus concuſſit,uinctūq; domū duxit. Tulerūt id grauiter alij Roma=
ni, & impetu facto reſtitui pontificem obtinuere, quem ad Lateranum ſolenni
pompa duxerunt. Interim Henricus imperator in Italiam reuerſus, apud ſanctū
Petrū ex improuiſo deſedit.Pontifex ad Bulgamini potentis in Vrbe ciuis domū
confugit,

A confugit,indeq; mari fugiendū ſtatuit: duasq; triremes turba impleuit pontificē ſequentiū:& papā per Tyberim fugientē,Theutonici ex ripa telis ac ſagittis confodere intentarūt, ſicut noſtra ætate Romani Eugeniū quartū. Cardinales Ardeam noctu papam perduxere terreſtri uia, cum mare tempeſtuoſum nauigari nō poſſet.Et deinde reductus pontifex Oſtiam, tertia die Terracinā nauigauit, & deinde Caietam peruenit.Ad quem Guilelmus Apuliæ dux,Robertus Capuæ princeps,& Richardus de Aquila uenerūt,nouūq; fidelitatis iuramentū ei præſtitere,& pōtifex ibi cōſecratus eſt.Imperator Mauritiū Barcharenſem archiepiſcopū in antipapā erexit,Gregoriūq; uocauit,& caſtellū Turriculum in agro Ananino obſedit:in quē pontifex Apuliæ proceres mittēdos duxit.Quibus nō expectatis,Henricus in Alemāniā abijt,& antipapa Romæ manſit auxilio Fraiepanū fretus. Venit Romā Gelaſius,& apud amicos delituit.Deinde Creſcētij Caietani nepotis ſui uiribus,& Corſorū,Normānorūq; familijs fretus, in eccleſia ſanctæ Braxedis diuina celebrans,inuaſus eſt à Fraiepanibus.Sed reſiſtētibus amicis fuga ſubtractus eſt: & inter Romanos diuerſarū partiū nō ante præliū diremptū eſt,quàm Fraiepanes intellexerunt uia Oſtienſi pontificē effugiſſe. Sequēti die repertus à ſuis pontifex nō longe à S.Paulo, in Vrbē reductus,habito concilio cardinaliū rurſus migrare ſtatuit: & relicto Portuenſi epiſcopo in ſpiritualibus uicario,in Franciā nauigauit,& in Cluniacenſi monaſterio honorificentiſſime receptus,illic obijt.Cui Guido Viennenſis archiepiſcopus,natione Burgundus,ſubſtitutus eſt à cardinalibus qui aderant,Caliſtus appellatus: proſapia oriundus Franciæ,Angliæ & Alemāniæ regū.Qui nō prius pōtificatū acceptauit,q́ cardinaliū Romæ manentiū cleriq; & populi conſenſum obtinuit:quo habito,Romā uenit, & magno honore deſiderioq; receptus,Beneuentū ſe trāſtulit:ſacramētoq; nouo illarū prouinciarū principib.adactis,& maxime Guilelmo
B Rogerio genitus,Roberti Guiſtardi filio,Apuliæ duce,Romā redijt: miſſisq; legatis,pacē cū Henrico quarto firmauit,& rurſus Beneuentū petijt.Cauſa itineris fuit,quod Guilelmus dux Apuliæ atq; Calabriæ,cū Alexij imperatoris græci filiā ducturus uxorē Conſtantinopolim nauigaſſet, tutelā terrarū ſuarū pontifici reliquit.Sed Rogerius Siciliæ comes conſobrinus ſuus,q́primū illius receſſum intellexit,prius Calabriā occupauit,q̄ pontifex opem ferre poſſet.Hinc motus pontifex,Beneuentū petijt: ſed multis ſuorū amiſſis,ipſeq; ægrotus, Romā relatus eſt.Rogerius etiā Apuliā ſibi ſubegit: & Guilelmus uxore fruſtratus, ac dominio eiectus,apud Salernitanū principē ſine filijs obijt. Ex quo tēpore Rogerius ſe regē Italiæ appellauit. Caliſtus ualetudine redintegrata, apud Lateranum noningentorum patrum concilium celebrauit, in quo de ſubuentione Chriſtianis danda,deliberatum eſt,apud Heroſolymam laborantibus.

EX LIBRO QVINTO
SECVNDAE DECADIS.

BALDVINVS ſecūdus, prioris Balduini conſobrinus, apud Hieroſolymā regno potitus,ſecundo anno Gazin Turcorū minoris Aſiæ ducē, cum magnis copijs Hieroſolymā petentem,bello ſuperatū coniecit in carcerē. Sequenti anno Damaſci regem ex improuiſo ad portas uſq; Hieroſolymitanas cum quindecim millibus pugnatorū delatū, cōmiſſo prælio in fugam uertit, duo millia cecidit, mille captiuauit, triginta tantū de ſuis amiſit.Cum Venetis ut tantis ſibi in oppreſſionibus opem ferrent, fœdera pepigit. Sed priuſq; illi aduētarent, Balach Parthorū rege Hieroſolymā magnis exercitibus petente congreſſus, ſuperatus & captus eſt,& apud Carras in carcerē cū multis Chriſtianis proceribus coniectus. Caliſtus pontifex ex con-

C cilio Lateranenſi ad opem ferendã Venetos excitauit. Et Varmũdus per id temporis Hieroſolymitanorũ patriarcha, doctrina & religione cõſpicuus, idẽ ſuadebat, promittẽs Venetis, quę prior Balduinus promiſerat, rata futura. Veneti anno MCII. duce domino Michaele, ducentarũ nauium claſſem armauerũt & ad Ioppen delati, quã Saraceni Babylonici cum ſeptingentarũ nauiũ claſſe premebant, diſiectis fugatiſq; Barbaris, multis eorũ captis, obſidionẽ ſoluerunt, Patriarcha per terrã pariter adiuuante. Deinde cõmuniter in Tyrũ ductũ eſt, quã prius ſæpe tentatam, nunq; Chriſtiani obtinere potuerãt: ſed tunc multo Venetorum ſanguine capta, & Hieroſolymę regno addita eſt: tertiaq; pars Tyri & Aſcalonis ſi caperẽt, cum multis priuilegijs Venetis aſſignata eſt. Balduinus precio redemptus Hieroſolymã redijt. Per quod tempus Hemanuel græcorũ imperator Carloioanni ſuffectus, Chriſtianis tantam uictoriã inuidens, Venetis imperauit ut Dominicũ Michaelẽ ducem ſuũ reuocarent. Is reuocatus, Rhodũ, et pôſt Chium græci imperatoris inſulas ſpoliauit, & in Chio beati Theodori martyris corpus inuentũ rapuit, quod Venetias delatũ eſt: Samũ, Mitylenas, Andrũq; diripuit, et Mothoniũ ſpoliatũ cõmuniuit. Spalatũ et Traguriã ab Vngaris eripiens, Venetorũ dominio ſubiecit: domũq; reuerſus intra trigeſimũ menſem, lapidem ſecum attulit ſuper quo Chriſtus apud Tyrũ ſediſſe fertur. Per hæc tẽpora Gregorius ille antipapa, qui alio nomine Burdinus appellatus eſt, apud Sutrium ſe continuit, Cetani tyranni auxilio fretus: euntibuſq; Romam ad conciliũ magna impedimẽta præſtitit. Caliſtus oppidũ obſedit, & oppidani Burdinũ dediderũt: qui camelo conuerſa in beſtiæ caudã facie impoſitus, Romã perductus cum magno plebis ridiculo, in Canenſe monaſteriũ detruſus eſt. Caliſtus quinto anno ſui pontificatus obijt, ſuffectuſq; illi eſt Honorius ſecundus ex agro Imolenſi genitus: cuius tempore liberatus Balduinus, Bohemũdo alterius magni Bohemũ-

D di filio uita functo, ut aliqui uolunt, principatũ Antiochiæ Hieroſolymitano regno coniunxit, & Raimũdo Guilelmi ducis Auſtriæ filio, cui ſuperioris Bohemundi filia nupſerat, tenendã conceſſit: regem Aſcalonitarũ Aegyptiorũ copijs fretũ unico pręlio repulit: & paulò pôſt Baldequinũ Damaſci regulũ maioribus copijs Hieroſolymitanũ infeſtantẽ agrũ, tribus prælijs ſuperatũ, multis cæſis captiſq; fudit. Interim Romæ anno MCXXX Honorio defuncto, Innocentius

Ann. ſalu. MCXXX.

ſecundus ſubrogatus eſt, de regione Tranſtyberina oriundus. Hic Rogerium apud ſanctũ Germanũ caſtra habentẽ ex improuiſo aggreſſus, magno impetu repulit: eoq; oppido capto, tyrannũ in caſtro Gallutio obſedit. Sed Guilelmus Calabriæ dux Rogerij filius cũ exercitu ſuperueniẽs, cõmiſſo prælio, papã cum cardinalibus cepit, & patrẽ liberauit. Vſus tamen modeſtia Rogerius, pontificẽ & cardinales liberauit, & quicquid uoluit præter regni titulũ ab eo obtinuit. Interim Petri Leonis filius Petrus, Romæ in antipapã aſſumptus eſt, & Anacletus appellatus. Qui recepto eccleſiarũ argento, conflata pecunia, multis in Vrbe corruptis, potentiã Innocentij in Vrbe obruit. Innocẽtius ſibi timens cum Romã rediſſet, fugiẽs per Piſas et Genuã, migrauit in Franciã: et interim antipapa Rogeriũ in partes ſuas traxit, regẽ utriuſq; Siciliç appellatũ. Innocẽtius celebrato apud Clarũmontẽ concilio, in quo Petrũ antipapã damnauit cũ ſectatoribus, Aurelianum ſe contulit: & ſalutato rege Philippo, Carnotũ petijt: ubi Henricũ Angliæ regem obuiũ habens, pro ſalute fideliũ eum eſt allocutus: & in Lothoringiã flectens, Lotharium Leodij repertum, à Germanis regem electũ, ſacramento adegit expeditionis parandæ, qua Romam duceretur: & altera ſynodo Remis habita, in Italiam redijt. Concilioq; Placentiæ celebrato, Piſas ſe cõtulit: quã ciuitatẽ cũ Genuenſi diu diſſidentẽ cõpoſuit. Genuenſem epiſcopũ, qui Mediolanenſi ſuberat, archiepiſcopũ fecit, tribus Corſicæ epiſcopis illi cũ Bobienſi ſubiectis. Piſanis quoq; archiepiſcopũ dedit, tribus alijs Corſicæ epiſcopis & Populonienſi ſibi ſubmiſſis. Lotharius in Italiam uenit, & itinere continuato per Ianiculum intrauit Vr-

A uit Vrbem, & pontifex per pontē Mammeū in Lateranū deductus eſt. Antipapa deliteſcente, rebus cōpoſitis, imperator in Germaniā redijt, & pontifex Piſas conciliū celebrauit, in quo antipapā iterū damnauit. Sed Romæ antipapæ fautores cum auxilijs quę Rogerius ſuggerebat, caput attollere cœperūt. Quare iterū accerſitus Lotharius, Italiam repetijt, & Piſani claſſem auxilio papæ parauiſſimā eduxerunt: quæ Amalpham, Riuellumq́, & multa oppida ui capta diripuit, & pontifex cum imperatore Barulū duxit. Rogerius impetū ueritus in Siciliā nauigauit, & omia perdidit quę in Italia obtinebat: quibus pontifex Rainonem Lotharij imperatoris comitem, attributo ducatu Apuliæ titulo, cum aliquot Germanorū cohortibus præfecit, Romamq́ redijt, & inde Lotharius in Germaniā. Obijt tunc antipapa, occulteq́ ſepultus eſt: & alter ei ſubrogatus, ad miſericordiam pontificis confugit. Pontifex Laterani concilium habuit, conſtitutionemq́ ædidit, ne quis laicus manū uiolentam mitteret in clericū: et fame Italiam uexante, Romani ſenatores creauere, qui Vrbem adminiſtrarēt. Quibus actis, pontifex anno milleſimo centeſimo quadrageſimotertio defunctus eſt, & Celeſtinus ſecundus ei ſuffectus. In Aſia uero Balduino rege defuncto, Andegauenſiū comes Fulco illius gener, tertio loco Hieroſolymæ regnū accepit: in quē, duobus filijs militaris ſcientiæ peritiſſimis tanquam legatis utentem, raro Barbari auſi ſunt incurrere. Turci tamē ſinum Perſicū incolentes, multa uirorū millia in agrū Antiochenum duxere: in quos ruens Fulco, tria millia interfecit, & totidem captis Hieroſolymā duxit. Excitatus ad eam cladem rex Alaph, gente Turcus, Babylonijs auxilijs fretus, Ediſſam Meſopotamiæ ciuitatē inuaſit, quam Balduinū à fratre Gothfredo obtinuiſſe diximus. Capta eſt urbs à Barbaris, crudeliterq́ direpta, omnibus occiſis qui Chriſtum abnegare noluerunt: nobilibus mulieribus ſuper altari ſancti Ioannis Baptiſtæ, quod ſcirent noſtris religioſiſſimū, uiolatis. Ann. ſalu. M.CXLIII

B Fulco aūt in uenatione dum leporem ſectatur, equo in caput euerſo, occubuit: Balduinusq́ filius eius tertius eius nominis, regnum accepit. Celeſtino defuncto, Lucius tertius Bononienſis ſucceſſit, quo tempore Ediſſæ urbis euerſio nūciata eſt. Ediſſa ea urbs eſt, ad quam Tobiam filium ſuum miſiſſe Gabelo ſacræ literæ tradunt, quamq́ Thaddæus apoſtolus ad fidem Chriſti conuertit, & in qua beati Thomę oſſibus decorata Abagarus regnū obtinuit: qui datis ad Ieſum epiſtolis, ſcripta manu dei reſponſa percipere meruit: quæ tempore euerſionis, quatuor & quadraginta annis Chriſtianis paruerat. Clarus erat hoc tēpore Bernardus Clarauallenſis abbas, qui principes adiens, hortatus eſt crucem aduerſus Saracenos aſſumere: inter quos Conradus Sueuus nomen ſuū dedit, qui Lothario in Romanorū regno ſucceſſerat. Sed medio tempore Rogerius per negligētiam pontificū in Italiam reuerſus, cuncta quæ amiſerat recuperauit: & claſſe in Aphricā ducta, regem Tuniſij ad tributū compulit, quod annis pluſq́ triginta perſoluit. Conradus uero magno cruce ſignatorū exercitu cōparato, Conſtantinopolim peruenit: ubi ab Emanuele ſecundo Græcorum imperatore ſeductus, Iconium ducere perſuaſus eſt, promiſſis ex Conſtantinopoli commeatibus, qui aliunde haberi nō poſſent. Obſeſſa eſt urbs admodū munita: ſed cū ſceleſtus imperator græcus farinæ quā mittebat gipſum immiſcuiſſet, exercitus morbo afflictatus eſt, ita ut Conradū re infecta in Franciā retrocedere oportuerit. Præſtitit tamē ea Conradi expeditio id emolumenti, quod Balduinus rex quartus animo auctus, Aſcalonem diu obſeſſam cepit, cum paulò prius Gazam urbem antiquiſſimam, ſed penitus derelictā reædificaſſet, & fratribus templarijs inhabitandam conceſſiſſet. Auſus eſt etiā Balduinus Turcorū ſatrapas Hiericōtinos opprimentes aggredi: ex quibus pręlio ſuperatis, quinq́ millia interfecit, & deinde Noradinū Damaſcenorum militiæ principem Hieroſolymorū agrum infeſtantem, magna clade affectum, in Damaſci mœnia perſecutus eſt. Inter hæc Lucio Romæ defuncto, Eugenius tertius electus eſt, Piſa oriundus, ſancti Anaſtaſij

C abbas, quem beatus Bernardus monachū fecerat. Hic intelligens Romanorū
conatus, qui ſenatores confirmari ſuos cupiebant, ad Farſenſe monaſteriū no-
ctu in Sabinos abijt, ibiꝗ conſecratus eſt, cœpitꝗ moleſtantes Romanos mole-
ſtare. Qui pace petita, magiſtratu ſe abdicarunt, & pontifex Romam redijt. Sed
intelligens doloſe agere Romanos, Tyberi elapſus eſt: quem Romani haud ſe-
cus quàm Gelaſium olim, & noſtra ætate Eugeniū quartum, iniectis telis perſe-
cuti ſunt. Ille Piſas, et deinde in Franciam nauigauit: ubi reperto Bernardo, ad re
gem Franciæ Ludouicum ſe contulit, eumꝗ cruce ſignauit. Quem Conſtanti-
nopolim profectum, Hemanuel haud aliter quàm Conradū decepit, per deſerta
Syriæ ducere perſuaſum, adeò ut lacerum exercitū in Antiochiā hyberna duce
re ſit cōpulſus. Sed Rogerius rex Siciliæ Hemanueli infenſus, claſſe parata Cor-
cyram inſulam, Corinthumꝗ, ac Thebas & Euboiam de imperio græco acce-
pit: duxiſſetꝗ Conſtantinopolim, niſi Venetorū claſſem timuiſſet, quæ in ſinu
Adriatico LX triremium erat. Flexit igitur ad Aſiæ littora, magna Chriſtiano-
rum felicitate: Ludouicum enim Franciæ regem qui à ſancti Simeonis portu ſol
uens Palæſtinā petebat, Saracena claſſis fortè interceperat: cui Rogerius caſu ob
uius, Saracenos ipſos prelio fudit, Chriſtianūꝗ regem gaudens liberauit. Inte-
rim Veneta claſſis ea recuperauit, quæ Rogerius occupauerat, & immunita re-
liquerat. Rogerius Francorū rege apud Ioppen dimiſſo Conſtantinopolim de-
latus, ſuburbia eius præſente Hemanuele incendit: & palatiū aliquandiu oppu
gnatum cum capere nequiſſet, uſꝗadeò pugnando progreſſus eſt, ut poma im
perialis horti ad oſtētationē ſua manu legerit. Rediens aūt à Veneta claſſe in ua-
ſus, undeuiginti triremes amiſit. Conradus, Ludouicus, & Balduinus ſimul iun
cti, Damaſcū obſidere pergunt. Hanc urbem Abrahæ ſerui fundauerunt: quæ
campeſtrem habet agrum, natura ſolis ſterilem & aridum, niſi quatenus aquæ fi
D ſtulis cuniculiſꝗ ſubductæ irrigant: quarum humor reddit terram omniū fera-
cem & conſitionibus prĉſtantiſſimā: paruusꝗ amnis in regione unicus proxime
mœnibus delabens, parua ab illis dirimitur terræ lingula, conſitionibus omniū
in orbe precioſiſſimis contecta, in qua reges caſtrametati ſunt: fuiſſentꝗ breui
potiti urbe, aqua prohibentes, niſi dolo cuiuſdam Aſſyrij iandudum Balduino
fidi, ſed nunc pecunia corrupti, ad aliam urbis partem caſtra mouiſſent: tanꝗ ibi
mœnia facilius rumpi poſſent. Quo facto, Damaſceni fluuio potiti, munitioni-
bus adiectis, Chriſtianos aquatione prohibuerunt, & annonæ tranſitū impedi-
uere. Ob quam rem ſiti fameꝗ laborantes Chriſtiani, obſidionē ſoluerunt. Lu-
douicus & Conradus cōminutos & male habitos exercitus in Europam redu-
Ann. ſalu. M. CLII centes, ad propria ſunt reuerſi, anno M. CLII. Quo tempore Eugenius Ro-
mam reuerſus, honeſte receptus eſt: qui Tarracinam, Sitiamꝗ, & Norbam, ac
Fumonis arcem, quæ loca tyranni occupauerant, in deditionē recepit: & Tybu
re obiens Romam delatus, in baſilica beati Petri ſepultus eſt: Anaſtaſio quarto
illi ſuffecto, ciue Romano. Cui breui defuncto Adrianus quartus ſucceſſit gen-
te Anglicus, qui ab Eugenio tertio in Noruegiam miſſus cardinalis, prouinciam
illam Chriſtianam effecerat. Hic pontifex requiſitus, ut adminiſtrationē Vrbis,
conſulibus liberam permitteret, renuit: neꝗ Lateranū ad conſecrationē de mo-
re faciendam proficiſci uoluit, niſi prius Arnoldus, Brixianus hæreticus ab Eu-
genio damnatus, ab urbe pelleretur. Quod cum illi differrent, cardinalis ſanctæ
Pudentianĉ dum ad pontificem pergit, uia ſacra grauiter uulneratus eſt à popu-
lo. Adrianus interdictū poſuit: quod dum ſacra hebdomada grauiter ſuſtinerēt,
uicit pontifex ut Arnoldo pulſo, & conſulibus depoſitis, ſublato interdicto cum
honore Lateranū deducerēt. Interim Guilelmus Siciliæ rex, qui defuncto Ro-
gerio ſucceſſerat, Beneuenti ſuburbia & Cæperanum, Babucumꝗ oppida oc-
cupauit. Quem Adrianus excōmunicatū, regni titulo priuauit, ſubiectoſꝗ à iu
ramento abſoluit. Fredericus primus gente Sueuia per hoc ipſum tempus impe
rator

A peratorde ſtinatus, Longobardiam ingreſſus, Terdonam obſeſſam ui cepit, magnaq; celeritate Romam contendit. Pontifex Viterbij agens, Vrbemueterem, deinde ad Ciuitatemcaſtellanam ſe contulit: conciliationeq; per internuncios facta, in agris Sutrinis imperatori occurrit, debitam reuerentiā exhibenti: quem paulò poſt in baſilica ſancti Petri coronauit. Interim portæ Vrbis clauſæ fuerūt, cum conſules parum cum Papa concordes imperatorem ſuſpectarēt. Sed plebs Romana inconſultis conſulibus per pontem Traiani eruptione facta, Theutonicos in Vaticano obuerſatos, multis interfectis ſpoliarūt: in quos mox ultio facta eſt ab exercitu qui in pratis Neronis habebat caſtra. Sed lenitus imperator à Papa, captiuos dimiſit. Ob quam rem Papa & imperator non uolentes per medium Vrbis tranſire, ad Mallianum ſe contulere: ubi tranſmiſſo fluuio per pontem Lucanum ad Lateranum uenerunt, ubi ſolennia peracta ſunt. Tyburtini ſua ſponte ſeſe dederunt. Sed cognito quod ad pontificem pertinerent, urbem reſtituit atq; in Germaniam redijt imperator. Pontifex uero rogatus à proceribus regni, Beneuentum ſe contulit, maioremq; regni partem Guilelmo abſtulit. Interea Palæologus nobilis quidam græcus, Hemanuelis ſecundi imperatoris græci nuncius Anconam uenit, & deinde Beneuentum: obtulitq; papæ quinq; millia librarum auri, & Guilelmi expulſionem de Italia, ſi ſibi tres urbes Apuliæ maritimas permitteret. Quæ cum Guilelmus reſciſſet, ad miſericordiā pontificis recurrens, reſtituere omnia promiſit quæ de eccleſia abſtulerat, & ultra nonnulla oppida tradere, Romanos rebelles ſubigere: & ſpacio temporis accepto, aurum quod Græcus promiſerat perſoluere, ſi abſolutus in utroq; regno confirmaretur. Quod cum pōtifici placuiſſet, cardinales aliqui auaritia ducti impediuerunt. Guilelmus mox cum paratiſſimo exercitu Apuliam ingreſ-
B ſus, omnia uaſtare cœpit, copijs Græcorum & Apulorum apud Brunduſium prælio ſuperatis: & Apuli Salentiniq; deditionē ei fecere. Pontifex cardinalibus indignatus qui malum conſilium dediſſent, Guilelmum ad ſe uocatum, apud Beneuentum in gratiam recepit, eumq; nouo ſacramento adauctum, in utroq; regno inueſtiuit: & per Caſinenſes, Marſos, Reatinos, Narnienſes, ac Tudertinos ad Vrbemueterem ſe contulit, primus pontificum Romanorum à quo ea urbs inhabitata & cultior reddita eſt: ubi aliquādiu moratus Romam reuerſus eſt. Sed malignam cōſulum conuerſationem odio habens, Adriam petijt, ibiq; mortuus eſt. Alexander tertius papa Senenſis, à XXII cardinalibus mortuo Adriano electus eſt. Octauianus Romanus tituli ſancti Clementis presbyter cardinalis à tribus tantū prophanatus, Victor eſt appellatus. Orauit Alexāder per legatos Fredericum imperatorē tunc Cremam obſidētem ut ſibi aſſiſteret: ille reſpondit, utrunq; pōtificem ad ſe Papiam ire oportere, iura partiū auditurum. Qua re cognita Alexander Ananiam ſe cōtulit. Octauianus Signiam occupauit. Imperator duos epiſcopos ad Alexandrum miſit, qui eum cardinalem appellatum ad concilium Papiæ uocauerunt: qui à pontifice confutati, Signiæ Octauianum uiſitarunt, eumq; Papiam deduxerunt: quem imperator in concilio Papam declaratum adorauit, & equum eius de more per urbem deduxit. Alexāder monitione præmiſſa, Octauianum & imperatorem excommunicauit, deſtinatis literis & nuncijs per orbem, qui ſuam iuſtitiam oſtenderent: Romamq; redijt ſui pontificatus anno ſecūdo: ubi multos aduerſantes inuenit, maxime cum Frederici exercitus præter Vrbemueterem & Ananiā, omnes eccleſiæ terras occupaſſet. Hortāte igitur Philippo Francorum rege, in Campaniam reuerſus Terracinam petijt, & deinde nauigio quod Guilelmus rex Siciliæ conceſſit, in Franciā profectus eſt, & in Montepeſſulano atq; in Claromonte anathema imperatoris publicauit. Dum hæc agūtur, mortuo apud Hieroſolymam Balduino tertio, Almericus frater in regno ſuccedit. Qui in Aegyptios ducens, Drogmoni regis Aegyptij copiarum præfecto congreſſus, magnā in barbaris

C cædem ædidit, Alexandriamq; obſedit, quam Tiracunus Saladini Turcorum regis præfectus, Soldano Aegyptio fraude ſubtraxerat. Alexādrini cum nullo pacto Chriſtianis ſubijci uellent, eatenus tamen Almerico ſe permiſerunt, ut in Soldani poteſtatem per ſuas manus reducerentur. Almericus ingenti pecunia recepta, Soldano urbem reſtituit. Sed cum fraude uſum Soldanum intellexiſſet, in eum ducens Charras, nunc Cayrum, urbem potentiſſimam obſedit. Fredericus interea tyrannica uſus poteſtate, Terdona ſpoliata, Mediolanū ſolo æquauit, eiusq; populū in ſex portarum tribus diuiſum, in ſex loca decimo ab inde milliario habitare coëgit. Cremonam maximis affecit incōmodis: ob quam rem Veronenſes, Patauini, Vicentiniq; Venetorum conſilio uſi, fœdus inter ſe percuſſere, ut ſoluto imperatori tributo, nihil ei ulterius obedirent. Fredericus in Veronam ducens, cum auxilia aliarum ciuitatum eò perueniſſent, retroceſſit, Papiamq; ſe recepit: miſſisq; oratoribus regem Franciæ rogauit, ut Alexandrum ad concilium duceret, cum Victorem ipſe ducturus eſſet. Dictus eſt conuentui locus apud Diuionem, ubi Sauo fluuius Gallos diuidit à Germanis: rebusq; Italiæ ut potuit ordinatis Fredericus ad concilium profectus eſt, Scotiæ ac Bohemiæ regibus, magnisq; armatorum ac prælatorū ſtipatus copijs, Octauianumq; deduxit. Deinde proceſſit ad Sauonis pontem Philippus rex Anglorum rege Henrico ſociatus, Alexandro apud Dolenſe monaſterium Aquitaniæ relicto, concilium adire negante, quod ipſe non inſtituiſſet. Retroceſſit igitur in Germaniam Fredericus, & Alexander concilium apud Turonum indixit, in quo multa decreta ſunt, & Senona pontificalis ſedes data. Interim Octauianus Lucæ mortuus eſt, & Guido Cremenſis in antipapam ſubrogatus, & ciuitatum in Italia ſocietas aucta, Cremonēſibus, Brixianis, Bergomenſibus, Mediolanenſibusq; diſperſis, & Placentinis eis ſe adiungentibus. Romani creatis
D conſulibus Alexandri amicis, eum ex Francia reuocarunt: qui primo Siciliam
Ann. ſalu. petijt, mare delatus, anno milleſimo centeſimo ſexageſimoquinto. Poſtquam
MCLXV. Romæ Alexander fuit, ciuitates Longobardiæ erectæ ſunt, & imperij munitas nonnullas arces abſtulerunt. Qui magnis copijs comparatis, iterum in Italiam reuerti ſtatuit. Hemanuel uero imperator paulò ante hoc tempus Venetis aperte hoſtis declaratus, & Stephanum Vngariæ regem ſibi amicitia coniunxit, illis inimicum. Ob quam rem Veneti qui tutari imperium Græcorum conſueuerant, eius ſibi prouincias ſubijcere cœperunt, duos ſimul hoſtes perpeſſi. Et Dalmatæ, Hiſtri atq; Liburni ut nulli ſubijcerentur, ſimulatam eorum amicitiam per uices ludificabant. Facta eſt claſſis quinquaginta triremium: quæ in Hiſtros miſſa, Polam, Rubinum, Parenticum, Hemoniam, & Humagum Venetis ſubegit. Adrianus quartus Gradenſem eccleſiam primatum ſuper omnes ducatus Venetiarum Hiſtriæ & Liburnorum eccleſias obtinere declarauit. Quod cum Henricus ueteris Aquileiæ patriarcha ægre ferret, fauore Stephani Vngariæ regis uſus, Gradum capere intentauit. Sed claſſis Venetorum auxilio miſſa, patriarcham & ſeptingentos nobiles ex Foroiulij & Vngaria cepit. Qui ea lege dimiſſi ſunt, ut ſingulis annis Foroiulienſes tributum penderent duodecim porcorum, & duodecim panum, qui ſinguli ducentarum librarum eſſent: qui uſque ad hoc tempus exhibiti ſunt, in uenatione quæ poſtremo carniſpriuij die Venetijs habetur. Et deinde ſequenti anno Arbenenſes Liburniæ populus ſubacti ſunt. Stephanus rex Vngariæ ſimulata cum Venetis amicitia, duas ex nobilitate Vngara uirgines, duobus filijs ducis Veneti matrimonio copulauit: eoq; pôſt breui in Dalmatos ducente, Spalatum, Tragurium, Sibinicumq;, Venetis rebellare ſuaſit: Tarderenſes quoq; in rebellionem adduxit. Anconitani item Hemanueli græco ſubiecti, Venetos infeſtabant. Sed dux eorum Gui-
Ann. ſalu. ſtardus captus, à Venetis ſuſpenſus eſt, qui triremes quinq; ducebat. Anno
MCLXVI. milleſimo centeſimo ſexageſimoſexto, claſſis Veneta Vngaros Iadera deturbauit,

A bauit, muroſq; aperuit ad mare reſpicientes, ducentis obſidibus ex nobilitate acceptis. Dalmatæ territi, eiectis Vngarorum præſidijs, Hemanueli ſe dediderunt: qui ſub fide publica, una die omnes Venetos & omnia eorum nauigia ſub imperio ſuo exiſtentia, cum maximis mercimonijs intercepit. Studebant Veneti eum placare quoquo poſſent modo. Interim uiginti eorum naues fuga elapſæ redierunt. Ob quam rem animo erecti, claſſem centum triremium & uiginti nauium armauere, quibus Hiſtri decem triremes addidere. Hæc claſſis Traguriū diripuit, Raguſium cepit, Nigropōtum obſedit. Sed ſpe potiundæ urbis amiſſa, Chium duxit, inſulamq; ui cepit. Atq; peſte ibi ſuborta, Michaël Vitalij dux redijt domū, & in tumultu uulneratus obijt. Sebaſtianus Zianus ditiſſimus ei ſuffectus eſt. Inter hæc Fredericus Barbaroſſus in Italiam cum magno exercitu reuerſus, blande ciuitates allocutus, nulli noxius, in Bononiēſem agrum deſcendit, & parte copiarum miſſa in Hetruriam, quæ antipapam Lucæ manentem aliquantulum erexit, ipſe Anconam profectus eam urbem obſedit, & per barones & amicos res urbis Alexandro infeſtas reddidit. Interea ſociæ in Lombardia ciuitates Mediolanum reædificarunt, & ſolito munitiorem urbem fecerunt. Laudenſes ſocietati acceſſerunt. Per hoc tempus Guilelmo Normanno rege Siciliæ apud Panormum defuncto, alter Guilelmus filius ſucceſſit. Et Hemanuel græcus imperator, miſſis legatis Romam, obtulit ſe cum omni eccleſia orientali, uelle pontificem Romanum orbis Chriſtiani caput recognoſcere, easq; copias in Italiam mittere, per quas facile Fredericus expelli poſſet Italia: pecuniasq; ingentes promiſit, ſi ad imperium occidētis, uniuerſalemq; monarchiam redintegraretur. Ad quam rem exploratius intelligendam, pontifex anno ſui regiminis ſeptimo legatos Conſtātinopolim miſit. Per quod tem
B pus Romani Thuſculanos, Albanosq; odio perſequentes, qui tributa immoderatius imperata pendere noluiſſent, reclamante pontifice, populariter menſe Maio in Thuſculanos duxere. Ranio comes, quem ducatu Apuliæ Innocētius ſecundus & Lotharius imperator ornauerant, inde deiectus à Rogerio Thuſculanum regebat. Qui accerſitis Germanis apud Nepeſum, Sutrinumq; ſedentibus, in Romanos delatus, tantam eis cladem intulit, quantam apud Cannas ab Annibale olim acceptas ferunt. Illud cōſtat, quod nunquam poſtea Romani caput extulerunt. Germani uſque ad Vrbis portas graſſati ſunt: & Fredericus Ancona dimiſſa celeriter Romam uenit, & in pratis Neronis caſtra poſuit: nec potuit ſuburbium Vaticanum defendentibus Alexandri familiaribus expugnare: qua re iratus, baſilicam ſancti Petri incendiſſet, niſi æditui eum furentem ingredi permiſiſſent. Papa Laterano dimiſſo in Frangepanenſium domos ſeſe recepit, quæ apud Paladium erāt. Guilelmus rex Siciliæ duas triremes & magnam uim pecuniæ Papæ miſit, ut ſibi conſuleret. Pontifex remiſſis triremibus, cum duobus cardinalibus conſilium petijt à rege de rebus agendis. Fredericus uero miſſis in Vrbem archiepiſcopis, populo pacem promittebat, ſi inter duos Pontifices, Romani ipſi cauſam cognoſcere uellent, & eum qui eſſet dignior accipere ex ipſis duobus: uelleq; omnia reddere eccleſiæ quæ occupaſſet. In quas conditiones cum populus inclinaſſet, Alexander noctu abijt ad Circeium primo, & deinde Caietam, Beneuētumq; acceſſit. Fredericū uero peſtis expulit, in exercitu ſuo magna damna efficiēs. Abijt ergo in Lombardiam: ubi cum ciuitates aduerſus ſe coniuratas, bello intentare cœpiſſet, territus eorum apparatibus, in Germaniam receſſit: hoſtibus abeuntem uſque ad Alpes inſequentibus. Moxq; ſociæ ciuitates Alexandriā condiderunt apud Rouceretum, locum Tanaro amni adiacentem: quæ ipſo anno aggere foſſaq; & plancato munita, quindecim millia uirorum cultores habuit. Et Romani in Albanos ducentes, eam urbem ſuorum progenitorum olim patriam, funditus euerterunt. Idem in Thuſculanis egiſſent, niſi pontifex eos deterruiſſet. Hemanuel alios

C oratores miſit, priora promiſſa & maiora congeminans, ſi occidentis imperium ſibi committeretur. Alexander cuncta reſpuit. Interim Guido Cremenſis in baſilica ſancti Petri, quam Frederici præſidio obtinebat, mortuus eſt: & Ioannes Sirmienſis abbas ex Pannonia, uir pridem furto infamis, illi ſuffectus eſt. Raino ſibi timens ei Thuſculum tradidit, ea conditione, ut oppidum Montisflaſconis à Germanis obtineret. Antipapa ea die qua fuerat admiſſus, à Thuſculanis eiectus eſt. Et Raino à Flaſconenſibus minime admiſſus, cum fruſtra Thuſculum repeteret, ad pōtificem qui Verulas uenerat ſe contulit, & ius quod in Thuſculano habebat ei donauit. Thuſculani quoque publico conſilio Alexandro ad ſe uocato, deditionem fecere. Ibi oratores regis Angliæ Henrici auditi ſunt, purgantes infamiam quam de nece beati Thomæ rex incurrerat. Pontifex duos cardinales ad rem inſpiciendam miſit in Angliam. Quibus rex dimiſſo Hibernico bello quo erat intentus, apud Normandiam occurrit, reꝗ; diſcuſſa ad hoc uentum eſt, ut Henricus iuramento ſeſe purgauerit, promiſeritꝗ; pœnitentiam agere pro nece ſancti uiri: cuius etſi fuiſſet inſons atque inſcius, occaſionem tamen præſtitiſſe ſit uiſus, quia illum uiuentem minus debito honorauerit: ducentos inſuper milites Hieroſolymam miſſurum, qui annum ibi perſeueraret, & ſeſe intra triennium aduerſus Barbaros cum exercitu quem cogere poſſet profecturum, libertatemꝗ; eccleſiæ in ſuo regno redditurum, appellationesꝗ; ad Romanam curiam libere permiſſurum. Hisꝗ; rebus iureiurando ſua ſponte addidit, ſeſe ac filium regni conſortem Angliæ, regnum ab Alexandro pontifice permiſſum ita obtinere, ut neminem poſthac Angliæ regem fore declarauerit, qui à Romano pontifice non eſſet appellatus. Alexander Romanis oratis ut ſe intromitterent, negocia ſolum eccleſiaſtica curaturum: cum eijceretur, Signiam ſe contulit, ibiꝗ; cardinalibus ex Anglia reuerſis, auditis miraculis beati Thomæ, ipſum canonizauit. Et paulò poſt inter Henricum regem

D & filium ſuum Viramum nomine, cui rex Franciæ Philippus filiam uxorem dederat, bellum exortum eſt, cuius cauſa Aquitania magnis flagrauit incendijs. Secundo poſt necem beati Thomæ anno ſedatum eſt tamen hoc bellum, legati papæ interuentu. Et Fredericus quinto in Italiam redijt per montem Ciniſium, Secuſam dolo captam diruit, Aſtenſes territos in deditionem accepit. Alexandriam per quatuor menſes media hyeme duriſſima preſſit obſidione, deinde per inducias ſuffoſſa cuniculis ciuitate, milites intromiſit, qui noctu portas aperirent. Sed illis trucidatis, ab erumpente populo magnum accepit incommodum, & in die paſchatis obſidionem ſoluit: Papiamꝗ; pergens, occurrentibus hoſtibus in agro Terdonenſi, per legatos inducias cum eis pepigit, deſignatis prælatis ac proceribus qui de pace tractarent. Atque ita ipſe Papiam, & ciuitatum exercitus ſuam quiꝗ; domum petiere: placuitꝗ; omnibus nihil inconſulto Alexandro de pace agere. Cremonenſes quorum conſules copias tardius eduxerant, illos amouerunt, & eorum palatia deſtruxerunt, ne uiderentur per amicitiam Papienſium colluſiſſe. Veneti durum exiſtimantes Hemanuelis bellum, legatum ad eum miſere Henricum Dandulum, quem libere locutum, contra ius gentium Hemanuel (candentia inſpicere coactum ænea) excæcauit: eaꝗ; res fecit ut cum Frederico pacem, & cum Gulielmo rege Siciliæ fœdus in annos uiginti Veneti percuſſerint. Interea Almericus rex Hieroſolymitanus Charras obſidēs, quamuis ſpe potiundi non careret, pecunia tamen placatus abſceſſit. Et Aſcalonem paulò poſt ducens, male prouiſis commeatibus, infecta re domum redijt. Cui non diu poſtea defuncto, Balduinus filius, ſextus Hieroſolymæ rex ſuffectus eſt: qui etſi lepra percuſſus fuit, regnum tamen fortiter & prudenter adminiſtrauit. Fredericus cum nouas ex Alemania copias aduocaſſet, pacem ab Alexandro, ciuitatibusꝗ; petitam, concedere recuſauit; ob quam rem Mediolanenſes, Papienſem Comenſemꝗ; agrum hoſtiliter

A ſtiliter populati ſunt. Et Alexander nouæ urbi Alexandriæ epiſcopum dedit anno milleſimo centeſimo ſeptuageſimoquinto, & ſui pontificatus decimoſeptimo. Ann. ſalu. MCLXXV Copiæ Frederici per ſaltum Domuſſulæ Comum peruenere, & Brixiani Veronenſesꝗ, Nouarienſes & Vercellenſes præſidia Mediolanenſibus miſere. Qui exeuntes cum charrocio, in rus Barilianum ad horam diei tertiam peruenientes uia Comenſi, ſeptingentos equites præmiſere: quos Germani uſque ad charrocium repulere, ibiꝗ atrociſſimum prælium commiſſum eſt: & ſignifer imperatoris cum aquilam in confertos hoſtes temere intuliſſet, confoſſus, aquilaꝗ primarium imperatoris ſignum, in hoſtium poteſtatem facta eſt. Fredericus uero ad aquilæ ſuæ caſum ira potius quàm timore percitus, impetum in hoſtes inconſultius fecit: dumꝗ multos manu etiam ipſe ſua uulnerat, interficitꝗ, equo ſuffoſſo prolapſus, occubuiſſe creditus eſt. Magna in Germanos, maior in Papienſes atque Comanos occidio commiſſa. Victor Mediolanenſis exercitus domum redijt, præda ingenti militi conceſſa. Imperatrix Comi relicta, mutata ueſte uirum luxit, miſſisꝗ oratoribus cadauer à Mediolanenſibus petijt ſepultura decorandum. Sed ille quinto die prius apud Papiam imperatorio habitu per urbem incedere uiſus eſt, quàm uiuere eum populus reſciſſet. Proceres id ſibi accidiſſe propter eccleſiæ perſecutionem palàm dixere: & archiepiſcopi proteſtati ſunt ſe defecturos niſi pontifici reconciliaretur imperator. Quibus minis territis Fredericus, oratores miſit ad Ananiam, qui pacem ab Alexandro peterent.

B

EX LIBRO SEXTO

SECVNDAE DECADIS.

CONVENTVM eſt Ananiæ, ut pontifex Bononiam, imperator Mutinam ſe conferret: quod eo modo facile poſſet ad colloquium perueniri. Pro qua re complenda, pontifex ad Garganum montem ſe contulit, ubi triremes à Guilelmo Siculo tredecim miſſas reperit: hisꝗ Venetias delatus, magno honore exceptus eſt: & itinere terreſtri ſex cardinales Bononiam miſit. Fredericus Mutinam uenit, ad quem Cremonenſes Terdonenſesꝗ relictis ſocijs defecerant. Dum hæc geruntur, Noradinus rex Turcorum obijt, & Saladinus illi ſuffectus eſt, omnium in illa gente fortiſſimus & prudentiſſimus: qui rege Aegypti per arma capto atꝗ occiſo, Aegyptum ſibi Syriamꝗ ſubegit: attriuiſſetꝗ Chriſtianos in Aſia, niſi Balduinus quartus eodem anno quo ille, regnum accepiſſet. Hic enim ad tertium regni annum Saladini copias apud Aſcalonem fudit, & alio prælio apud Tyberiadem uiginti millia Saracenorum, Turcorum & Arabum, præſente Saladino profligauit. Præfecerat Saladinus Aſiæ, Armeniæ & Ciliciæ Soldanum quendam gente Turcum cum paucis copijs. Interim Hemanuel ſecundus Ciliciam ingreſſus, eam ſibi ſubegit, & in Aſia minori apud Cuneum primariam urbem caſtra poſuit. Soldanus qui ad regnum aſpirans, cum decem millibus in propinquo cõſedit, petens ab Hemanuele, ut parte ciuitatum quas ceperat retenta, quod erat reliquum ſibi relinqueret, & fœdera ſecum iniret. Quod cum ille recuſaret, ſimulata fuga in arctiſſimas fauces ſeceſſit, poſitis cuſtodijs, quæ ſequentem Hemanuelem includerent. Hemanuel inſecutus cum omni exercitu captus eſt, eaꝗ lege dimiſſus, ut reſtitutis quæ occupauerat, pacem conſtanter ſeruaret. Interim anno milleſimo centeſimo ſeptuageſimoſe-

C ptimo, oratores Frederici Venetias ad pontificem profecti, Bononiam ſuſpectam dicunt, & Ferraria pro conuentu eligitur. Erat quadrageſimale tempus, & pontifex ducem Venetum aurea roſa donauit, petijtq́ Ferrariam: ubi rurſus mutatis conditionibus Venetijs conuenire placuit, ea lege, ne prius imperator admitteretur, quàm pacem iureiurando firmaret. Conceſſit igitur Fredericus pacem Alexandro in ea formula, quam ſemper optauerat, & Guilelmo regi Siciliæ. Quindecim ſocijs uero ciuitatibus in ſex annos pacem dedit. Veniensq́ Venetias, in oſtio ſancti Marci ad pontificis pedes proſtratus, illos exoſculatus eſt, & deinde ad altare maius ambo principes ſeſe amplexati & oſculati ſunt. Paulò poſt Fredericus Rauennam & Bretenorium ſe contulit. Quod oppidum cum ſibi retinere uellet, à pontifice rogatus reſtituit eccleſiæ. Alexander cum triremibus Guilelmi Siculi tredecim, & quatuor Venetis Sipontum redijt, ac per Troiam & Beneuentum, Caſinenſemq́ ſaltum, Ananiam ſe contulit. Ioannes antipapa in caſtelli Montiſalbani latebras ſe abſcondit. Romani miſſis ad papam legatis de pace egerunt: quæ ut facilius componeretur, pontifex Thuſculum petijt. Nec tamen euincere potuit, ut annis iam quinquaginta continuatis, tolleretur abuſus conſulum. Illud tamen actum eſt, ut creati à populo conſules, non prius ad magiſtratum cuſtodiendæ urbis admitterentur, quàm fidei ſeruandæ pontifici & eccleſiæ ſacramento ad eius pedes adacti eſſent. Quibus conſtitutis pontifex Romam tertium reuerſus, magnoq́ honore exceptus, concilium Laterani celebrauit. In quo prohibitum eſt, ne ferrum, ligna, arma'ue Barbaris infidelibus importarentur. Quo anno Hemanuel ſecundus græcus imperator moriens, Alexium puerum, cui Philippus rex Franciæ Agnetem filiam deſponſauerat, imperij ſucceſſorem reliquit, Andronico græco regia proſapia oriundo tutore dato, qui aliquot annis pro puero

D adminiſtraret imperium. Et Balduinus quartus, cum morbo deterrẽte uxorem ducere noluiſſet, ſororem ſuam Sibyllam Guilelmo Montisferrati marchioni, cognomine Longaſpata, uxorem dedit: quæ primo anno filium peperit, nomine Balduinum, anno milleſimo centeſimo octuageſimoprimo. Quo tempore Alexander tertius Romæ obijt, & Lucius tertius ei ſucceſſit, Luca urbe gente nobili oriundus. Andronicus uero ad imperium aſpirans, omnes Latinos qui frequentes Conſtantinopoli habitabant, & pupillo fauebant, publico edicto expulit: nauigantemq́ deinde laxandi animi gratia imperatorem Alexium in mare præcipitatum necauit: & aſſumpta purpura imperium uſurpauit, primariosq́ in urbe ciues interfecit. Quæ dum Conſtantinopoli agerentur, Guilelmus Longaſpata Monteferratenſis Balduini regis gener, & alterius Balduini infantis genitor, Hieroſolymæ eſt defunctus. Ob quam rem Balduinus quartus nepoti conſulturus, Sibyllæ nouum uirum dedit Guidonem de Luſignano Pictauorum gente oriundum: ea lege adiecta, ut ſe mortuo, Guido pro nepote Balduino quoad pueritiam ſupergrederetur, regnum gubernandum acciperet: cui regina mox permiſſa eſt. Lucius autem pontifex, dum fauentibus quibuſdam ciuibus Romanos deponere conſules adnititur, ex Vrbe deturbatur, & fautoribus ſuis qui non effugerunt, effoſſi ſunt oculi. Pontifex Veronæ concilium conuocauit, ut rebus orientalibus ſubueniretur. Nam Guido Luſignanus Hieroſolymitani regni adminiſtratione ſuſcepta, cum nimis ſuperbe ageret, à Balduino rege deiectus eſt: à quo & Balduinus puer rex inunctus eſt, Bertrando comite Tripolitano tutore deſignato, & adminiſtratore regni conſtituto. Per quod tempus Saladinus regnum Hieroſolymitanum populatus eſt, multis mortalibus interfectis, & præcipue Templarijs. Ob quam rem Heraclius patriarcha Hieroſolymitanus Veronam ad Lucium pontificem uenit, & deinde ad regem Franciæ Philippum abijt auxilia

A xilia petens. Philippus multos milites Hieroſolymam ituros ad pontificem miſit. Interim Gulielmus rex Siciliæ ulturus iniuriam Latinorum, aduerſus Andronicum expeditione parata, Theſſalonicam Macedoniæ urbem accepit, & multas Græciæ Thraciæq; ciuitates partim afflixit, partim ſubegit, non audente Andronico occurrere, qui ſuis ciuibus eſſet infeſtus, quos uel occideret uel damnaret exilio. Qua neceſſitate impulſi Conſtantinopolitani, Iſach quendam imperiali proſapia genitum, ex Peloponneſo uocatum, ad imperium ſublimarunt. Qui Andronicum prælio ſuperatum captumq;, ſingulis mutilatum membris, in acerbis cruciatibus uitam finire coëgit. Lucius uero pontifex, Gulielmum Siciliæ regem qui pacem cum Iſach compoſuerat, Hieroſolymam mittere cum Francorum militia ſtatuit. Sed dum nuncij iter peragunt, uita defunctus eſt Veronæ: cui Vrbanus tertius de gente Cribella Mediolanenſi ſucceſſit. Fredericus autem primus imperator, Henricum filium ſuum prouincijs quas in Italia obtinebat, præfecit. Et Adrenſes dum per Venetos eorum archiepiſcopus ad Gradenſis patriarchæ obedientiam reuocatur, ab eis deficiunt, Belæq; tertio regi Vngariæ ſe ſubijciunt. Tunc quoque quartus Balduinus Hieroſolymæ uitam finiuit. Nec potuit Tripolitanus comes, tutor deſignatus quinti Balduini, curam eius ſuſcipere, Sibylla puerimatre Guidoneq; Luſignano prohibentibus. Et Balduinus ipſe puer ſeptimus rex, ad octauum poſtea menſem defunctus eſt: cuius mortem genitrix tandiu occultauit, donec largitionibus ac blanditijs patriarcha & proceribus in ſuam uoluntatem adductis, Guidonem creari regem obtinuit. Tulit eam iniuriam grauiter Raimundus comes Tripolitanus, atque in ultionem regis inducias cum Saladino conſtituit, per quas Tripolitanus comitatus à fauore Chriſtianorum ſeparatus eſt, ſimulq; Tyberiadis & Galilææ principatus, quæ B Raimundo per uxorem nouiter acceptam parebat. Erant eo tempore induciæ cum Saladino Chriſtianis omnibus, quas per hanc diſcordiam rumpere ſatagebat. Princeps enim Montiſregalis Chriſtianus, ultra Iordanum dominium tenens, undique Saracenis circundatum, qui annonam perpetuo anni tempore Hieroſolymam importabant, inſcio rege inducias temere uiolauit. Ob quam rem Saladinus tempus eſſe ratus perficiendi quod optabat, quinquaginta millia equitum, peditum uero innumerabilem multitudinem congregauit, atque ad Ptolemaidam caſtra metatus eſt, quam Templarij poſſidebant: qui educentes pugnam commiſere, ac prælio ſuperiores cruentam obtinuere uictoriam: Nam uir fortiſſimus magiſter hoſpitalis, & meliores quiq; de ſuis ceciderunt. Raimundus interim Tripolitanus Tyberiadem communiuerat, parum Saladino fidens: atque uxore ibi relicta Tripolim reuerſus, ueritus ne Chriſtiani delerentur, Guidoni regi reconciliatus, à Barbarorum receſſit inducijs. Saladinus Ptolemaida omiſſa, Tyberiadem obſedit. Magiſter templi Hieroſolymã confugerat: quo compulſore Tripolitano comite inſtante, Guido rex copias eduxit equitum triginta millium, peditum quadraginta millium: qui facto itinere, cum loco aquarũ irriguo caſtra ponere ſtatuiſſent, præuenti ſunt à Saladini copijs, & in loco arido pernoctare coacti. Saladinus id intelligens, relicta obſidione Tyberiadis, in caſtra uenit Chriſtianis oppoſita: & in aurora commiſſo prælio, Chriſtianos ſiti laborantes & prorſus deficientes in fugam uertit, cædemq; magnam ædidit. Tripolitanum comitem ab amico ſeruatum barbaro, Tyrum fuiſſe deductum fama increbruit. Guidonem regem & templi magiſtrum cum notioribus Chriſtianorum militibus ſeruatis, Saladinus uinctos abduxit: religioſos è prælio ſeruatos ſecuri percuſſit. In hoc prælio magna pars crucis ſalutiferæ ligni amiſſa eſt. Hac uictoria potitus Saladinus Acconem duxit: quam Chriſtiani cum ſingulis ueſtimentis abire permiſſi, eueſtigio de-

C diderunt. Captum eſt deinde Beritum & Biblium, & omnis maritima uſque ad Aſcalonem. Aſcalonitæ uero munitionibus fiſi, non niſi poſt captam Hieroſolymam deditionem facturos ſe reſponderunt. Oberat multis Chriſtianis Saladini humanitas, quæ nullum populum urbe eiecit, tributa pendere uolentem, nec ulli fidem fregit. Per hoc tempus Conradus marchio Montisferrati Tyrum applicuit, nauigio uectus imperatoris Iſach, cuius ſororem in matrimonium acceperat, propter opem illi datam aduerſus græcum nobilem ad imperium aſpirantem. Et eodem die comes Tripolitanus de fuga ab infauſto prælio eodem ſe contulit: qui uir perfidus Conradi ſuſpectam uirtutem ducens, relicta Tyro Tripolim acceſſit, ubi morte ſubitanea defunctus eſt, & cadauer eius circunciſum repertum: Saracenus enim fuerat effectus: Tripoliſq; Antiocheno principi eſt commiſſa. Et per id tempus claſſis Guilelmi Siciliæ regis quadraginta triremium apud Tyrum aparuit, quam Margaritus Siculus præſidio Chriſtianorum ducebat. Saladinus Aſcalonem reuerſus, decem diebus oppugnatam urbem ea cōditione recepit, ut Guidonem Luſignanum regem, & templi magiſtrum liberatos, Tyrum deduceret. Interim Turcorum alia manus Laodiceam, dedentibus Chriſtianis, accepit: quæ Arabum aucta turmis, dum in Antiochenis agris debacchatur, ab erumpente Chriſtiano milite tantam cædem perpeſſa eſt, quantam uix ſuperioribus annis Chriſtiani pertulerant. Saladinus Aſcalone munita, auctis copijs quæ ab Antiochena populatione diffugerant, in Hieroſolymam duxit, fruſtraq; decem diebus ad occidentalem plagam urbem oppugnauit. Sed continuatis rurſus uiginti diebus, per uaria loca oppugnationibus obſeſſa, ingens multitudo deſperatione magis ſuppetiarum adducti quàm oppugnantium metu, ea conditione deditionem fecerunt, ut cum ſupellectili, quam ſinguli humeris ferre poſſent, abire permit-
D terentur. Facta eſt deditio ſecunda Octobris die, anno nono & octuageſimo poſtquam Chriſtianorū fuerat. Migraturi Chriſtiani, Heraclium patriarcham & clerum facto agmine ſunt ſecuti: & pars Antiochiam, pars Tyrum aut Alexandriam petijt: Claſſis Margariti eos in Siciliā uexit. Saladinus Hieroſolymam ingreſſus, campanas primum turribus eiecit, in ſanctis baſilicis ſtabulatus eſt: templum Salomonis conſeruauit: quod priuſquam ingrederetur, aqua roſacea lotus eſt. Manſerunt Hieroſolymis Chriſtiani Aſia oriundi non parua multitudo, Suriani, Armenij, Iacobitæ, Georgiani & Græci. Saladinus in Tyrum duxit, quam Guilelmus publico concilio defendēdam, & perpetua ditione tenendam acceperat. Qui Sicula claſſe adiutus, Saladinum damno affectum repulit: ille in Antiochiam duxit. His cognitis Vrbanus tertius, qui de ferenda Chriſtianis ope, generale promulgauerat edictum, Venetiaſq; petere ſtatuerat, in itinere apud Ferrariam obijt: & Gregorius octauus origine Beneuentanus illi ſuffectus, pari ardore inceſus, Piſas profectus, Genuenſes ac Piſanos dum compoſuiſſet, lege adiecta, ut in Aſiam pro tuenda religione ducerent, octauo & quinquageſimo die Piſis obijt: & tertius Clemens Romanus pontificatum accepit. Saladinus curſum uictoriæ proſecutus, ciuitates quinq; & uiginti de principatu Antiocheno intra tres menſes cepit, ipſamq; Antiochiam, corrupto multo auro patriarcha eius, obtinuit. Ad edictum autem Clemētis multi principes excitati ſunt, ut arma pro religione ſumerēt. Præcipui fuere Fredericus imperator, Philippus rex Frāciæ, Ricardus rex Angliæ, & Oddo Burgūdiæ dux, cum multis archiepiſcopis & epiſcopis. Veneti quoq; & Piſani paratiſſimas eduxere claſſes: Venetæ præfuit archiepiſcopus Rauennas, & Piſanæ præſul Piſanus. Guilelmus rex Siciliæ pacato à piratis mari, annonam omnifariam, & ex Sicilia & Apulia profecturis miniſtrauit. Friſones quoq; & Dani triremes quinquaginta, & duodecim Flandrenſes armauere. Qui tranſeuntes in Mauritaniam,

&

A & Africæ littora flectentes, Saracenos magnis incommodis afflixerunt, & Silуinam urbem quadraginta diebus obſeſſam, ut captam diripuere, mortalibus crudeliter occiſis: propter quam rem tardius in Aſiam peruenere. Bela rex Vngariæ pro ſalute Chriſtianorum pacem dedit Venetis. Appulerunt Veneti ac Piſani Tyrum, ſpemq́ Chriſtianis dederunt. Guido Luſignanus, regio tumens nomine, per id tempus Tyrum ſe contulerat, ut eius urbis dominio potiretur. Sed ciues Conrado Monteferratenſi fidem ſeruantes, eum bonis uerbis eduxerunt: ipſe uero coacto exercitu ex reliquis Chriſtianorum Tyri congregatorum, Acconam duxit, in cuius caſtra Veneti & Piſani copias expoſuere. Gaufredo Luſignano fratri ſuo rex, montis dorſum quod urbi imminet, communiendum attribuit, ipſe cætera belli munera obiuit. Et ſuperueniente Iacobo Auennio Brabantini ducis præfecto cum Flandrenſibus, Friſonibus ac Danijs, copijs auctus, bina foſſa communita, ſtadio inuicem diſtantibus urbem cinxit. Saladinus uero multis undique contractis copijs, caſtra ſua Chriſtianorum caſtris cõtulit, ita ut aſſidue & ab eo & ab oppidanis, Chriſtiani ſagittarum iactibus uexarẽtur. Pugnatum eſt una die totis uiribus, & cum Chriſtiani propemodum uictores eſſent, caſu ob fugientem equum & ipſi fugere cœperunt, fuiſſentq́ ad internecionem cæſi, niſi Gaufredus ad cuſtodiam caſtrorum relictus, eruptione facta hoſtes repreſſiſſet. Duo millia ex Chriſtianis cæſi ſunt, inter quos Templariorum magiſter & Andreas Bremẽſis comes uulnerati in caſtra delati, perierunt. Anno ac dimidio durauerat tunc apud Ptolemaidam obſidio, & fames ac dyſenteria caſtra inuaſit Chriſtianorum: in cuius remedium placuit ab hoſtium caſtris annonam petere: & triginta millia ex omni natione ſublatis clamoribus ad hoſtium caſtra profecti ſunt. Saladinus fuga ſimulata, caſtra ſine cuſtode dimiſit, annona & omni ſuppellectili plena: ad quam rapien- *Rei militaris aſtutia.*
B dam dum Chriſtiani abſque timore incumbunt, ipſe ad eam partem ſua caſtra contulit, unde erat ad ſuos Chriſtianis reditus, oneratosq́ inuadens, ſtrauit & occidione maxima cõfecit. Interim Sibylla uxor Guidonis regis, & filij quatuor quos ex ea ſuſceperat, ex dyſenteria in caſtris periere. Iſabelis Sibyllæ ſoror, & ipſa quarti Balduini, Hieroſolymæ ſexti regis filia uirgo, Herfrando Toronio nobili adoleſcenti deſponſata erat, cui Hieroſolymæ regnũ ſublata Sibylla iure debebatur: atq; in eam ſpem Herfrandus adoleſcẽs gratioſus, à Chriſtianis proceribus attolli cœperat. Sed Cõradus Ferratenſis marchio Iſabelem Tyri agentem rapuit, & conſummato cum ea matrimonio, Hieroſolymæ regni titulos uſurpauit. Quod malo exemplo factum principes ægre tulerunt. Sed neceſſitas annonæ, quæ aliunde quàm ex Tyro haberi non poterat, adulandum illi ſuaſit. Ipſe uero largitionibus & munificentia potentiores quosq; ſibi obligabat. Interim Guilelmus rex Siciliæ Panormi obijt, ſine legitimo ſucceſſore, ita ut regnum ad eccleſiam deuolueretur. Sed magnates adulterinum ſibi regem inſtituerunt Tancredum, Rogerio regi Normanno ex concubina genitum, uirum ſecordem: quem Guilelmus nec fratrem ſpurium appellare uoluit. Miſit Clemens tertius in Calabriam & Apuliam copias ad regni recuperationem: quibus dum Tancredus reſiſtit, omnia citra Farum rapinis & cædibus uexata ſunt. Durante obſidione Acconis, Fredericus imperator ex Alemannia cum ampliſſimo exercitu profectus per Vngariam Thraciamq́, Conſtantinopolim petijt, quem Iſach imperator quamprimum potuit Boſphorum tranſire hortatus eſt, eius potentiam reformidans. Fredericus Philomeniam urbem cepit de Turcis, & Iconium delatus, adiacentem regionem populatus eſt. Armeniam minorem ingreſſus, omnia in poteſtatem ſuam redegit: ſed dum lauandi cauſa rapidum amnem inexploratò ingreditur, ſubmerſus eſt. Eius copiæ in agrum Antiochenum delatæ, partim morbo, partim fuga diſſipatæ ſunt. Dum autem Fredericus Boſphorum traijcit, Philippus ac Ricardus re-

C ges Gallico Tyrrhenoq; mari Meſſanam delati ſunt: ubi uentis oblatis, Philippus felici nauigatione Ptolemaidæ portum attigit, & caſtra Chriſtianorum auxit. Ricardus tempeſtate in Cyprum delatus, cum à Græcis portu prohiberetur, excandens inſulam ui expugnatam ſpoliatamq; firmo ſuorum præſidio communitam reliquit, atque in caſtra ad Ptolemaidam ſe recepit. Oppugnabatur urbs acriter, ſed inerat ualidum præſidium Saladini, à quo ſæpe eruptione facta, Chriſtiani incommoda recipiebant. Interim mortuo Romæ Clementi, Celeſtinus tertius, & ipſe Romanus ſubrogatus eſt, qui ægre ferens Tancredum regno Siciliæ potiri, Conſtantiam Rogerio Normanno rege natam uirginem in monaſterio Panormi agentem, occulte educi curauit, eamq; natu grandiorem, cumq; filios procreatura uideretur, Henrico ſexto Frederici Barbaroſſi filio diſpenſatione apoſtolica in matrimonium copulauit, eumq; in regem à Germanis electum imperatorem conſtituit, regnumq; Siciliæ citra & ultra Farum ſibi conceſſit, reſeruato cenſu cum terris eccleſiaſtici iuris. Henricus mox Thuſculam Celeſtino reddidit. Ipſe uero Romanis inconſulte illud tradidit. Qui oppido mox diruto, ſaxa ad memoriam conſeruandam deſtructæ urbis in cliuo Capitolino poſuerunt. Henricus & Conſtantia Neapolim obſederunt: ſed peſte exercitum inuadente, re infecta, ad Alemanniam abierunt. Continuata eſt oppugnatio Ptolemaidæ annis duobus, & deniq; ea conditione deditio facta eſt, ut pars crucis dominicæ, quam ſuprà perditam diximus, reſtitueretur, & barbari cum ueſtimentis in tuta perducerentur: pars Philippo, pars Ricardo deducenda commiſſa eſt. Sed cum dominica crux minime reperiretur, Ricardus commiſſos ſibi crudeliter trucidauit, Philippus cum Chriſtianis captiuis commutauit. Saladinus his damnis affectus, multas ciuitates aperuit, quas diffiſus eſt tueri poſſe: inter quas Porphyriam, Cæſaream, Aſcalonem, Ga

D zam & Elan: & Ricardus Ioppen inſtaurauit, Chriſtianisq; repleuit. Cogitaueratq; Balduinus Hieroſolymam reddere Chriſtianis, quod conſilium diſcordia inter Philippum & Ricardum orta commutauit, cum alter alterum in agendis perturbaret. Philippus ſimulato morbo, ut creditum eſt, ex Aſia receſſit, Oddoni Burgundo relicto exercitu. Ricardus maiori animo ad res agendas incubuit. Per quod tempus Conradum Monteferratenſem Tyri in foro agentem ſicarij duo, Arſacidas Saraceni uocant, gladijs confoderunt: qui ſe morti deuouent, ut hoſtes ſuæ ſuperſtitionis occidant, æternam inde ſalutem ſperantes. Hi de fuga retracti, exquiſitiſſimis cruciatibus perierunt. Henricus autem Campaniæ comes Iſabele regina in uxorem traducta, Tyri dominium accepit, ſed regni titulos recuſauit, quia regem Franciæ ſubſequi feſtinabat. Ricardus Guidonem Luſignanum blande appellatum, in eam ſententiam duxit, ut pecunia non grandi, rebus Chriſtianis auxilio ſibi diſſoluta, relicto regno Hieroſolymitano ac Tyri & Ptolemaidæ dominio, ad quæ aſpirabat, regnum Cypri perpetuò poſſidendum acciperet, quod ille ab Anglicis traditum ſibi & poſteris ſuis, in hæc uſque tempora continuauit. Ricardus & Oddo Burgundus Hieroſolymam obſidendam petere ſtatuerunt, ſed in itinere à Saladino uexati, confligere coacti ſunt: in quo prælio quamuis ſuperiores eſſent, Iacobus tamen Auennius interfectus eſt, & ipſi apud Bethlemibilem caſtra fecerunt, commeatumq; interceperunt, qui ab Aegypto Hieroſolymam portabatur. Quod ſi tunc Hieroſolymam obſediſſent, erat opinio Saladinum minime in ea urbe manſurum, neq; inuenturum qui remanere uellent: ſed Ricardus hyemem ueritus, Aſcalonem cõceſſit: quam pariter & Gazã inſtaurauit: Templarij tamen Gazam muniuerunt. Oddo apud Tyrũ hyberna egit. Veneta & Piſana claſſis tertio iam anno defeſſæ domum repetere ſtatuerunt: ſed odijs inter ſe concertantes, magni mali cauſa fuere. Piſanæ claſſis pars Polam petijt Hiſtriæ urbem, Venetis tributa pendentem, & apud eam captam hybernauit. Veneti exar-

mata

A mꝰta priori, nouam triremium decem, nauiumq́ cæterarum ſex emiſerūt: qua Polam ducta, uiq́ capta, claſſem Piſanorum incendunt, & Mothonum proſecti onerarias Piſanorum naues à Tanai redeuntes intercipiunt, murosq́ Polæ ſubuertunt. Deinde pax inter utranq́ ciuitatem magno Piſanorum damno facta eſt. Ricardus Angliæ rex cum parata eſſent omnia ad obſidendam Hieroſolymam, accepto nūcio quod rex Franciæ Normanniā uexaret, domum reuerti ſtatuit: & maxime cum frater ſuus Ioānes, ad regnum Angliæ aſpiraret. Quod cum reſcitum eſſet, turpi conditione cum Saladino pacem fecit: nam ciuitates omnes reſtituit præter Tyrum & Ptolemaidam, cum caſtellis aliquibus & agro uſq́ ad Ioppen. Rediens autem in Auſtrinis captus eſt, & magno auro redemptus, de quo noua ciuitas murata eſt. Liberatus multa cum Franco rege cōtentione certauit. Oddo Burgundiæ dux cum copijs ſuis ad Ptolemaidam Tyrumq́ ſe recepit. Sæpe rogatus Henricus Cāpanus, ut Hieroſolymæ regni titulos acciperet: quod ille prorſus renuit, delicijs potius quàm bello natus, cupiēs domum reuerti. Sed dum aulam ſuam apud Ptolemaidam incaute circuit, delapſus fracta ceruice interijt. Eiſdem fermè diebus Guidone Luſignanio Cypri defuncto, regnum Almericus frater accepit: qui Iſabele Henrici relicta in uxorem ſibi copulata, regni Hieroſolymæ titulos ad illam ſpectantes, ſimul & Tyri Ptolemaidæq́ principatum accepit. Saladinus quoq́ eodem tempore mortuus eſt, qui multo elogio interulam, qua ſola cadauer ſuum condiendum ſtatuerat, lancea ſublimem per compita uicosq́ ferri iuſſit, clamariq́, Saladinum Aſiæ dominatorem nihil aliud ex tanta opum affluētia ſecum ferre. Huius obitus ſpem non paruā Chriſtianis dedit. Saladini enim frater filijq́ grauiſſimis inter ſe odijs decertarunt: & Chriſtiani Biblium pecunia redemptum, contra fœdera receperunt. Apud Siciliam uero Tancredus, & filius infans Rogerius mortui ſunt. Et
B Henricus Romanorum imperator à Celeſtino uocatus in Italiā uenit, & Conſtantia uxor eum ſecuta eſt, filiū afferens quadrimū, quem præter opinionem nimis annoſa pepererat. Is ſecundus Fredericus perſecutor eccleſiæ poſtea fuit. Henricus paruo negocio capta Neapoli, citra & ultra Farum regnum accepit: & à pontifice uocatus, cum per ſe Hieroſolymam petere non poſſet, ad quod erat requiſitus, archiepiſcopum Maguntinum & Saxoniæ ducem, cum magnis copijs deſtinauit. Saraceni uero maritimam incolentes, ulteriorem Hiſpaniam ingreſſi, regem Caſtellæ prælio ſuperatum ceperunt: qui uſq́ hodie in Granata manent. In Vngaria Bela mortuo, Henricus filius eius natu maior, regnum accepit: Andreasq́ minor conſpiratione magnatum, fratrem eijcere conabatur. Ventum erat ad arma, & acies utrinque prodierant, cum Henricus armis depoſitis, omni deſtitutus comitatu, regale ſceptrum manu geſtans, per fraternas acies eſt delatus, quærens quis tandem ille foret, qui regio ſanguini manum inijcere auderet: frater deniq́ inuentus, à uiro forti imbecillior obtrūcatus eſt. Germanorum copiæ per Vngariam Thraciamq́ in Aſiam tranſiere, & Ptolemaidam peruenere: iuſſeruntq́ inducias rumpi cum Saracenis ad eam diem ſeruatas. Berinthum à Turcis derelictū Chriſtiani impleuerunt, munieruntq́. Petierūt Germani Turonium, Turenſis agri oppidum munitiſſimum, illudq́ obſederunt: ſed ab hoſtibus repulſi ſunt: & tunc Berinthum à Chriſtianis deſertum Turci recuperarunt, ſolamq́ Ioppen Germani ab impetu Turcorum conſeruauerunt. Romæ mortuo Celeſtino, Innocentius tertius Ananinus papatum accepit: quo impellente, Simon de Monteforti Gallicus, fama clarus, cum aliquot Francorum cohortibus Tyrum claſſe delatus eſt. Interim Henricus imperator Meſſanæ ægrotans, uxorem & filium ad Innocentium pontificem Romam mittens, eos ſibi commendauit: Philippum uero germanum Hetruriæ ducem, quantum in ſe fuit, Romani imperij & gubernationis regni Siciliæ, quouſque filius adoleuiſſet, adminiſtrationem retinere quæſiuit,

C & deinde obijt. Quibus rebus in Aſia auditis, exercitus Germanorum inde receſſit cum magno Chriſtianorum damno, maxime Ioppienſium: in quos delati Turci Saraceniq́ furẽtes, nec deditionem eorum accipere uoluerunt: ſed ui captos, ad unum omnes interfecere, & urbem à fundamentis euerterunt. In Germania pars electorum Othonem, ducis Saxoniæ qui fuerat in Aſia germanum elegit: pars Philippum ab Henrico inſtitutum cenſuit conſeruãdum. Rex Franciæ Philippo, rex Angliæ Othoni fauebat. Innocentius autem Othonem confirmauit: nec tamen deſtitit Philippus, ſed Hetruriam in Italia, Sueuiam in Germania præſidio muniuit. Conſtantia uero Frederici ſecundi filij ſui adhuc pueri Siciliæ regnum utrobiq́ adminiſtrauit. In Aſia Barbari inter ſe diuiſi, Chriſtianis apud Tyrum Ptolemaidamq́ manẽtibus, inducias conceſſere: & Simon de Monteforti cum copijs in Europã ſe recepit. Apud Cõſtãtinopolim imperatori Iſach, quo Latini amiciſſime uſi ſunt, frater erat Alexius ætate minor, cum quo indulgentiſſime agebat, ut præter nomen imperij nihil ei deeſſet: quem à Turcis ſua temeritate captũ, imperator magna ui pecuniæ redemit. Sed is peſſimo uir ingenio, fratrem dolo captum excæcatumq́ miſit in carcerem. Idemq́ in Alexium nepotẽ Iſach genitum, annos duodecim agentem, feciſſet, niſi fuga elapſus fuiſſet. Hoc anno Bonifacius Montisferrati marchio, Balduinus Flandriæ, Henricus ſancti Pauli, & Ludouicus Sabaudiæ comites, Venetias acceſſerunt cum quatuor millibus & quingentis equitibus, peditibus octo millibus, nauigio Aſiam petentes. Rebellauerat per hoc tempus quinto à Venetis Iadera, Vngarisq́ parebat. Cuius recuperandæ auidi Veneti, ea lege cum proceribus conuenere, ut præter Dalmatiam quicquid caperetur, æquis portionibus diuideretur. Armata eſt igitur claſſis ſexaginta triremium, urſeriorum centum & uiginti quibus equi portarentur, & ſeptuaginta nauiũ onerariarum, duce Dandulo. Primi Tergeſtini & Muglenſes, mare latrocinijs infeſtantes, domiti ſunt,
D & Venetis tributarij facti. Ad Iaderã diutius opinione ſeſſum eſt: quam multo effuſo ſanguine receperũt, & muros in mare uerſos aperuerunt: ibiq́ per hyemem iam ſæuientem manere placuit. Primores eius urbis exilium elegerunt. Interim Alexius puer, Iſach filius, fuga in caſtra uenit, opemq́ ad liberandum patrem petijt: quam proceres ea lege promiſerunt, ut eccleſiam Græcanicam Romanæ ſubijceret: pro damnis quæ Hemanuel olim imperator Venetis ac Francis intulerat, triginta millia marchas auri diſſolueret: pro naulo Venetis ſatisfaceret: atq́ ita proceres profecti ſunt. Interim alia claſſis Venetorũ, Iadrenſes exules qui mare infeſtabant, perdomuit: & acceptis obſidibus in patriã reduxit, ea lege, ut comitem qui urbi præeſſet, & archiepiſcopum qui Gradenſi patriarchæ deferret, à Venetis acciperent, & tres mille cuniculorum pelliculas tributum penderent. Claſſis procerum Cõſtantinopolim petens, ad Magna è regione Galatharum conſtitit, catena impediente ne ultra pergerent, quam fratricida parauerat. Interim Cretenſes publico conſilio Cretã Alexio puero dediderunt: quam ille Bonifacio Montisferrati paterna affinitate cõiuncto donauit. Medio tempore catena perrupta eſt, & ciuitas mari terraq́ oppugnata. Theodorus Laſchera adulterini imperatoris gener, eruptione facta impetũ fecit, cruentoq́ prælio ſuperatus, intra mœnia repulſus eſt. Biduo ſine intermiſſione oppugnata eſt ciuitas, & poſtremo ui capta. Alexius fratricida nocte concubia fugiens, ingẽtem theſaurum (quod poſtea reſcitum eſt) apud Hirenem filiam uirginẽ in monaſterio defoſſum reliquit. Iſach cæcus è carcere eductus eſt, & cum filio imperator acclamatus: qui cum ſatisfacere uellet proceribus, morbo obijt. Volebat & filius uti gratitudine, ſed populus tumultuans magnis eum cõuicijs affecit, qui Latinis græcum aurum dare uellet. Puer pro tempore cauto uſus conſilio, ait ſe de cætero facturum quæ ciues ſuaderent: clamq́ miſit ad Bonifacium ut noctu cũ parte exercitus ad ſe ueniret, cuius cõſilio cũcta eſſet peracturus.

A rus. Fuit huius cōſilij conſcius Alexius quidā Murtillus ſeu Morchulſus, quem Iſach imperator ex infima plebe patritium fecerat: qui ad tyrannidem aſpirans, de prima uigilia tumultum priori ſimilem excitari curauit, Alexiumq́ puerum titubantem, deliteſcere admonuit à ſuis ſatellitibus cuſtoditum: ipſe uero populum allocutus, pericula magna oſtendit, remq́ publicam uiro, non puero indigere. Populus, pars gubernatorem, pars ducem, pars imperatorem eum acclamauit. Qui magna ſtipatus caterua, in palatium ſe proripuit, puerumq́ bis ueneno tentatum, cum non periſſet, eliſo gutture manu propria necauit: & ſedato tumultu, copias quas ex urbe contrahere potuit in Francos eduxit, qui prope caſtra habebant. Sed repulſus eſt magna ui, ita ut icona caperetur, quam ſacerdotes in pompa detulerant. Oppugnata eſt urbs ſumma ui ſexagintaocto diebus, & tandem capta eſt, cum nauium caueæ altiores muris, è propugnaculis ciues deturbarent. Tyrannus cum uxore & liberis aufugit. Proceres quindecim uiros ex omni exercitu delegerunt, qui urbis imperatorem & patriarcham aſſumerent, eo pacto, ut ſi imperator Venetus non eſſet, ipſi Veneti patriarcham eligerent, à Romano pontifice confirmandum. Balduinus Flandrenſis ſumma concordia imperator declaratus eſt, & Thomas Maurocenus in ſacris agens, in patriarcham Conſtātinopolitanum à Venetis aſſumptus: qui nouum imperatorem ex more inunctū diademate coronauit. Proceres ad occupāda dominia egreſſi, intra annū omnia recepere quæ fuerant imperatoris Iſach, Adrianopoli excepta, in quam plures Græci odio Latini nominis ſe receperāt. Quarta pars captorū oppidorum Venetis aſſignata eſt, quæ inſulas continuit Aegei maris, Cretam, Euboiam, & alias minores. Sed quia Creta nomine Bonifacij tenebatur, Balduinus imperator Bonifacium regem Theſſaliæ declaratum hor-

B tatus eſt, ut accepta pecunia quam Veneti darent, Cretam eis dimitteret, qui tunc caſtra aduerſus Adrianopolim tenebant, unà cum imperatoris germano Henrico. Annuit Bonifacius, & Veneti Cretam obtinuere. Thomas Maurocenus Romæ ab Innocentio tertio confirmatus, dum ad eccleſiam ſuā redijt, cum quatuor triremibus Venetorum Raguſium urbem quæ à Venetis deſciuerat recepit, & Dyrrachium à Græcis imperatoribus deſertum inſtaurauit muniuitq́, denuoq́ Balduinum, ut Innocentius iuſſerat, autoritate apoſtolica coronauit. Sed Balduinus ipſe breui mortuus eſt, & Henricus frater eius loco ſuffectus. Obijt etiam Henricus Dandulus dux Venetus apud Conſtantinopolim. & Valachi gens olim Romana ultra Danubij ripā ſita, Bulgariſq́ uicina, cum magnis copijs à Græcis accerſiti, Adrianopolim duxere, ſimul cum Bulgaris. Ob quam rem Henricus & Bonifacius obſidione ſoluta Conſtantinopolim petiere: per quod tempus Soldanus Iconij Saracenus ad Satelliam delatus, Græcam Europæ urbē, ex qua Chriſtiani ſæpe in Aſiam traiecerāt, eam ui captam diripuit, interfectis omnibus qui reperti ſunt. In Hiſpania uero ad annum Innocentij tertium, Ilmamolinus Tuniſij rex, maxima claſſe traiecit, primaq́ ad Toletum caſtra fixit. Innocentius publico edicto Chriſtianos ad Hiſpanorum tutelam inuitauit: multiq́ Gallici eò conuenere cum Saracenis pugnaturi, ſed ab Hiſpanis minime recepti ſunt: ob quam rem Ilmamolinus inaudito uſus eſt uictoriæ curſu, utranq́ Hiſpaniā peruagatus, uſq́ ad Arelatum & Auinionem omnia populationibus incendijſq́ fœdauit. Poſtremo quatuor Hiſpani reges, Caſtellæ, Aragoniæ, Portugalliæ, atq́ Nauarræ, copijs ſimul iunctis cum Saraceno congreſſi, maxima uictoria potiti ſunt: nihilq́ præter Granatam Ilmamolino remanſit. Per hoc tempus Liuonia ampliſſima prouincia ad fidem Chriſti conuerſa eſt, Innocētio curante: & beatus Dominicus hæreſim apud Toloſam populantē extirpauit: adiuuante Simone de Monteforti, cum armis opus eſſet. Otho Romanorum imperator ubiq́ à Philippo ſuperatus, in Agrippina colonia ſeſe clauſerat, ibiq́ obſeſſus, cum ad cōgreſſum erupiſſet ſuperatuſq́ eſſet,

C à Colonienſibus expulſus eſt: qui Philippo ſe dediderũt. Sed comes Palatinus ap-
petitum inſidijs Philippum interfecit, electusq; à Germanis Otho eius nominis
quintus, Saxonum dux, ſequẽti anno ab Innocẽtio Romæ coronatus eſt. Vat-
taris Commo græcus quidam apud Adrianopolim Græcorum imperium uſur
pauit. Veneti liberum fecerunt, ut in Græcia priuati ciues quæ caperent reti-
nerent, reſeruatis maioribus Reipub. Marcus Dandulus & Iacobus Viadrius
Galliopolim occupauerunt. Marcus Sannutus cum confœderatis Naxum,
Parum, Melum, Herinam obtinuit. Andrum & Ciclades plurimas idem Dan-
dulus inuaſit: Rabanus Veronenſis Euripum: Andreas & Henricus Giſij, Ti-
mas, Micolas, Scyron, Scopelum, Scyathum: Philocalus Nauigoſus Stalimi-
neum: & claſſis Veneta nouiter armata Corcyram cepit: Mothonum Coro-
numq; rebelles ſubegit: dominus de la Roza Campanus ex Gallia, reliquijs
Athenarum & Achaia potitus eſt. Henricus cognomento Piſcator Maleæ co-
mes græcus Genuenſium auxilio fretus, cum Cretam uexaret, à Venetis cum
magno damno repulſus eſt. Per hoc tempus cum Almericus rex Cypri & Hie
ruſalem frigide rem adminiſtraret, proceres in Aſia agẽtes, eo depoſito à regno
Hieroſolymitano, Ioannem de Bregna celebris famæ militem ex Gallijs uoca-
uere. Qui cum multis copijs Conſtantinopolim delatus, & imperatoris Hen-
rici nauigio fretus, nonis Septembris, anno milleſimo ducenteſimonono Ptole
maidam peruenit, filiamq; Conradi olim Montisferrati marchionis, & Hieroſo
lymæ regis, in id reſeruatam uxorem duxit, cum qua Tyri coronatus eſt, & nu-
ptiæ pompa regia celebratæ. Interea Otho imperator iuramenti ſui deſertor,
Montemflaſconis, Radicofanum, & in Romandiola multas de eccleſia terras
occupat: conuerſusq; ad regni Neapolitani regiones, eas capere adnixus eſt,
Frederico ſecundo cuius curam põtifex gereret, nihil tale ſuſpicante. Innocen
D tius monitum imperatorem ut deſiſteret excõmunicauit, perſeuerantemq; im
perio & Alemãniæ regno priuauit. Ob quam rem Bohemiæ rex cum Magun
tino & Treuirenſi archiepiſcopis, Lanthgrauio Toringiæ, atque Auſtriæ duce,
ſuadente Philippo Franciæ rege, Fredericum ſecundum Siciliæ regem uiceſi-
mum agẽtem annum, in Romanorũ regem elegerunt. Otho in Alemanniam
redijt, & Papa omnia recuperauit quæ amiſerat. Rabanus Veronenſis qui Ni-
gropontis inſulam tenebat, feudatarium Venetis ſe ſubegit. Idem fecit Gothfre
dus Gallicus, qui in Achaiæ principatu domino de la Roza ſucceſſerat: & Mi-
chaël Comminos græcus nobilis cum parte Peloponeſi. Sed cum Creta rebelli
animo eſſet in Venetos, ipſi anno milleſimo ducenteſimo decimoquarto miſſis
ex urbe ciuibus, eam in coloniæ formã redegerunt, Iacobo Teupolo primo ibi
duce conſtituto. Per quod tempus imperator Conſtãtinopolitanus & Veneti,
cum Vattari Commino Adrianopolim obtinente, in quinq;: & cum Soldano
Turcorum in duos annos inducias fecere. Interim Fredericus ſecũdus Romam
uenit: & cum petitam à pontifice coronam non obtinuiſſet, in Alemãniam re-
uerſus, à Maguntino archiepiſcopo regni Alemanniæ diadema ſuſcepit. Et in
Lothoringiã profectus, cum Ludouico regis Franciæ primogenito ſocietatem
belli paciſq; pepigit. Otho imperio priuatus, Ioãnis regis Angliæ auunculi ſui,
& Reginaldi Bononiæ urbis maritimæ comitis, ſocietatem quæſiuit. Reginal-
dus à rege Franciæ ſuo comitatu deturbatus eſt: ad quem recuperandum rex
Angliæ cum Ferrãdo comite Flandriæ fœdus inijt. Sed Philippus Franciæ rex
Flandriam ingreſſus, Brugiam & Gandauũ inuaſit. Cuius claſſem apud Dam-
portũ relictam, comes Bononiæ incendit: & rex Franciæ in Pariſios redijt, maio
res copias terra mariq; paraturus. Quarũ metu inductus Ioannes rex Angliæ,
ad Innocentij tertij pontificis Romani protectionem confugit, Angliam, Hi-
berniamq; Romanæ eccleſiæ feudatarias conſtituens, centum auri marchas
quotannis ſoluere pollicitus; quod poſtea aliquãdiu ſeruatũ eſt. Poſt hæc Otho
cum

A cum magnis copijs in Flandriam deſcendit, & rex Angliæ Andegauos in ſuas partes traduxit, oppidumq́ Rupeſmonachi trans Ligerim obſedit: in quo loco à Ludouico regis Franciæ filio relictus eſt. Otho uero & Philippus ad pontem Bouinarum in agro Tornacenſi congreſſi, non paruum prælium iniere: in quo Philippus equo deiectus, ſuorum hoſtiumq́ concurſu oppreſſus, penè interijt: ſed ſubleuatus uictor euaſit. Otho duo millia de ſuis, Philippus uix trecẽtos deſiderauit. Otho perditis aquilis in Saxoniam reuerſus breui obijt. Et apud Conſtantinopolim Henrico imperatori defuncto, Petrus comes Antiſſiodorenſis Gallicus ſuffectus eſt. Fredericus uero ſecũdus Aquiſgranium obſidione preſſam recepit, ibiq́ autoritate Innocentij papæ regiam iterum de more coronam accepit: & ut gratum ſe oſtenderet, ſignũ crucis accepit, tanquam Chriſtianis in Aſia opem daturus: Fundanumq́ comitatũ Romanæ eccleſiæ perpetuò poſſidendum tradidit. Pontifex concilium apud Lateranum maximum celebrauit, cui Hieroſolymitanus & Conſtantinopolitanus patriarchæ interfuerunt, metropolitani ſeptuaginta, epiſcopi quadringẽti, & duodecim abbates, & primores conuentuales octingenti: Græcorum & Germanorũ imperatorum legati: regum Hieruſalem, Franciæ, Hiſpaniæ, Angliæ & Cypri oratores: in quo de ſubueniendo terræ ſanctæ actum eſt. Sed cum Piſani, Genuenſesq́ mari contenderent, & Longobardi terra ſe affligarent, pontifex ad eos pacandos iter faciens, Peruſij mortuus eſt. Is hoſpitale ſancti Spiritus in Saxia, & turrim quæ Comitis appellatur, ad principium ueteris Suburæ ædificauit: quod turris opus uelut inſanum reprehenſum eſt.

B

EX LIBRO SEPTIMO
SECVNDAE DECADIS.

HONORIVS Almerico ciue Romano genitus, Innocentio ſucceſſit. Ad quẽ Romã reuerſum Petrus imperator Conſtantinopolitanus, & Ioles uxor eius uenientes, in baſilica ſancti Laurẽtij extra muros coronati ſunt. Et Ioannes cardinalis de Columna legatus declaratus eſt: qui ad res Aſiæ reformandas cum copijs ab Innocẽtio excitatis tranſierat. Promiſerat Petrus Venetis Dyrrachium eis recuperare, quod Theodorus Epirotarum dux dolo captũ, ueteri Græcorũ iure retinere annitebatur. Miſit ergo Iolem & cardinalem Conſtãtinopolim, ipſe Dyrrachiũ petijt, pluribusq́ diebus oppugnauit. Sed cum bene defenſam munitamq́ urbẽ capere non poſſet, ſoluta obſidione, ſub fide publica Theodori terra iter facere cõſtituit: & in denſis nemoribus per inſidias interceptus ab eodẽ Theodoro, in teterrimum carcerẽ eſt cõiectus. Interea Chriſtiani proceres Acconi cõuenere: Andreas Vngariæ rex, Venetorũ nauigio fretus, quibus omne ius ceſſit, quod in Dalmatia prætẽdebat: & dux Auſtriæ, Henricus comes Niuerucẽſis, ac Gualterius regis Franciæ camerarius ſecuti ſunt: cõſilioq́ cum Ioanne Hieroſolymæ rege inito, Damiatam Aegypti urbem obſidere ſtatuerunt: annoq́ milleſimo ducenteſimodecimoctauo eò peruenerunt, menſe Maio. Ea ciuitas Heliopolis olim dicta eſt, à Pertinace Helio cõditore, triplici murorum denſiſſimorum munimento cincta, quã Nili particula ad Romani Tyberis magnitudinẽ ambit, ut inſulã oblongã arctamq́ faciat. Turris Pharea, quæ ſuburbia à prædonibus cuſtodiebat, & Soldanus munitiones addiderat, & tum ſuburbia ipſa annona & mercimonijs plena, capta & militi cõceſſa ſunt. Cum uero Nilus flante occidentali uento plus ſolito excreuiſſet, magnum Chriſtianis damnum intulit annona corrupta: ſed paulò poſt trãquillitas ſecuta eſt: & Soldanus qui caſtra pro-

Ann. ſalu. MCCXVIII.

C pe admouerat, terrore compulſus relictis caſtris aufugit, & Chriſtiani magnam prædam multamq́ annonam lucrati ſunt. Cōradinus Saladini olim filius, Hieroſolymæ ultra retinēdæ ſpem abiecit, & muro undiq́ diruto, turrim Dauid & templum domini conſeruauit, nec ſepulchrum Chriſti uiolauit: precibus ut credibile eſt Chriſtianorum ibi manentium. Sed dum oppugnatur Damiata, Soldanus reuerſus eſt, & medio ſpacio inter Cayrum & Damiatam caſtra poſuit, nec ut copiam pugnandi faceret induci poterat. Sed Gallici non magna manu eum irritantes, tandem erumpere coëgerunt, & magnum accepere damnum. Gualterius enim regis Franciæ camerarius, & Milo Mantolicēſis, & uicecomes ſanctæ Suſannæ, intercepti ſunt: & Ioānes rex manus faciemq́ combuſtus eſt. Et nihilominus obſidione cōtinuata ad annum cum dimidio, Damiata tandem capta eſt, cum præſidium & magna pars ciuiū peſtilentia interijſſet. Neq́ enim pluſquam tria millia uirorum reperta ſunt, cum ab obſidionis principio ſeptuaginta millia fuiſſent. Noluerunt principes prius habitare urbem quam cadaueribus purgaretur, quod opus Saracenis commiſſum eſt. Vrbs ditiſſima exercitum locupletauit. Interea dum Petrus biennio apud Theodorum carcere detinetur, Ioles uxor imperium prudenter adminiſtrauit. Qua mortua, proceres apud Conſtantinopolim agētes, Robertum Petri filium ex Gallijs accerſitum imperatorem elegerunt. Et Honorius Romæ ordinem beati Dominici ipſo inſtante confirmauit. Fredericus uero ſecundus mortua Conſtantia matre, quæ ipſum prolabi non ſinebat, Romam uenit: immemorq́ iuramenti pontificem perſequi cœpit: propterea excommunicatus eſt & imperio priuatus. Apud Damiatam uero Ioānes rex Hieroſolymæ pluſquam ſibi deberetur arrogans, cum à cardinali de Columna modeſte reprehenderetur, Hieroſolymam abijt, nec redijt niſi ter quaterq́ rogatus. Statuerūt Chriſtiani ad Cayrum Babylonemq́

D ducere: pontemq́ occuparunt, quem Soldanus Nilo impoſuerat: & poſtridie apoſtolorū Petri & Pauli natiuitate celebri, caſtra ſunt poſita, paſſus tria millia à Babylone Cayroq́ ſemota: annona in duos menſes ſuffectura Cayris aduecta, nec minore claſſe aduerſo Nilo ducta. Soldanus ſimulās timorem nullo pacto ad prælium egrediebatur, ſed expectato tempore quo Nilus inundare conſueuit, creſcentibus plus ſolito aquis, cataractas & aggeres pluribus in locis interrumpens, Chriſtianorū caſtra adeò inundauit, ut ſupra cubiti altitudinem omnia tegerētur aquis. Quo malo territi Chriſtiani, pacē petiere: quæ hoc modo data eſt, ut Damiata cum rebus in ea repertis Soldano dimiſſa, partem ligni crucis quam ille haberet, redderet: & captiuis uiciſſim liberatis, Chriſtiani Acconem Tyrumq́ redirent: pace octo annos cum Saraceno Turcoq́ conſtituta. Damiata igitur quæ in feſto Purificationis beatæ uirginis à Chriſtianis habitari

Ann. ſalu. cœpta eſt, in eius natiuitate barbaris eſt reſtituta, anno milleſimo ducenteſimo

MCCXXI. uigeſimoprimo. Quo anno Tartari gens Scythica, Georgianam, Armeniamq́ maiorem direptas, ſuo imperio ſubiecerūt. Inde Riphæis mōtibus tranſmiſſis, latiſſimas regiones quæ Tranſyluanam Poloniamq́ contingunt, late populati ſunt: & Chriſtiani duces cum cardinali de Columna in Europam rediere. Ioannes uero rex Hieroſolymæ Romam uenit, & acceptis muneribus ab Honorio Piſas ſe contulit: Fredericoq́ excommunicato, filiam quam ex Iole defuncta ſuſceperat, in matrimonium deſpondit, ius quod in regno Hieroſolymitano ſibi cōpetebat, dotis nomine donans. Hinc reges Neapolitani Hieroſolymæ quoq́ ſe reges appellant. Delatus in Franciam Ioannes, bona fortuna uſus eſt. Philippus enim rex Franciæ moriens, teſtamento ſuo ſexaginta millia librarū argenti Pariſienſium ſibi reliquit, & totidem militiæ templi, tantundemq́ magiſtro hoſpitalis Hieroſolymæ. Perrexitq́ deinde Ioannes uotum exoluturus beato Iaco

Ann. ſalu. bo ad Compoſtellam, & Berengariam regis Hiſpaniæ ſororē accepit uxorem,

MCCXXVI. quo anno beatus Dominicus mortuus eſt, anno milleſimo ducenteſimo uigeſimo

A moſexto. Fredericus uero Henricum filium decennem Alemanniæ regem dedit. Mortuo deinde triēnio pôſt Honorio, Gregorius nonus ſuffectus eſt Ananinus, de proſapia Innocētij tertij, qui ex Laterano propter caumata Ananiam petens, Fredericum monuit, niſi terræ ſanctæ ſuccurreret, prædeceſſoris ſui anathemata expectaret. Promiſit Fredericus primo Vere ſe iturum, & omnibus cruce ſignatis mandatum eſt, ad diem dictam Brunduſij conuenirent. Magna multitudo in tempore adfuit: inter quos ex Germania præcipuus fuit Lantherauius. Sed cum nauigare cruce ſignati uellēt, Fredericus in Sicilia ægrotum ſe finxit. Interim apud Brunduſium multi Germani propter inſolita caumata mortui ſunt: inter quos Lātherauius deceſſit. Quo audito, Fredericus ex inſperato aduolans, omnem ditiſſimi principis ſupellectilem diripuit, fingensq́ue uelle in Aſiam nauigare, mare ingreſſus eſt, iuſſis omnibus ſubſequi. Sed eadem nocte trireme delapſus, Brunduſium redijt. Ad eam famam Ioannes rex Hieroſolymitanus cum Berengaria uxore Bononiam uenit, nauigio Venetorum in Aſiam traiecturus: quem audita Frederici perfidia, Gregorius pontifex exarchatus Rauennatis gubernatorem inſtituit. Cruce ſignati prius Acconem petiere quàm fraudem Frederici nouiſſent, expectaſſentq́ue magnum aliquod malum, niſi Conradini mors, Saladini quondā filij, intercelliſſet: cuius filiorum tutor petitus, in duos annos inducias conceſſit. Pontifex autem ſententias prædeceſſoris ſui in Fredericum latas confirmauit: & uxor Frederici filia Ioannis Hieroſolymitani regis mox obijt, cui Conradus filius puer ſuperſtes fuit. Hoc tempore Arragonum rex Ferdinandus Maiorica inſula & Valentia urbe potitus, Saracenis pulſis, Chriſtianū in illis ritum introduxit. Nauigauit tamen poſtea Fredericus uſq; in Cyprum, ut ſpem daret Chriſtianis in Aſia quos ſæpe deceperat: &
B magiſtro militiæ Ptolemaidā miſſo, Soldani Babyloniæ apparatus cognoſcere curauit: Rainaldo in Sicilia dimiſſo, qui eccleſiaſticos & pontificem opprimeret: qui Marchiam Anconitanam ingreſſus, pleraq; oppida occupauit. Obierat per id tempus beatus Franciſcus miraculis coruſcans: ad quæ cognoſcenda Gregorius Peruſiam & Aſſiſium petijt, glorioſumq́ue uirum in ſanctorum Chriſti numerum retulit. Interim alter Frederici ſatelles Conradus Fulginatum per factionem occupauit: qui tamen paulò poſt eiectus eſt. Fredericus ubi per magiſtrū militiæ ſatis cum Soldano res ſuas ordinauit, Acconem adnauigauit, & miſſis oratoribus Romam à pontifice abſolutionem petijt. Sed pontifex nequitiæ illius non ignarus repulſam dedit, iuſſitq́ue ut Cruce ſignati ab eo tanquam ab hoſte cauerent: & Ioannem Hieroſolymæ regem cum parato exercitu aduerſus Rainaldum in Marchiam miſit cum Ioanne cardinali de Columna: & alias copias in Campaniam: reiectoq́ue de ſancto Germano Frederici præfecto, qui dum Saracenis mercede cōductis, eum ſaltum obtinebat, omnia uſq; Capuam cum ipſa urbe in poteſtatē ſuam recepit: lætatusq́ue inde à Peruſia Romā redijt: & præfecti Frederici relictis quæ occupauerāt, de Piceno & Vmbria receſſerunt. Fredericus interim Brunduſium applicuit, & per magiſtrum militiæ Theutonicæ Brutenorum pacem à Gregorio impetrauit, cētum uiginti millibus uncijs in ærariū eccleſiæ relatis, ut imperator appellaretur, & nouam de regno Siciliæ infeudationem conſequeretur. Venitq́ue Ananiam, ubi à pontifice benigne acceptus, cum eo in menſa diſcubuit. Interim Peruſini extorres poſt triennium reuerſi, multa in aduerſam factionem crudelitate ſunt uſi. Ad quos ſedandos motus, papa eò ſe contulit, & uigintiduobus menſibus cum curia ibi deſedit. Interim Romani in rebellionem pendentes, expulſo conſulum magiſtratu, Senatores quandoq; unum, quandoq; binos creari ſoliti, in hæreſim quandam lapſi ſunt: cui Hannibal ex gente Hannibalda nobilis Senator, cum quibuſdā ſacerdotibus ſentiebat: quo autore populus in apertam rebellionem declinauit. Sed ſequuta eſt mox Tyberis inundatio, qualem non uiſam

C anteа ſerunt, & mox peſtilētia quæ multos mortales abſtulit. Venit tamen Romam pontifex, & præter Hannibalem quem depoſuit, & clericos de hæreſi conuictos, omnibus pepercit, cloacasq́ꝫ Vrbis mundari & nouas ſubſtrui curauit: pauloq́ꝫ poſt Ioannes de Poli ſenator ſubſtitutus, reclamante pontifice, copias in Viterbiēſem agrum deduxit, in quo magnam uaſtitatem ædidit. Rebus autē compoſitis, pontifex Reatinam ſe contulit, & ea in urbe beatum Dominicum canonizauit. Et Spoletum poſtea petens, beatum Antonium Portugallia oriundum ſanctorum Chriſti cōfeſſorum collegio aggregauit. Poſtea Ananiam rediens, oppida pleraque muniuit: inter quæ Pallianum quod Romani inuadere ſtatuerant. Rebellauerant enim iam aperte Romani: quorum ſenator more antiquo legem rogauerat, populusq́ꝫ ſciuerat, ut omnia circum adiacētia uectigal Romanis penderēt. & Montaltum oppidū turri addita communiuerat. Nec tamen Romam petere Papa ueritus eſt, diſſuadentibus cardinalibus. Sed cum nihil ibi proficeret, Reatinam repetijt, quò & Fredericus auxilia in Romanos pollicitus, ex improuiſo ſe contulit, Henricumq́ꝫ filium ex concubina ſuſceptum, quem regem Sardiniæ declarauerat, obſidem obtulit adſtantem. Iuſſus eſt imperator legatum petere apud Mōtemflaſconem, illicq́ꝫ adeſſe: ſed cum apud Riſpampanum agri Viterbiēſis copiæ Romanorum aduerſus militiam eccleſiæ paratæ eſſent, Fredericus illis adiunctus eſt, & fœdere facto Piſas, atq́ꝫ inde Germaniam repetijt. Interim Theutonici milites cruce ſignati qui nouiter uenerant à pontifice, conducti ſunt: qui Romanis apud Viterbium magnum damnū intulerūt: cum quibus & Sabinus ager recuperatus eſt. Agentem Peruſiæ pontificē, Vattari Adrianopolitani imperatoris, & Soldani Saracenorū Iconij oratores adierunt: quorū preces à pōtifice ſpretæ ſunt, & noui de religione Dominici ac Franciſci prædicatores per orbem miſſi ſunt,

D auxilium contra Saracenos petentes, qui multorum animos commouerunt. Et tunc ſancta Eliſabeth regis Vngariæ filia miraculis coruſcans, in cœtum ſanctarum uirginum redacta eſt. Quæ quamuis Lantherauio Germano deſponſata fuiſſet, intacta tamen obierat. Inter hæc Robertus Antiſſiodorenſis imperator in Conſtantinopoli Latinus, quamuis ſenex uirginem inſignis formæ græcam nobilem ſibi deſpondit uxorem, non ignarus eam Burgundioni proceri à genitrice matrona diuite prius fuiſſe deſponſatam. Burgundio furore accenſus, noctu cum commilitonibus palatium puellæ ingreſſus, refractis cubiculi foribus, eam naſo detruncato deformauit, genitricemq́ꝫ proximo mari demerſit. Nec imperator iniuriam ulciſci auſus eſt, Latinis iniuſtitiam eius, & Burgundionis audaciam damnantibus. Sed Robertus ipſe paulò poſt obijt, & Balduinus ei ſuffectus eſt frater, cui exagonarum ad mare Ponticum imperator, procurantibus Venetis, filiam in matrimonium obtulit, multa contra Vattarim promittens: ſed Latini hoc matrimonium impediuerunt, ueriti ne Balduinus ſoceri uiribus auctus, fraternam iniuriam ulciſceretur. Dicentes itaque Balduinum imperio gubernandum nimis eſſe iuuenem, Ioannem Brennum ſolo titulo Hieroſolymæ regem, ex Romandiola euocauerunt: cuius filia nomine Martha Balduino deſponſata eſt, eiq́ꝫ poſt mortē promiſſum imperium: quem ſocer ad auxilia conquirenda in Gallias miſit. Imperator exagonarum ea repulſa indignatus, filiam ſuam Theodoro Vattari filio, quod antea negauerat, deſpondit. Qua iuncti affinitate Græci imperatores arma iunxerunt, & multa de imperio Latinorum etiam Venetorum acquiſiuere. Erant hoc tempore in Marchia Taruiſina nobiles cæteris præſtantiores, Ecelinus Alberinusq́ꝫ de Romano, apud Baſſianū Carrarienſes, & marchiones Eſtenſes in agro Paduano, Veronæ Monticuli, & in eius agro ſancti Bonifacij comites: & Ecelinus, cuius auus Theutonicus miles gregarius cum Othone tertio uenerat in Italiā. Hic uero per amicitiā Frederici ſecundi adeò magnas opes cumulauit, ut tyrannidem

maximam

A maximam cõflauerit, cum adhuc duraret ſocietas ciuitatũ Italiæ, quæ tempore Frederici primi facta fuerat: ſtantibus in Frederici partibus Cremonenſibus, Bergomenſibus, Parmenſibus, Rheginis, Mutinenſibus, Papiẽſibus, & in alpibus Tridẽtinis. Cumq́ rediſſet in Italiam Fredericus, Verona ad illius partes, Ecelini opera eſt deducta. Ipſe in Mantuano agro duo incẽdit oppida, & apud Cremonam deſedit Mantuanis obſidionem minatus: in quos dum pergere ſimulat, in Vicentinos duxit, eamq́ urbem ex improuiſo aggreſſus cepit, diripuit, incendit. Paduanum agrum populatus eſt: Taruiſinam obſidione cinxit: cepiſſetq́, niſi Paduani opem tuliſſent. Henricum filium, quod aduerſum ſe ſaperet, ſocijsq́ ciuitatibus iunctus eſſet, ad ſe accerſitum uinculis coniecit, & in Apulia relegatum, in publico carcere necari iuſſit. Sororem regis Angliæ uxorem duxit, diſpenſatione apoſtolica propter propinquitatem obtenta, anno milleſimo ducenteſimo trigeſimoſeptimo: quo tempore Theobaldus rex Nauarræ, Almericus comes Montisfortis, Henricus Bari & Campaniæ comes, per Germaniam Vngariamq́ & Conſtantinopolim cum magnis copijs Ptolemaidam peruenerunt, populatiq́ late hoſtium agros magnam prædam exportauere. Almericus Henricusq́ comites ad Gazam uſque prædando urendoq́ delapſi ſunt. Sed in itinere ab hoſtibus circumuenti, dum ſe in duorum dierum fuga pugnando defendunt, cum ſuis quibuſq́ melioribus cecidere. Gregorius pontifex cum de Peruſia Ananiam petiuiſſet, uelletq́ Romam, rogatus à populo, reuerti, à Petro Fraiepano, qui Frederico fauebat, prohibitus, Viterbium ſe conuertit. Fredericus compoſitis Alemanniæ rebus in Italiam redijt, Paduamq́ ab Ecelino deceptam ad ſe traxit, quæ mox ſeruitute oppreſſa eſt, Saracenis portas, Alemanniſq́ palatium obſeruantibus: marchione Eſtenſi Azone Carrarienſium odio in Ecelini fauorem adducto. Ro-
B gatus à Papa Fredericus ut aui fœdera ciuitatibus Italiæ conſeruaret, minime audiuit: ſed in Brixianos ducens, Clarummontem direptum incendit. Et in Mediolanẽſes profectus, apud Nouamcurtem ciuitatum ſociarum exercitum conflixit atque in fugam uertit, multoſq́ interfecit. Mediolanenſium quoque præſidem Petrum Teupolum Venetiarum ducis filium intercepit, miſſumq́ in Apuliam in uinculis trucidari iuſſit: & uictoria potitus Cremonam redijt. Ecelinus interea Azonem Eſtenſem proditionis inſimulatum, Eſtenſi oppido per arma eiecit, & oppidum Saracenis attribuit conſeruandum. Gregorius cum Romam reuerti uellet, iterum à Ioanne Cincij Senatore impeditus eſt: ſed Iacobo Capotio tumultum excitante, accerſitus & magnifice receptus eſt. Qui ueritus ne Veneti & Genuenſes propter ſimultatem in bellum prolaberentur, eos per oratores accerſitos hoc modo compoſuit, ut alter ſine altero cum Græco imperatore Vattari fœdus nullum iniret, bella communia eſſent, & alter alterius uexilla portaret: idq́ in nouem annos ſtatutum. Quæ pars contrà faceret, interdictum ſibi à ſacris intelligeret. His conſtitutis, Fredericus iterum excommunicatus & imperio priuatus eſt. Obierat per hoc tempus imperator Conſtantinopolitanus Ioannes Brennus, & Balduinus ex decreto acceperat imperium. Et Ioannes Vattari apud Adrianopolim, & alter Ioannes exagonarum imperatores, Latinos Græcia pellere annitebantur. Et Vattari quidem ab Adrianopoli Smyrnam uſque & Sataliam maximas urbes obtinebat. Cui & ſuberant aderantq́ in bellis aſſidui, Marcus Ganutus Aegei pelagi poſſeſſor, & Leo Gualla Rhodum tenẽs. Sed cum Vattari Cretam inuaſiſſet, & aliqua oppida obtinuiſſet, Marcus Ganutus à Venetis mercede conductus, eius claſſem repulit, & inſula ex integro recuperata eſt. Per quod tempus cum rebellaſſent Raguſei, à Venetis in amicitiam & fœderationem recepti ſunt. Interea Balduinus multo bellorum onere grauatus, cum aliter pecuniam à mercatoribus conſequi nequiret, filium ſuum Philip-

C pum infantem illis loco pignoris tradidit Venetiæ cuſtodiendum, detractumq́ꝫ publicarum ſacrarumq́ꝫ ædium culminibus plumbum uendidit. Cumq́ꝫ nec ſic ſatis prouiſum eſſet, lanceam ſpongiamq́ꝫ quibus dominus & ſaluator noſter, hinc potatus, inde uulneratus fuit: & crucis ligni in quo ea pertulit partem, Venetis tradidit, opem ab eis petens. Cum ab imperatoribus græcis obſeſſus eſſet, claſſis Veneta uigintiquinq́ꝫ triremium obſidionem ſoluit: & Leo Gaualla ſe ac Rhodum inſulam Veneto per fœdera ſubiecit. Fredericus cùm in feſto paſchæ agens, de anathemate certior factus eſſet, Petrum Vineum ſuarũ epiſtolarum magiſtrum ſermonem habere iuſſit: in quo de ſuis laudibus & de Romana eccleſia multa dicta ſunt. Duxit deinde in paluſtrem Venetorũ terram, prædamq́ꝫ abegit, & in Venetos cõuicia iactauit. Cum ultrà ire non poſſet, aqua impediente, & ſagittis à Venetis de cymbis iactis impeditus, reuerſus Paduam obſides accepit: & Veronam pergens, iterum Mantuã uelle obſidere ſimulauit: eductisq́ꝫ copijs, Parmam petit, atq́ꝫ inde Lucam, & poſtremo Piſas: Ecelino interim Taruiſinam Marchiam occupante. Interea anno milleſimo ducẽteſimo quadrageſimo, Gregorius Montelongus legatus apoſtolicus Bononiæ agens, claſſis Veneta & Mantuanus populus cũ Alberico Ecelini fratre & Azone Eſtenſi Ferrariam inuaſerũt: quam Salinguerra Ferrariẽſis honeſto loco natus, qui Ecelini ſororem duxerat uxorẽ, pro imperatore gubernabat. Oppugnata eſt aliquandiu urbs, fuiſſetq́ꝫ diutius defenſa, niſi egreſſum ad colloquium Salinguerram legatus intercepiſſet. Vrbs recepta, Azoni marchioni Eſtenſi attributa eſt pro Romana eccleſia gubernãda. Salinguerra Venetias ductus, in pace obijt. Claſſis Veneta magno pontificis ſumptu armata, duodecim triremes Frederici intercepit, & unam nauim cum mille armatis in portu Sipontino. Fredericus ciuitates Hetruriæ diuiſit, uolens ſcire qui ſecum, & qui cum eccleſia ſentirent, Piſanosq́ꝫ magnopere extulit.

Ann. ſalu. MCCXL.

D Ex hoc tempore nomen Guelforum Gibellinorumq́ꝫ ortum eſt, ut qui eccleſiæ fauerent Guelfi, & qui imperio Gibellini dicerentur: quod nomen apud Piſtorienſes primò auditum eſt, cum Cancellarij Panzaticos eieciſſent. Florentini quoque nobiles ſuos in exilium miſere, qui Piſanis fauebant. Senenſes Florentinorum odio, & Aretini Peruſinorum, per fœdera ſeſe ſubmiſerunt. Piſani tanti imperatoris præſentia tumentes, centum triremium claſſem aduerſus Genuenſes armauerant: quæ apud Corſicam fugata, in portum ſe recepit. Veneti qui claſſem in auxilium Genuenſium parauerant, Polæq́ꝫ muros in aliqua parte aperuerant, cum apud Dyrrachium uictoriam Genuenſium intellexiſſent, reuerſi Polam igne ferroq́ꝫ uaſtarunt. Interea mortuo apud Adrianopolim Ioanne Vattari, Theodorus filius ſuffectus eſt. Et Ludouicus rex Franciæ, permittente Balduino, lanceam, ſpongiam, & crucis partem à Venetis redemit. Fulginates & Viterbienſes à pontifice rebellarunt, cum tamen Gregorius ipſe Viterbienſes ad ciuitatis honorem erexiſſet, epiſcopo dato. Entius rex Sardiniæ Tifernates, Eugubinos, & Nucerinos ad defectionem compulit: quos ſecuti ſunt, Spellani, Meuaniates, & Bittonienſes, & in Tuſcia Ortani, Thuſcanenſes, Cornetani ac Monteflaſconenſes. Defeciſſent & Romani, niſi pontifex proceſſione facta apoſtolorum capita per Vrbem detuliſſet, & in baſilica ſancti Petri commiſerationum plenam orationem habuiſſet, populumq́ꝫ cruce ſignaſſet, tanquam aduerſus infideles pugnaturum. Quare factum eſt, ut ducentem magnas copias Fredericum ad Vrbis mœnia, cum armis exceperint, eumq́ꝫ repulerint. Qui indignatus miro modo crucem contra ſe deferri, captiuorum capita qui ſic ſignati eſſent, quadrifariam ſcindi iuſſit. Deſperauit tamen Vrbem capere, & Beneuentum pergens, urbem ui captam mœnibus immunitam reliquit. In Picentes ducens, Aſculanum uaſtauit agrum: & Entius filius Romandiolam maximis calamitatibus affecit: quo tempore prælati eccleſiarum admodum tribulati ſunt.

Guelforum Gibellinorumq́ꝫ factionum origo.

Pontifex

A Pontifex cardinales in Franciam & Angliam miſit, auxilia petiturus. Interim Fredericus monaſterium Caſſinenſe ſpoliauit, eiectis monachis: Soramq́ Samnitum quondam ciuitatem ad Liris fluuij fontem ſitam, incendio ferroq́ uaſtauit, Templariorum bona ibiq́ diripuit. Saracenos adeò dilexit, ut eis præ cæteris in bello uteretur, magiſtratusq́ eis commiſerit, & propriam ciuitatem dederit, quæ uſque nunc Luceria Saracenorum appellatur, multis priuilegijs in eam gentem collatis. Fratrem regis Tuniſij Saracenum Panormi baptizari uolentem prohibuit. Rauennam repentino incurſu petitam obtinuit, cum Petrus Trauerſarius qui eam pro eccleſia tenuerat nobilis ciuis, cuius filia Andreæ regi Vngariæ nupſerat, mortem obijſſet. Fauentiam ne obtineret, Bulgarelli ciues impediuerunt. Per quæ tempora Ricardus regis Angliæ frater, cum exercitum non paruum Ptolemaidam tranſportaſſet, inueniſſetq́ res admodum debiles, inducias cum Conradini filijs factas, in aliquot annos prorogari curauit. Pontifex conſulentibus regibus concilium apud Lateranum conuocauit, ſed Fredericus terra mariq́ uiam præcluſit. Et Entius rex Sardiniæ ac Piſani, cardinales prælatosq́ nõnullos capiunt, & in Amalphitano carcere Fredericus eos cuſtodiri iubet. Moritur interim Gregorius, & Celeſtinus quartus gente Caſtillonea Mediolanenſis ſuffectus eſt, qui poſt decem & octo dies uita deceſſit. Vacauitq́ ſedes uno & uiginti menſibus, cum per capturam cardinalium electio differretur. Interim Fredericus Fauentiam fame oppreſſam cepit: & in Bononiam ducens, eam ſtudio priuauit, quod Paduam tranſtulit. Interea Balduinus imperator Conſtantinopolitanus, cum ſpe nulla auxilij teneretur, cum Raimundo comite Toloſano in Italiam uenit, & ad Fredericum qui tunc Parmam ceperat ab una partium introductus acceſſum habens, cardinalium prælatorumq́ Amalphi detentorum liberationem obtinuit, Romamq́ petens

B cum magno honore exceptus eſt, & deinde Ananiam petijt: ubi redeuntibus ex carcere cardinalibus, anno milleſimo ducẽteſimo quadrageſimoquarto, Sinibaldus gente Fiſchea comitum Lauaniæ Genuenſis in põtificem electus eſt, quartus Innocẽtius appellatus: cuius electionem Frederico ingratam fuiſſe tradunt, quamuis amiciſſimus electus fuiſſet: congratulantibus tamen reſpondit, bonum ſe amicum cardinalem, in acerrimum hoſtem Romanum pontificem permutaſſe. Reuerſus Romam Innocentius, per Balduinum quatuor mẽſibus de pace tractauit cum Frederico habẽda, conuenitq́ ut Ciuitatem caſtellanam petens, ibi Fredericum expectaret. Sed intelligẽs inſidias in itinere ſibi paratas, Genuenſium nauigio quod ad Centumcellas uocauerat, in Franciam nauigauit. Exceptusq́ ſumma ueneratione Lugdunum petijt, ibiq́ cõcilium celebrauit, anno milleſimo ducẽteſimo quadrageſimoſexto, in quo ſæpe imperatorem citari iuſſit, & ipſe concionabundus citauit. Taddeus Sinueſſanus iureconſultus Frederici legatus comparuit, tempus petens, ut Fredericus uenire poſſet. Erant Parmæ conſanguinei pontificis, quos ille migrare Placentiam iuſſit: certiorq́ factus de migratione, Fredericum excommunicauit, regnisq́ & imperio priuauit. Fredericus uero domus illorum ac uillas funditus euertit, & fœdere cum duce Burgundiæ inito, Lugdunum accedere propoſuit, mouitq́ Parma comitatum ducẽs, non armatorũ magis quàm togatorum, qualem quantumq́ poſt ſtantis Romani imperij tẽpora nullus aut domi habuerit, aut in itinere duxit imperator. Sed cum Taurinũ perueniſſet, accepto quod Entius quem rebus Italiæ præfecerat, iuſſeratq́ Parmæ manere, in Brixianos, ſuadentibus Cremonenſibus, duxerat, & per eius abſentiã extorres patria Parmẽſes, ſuperatis prælio conciuibus ſuis apud Tarum fluuium, urbem inuaſerant, magnamq́ occidionem cõmiſerant, retroceſſit: & uocato Ecelino ex Marchia Taruiſana, multisq́ copijs ex Apulia Siciliaq́ accerſitis, cum ſexaginta millibus armatorũ Parmam obſedit, in qua magna ciuitatũ cum legato apoſtolico auxilia cõuenerant.

Ann. ſalũ. MCCXLIIII.

Ann. ſalu. MCCXLVI.

C Statuitq́ Fredericus urbem delere, & aliam cōdere in loco caſtrorum: ideoq́ caſtra ipſa foſſa ualloq́ munita, in modũ ciuitatis ordinauit, Victoriamq́ uocauit, & nummos quos ibi percuſſit Victorinos, Victore martyre Chriſtiano electo, ſub cuius nomine cathedralis baſilica ædificaretur. Continuatumq́ eſt duobus fermè annis bellũ atrox uariumq́, quo partes Guelfæ & Gibellinæ tota Italia ſe lacerarũt. Fredericum ad Victoriã manentem, ex Africa, Aſia & Aegypto legati uenerunt, elephãtes, dromedarios, pantheras, pardos, urſos albos, leones, lynces, bubonesq́ barbatos adducẽtes. Fecitq́ ſibi hortos & uiridaria, in quibus ſpecioſiſſimas mulieres cum ſpadonibus concluſit. Pontifex autem dimiſſo concilio, legatum miſit per Franciam, qui populis ſuaderet crucem accipere, Ludouicum regem ſequi, in Aſiam traijcere properantem, qui propter morbum id uouerat. Anno enim antea tertio Tartari in exercitum coacti, bipartito agmine Aſiam, Europamq́ inuaſerant. Et qui Aſiam petiere, Georgianam, Thomitathonorum olim regionẽ, & pòſt ſuperiorẽ Armeniam peruagati, ad Iconiam uſque Turcorum regiam peruenere. Alia uero manus Batone duce Poloniam & Vngariam populati, ad mare Ponticum defluxerunt, ubi Ruſſiam ſiue Rutheniam & Gazam ampliſſimas regiones uaſtauerũt. Per idem tempus Groſſoini gens Arabica, Soldano Babylonis impellente, diuerſis agitarunt in locis, congreſſosq́ templarios & hoſpitalarios ſæpenumero male mulctatos repreſſerunt. Hieroſolymamq́ tunc immunitam petentes, Chriſtianos antea ſeruatos, maxima occidione confecerũt, ſepulchrumq́ domini ignominioſe fœdarunt. Electores imperij Lanthgrauium Thuringiæ Romanorum Germanorumq́ regem deſignarũt: quem Conradus adoleſcens Alemanniæ rex à Frederico genitore pridem inſtitutus, regni poſſeſſione armis prohibebat: multi tamen cruce ſignati Lanthgrauium iuuabãt. Cui breui mortuo, ſuffectus eſt Guilelmus
D Holandiæ comes. Anno uero milleſimo ducẽteſimo quadrageſimooctauo Ludouicus rex Frãciæ accepta Lugduni benedictione à pōtifice, iter ſuũ in Aſiam proſecutus eſt: Cyprumq́ petens, ibi hyemauit, & Vere proximo Damiatã magna claſſe petijt, claſſem Soldani repulit, & hoſtes de littore pugnãtes ſuperatos eiecit, tẽtoriaq́ fixit in littore. Fredericus interim obſidionẽ Parmæ continuans, plures ex hoſtibus captos, maioribus baliſtis in urbe proiecit, crudelitate non ſolum in uiros, ſed etiã in fœminas uſus. Poſtremo cum ipſe in delicijs eſſet, Germaniq́ ſagittarij non paruus numerus Parmam inuaderent, egreſſi ciues cum legato apoſtolico, ſtragem in eos magnam fecere: fugientesq́ ſecuti, cum illis Victoriam urbẽ ſunt ingreſſi: & crudeliſſima occidione facta, ea cum omnibus opibus potiti ſunt. Nam & coronã regiam maximi precij, & aurea multa uaſa interceperunt. Fredericus fugiens in agrum Cremonenſem ſe contulit, neque auſus eſt intrare urbem, cuius ciues magno numero apud Victoriam interfecti fuerãt. Reparato tamen breui exercitu in Placentinos ducẽs, Domino oppido & monaſterio ſanctæ Columbæ deſtructo, miſſoq́ Entio rege Fauẽtiam, tranſijt in Hetruriã. Foroliuiẽſes enim, Ariminẽſes & Vrbinates cum tota Marchia ſibi fauebãt. Peruſini, Aſſiſinates, Tudertiniq́ pontificẽ ſequebantur: & præter Florentinos, tota Hetruria Frederico parebat. Accedẽs igitur Florentiã non eſt intromiſſus, ſed poſtulanti cōceſſum eſt, ut Guelfis eiectis, Gibellina factio rerũ in Florẽtia potiretur. Abiere Guelfi in exilium, & pars manus incidit Frederici, quæ male habita eſt. Rodulphus de Vrſaria, & Rainerius Bondelmōtus in Vrſaria capti, alter aqua euectus, alter excæcatus ſcilicet Rainerius, in Apuliã relegatus eſt. Interim Entius à Bononiẽſibus prælio ſuperatus, cũ maiori exercitus parte captus eſt. Fredericus uero ut quidã tradũt in Siciliam traijciens, Panormi deceſſit. Alij affirmãt eum in Apulia apud Ferenſulam graui morbo laboraſſe, conualeſcẽtemq́ à Manfredo adoleſcẽte filio ſuo, ex nobili cōcubina ſuſcepto, compreſſo ore in ſtrato ſuffocatum. Illud conſtat, Fredericũ paulò ante obitum

Ann. ſalu. MCCXLVIII

Manfre-

A Manfredo Tarentino principe inſtituto, multa oppida ultra principatum tradidiſſe, Conradum uero ex Iole Ioannis Hieroſolymitani regis filia ſuſceptum, hæredē inſtituiſſe. Is à Guilelmo rege Alemanniæ diu bello agitatus, in Sueuia ſe cōtinuit. Interea Manfredus Neapolitanos uexare cœpit, eius imperium detrectantes. Venit poſtea Conradus in Italiam, & Ecelini fauore per mare magnum exercitum in Apuliam tranſportauit, ſtudioq́ꝫ oratores Neapolitanos audire noluit, qui Manfredo recuſauerant obedire, eorumq́ꝫ urbem obſedit, & tandem octauo menſe fame compulſam in deditionē accepit, muro in circuitu euerſo. Idem Capuæ fecit, & Aquinum nobile oppidum incendit: bienníoq́ꝫ utraq́ꝫ Sicilia potitus, Manfredi, ut creditū eſt, opera, ueneno (quod medici pecunia corrupti propinauerant) extinctus eſt: Conradino ex fratre Henrico nepote hærede inſtituto, datis ex Germania tutoribus: cuius pater ex ſorore regis Caſtellæ genitus, à Frederico fuerat interfectus. Interea obſeſſi apud Damiatā Saraceni, igne ſuppoſito in urbe, fugam arripuerunt. Sed Ludouicus rex re animaduerſa, mox urbē ingreſſus, flāmas extinxit, & ciuitate potitus eam purgauit: & deinde ad idus Octobris, cum Robertus comes Pictauiēſis nouas ex Gallijs copias tranſportaſſet, menſe Nouembri Damiata mouēs, ad Faramniam urbem duxit: apud quam Soldanus magnas coëgerat copias. Dirempti duo exercitus paruo fluuio, in alterā hyemem conſtitere, nunq́ꝫ totis copijs in rerū diſcrimen depugnātes. Robertus tamen maiora auſus quàm ſine toto exercitu poſſet perficere, in prælio captus eſt. Manfredus mortuo Conrado teſtamentum eius ſuppreſſit, cōſcijs quibuſq́ꝫ ueneno ſublatis, populosq́ꝫ ad Conradini nepotis ſui fidem ſeruandam in Alemannia agentis hortatus eſt. Et Innocētius pontifex clarus qui multa ſcripſit, in Italiam rediens, apud Peruſium conſtitit. Prius tamen ſanctum Edimundum Cantuariēſem canonizauit: Lugduniq́ꝫ ſtatuit,
B ut cardinales in publicum equitantes, rubente galero uterentur. Romam noluit intrare, cum Romani Senatoriam poteſtatem ſibi arrogatam moderare nollent. Beatum Petrum Veronenſem ordinis prædicatorum inter Mediolanum & Comum ab hæreticis interfectū, inter martyres Chriſti retulit. In Aſſiſio uero ſanctum Staſilaum Cracouienſem epiſcopum, Chriſti cōfeſſorem ueneratu dignum declarauit. Vocatus à proceribus regni Siciliæ, Neapolim petijt, muro inſtaurato munitiſſimam, ubi benigne exceptus aliquandiu immoratus eſt: & dum ſperat toto regno breui potiturus, illic obijt: & Alexāder quartus natione Campanus ſubſtitutus eſt. Interim Manfredus accerſitis ſibi Saracenis Luceriæ manentibus, copias eccleſiæ apud Sogiā incautas aggreſſus, partim occidit, partim cepit: tutoremq́ꝫ ſe Conradini agens, regnum inuadere nitebatur. Interea Chriſtiani apud Farramiā caſtra tenētes, peſte & fame laborare cœperūt. Parte Nili per quam commeatus uehebantur, claſſe ab hoſtibus occupata, patriarcha Hieroſolymitanus cū multis nauigijs in eam delatus, captus eſt. Et Ludouicus rex Franciæ cum Alfonſo Pictauiēſi, & Carolo Andegauenſi comitibus fratribus ſuis Germanis, terra iter faciens ut Damiatā peteret, maximas incidit hoſtiū copias, belloq́ꝫ ſuperatus, cum omni exercitu interceptus eſt. Sed Soldano poſt uictoriam à ſuis interfecto, alter qui ſubſtitutus eſt, ut pacem firmam obtinere poſſet, recepta pecunia & Damiata recuperata, Chriſtianos omnes liberos Ptolemaidam perduci curauit. Rex Ludouicus remiſſis in Franciam fratribus, tandiu in Aſia moratus eſt, quoad Cæſarea, Ioppe & Sidon, quæ nouiter à Chriſtianis receptæ erant, inſtauratæ præſidijs firmarentur: ſextoq́ꝫ anno ſuæ peregrinationis domū redijt. Alexander pontifex interea excommunicato Manfredo Ananiam ueniens, Octauianū Vbaldina gente cardinalem Neapolim dimiſit, qui Manfredo reſiſteret. Manfredo autē ultra ea quæ de regno tenebat, Heturia, Lōbardia, & Tranſpadana, uel ſubiecta erāt uel amica. Cum obijſſet Fredericus, Florētini in libertatē ſe uendicauerāt, plebsq́ꝫ nobilitate excluſa regebat.

C Sed cum ſoli Gibellini nobiles adeſſent, placuit Guelfos ſub Frederico eiectos
Ann. ſalu. reducere, qui Gibellinorũ conatibus reſiſterent. Tumq́ primũ anno milleſimo
MCCLII. ducenteſimo quinquageſimoſecũdo, magiſtratus ex plebe creati ſunt Antiaui appellati, qui mox partẽ Guelfam per Hetruriam extollere curauerũt. Agrum præterea Piſtorienſem uaſtauere, quia Guelfos ſub Frederico eiectos uoluerit Piſtorienſis populus reducere. Eiecerant & Florentini ſuos Gibellinos nobiles, qui aduerſus Piſtorienſes noluerant arma ferre. Illi ad Senenſes Piſanosq́ confugerunt. Mouerunt & arma contra Aretinos Florentini ex caſtello Rondina, eo quod Guelfos ſub Frederico eiectos reducere nollent: dederuntq́ operam ut Lucenſes, Miniatenſes, Alcinates & Vrbeuetani ſuos Gibellinos eijcerent: & Miniatenſes contra Piſanos, Alcinates contra Senenſes adiuuerunt, Vbaldinosq́ in agro Mugellano, & caſtello Montaria domuerunt. Cumq́ in Piſtorienſes denuò duxiſſent, accepto quod Piſani apud Montoporium Lucenſes profligaſſent, dimiſſo Piſtorio, Piſanos cum præda recedẽtes ad Eram fluuium conſecuti, magno prælio eos attriuere. Multis enim illorum cæſis, tria millia captiuorum Florentiam perduxere, Lucenſibus quæ amiſerant reſtitutis. Liberarunt & Alcinates ab oppreſſione Senenſium: & tertio in Piſtorium ducẽtes, Guelfos reduci obtinuerunt, & quæ uoluerunt fœdera belli pacisq́. In Senenſes quoq́ profecti, Alcinatibus perpetuã pacem obtinuere: & fœdere percuſſo, ſuos exules Senis manẽtes excludi impetrarũt. Duxerũt deinde Volaterras. Cumq́ iuuentus urbis ad radices montis deſcẽdiſſet, impetum faciens, Florentini cõmiſſo prælio hoſtes in fugam uerterunt: ſimulq́ cum eis portas ingreſſi, urbe potiti ſunt: potẽtioribusq́ Gibellinis in exilium actis, & Guelfis reductis qui exulabant, pacem populo dedere, qui prius Piſanos magis quàm Florentinos reſpicere uidebantur. Soli Piſani remanſerunt Florẽtinis hoſtes, qui tamen
D paulò poſt petitam pacem, iniquis conditionibus impetrauerunt. Curauerunt etiam Florentini, ut Gibellini Aretio pellerẽtur. Sed cum id aliarum ciuitatum Gibellini ægre ferrent, exemplumq́ timerent, reducti ſunt Aretium Gibellini ea lege, ut prætorem Florentinum acciperent Aretini, cõcordiam inter partes nutriturum. Cum Senenſibus uero ita fœdus innouatum eſt, ut belli pacisq́ ſocietas eſſet, neq́ alter alterius exules reciperet. Hæc poſt obitum Frederici ad tempora uſq́ Manfredi geſta ſunt, qui clauſum Neapoli legatum apoſtolicum Gibellinos in Hetruria erigere curauit. Primiq́ Piſani ſpreto Florentinorum fœdere, contra Lucenſes duxere. Cumq́ uaſtato agro redirent, à Florẽtinis inuaſi ſunt in Auſeris fluuij ripa, ibiq́ ſuperati tria hominum millia perdidere, & eorum caſtella magna ex parte incenſa ſunt. Qua clade accepta, pacem petiere. Mutronum enim in littore maris, cum portorio uectigalibusq́ Florentinis tradiderunt. Tunc quoq́ Bonitium oppidũ quod nutare uideretur, alicubi aperto muro immunitum, Florentini reddiderunt. Aretini uero in Cortonienſes tanquam Manfredo fauentes duxerunt, captaq́ urbe, & mœnibus alicubi diruptis, arcem ualidam in ſummo uertice ædificarunt. Florentini Vbertos gentem nobilem, cum multis Gibellinis nobilibus ac plebeis urbe eiecerunt: qui à Senenſibus recepti ſunt. Quos cum Florentini ex fœdere repelli peterent, reſponſum acceperunt: Florẽtinos eſſe & qui ſeruari uelint, & qui expulſionem poſtulẽt: Senenſes uero cum Florẽtinis fœdera percuſſiſſe. Ob quam rem Florentini bellum Senenſi populo indixere. Senenſes legatos ad Manfredum miſere, ut opem ferret: inter quos fuit Farinata equeſtris ordinis gente Vbertus. Manfredus qui multis implicitus eſſet, & iam uulgata falſò Conradini morte, regem ſeſe adorare curaſſet, cohortem unam Germanorum equitum auxilio miſit. Florentini ad urbis uſque mœnia Senenſis omnia populati, caſtra locauerunt. Facta eſt eruptio in Florẽtinos. Sed cum magna cædes à Germanis ædita eſſet, poſtremo ipſi Germani ad unum omnes cæſi ſunt, & uexillum Manfredi

captum,

A captum, per ignominiam ſordidatum eſt. Reuocati in urbem Senenſes, extorresq; Florentini intra mœnia ſe continuere. Et Florentini re bene geſta, uaſtando urendoq; omnia, domum reuertere. Interim Manfredus Panormi rex declaratus, regiam pecuniam prædeceſſorum conſecutus, magnas Saracenorum copias conduxit, cum quibus legatum apoſtolicum admodum oppreſſit, & Iordanem cum mille quingẽtis equitibus in Hetruriam miſit, qui Senenſibus tribus menſibus opera præſtita in Apuliam ſe reciperet. Angebat Senenſes breuitas temporis Iordani aſſignata: nec aliquid egregium fieri poſſe uidebatur, niſi per prædam ac rapinam. Sed Prouincianus Saluanus ciuis Senenſis, gratia & nobilitate potens, ſuaſit eam uiam eſſe tenendam, per quam Florentini ad prælium allicerentur. Id autem fieri poſſe, ſi Alcinatibus bellum indiceretur, quos Florentini nullatenus deſerturi eſſent. Edicto bello, cum Florẽtini Guelfis omnibus ex Hetruria ad ſubueniendum Alcinatibus conuocaſſent, uiros mercatores Prouincianus noctu Florẽtiam miſit, qui Antianis dicerent multos eſſe Senis pacis & ocij amatores, qui Prouincianum intentorem belli interficere coniuraſſent, ſi modo occaſio daretur, per quam populus arma ſumeret: ſuaſerũtq; prope Senas ducendum exercitum, literasq; & ſigilla oſtenderunt, quibus coniuratio probaretur. Conuenere ad diem dictam Lucenſis, Minias, Piſtorienſis, & Aretinus, & cum Florentinis ad Arabiæ fluuium quarto milliario à Sena diſtantem caſtra poſuerunt, in quibus armatorum quadraginta millia fuiſſe traduntur. Commiſſum eſt prælium atrox, cuius tandem Senẽſes uictores fuere, ſextadecima die Septembris, anni milleſimi ducenteſimi ſexageſimi. Tria millia Florentinorum cæſa ſunt, & quatuor millia cum carrocio uexilliſq; omnibus capta, reliqui in ſuas urbes dilapſi ſunt. Florentini Guelforum partium ſe- Ann. ſalu. MCCLX.
B ctatores, pars Lucam, pars Bononiam migrauere. Florentia à paucis habitata, mox capta eſt. Exules patente porta ingreſſi ſunt. Guido Nouellus comes pro Manfredo portarum cuſtodiã recepit, & Iordanus præſidio præfectus, omnia ex arbitrio adminiſtrauit.

EX LIBRO OCTAVO
SECVNDAE DECADIS.

ECELINVS Tranſpadanarum urbium plene dominus, cum Tridentinos iugum excutientes, magna clade afflictos ad obedientiam redegiſſet, Guelfosq; ſtudentes eccleſiæ Brixia expuliſſet, Mantuam obſidione arctiſſima cinxit: habens in caſtris præter Germanos equites & multarum urbiũ auxilia, duodecim millia Paduanos, quos non ſolum militum, ſed obſidum loco duxerat. Totidem Veronenſes, Vicentiniq;, & Brixiani miſerant. Nec pauciora de Cremonenſibus Placentiniſq; auxilia Vbertus Pelauicinus adduxerat. Sed Philippus ex nobili Fontanenſium familia Ferrarienſi archiepiſcopus Rauennæ creatus Venetias profectus, prædicata aduerſus Ecelinum cruce, congregato exercitu in Corregiam duxit, quam Anſedinus Ecelini ex ſorore nepos Patauij prætor cum cohortibus cuſtodiebat. Captis aliquibus oppidis, poſtremo ſuburbium & ciuitatem obtinuit. Anſedinus fuga ſaluatus eſt. Soluerat obſidionem Mantuanam Ecelinus, deſperata potiundi facultate, Veronamq; petebat, cum perditæ Paduæ nuncium accepit: diſſimulatoq; dolore Veronam ingreſſus, inaudita crudelitate Paduanos omnes quos penes ſe habuit duodecim millia diuerſis cruciatibus interfecit. Profectusq; in Paduanos, re infecta inde receſſit, cum præſidium ineſſet eccleſiæ ualidũ, quod legatus apoſtolicus & Gregorius Montelon

C gus patriarcha induxerat. Ille Veronam rediјt. Interea electores in Alemannia diſcordes, aliј Alfonſum Caſtellæ regem, aliј Ricardum Cornubiæ comitem regis Angliæ fratrem, imperatorem deſignarunt. Theologi Minoriſtæ à legato apoſtolico Brixiam miſſi, ita prædicando effecerunt, ut Guelfi extorres reducerentur, & ciuitas ipſa eccleſiam ſequeretur. Vbertus uero Pelauicinus, Cremonæ & Placentiæ, obmiſſo capitaneatus titulo, dominatum accepit: quem Gibellini Lombardi ut dominum ſectati ſunt. Deſciuerunt tamen paulò poſt Papienſes & Placentini libertatem prætendentes: & Azo Eſtenſis Montemſilicis & Calaonum Paduani agri pro Romana eccleſia recepit: & Albericus frater Ecelini qui ſe hoſtem eius ſimulauerat, in Taruiſio dimiſſus, Paduanos inuadere cœpit. Ecelinus uero & Vbertus magnas copias habentes, Gibellinorũ partes eleuabant: Brixienſes Gibellinos eiecerunt. Et Vbertus Cremam in poteſtatem ſuam recepit, cum pluribus Brixianorum oppidis. Ecelinus uero Piſchariam petens, exercitui Vberti ſe coniungere uoluit. Legatus autem apoſtolicus copias Brixianas ſecum ducens, ad Gambaram ſe recepit, iuxta Ollium fluuium: quo in loco ab Ecelino & Vberto ex improuiſo inuaſus & conflictus eſt, ita ut pauciſſimi fuga ſaluari potuerint. Captus eſt archiepiſcopus Rauẽnas legatus cum epiſcopo Brixiano, & omnibus præcipuis Guelforum partium ciuibus, quos Ecelinus ad portam Brixienſem ducens, mox intromiſſus eſt: & urbe potitus, omnibus præter naturam ſuam ueniam dedit. Vbertus cum parte prædæ & captiuis Mantuanis, Cremonam ſe cõtulit. Acta ſunt hæc anno milleſimo ducenteſimo quinquageſimonono. Manfredus his cognitis, Ecelinum ad uictoriam proſequendam hortatus eſt, Pelauicinum uero neglexit: quem Ecelinus perſequi cœperat, nõnullis ei de Brixiano oppidis ablatis. Erat Cremonæ Boſus Douarius ciuis nobilis & induſtrius, qui Ecelini rapacitatẽ odio habens, Pelauicino

Ann. ſalu. MCCLIX.

D perſuaſit ut in amicitiã cum Mediolanenſi Mantuanoq́ꝫ rediret, in Ecelini perniciem fœderibus acceptis, quæ Martinus Turrianus præpotens in Mediolano ciuis cupide amplexus eſt. Gregorius Montelongus interea Paduã in fide retinuerat, & copias undiq́ꝫ conquiſitas Mantuam tranſmittẽdas collegerat, Azoniq́ꝫ ducendas commiſerat. Ecelinus uero intelligens capitaneos & Valuaſores quos Fredericus in Mediolano conſtituerat, Turriani potentiam habere ſuſpectam, ſibiq́ꝫ introitũ polliceri, ſi cum exercitu appropinquaſſet: relicta obſidione Vrciorum, cum quinq́ꝫ millibus equitum ad pontẽ Caſſiani peruenit. Cumq́ꝫ nullum ibi reperiſſet, qui ſe uocaret Mediolanum, in Modoëciæ ſuburbia eſt delatus. Martinus Turrianus apud Soncinum exercitũ habebat Mediolanenſium, Azoni, Eſtenſi, & Ludouico Boniſacienſi, Cremonenſibusq́ꝫ coniunctum. Qui certior factus de tranſitu Ecelini & de proditione Valuaſorum, cum omnibus copiјs ad pontem Caſſianum peruenit, copiasq́ꝫ Mediolanum duxit. Eſtenſis uero, Pelauicinus & Bonifacienſis duces, Ecelini ueſtigia ſecuti, ad pontem Caſſiani ſubſtiterunt. Ecelinus cum oppugnatam Modoëciam capere non poſſet, Tricium duxit, ſuburbiaq́ꝫ ui capta incendit, duxitq́ꝫ uicum mercatum, nulli noxius qui annonam præberet. Sed cum uideret ſe interclusum, aperiendum iter ui cogitauit: & ad pontem Caſſianum pergens, prælio congreſſus eſt. Vbi dum pugnantes urgeret, ſagitta in incertum miſſa ad crus infimum ſaucius homo octogenarius laxari cœpit: & tamen timore uires addente, obmiſſa pontis pugna, paulò ſuperius amnem uado traiecit, commiſſoq́ꝫ leui prælio captus, Soncium perductus interiјt. Hicq́ꝫ finis tyranno fuit, qui quatuor & triginta annis Tridentum, Feltrum, Ciuitadum, Taruiſium, Paduam, Vicẽtiam, Veronam, & demum Brixiam oppreſſas tenuit: quæ urbes eo mortuo ſeſe in libertatem Romanæ eccleſiæ obnoxiam uendicarunt, Taruiſina excepta, quam Albricus frater obtinebat. Is cum ſe ciuibus odioſum cerneret, inſidiasq́ꝫ legati timeret, uxorẽ & liberos cum omni ſupellectile ad ſancti Zenonis caſtrum munitiſſimum

nitiſſimum

A nitiſſimum miſit, ipſeq́ ſubſecutus eſt. Quo in loco quatuor menſibus oppugnatus, tandem à commilitonibus cum uxore & liberis in manus hoſtium traditus eſt, à quibus crudeliſſime eſt excarnificatus: propterea quæ frater fecerat, nec uxori, uel liberis ſupplicia dimiſſa ſunt. Dum hæc aguntur, Ptolemaida Tyrusq́ urbes admodum ditatæ erant, & populorum frequentia adauctæ, utpote apud quas Veneti, Genuenſes & Piſani per annos iam quatuor & ſexaginta, quibus ſub Chriſtianis fuerant, omnes orientis occidentisq́ contraxerant mercaturas. Qui tres de Italia populi, ſeparatas areas ſeparatosq́ uicos habebant, & prætoria propria: nec quicquam commune inter Venetos & Genuenſes erat apud Ptolemaidam, niſi eccleſia. Sed orta eſt diſſenſio propter monaſterium ſanctæ Sabæ, quod utraq́ pars ſibi retinere quærebat. Pontifex Alexander utriq́ iuſſit eſſe commune, datis utriq́ literis. Sed Genuenſis præueniens literas, Philippo Monteforti Gallico urbis præfecto oſtendit: & eius amicitia fretus, excluſo Veneto monaſteriũ in arcem munitum retinuit: quæ res duos potentes populos abalienauit. Nec curauit Philippus eos cõponere, ſed Venetos populariter Ptolemaida iuſſit abire. Venetus Tyrum ſe conferens, Piſanum ad ſe tractũ, ſpreto fœdere, contra Genuenſem irritauit, & cum Manfredo Siciliæ rege aduerſus Genuenſes fœdus inijt. Nec mollitus eſt Philippus Montefortis, quamuis Placentia Cypri regina, duxq́ Antiochenſis, & templi Hieroſolymæ magiſter, ac Ioannes Ibelini comes, reducẽdos Venetos ſuaderẽt. Ob quam rem Venetus Tyri agens, cum triremibus tredecim Ptolemaidam aduolauit, catenam qua portus claudebatur refringit, naues Genuenſium tres ac uiginti, & triremes duas exarmatas incendio abſumpſit, monaſteriumq́ ſanctæ Sabæ deſtruxit. Genuenſis & ipſe apud Tyrũ duas ac uiginti triremes armauit, auctæq́
B Venetorum claſſi ſæpe cõcurrit. Sed claſſis Veneta in Pontum delata, Meſembriam urbem de Saraceno expugnatam diripuit. Quibus rebus Genuæ nunciatis, triremes quadraginta, & naues ceteæ decem armatæ ſunt, Tyrumq́ miſſæ. Veneti quoque ſuam claſſem auxere, ita ut pares uires eſſe uiderentur, niſi quod Tyrum uterq́ communem habebat, & quantum muri extendebantur par erat. Ptolemaida uero Genuẽſis cum ſuo Philippo excluſus erat. Quæ cum accepiſſet Alexãder, legatos utriuſq́ populi, & ſimul Piſanos ad ſe uocauit, pacemq́ inter eos propemodum concluſerat, cum ad annum milleſimum ducenteſimum ſexageſimũ ex Aſia nuncium allatum eſt, inter Tyrum & Ptolemaidam Piſanos ac Venetos Genuenſium claſſem conflixiſſe, uigintiquinq́ nauibus eorum uel captis uel ſubmerſis, Ptolemaidamq́ uictores rediſſe, uictos Tyrum: & in Ptolemaida omnia Genuenſiũ ædificia demolita eſſe, bona eorum direpta, & omnes illius gentes expulſos. Pontifex ab oratoribus Venetis impetrauit ut capti in eo prælio Genuẽſes dimitterẽtur. Per hoc tempus Balduinus imperator Conſtãtinopolitanus in magnam ſuarũ rerũ deſperationẽ adductus eſt. Nam cum obijſſet Theodorus Vattari, Græcorũ, ut appellabãt, imperator, duobus filijs ſuperſtitibus adhuc pueris Michaëlem Palæologũ affinitate coniunctum teſtamẽto tutorem dedit: qui multa in Latinos aggreſſus eſt: primoq́ Guilelmo Franciginæ Achaiam & proximas Græciæ regiones obtinenti, prælio congreſſus eum ſuperauit, captiuumq́ Adrianopolim perduxit: & Verſam in Pontum regionem ut reciperet miſit exercitum. Balduinus uero copias quas habuit nauibus impoſuit, ad ipſius Ponticę oræ defenſionem. Interim Conſtantinopolitani ciues, uetuſta origine græci, coniuratione inita, refracta porta nocte concubia Palæologum admiſerũt. Balduinus uero imperator, & Pantaleo Iuſtinianus patriarcha, repente cũ ſuis omnibus, capta ſupellectile ad Euripum profugerunt. Palæologus urbe potitus, ad imperium aſpirans, pueros fidei ſuæ commiſſos interfecit, imperiumq́ aſſumpſit: finisq́ fuit Latinorum imperij apud Conſtantinopolim, per annos quinquaginta & octo continuati. Interea

Ann. ſalu. MCCLX.

C Octauianus cardinalis Vbaldinus re Neapolitana parum feliciter adminiſtrata, ad Alexandrum redijt. Qui cum Ananiæ Claram uirginem anno pontificatus ſui tertio in ſanctarum collegium retuliſſet, Viterbium ſe contulerat, inter Venetos & Genuenſes pacem tractaturus: ubi anno milleſimo ducenteſimo ſexageſimoprimo diem obijt. Cui ſuffectus eſt Vrbanus quartus, ex Trecenſi Gallica urbe oriundus. Quo ſedente Gibellini qui Florentiam intrauerant, Guelforumq; bona diripuerant, ad Manfredum legatos, uiuo Alexandro miſere, orantes ut Iordanem diutius apud ſe dimitteret. Guelfi Aretini ex clade Arabienſi domũ reuerſi, Gibellinos eiecerunt, Miniatenſium, Piſtorienſiumq; ſecuti exemplum. Manfredus pro paruo tempore Iordanem conceſſit, anxius pro pàramentis quæ Vrbanus aduerſus ſe faciebat, milites ex Gallia cõuocans, qui cruce ſignati in Siciliam proficiſcerentur. Conuenientes igitur apud Emporium oppidum Guelfi Hetruſci, de re ſua conſulerunt. Vbi cum Piſani Senenſesq; facile in eam ſententiam deueniſſent, ut nihil ſalua urbe Florentina decerni prouideriq; poſſet, quod Gibellinis ſolidum eſſet: aſſurgens Vbertus Farinata toto aſpectu commotior, Florentiam, inquit, urbem quam ipſe non ædifiſicaui, me uiuo dirui non patiar: atque ex conſilio ſe proripuit: quod mox diſſolutum eſt. Receſſurus deinde Iordanis, ciuitatibus Gibellinis ſuaſit, ut Guidoni Nouello mille equites attribuerent: atque ita factum eſt. Nouellus contractis copijs, in Lucenſes duxit, apud quos exules Florentini frequentiores erant, pluraq; de Lucenſibus caſtella expugnauit, cum interim Florentini exules Signiam furtò occupauerunt: ex quo loco Florentinus & Piſanus ager maxime poterant infeſtari. Duxit igitur in eos Nouellus, ſed illi nocte exceſſerunt, audacesq; facti, cum Lucenſibus coniuncti, Nouello congredi præſumpſerunt: à quo multa cæde confecti ſunt, & ager eorum receptus. Aretini uero

D Guelfi à Senenſibus ſuisq; exulibus Gibellinis agitati, cum Nouellum in ſe ducturum accepiſſent, ſponte patria migrauerunt: & Gibellini urbe recuperata, Manfredo paruerunt. Idem fecere Piſtorienſes, Guelfis eiectis. Lucenſes quoque Nouello clandeſtine recõciliati, exulantes apud ſe Florentinos cum liberis & uxoribus, & unico pro quolibet indumẽto repulerũt: qui omnes Bononiam petiuere: atq; ita omnis Hetruria Manfredum ſecuta eſt. Ad quartum Vrbani annũ hæc geſta ſunt. Interea apud Lombardiam Vbertus Pelauicinus ſuadens Brixianis ne Guelfos reducerẽt, ac ea de re copias urbi admouens ueluti conſeruaturus eam, Guelfos ſibi conciliauit, & ab utraque parte adminiſtrator urbis factus, dominium uſurpauit. Erat adhuc in carcere Rauennas archiepiſcopus, nec literis Papæ liberationem obtinere poterat, ſed corruptis pecunia cuſtodibus, fugiens Mantuam uenit. Quæ urbs cum Verona, Vicentia & Padua pacem tenebat: Ludouicũ ſancti Bonifacij comitem ciuem ſuũ non ut dominum, ſed tanquam publicorũ directorũ executoremq; conſiliorũ uenerabatur. Mantua igitur ab archiepiſcopo tutior reddita eſt: & Gregorius Montelongus Paduam, Vicentiam, Taruiſium, Feltrum & Cenedam tutabatur. Pelauicinus uero præter Brixiam Cremonamq; ſubditas, Placentiam, Parmam, Papiam, Mediolanumq; ſuis partibus infecerat. Mutinenſes, Rheginiq;, Ferrarienſium & Bononienſium conſilio uſi, partes eccleſiæ tenebant, Gibellinosq; eiecerant, Florentinorum exulum auxilio, quibus Gibellinorum opes tradidere: qui inde ditati, arma & equos parantes, in magnam cohortem creuerũt. Apud Conſtantinopolim uero Veneti Palæologum armis deturbaſſent, niſi Genuẽſes illi confœderati opem tuliſſent, qui magnam claſſem armauerant. Guilelmus ille Gallicus Achaiæ & Bithyniæ princeps, quem Palæologus tutor ceperat prælio ſuperatum, caſtrum Maluaſiæ munitiſſimum obtinebat. Quod cum Palæologo permiſiſſet, carcere liberatus eſt. Isq; Venetis fœderatus, bellum acre cõtra Palæologum gerebat. Et in Ptolemaida Veneti potiores erant, in Tyro Genuẽſes.

Anno ſalu. MCCLXI.

Manfredus

A Manfredus autē nutantem Marchiam Anconitanam ad ſe traxit,& nouas Saracenorum copias mercede conduxit. Pontifex miſſo cardinale cruce ſignatos ex Gallia cōuocauit, Guidonem epiſcopū Antiſſiodorēſem,Robertū comitis Flandrēſis filium,& Ricardum comitem Vindocienſem:qui ſuperatis alpibus, per Lombardiam & Brixianos iter fecere,ubi Pelauicini exercitū conflixere,& deinde per Mantuā Bononiamꝗ ac Romandiolā Peruſiam petiuere: uocatiꝗ Viterbium ad pontificē,benedictione ab eo accepta, per Sabinos, Marſosꝗ in Campaniā delati,Saracenos facile ultra Lirim pepulerunt. Romani per id tempus quamuis eccleſiæ oppida nō moleſtarent, Papam tamen dominū accipere recuſabant:omiſeruntꝗ tunc Senatorē ex ſeipſis creare, & externum primum aſſumpſere Brancaleonē Bononienſem uirū magnanimū,quem poſtea in carcerem coniecerūt:& cum ciues aliqui à Bononiēſibus capti eſſent, eum liberatū iterū Senatoria dignitate donarunt.Tuncꝗ primū nouos magiſtratus ex omni regione delegerūt,quos Brandereſios uocauere. Pontifex autē ut rebus ſuis ſolidius cōſuleret,remiſſis cruce ſignatis,Ludouico Franciæ regi perſuaſit,ut Carolum Prouinciæ & Andegauiæ comitē, conſobrinū ac generū ſuū in Italiam mitteret regno Siciliæ potiturum.Quæ res dum parātur,morte pōtificis dilatæ ſunt.Florebāt hoc tempore Thomas Aquinas prædicatorū,& Bonauētura minorum profeſſores.Thomas cum rex Conradus Aquinū deſtrueret, puer à parentibus nobilibus patria profugis, Caſſinēſis cœnobij monachis commēdatus fuerat,ibiꝗ primū literis operā dedit. Alexandro quarto ſuffectus eſt Clemens quartus,qui Guido Fulcodij prius appellatus erat.Is iurecōſultus totius Galliæ primarius fuit,& aduocatus cauſarū in curia regia,liberos & uxorē habuit:qua defuncta Podienſem epiſcopatū,ac deinde Narbonenſem eccleſiā obtinuerat:

B cardinaliſꝗ creatus, ad componēdas inter Henricū Angliæ regē,& Simonem Montisfortis comitē lites tranſierat.Qui pontificatū adeptus,ut quidā tradunt, mendicātis religioſi cuiuſdā habitu,prius Peruſiam applicuit,quàm de aduentu eius cognitio haberetur. Cardinales ad eū profecti, ipſum Viterbiū deduxere. Et paulò poſt Carolus Maſſilia ſoluēs,cum triginta triremibus in Tyberim delatus,Romam uenit: ubi expectans exercitū, decreto pōtificis Senatorem geſſit: & per cardinales à Papa miſſos,in Lateranenſi eccleſia Hieruſalē & Siciliæ rex declaratus,cum Beatrice regina coronatus eſt.Carolus uero iuramēto adactus, duodequinquaginta mille annuos aureos Romanæ eccleſiæ ſpopondit promiſitꝗ:Romanū imperiū etiā ultro oblatum nō acceptare. Alfonſus rex Caſtellæ imperiū armis & largitione annitebatur accipere:Cornubiæ comitē regis Angliæ fratrem electores Germani contemnebāt:itaꝗ facile potuiſſet fors imperij ad Carolum deferri. Et Alfonſus in Italiā duxiſſet,niſi eum detinuiſſet Henrici & Frederici fratrum ſuſpicio motuum,quos regno pepulerat.Henricus in Gallias,Fredericus in Africā acceſſerāt,ut Saracenos hic,Gallos ille ad Caſtellæ regni incōmoda cōcitaret. Et erat Henricus pecunijs ditiſſimus, Hiſpania aſportatis.Interim Caroli copiæ ſuperatis alpibus, in Lombardiā deſcēdere:& adiunctis ſibi Guelfis qui per Romandiolam militabāt,Romam uenere:cum quibus Carolus Manfredi præſidia Cæperano impoſita repulit:& oppido potitus, Caſſinenſem ſaltū occupauit,quē Manfredus per ſeipſum cuſtodiendū acceperat. Sed mutato cōſilio,Beneuētum ſe cōtulit,planis in campis hoſtiles copias expectaturus.Ad quem locū cum Carolus aduētaſſet,duriſſimū præliū commiſſum eſt:primuſꝗ Carolus cum laboranti ſuorū turmæ ſubueniret, proſtratus,occubuiſſe creditus eſt. Quæ uox ubiꝗ audita, Manfredū impulit, ut extra ordines audentius pugnās,ipſe Carolo iam cōparente fuerit interfectus.Cecidere in ea pugna multi & meliores de utroꝗ exercitu:Iordanus cuius ſuprà meminimus, & Petrus Hubertus capti fuere.Carolus uictoria potitus,Beneuentū ingreſſus eſt:progreſſuſꝗ,Luceriam oppugnare cœpit, in qua ſe noui ueteresꝗ recepe-

K 3

Digitized by Google

C rant Saraceni. Magiſtrumꝗ militiæ, Mareſcallum uocant, cum quingẽtis equi-
tibus in Hetruriam miſit, qui Guelfos extorres reduceret, Senas Piſasꝗ laceſſe
ret. Ad cuius aduẽtus famam Gibellini omnes è Florẽtia populariter Piſas de-
migrarunt. Quidam hoc factũ dicunt in aduentu Mareſcalli: cum quo ingreſſi
Guelfi Florentiam, omnia diripuere quæ Gibellinorũ fuerant. Pro quorum bo
nis inter ſe partiendis, uſꝗ ad arma certatum eſt: Mareſcallus ſeditionẽ ſuſtulit.
Interea cum reſciſſet Clemens Conradinũ adoleſcentem Conrado Sueuo ge-
nitum, magnas in Germania copias in Italiã traducẽdas paraſſe (quod aliâs Leo
tertius, Magnum Carolũ primum imperatorẽ creaturus, facere auſus fuerat)
uacãtis imperij curã aſſumpſit: & Carolũ Siciliæ regẽ, ſuũ in Hetruria uicarium
inſtituit. Florẽtini per hoc tempus ſuadẽte Mareſcallo duodecim ciues elegere,
cum poteſtate maxima, ſine prouocatione, qui capitanei partis Guelfæ uocati
ſunt, & uſꝗ in hunc diẽ durant. Mareſcallus deſtinatã in Senenſes expeditionẽ
proſecutus, omnẽ agrũ Senenſem populatus eſt. Sed Piſani cum Gibellinis Flo
rentia extorribus, exercitum apud Bonitium cõgregauere, quod oppidũ inter
Senas Florentiamꝗ mediũ, Gibellinis erat amiciſſimũ. Veritus Mareſcallus ne
in agro Senenſi cõcluderetur, eò copias duxit, ibiꝗ totius Hetruriæ aggregatæ
ſunt uires: Guelfis oppugnãtibus, Gibellinis defendẽtibus. Carolus utroꝗ Sici
liæ regno in poteſtatẽ accepto, excepta Luceria, audiens Conradũ Italiã petere,
data Saracenis pace, permiſſosꝗ ut grauiore tributo imperato, ſuis moribus ui-
uerent, Viterbium ſe cõtulit. Interea Henricus quẽ diximus à rege Caſtellæ re-
pulſum in Franciã deueniſſe, cum nihil opis à Ludouico impetraſſet, & in An-
gliam profectus, fruſtra Cornubiæ comitem aduerſus fratrem armare conatus
eſſet, ad Conradinũ uenit: cum quo rebus cõpoſitis è Genua Piſas petijt, ibiꝗ
machinatione ordinata, Viterbium uenit: pontificiꝗ pecunijs mutuò datis, gra
D tioſum ſe exhibuit: & uiſitata Roma, ciuibusꝗ nonnullis auro corruptis, Viter
bium eo tẽpore redijt, quo Carolus eò applicuerat: à quo põtifici plurimũ com
mendatus, Senator urbis cõſtitutus eſt: & Carolus in caſtra Bonitiana ſe contu
lit. Sed cum oppidũ egregie defenſum ac natura munitũ ui expugnare nõ poſ-
ſet, fame domare cõſtituit. Interim Henricus machinationibu Romæ paratis,
Conradinũ properare admonet. Et Piſana claſſis in portu Romano Capitium
quendam Neapolitanũ in regno Siciliæ gratioſum accepit, qui iuſſu Henrici in
Africæ littora uectus, Fridericũ alterũ regis Caſtellæ germanũ, cum magna Sa
racenorũ manu nauibus impoſuit, & ad Siciliæ littora reuerſus (Conradinum
breui affuturũ affirmans) plurima loca obtinuit. Cõradinus autẽ Veronã appli
cuerat, ibiꝗ tribus mẽſibus deſederat, à quo Tyralli comes cũ pluribus retroceſ-
ſit. Carolus Bonitio per deditionẽ oppidanorũ accepto, in Piſanos ducens, Mu
tronium oppidũ eis abſtulit, deditꝗ Lucenſibus. Fridericus Hiſpanus omni pe
nè Sicilia, Panormo, Syracuſis & Meſſana exceptis, pro Cõradino potitus erat:
& Saraceni rupto fœdere, uicina loca infeſtabant. Capitius uero dum regina
Neapoli ſepelitur, uxor Caroli, portu Neapolitano claſſe aduectus, nomen
Conradini inclamat: quæ res Carolũ ex Hetruria ad regnum uocauit, ubi rur-
ſus Luceriã obſedit. Quam cum expugnare nõ poſſet, caſtellis in exitu uiarum
excitatis, barbarã gentẽ concluſit, ne ſe Cõradino occurrentẽ impedire poſſet.
Senenſes ac Piſani Conradinũ accelerare iuſſerũt. Qui Papiam perductus, per
Carretẽſium oppida ad mare Liguſticum peruenit, & Piſana claſſe perductus,
magnã in agro Lucenſi uaſtitatẽ ædidit, Mareſcallumꝗ apud Aretium magno
prælio ſuperatũ interfecit. Guido Feretranus magnas copias ad eum duxit, &
multi ex Lombardia Romandiolaꝗ Gibellini ad eum confluxerãt. Potitus bre
ui omni Hetruria fuiſſet, niſi uocatus ab Henrico properaſſet. Profectus Senas,
in agrum Viterbienſiũ deſcẽdit. Quem cum pontifex tranſeuntẽ uidiſſet, pro-
phetica uoce uſus, adoleſcẽtem dixit tanꝗ uictimam ad cædẽ deduci. Romam

cum

A cum peteret, ad pontem Miluium Senatorem cum populo obuium habuit, & tanquam imperator exceptus, in Capitoliũ ductus eſt: ubi dimiſſo Guidone Feretrano cũ omni exercitu in Caſinũ properauit. Et audiẽs Carolum ſaltus Campaniæ obtinere, ex Tyburtino in olim Equicolorum, nunc Tallocotij mõtes, & inde in Marſorũ campeſtria peruenit: dexterã lacu Fucino ad ueteres aquæductus, aqua olim Marcia Romam perducẽda excitatos, ſiniſtram montibus claudentibus, ab oppido Alba decem ſtadijs, conſedit. Carolus ex altera parte decimo inde ſtadio ad conċauæ uallis fauces exercitũ duxit, & conſilio Alardi Neapolitani, qui cum Germanis diu militauerat, partẽ exercitus præmiſit cum Mareſcallo regia ueſte induto: ipſe citra collẽ, ſago ueſtitus militari, fortiſſimo quoq; ſibi reſeruato, in inſidijs mãſit. Pugnatũ eſt tribus horis dubio Marte. Poſtremo interfecto Mareſcallo, tanq; rex occidiſſet Gallici fugã cœpere. Germani ad diripienda ſpolia ſine ordine dilapſi ſunt. In quos irruẽs Carolus, magnã ſtragem ædens uictoria potitus eſt. Henricus Senator Reate incolumis peruenit: ſed ibi captus, ad Carolumq; deductus, in carcere obijt. Conradinus & Auſtriæ dux agaſonis cuculione cõtecti, per deuia latitarunt: & octaua demũ die apud Aſturam cum piſcatorẽ quendã oraſſent ut ſe ad littora Senenſiũ deduceret, annulumq; pignori obligaſſent, & ille ſeniores cõſuluiſſet, cogniti ſunt, captiq; ad Carolum perducti, & deinde ſecuri percuſſi. Bellum hoc anno milleſimo ducenteſimo ſexageſimooctauo geſtũ eſt. Qua uictoria potitus Carolus, regnũ totum recuperauit. Et Romam reuerſus, Senatoriũ munus adminiſtrauit: miſſoq; Mareſcallo Senenſes ſibi ſubegit, & inter Florentinos ipſoſq; Senenſes æquis fœderibus pacem cõſtituit. Interim Clemẽs obijt, & cardinales in electione diſcordes, diutius ſedem uacare permiſerũt. Interea Ludouicus Franciæ rex nihil territus eorũ laborũ memoria quos in Aegypto pertulerat, aliã expeditionẽ aduerſus Saracenos in Africa morantes inſtituit: Carolum generum hortatus eſt, ut & ipſe concurreret. Qui profectus in Thuſciam, Bonitienſes nouos motus parantes cõpeſcuit, eoſq; Florẽtinis uẽdidit. Qui oppido deſtructo, nouũ in pede montis conſtruxerũt, longe priori minus. Piſanis autẽ inuitis Florẽtinis pacem dedit, ut eorũ claſſe in Africam uti poſſet. Senenſes dum Colle oppidũ ad Elſæ uallis supremũ caput obſidẽt, à Florentinis incommodũ acceperũt. Ludouicum autẽ regem Maſſilia ſoluentem, tres filij adoleſcẽtes, rex quoq; Nauarræ Theobaldus, & comes Campaniæ cum legato apoſtolico ſecuti ſunt. Qui excẽſione in Tuneti portu ui facta, ciuitatẽ obſiderũt, crebraſq; uſq; ad Hipponem excurſiones fecerũt. Sed orta in caſtris peſtilentia, primus inter principes Ioannes Ludouici regis filius Niuernenſis comes interijt, & paulò poſt legatus cardinalis, & circa finem Auguſti Ludouicus ipſe rex, cui Philippus filius eſt ſuffectus. Interea Carolus cõpoſitis rebus Hetruſcis, eiſq; præpoſito Ruſo Anguillariæ comite, in caſtra ad Tunes peruenit: eoq; conſulẽte pax Barbaris data eſt, ea lege, ut captiuis utrinq; liberatis, rex gentis Carolo tributum pẽderet, liberamq; per Africam Chriſti prædicationẽ permitteret. Reductis in Siciliam copijs, rex Nauarræ & Cãpaniæ comes apud Drepanum interiere. Ob quam rem Philippus & Carolus ad Centumcellenſem portum nauigãtes, inde Viterbium petiere, cardinaleſq; adhuc contendẽtes ad electionem maturandam hortati ſunt: qui Theobaldum Placentinum Leodiẽſem archidiaconum in Aſia tunc agentem, elegerunt. Nam quo tempore Ludouicus in Africam nauigauit, Hedoardus Henrici regis Angliæ filius, ex Anglia cum ingenti claſſe in Aſiã nauigauit, expectaturus ut Ludouicus uictorem exercitum eò tranſportaret. Qui dum Ptolemaidæ moratur, ab Arſacida quem ſibi familiarem fecerat, in cubiculo ſolus, tribus uulneribus adpetitus eſt: fuiſſetq; interfectus, niſi iuuenis manu ualida ſicarij dexteram tandiu ab ictu continuiſſet, quouſq; accurrentes, ſtrepitu audito, famuli, Arſacidam fœde laceratũ cubiculo extraxerunt. Conualuit tamen

An.ſalu.M. CCLXVIII.

B

C Hedoardus,& Theobaldum apud ſe manentem ad pontificatus obeunda mu- A
nera uenturum dato nauigio, & additis in ſocietatē prælatis abunde iuuit. Per
quod tempus Henricus adoleſcēs, Ricardi regis Cornubiæ olim Comitis tunc
defuncti filius ad pontificem profectus, Viterbij cum ageret, eccleſiamq́ cathe-
dralē inuiſeret: Guidoq́ Monteforti adoleſcēs, cum Philippo Francorum rege
eodem pergeret ad rem diuinam audiendam, ignarus quod Anglicus ibi eſſet:
ubi eum uidit, interrogauit quiſnā eſſet: & Ricardi filium eſſe intelligens, à quo
Simon pater in Anglia per dolū fuerat interfectus, nulli loci tentus reuerentia,
incautū aggreſſus interfecit, & ad Rufum Hetruriæ præfectū incolumis euaſit.
Philippus in Franciā abijt, & Carolus in Apuliā. Qui continuata obſidione Lu-
ceriæ, cū expugnare non poſſet, pacē Saracenis dedit, maiore impoſito tributo,
& transfugis ſibi traditis: Theobaldumq́ Manfredonia appulſum, uſq́ Cæpe-
ranū deduxit: qui exinde per Marſos & Sabinos Viterbiū petijt: ubi à cardina-
libus coronatus, Gregorius X appellatus eſt. Cōtinuauerat interim bellū inter
Genuenſes & Venetos, multisq́ inter ſe cladibus duo populi decertabāt. Et Pa-
læologus ſpreta Genuenſiū ſocietate, inducias quinquennales cum Venetis fe-
cit. Et Venetijs tumultu exorto, Rainerius dux ictu lapidis uulneratus eſt, & ali
quot ædes nobilium direptæ: ſed intētores mox pœnas dedere, laqueo ſuſpēſi.
Fuitq́ fames Venetijs: rogatiq́ Taruiſini, Patauini & Ferrarienſes ut annona
iuuarēt: cum nullo pacto impetrare poſſent, noua in Adriatico mari uectigalia
ſunt impoſita, ut intra Polam ac Venetias merces & onera Venetijs deponeren
tur, quæcunq́ mari afferrētur: ordinatis cuſtodibus, ne quid contra legem tran
ſiret. Philippus autē rex Franciam repetens, Cremonæ ſubſtitit: uocatisq́ Ve-
Ann. ſalu. netis & Genuēſibus, pacem inter eos in quinquenniū cōſtituit, anno milleſimo
MCCLXXI. ducēteſimo ſeptuageſimoprimo. Bononiēſes uero qui magnam Romandiolæ
D partem obtinebāt, ægre ferētes mari legem impoſitam, triennio ferè cum Vene
tis uaria fortuna decertarunt, ita ut quadraginta millia pugnatorū aliquando in
caſtris haberēt. Sed ſuperati demum Bononiēſes, ea lege pacem acceperūt, ut di
ruto caſtello quod in oſtio primario Padi conſtruxerāt, quarundā rerū liberam
eductionem haberent: oſtiorū Padi cuſtodia Veneto dimiſſa. Anconitani uero
querelam de lege Veneta apud pontificē detulerunt. Qui iubens Venetis ut le
gem tollerent, minime exauditus eſt, dicētibus Papam nō eſſe bene informatū.
Procedēs deinde pōtifex cum rege Siciliæ Florentiā peruenit: admiratusq́ pul-
chritudinē urbis, Gibellinos reduci curauit, & tandem Lugdunū ad generale
conciliū ſe cōtulit. Ad quod profectus Palæologus imperator, tertiadecima uice
cum Romana eccleſia unionem fecit: & quidā proceres Tartari eum ſecuti, ſa-
crum baptiſma receperūt. Rodulphus quoq́ Haſſiæ comes ab electoribus Ger
manis electus in imperatorem, illic ueniens, ea cōditione approbatus, ut anno
ſequenti Romā peteret pro corona. Florētini interea Gibellinos tot cōtumelijs
affecere, ut ſua ſpōte migrauerint: & obſides acceptos, arctiore cuſtodia Guelfi
clauſerunt: propter quam rem ſacris à pōtifice interdicti ſunt. Piſani quoq́ Gal
luram cauſidicū cum ſectatoribus expulerūt, qui paulò poſt morte ſubtractus
eſt: & deinde Vgolinus comes cum amicis Piſa eiectus, ad Florētinos Lucen-
ſesq́ confugit: quorum auxilio multa patriæ damna intulit. Bononiēſes etiam
Lambertanos, Aſinellosq́ cum quatuordecim alijs familijs Gibellinis urbe pe
pulerunt. Quo tempore apud eos ſenio confectus Entius rex Sardiniæ, Hen-
rici ſecundi filius, in carcere obijt. Exules uero à Foroliuienſibus benigne exce-
pti ſunt cum liberis & uxoribus: quæ ciuitas & Ariminum ſolæ ex Romandio-
lis, Bononienſes odio habebant. Bononienſes ducto in Foroliuienſes exercitu,
eruptione ab illis facta octo millia amiſerunt, quorum pars maior trucidata eſt.
Tuncq́ Bononiēſes dominium Romandiolæ perdiderunt, primaq́ omnium
Ceruia maximū Bononiēſi uectigal ex ſale ſolita præbere, Venetis ſe permiſit.
Acta

A Acta eſt in concilio Anconitanorum cauſa: qui cũ non ſatis probaſſent apud
abbatem Neruiſiæ commiſſariũ quæ propoſuerãt, ſuccubuere, & Venetis ſua
lex permiſſa eſt. Redeuntem ex concilio Gregorium, Alfonſus rex Caſtellæ
apud Bellocadorũ conuenit, conqueſtus de imperio Rodulpho tradito. Sed à
pontifice placatus, ius ſuũ Rodulpho ceſſit. Tranſiens iuxta mœnia Florentiæ
pontifex, rogatus interdictũ tollere renuit, & apud Aretium diem obijt: cuius
corpus clarere miraculis affirmatur. Succeſſit ei Petrus Tarantaſiẽſis, qui in bea
ti Petri baſilica conſecratus, Innocentius quintus appellatus eſt. Quo tempore
anno milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimoquinto, rurſus inter Venetos & Ge Ann. ſalu.
nuenſes bellum redintegratũ eſt, & Florentini ab excommunicatione abſoluti M CCLXXV
ſunt. Mortuoq; Innocentio, Adrianus quintus ſuffectus eſt, ex Fiſchea gente
Genuenſis, qui mox Viterbium acceſſit, ut potentiam Caroli qui tunc Romæ
erat comminueret. Vocauitq; Rodulphũ imperatorem, ſed ille Bohemico im-
plicitus bello uenire non potuit. Carolus qui dominium aliquod in Achaia ha-
bebat, ad imperium græcum aſpirans, Palæologum agitare bello ſtatuerat.
Adriano uero ad quadrageſimum pontificatus ſui diem defuncto, Petrus Por-
tugalenſis ſubſtitutus eſt, Ioãnes uigeſimuſprimus appellatus. Qui Michaëlem
Palæologum admonuit, niſi promiſſam ſeruaret unionem, Carolo regi impe-
rium datum iri. Veneti uero Anconitanos, quia legem ſuam non curantes in
Sclauoniam mercimonia uexiſſent, bello agitauerunt, urbemq; oppugnare co
nati cladem acceperunt. Pontifex Ioannes ad octauum menſem Viterbij mor-
tuus eſt. Cardinales Romam reuerſi, dum in conclaui agunt inſtante Carolo,
qui cuſtodiam tanquam Senator habebat, ut Gallicus eligeretur ſex menſibus
electio protracta, & tandẽ Caietanus electus eſt, Nicolaus tertius appellatus,
gente Vrſina oriundus. Qui ut potentiam Caroli comminueret, uicariatum ei
B auferens Hetruriæ, quæſito colore quod Rodulphus promiſſum auxiliũ terræ
ſanctæ alioquin præſtare nollet, & à Rodulpho nihilominus Romandiolam &
Rauennatem exarchatũ, ipſamq; Bononiã obtinuit, quæ tunc ciuitates modi-
co tributo ſub imperatore libere degebant. Poſtquam Bononienſium potentia
fuerat imminuta, ad eas ciuitates Nicolaus Bertoldum nepotem miſit, Ro-
mandiolæ comitem declaratum: & alterum nepotem Latinũ cardinalem in He
truriam legatũ miſit: qui reſtitutis ubiq; Gibellinis, Florentiæ & cæteris urbibus
eccleſiæ, magiſtratus impoſuit. Ipſe uero põtifex Senatus officium per ſeipſum
exercuit. Legatos Venetorum ad conſpectum ſuum admittere noluit, propter
damna Anconitanis illata. Sed recedentes reuocauit, & multis uerbis reprehen
ſos, reſpondere prohibitos reiecit. Nec tamen Veneti ab obſidione ceſſarũt, ſed
paulò poſt damnis utrinque illatis, pax æquis conditionibus ſtatuta eſt. Propo-
ſuerat hic põtifex duos reges, alterum in Hetruria, alterũ in Lombardia creare:
utrunq; Vrſinum: qui inde Theutonicos, hinc Gallos Siciliã tenentes cohibe-
rent. Perſuaſerat regi Arragonum Petro, ut iure hæreditario Conſtantiæ uxo-
ris ſuæ regnum Siciliæ recipere admteretur: ſtatuitq; ne quis deinceps Senato-
rio munere fungeretur regia dignitate præditus: & deniq; apoplexi correptus,
tertio ſui pontificatus anno interijt. Conuenere cardinales Viterbij ad electio-
nem faciẽdam, & cuſtodiæ cura Ricardo Hannibalenſi Romano proceri apud
Viterbienſes gratioſo demandata eſt: qui Vrſum defuncti pontificis nepo-
tem Viterbienſi prætura eiecit. Quod Matthæus & Latinus cardinales Vrſini
ægre ferentes, electionem fieri impediebant, niſi Vrſus reſtitueretur. Furentes
igitur Viterbienſes, conclaue ingreſſi Vrſinæ factionis cardinales in cuſtodia
habuerunt. Hannibalenſes facto tumultu Romæ, Vrſinos eiecerunt: qui cum
omni factione ſua Præneſte ſeceſſerunt. Cardinales uero ad quintum & dimi-
dium menſes incluſi, Italicis Vrſinorum abſentia ſuperatis, Gallicũ pontificem
creauerunt, qui Martinus quartus eſt appellatus. Is Viterbij noluit coronari,

C propter uiolentiam in cardinales factam, quod eam urbem interdictam cenſebat: ſed Vrbemueterem petijt, ibiq; ſolennitatē peregit. Et uenientem ad ſe Carolum regem, Senatoriam ei dignitatem conceſſit: quod non ſatis probabile uidetur, cum Romæ Ioānes Cincius Latini cardinalis Hoſtienſis illius qui Viterbij tentus fuerat germanus frater, in Romani populi capitaneum ſit creatus, & partes Hannibalenſium attenuatæ, multis in urbe cædibus, multisq; incēdijs factis. Petierat Martinus Montemfaliſcorum, ibiq; per æſtatem moratus eſt: & nihilominus Ioannes Cincij capitaneus Romanorū exercitum in Viterbiēſes duxit, iniuriam ulturus Latino fratri illatam, agrumq; late populatus eſt. Pontifex Matthæum Vrſinum cardinalem Romam miſit, qui res componeret. Ricardus Hannibalenſis ut ab excommunicatione, quam contraxerat propter uiolationem conclauis, abſolueretur, ad cardinalis pedes procidens, laqueum à ceruice pendentem deferens, ueniam petijt. Abſolutus eſt, & papa Romanis conceſſit, ut duos Senatores eligerent, qui Vrbem gubernarent: electiq; ſunt Hannibal Petri Hannibaldi filius, & Pandulfus Sabellus. Quo tempore Martinus Palæologum non ſeruantē unionis pacta, inſtante Carolo Siciliæ rege excommunicauit. Palæologus cum Petro Arragoniæ rege belli paciſq; ſocietatē inijt: Petrus uero communi impenſa claſſem armauit. Cuius cauſam cum pontifex per legatum quæreret, reſpondit Petrus, interiorem tunicam ſe laceraturum, ſi cordis ſui cogitationum conſciam eſſe ſuſpicaretur. Paulò poſt in Africam duxit, uſq; ad Hipponem littora populatus: & in Sardiniam rediens expectauit, ut machinatio per Ioannem Prochitium conſtituta, locum haberet. Quo tempore Luchinus, Mapheus & Ioannes uicecomites Germani gentem nobiliſſimam Turianos Mediolano expulerunt. In Hetruria uero miſſus à Rodulpho imperatore uicarius, apud Miniate oppidum ſe continut: indeq; Florētinos &
D Lucenſes imperatori rebelles uexauit, Piſamq; ui captam diruit, anno milleſimo ducenteſimo octuageſimoprimo. Sequentis anni principio Peruſini Fulginatenſes inuaſerunt, urbemq; ui captam muro alicubi immunitam reddiderunt: propter quod excommunicati à pontifice, magna pecunia abſoluti ſunt. Deinde pontifex Peruſiam ſe contulit. Guido uero de Appia Gallicus, cum octingentis equitibus ad recuperandam Romandiolam pro eccleſia miſſus, Forumliuij obſedit, ſuburbiumq; magnum cremauit. Interim Siculi ſuperbiam ac libidinem Gallorum amplius ferre nequeuntes, ſuadente Ioanne Prochitio aduerſus Carolum coniurauere: & accepta hora ueſperorum, conſentientibus omnibus inſulæ populis, quamprimum campanæ ritu Chriſtiano auditæ ſunt, facto tumultu, omnes Gallicos qui in Sicilia ubiq; erant cuiuslibet ætatis interfecerunt: adeoq; ſæuitum eſt, ut clauſi utero materno, qui Gallico ſemine concepti crederentur, extincti ſunt. Per quos dies Guido Bonatus aſtrologorum ſui temporis primarius, conciues ſuos Foroliuienſes obſeſſos hortatus eſt, ut aliquibus diebus quieſcētes, hora à ſe recepta in hoſtes erumperent. Paritum eſt, & irruptione facta ſecundo calendas Maij, Guido de Appia cum Gallis propè omnibus interfectus eſt, & urbs liberata. Carolus audito Siculorū motu, cum magnis copijs in Siciliam traiecit, Meſſanamq; urbem obſidēs per deditionem cepiſſet, niſi Gallicæ ultionis cupidi, urbem delere minati eſſent. Ex altera parte Petrus Arrago ex Sardinia uocatus, Panormum petens, ibi ſe regem appellari coronariq; paſſus eſt. Et confluentibus ad eum Siculis, in Carolum ducere cœpit. Qui dimiſſa Meſſana, in Calabriam ſe recepit: ad quem Carolus filius Salerni princeps aliquot ex prouincia Narbonenſi cohortes raptim attulerat. Redargutus à Carolo Petrus Arrago, quod affinis cōſanguineusq; regnum inuadere præſumpſiſſet, reſpondit ſe miſericordem principem à calamitoſo populo & indigna ferenti rogatum, opem non potuiſſe negare: regnumq; ſibi propter uxorem Conſtantiam deberi, quæ Manfredi filia & Conradini neptis fuiſſet.

Ann. ſal. M. CCLXXXI.

Multipli-

A Multiplicatis hinc atque inde iurgijs, placuit rem duello terminari: in quo re-
ges quiſque centum militibus aſſociati decertarent, loco apud Burdegalam ele
cto, ſub rege Angliæ qui utriuſꝗ conſanguineus eſſet. Carolus in Vaſconiam
profectus, Ioannem Gryllum prouinciæ Mareſcallum adiens, ſeſe cum adue-
niſſet Petrus ſtatuta exequi paratum obtulit. Petrum quidam ſcribunt noctu
acceſſiſſe incognitum: & Gryllo regis Franciæ propinquantem, ad iuſtum ſibi
metum prætendiſſe: duelliꝗ mentio obmiſſa eſt. Martinus põtifex Gerardum
Parmenſem cardinalem legatum Neapolim miſit, regni & Caroli adoleſcentis
gubernatorem, & Petrus Rogerium de Loria claſſis ſuæ Ammirrathum con
ſtituit. Aduerſus quem Carolus princeps ſpreta legati miſſione, non longe à
Neapoli claſſe cõgreſſus, ſuperatus captusꝗ eſt, & in Siciliam primo, deinde in
Arragoniam ductus. Cuius rei nouitate Carolus pater rediens cum magna
claſſe in mari certior factus eſt, non longe à Corſica. Martinus Petrum excom-
municatum regnis priuauit, & in illis ſecundũ Carolum inſtituit: interdictũ po-
ſuit, & æterna præmia pollicitus his qui cruce ſignati in Arragonenſem arma
ferrent: & Guidoni Feretrano comiti pace data, Romãdiolæ magnam partem
recuperauit, Forumliuiumꝗ in ultionẽ Guidonis Appij per capitaneũ ſuum
mœnibus expoliauit: Vrbinum quoque obſidione cinxit, quam Guido Fe-
retranus occulte ſuſtentauit. Interim mortuus eſt Rubeus Anguillarius in He
truria comes, ſocer Guidonis Montifortis, qui caſtra ad Vrbinum tenebat. Is
Guido cum parte copiarũ ad retinenda oppida uerſus Saonam uergentia pro-
fectus eſt, & comes Iuuenacij obſidionem continuauit. Interim propter Corſi-
cam inter Genuenſes ac Piſanos nouum bellum exortum eſt. Carolus ex Nea-
poli in Apuliam profectus, febre correptus interijt. Regnum per legatum apo
ſtolicum conſeruatum eſt. Philippi uero regis Franciæ filium, comitem Attreba
B tenſem, ad eius regni cuſtodiam ire iuſſum, paruæ copiæ ſecutæ ſunt. Philippus
enim in Arragoniam bellum parabat, regnum illud filio primogenito acquiſi-
turus, à Martino pontifice conceſſum. Martinus paulò poſt obijt, & Guido Fe
retranus Iuuenacij comitem ab obſidione Vrbini prælio ſuperatum repulit, ur
bemꝗ illam ſibi ſubegit. Cardinales Iacobum Sabellum elegerunt, Honorium
quartum appellantes, qui Romam mox reuerſus eſt, Pandulpho fratre ſuo Se-
natore, anno milleſimo ducenteſimo octuageſimoquinto: habitauitꝗ apud ſan An. ſalu. M.
ctam Sabinam, ubi egregias ædes ædificauit, & partes Gallicorum iuuit: excom CCLXXXV
municationem & proceſſus in Arragonenſes à prædeceſſore fulminatos conti
nuans. Rodulphus autẽ imperator, principalem de fiſco Genuenſium cancel-
larium ſuum in Hetruriam mittens, omnes qui pecuniam tribuerũt in libertate
dimiſſos, imperij fideles pronũciauit. Lucenſes duodecim millia auri dederunt,
& Florẽtini ſex magiſtratus bimeſtres creauere, quibus artium primoribus fuit
appellatio: ſeptimusꝗ breui additus eſt, uexillifer iuſtitiæ. Philippus autẽ Fran-
ciæ rex urbem Gerundenſem obſedit, tribusꝗ menſibus continuauit. Et Pe-
trus Arrago dum commeatus à Narbona in caſtra ferendos in eo ſpacio quod
à mari ad Gerundam terræ patet ſurripere nititur, acri commiſſo prælo uulne-
ratus, paulò poſt male curatus interijt: & Gerunda pactione ciuium, in pote-
ſtate regis Frãciæ facta eſt. Duo erãt Petro filij: Ferdinãdus natu maior regnum
Arragoniæ, & Iacobus Siciliæ, teſtamento acceperunt. Philippus autem rex fe
bre in caſtris correptus, paulò poſt apud Perpinianum deceſſit, & nauigia eius
in portu Narbonenſium à Rogerio de Loria capta ſunt. Duæ potentiſſimæ
claſſes Genuenſium & Piſanorum, apud Lamellum inſulam Piſano portui ui-
cinam concurrerunt, magnoꝗ prælio commiſſo, Piſani quadragintanouem tri
remes, duodecim millibus hominum, aut cæſis aut captis amiſere, quæ res Piſa-
norum uires eneruauit. Odoardus rex Angliæ in Vaſconiã ſe contulit, ut inter
duos reges adoleſcẽtes ſibiꝗ affines pacẽ cõponeret. Quæ idcirco impedita eſt,

C quia legatus apoſtolicus, & comes Atrebatenſis per Reginaldum Duelini co-
mitem medio tempore Catinam urbẽ claſſe à Venetis accepta occupauerant,
& maiores copias eò mittere parabant in Hetruria congregatas. Sed Rogerius
de Loria claſſem Gallicam ex Sicilia redeuntem uacuam intercepit: & Catina
urbs obſeſſa diu, à prouincialibus tandem recepta eſt. Quartus autẽ Honorius
ſui põtificatus anno ſecũdo in Auentino monte deceſſit: & cardinales æſtiuum
aërem fugientes, Februario menſe reuerſi, Ioannem Aſculanum ordinis mino
rum profeſſorem apud ſanctam Sabinam elegerunt, Nicolaum quartum ap-
pellatum. Qui Reate ſe contulit, & ibi anno peracto reuerſus, apud ſanctã Ma
riam maiorem habitauit. Vrbs Roma ciuilibus diſſidijs agitata, incẽdia cædesq;
pertulit. Reges Arragoniæ & Siciliæ conciliati ſunt, ea lege, ut Carolus rex ſuis
impenſis Iacobum Arragonem à põtifice Romano feudatarium Trinacriæ re-
gem inſtitui coronariq; curaret. Quod niſi triennio impetraſſet, in carcerẽ un-
de dimittebatur rediret, datis obſidibus filijs: Carolo, cui poſtea Martello regi
Vngariæ fuit cognomentũ: & Loiſio, qui poſt actam in beati Franciſci religio-
ne uitam, in ſanctorũ numerũ eſt relatus. Tripolis hoc tempore urbs Aſiæ inſi-
gnis, in poteſtatẽ Soldani Babyloniæ facta, poſt cædem hominum igni ferroq;
diruta eſt. Paremq; fortunam Tyrus, Sidon & Barutum pertulere, ſedente Ni
colao quarto. Ptolemaida in duos annos inducias cõſecuta eſt. Pontifex autem
crucem prædicari iuſſit pro auxilio Ptolemaidæ, mille & quingentis militibus
ſuo ære conductis, quos multi ſine duce ſecuti ſunt: quiq; Ptolemaidam uenien
tes, nullo regimine uſi, multa intulere damna & Chriſtianis & Saracenis. Solda
nus ſæpe queſtus eſt, & per nuncios prædam repetijt: denegataq; excidiũ com
minatus eſt. Erat de Ptolemaidæ regimine magna cõcertatio. Nam patriarcha
Hieroſolymitanus illud, & Templarij, & Hoſpitalarij, & Theutonici, & rex
D Cypri, & rex Siciliæ Carolus, & Piſani quærebant. Circa quod tempus pax in-
terrupta eſt inter Arragonẽſem & Carolum. Piſani paulò ante Vgolinum co-
mitem cum duobus filijs totidemq; nepotibus in carcere tentum, inedia neca-
uerunt: propter quam rem omnes Heturiæ Gibellini in Guelfos exarſerunt,
& in Aretinos arma uerterunt, exulibus id petentibus. Guilelmus Petramalus
epiſcopus eo tempore Aretio dominabatur, cui Feretranus comes & Florẽtini
exules auxilio aduenerant. Secundus Carolus pontificem acceſſurus, Floren-
tiam uenit cum duobus cohortibus equitum, quem Florentini contra Petrama
lum epiſcopum irritarunt, additis copijs quibus epiſcopum ſuperare poſſet. Ve
nitq; rex in agrum Ciuitatiſcaſtelli, copijs Florentinorum aſſociatus: cui Guilel
mus epiſcopus cum noningentis equitibus & octo millibus peditibus occurrit.
Commiſſo prælio, cædes Florentinorũ magna eſt facta. Sed paulò poſt mutata
fortuna, Guilelmus epiſcopus cum Feretrano comite interfectus eſt, tria millia
cecidere, & duo millia capta ſunt de Aretinis. Locum prælij Campaldinum di-
xere. Carolus ad pontificem profectus, regnum utriuſq; Siciliæ accepit. Quod
audiẽs Iacobus Arrago Caietam obſedit, & pax interim ſub prioribus ſponſio-
nibus conſtituta eſt. Inter Philippũ uero Franciæ, & Odoardum Angliæ reges
nouum bellum exortũ eſt, quæ res in Aſia Chriſtianos perturbauit. Soldanus
enim Babyloniæ centum quinquaginta millia pugnatorũ aduerſus Ptolemai-
dam miſit, filio duce copiarum inſtituto, cum ipſe ægrotaret. Ducta eſt obſidio
duobus menſibus. Interim mortuo Soldano filius ſuffectus eſt, qui acrioribus
animis urbem oppugnãs, promiſſa militibus præda, foſſiſq; completis materia
ac uirgultis, ad mœnia uſq; pugnando peruenit. Sed erumpẽtibus Chriſtianis,
magna occiſione in caſtra repulſus eſt. Deinde diſcordantibus in urbe Chriſtia-
nis, placuit imbellem multitudinem per noctem emittere: cum qua multi deſer
tores effecti ſunt. Deinde duodecim millibus ad defenſionẽ dimiſſis, inter quos
rex Cypri, & patriarcha Hieroſolymæ fuerunt, & hoſpitalis Templariorumq;
magiſtri,

A magiſtri: reliqui omnes abierũt. Sed rex Cypri perfidia uſus, deſertores ſecutus eſt, multiq́ eum ſecuti ſunt. Poſtremo omnium Hieroſolymæ patriarcha, magiſtriq́, cognita oppugnatione Soldani quæ maior ſolito parabatur, Dromone ad id ſeruato portu delapſi, ſecunda nauigatione primũ, paulò poſt tempeſtate uexati, ſub ipſam Cypri plagam naufragio periere. Soldanus deſertam urbem capiens igne ſuccendit, & à fundamentis diruit, anno MCCXC. Ann. ſalu. MCCXC.

EX LIBRO NONO
SECVNDAE DECADIS.

POST uictoriam Gothfredi annis centum nonaginta ſex perdita eſt Ptolemaida: Cyprus inſula & Armenia minor, Cilicia prius dicta, in Chriſtianorũ fide manſerunt. Apud Alemãnos mortuo Rodulpho, comes Haſſiæ Adulphus electus eſt ſucceſſor, quẽ Rodulphi filius Albertus in agro Spirẽſi in prœlio interfecit. Nicolaus quartus apud ſanctam Mariam maiorẽ interijt. Cardinales ut liberius electionem facerent, Peruſiam migrauerunt: nec duobus annis tribusq́ menſibus in electione concordarunt. Michaël Palæologus interim mortuus eſt, quem clerici, ſacerdotes & monachi ſepultura ſacra prohibuerunt, eo quod occidentali eccleſiæ in Lugdunenſi concilio conſenſiſſet. Andronicus filius & ſucceſſor ſuus libenter Latinæ eccleſiæ ob eam contumeliam fuiſſet unitus, ſi auxiliũ habuiſſet: quod poſtea ſemper recuſauit. Bellũ inter reges Frãciæ & Angliæ acerrimum exarſit. Carolus ſecundus rex Neapolitanus, è Narbonenſi prouincia rediens
B Peruſiam uenit, hortatusq́ pluries ad electionẽ pontificis cardinales, à Benedicto Caietano patria Ananinus reprehenſus eſt, qui toties rogando uim inferre uideretur. Receſſit rex Neapolim petens. Paulò poſt cardinales Petrum Morroneum Eſernienſem anachoritam, ſecundo à Sulmone milliario ad Maiellæ montis radices cœnobium incolentẽ elegerunt, uitæ ſanctitatis fama celebrem: qui hortante Carolo rege, electioni conſentiens, Celeſtinus tertius eſt appellatus: & cardinales Aquilam ad ſe uocauit, ibiq́ conſecratus, duodecim nouos creauit. Vltimus ad eum uenit Benedictus Caietanus, & primum apud pontificem locum tenuit. Nec auſteritatẽ uitæ Celeſtinus mutauit, ſed cum experientia rerum careret, parum utilis Reipub. iudicatus eſt, cœptumq́ eſt de ceſſione tractare. Quod cum Carolus audiſſet, pontificem amãtiſſimum Neapolim duxit, multisq́ modis conatus eſt animũ eius à ceſſione auertere, adeò ut ſolenni pompa per archiepiſcopũ ducta, clerus & populus benedictionem à pontifice petierit, illiq́ ſe commendaret, rogando ne bene gubernatam eccleſiam, ſuo regimine deſtitueret: quibus pontifex benedictione data, reſpondere iuſſit, futurum in rem, quod deus pro ſalute populi diſponere dignaretur. Benedictus autem cardinalis Caietanus iuris ſcientia peritiſſimus, multis canonibus oſtendit pontifici quod grauiter peccaret, ſi ſe inſufficientẽ cernens ad obeundum pontificatum, non alteri cederet: conſtitutionemq́ promulgari obtinuit, per quam declaratũ eſt, licere pontifici Romano dignitatem dimittere: & paulò poſt ſexto menſe ſui pontificatus Celeſtinus papatu ſe abdicauit, cardinalibusq́ alterius ſubrogandi arbitrium permiſit. Electus eſt autem Benedictus ipſe Caietanus, Bonifacius octauus appellatus. Qui accipiens Petrum Morroneũ ad eremum anhelantem Neapoli clandeſtine receſſiſſe, illum ex uia retractum, in cuſtodia iuſſit haberi, ueritus ne populi eum ſequerentur, & Romã petens in arce Campaniæ Fumonis deductum arcta cuſtodia concluſit, in qua ille mortem accelerauit, non ſine infamia Bonifacij. Fuerunt apud Bonifacium odioſi Iacobus

C & Petrus cardinales de Columna, qui Gibellinorum factionem non ſolum in
ſuis oppidis, ſed etiam in Anania confouebant, cum in Guelfis Bonifacij geni-
tor, & agnati ciues Ananini numerarẽtur. Vocauit eos ad ſe Bonifacius: quos
timẽtes & Nepeſum ſecedẽtes, grauiori odio inſecutus eſt, ac cruce ſignatos in
eos miſit. Illi Præneſte ſe receperunt, quam urbem Sarra Columnenſis eorum
patruus retinebat. Sed ibi quoq; preſſi à cruce ſignatis, manere nõ potuerunt,
ideoq; Zagarolum petiere. Præneſte dirutũ eſt & Zagarolum: & deinde Co-
lumna oppidum ui captum, pari modo dirutum. Cardinales fuga dilapſi Reate
petierunt. Sarra apud Antium diu in nemoribus obuerſatus eſt, & paſtorum
pane nutritus: deinde à piratis Catelanis captus, ad remigium eſt admotus. Ti-
mebat enim iram pontificis, qui nullis eſſet Gibellinis placabilis. Notũ illud eſt,
quod Porcheto Genuẽſi archiepiſcopo ad pedes eius procidẽti in die cinerum,
dixit: Memẽto, inquit, homo quia Gibellinus es, & cum Gibellinis in cinerem
reuerteris: iniecitq; in oculos eius cineres, & eum archiepiſcopatu priuauit.
Reſtituit eum tamen poſtea, cum cardinales de Columna non fuiſſe Genuam
An. ſal. M. intellexit. Eodemq; anno milleſimo ducenteſimo nonageſimooctauo, bea-
CCXCVIII. tum Ludouicum Franciæ regum ſtirpis, ex ſecundo Carolo natum, beati Fran
ciſci ordinem profeſſum, in ſanctorum numerum retulit: ſextumq; ædidit pon
tificij iuris codicem: & Eugubiam urbem, quæ Gibellinorum ductu ab eccleſia
deſciuerat, recuperauit. Alberto duci Auſtriæ confirmationem imperij petenti
bis terq; negauit. Carolo ſecundo regi Siciliæ poſt mortem ſancti Ludouici ſu-
perſtites ex Maria uxore regis Vngariæ filia, mares ſex, fœmellæ quinq; fuerũt.
Maior natu Carolus Martellus Vngariæ regnum materna, ſecundus Rober-
tus Calabriæ dux Neapolitanum hæreditate paterna expectabat: tertius Phi-
lippus Tarentinum obtinuit principatum. Natarum prima Clementia nomi-
D ne, Carolo Philippi regis Frãciæ primogenito nupta erat: Blancam ſecundam,
Siciliæ rex Iacobus uxorem acceperat: tertiam Leonoram Fredericus Arra-
go Iacobi frater, qui & ipſe rex Siciliæ appellabatur. Mortuo Iacobo Arrago-
nenſi, Robertus Calabriæ dux iuſſu patris in Siciliam traiciens, Catina urbe po
titus eſt: & Philippus dux Tarentinus cum claſſe ſubſecutus. Verum Siculi pro
Arragonenſi ſe tenẽtes, naues plurimas armauere, & primo claſſem quam Ro
bertus remiſerat occuparunt: deinde aliam Philippi claſſem cum ipſo intercepe
runt. & Philippum apud Panormum in carcerem coniecerunt. Robertus reli-
cta Catina in Italiam redijt: & Fredericus Arrago ex Hiſpania euocatus, Sici-
liam totam obtinuit. Nec moratus in Calabriam ducens, ea quoq; potitus eſt.
In Hetruria uero ſociæ Guelfarum partium ciuitates, reuocato cum Genuen-
ſibus fœdere, Piſas terra mariq; inuaſerũt, Liburnumq; portũ ui captum incen
derunt: & ne aditus eſſet in mari, in oſtio fluminis onerarias naues demerſerũt.
Guido autem Feretanus caſtella ad Heram fluuium de Piſanis à Florẽtino oc-
cupata recepit, ipſumq; pontem munitum obtinuit, nec uenientem gentilem
Vrſinum Florentinorum ducem bello excipere auſus eſt, ſed tandiu intra mœ
nia ſe continuit, donec ille receſſit. Quæ res diſſidium apud Florẽtinos fecit, &
nobilitatem depreſſit, paxq; poſtea inter Florentinos & Piſanos conſtituta eſt.
Ann. ſalu. Anno milleſimo trecenteſimo, palatium quod Dominorum appellant, Floren
MCCC. tiæ ædificatum eſt: pomerium urbis productum, & mœnia ſuperducta, & car-
cer ampliſſimus ædificatus: & Romæ Iubileus annus celebratus. Carolus ſe-
cundus Saracenos in Luceria diu toleratos uexauit, ut qui Chriſtiani fieri nol-
lent, quæ pars maxima fuit, interfici iuſſit. Carolus autem Valeſij comes, Philip
pi Francorum regis germanus, Catharinam Balduini ultimi Conſtantinopo-
litani imperatoris filiam accepit uxorem, qui & anno Iubileo Romã petens, fa-
uores ſocero impetrauit à pontifice pro imperio recuperando. Quod pontifex
idcirco annuit, quia expeditionem in Hieroſolymam deſtinauerat. Iuſſit itaque
Carolum

A Carolum Valeſium in agrum Romanum copias adducere, eumq́ defenſorem patrimonij ſancti Petri in Thuſcia cōſtituit. Per hoc tempus in Piſtoria Cancellarij gens ditiſſima numero multiplicata, in duas partes diuiſa eſt: & altera albi uocati ſunt, altera nigri: magnis inter ſe contentionibus agitantes. Quos cum Florentini componere ſtuderent, ipſi quoq́ inter ſe diuiſi ſunt, & eadem nomina receperunt. Legatus apoſtolicus eò directus, cum nihil proficeret, ſacris interdixit. Miſſus eſt eò Carolus Valeſius. Interim albi, nigros è Piſtoria pepulerunt, Andrea Girardino equite Florentino inſtigāte. Idem morbus Lucam inuaſit. Interminelli enim primario Obiciorum familiæ ciue interfecto, nigros pellere ſtatuerunt: ſed ab illis pulſi ſunt. Valeſius Florentiam ueniens, accerſito legato, multa conatus non potuit efficere quin albi ex Florentia pellerentur, & crudeliſſima in agro fierent Florentino. Pontifex autem expeditionem in Hieroſolymam cupiens parare, Appameenſem epiſcopum ad Franciæ regem Philippum miſit. Qui cum nihil proficeret, anathema in eū & regni priuationem minatus eſt: propter quam rem Philippus eum in carcerē coniecit. Narbonenſis deinde archidiaconus ad eius liberationem miſſus, cum non impetraret, regnum Franciæ ad Romanam eccleſiam pertinere dixit: iuſſitq́ à regalibus muneribus Philippum abſtinere, quinetiam adſtātes à iuramēto regi præſtito abſoluit, & omnes gratias in regno Franciæ à pontificibus Romanis cōceſſas tandiu ſuſpendit, donec pontifex placaretur. Liberatus eſt Appameenſis epiſcopus: ſed prohibiti ſunt regnicolæ Romam ire, aut pecunias eò mittere. Secundo poſt Iubileum anno Carolus Valeſius ad conſobrinum ſuum Carolum ſecundum ſe contulit, multaq́ de Calabria recuperauit. Fredericus Arrago pacem petijt, quam ea lege obtinuit, ut urbibus & oppidis de Italia captis redditis, quandiu

B uixiſſet Trinacriam obtineret. Albi ex Florentia pulſi, inter quos Dantes poëta fuit, Forumliuij ſe contulere, quò & Gibellini Florentia extorres cōfluxerunt: & in unum corpus coëuntes, Scarpetam Ordelafum Gibellinorum in ea urbe principem ſibi ducem aſſumpſere, quibus Huguitio Fagiolanus cum pleriſq́ caſtellis in Apennino propinquis adiūctus eſt, rei militaris peritiſſimus. Bononienſes quoq́ tunc parti fauentes Gibellinæ, auxilium miſere. Idem fecit Canis Grandis Scaliger, Veronæ tum primum dominio potitus, per Dantem oratus. Exercitu congregato, per uallem Anomonis fluuij iuerūt, in Mugellanū tranſituri. Sed audientes Florentinos Lucenſesq́ eò concurriſſe, & Vbaldinæ gentis meliora quæq́ occupaſſe, tranſmiſſo Apennino ad Pollitianum caſtra firmauere: ubi ſuperueniente hoſte, fame agitati in fugam cōuerſi ſunt, & multi ipſorum capti, de quibus Florentiæ ſuppliciū captum eſt: reliqui in Romandiolam reuerſi ſunt. Philippus rex Franciæ apud Pariſios concilio eccleſiaſticorum ac nobilium conuocato, ad ſedem apoſtolicam appellauit. Per idem tempus Sarra Columnenſis in portu Maſſiliæ cum ſe clàm quis eſſet nonnullis Gallicis intimaſſet, ope regis à piratis liberatus eſt, & odio pontificis honoratus. Qui ad perniciem pontificis in Italiam miſſus eſt, eo tempore quo pontifex in Anania moram trahens, priuato Philippo, Albertum Auſtriæ ducem & imperatorem, & regem Franciæ declarauit. Philippus Guilelmum quendā Nogaretium equitem ſibi fidum, ſuadente Sarra, Romam miſit, ſub obtentu publicandæ appellationis apud Pariſios factæ: qui ducentos equites Romæ accepit, quos Carolus Valeſius ibi dimiſerat. Sarra interim ſeruili habitu in Latiū redierat, qui Nogaretium, Ferentinum petere iuſſit, & cum eo ex improuiſo Ananiam noctu ingreſſus eſt, ueteribus amicis operam nauantibus: Bonifaciumq́ pontificem in paterna domo, & in quo genitus fuerat cubiculo, ualuis ui refractis obſtupentem, propria manu cepit, Romamq́ perduxit, ubi intra quartum & uigeſimum diem uiolenta morte deceſſit. Cardinales territi Peruſiam acceſſere, ibiq́ Benedictum undecimū natione Taruiſinum ordinis prædicatorum profeſſo-

C rem pontificem creauere: qui Nogarecio, Sarraq; cum quinq; ciuibus Ananinis anathemate percuſſis, Ioannem & Iacobum cardinales tanquam iniuſte damnatos reſtituit, capello ad breue tempus abſtinere iuſſos: regemq; Franciæ ad priſtinam dignitatem reſtituit. Miſſo autem Florẽtiam Nicolao Pratenſi cardinale, urbem pacare niſus eſt. Legatus uiginti uexilliferos ibi conſtituit, nec tamen reſtituere exules potuit, quos in agrum Florentinum aduocauerat, ſed poſito interdicto Pratum ſe contulit. Pontifex nono pontificatus ſui menſe obijt. Vacante ſede Florentini extorres albi, Gibelliniq; clandeſtino itinere nocte u ad portam quæ Bononiam ducit uenientes, mœnia nondum perfecta cum magno amicorum comitatu ſupergreſſi, ad templum uſque ſanctæ Reparatæ profecti ſunt. Sed dum uel prædam quærunt uel amicos alloquuntur, conglobati ciues eos expulerunt, uictoriamq; propè hoſtium factam recuperauerunt. Florentini exinde omnia timentes, Robertũ Calabriæ ducem ſuorum & Guelforum omnium ductorem ea lege acceperũt, ut ex illius arbitrio bellum paxq; penderet: in cuius aduentu cum Lucenſibus ad opprimendam obſidione Piſtoriam profecti ſunt. Sed Florentini & cæterarum urbium exules Piſtoriam egregie defendentes, Robertum uſque ad Prati mœnia repulerunt. Interim Peruſij Bernardus Burdegallenſis epiſcopus in Gallijs agens, in põtificem electus eſt. Qui electioni conſentiens, Lugdunum ſe contulit ex Burdegala, & Clemens quintus appellatus eſt. Ad quẽ uocati cardinales, ſine mora profecti ſunt menſe Auguſto, anno milleſimo trecẽteſimoquinto, & ſeptuagintaquatuor annis in Gallijs Romana curia tenta eſt, magno Chriſtianorum malo. Interfuerunt coronationi pontificis Philippus rex Franciæ, Carolusq; frater ſuus ex Italia reuerſus: Ioannes dux Britanniæ, qui ruina muri oppreſſus eſt, cum multis alijs, dum pompa per urbem duceretur. Philippus rex debilitatus, & pontifex in

Ann. ſalu. MCCCV.

D turba preſſus, iaſpidem precioſiſſimum ex mitra amiſit. Creauit autẽ Clemens plurimos ex Gallia cardinales, ex Italia nullum, niſi quod Ioannem & Iacobum Columnenſes ad capellum reſtituit. Tres cardinales Romã cum Senatoria poteſtate miſit. Sardiniam à Saracenis occupatam, dum Genuenſes Piſaniq; contendunt, Frederico Siciliæ regi ea conditione conceſſit, ut illico recipiendæ manum apponeret. Veneti uero cum Carolo ſecundo aduerſus imperatorẽ Conſtantinopolitanũ fœdus iniere: propter quam rem Raſſus rex anno milleſimo treceteſimoſeptimo Romano pontifici unionem promiſit. Sed cum Veneti Carolusq; refrixiſſent, propoſitum mutauit. Apud Nouariam Dulcinus quidam & Margarita uxor, nouam hæreſim inuenerunt aduerſus ſacerdotes, per quam mares fœminæq; ſimul habitantes in omnem libidinem prolabebantur. Miſſi aduerſus eos per Papam nuncij, in excelſum montem alpibus continentem coactos fame & frigore ſuffectos, ad unum ſuſtulerunt. Reſcitum quoque eſt Templarios qui pro Chriſto olim pugnare ſoliti erant, Chriſto rebelles, Saracenis conſenſiſſe: propter quam rem ſupplicio affecti ſunt, & bona eorum partim nouis religionibus attributa ſunt. Iudæos quoq; cum ſingulis ueſtimentis ex Frãcia Philippus eiecit, bonis eorum occupatis. Rhodus à Saracenis Turcisq; occupata eſt, quam Hoſpitalarij nouis aucti opibus receperũt. Albertum imperatorem Ioannes ex fratre nepos interfecit. Longobardiæ ciuitates quos habebant capitaneos, dominos pertulere: Verona Scaligeros, Mantua Paſſerinos, Padua Carrarienſes, Ferraria Eſtenſes, qui Mutinæ Rhegioq; poſt annũ Iubileum frena impoſuerant, adeoq; creuerant, ut Carolus ſecundus rex Neapolitanus Beatricem filiam ex Maria uxore ſuſceptam, Azoni tunc Marchioni uxorem dederit. Ipſe autem Azo anno poſt Iubileum quinto, & eius matrimonij primo, à filio ſuo adoleſcẽte Friſco nomine ex aliena uxore ſuſcepto, dolo captus, & in carcere necatus eſt. Friſcus paternum dominium obtinuit, & auxilio Venetorũ ad expugnãdum Thealdum caſtellũ ponti impoſitum properauit.

Ann. ſalu. MCCCVII.

Cardinalis

A Cardinalis cognomine Pelagura Bononiam à Clemẽte miſſus, Venetis impe-
rauit, ut à re Ferrarienſi abſtinerent. Sed illi obaudiẽtes, cum iam populus mu-
tato propoſito, eccleſiæ dominium acclamaret, caſtellum expugnauere. Friſcus
in ultionem populi rebellantis, Ferrariæ penè mediam partem incendit. Ciues
excluſo Friſco, Venetis ſe permiſere. Pelagura legatus cruce ſignãdos aduerſus
Venetos Ferrarienſesq́ Bononiæ cõuocauit: & Clemens Venetis apud Aui-
nionem publice excõmunicatis, ſacris interdixit, & pro ſeruis haberi iuſſit ubi-
cunq́ reperirentur: propter quam rem in Anglia & Gallijs multa detrimenta
perpeſſi ſunt. Miſit pontifex alios cardinales in Hetruriam, qui Roberto duci
Calabriæ, & Florentinis, Lucenſibus, ac cæteris Piſtoriam obſidentibus impera
rent, ut Piſtorienſes dimitterẽt. Paruerunt omnes præter Florentini ac Lucen-
ſes, propter quam rem ſacris eis interdictum eſt. Robertus ad põtificem ſalutan
dum Auinionem petijt: & Piſtorienſes bello fatigati deditionem fecere. Potiti
urbe Florẽtini ac Lucenſes, à ciuium ſanguine temperarunt, mœnia uero deie
cerunt, & foſſas impleuerunt, agro urbis inter ſe diuiſo. Piſtoria in rus redacta,
utriq́ populo ſubiecta manſit. Florentini Accianicum oppidũ gentis Vbaldinæ
in agro Mugellano, in arduo monte ſitum, pecuniaria pactione receptũ dirue-
runt, & in plano propinquo Scarpariam aliud oppidũ ædificauerunt, ubi prius
erant tabernæ. Miſſus eſt Neapulio cardinalis Vrſinus in Hetruriã qui res com
poneret: ſed à Florentinis ac Lucenſibus ſpretus, anathema & interdictum in
eos continuauit. Florẽtini clerũ grauiſſimis exactionibus uexauerunt: Curſium
Donatum ciuẽ bene meritũ, quia Huguitionis Fagiolani filiã duxiſſet uxorem,
multis cædibus hinc atq́ inde agitatis interſecerũt. Aretini Tarlatos de republi-
ca optime meritos, Guelſis exulibus in patriam reductis, per arma eiecerũt. Flo
B rentini erga Lucenſes ingrati, repurgatis Piſtoriæ foſſis, portisq́ & uallo excita
tis, urbem ſibi retinuerunt. Huguitio Fagiolanus ob iniuriam generis, Tarlatos
in Aretium redire adiuuit. Pelagura legatus Ferrariã per cruce ſignatos & Flo
rentinorum auxilia recuperauit, multa in Venetos occidione cõmiſſa: qui Fer-
raria & caſtello Thealdo coacti exceſſere. Pontifex Florẽtinis Venetisq́ pacem
dedit. Anno milleſimo trecẽteſimooctauo, Carolus ſecũdus Neapolitanus rex Ann. ſalu.
obijt. Robertus filius habita confirmatione pontificis, in Italiam redijt. Interim MCCCVIII
Lambertus, Bernardinusq́ fratres de Polenta Rauennæ ciues, Ferrarienſium
opera caſtrum Marcomama quod in Padi ripa Veneti tenebãt, inſcio Pelagura
ceperunt: qua de cauſa Pelagura Roberto regi Bononiã appulſo, Ferrariã com
miſit pro eccleſia gubernãdam. Is Degum dela Rapta Cathelanũ cum cohorte
equitum Ferrariæ reliquit. Tumultum fecit populus, reductionẽ nobiliũ Eſten
ſium acclamãs. Degus dimiſſo à caſtello Thealdo præſidio, duodetriginta ciues
ſuſpendio interfecit, & multos in carcerẽ coniecit pecunia mulctandos. Per hoc
tempus Henricus Lucemburgẽſis à Germanis in imperatorem electus eſt, & à
pontifice acceptatus, ea lege, ut intra biennium Italiam peteret coronã acceptu
rus. Qui miſſis oratoribus Florentiam, magnum ſe Germanorũ exercitum du
cturum ait, petijtq́ in urbe recipi, & Aretinos ab inuaſione Florẽtina liberari.
Reſpondere Florentini: Imprudẽter agere ſapientem principem, qui barbaros
in Italiam duceret, quam deberet à barbaris tueri: De receptione ſua cum adue
nerit imperator conſultandum eſſe: Aretinis nõ bene conſulere imperatorem,
quos ſciret Guelfos expuliſſe: exules enim conſueuiſſe imperatorũ ope reſtitui.
Propter quam rem Dantes, Florentinos cæcos tunc primum appellare cœpit,
qui tam inſulſe reſponderent. Oratores Aretium profecti ciuitatem confirma-
runt, & Florentini ex agro Aretino exceſſerũt. Timebant Henricũ Florentini,
ſed aduentu Roberti regis recreati ſunt, qui ſe Guelfarum partiũ tutorem con-
ſtituit. Henricus tranſgreſſus alpes, Taurinenſes, ad quos primum deſcenſurus
erat, in deditionẽ accepit, deinde Eſtenſes, uicariosq́ eis dedit. Philippus Papiæ

C comes,Simon Collubianus Vercellenſis, Antonius Laudæ, tyranni,Henrico occurrẽtes,datos uicarios accepcrũt.Alboinus,Caruſq; grandis, Scaligeri, per oratores ſe dedidere.Duæ factiones Mediolanum tenebãt,Turriani & Viceco mites.Guido Turrianus Guelforũ,Matthæus Vicecomes Gibellinorum, prin cipes erant.Guido capitaneatus populi magiſtratum gerens, quamuis aduentum Henrici cupide expectaret,Guelfis amicum imperatorem ratus,ueritus ta men ne Matthæus gratiam occuparet,cõtracto exercitu, in agro Mediolanenſi ſe cõtinuit.Matthæus uero ad Lupoldum Auſtriæ ducem ſibi notum mittens, ſuaſit ut copias urbi admoueret, futurũ ut ea potiretur.Qua re cognita Guido, ad arma concurrit, & tumultus in urbe excitatus eſt. Sed aduenicns Henricus, utranq; partem terruit,& intromiſſus urbe potitus eſt.Pro cuius pace ſeruãda, Guidoni Vercellas dono dedit: & Galeatio Matthæi filio,quem ſecũ Romam ducere conſtituit,equitum præfecturã promiſit:Lupoldusq; dux Auſtriæ cum Germanorũ cohortibus urbi præfectus eſt. Qua re audita, Lombardi omnes præter Alexãdrinos imperatori ſe dederũt, tyranniq; & populi uicarios admiſe runt.Patauini à Ferrarienſibus & Roberto admoniti, nõ ſatis pariturí uidebantur. Henricus coronam ferream quam Modoëtiæ recipere debuit, Mediolani recepit magna impenſa ciuiũ,ita ut grauata onere plebs tumultum fecerit:quæ cum libertatem ſperaret, maiorem ſeruitutem inuenerat: ſeditioſiſq; populum incitantibus, ad arma concurſum eſt. Germani principio deterriti, cum cædes in ſuis & uulnera æderentur, introductis quæ in ſuburbijs erant copijs, in utranq; factionem prælio decertare cœperunt.Galeatius Vicecomes, Matthæo genitore domi relicto, tanquam ad arcem ſuorum ſeruandam, duce Lupoldo & Germanis ad eum conglobatis adhæſit,culpam plebis in Turrianos referens tyrannidem affectantes. Germani facile credentes, cum Gibellinis magno fu-
D rore Turrianos aggreſſi ſunt.Illi apud plateam beatæ Mariæ Nouæ aliquantulum immorati,tandem Guidone ſuadente, cum filijs & uxoribus in fugã uerſi, Vercellas petiere: ex quorum factione triginta interfecti ſunt, quorũ quatuor Turriani fuere. Qua re cognita, Cremonenſes atq; Cremenſes uicarium impoſitum, & Gibellinos armis non ſine cædibus expulerunt.Brixiani quoq; Theobaldum Gibellinum eiecerunt: & apud Parmam Rubei paulò ante Henrici iuſſu à Giberto Corrigienſe in patriam recepti,exulare iuſſi ſunt.Henricus exercitum diſperſum congregauit,atq; in Cremonenſes duxit.Guelfi non expectare auſi, Brixiam cum pueris & uxoribus migrauere. Cremonẽſes deditione facta,mitiorem principem experti ſunt.Cremonæ mœnia euerſa ſunt,& Crema inde munita. Parmenſes eiectis Guelfis,uicarium imperatoris acceperunt. Duxit paulò poſt Henricus in Brixiã,quæ diu defenſa eſt à ſuis & alienis Guelfis.Poſtremo machinis oppugnata,fugientibus in montana Guelfis,dedita eſt, & muris ſpoliata. Placentini Alberto Scoto Guelforum duce eiecto,uicarium imperatoris accepere.Veneti requiſitum imperatori nauigium obtulere.Veronenſes,Vicentini,Paduani,& Taruiſini,miſſos uicarios acceperunt.Varnerius Hauſpergenſis comes Lombardiæ præfectus eſt cum paucis copijs. Henricus imperator,Amideo Sabaudiæ comite,& Piſanorum Genuenſiumq; oratoribus ſequentibus,per Placentinos Genuam petijt,ubi oratores Roberti regis Neapolitani & Frederici Siciliæ eum adierunt:illi ſimulatam,iſti ueram amicitiam offerentes: quibus Henricus ſecundũ poſtulata reſpondit. Miſerat Robertus Mareſcallũ cum duobus millibus equitum in Romandiolam,qui etiam Florentinis auxilio eſſet & Lucenſibus. Imperator claſſe Genuenſium Piſas uenit, miſſo terreſtri itinere exercitu, qui Lucenſes miris modis afflictauit. Per
Ann. ſalu. hoc tempus anno milleſimo trecenteſimo undecimo, Clemens quintus in con
MCCCXI. cilio Viennenſi Clemẽtinarum librum ædidit:Templariorum religionem funditus extinxit: de ſubuentione pro terra ſancta irritam prouiſionem fecit.Hen

ricus

A ricus Ludouicum Sabaudienſem Amidei filium cum quingentis equitibus Romam præmiſit, qui apud Stephanum Columnam prope Lateranēſe palatium recepti, Vrſinos in ſuſpicionē adduxere. Henricus Viterbiū ſe contulit, & inde ſummo cum honore Romam deductus eſt, & per tres cardinales à Clemente miſſos coronatus. Conuiuio celebrato, in quo primores Vrbis, præter Vrſinos, interfuere, iuramēta fidelitatis à Romanis exegit, & loca quædam in Theatris Thermisq́ muniuit, in quibus ſuos collocauit. Sed cum pecuniam à multitudine exigere uellet, cōmota eſt ciuitas, & omnis utriuſq́ factionis populus ad Vrſinos cōfluxit, qui ſe in ſuis domibus prope Tyberim & Adriani pontem communierant. Henricus ſagittarios à Piſanis miſſos à nauibus uocari iuſſit. Venerat Romā Ioannes Roberti regis frater, qui turmas nauales quas ſecū adduxerat, & ſub Auētino collocauerat, in ſagittarios Piſanorum irrrumpere iuſſit. Quibus dolo oppreſſis, equitatū intromiſit Vrbi propinquum, & in Vrbē imperatori rebellē duxit. Henricus hac de cauſa in Laterano coronatus, cum commeatibus careret Tybur migrauit. Et Ioānes Roberti frater, iuſſu cardinaliū recedēs, pacificā Vrbē reliquit decimotertio die poſtq́ cœptū fuerat tumultuari. Henricus expeditis oratoribus Frederici Siciliæ regis, Peruſium, & deinde Aretium uenit: comitantibusq́ Gibellinis expulſis, occupatisq́ Arni caſtellis, obſidionem ad mœnia Florētina locauit. Lucēſes, Miniatēſes, Senenſes, Bononienſes & Ferrarienſes auxilia miſerant, & inerat Roberti equitatus: itaq́ non eſt intentata oppugnatio, ſed uaſtatus eſt ager. Et deinde ad Bonitium imperator cum exercitu uenit, oppidumq́ reſtituit antea deſtructū, ibiq́ hyemauit, ſperās Florentinos fame laborātes deditionem facturos, uaſtauitq́ Geminiatenſium, Collenſiumq́ & Senenſiū agros. Florētini nullā aliam ſpem habētes, Roberto regi ea lege ſe dederunt, ut exules nullo unq́ tempore nulláue ratione reduce-
B ret: nec tamen Robertus alia miſit auxilia quàm prius, Frederici Siculi bello agitatus, qui Rhegium ex Calabris occupauerat: & claſſis Piſana Genuēſisq́ erat ad damna Roberti. Henricus Piſas ſe cōtulit, ibiq́ Robertum citauit tanquam reum maieſtatis: Lucenſes & Miniatenſes magnis affecit cladibus. Profectus Aretium, ibi Robertū regno priuauit, quamuis Papa citationem ad locum non tutum factam damnauerit. Duxit & contra Senenſes. Cum autē ægrotare cœpiſſet, ad balnea Maceratenſia ſe tranſtulit, redijtq́ male ſanus ad Bonumconuentum, ibiq́ mortuus eſt: quem ferunt Florentinorum dolis, à monacho prædicatore in euchariſtia intoxicatum. Mors eius Florentinorū & Roberti Siculi ſalus fuit. Piſani cum Florentinorum Lucenſiumq́ odia timerent, Huguttionem Fagiolanum quaſi dominum accepere, qui ad equitatum ſuum, quingentos equites addidit Henrico militare ſolitos, Lucenſiumq́ agros miro modo uaſtauit, & oppida multa abſtulit: pacemq́ petentibus ea conditione dedit, ut dimiſſa agri ſui parte, Gibellinos exules in patriam reducerent. Duxit quoque in Florentinos, magnasq́ illis attulit clades. Sed contendentibus inter ſe Lucanis, Guelfis & Gibellinis, propter bona direpta, reuocatus eſt ut tumultum Lucenſem tolleret. Ingreſſus urbem utranq́ partem reprehendit: ſed Guelfi nihil tutum à Gibellino duce ſperantes, effugerunt, & Gibellini bona eorum diripuere. Ad quam rapinam accurrentes Germani, etiam Gibellinos aliquos ſpoliauere. Sic Luca Piſanorum, uel potius Fagiolani dominio ſubdita eſt. Florentini bellum aduerſus Aretinos mouerant, qui Tarlatis adnitentibus Fagiolano fauebant. Rex Robertus Petrum Grauinæ comitem germanum ſuum natu minorem in Hetruriā miſit cum equitatu nō paruo. Inter hæc Philippus rex Franciæ per cardinalem ad ſe miſſum à Clemente ſuaſus, conuentum apud Pariſios habuit, in quo & ipſe cū filijs duobus, Ludouico Nauarræ rege, & Carolo Valeſij comite, Eduardusq́ rex Angliæ, uoto ſubueniendi Hieroſolymæ rebus emiſſo, cruce ſignati ſunt, quæ uota in irritum cecidere. Clemens autem cum

C Petrum Morroneum, qui Celeſtinus fuerat, in numerum beatorum retuliſſet, uita deceſſit, & ſedis uacatio diuturna fuit. Interea electores imperij in diſcordia duos nominauere, Ludouicum Bauariæ, & Fredericũ Auſtriæ duces. Quibus inter ſe prælio concurrentibus, Fredericus ſuperatus captusq́ eſt. Ludouicus ſuperbia elatus, abſq́ Romani pontificis autoritate imperatorem ſe appellauit. Matthæũ uicecomitem, Galeatiumq́, Marcum, Luchinum, Ioannẽ, & Stephanum eius filios ita fouit, ut ad tyrãnidem aſpirauerint. Petrus Grauinæ comes, Guidonem Petramalam epiſcopum in ſententiam traxit, ut cum Florentinis concordaret, quò Tarlatos Fagiolani amicitia potentes deprimi poſſet, & urbis tyrannis ad eum perueniret. Fœdus ita ictum eſt, ut licet domini nomen Roberto regi ſit permiſſum, epiſcopo tamen Petramalæ urbis adminiſtrandæ, creandorumq́ magiſtratuũ poteſtas manſerit: & omnia Florentinis reſtituta ſunt, quæ ſub Henrico amiſerant. Fagiolanus autem ad portas uſq́ Florentinas excurrebat, Piſtorienſes, Miniatenſes & Volaterranos infeſtabat, caſtra ad montem Catinum poſuit, excitatis in circuitu caſtellis: & manè oppugnabat oppidum, ſerò in Piſtorieſi agro prædas agebat, & in aliorum territorijs. Interea Philippus princeps Tarentinus, fratrum octo Roberti regis ordine quartus, alium equitatum Florentiam duxit. Cardinales apud Lugdunum poſt duorum annorum ſedis uacationem, Iacobum Cantuariẽſem epiſcopum Portuenſem, in pontificem creauerunt, Ioannem uiceſimum ſecundum appellatum, qui Ludouicum petentem, noluit cõfirmare in imperio. Florentini aduentu Philippi elatiores facti, cum Senenſibus, Miniatenſibus & Volaterranis obſidionem montis Catini ſoluere cupientes, Philippo & Petro fratribus exercitum duxere, caſtraq́ ſua Fagiolani caſtris propinqua poſuere. Ille relictis caſtellis munitis, quadrato agmine Lucam petere ſtatuit. Recedentem Fagiolam, fugientem rati hoſtes eum inſecuti ſunt. Cõmiſſum eſt prælium atrox & uarium, in quo Petrus

D regis, & Frãciſcus Fagiolani filius, dum acerrime pugnant, cecidere. Huguitio uictoria potitus eſt, quatuor millia cæſa ſunt, multò plures capti, & mons Catinus deditus eſt. Terruit ea clades admodũ Florẽtinos, libenterq́ Roberti regis excuſſo iugo, alium dominum Florentia recepiſſet, ſi quem illo fortunatiorem inueniſſet. Per hoc tempus nobilis quidã adoleſcens de familia Bochinpanûm Ferrarienſi, interfectus eſt à cõmilitone Deghi deleto Cathelano: in quem non uindicantibus magiſtratibus, Rainaldus eiuſdem familiæ, accerſitis ex Rodigio Obitione & Azone Eſtẽſibus, tumultum excitauit, partemq́ ciuitatis aggreſſus eſt, quam Cathelani prope pontem munierãt. Cathelani eruperũt, & ciues qui munitam tenebant urbem, eam prodiderunt. Eſtenſes cum globo ſuorum Cathelanos aggreſſi ſunt, eosq́ in fugam uerterũt. Qui cum nõ poſſent ad munitionem redire, in ſcaphas ſe coniecerũt: quæ põdere grauatæ Cathelanos demerſerũt. Deghus relicto caſtelli Thealdi arce, Bononiam migrauit, atq́ hoc pa

An. ſalu. M. CCCXVIII cto Eſtenſes pleno Ferrariæ dominio potiti ſunt, anno milleſimo treceteſimo decimooctauo. Per quod tempus Piſani fortunã ſuam nõ ferẽtes, Fagiolanum interficere coniurarũt. Nec conſiliũ mutauere, quãuis aliqui publica animaduerſione puniti ſint. Idem quoq́ animus Lucẽſes tenuit, quibus Nerius Fagiolani filius cum præſidio equitũ præerat. Caſtrutius adoleſcens familia Caſtracanum nobili natus, coniuratorũ caput erat apud Lucẽſes, quem Nerius propter prædam in Lucenſibus factã coniecit in carcerẽ, atq́ ad ſuppliciũ educere parabat, ſed ſubitò tumultus exortus eſt: ad quem compeſcendũ cum Fagiolanus Piſa egreſſus pergeret, obuiũ filiũ habuit, qui Luca pulſus, ad patrẽ cõfugiebat. Quo narrante Lucenſiũ rebellionẽ, nuncij è Piſa uenietes, rebellaſſe Piſanos referũt, & clauſis portis in libertatẽ ſe erexiſſe. Fagiolanus eadem die duarũ urbium dominio priuatus, ad Maleſpinas Marchiones amicos confugiens, per Lunẽſem regionem longo circuitu ad ſua Romandiolæ oppida rediens cõſenuit, filiosq́

moriens

A moriens & nepotes reliquit: qui noſtra ætate paternis Saſinatenſis Boiorum
olim agri caſtellis à Florentino populo ſunt pulſi. Caſtrutius è carcere eductus,
tyrannidem apud Lucanos inuaſit, & Piſani petitam per legatos pacem à Ro-
berto rege impetrauere. Ioannes pontifex per legatum Vicecomites Mediola-
num relinquere nolētes excommunicauit, Ludouicumq́ Bauarum apoſtolica
monita refugientem, extra eccleſiam fecit. In Lombardia & in Genua Guelſi
à Gibellinis male tractati ſunt: ſed Genuenſes Roberti regis accepto dominio
& auxilio impetrato, Gibellinis uicem reddidere. Qui Saonam populariter mi-
grarunt, cum multæ prius cædes in circunſtantibus montibus & incēdia facta
fuiſſent. Obſederāt Gibellini Genuam anno milleſimo trecēteſimo trigeſimo, Ann. ſalu.
& cuniculis ſubfoderant urbem. Guelſi pari modo in caſtra hoſtilia cuniculos MCCCXXX
agebant. Qui ſub terra ſibi inuicem occurrentes, durum commiſere prælium.
Superati Guelſi aquam in cuniculum deduxerunt, quæ hoſtium opera inun-
dauit, incaſſum ceſſura, niſi ſuppoſitus repente ignis pontes combuſſiſſet, qui-
bus ad quadraginta murorum urbis cubitis aliquandiu fuerunt ſuſtentati. Ce-
cidit murus, & Gibellini in urbem irrumpere tentauerunt, ſed cum multo ſan
guine repulſi ſunt. Robertus rex uictoria potitus, Saonam quô Gibellini cōfu
gerant, non ſine ſanguine eiectis Gibellinis obtinuit, & in Gallias ſe contulit:
indeq́ ſuadente pontifice Carolū, Valeſij comitē, regis Franciæ Philippi filium
in Italiam miſit, qui Guelſis præſidio eſſet Vercellis apud Guidonem de Turre
congregatis: qui Vercellarum dominio potitus eſt, ſed breui expulſus eſt à Ga
leatio uicecomite, qui iuſſu Bauari eam ciuitatem occupauit. Caſtrutius Lucen
ſis tyrannus, & Guido Petramala præſul Aretinus Gibellinarum duces par-
tium, Florentinos agitabant: bisq́ Caſtrutius Florentinorum copias fudit apud
Victolinum & apud Fucetiū. Et Piſtorienſes ſuaſione Philippi Tiditij ciuis ſui,
B Caſtrutio fœderati ſunt, Florentinorum amicitia reiecta. Petramala quoq́ Vo-
camanum oppidum obſidione cepit, Florētinorum copijs repulſis. Cumq́ Flo
rentini aduerſus Caſtrutium ducere cogitaſſent, Genuēſibus Lucenſia littora
claſſe uexantibus, ductor Florentinorum uir externus, pecunia corruptus, ad
Caſtrutium defecit, & magna uaſtitas in Miniatenſibus ædita eſt, & Montopo-
rianis. Caſtrutius quoq́ Pratenſes inuaſit. Florentini exules rogauere ut auxi-
lium ferrent, reditum promittentes, ſi egregie operā nauarent. Quibus ad duo
millia ferme conuenientibus, exercitus eductus eſt. Cumq́ Caſtrutius non in-
ueniretur, reuerſi in urbem noluerunt exules intromittere. Illi furtò per no-
ctem ingredi tentauerunt, ſed re prodita, in diuerſa diſſipati ſunt. Guido Petra-
mala multa oppida recuperauit, quæ de Aretinis Florentini poſſiderunt, &
Ciuitatem caſtelli Guelſis eiectis ſubegit: propter quam rem Peruſini epiſcopo
Aretino bellum intulerunt: & Philippus Tiditius cum tyrannidem Piſtorij
retinere non poſſet, Caſtrutium admiſit, qui arcem communire curauit. Orati
Senenſes, Bononienſes, Peruſini, Miniatenſes, Volaterrani, auxilia Florentinis
miſere, Raimundo Cardonio Hiſpano belli duce mercede cōducto: fueruntq́
equites tria millia, pedites uiginti millia. Galeatius uero uicecomes Accium fi-
lium natu maiorem Caſtrutio opem ferre iuſſit. Proceſſerunt Florentini, & ali-
quot oppida de Caſtrutij poteſtate ceperunt. Qui egreſſus priuſquam Accius
adueniſſet, ad Sextimanas aquas cum hoſtibus congreſſus, multos ac meliores
de Florentinis interfecit, cepitq́, ſed ſaucius ipſe de prælio exceſſit. Manſerunt
tamen Florentini in agro Lucenſi, & deinde ad Fucetium receſſere. Caſtrutius
intelligens appropinquare Accium, cum mille & quingentis equitibus Floren
tinos aſtu ad prælium irritauit, in quo Raimundus & filius eius intercepti ſunt,
& omnis Florentinorum exercitus turpiter fuſus fugatusq́ eſt. Caſtrutius &
Accius uictoria potiti, ſex diebus quieti datis, ad mœnia uſq́ Florentina proſpi-
cienda exercitū deduxere, ſecundoq́ ab urbe milliario aliquot diebus cōſedere,

C omniaq; feſtorum gaudia oſtenderunt. Deinde cum undiq; urbem luſtraſſent
& nemo exiret, abierunt. Prima hæc Vicecomitum in Florentinos expeditio
fuit. Ioannes interim pontifex multis cardinalibus creatis, inter quos duo tantū
Itali fuere, Ioannes Columna, & alter Ioannes Vrſinus: duos in collegium ſan=
ctorum retulit, Thomā Erfordenſem epiſcopum, & Thomam Aquinatem or=
An. ſal. M. dinis prædicatorum. Et anno milleſimo trecenteſimo uigeſimooctauo Ludoui
CCCXXVIII cum Bauarum eccleſiæ rebellem ac ſciſmaticū declarauit: Guidonem Petrama=
lam poſt occupatam Ciuitatemcaſtelli ſacerdotio exautorauit: Cortonam de
diœceſi Aretina ſeparauit, & in ciuitatem erexit, Ioanne Biordi Vbertino in
Cortonenſem epiſcopū declarato. Guido uero Vbertinorū caſtella, Laterinum
Sabinumq; euertit. Rainaldus Obitio & Nicolaus Eſtenſes Ferrariæ tyranni,
Argentam Rauennatis eccleſiæ oppidum, & alia multa loca occupauerūt, Al=
merici archiepiſcopi odio, qui Romandiolā pro eccleſia gubernabat. Paſſerinus
etiam Bonacoſa, qui fauore Bauari ad tyrannidem Mantuæ aſpirauerat, ſorore
Eſtenſium in matrimonium accepta, cum copijs ad eos acceſſit: qui ſimul iuncti
Bononiam aggredi præſumpſere: ubi à Beltrando Imolenſi eccleſiæ copiarum
duce, maximum acceperunt incommodum: excommunicati ſunt, & Ferraria
interdicta. Caſtrutius Florentinos ex oppido Signia multis cladibus affecit: illi
Carolum Roberti filium per oratores in dominū uocauere. Et Caſtrutius Mon
timalo multo labore expugnato, Signiam diruit. Ioannes pōtifex Ioannem Vr
ſinum cardinalem in Italiam miſit: qui Florentiam profectus, Guelfos in ſpem
erexit. Bauarus cum magnis copijs profectus Tridentum uenit, & magnis Gi=
bellinorum precibus Mediolanum petijt, ibiq; corona ferrea à Guidone Pe=
D tramala præſulatus autoritate præſumpta coronatus eſt. Pecunia egens cum à
populo eam exigeret, & Galeatius id diſſuaderet, illum & filios in carcerē con
iecit: Mediolanenſibusq; grandi accepta pecunia conceſſit, ut uigintiquatuor
eligerent Reipub. adminiſtratores: quibus ipſe præfectū addidit, ea geſturum
imperiali autoritate, quæ magiſtratus externi in liberis ciuitatibus exercent. Et
cum in Brixianos duxiſſet, apud Vrcios aliquantulum immoratus, in Hetru=
riam uenit. Carolus interim in Caſtrutium duxit, & aliqua caſtella de Piſtorien
ſibus expugnauit abſente Caſtrutio, qui Bauaro obuiam iuerat. Receptus eſt
Bauarus ſummo cum honore à Lucanis. Piſani diſcordes fuere, & tandem Ca=
ſtrutio Guidoneq; diuerſo itinere adnitentibus eum admiſerunt. Vbi duobus
moratus menſibus, Caſtrutio intercedēte Galeatium uicecomitem, Acciumq;
& Marcum filios liberauit. Guido dum domum redijt, apud Nigrummontem
febre correptus interijt: cuius frater Saccon, Aretiū obtinuit. Bauarus Caſtru=
tio cum mille quingētis equitibus comitante, Romam petijt: ubi Laterani à Ste
phano Columna ſeniore Sarræ genitore, iuſſu cleri & populi coronatus eſt.
Duo tunc Barones, uicarij Romanorum regis appellati, urbem gubernabant:
qui à Romano Senatu creati, annuum magiſtratū gerebāt: & aliquandiu uni=
cus fuit, qui per abſentiam alium ſubſtituit. Stephanus tunc hunc magiſtratum
geſſit, & Nicolaum de Comite aliquando ſibi ſubſtituit. Ornatus imperij coro=
na Bauarus, Petrum Corbarienſem ordinis minorū profeſſorem, Reatini agri,
in antipapam erexit, ruſticum hominem: qui uxorem habens iuuenem reniten
temq;, pſeudoreligioſus erat, illiq; reuerentiam pontifici debitam præbuit: qui
cardinales & epiſcopos adulterinos creauit. Interea Carolus qui ad patrem in
regnum redierat, Philippum Carnotenſem cum mille equitibus Florentiæ di=
miſerat, qui per hyemem congelatis foſſarum aquis, furtò Piſtoriam ingreſſus
eſt, eamq;, arce occupata, non ſine multo ſanguine diripuit atque obtinuit: quæ
res conceptam in Robertum à Bauaro expeditionem turbauit. Caſtrutius ea re
cognita, repente cum Vicecomitibus Piſas Lucamq; uenit, & obſeſſam Piſto=
riam, fame ad deditionem compulit. Bauarus Tudertum, & deinde Viterbium
petijt,

A petijt, ubi dimiſſo antipapa Piſas repetijt, in Florentiam ducturus. Nec potuit à Genuenſibus perſuaderi ut regnum peteret, quorum claſſis contra Robertum tardiuſcule parata fuerat ſimul cū Sicula. Erat enim magna ſpe fretus Florentiæ capiundæ: neque deceptus fuiſſet, niſi Caſtrutius morbo contracto ex labore migraſſet, cuius filij Arrigus & Galeranus cum præſidia Piſis imponerēt, à Bauaro per ingratitudinē excluſi ſunt. Idemq́ Lucæ factū eſt: quas urbes Bauarus pro imperio retinuit. Per hoc tempus Carolus quoq́ Roberti filius Florentinorum dominus, in regno uita deceſſit: & multi Germani defectu pecuniæ à Bauaro defecerunt. Milites Caſtrutij apud Piſam ſe continuere, ibiq́ Galeatius uicecomes obijt. Accius uero & Marcus filij ad Bauarum confugiētes, pecuniam ei magnam promiſerunt, ſi ſe Mediolanum remitteret. Ille indignatus commiſit eos quatuor nobilibus Germanis, qui unum eorum Accium introducerent Mediolanum, alio pro obſide retento, & pecuniam acciperent. Factum eſt ita. Sed Germani pecunia recepta, in Alemanniam abierunt. Bauarus indignatus, in Lombardiam ſe contulit, antipapa Piſis relicto. Frater Accij obſes apud Germanos in Hetruria pro fratre remanſerat. Cum redijſſet in Lombardiam Bauarus, ab Accio prohibitus eſt ne Mediolanum intraret, paternæ iniuriæ memor. Germani uero milites in Hetruria Marco uicecomiti fidem habere cœperunt, eumq́ ex obſide ducem ſibi aſſumpſerunt: qui per Caſtrutianorum gratiam arce Lucenſi obtenta, urbis dominio potitus eſt. Piſtorienſes eiecto Bauari præſidio, pacem cum Florētinis fecere, & reductis exulibus uniti ſunt. Piſani emiſſo Tarlato, quem Bauarus reliquerat, præfecto, in libertatē ſe uendicarunt: & Caſtrutiani milites Catinum & Victolinum oppida à Florentinis occupata receperunt. Germani uero milites Lucam pro uicecomite obtinentes, eam Spinulæ Genuenſi, extorrium Genuenſium claſſis ductori, uen-

B diderunt. Inter Spinulam & Florentinū bellum exarſit: quod Spinula cōductis mercede Caſtrutij militibus egregie repulit. Florentini tamen Catinum obtinuere. Bauarus in Germaniam confuſus abijt, & antipapa à Boniſacio comite Piſano captus, Auinionemq́ perductus, & pontifici dono datus, uitam in carcere ſine ui finiuit. Pontifex autem Philippo rege Franciæ inſtante, generalem pro terra ſancta expeditionem edixit, eccleſiaſticis decimis regni Franciæ eidem Philippo promiſſis, ſibi reliquis reſeruatis. Quæ dum aguntur, Ioannes Bohemiæ rex, Henrici Brandeburgenſis filius ad pontificem mittens, ſequeſtrem ſe obtulit, ut Bauarus eccleſiæ reconciliatus, ius ſuum dimitteret, & Henricus alter ex Bauaria imperator crearetur. Quod licet pontifex parum exaudiuerit, Roberti tamen Neapolitani regis animum offendit, qui nullum imperatorem creari uoluiſſet, in Italiam tranſiturum. Florentini Lucam poſſederunt, ſed ab equitibus Ioannis Bohemiæ regis repulſi ſunt. Qui cum à Brixianis accerſitus Bergamum ceperat, & Spinulæ duo millia equitum miſerat, agrum Florentinum populati ſunt. Cepit quoque rex Bohemiæ Parmam, Rhegium & Mutinam, non ægre ferente legato Papæ qui eas capere nitebatur. Is enim amicitia cum rege inita, Florentinos contra conſuetudinem Bononienſibus infenſos reddidit: idq́ uolente Papa factum creditur. Mutata eſt Italiæ conditio, ut quibus Papa & rex Bohemiæ amici eſſent, ijs Robertus rex, Florentiniq́ aduerſarentur, nullo Guelforum aut Gibellinorum diſcrimine. Regi Roberto Maſtinus Scaliger Veronæ, Philippinus Gonzaga Mantuæ, Carrarienſes, Patauini, Eſtenſesq́ Ferrariæ tyranni coniuncti ſunt: in quos pontifex anathema promulgauit. Piſtorienſes uero libertate poſtergata, pleno dominio Florentinis ſe permiſerunt. Bohemus rex Carolo filio in Italia relicto, pro maioribus copijs in Germaniam profectus eſt.

C

EX LIBRO DECIMO DECADIS SECVNDAE.

MARCHIONES Eſtenſes propter Argentam eccleſiæ Rauennati oblatam excommunicati, non prius oppidum reddiderunt, quàm precibus Ferrarienſium interdictorum fatigati ſunt: ipſi tamen Eſtēſes Scaligerorū auxilio, caſtrum ſancti Felicis agri Mutinenſis obſidere perrexerunt, quod oppidum Manfredus prius cum Carpo & caſtellis uiginti, Carolo Bohemi regis filio commēdauerat. Carolus Manfreduſq; obſeſſores aggreſſi conflixerūt: octingenti ex hoſtibus interfecti ſunt, captorum magnus numerus, inter quos Nicolaus Eſtenſis Rainaldi Marchionis frater, & plures nobiles fuere. Secundū hanc uictoriam legatus Bononiēſis per cubicularium ſuum & Romandiolæ comitem copias cōgregauit apud Rauennam, in quibus Galeotus Malateſta Ariminenſis fuit, Frāciſcus Ordelaſus Forliuienſis, Ricardus Manfredus Fauentinus, Oſtaſius Polotenſis Rauennas, qui quatuor prius contra eccleſiam ſenſerant, & ſub capitaneatus titulo, ſuarum quiq; urbium tyrannidem inuaſerant. Cum his copijs Ferraria duobus menſibus obſeſſa eſt, & ſuburbium ſancti Antonij captum, ſæpeq; urbs oppugnata atq; egregie defenſa. Tandē Philippus Gonzaga Mantuanus, Maſtinus Scaliger Veronenſis, Vbertinus Carraria Patauinus, auxiliares copias miſere: cum quibus Rainaldus Marchio eruptione facta, exercitum eccleſiæ diſſipauit, captuſq; eſt comes Romandiolæ, & cubicularius, qui cum Nicolao Eſtenſe, & alijs captiuis permutati ſunt. Malateſtam autē, Ordelaphum, Manfredum & Polotenſem honeſte habitos ſibiq; obligatos, contra eccleſiam in ſuas ciuitates
D remiſit, & inde Bononiā ducens, hoſtiliter cuncta populatus eſt, & Bononiam ipſam urgere cœpit. Rex Bohemiæ dum opem ferre legato cupit, reuocato filio Carolo qui Lucam petierat, Brixiæ & Bergomi rebellionem accepit, quas urbes Maſtinus Scaliger deditione ciuium occupauerat. Accius uicecomes Papiam ingreſſus, arcē oppugnabat, quam ob cauſam relicto Parmę filio, Papiam profectus, cum munitiones uicecomitis ſuperare non poſſet, Mediolanenſem agrum uaſtauit: uixq; Parmam redierat, cum relatum eſt Americum Caſtrutij filium Lucam amicorū ope recepiſſe: ſed arcem teneri, propter quam cauſam petentibus ueniam Lucenſibus, & culpam in paucos transferentibus, accepta non parua pecunia ignouit: tædioq; affectus Italicarum mutationum, in Germaniam ad quietem redijt, Mutinæ & Rhegio urbibus, Germanorū præſidio relicto: & Parma Petro & Marſilio Rubeis fratribus commendata, reditu cum maioribus copijs promiſſo. Interea legatus, Bononienſes in rebellionem à Florentinis perſuaſos cognoſcens, in arcem ſe contulit, & copiæ ſuæ tam in urbe quàm in agro male habitæ ſunt, & arx obſeſſa Marchionis & Florentinorum
An. ſal. M. auxilijs. Dedit arcem legatus, & in Auinionem reuerſus eſt, anno milleſimo tre
CCCXXX centeſimo trigeſimoquarto, quo tempore Ioannes uigeſimuſſecundus in Aui
IIII. nione obijt, & Iacobus agro Toloſaico oriūdus aſſumptus eſt, Benedictus duodecimus appellatus, qui cenſuras in Bauarum fulminatas iterauit & confirmauit. Tuncq; Scaliger Parmam, Rhegium Gonzaga, Mutinā Eſtenſis, Lucam Florētini inter ſe partiti ſunt, Germanos Bohemo militare ſolitos, mercede conducentes: quorum magnam partem Maſtinus aduerſus Parmam ducere, reliquam Florentini contra Lucenſes trahere, ſtatuūt. Germani id ægre tulerunt, & ad Rubeos fratres defecere, Scaligerum interficere polliciti. Quod cum non ſucceſſiſſet, Parmā transfugēre. Scaliger obſidione Parmæ intermiſſa, in Vicentinos reduxit exercitum: nec Florentini auſi ſunt propter hanc defectionem Lucam obſidere. Quibus cognitis rex Bohemiæ Ioannes, Philippo regi Fran-

corum

A rum Lucam dono dedit: qui Florentinis interminatus eſt, mercatores qui per Franciam agerent, luituros quicquid ab eis detrimenti Lucēſes acciperent. Rediji tandem Maſtinus Parmam à Gonzaga Eſtenſiq; adiutus. Florētini quoq; ſpreto Franciæ rege, Lucam obſidere. Nicolaus Eſtenſis Beatrice Guidonis Gonzagæ filia in matrimonium accepta, ſoceri copiarum auxilio, & Rainaldi fratris modico equitatu iniuſſus Mutinam cepit. Rainaldus Marchio Argētam combuſto ponte, in quo plurimi perierūt, ui occupauit: & Rubei fratres ea conditione Parmā Scaligero permiſere, ut Lucam quoq; à tertio eorum fratre ſibi dedendam retineret. Philippus Gonzaga Rhegienſem urbem ciuibus ultrò dedētibus accepit: & paulò poſt Rainaldus Marchio, & deinde Nicolaus mortui ſunt. Obitius frater minor marchionatum accepit. Maſtinus Scaliger accepta Luca, Paduam quoq; Vbertino Carraria ob ciuium diſſidia permittente accepit. Felitrenſes etiam, Bellunenſesq; & Cenetenſes à Bohemo ad eum deſecere. Creſcentem tantopere Maſtini potentiam, Florentini (quibus contra. Foedera Luca eſſet erepta) ſuſpectā habuere. Veneti quoq; qui unicā in continenti ciuitatem poſſidebant Taruiſium, Gonzaga & Vicecomes, illum timebant: foedere igitur inter ſe coniuncti ſunt: ad quos Bononienſes & Marchio Eſtenſis acceſſit. Veneti quatuor millia equitum externorum conduxere, & ſagittarios urbanos totidem in agro Vicentino congregauerunt, Petrumq; Rubeum ſui exercitus ducem creauere, quem Maſtinus interficere quæſiuerat, & in ponte Tremulo obſederat. Caſtrametati Padua Veneti, urbem illam male ab Alberto Scaligero Maſtini fratre gubernatā obtinere ſperabant, Vbertino de Scaligero male contento, à quo ciuitas pendebat. Carolus quoq; Bohemus reuerſurus in Italiam ſperabatur: & Luchinus Vicecomes qui nuper defuncto nepoti Ac-
B cio in Mediolani dominio ſuffectus erat, cum Gonzaga Veronam obſidere parabat. Et hi primo caſtrametati ſunt, & Bohemus ſuas urbes recuperauit. Maſtinus eruptione facta in Vicecomitum caſtra, in quibus & Maſtinus Rubeus fuit, exercitum fudit, multosq; cepit: & ea uictoria fretus ad ſuppetias fratri ferendas profectus eſt. Sed iam Germani equites ad Venetos defecerant, iter tamen ſuū peregit, copijs ex Vicentinis auctis: & ad inferiorem partem urbis ſe collocauit, ut Petro Rubeo intercluderet commeatum, ubi herba Gualdi contrita, infecta aqua, plurimū detrimenti paſſus eſt. Marſilius in caſtra ad fratrem uenit, & febre correptus, Venetijs apud medicos obijt. Luchinus Vicecomes Brixiam obſedit: & Vbertinus Carraria, initis cum Petro Rubeo fœderibus, eum in urbem recepit. Albertus Scaliger Venetias ductus eſt captiuus. Petrus Rubeus dum Montemſilicem oppugnat ſauciatus, Paduam relatus, illic obijt. Luchinus Brixia & paulò poſt Bergamo potitus eſt. Venetus Vicentiam obſedit: ſed liberatus metu, Scaligero pacem petenti dedit, ea lege, ut Carolo dimiſſis quæ recuperauerat, & Vicecomiti quæ obtinuerat, ac Carrario Paduam: Veronam ipſe, Vicentiam, Parmam Lucamq; retineret. Moleſta hæc pax Florentinis fuit Lucam cupientibus: ſed cum miſſis oratoribus nihil mutari obtinuiſſent, quieuerūt. Benedictus pōtifex miſſo legato, eccleſiæ partes in Italia redintegrare annixus eſt: Romanisq; perſuaſit, ut Senatus magiſtratum, quem regis nomine diu geſſerant, eccleſiæ nomine reciperent. Et Stephanus Columna in quinquennium confirmatus, collegas à populo Romano accepit, annis ſingulis uariatos. Iordanusq; Vrſi filius anno milleſimo trecenteſimo trigeſimonono Stephani abſentis, quem pontifex Auinionem acceſſierat, & proprio nomine Senator fuit. Tertio deinde anno, cum Stephanus iterum in Auinione eſſet, Vrſus Anguillariæ comes collega eius Franciſcum Petrarcham poëſis laurea in capitolio inſigniuit. Benedictus pontifex Luchino Vicecomiti & Ioanni eius germano quem Mediolanenſem archiepiſcopū inſtituit, Mediolani & aliarum urbium quæ poſſidebant, uicariatum autoritate apoſtolica retinendū conceſſit:

An. ſalu. M. CCCXXXIX.

C Maſtino Veronæ & Vicētiæ, Guilelmo Gonzagæ Mantuæ & Rhegij, Albertino Carrariæ Paduæ, Opizoni Eſtenſi Ferrariæ, Mutinæ & Argentæ ſimilem uicariatum attribuit: ſed huic ultimo decem millia auri nummûm quotannis ſoluenda impoſuit. Benedicto defuncto Clemens ſextus ſuffectus, Luchino & Ioanni uicariatum cōfirmauit, à cæteris abſtinuit: cum Bauarus Tridentum pergens Italiam intraturus uideretur, qui pari modo in multis eccleſiæ terris uicarios imperiali autoritate conſtituit. Ioannes de Vico Vrbis præfectus in Viterbio, Galeotus Malateſta & fratres Arimini in Romandiola, Piſauri Marchia Anconitana, Antonius Feretranus Vrbini, Diolfus & Galeaſſus fratres Gallij, Alegretus Clauellus Fabriani, Bulgarutius Mathelicæ, Iſmedutius ſancti Seuerini, Gentilis Varaneus Camerini, Michaël Montiſmilonis, Paugonus Cinguli, Nicolaus Boſcaretus Eſij, Guido Poletenſis Rauennæ, Franciſcus & Sinibaldus Ordelaffi, Foroliuij & Ceſenæ, Ioannes Manfredus Fauentiæ, autoritate imperiali uicariatum accepere. Poſt hæc Baldi & Freſcobaldi Florentiæ nobiles ex urbe deiecti ſunt, & eorū ſuperba palatia ſolo æquata, qui cum magna clientum manu Piſas migrauere. Guido Corrigienſis Philippini Gonzagæ fauoribus Parmæ dominatum cōſecutus, ab Accio fratre ſuo Marchionis Eſtenſis auxilio eiectus eſt: & Scaliger Eſtenſi confœderatus, Mantuano bellum intulit: qui amiſſa Parma, Lucam uendere ſtatuit, quam Florentini Piſaniq; cupiebant. Sed Florentini plus offerentes obtinuere, quingenum ducatorū millium ſummam polliciti, pro quibus mercatorum filios Ferrariam miſſos obſides dedere. Piſani Lucam obſederunt, ſed Florentini cum auxilio Maſtini intromiſſi ſunt. Nec tamen obſidio diſſoluta eſt, ſed inſtaurauere Florētini copias, & prælio commiſſo, maiorem quàm antea unquam ſtragem acceperūt. Qua re fracti animo, cum Robertus rex nullum auxilium mitteret, Ludouicum Bauarum

D ſibi dominum petiere. Sed ille Tridenti manens, ulterius tranſire non eſt auſus: quamuis etiam Luchinus Vicecomes Papæ ingratus accerſiret. Neceſſitate igitur compulſi, quingentis equitibus à Scaligero & Bononienſibus acceptis, ipſi mille quingentos conduxere, belliq; ducem Malateſtam Ariminenſem, cognomento Vngarum accepere. Quem cum magno peditatu ad caſtra hoſtiū mittentes, cum pugnandi copiam non inueniret, in agrum Piſanum neceſſitas diuertere compulit, ut ſic Piſani obſidionē ſoluerent. Interea Robertus rex Gualterum quendam è Gallijs, Athenarum ducem appellatū, cum paruo equitatu ad Florentinos miſit, qui artibus exquiſitiſſimis populi gratiam aucupatus, Malateſtam tanquam imperitum belli ducem criminatus eſt, effecitq; ut ipſe copijs præficeretur. Lucæ interim qui inerāt Florentini fame laborātes, ſuam ſalutem pacti urbem Piſano dedidere. Gualterus per diuiſionem ciuium, equitatui atq; urbi præfectus, plenarium dominiū occupauit: & palatium ingreſſus, priores inde cæteroſq; magiſtratus eiecit. Aretini quoq;, Piſtorienſes & Volaterrani Gualtero ſe dediderūt: & Accius Corrigienſis Parmam urbē Opizoni Eſtenſi poſſidendā tradidit. Philippinus Gonzaga bello, ut diximus, ab Eſtēſi marchione inuaſus, eum in agro Rhegienſi prælio ſuperatum fugatumq;, Paduam uſq; perſecutus eſt. Opizo uero deſperās Parmam poſſe retinere, eam Luchino Vi-

An. ſalu. M. CCCXLVI. cecomiti permiſit, anno milleſimo trecenteſimo quadrageſimoſexto. Florentiæ uero cum multæ cōiurationes in Gualterū fierent, coniuratiq; detecti punirentur, poſtremo Angelus Acciaiolus urbis epiſcopus, conuocatis ciuibus ad epiſcopum, arma ſumere iuſſit. Tyrannus fœdera cum populo ſequeſtre epiſcopo inijt, ut cum rebus ſuis & copijs ſecurus abiret. Decimo tyrannidis menſe, mox ingrata plebs pacem cōſecuta, nobilitatē adminiſtratione, quæ communis erat, priuauit, & multæ in ciuitate ædes direptæ & igne abſumptæ ſunt. Per hæc

MCCCXLVII. tempora anno milleſimo trecēteſimo quadrageſimoſeptimo regnum Neapolitanum turbatū eſt. Roberto regi duæ fuerunt neptes ex Carolo filio Florentiæ

domino,

A domino, uiuente patre defuncto: & Carolo Martello Roberti germano Vngariæ regi paulò ante mortuo filius Carolus fuerat, cui uiuente & patre defuncto, ſuperſtites manſerãt Ludouicus & Andreas. Moriens igitur hoc tempore Robertus, teſtamẽto ordinauit ut Ioanna filia, Andream conſobrinum ex Vngaria uenientẽ uirum acciperet: atq; ita factum eſt. Sed Ioanna ſecordem exoſa uirum, in Auerſana urbe necari curauit, & alteri conſobrino nupſit, Ludouico Tarenti principi, olim Philippi filio, quem Roberti fratrem fuiſſe docuimus. Conata eſt Ioanna ſcelus ſuum ab ignoratione & perditorum flagitio purgare, cui Ludouicus epiſtolam in hæc uerba tranſmiſit: Ioanna, inordinata uita præcedens, retẽtio poteſtatis in regno, neglecta uindicta, & excuſatio ſubſequens, necis uiri tui probant te fuiſſe participem & conſortem. Ludouicus rex Vngariæ multorũ precibus agitatus, cum paratiſſimo exercitu Italiã petijt, primosq; Sulmonenſes reſiſtentes inuenit, quos tamen in poteſtatẽ redegit. Per hæc tempora, anno milleſimo trecenteſimo quadrageſimoſeptimo, Romæ mutatus eſt modus regiminis qui ſub Clemente ſexto cœperat, ut autoritate apoſtolica Senatores conſtituerentur. Tunc uero ad Iunij menſis finem, Nicolaus quidam Laurentij ciuis Romanus & ſcriba in capitolio publicus, celſo ut uiſum eſt animo, pulſis Senatoribus, capitolium per arma cepit: tantusq; illico affuit populi fauor, ut rem quô uellet Romanam flecteret. Is titulum hunc accepit: Nicolaus ſeuerus & clemẽs, libertatis, pacis, iuſtitiæq; tribunus, ac ſacræ Romanæ Reip. liberator illuſtris. Admirati ſunt omnes Italici: nec quiſq; fuit potens, qui non eum miſerit ſalutatum: fœderaq; cum eo multi quæſiuerunt. Externæ quoque prouinciæ Romanam rempub. reuiuiſcere putauerunt. Sed parum eius gloria durauit, quoniã mox partem populi ſecutus, partem alteram offendit. Ipſe au-

B tem ad ſeptimum mẽſem ſponte ſua, & omnibus ſuis inſcijs, mutata ueſte Roma per obſcuram noctem abiens, in Bohemiam profectus eſt ad Carolum Ioannis filium, quem multarũ linguarum literarumq; peritia ornatum Clemens pontifex in contumeliam Bauari ab electoribus in Cæſarem fecerat declarari. Qui Carolus tribunum ad ſe uenientem, & fœdera (ut creditur) petentem in uincula coniecit, miſſumq; Auinionem põtifici dono dedit. Ludouicus autem Vngariæ rex Sulmone recepto, Apenninũ tranſgreſſus, omni regno facile eſt potitus. Ioanna enim & adulter ſuus fuga ſibi conſuluerant Prouinciam petentes, relicto ad regni cuſtodiam duce Dyrrhachino comitis Grauinẽſis regis Roberti germani filio: quem Ludouicus repugnare auſum, prælio ſuperatum captumq; ſupplicio affecit. Sed cum Italia ubiq; & potiſſime in regno ſæuiſſima peſte infecta eſſet, Ludouicus relicto præſidio in Vngariam tertio menſe reuerſus eſt. Per quod tempus mortuo Luchino Vicecomite, Ioãnes archiepiſcopus frater eius uir prudẽtiſſimus, accepto à pontifice Mediolani uicariatu, dominiũ ſuſcepit. Clemens tribuno in carcerem cõiecto, regni Neapolitani curam ſuſcepit, miſſo affine ſuo ex Lemouico Guidone Portuẽſe cardinali, qui pacem inter Vngarum regem Ioannamq; hoc modo cõſtituit, ut Ioanna reginali uſa titulo ad regnum reſtitueretur: Ludouicus Tarentini principatus titulo, ſiue maritus ſiue adulter, apud Ioannam uteretur. Et Clemens pontifex Iubileum annũ Romanis petentibus cõceſſit: qui cõſenſere, cardinales à põtifice deputari ad reformandum Vrbis ſtatum. Ad quos ſcribẽs Petrarcha conſulit ut Senatores promiſcue ſicut dederit caſus ex plebe & nobilibus, uel potius ex ipſa plebe ſumi conſtituant, aſſerens ex ijs qui nobiles dicerentur nonnullos alienigenas eſſe. Senatores tamen declarati ſunt autoritate apoſtolica Petrus Sarra Columnenſis, & Iordanis de filijs Vrſi. Peſtis per tres annos in Italia debacchata eſt, ita ut uix decem ex centũ hominibus mãſerint, & pleraq; loca prorſus derelicta ſint. Vbaldini per id tempus alicubi à Florẽtinis oppreſſi ſunt. Tuncq; Colles & Geminianum oppida in Florentinorum poteſtatẽ uenere: & Ioannes archiepiſco-

C pus Mediolanenſis nulla motus Iubilei reuerentia, oblatum à Bononienſibus dominium occupauit. Commotus Clemens pontifex, legato in Italiam miſſo, Maſtinum Scaligerum Florẽtinosq; in Vicecomitem armare curauit. Sed mortuo Maſtino, archiepiſcopus Mediolanẽſis Canem grandẽ Maſtini filium, cunctosq; Romandiolæ & Hetruriæ Gibellinos in ſua fœdera traxit: miſſoq; Bernaboue nepote Bononiam, unicam eccleſiæ ciuitatẽ Imolam expugnari iuſſit. Interim Florentini, Piſtorienſes ac Pratenſes aggreſſi armis ſubegerũt. Archiepiſcopus Ioannem Aulegium Vicecomitem cum barbutis quinq; millibus (ſic enim bene armatos uocabant equites) in Hetruriã miſit: qui ad mœnia uſq; Florentina uaſtato agro, cum nemo occurreret, in Mugellanum ſe cõtulit: cuius fauore Saccon Tarlatus Vicecomiti ſtudẽs, Anguillariã de Peruſinis ſibi ſubegit, & Burgum ſancti Sepulchri oppidũ ad Vicecomitem defecit. Veneti uero bello maritimo claſſem Genuenſium cõfregere, decem triremibus acceptis: aduerſus quos miſſus cum noua claſſe Philippus Auria Nigropontũ afflixit, Choum inſulam Veneto parentem & oppidũ ui cepit. Clemens uero Ludouicum Tarenti principem regni Neapolitani corona donauit, & pacẽ cum Vngaro renouauit, & à Ioanna regina urbem Auinionẽſem quæ ſui patrimonij erat in uenditionẽ accepit, precijq; diſſolutio permutata eſt in pecuniã feudi, quam Ioãna pridem coronata pro regno promiſerat. Aulegianus Vicecomes Scarperiam in Mugello obſedit: Senenſes, Aretini, Peruſiniq; noua cum Florentinis aduerſus Vicecomitem fœdera inierunt. Piſani cum Vicecomite conſenſerunt, nihil tamen egere, impedientibus Gambacurtæ familia primaria & Florentinorum amica. Saccon Torlatus multa Peruſinis Aretinisq; damna intulit, Cortonamq; illis amicam ad Vicecomitem traxit. Florentini & ſocij cum fruſtra pontificis auxilia petiuiſſent, Carolum imperatorẽ in Italiam uocauere. Quod ueritus pon-

D tifex, Mediolanenſi archiepiſcopo à cenſuris abſoluto, Bononiam ſub cenſu duodecim millium aureorũ permiſit: qui metu Caroli pacem Florentinis dedit, ea lege, ut Piſanos Lucanosq;, neq; ipſi neq; ſocij inuaderent: Aretini paterna caſtella Sacconi redderẽt: Cortona in Mediolanenſis protectione: Burgum ſan-

Ann. ſalu. MCCCLIII ſancti Sepulchri liberum remaneret. Apud Auinionem anno milleſimo trecenteſimo quinquageſimoſecundo mortuo Clemente ſexto, Innocẽtius ſextus ſubrogatus eſt, ex eadem Lemouicenſi familia, qui prælatos ad ſuas eccleſias migrare iuſſit, & legatum in Italiam miſit Egidium de gente Carilla Hiſpanum Sabinenſem cardinalem, uirum uirtute præſtantem. Per hæc tempora imperator Conſtantinopolitanus, rex Arragonum, & Veneti contra Genuenſes fœdera inierunt. Imperator quatuordecim, Veneti quadraginta, Cathelani triginta triremes armauere: Genuenſes præfecto Pagano Auria ſexaginta. Pugnatum eſt inter Conſtantinopolim & Chalcedonem, flante uiolẽtiſſimo auſtro, à ueſpera uſq; ad ſequentem diem hyemali tempore: Venetis Agalipoli ſoluentibus uento adiutis, & alijs adiunctis. Genuenſes contra uentum, cõtra mare, contra hoſtes potẽtiſſimos, uictoria potiti ſunt. Græci fugerunt, Veneti & Cathelani magnam cædem perpeſſi ſunt, præfecto Cathelanorũ occiſo. Rurſus anno ſequẽti Veneti Cathelaniq;, Genuenſes apud Corſicam aggreſſi, unã & quadraginta captas hoſtium triremes, uiris ut erant armatis plenas demerſerunt, Nicolao Piſano Venetæ claſſis præfecto. Qua clade accepta, Genuenſes Ioanni archiepiſcopo Mediolanenſi ſe ſuaq; promiſerunt, qui bellum aduerſus Venetos ſuſcepit: ad quos Patauini, Veronenſes, Mantuani, Ferrarienſes, & Florentini, facta

Ann. ſalu. MCCCLIIII. ſocietate auxilia miſerũt, anno milleſimo trecenteſimo quinquageſimoquarto: quo anno Nicolaus Piſanus Venetæ claſſis præfectus apud Sapientiã Peloponneſi promontorium à Pagano Aurio ſuperatus, captusq; cum millibus quinq;, Genuam in carcerẽ eſt perductus. Eodẽ anno Carolus imperator Paduã uenit copias expectans: & anno ſequenti Ioannes archiepiſcopus diem obijt, nepotibusq;

A buſq; ex Luchino fratre Bernaboui & Galeatio dominatus ubiq; ſaluus, præterq; Genuæ manſit:qui prius quàm Genua rebellaret, inter Venetos & Genuenſes pacem compoſuerant. Per hoc tempus Carolus Ioannes Conſtantinopolitanus imperator in patriam rediјt,pulſo per arma Catacuſino imperiј occupatore:eſtq; id actum Franciſci Gatelluſiј Genuenſis triremiũ auxilio: quam ob rem imperator Lesbo inſula, quæ & Mytilenũ dicta eſt,illum donauit, in cuius nepotum poteſtate nunc etiam durat.Carolus imperator ducente Guidone Gonzaga,Mantuã ſe contulit.Romæ Ioannes Vrſinus & Petrus Columnenſis ſenatores à Franciſco Baroncello per arma deturbati ſunt, qui tribunatũ inuadens, hũc titulũ uſurpauit:Franciſcus Barõcellus ſcriba ſenatus,dei gratia almę Vrbis tribunus ſecũdus,ac Romanus cõſul:ad cuius furorẽ repercutiendũ, põtifex Innocẽtius Nicolaũ Laurẽtiј carcere Auinionenſi liberatũ, ad ſuũ reſtituit tribunatũ.Cui Romã cum ampla cõmiſſi à pontifice magiſtratus autoritate uenienti,fauores à nobilitate,& etiam ſecuta plebis parte impenſi ſunt.Et deiectus capitolio per arma Baroncellus,in carceremq; cõiectus,poſt uariante inter utroſq; populi fauore,eductus ac confoſſus eſt. Nicolaus immemor ſe illum fuiſſe,qui primo tribunatu in tantam de ſe orbẽ olim Romanũ adduxiſſet expectationem,mira incepit inſania debacchari. Nobilitatẽ nanq; edicto pellere exorſus,Colũnenſes primo ad portam Eſquilinã, nunc ſancti Laurentiј, cum clientibus exeuntes,& in Campaniã migraturos,plebeiorũ ſtipatus turma impetiјt:cõſertoq; prælio Ioannẽ Stephani ſenioris filiũ,duoſq; nepotes,cõfodit. Sed tumultu exorto,multis cõcurrentibus in fauorẽ Columnenſiũ repulſus, cũ in capitoliũ ſe ſaluũ recepiſſet,obſideri timẽs,mutata ueſte fuga prolapſus, ad infimas cliui capitolini radices ab occurrẽtibus ciuibus cognitus,laceratus eſt potius quàm confoſſus.Hic finis tribuni fuit. Deinde Guido Iordanis autoritate apo-
B ſtolica ſolus ſenator fuit:& deinde duo creati ſunt.Carolus imperator Mediolanum ueniens,ferreã coronã accepit,à uicecomitib.benigne acceptus. Piſas delatus,utriuſq; partis factioſos à quibus introductus fuerat, pari ingratitudine depreſſit.Senenſes,Volaterrani,& Miniatenſes abſq; ullo fœdere ſeſe illi permiſerunt.Neq; Florẽtini imperiũ detrectaſſent,niſi pecunia illi charior q̃ imperiũ fuiſſet. Coronatus eſt Romæ Carolus à duobus cardinalibus,ea de cauſa in Italiã miſſis, cõditione adiecta,ut nec Romę,nec in Italia morarẽt.Quo in Germaniã reuerſo,Egidius legatus omnia de Romandiola Picenoq;, ſeu marchia Anconitana,& patrimonio ſancti Petri,quæ Tyrãnos Bauaro inſtigante diximus inuaſiſſe,paucis admodũ exceptis,paulò ante receperat.Quorũ uicariatũ, facientib. imperata poſſeſſorib. cõceſſit,hiq; Galeottus Malateſta, & Guido Polẽtenſis in Romãdiola,& Varanenſis in marchia fuere.Franciſcus tamẽ & Sinibaldus fratres Ordelaffi rebelles fuere, q̃s duorũ annorũ obſidione Foroliuio Foroq; Popilio,ac Cęſenę urbibus caſtelliſq; omnibus deturbauit: potuiſſentq; cõſeruari, parte dimiſſa dominiј,fauore Iacobi cardinalis Colũnenſis: ſed totũ potius perdere,q̃ partem dimittere uoluerunt. Dilexit poſtea cardinalis Egidius Forumliuiј,ibiq; pecunias depoſuit ex Auinione miſſas,ex quibus arces eccleſiæ ædificauit.Hic etiam conſtitutiones ædidit,quibus prouinciæ hodie utunẽ.Ad annum quintũ ſucceſſorẽ habuit Egidius Adrianũ Burgundionẽ abbatem Ciſtercienſem,ſibi minime parẽ. Egidio Italia egreſſo, Vicecomites caput extulerũt.Ioannes Aulegianus qui cum millibus quinq; barbutis Hetruriã intrauerat, pace ab archiepiſcopo Hetruſcis data,Bononiã acceperat gubernandã: quẽ Bernabos & Galeatius fratres paſſi fuerant imperatoris & Egidiј metu, armis inſtructam urbem conſeruare. Vt uero metus receſſit, Bernabos ab Aulegiano petitã Bononiam,prius q̃ ille potuerit reſpondere, armis ingreſſus eſt. Aulegianus etſi primo reſtitit inſultui,ſuas tamen metitus uires & imparem ſe cognoſcens,cum abbate Cluniacẽſi pactus eſt, ut Bononia tradita,Firmanam ipſe urbem Piceni

acciperet, uicariatu perpetuo poſſidendã: propter quam rem inter abbatem & Bernabouẽ magno niſu bellatũ eſt. Per hoc tempus propter portoria, nouũ inter Florentinos Piſanosq; bellũ ortum eſt: qui quatuor millibus Anglicis mercede conductis, additis peditibus, uſq; ad portas Florentiæ populati ſunt. Et cũ nemo prodiret, in ſuperiorẽ Arni uallem Fichino expugnato, multa caſtella ſupra & infra Florentiã occupauere, Mugellanos etiam uexantes. Nec Pandulfus Malateſta Ariminenſis, Florẽtini ductor exercitus, occurrere auſus eſt, quẽ paucitas copiarũ cõtemptibilẽ fecerat. Piſani ad autumnũ præda ditatũ exercitũ cum lætitia reduxere. Sequẽti æſtate Piſani tribus millib. Germanis equitib. aucti, maiora Florẽtinis damna intulerũt, inter Feſulas & Florentiã omnia comburentes, & pariter quicquid ad Aretiũ uergit ac Piſtoriũ, uaſtatũ eſt. Quibus cum Pandulfus impar eſſet, nec congrederetẽ hoſti, & à populo Florentino maledicta pateretẽ, impetrato receſſu, domũ abijt. Et Florentia à Piſanis nõ tam ſpe capiundæ urbis, quàm inferendæ contumeliæ oppugnata eſt: & deniq; uictor exercitus præda ditatus, in patriam reductus eſt. Interea Vicecomes Bernabos Bononiam bello agitatam pluribus oppidis ſpoliauit, Rhegiamq; magna preſſit obſidione. Sed Gonzaga, & legatus apoſtolicus, & Canis Veronenſis, & Nicolaus Eſtenſis exercitu congregato, in Brixiam duxere. A quibus Bernabos Rhegia & Bononia dimiſſa dum ſubuenire Brixianis contendit, apud Clarum campum magno præſidio ſuperatus eſt, & cum paucis Brixiam ſe contulit, eamq; defendit. Tertia æſtate Anglorum ac Italicorũ mercede à Piſanis conductorũ, magnam partem Florentini pecunia auerterant, unicusq; Piſanis Ioannes Haucut, cum equitibus mille Anglicis & paucis Italis remanſit. Nec tamen perfugæ Florentino ſtipendia fecere, ſed alias regiones petiere. Florentini autem Galeotum Malateſtam ætate grandiuſculum, ſed rei militaris ſcientiſſimum mercede conduxere, ſub cuius ductu Piſani prælio uicti ſunt, quorum mille ad oſtentationem Florentiam curribus importati ſunt. Piſani defectionẽ militum in Gambacurtos retulerunt, qui pecunias reipublicæ ſubtractas militibus non perſoluiſſent: atq; idcirco Ioannes Agnellus partium Gambacurtis aduerſantiũ princeps ab exilio reductus, in dominiũ eſt aſſumptus, Bernaboui amicus, ſub quo militauerat. Innocentius ſextus per legatos pacem inter Florentinos & Piſanos compoſuit. Ioannes Haucut Piſanorum ſtipendio dimiſſus, Anglicos per eccleſiæ terras diſperſos collegit, & in Tudertinis, Vrbeuetanisq;, & Aretinis nõ paruum coẽgit exercitum. Romani uero qui ſenatores ex nobilitate ſelectos à pontifice confirmari petere ſolebant, cum concordare non poſſent in duos, unum elegerunt Ioannem de Comite: per quam diſcordiam obtinuit Innocentius, ut

Ann. ſal. M CCCLIX. ſenatorem ipſe externum mitteret. Anno M. CCC. LIX. Raimundus de gente Ptolemęa Senenſis, primus externorum ſenatorum Romæ munus geſſit per annum: & poſt eum Ludouicus de Rocha Piſanus, & Hungarus Saxoferratenſis, ſemeſtrem uterque ſenatum habuit: & poſtea Thomas Spoletinus annum geſſit. Ad cuius anni finem exorto tumultu, creati ſunt ſeptem reipublicæ reformatores, qui ſenatus poteſtatem geſſerunt. Ad quos deponendos Innocentius Hugonem Luſignaneum Cypri regem ab expeditione in Turcos ducta reuerſum, & maiora à Chriſtianis pręſidia expectantem, ſenatorem miſit: & poſt eum Paulus Argenti comes Campelli Spoletinus ſenatorẽ geſſit. Quo tempore Innocentius mortuus eſt, cardinalesq; Gulielmum Griſant Lemouicenſem, ſancti Victoris Maſſilienſis abbatem, tunc apud Vicecomites in Italia legatum, pontificem elegerunt, Vrbanum quintum appellatum: qui Cardinalem Egidium illico in Italiam legatum remiſit. Egidius in Italiam ueniens Canem grandem, Ludouicum Gonzagam, Nicolaum Eſtenſem, & Franciſcum Carrariam ad eccleſiæ fœdera contra Vicecomites traxit: qui omnes aduerſus Bernabouem Rhegium de Mantuano, & Mutinam de Ferrarienſi agitantem,

bellum

A bellum gerebant. Acciditq; tunc Bernabouem ſuperari, multoſq; ſuorũ capi, in queis fuerunt Ludouicus Vicecomes, Bernabouis ipſius ex pelice filius: Andreas Pepulus Bononia exul, Sinibaldus Ordelaffus, Paulus Mirandulanus, Guido Folianeus, Azo Corrigienſis, Gulielmus Caualcabos Cremonenſis, & ipſe Bernabos manum ſaucius aufugit. Ad Egidium uero Cęſenæ manentem, Francorum, Angliæ, & Cypri regũ oratores uenerunt, pacem Vicecomitibus petẽtes: quæ uocatis bello ſocijs conſtituta eſt. Cum Ioannes Haucut Vicecomitibus militans, Florentinorum copias apud Miniate oppidũ profligaſſet, aduerſus eum Egidius, quod ex pacis fœdere poterat, Obitionem Thomam peritum belli ducem, cum tribus equitum millibus miſit. Pugnatũ eſt in finibus agrorum Aretini Cortonenſiſq; dubio Marte quatuor horis, uicitq; Thomas peditatu adnitente, ita ut ex ſex millibus equitum Anglico militantium pauci euaſerint, & ipſe Ioannes per deditionem in poteſtatem uenerit: cuius rei fama, omnes qui rebellauerant ad eccleſiæ obedientiam redire fecit. Vrbanus pontifex ad quartum ſui pontificatus annum in Italiam uenit, ad quem Correnti de itinere agentem, Egidius adijt, & aſſignatis omnibus quæ petierat, legatione liberatus eſt. Qui cum pontificem in Lateranum uſque deduxiſſet, Viterbium reuerſus, tertio menſe obijt, & Aſſiſij ſepultus eſt in eccleſia beati Franciſci, ſepulchro quod ſibijpſi uiuens extruxerat. Poſt aliquos ſenatores externos, iterum ſeptem reformatores creati Romæ, ad aduentum uſque Vrbani magiſtratum geſſerãt. Venit autem ad Vrbanum Romæ agentem anno milleſimo trecenteſimo ſexageſimooctauo Carolus imperator cum uxore & filijs per Paduam & Bononiã: & dum Piſis ageret, Lũcanos Piſanis, & Miniates Florentinis rebelles in deditionem pro imperio accepit, pecuniamq; à Florentinis extorſit, & tertio menſe Italia exceſſit. Vrbanus perquiſita apoſtolorum capita inuenit, & in Lateranenſi

An. ſal. M. CCCLXVIII

B eccleſia locello condidit, argento & auro ornata. Palatia in Vrbeueteri & in Monteſaliſco magnifica conſtrui curauit, in quibus per æſtatem habitaret. Ioannem Haucut ex carcere dimiſſum Anglicis copijs præfecit, quas Egidius conſeruarat: Bononiæq; reliquit ſub legato Romandiolæ: & in Galliam reuerſus, apud Maſſiliam interijt. Cardinales autem continuato more pridem inchoato, Petrum Belfortis Lemouicenſem in Gregoriũ pontificem undecimũ crearunt. Romæ uero ſenator ſingulo ſemeſtri à pontifice datus ius dicebat: & Vrbis cuſtodiæ totiuſq; adminiſtrationis curam, Bandereſij gerebant, à uexillis germano uerbo ſic nuncupati. Singulæ enim decuriæ ſuo internoſcebantur ſigno. In Lombardia uero iterum bello ſocij contra Vicecomites qui Rhegium obtinebant bellum innouauere: Rhegiumq; per proditionem Lucius Theutonicus eorum ductor accepit, arce excepta: ſed à Bernaboue expulſus eſt, pecunia ut creditur corruptus. Petrinus rex Cypri Petro patri ſuffectus, dum coronationis ſolennia celebrat apud Famauguſtam, Genuenſis Venetuſq; baiulus, ad dexteram locari contendit: in pompaq; dum ducitur Venetis fauet, & Genuenſes deturbati conuiuio, uerberibus ac cædibus afflicti ſunt. Sed anno milleſimo trecenteſimo ſeptuageſimo tertio, Petrus Fregoſus Dominici Fregoſi ducis Genuæ frater, quadragintatrium triremium educta claſſe, Cyprum inuaſit cum quatuordecim millibus hominum. Rex ad miſericordiam confugit, & dedita Famauguſta, quadraginta auri millia tributum promiſit. Duobuſq; qui ſecuti ſunt annis, fames ualida Italiam omnem, ac multas orbis prouincias preſſit. Anno aũt põtificatus Gregorij quarto, Petrus Bituricenſis cardinalis legatus in Italiam ueniens, cum Bernaboue biennales inducias fecit: ad quorũ finem cum Peruſini tumultuaſſent, cõpoſiti ſunt. Vbaldini quoq; toto Apennino in Hetruriam uerſo, deturbati ſunt: et Pratenſes Florentinorũ excutere iugũ cum legato Bononiæ quæſiuerunt, cuius copias in Hetruriã per aliam ſimulationẽ miſſas, Florẽtini pecunia corruperunt, cõiurationeq; detecta Pratẽſes aliqui ſupplicio

An. ſal. M. CCCLXXIII

C affecti ſunt. Nec cõtenta Florẽtinorũ ſuperbia, ſed uexilla permulta in quibus libertatis uocabulũ aureis literis pictũ erat, pluribus cohortib. diſtributa, in terras eccleſiæ tranſmiſerunt, populis ac tyrannis ſuadentes ut in libertatem ſe uendicarent, eccleſiæ iugum abijcientes. Primi Tifernates ab eccleſia expulſo præſidio deſciuerunt: ſecuti ſunt Peruſini, Tudertini, Spoletini, Eugubini & Viterbienſes, Picentesq́: in Marchia primum Aſculani, & in Romandiola Foroliuienſes. Aſtorgius Manfredus, cuius genitor ſub Bauaro tyrannidem guſtauerat, Granaridum proditione cepit: ad quem opprimendũ legatus è Bononia Ioannem Haucut miſit: ſed Florentini Aſtorgiũ tutati ſunt. Bononienſes etiam excluſo Haucut in libertatem ſe erexerunt. Haucut uero Fauentiã in rebellionem procliuem ingreſſus, crudeliter diripuit, ita ut ſoli fugientes uitam conſeruauerint. Nicolaus & Albertus Eſtenſes uiginti millibus aureis Fauentiã coëmerunt ab Haucut, qui ſibi Bagnacauallum retinuit, in quo ſua impedimenta collocauit. Gregorius pontifex his cognitis, Cardinalẽ Gebennenſem legatũ cum ſex millibus equitũ Britãnorũ in Italiã miſit: qui per Taurinos ingreſſi, ad Bononiæ portas conſederunt, non tamen agrum uaſtantes, nihil profecerunt: cum Florentini Rodulphũ Varaneum cum copijs ad Bononienſes miſiſſent. Legatus Cęſenam in hyberna conceſſit: in qua urbe Cęſenates in tumultũ excitati, ſexcentos Britones interfecere, cæteros urbe eiecerunt. Sed legatus per arcem eos introduxit, ad iniuriam uindicandã. Qui cædibus ac rapinis omnia fœdantes, ſolis ſpecioſis fœminis ad libidinẽ retentis, reliquã multitudinẽ conuicio affectam deturbauere. Foroliuienſes ad prima oſtenſa per Florentinos libertatis ſigna, Sinibaldum, Cecum, Pinum, Ioannem, Theobaldũ, Ordelaffos, in dominos accerſiuerant. Gregorius pontifex, qui Baldi iureconſulti Peruſiæ auditor fuerat, ſuũ in Italiam reditum perneceſſariũ iudicauit. Ad quam rem multũ eum traxere uer-

D ba cuiuſdam epiſcopi, qui monitus ad eccleſiã ſuam redire, familiaritatis confidentia: Et tu, inquit, pater ſancte, cur nõ tuam eccleſiam petis? Paratis igitur in Rhodano una & uiginti triremibus, aliam rem ſimulãs, profectionẽ aggreſſus, Genuam primo, & deinde Cornetũ, ac poſtremo Romã terreſtri itinere Ianuario peruenit, anno M. CCC. LXXVI. pontificatus ſui ſeptimo, & relegationis in Gallias Romanę curię ſeptuageſimo. Obtulit põtifex Florentinis pacem, ſed illi eam reſpuerunt, & ad Bernabouem antiquũ hoſtem, qui potentiã pontificis ſuſpectã habebat ſe conuertentes, Ioannẽ Haucut pecunia corruptũ, in ſuas partes traxerunt, Bagnacaualli manentẽ. Quo ſucceſſu elati, anathema et interdictum contempſere, ſacerdotibus ui adactis ut diuina agerent. Pontifex uero Varaneo pari arte ad ſe tracto, duo mille Britones ducendos attribuit, & Bononienſes urbem in ſua & eccleſiæ obedientia adminiſtrare permiſſos, ſibi conciliauit. Per hoc tempus maximũ inter Genuenſes & Venetos bellũ exortum eſt. Carloiannem Conſtãtinopolitanũ imperatorẽ, Andronicus filius, Genuenſium auxilio quibus Tenedon inſulam promiſerat, imperio deturbauit. Veneti patrem per arma in patriã reduxerunt: à quo Tenedon inſulam acceperũt, non ſine magna Genuenſiũ indignatione. Non tamen ſtatim arma ſumpſerũt, cum excõmunicati à pontifice propter cõmunionẽ Florentinorũ ubiq; à ſacris pellerentur, & Genua interdicta eſſet. Interea Gregorio mortuo, cum cardinales in conclaui de ſucceſſore agerent, clamantibus Romanis, Romanũ aut Italicum eligendum eſſe pontificem, diſſenſio orta eſt. Gallici enim numero tredecim, unum ex corpore ſuo capiebant: & unus ex quatuor Italicis gente Vrſinus papatum ambiebat. Tulit uero caſus, Gallicorũ partem ob Lemouicenſium ex ipſis inuidiam, qui papatũ diu continuerant, ita Italicis conſentire, ut Bartolomęum Barenſem archiepiſcopũ patria Neapolitanum creari pontificem ſint aſſenſi, Vrbanum ſextum appellatũ. Prius tamen quàm conclaue exirent, Gallici electionẽ cauillari ceperunt, tanq̃ metu à Romanis extortam: et pars in molem

Ann. ſalu. M. CCC. LXXVI.

Adriani

A Adriani, pars in mõtes extra urbẽ confugerũt. Et cardinalis Vrſinus in diſſidio ſpem habens, Vicumuariũ ſe contulit. Sed paulò poſt omnes Romani reuerſi, per tres menſes Vrbanũ adorauere. Superuenientibus autẽ æſtatis caumatibus, Gallici tanq̃ aërem mutaturi, conſentiẽte põtifice Ananiã petierũt, indeq́ breui Fundos transfugerunt: ibiq́ Ioannæ reginæ ſecuritate cõfiſi, octo cardinales alium pontificẽ elegerũt, cardinalem Gebennenſem, qui antea legatus in Italia fuerat, eiq́ ſeptimo Clementi indita eſt appellatio. Per hoc tempus Genuenſes in bellũ quod mente gerebãt ſocios quæſiuere, Ludouicũ Vngariæ regẽ, Franciſcum Carrarienſem Paduæ dominũ, Auſtriæ ducẽ, & Patriarchã Aquileienſem. Petrinus autẽ Luſignaneus Cypri rex, & Bernabos Vicecomes, in Venetorum parte fuere. Prima congreſſio cum paucis triremibus in Romano littore ad Antij portũ facta eſt, ſuccubuitq́ Genuẽſis, Victore Piſano duce, ex decem triremibus quinq́ amiſſis. Et Marchiones Carretenſes à Bernaboue adiuti, Albiganam, Naulum, & Caſtrumfrancũ de Genuẽſibus occuparũt. Ipſi uero Genuenſes Luciano Auria in Amirrhatũ declarato, cui uigintiduas triremes attribuere, Dominicum Fregoſum qui diu ducatui glorioſe præfuerat, fraude & armis deiectũ captumq́, cum Petro fratre in carcerẽ coniecerũt, Nicolao Guarco in ducẽ aſſumpto. Bernabos Petrino Cyprio regi deſpõſatã filiã cum duodecim triremibus Cathelanis, & totidẽ Venetis in Cyprũ miſit, cum quibus Petrinus terra mariq́ Famauguſtã obſedit, ſed nihil ꝓfecit, claſſe diſſipata. Sex triremes Venetas domũ redeuntes, Victor Piſaneus ſuis quatuordecim cũ quibus apud Antiũ uicerat addidit: & Iaderã delatus, Auriam ibi manentẽ, & multa damna Venetis inferentẽ (erat enim regis Vngariæ Iadera) ad præliũ prouocare conatus eſt. Quod cum nõ ſucceſſiſſet, Catarũ regis Vngariæ urbẽ, & Sibinicum incendit, Arbenſes cum inſula in deditionẽ accepit. Carolus uero Zenus cum triremibus nouẽ mare inferum infeſtabat. Interea Cathelani omiſſa Venetorũ ſocietate, pacẽ cum Genuẽſibus conſtituerũt. Et Galeatius Bernabouis frater dominiorũ pro medietate particeps obijt, relicto filio Ioanne Galeatio hęrede. Anno ſubſequẽti milleſimo trecẽteſimo ſeptuageſimonono Carretẽſes in gratiam cum Genuẽſibus reuerſi, omnia quæ abſtulerãt reddiderũt: & Lucianus Auria Venetã claſſem in Polenti portu ſedentẽ impetijt, in qua erãt una & uiginti triremes, ipſe duas plures ducebat. Pugnatum eſt ſummo niſu. Victus Venetus, duodeuiginti triremes amiſit. Sed Lucianus dũ uictoria ꝓpemodũ cõſummata, plenis, ut aiũt, oculis, perfrui cupit, uultumq́ aperit caſſide reducta, lancea ictus cecidit. Vtraq́ claſſe uictrice & uicta Iaderã perducta, præter remiges, captiui duo millia ſunt inuẽti, & mare nõ paucos abſorbuit. Suffectus eſt Luciano Petrus & ipſe Auria, triremibus nouẽ & barchis triginta claſſi additis, qui ad Iaderam uenit. Frãciſcus Carrarius Romanũ oppidũ de Taruiſinis obſidione cinxerat, in cuius caſtra Patriarchæ Aquileienſis copiæ confluxerãt, & Carolus regis Vngariæ nepos, quibus Veneti Albericũ Cunij comitẽ rei bellicæ peritiſſimũ oppoſuerant. Petrus Auria cum ſexaginta triremibus & totidẽ alijs nauigijs in portũ Venetũ ducẽs, Gradũ, Humagũ, Ruinũ, & Caprulas ui captas incẽdit. Veneti portui ſuo catenas addiderũt, præſidijs hincinde ex materia firmatis, & trecẽti equites in littore, multiq́ pedites collocati ſũt: & in foſſa proxima Ioãnes Barbaricus nauigiorũ omnis generis multitudinẽ habuit. Genuenſes Clugiã ſe contulerũt, cuius portu & ſuburbijs, Clugiã paruã appellant, eueſtigio ſunt potiti, & uerſus Venetias ad inſulã Palæſtinæ foſſæ ſubſtiterũt, ibiq́ Carrarienſes ex agro Paduano commeatũ abũde ſuſceperũt. Bernabos ſocietatẽ Stellæ cum quatuor millibus equitũ in Genuenſes miſit: quę in Pulceferã uſq́ uallẽ delata, magna præda recepta, bellũ componẽs, cũ nemo obuiã exiret, acceptis decẽ & nouẽ auri millibus, retroceſſit. Carolus uero Zenus orientalẽ Genuæ Riperiã in portu Veneris excẽſione facta, ferro & igne uaſtauit. Auria uero aucta quantũ

B

An. ſalu. M. CCCLXXIX

A uerant, addito maiori ſtipēdio in Hetruriā uocauerūt, quatuor millia equitum & totidem peditū ſecum ducentem. Zeno autē in Hiſtriam applicante, Veneti Clugiam inuadere ſtatuerunt duodecimo calendas Ianuarij, noctuq; duas naues in portu Clugiæ collocarunt: quæ ab hoſte inuaſæ, crematæ, & à Venetis perforatæ, dimerſæ ſunt: & Contarenus dux quernis palis in altū machinationibus actis, præſidium cōmuniuit: pluraq; ibi prælia cōmiſſa ſunt, cum maiore ſolito Genuēſis impetu, in Clugiam delatus eſt nouam, præſidiū ut oſtentabat, demoliri aggreſſus, quod Veneti clauſuris, Lupam uocāt, munitiſſimū imponebant. Genuenſis ad portum Brondulenſem exire cupiens, bellū acerrimum ad Lupæ præſidium intentauit, ut iterum naues educerentur: ſed Piſaneus portum Brondulenſem cuſtodiebat, nec permiſit hoſtes exire. Proximū portui fuit monaſterium ſancti Michaëlis, quod Genuenſis aggere plancatoq; communierat, ex quo tandiu hoſti repugnare conatus eſt, quouſq; triremes attraherentur. Et Patauini per Atheſim fluuiū, qui portū efficit Brondulenſem, commeatus afferebant, nec poterant à Veneto prohiberi. Zeno autem in caſtra Venetorum ueniente, quatuor ad portum Brondulenſem præſidia excitata ſunt, & nauis in portu depreſſa, relicto ſpacio per quod triremis tranſire poſſet: indeq; quatuor triremes Lauretum delatæ, oppidum triduo oppugnatum ui ceperūt, quo firmato, Genuenſi in Ferrarienſes effuſio eſt adempta. Genuenſes iterū ad Lupam impetum fecere, cepiſſentq; præſidium, niſi Zenus præfecto affuiſſet, qui multis confoſſos uulneribus eos repulit. Adducto in eam difficultatem Genuenſi, Franciſcus Carraria præter commeatus copiam caſtris adminiſtratam, quadringentos lectiſſimos milites Clugiam immiſit. Veneti uero quatuor millibus mercede cōductis, totidemq; ex ſuis extra naues pugnare ſolitis, Carolum Zenum præfecerūt, ſimul cum claſſe quatuordecim triremium: qui eo ornatus

B munere monaſterij munitionē inuaſit, magnoq; commiſſo prælio, Petrus Auria accurrens, dum ſuos iuuare nititur, bombarda ictus interijt. Quo caſu conſternati Genuenſes, ignem in ſuas naues immiſerunt: & relicto monaſterij caſtello, ad exercitum in paruam Clugiam pedem referre ceperunt. Tredecim millia Genuenſium, ſedecim millia Venetorum in prælio decertabant. Noua Clugia ponte longiuſculo ex materia ueteri iungebatur, qui dum pondere fugientium rumpitur, multos demerſit. Intercepti ſunt eo die ſexcenti Genuēſes, cum penè totidē Petrus Auria habuiſſet cædis ſocios. Barbadicus triremes Genuenſium quinq;, & in eis milites octoginta cepit, & nouē naues commeatum ex Padua deferentes. Poſt hæc uere nouo, creſcēte fame, Genuenſes imbellem multitudinē emiſere, quæ intercepta à Veneto redire compulſa eſt. Laborabāt & ipſi fame Veneti, atq; propterea Tadeum Iuſtinianum cum ſex triremibus pro annona in Apuliam miſerunt, quam Matthæus Maruſus Auriæ ſuffectus cum nouem triremibus Clugiam petēs, apud Manfredoniam intercepit, & ducentos cū eo captiuos. Itaq; Venetia ſimul & Clugia fame laborabāt. Agapitus uero cardinalis de Columna Genuā miſſus, fruſtra de pace tractauit. Maruſus apud Iaderā aucta claſſe, ad Clugiæ littora, utriſq; Venetorū caſtris interiacētia, ſe cōtulit: & cum nihil moueri cerneret, ad Foſſiones eſt delatus. Veneti ne incommodum à nouo hoſte paterentur, portū urbis addita denſiſſimi muri turre communire cœperūt, & Iacobus Caballus nobilis Veronēſis cū equitatu in littore ſtationē habuit. Maruſus cū triremibus uigintiduabus ad ipſa portus oſtia nonis Iunijs ſe cōtulit: & cum nemo prodiret, Methamaucum redijt, & deinde ad orā Piceni nauigauit, naues intercepturus quæ frumentū aduehebāt. Subſecutæ ſunt triremes uigintiquinq; Venetæ, quæ Maruſo nuſq; reperto cum annona redierūt. Frāciſcus Carraria ut bellū diuerteret, Taruiſiū obſedit, Silumq; amnem clauſura ſepſit, excitatis undiq; munitionibus ne Venetus ſubueniret obſeſſis. Interim Genuenſes Clugiam captiuis uiris & mulieribus penè ducētis

C exonerarunt, qui famem obſeſſorũ patefecere. Carraria ſibi timens, Plebisſacci oppidum in ſtagna uergens arce ualidiſſima communire cœpit. Et Maruſus ſeptem triremibus aucta claſſe, ad ueteris nouæq; Clugis littus duxit, ut Venetis in præliũ prodeuntibus clauſi erumpere poſſent. Sed Veneti bombardis tantũ reſponderunt. Poſtremo Marulfus ſigno clauſos admonuit, ut centum barchas ex abiete domorum Clugienſium fabricarent, & ad clauſuram portus ſe conferrent, ferriſq; trabes quercinas ſecent. Ipſe interim Lupæ præſidiũ aggreditur. Qua re animaduerſa Veneti, aduerſus Maruſum bombardis pugnauerunt, & ſeptuaginta barchas in clauſos miſerũt, factoq; impetu ſexaginta lembos interceperunt: in quo prælio multi Genuenſes capti ſunt, & Maruſus ab oculis inſpicientium euanuit. Petita eſt à Genuenſibus æquis conditionibus deditio. Veneti deditionem ſi fieret, nullis fœderibus ſe accepturos reſponderunt: quæ
An. ſalu. M. calendas Iunij decimo, anno milleſimo trecenteſimo octuageſimo facta eſt. Et
CCCLXXX nullo fœdere accepto, capti ſunt quatuor millia trecenti quadraginta hoſtes, in quibus ducẽti ſexagintaocto Patauini fuerũt. Andreas Cõtarenus dux dimiſſo Victore belli duce ad res proſequendas, conſcenſa Bucinatoria naue Venetias redijt, ſummo honore exceptus. Decẽ & nouẽ triremes Clugiæ repertæ ſunt, captiui omnes in carcerẽ coniecti. Nec tamen quieuere Genuenſes, ſed cum triremibus octo & triginta Tergeſtinos Venetis rebellare coëgerunt, qui ſe patriarchæ Aquileienſi dediderunt. Iuſtinopolis à Genuenſibus ui capta & incenſa eſt, cuius tamen arx Venetis ſalua manſit. Aucta eorum claſſis decem triremibus, nonis Iunij in portum Venetum ſe contulerũt. Et cum nemo prodiret, in Hiſtriam reuerſa, Polam urbem ui captam incendit: à Parentio uero multis uulneribus acceptis repulſa eſt. Piſaneus uero cum nauibus quadragintaſeptem turrium Bebis expugnatione receptis Piranum adnauigans, Iuſtinopoli per ar
D cem recepta atq; communita, in Apuliam tranſmiſit. Interim claſſis Genuenſis Arbenſi oppido ciuium deditione recepto, Signiam ui captam incenderunt. Piſaneus uero cum legatus eius decem Genuenſiũ triremes in portu Sipontino repertas per ignauiam fugere permiſiſſet, ab iracundia in languorem incidens, medio Auguſto obijt, Zenuſq; Carolus ei ſuffectus eſt. Interea dum Carrarius Taruiſium fame laborantẽ obtinere putat, Veneti multis armatis lembis, clauſuram Sili fluminis expugnant, & in urbem commeatum importabant, Iacobumq; Caballum cum equitatu ad Meſtrum conuenire iubent, qui terreſtrem Carrarij exercitum pellat. Britones plurimi ſub eo militabant: qui perfidia uſi ad Carrarium tranſierunt, quorum ope Caſtrumfrancum de Taruiſinis à Carraria expugnatum eſt: & Vere nouo Nauale oppidum etiã de Taruiſinis deditione ciuium accepit. Quam ob cauſam Veneti Taruiſinam urbem quam ſe amiſſuros intelligebant, miſſo ex Senatu Pantaleone Barbo, ducibus Auſtriæ, quorũ primo fuerat, permiſerunt. Idq; Carrarius audiens, mœſtus obſidionem ſoluit. Cumq; claſſes hinc atq; inde ab utraq; parte diſcurrerent, dux Sabaudiæ diu tractatam pacem inter contendẽtes, tandem uigeſimaquarta Auguſti die,
An. ſalu. M. anno milleſimo trecenteſimo octuageſimoprimo, in hanc formulam concluſit:
CCCLXXXI Rex Vngariæ nullum piratam in ſuis Dalmatiæ locis tutum eſſe permitteret, neq; ſal fieri fineret: Venetus ſingulo quoq; decennio ſeptẽ millia aureos perſolueret: Patriarchæ Aquileienſi eadem maneret quæ ante bellum eſſe conſueuerat pacis amicitiæq; conditio: Genuenſis, Venetuſq; res undiq; ablatas, quæ loco moueri poſſent, retinerent, captoſq; ante omnia liberarent. Conuenitq; ut inſula Tenedos duci Sabaudiæ aſſignaretur, caſtellumq; ea conditione excideretur, ut à neutra partium ædificari aliquando poſſet. Oratiq; Florentini, ducentis millibus utrinq; uadati ſunt. Paduanus arces turreſq; ad fluuiorum oſtia ſtagnorumq; excitatas demoliretur, terminoſq; inter Paduam & Venetũ miſſi à Sabaudienſi, deſignarent, partibuſq; præfigerent. Seruata ſunt omnia præter
unum

A unum caſtellũ Tenedon,quod Zanatus Mudacius Venetus iuſſu ducis ut red deret adduci nõ potuit,ueritus ne Græci dirutum reædificarent.Bernabouem Vicecomitẽ pace excluſum fuiſſe tradunt. Interea Senẽſes & Piſani Ianottum Salernitanum regis Vngariæ, & Caroli eius nepotis copiarum ducem pecunia placatum, à populatione auerterunt. Idem & Florentini facere uoluerunt,ſed Ianottus exules ante omnia reduci petebat.Propter quam rem dum ager Florentinus premitur,& Ioannes Haucut repellere Ianottum enititur,reuerſus ex Vngaria Carolus, octo millia equitum ſecum trahens, in Aretinos peruenit, eamq; urbem Guelforum & Gibellinorum diſſidio agitatam, in deditionem accepit.Nec moratus,uia Senenſi apertum Florentinis bellum intulit,& Ioannes Haucut ex Stagia illũ repellebat.Sed Florentini datis quadraginta millibus auri pacem redemerunt,Haucutumq; dimiſerunt, qui Bagnacauallum Nicolao & Alberto Eſtenſibus uendidit, quibus Aſtorgius Manfredus Fauentiam paulò ante furtò & ciuium proditione abſtulerat. Carolus uero mirabili felicitate uiſitato Romæ Vrbano, regnum Neapolitanum ingreſſus, diſſipato uarijs prælijs Ioannę exercitu,Neapoli potitus deditione ciuium,reginam in Caſtronouo obſedit:Albricum Cunij comitem, & Ferabach Germanũ regnum exoneraturus dimiſit,ut præda,ingenio & uiribus,copias conſeruaret. Reliquerat Carolus in Aretio præſidem epiſcopum Virdimenſem:qui diuiſiones exoſus, Gibellinos cũ Guelfis pari iure retinere conabatur. Cui ab utraq; parte parum dilecto,ſucceſſor datus Iacobus Carazolus Neapolitanus: qui dum eandem uiam ſequitur æquitatis ac iuſtitiæ,à plebe Guelfa in arcẽ repulſus eſt,cum quo & Gibellini confugerunt.Carazolus Albricum in Tudertinorum finibus commorantem accerſitum,noctu in urbẽ immiſit. Qui dum Guelfos coërcere ſtu-
B det,Gibellinorum quoq; bona diripuit:à mulierum tamen uiolentia temperatum eſt. Ferabach quoq; paulò poſt ſecutus, quod ab Albrico fuerat reliquum in Aretio abraſit:de Florentinis quoq; prædã abegit.Hæc ad annũ milleſimum An.ſalu.M. trecenteſimum octuageſimumprimũ acta ſunt:quo tempore nouus in Italiam CCCLXXXI turbo deſcendit.Ludouicus enim Andegauenſis à Francorũ rege & Clemente antipapa impulſus, non tam ut Ioannam reginam liberaret, ut aiebat,quàm ut Vrbanum per arma deijceret,cum triginta millibus equitum in agro Bononienſi deſedit. Propter quam rem Carolus relicto nobilitati Aretio,Albricum & Ferabach ad ſe reuocauit:& Florentini Ioannem Haucut ab Vrbano rogati, in compenſatione pecuniarũ pro abſolutione promiſſarum,ad Carolũ tranſmiſerunt. Ludouicus autẽ per Marſos ad Caſſinenſem ſaltum peruenit. Interea Genuenſes propter caſtellum Tenedon Sabaudienſi non datum,Florentinos omnes qui uadimonium fecerant, in ſuis dominijs detinuerunt. Sed Veneti miſſis oratoribus Genuam,imprudentiam Zanati prætenderunt,& oppidum omnino reſtituendum affirmauerunt:quod & factum eſt. Dux Sabaudiæ oppidum nobile demolitus eſt,& pax firmata.Interim anno ſecundo poſt aduentum Andegauenſis, duodecim millia equitum ex Gallia ei tranſmiſſa ſunt, qui per Placentinum,Lucenſem, Florentinum & Senenſem agrum in Aretinum Andegauio duce peruenere, & introducti à Guelfis reſiſtentiũ intus & extra Gibellinorum faſtidio,urbem tertio poſt Albrici cladem anno diripuerũt.Tenebatur arx Guelforum præſidio,quæ diebus quadraginta oppugnata, in Gallorum poteſtate futura erat,niſi mors interueniſſet Andegauẽſis. Andegauius enim illa intellecta, Aretinis in arce obſeſſis hortãtibus,eam urbem Florentinis uendidit, & in Gallias reuerſus eſt. Exercitus Ludouici defuncti ita diſſipatus eſt, ut mendicantes oſtiatim bini triniue in Galliam redierint Andegauenſes milites. Vrbanus autẽ pontifex cum curia Neapolim ſe cõtulit, homo ſub ſpecie iuſti & honeſti,ruſticus ac nulli amabilis:qui dum nepotem ſuũ Capuanum principem à rege creari non obtinet,ad minas ſe cõuertit, ita ut rex adhibitis cu

C ſtodijs,eum exire palatium prohibuerit. Sed pontifex diſſimulata iniuria,impe trauit Nuceriam urbē per æſtatis caumata ſibi habitandā concedi:in qua præſi dijs communita,cardinales nouos ingentem turbam creauit,& ſeptem ex uete ribus coniecit in carcerē, quos aiebat contra ſe cum rege cōiuraſſe & antipapa. Deinde proceſſum contra regem priuationis futuræ inchoauit, miſſa de more citatione.Cui rex facilius,ſicut dixit, ut reſponderet,Nuceriam circunſedit.Sed Raimundus Baltianus gente Vrſinus comitis Nolani filius,qui poſtea fuit prin ceps Tarentinus,copijs fretus quas ſub rege ductauerat, Vrbanū cum curia ad proximum littus deductum,Genuenſium triremibus impoſuit,& pontifex ad Genuā delatus,ex ſeptē cardinalibus Nuceriæ captis, quinque ſaccis inuolutos, in mare demerſit. Interea Ludouicus rex Vngariæ defunctus eſt,eo tempore quo Andegauenſis obijt, & proceres Vngari Carolum in regem ſuum per le gatos accerſiuere.Qui profectus in regnum Vngariæ dum conuentū celebrat,

An.ſalu.M. CCCLXXX(V. curante regina quæ odiū diſſimulauerat,interfectus eſt,anno circiter milleſimo trecenteſimo octuageſimoquinto: quo tempore Bernabouem Vicecomitem, Ioannes Galeatius ex fratre Galeatio nepos captum in Modoëciæ arce, uſque ad mortē cuſtodiri curauit, eiuſque dominiorū partem obtinuit:cum quo prius hæc partitio facta erat, ut Galeatius Papiam, Vercellas, Nouariam, Terdonam, & cætera in Apenninū alpeſque uerſa:Bernabos Placentiā,Cremonam,Parmam, Laudam, Brixiam, & Bergamū obtineret:Mediolanum uterque poſſideret. Vr banus autē anno Genuæ peracto, Lucam ſe contulit:ubi reſciens Florentinos eccleſiaſticum ſtatum peſſundare niti (Bononienſes enim aliosque rebelles adiu tabant,& Peruſinos ad nouas res inuitabant) Peruſiam ſe contulit,per Piſanos & Senenſes. Vbi per paucos moratus menſes, deſiderio Neapolim repetendi, Ferentinum uſque deſcendit, ſperans Ladislaum admodū puerum & Ioannem

D Caroli filios,paterna hæreditate deturbare.Multi enim proceres Ludouico An degauenſi ſtudere ſoliti,ei ſpem potiundi regni præſtabant. Sed magna uſi fide Caietani,pueris ſeruatis regnum quoque ſeruauerūt. Pontifex cum nullū intelli geret in regno motum, Romam redijt, ibique magno honore exceptus eſt.Nec diu poſtea à Bandereſiorum audacia inſidias pertulit:à quorum periculo & mo leſtijs eum liberauit,uigintinouem cardinaliū creatio,in quibus maiori ex parte Neapolitani,tres Romani fuerūt. Inter hæc Antonius Scaliger Veronenſis,& Franciſcus ſenior Patauinus bello inuicē acerrimo cōflictati ſunt,Ioanne Accio Vbaldino Carrario, & Ioanne Ordelaſo Scaligero militantibus,utroque rei bel licæ peritiſſimo:fuitque anceps uictoria,ſed Galeatio Vicecomite Patauinū adiu tante,Scaliger pulſus eſt,& Verona, Vicentiaque in Galeatij poteſtatem perue nit.Paulò poſt Franciſcus ipſe Carrarius paucorū menſiū obſidione à Galeatio captus,& in Modoëcianum carcerē coniectus eſt. Frāciſcus autē filius fuga ſibi conſuluit. Florētini uero Politianum Licianumque oppida de ueteri Senenſium dominatu,& Cortonā urbē liberam ſuis partibus, ingenio magis & arte quàm uiribus,adiunxerunt:ueritique potentiam Vicecomitis,copias in eccleſiæ prouin cijs pontifici rebellibus coēgerūt,in quibus Bernabouis filius, & Antonius Sca liger conuenere, quos cum quinque millibus equitū peditumque in agrum Senen ſem miſerunt,quos Vicecomiti adhæſiſſe opinabantur. Galeatius uero legatos ad Florentinos mittens, conqueſtus eſt hoſtes ſuos Carolum & Antoniū ab eis conductos eſſe,& amicos Senenſes uexatos:cunctosque Florētinos è ſuo domi nio pepulit.Dilatum eſt bellum, cum Petrus Gambacurta Piſanorū dominus permittente Florentino tractare pacem cœpiſſet.Interea Vrbanus ſextus mor tuus eſt. Cardinales maiori ex parte Neapolitani,unū ex ſuis elegerūt Petrum

Ann. ſalu. MCCCXC Thomacellum,Bonifacium nonum appellatum, anno milleſimo trecenteſimo nonageſimo.Et Galeatius Florentinis bellum indixit, atque ex Senis primo intu lit,Ioanne Accio Vbaldino, & Iantedeſco Petramala ducibus,qui uallem Arni

ſuperiorem

A ſuperiorem populati ſunt. Et Iacobus Vermes alter Galeatij dux, Bononienſes Florentinorũ amicos, ſublatis aliquot oppidis bello agitauit. Florẽtini uocatum ex regno Ioannẽ Haucut, Carolo Bernabouis filio & Antonio Scaligero ſociatum, cum quatuor millibus equitũ, peditumq́ꝫ duobus millibus Bononiam miſere: & de tranſalpinis Stephanum Bauariæ ducem, ad quem Frãciſcus iunior Carrarius cõfugerat, & Iacobum Armeniaci comitem magna mercede conductum, expectabant. Interim Ioanne Acci defuncto, Iantedeſcus Battifolle oppidum cepit, tertio ab Aretio milliario diſtans, indeq́ꝫ magnã Aretinis intulit uaſtitatem. Franciſcus autẽ Carraria mutata ueſte Italiam ingreſſus, ſecretò Venetorum fauore Padua eſt intromiſſus: cui dux Bauariæ cum copijs ſubſecutus, recipienda arce affatim communita fauori aſtitit. Veronenſes autem non ignorantes Antonium Scaligerum in Hetruriam deceſſiſſe, relicto unico filio in prima pueritia ſuperſtite, audita Patauij rebellione arma corripientes, Scaligerum nomine acclamato, in Vicecomitis præſidia ſæuierunt: & fortè tunc copiæ Vicecomitis in Cremonenſibus paratæ erant ad recipiendam per arcem Paduam immittendæ. Veronenſes itaq́ꝫ primates præcipitato conſilio, Vgolottum Blencardum copiarum Vicecomitis ducem, nulla impetrata publici errati uenia accerſitum, patentibus portis intromiſere, à quo urbs opulenta triduo eſt direpta, quouſq́ꝫ uxor Galeatij clade audita, urbẽ ultrà affligi prohibuit. Dum arcis Paduanæ durat obſidio, dux Bauariæ defectum pecuniæ à Florentino non miſſæ cauſatus, in Germaniam rediјt. Et Florentini Ioannem Haucut ex Bononia immiſere, fauoribus freti Alberti Eſtenſis, qui à Galeatij ſocietate pridem inita diſcedens, Bononiẽſi Paduanoq́ꝫ, & ipſis Florẽtinis adhæſerat: Haucutq́ꝫ acceſſu Patauina arx recepta eſt, & copiæ Galeatij in Vicẽtinos receſſere. Iamq́ꝫ comes
B Armeniaci cũ uiginti millibus equitũ per Taurinos deſcẽderat, Caſtellatiumq́ꝫ in Alexãdrinis ui captũ diripuerat: & Galeatius reuocatas è Vicentino copias, in ſuburbio Alexãdrino collocauerat. Ioannes Haucut ad Abduam uſq́ꝫ profectus ut Armeniaco coniungeretur, tranſire prohibitus eſt. Armeniacus autẽ furens Alexandriã petẽs impetu delatus, caſtra pro portis metari parat, excidium comminatus: cum Vicecomitis pars militum in aciem prodiẽs impetũ repreſſit, cæteri omnes auerſis exeuntes portis, ad extremã hoſtium aciem occultis itineribus circumacti ſunt. Galli interea dum eorum cohortes leui prælio cum hoſte ante portas armato decertãt, non magis arma quàm ueſtes exuũt dum quieti ſe dedũt, cum à tergo & à lateribus inuaſi prius cæſi captiq́ꝫ ſunt, quàm ſe inuaſos intelligerẽt. Comes Armeniaci captus uulneratusq́ꝫ, eadem die interiјt. Renaldus Inanfiliatius & Ioannes Ricius equites Florentini, qui Armeniacum duxerant, capti ſunt. Fretus tanta uictoria Galeatius, partem copiarũ ad comprehendendum Haucut miſit. Sed ille iam certior factus, tranſmiſſo Mincio & Atheſi, in inſidias penè incidit, aquis per agros deriuatis, & in propinquo copijs Vicecomitis latentibus. Quod cum ipſe didiciſſet à captiuis, ſignis ſub arbore dimiſſis ut permanere uideretur, celeri curſu non paucis ſuorum amiſſis, noctu abiens, ad Montognanam per medias aquas peruenit: quem Florentini in Hetruriam reuocarũt, cum Iacobus Vermes duodecim millibus equitum, & quatuor millibus peditũ ſociatus, & Senenſes cum tribus millibus equitum, eos uexarent: quorum conatus Haucut multis modis ludificatus eſt. Interim hortante Bonifacio nono, & Antoniotto Adurno Genuenſium duce, pax æquis cõditionibus Genuæ cõſtituta eſt. Interea Frãciſcus de Vico urbis præfectus, Viterbium Bonifacio pontifici proditione abſtulit: & Petrus Gambacurta Piſanorũ dominus à Iacobo Appiano omnium cõſiliorum ſuorũ principe, quem ditauerat & plus æquo extulerat, cum filijs interfectus eſt. Appianus dominium inuaſit: & Albricus Eſtẽſis mortuus eſt. Accius & ipſe familia Eſtenſi genitus, patria pridem pulſus, ad Cuniј comites cõfugerat: quem cum illi uia Argentenſi reducerent,

C tumultus in Ferraria exortus eſt. Tutores enim Nicolai Marchionis pueri, Conrado comite Theutonico duce arma ſumētes, Acciū pepulere. Victores Nicolai tutores, Lucū & Cōcilice oppida Ioāni comiti Cunij promiſerūt, ſi ille Accium interficeret. Ioannes compoſita fallacia uirum Accio ſimilem interfecit, & acceptis copijs Accium produxit in publicum. Bonifacius uero nonus multa à Banderesijs perpeſſus eſt: quem ſuo in cubiculo latitantes canonicos Lateranenſes propter uenditionem quam facere enormem recuſauerant, per uim refractis ualuis eduxerūt. Eodem anno ſeptimo Clementi mortuo, Petrus de Luna ſuffectus eſt, Benedictus tertiuſdecimus appellatus. Et Carolo imperatori Romano defuncto, ſubſtitutus eſt Ladislaus filius, à quo Galeatius multa pecunia ducatum Mediolani primus accepit, miſſo oratore Petro Philardi Mediolanēſi archiepiſcopo, qui poſtea Alexander quintus pontifex Romanus fuit. Duo tunc erant in familia comitum Cunij præcellētes in armis duces, Ioānes de quo antè diximus, & Albricus, cuius cauſa factum eſt, ut ab externis Italia ſit liberata. Albricus enim poſt captum à nepote Bernabouem cui militauerat, Italos multis in locis arma tractantes, in ſocietatē unā coēgit, ſancti Georgij uocatā: cum qua Britones, qui ſexaginta fermè caſtella in agro eccleſiæ uaſtauerāt, & cum cardinali Genuenſi ad ſex millia Italiam, ut diximus, ingreſſi fuerāt, & deinde Theutonicos, ac poſtremo Anglicos Ioanne Haucut mortuo ac Florentiæ ſepulto, Italia pepulit: qui & à Galeatio in primariū ducem aſſumptus eſt. Sed cum intellexiſſet Ioannem ſibi propinquum à Florētinis laceſſitum eſſe, à Mediolanenſi duce dimitti curauit, & ſimul cū Ioanne opem ferre Appiano ſtatuit, quem Florentini bello premebant, atq; in Hetruriam tranſijt. Galeatius uero ſub eadem occaſione Florentinis bellū intulit. Paulum Vrſinum, Ottobonū Parmenſem, Ceccolinum Michelottum, Broliam & Brandolinū Foroliuienſes cum magnis

D copijs in agrū Piſanū miſit. Hoc tempore Albricus Paulo Sabello & Lucanali ſubſecutis copiarum ductoribus, ad Senenſes ſe cōtulit, bellum contra Florentinos optātes. Florētinis poſt Haucut primarius ductor erat Bernardon Aquitanus, in re militari Italica nutritus. Vocatis igitur Albricus alijs ex agro Piſano ad urbem Senenſem, cum decem millibus equitum, & paulò minus peditum

An. ſalu. M. CCCXCVII. ad Florentiæ mœnia eſt delatus, anno milleſimo trecēteſimo nonageſimoſeptimo: quo tempore Bonifacius pōtifex Peruſiam ſe contulit, nobilitatem plebeis Raſpantibus concilians: qui tamen præſente pontifice falſa fide inſurgentes, ad octoginta illorum interfecerunt, Biorduſq; Michelottus plebeiarum princeps partium, urbis dominatum accepit. Pōtifex indignatus Aſſiſium petijt, & dux Mediolani Mantuam terra & aqua obſedit. Albricus ad Cartuſienſe monaſterium caſtra poſuit, diſcurrens ad urbis portas, & ædificia diætim incendens: & paulò poſt Arnum tranſiuit, miſſa copiarum parte, quæ Politianenſes, Cortonienſeſq; opprimeret. Interea Paulus Vrſinus ad hoſtes defecit, Ceccolinuſq; à fratre Biordo Florentinorū opera in patriā reuocatus eſt. Ob quam rem Albricus in Piſanum agrum reuerſus, Paulo Sabello, Nicolao Pelauicino, & Nicolao Diuerſo pro defenſione Appiani relictis, ipſe à Galeatio uocatus, in Mantuam conceſſit. Nam Veneti miſſis nauigijs, oppugnationem Galeatij per aquam irritam fecerunt. Et Carolus Malateſta Mantuani ſororius cum copijs Florentinorum Galeatij exercitū primo repulerat, pòſt ita fregerat, ut impedimenta apparatuſq; bellicos & copiarum partem illi abſtulerit. Piſanus populus copias ab Albrico dimiſſas inſolentius agētes, maiori ex parte diripuit. Florentini inde occaſionē nacti, Piſanos ad ſe trahere tentauerūt. Quod cum nō ſuccederet, bello agitauerūt: quod mox intermiſere, cū Puppei Balneiq; comites, & Vbertini rebelles Vicecomitis freti copijs, nouo eos bello agitarēt. Sed Veneti miſſis oratoribus ad ducē Mediolanenſem, aut ut ſe hoſtes expectaret, aut pacē Florētinis Gonzagæq; redderet, petierūt, per quam Italiæ aliquādo à Vicecomitum motibus

A tibus quieſcere liceret. Sed cum de pace non conueniret, induciæ conſtitutæ ſunt. Eoq; anno Iacobus Appianus & Vannes filius natu maior uita exceſſe= runt, & Gerardus iunior filius Piſis dominatus eſt: qui altero deinde anno inſi= dijs à Florentino appetitus, retinendi urbẽ ſpe deſtitutus, eam accepta pecunia uendidit Galeatio, Plumbino oppido ſibi retento, anno milleſimo trecẽteſimo Ann. ſal. M.
nonageſimonono. Et Biordus à domeſtico inſidiatore occiſus eſt. Peruſini liber CCCXCIX
tatem reſumere quæſiuerunt, & pontifex per Hugolinum Trincium Fulgina= tem uicarium ſuum eam recuperare intentauit. Sed Peruſini ſeducti precibus, Galeatio ſe dediderũt: qui poſt duos menſes Bononia, Lucaq; pariter pollicita tionum magnitudine potitus eſt. Florentini ſuæ rei timentes, per Patauinũ Fer rarienſemq; dominum, Venetorum opem quæſiuerunt. Appropinquante ue ro anno Iubileo, legati Romanorum pontificem in Aſſiſio rogauerunt ut Ro= mam rediret. Ille quamuis cuperet, diſſimulauit, Romanosq; accuſauit qui Se= natores ſecundũ conſuetudinem ex nobilitate externa recipere noluiſſent, ſed temere cameræ cõſeruatores elegiſſent parum idoneos, qui Bandereſijs omnia permiſiſſent: nec iturum ſe promiſit, donec Romani Senatorem Malateſtam Pandulfi filium Piſaurienſem uirum doctum ad ſe reciperẽt, Bandereſijsq; ab= rogandam autoritatem ſpoponderint: à quibus etiam pecunia adiutus eſt. Et urbem ingreſſus, plenario ſenſim dominio potitus, molemq; Adriani quæ diu ante corroſa & undiq; dumis obſita, in caprarum paſcua fuerat deſtinata, addi= tis circa mœnibus & turri in medio excitata, in eam quæ nunc extat arcem reſti
tuit. Annus interim aduenit milleſimus quadringẽteſimus, & Iubileus frequen Ann. ſalu.
tantibus urbẽ populis celebratus eſt: quo anno Albricus Cunij comes cum Bo M CCCC.
nonienſibus iunctus, Aſtorgium Manfredum Fauentinum bello agitauit, & Ioannes Bentiuolius ciuis Bononienſis in ea urbe dominatũ accepit. Idem Lu=
B cæ fecit Paulus Guiniſius ciuis in ea urbe ditiſſimus. Peſtis etiam tunc maxima Italiam populata eſt, propter quam rem Bentiuolius cum Fauentino pacem ſe cit. Albericus uero indignatus, Bononienſes & Fauentinos bello agitauit, ſub= miniſtrante pecunias Galeatio: quamuis Aſtorgio Carolus Malateſta, Floren= tiniq; Bentiuolio ſubuenirent. Florentini inſuper Galeatium oppreſſuri, Ro= bertum Bauariæ ducem quem electores imperij abrogato Ladislao Bohemo imperatorem elegerãt, ea cõditione in Italiam uocauere, ut nõ prius promiſſam pecuniã acciperet, quàm Vicecomitis terrã attigiſſet. Ille ingreſſus Brixianum ad Benacũ lacum, pecuniarũ parte recepta, Galeatij copijs cõgreſſus fractusq;, Tridentũ redijt, & uocãtibus Venetis Paduã uenit. Ad quem oratores Floren tini profecti, eum reſumere bellum rogauerunt: cui tunc Sfortia Attendulus Cutignola Romandiolæ oppido oriũdus, iam primũ noſci cœptus, & Baldaſar Mutinenſis copiarum duces militabãt. Sed cum paucæ ſibi pecuniæ promitte= rentur, re infecta in Germaniã redijt. Tuncq; Bonifacius pro beneficijs eccle= ſiaſticis accipiendis annatarũ uſum inuenit, quam legem in ſolis cathedralibus
Anglici receperũt, reliqui omnes admiſere. Anno milleſimo quadringẽteſimo Ann. ſalu.
primo Bonifacius pontifex nonus Ladislaum adoleſcentẽ Caroli Neapolitani M CCCCI.
regis filium, ad regnũ paternum reſtituit, à tyrannis & populis occupatum qui Ludouici Andegauẽſis partes ſecuti fuerãt, abrogata priuatione Caroli à ſexto Vrbano Nuceriæ facta. Cardinalis Florẽtinus iuſſu Papæ Ladislaũ coronauit apud Caietam, quæ ſola in fide manſerat. Vicecomes autem reuerſo in Germa niam imperatore Roberto, copias ſuas ad opprimendũ Bentiuoliũ Albricum miſit: copiarumq; ductores Mantuanus reconciliatus, & Pandulfus Malateſta Caroli frater, Ottobonusq; Parmenſis fuere. Florentini Bernardonem auxilio Bononiam, & Frãciſcus iunior Carrarius duos filios cum pedeſtribus, ſcuto ar= matis chalybeo, copijs præmiſerãt. Albricus aucto exercitu ad Caſſaledum du= xit, rus flumini Rheno imminẽs, eàm amnis partẽ ſucciſurus, quæ in urbem du

C cta foſſa manu facta, magno opificis auxilio eſt. Veriti hoc malum Bononienſes in pugnam ruunt, & apud pontem lapideum cōfecto prælio ſuperantur. Bentiuolius cum paucis in urbem fugit: Bernardus cum omni equitatu captus, paulò poſt interfectus eſt: & Carrarij fratres cum armato inſigniter peditatu uenerunt in Vicecomitis poteſtatē: à quo liberaliter habiti, in carcere tamen ſeruati ſunt. Albricus Bononiā ad muros obſedit, & aliquibus locis oppugnauit. Bentiuolius dum noctu rem ſuam armis tutatur, nimia uſus confidentia in globum præcipitatus penè ſolus: à quo præter repugnantium intentionem uulneratus occubuit, Bononiaq́ patentibus portis Albricum introduxit. Trepidatum eſt plus ſolito Florentiæ: ad quam capiendā dum Albricus ſe accingit, potentiores æquo ſui exercitus duces, eum ſubſequi recuſarūt. Et paulò poſt quærentes pacem Venetos dum libenter Galeatius audit, febre correptus, apud Malegnanū interijt: cuius mortē cometes cruentior fuſiorq́ cæteris noſtræ ætatis apparens, indicauit. Pinus Ordelafus tunc Forliuium obtinebat, & Albricus Fauētinum agitabat, breuiq́ confeciſſet, niſi à Ladiſlao rege in magnum creatus comitem regni ſui ſtabilem & multis ab eo donatis pecunijs, quas pōtificem Bonifacium inopi adoleſcenti dediſſe creditum eſt, Caietam ſe cum copijs contuliſſet. Pontifex enim fratrem ſuum Neapolim miſerat in regis fauores: quem à Neapolitanis repulſum, Peruſiā cum exercitu ire iuſſerat, à quo Peruſia illico recuperata eſt. Per hoc tempus Baldaſar Coſſa Neapolitanus ſancti Euſtachij cardinalis creatus eſt, qui legatus ad Bononiā miſſus, eam urbem poſt functum uita Galeatium libertati ſtudentem, obſidione cepit: quo in bello primum nullo ſubditus ductori, militare cœpit Brachius Montonenſis, ab Albrico in Romandiola dimiſſus, à quo fuerat familiariter educatus. Albricus Neapolim obſidione recepit, & omnes regni principes urbesq́ ad Ladiſlai obedientiam confluxerunt.

D Sed is rex priuſquam ſatis regnum cōfirmaſſet, ad regnum Vngariæ ſuſcipiendum à principibus accerſitus, iuuenili impetu eſt prouectus. Sed dum Iaderam urbem obſidione premit recepitq́, certior factus eſt Neapolitanos & aliquot principes inita coniuratione in rebellionem pendere. Albricus enim iam in Romandiolam ſe contulerat. Anxius igitur, Iadera Venetis uendita, quorum pluries fuerat, Neapolim redijt: & reuocato Albrico ſeueriori uſus diſciplina, neminem in regno eſſe permiſit, qui uel regni uel oppidi retinuerit dominatum, multosq́ patria eiecit: & in Seuerinatum familiam crudeliter animaduertit, primoribus eius capitali ſupplicio affectis. Interim nono Bonifacio uita functo, Innocentius ſeptimus ſuffectus eſt, Coſmas Sulmonenſis antea dictus, qui iureiurando collegio promiſit, quamprimum eſſet pro unione requiſitus, pontificatui renunciare. Eoq́ item defuncto, ſuffectus Gregorius duodecimus ex gente Corraria Venetus, eodem iuramento aſtrictus eſt. Sed cum Innocentius renunciare requiſitus noluiſſet, Gregorius uero expectanda Benedicti renunciatione rem dicere uideretur, congregatum apud Piſas Hetruriæ ciuitatem nationum quæ Bonifacio paruerant concilium, Gregorio & Benedicto priuatis, pontificem creauit Petrum Philardi Cretenſem ex ordine minoritarum, ſummum philoſophum atque theologum, Romanæ eccleſiæ cardinalem, Alexandrum quintum appellatum. Cui breui defuncto, Baldaſar Coſſa Bononiæ potius dominus quàm legatus, ſucceſſit, Ioannes uigeſimuſtertius appellatus, rerum gerendarum experientia magis quàm uitæ ſanctimonia præditus.

EPITOMES IN BLONDI DECADES, FINIS.

BASILEAE APVD IO. BEBELLIVM,
ANNO À CHRISTO NATO,
M. D. XXXIII.
OCTAVO CALEND. SEPTEMB.

Digitized by Google

PALMA BEB.

Digitized by Google